

491.542-5

9-79

1-1-1

2008

2620

9-19

ՔԵՐԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՅԿԵՔԵԼՆԻՆԵՔՈՒՒ

Յօրինեալ ՚ի նայր Միքայէլ Վարդապե-
տէ չամչեաց:

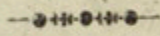
Եւ այժմ նորոգ համառօտեալ աշխարհորո-
քի մտքի առ ՚ի գի-
րուի ուսանողաց:

Տպագրեալ ՚ի վեներաբիլ յամի տեառն 1801:
Սերսօին տպագրեալ

1007
3414

Մի հայրապետուք Տն ՅՈՒՆԵՆՈՒ Կարբեցւոյ
սրբազնասուրբ Կաթողիկոսի Թմ հայոց:

Նրամանաւ Տն ԲԵՂՍՄԱՐԱՅ Խշխանազնի Զաւա-
լեան սրբազան Կարբեպիսկոպոսի և մե-
րապօլտի հայոց համայն սղոռանելի:

Ի ՇՈՒՇԻ
Յամի տեառն 1855

491.93-5

Ի դժոճարինս դիւրաւ ընթանալ՝ հնարեց պէտք են յոյր սակս յն և իցէ դժոճարին գործս՝ պէսպէս հընարս հնարեցին մարդիկ՝ առ դիւրացուցանելոյ զայն: Աճ քանզի ՚ի մէջ ամենայնի դժոճարին իմն է արճեանն ուղղախօսուածէ՝ հնարեցին և յաղագս այնր հնարս դիւրացուցիչս նորին, այն է գործին քերականուէ: Որք զառաջինն ձեռն արկին ՚ի նոյն, անկատարս յօրինեցին. սրոյ վանն ջանացան յետինք կատարելագործել զայն. բայց յառաւելն բերիլ՝ ոմանք զկողարաւ անցին, մինչև լինել անմերձեանալ ի և՛ ոմանք զարտուղի ելին, մինչև հակառակիլ հանգամանաց լեզուի:

Օ այս տեսեալ մեր՝ նորոգ յօրինեցաք զգործի քերականութի յամի տն 1779: Աւ առ քաջ մարդելոյ զուսանողն ՚ի կատարելութի լեզուիս մերոյ, յաճախեցաք ՚ի հմին զկանոնս, և լն կանոնաց զբազմադիմի օրինակս ՚ի գրոց նախնեաց. և յանձնեցաք կառավարուէ ուսուցչաց, լն օրինի առաջնորդել նովա՝ ուսանողաց: Բայց քանզի այն յաճախութի կանոնաց և օրինակաց որչափ յարդարել զվարժութի կատարելութի հայկական լեզուի, այնչափ երկարէր զջանս ուսումնասիրուէ նորավարժից, կամեցաք այժմ զնոյն զայն քերականութի նորոգ իմն համառօտութի ՚ի լոյս ընծայել՝ առանց փոփոխելոյ զկարգ նորա, և առանց շփոթելոյ զընթացս նորին. բայց եթէ ՚ի սակաւ տեղիս, յորս ընդարձակելին բանք. և առաւելուն կանոնք, և յորդեալ զեղուին օրինակք:

Աւ զայս յօժարեցաք առնել՝ առ հեշտ գանձելոյ համբակաց զուսումն քերականութեան ՚ի միտս իւրեանց: Գլխեկալ՝ թէ ՚ի մարդիլ նոցա ՚ի սոյն՝ բարոք քաղց-

բասցի 'ի բինն նոցա առաջինն այն իբր հաստատուն կերակուրս Վայց սակայն յաւելում ևս ասել թէ ոչ առաջինն այն, և ոչ այս յետին կարեն օգտել ինքնին ուսանողաց, եթէ ուսուցիչք ոչ առաջնորդեցեն ըստ կանոնաց,

Առաջին կարոն ուսուցչին է կռնն ուսուցանելը Վթէ այս կամք կայցէ 'ի հմա, սոյն այս ինքնին ցուցանէ, թէ զխորդ պարտ է առաջնորդել մինչև նաև զբթամիտն կարել նմա սրել և զանխոյթան 'ի փոյթ վառել որպէս 'ի բազումն տեսաք, և տեսանեմք Արկրորդ կանոն ուսուցչին է պահել զկարգ 'ի դասասացութե. նախ՝ զգիրինն առաջի դնել և ապա զդժուարինն ծասքելով ինն մատակարարել և ոչ թէ խառն 'ի խառն 'ի միասին շխրթել. ապա թէ ոչ՝ աշխատի բազումն, և ուսանողն շահի սակաւս. մինչև լքանիլ նմա երբեմն խսպառ, և լքանել յիւրմէ զուսումն:

Իսկ եթէ ըստ կարգի ընթացի, աշխատի սակաւ, և ուսանողն շահի բազում. մին բերկրի յարդիւնս վաստակոց խրոյ. և միւսն ցնծայ 'ի գիւտ արուեստին իբր 'ի գիւտ պատուական գանձու: Աթէ և դիտաւորուի խրեանց իցէ բարի երկոքին ևս ընկալցին յոյ զբարիս:

Ք Ե Ր Ը Կ Լ Կ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ի Ն Ն Ե Յ Կ Լ Գ Ե Լ Կ Ն Ի Ե Գ Ո Ւ Ի Ի

Ք Ե Ր Ը Կ Լ Կ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ի Ն Ի Ո Ւ Ս Ո Ւ Յ Լ
 Կեւ լ մարդոց ուղիղ կարգեւ ղ խօսս Եւ քանալի խօսք
 մարդկան կաղմին ՚ի բառից, քերականութիւն յայնժամ
 ուսուցանէ ուղիղ խօսիլ, յորժամ ղ բառսն չէ կանոնօք
 կարգաւորէ:

Ըրդ ՚ի խօսս մարդկան ութ ցեղք բառից գտանին
 Կախ՝ անուն, որ նշանակէ ղ իրն. որպէս, հոր, հոր, Էր-
 ըի. ևն: Երկրորդ՝ դերանուն, որ ցուցանէ ղ դէմս իրացն.
 որպէս, է. գ. ն. ևն: Երրորդ՝ բայ, որ զառս կմ ըզ-
 կիրս իրին նշանակէ չէ ժամանակաւ. որպէս, գրչի. գնմ.
 իօ. իմ. ևն: Չորրորդ՝ ընդունելուի, որ նշանակէ ղ իրն չէ
 գործողութիւն. որպէս, գրչի. գնմ. ևն: Հինգերորդ՝ նա-
 խադրութի, որ ղպարագայս իրին նշանակէ. ինք, ՚ի Վեր-
 սորա. վն. քաջութ. ևն: Վեցերորդ՝ մակբայ, որ ղեղա-
 նակս գործողութեց նշանակէ. ինք, առն ընթացայ. գայ ՚ի
 Վերսոր. ևն: Եօթներորդ՝ շաղկապ, որ ղ բառս և ըզ-
 բանս ՚ի միասին շաղկապէ. որպիսի են բառքս. և. ղի.
 օմն. էն. ևն: Ութերորդ՝ միջարկումի, որ ղ կիրս հո-
 գւոյն ցուցանէ. ինք. վն. ո՛ն. ևն:

Եստօրիկ ութ ազգք բառից կուին հասնէ Էնի.
 ղորոց խօսի քերականութիւն յերիս մասունս: Յառաջսումն
 պարզապէս առաջ ի դէմէ ղ գործածութի սոցա. յերկրորդումն
 քննէ ղ որպիսութի սոցին. իսկ յերրորդումն խօսի ղ համա-
 ձայնութի սոցա չէ միմեանս. չն որում և մեք ունիմք կար-
 դեւ ղայս քերականութի:

Մ.Ը.ՍՆ Ը.ՈՒ.Ը.Թ.ԻՆ

Յուզման գործածուելու մասին Բնի:

Ըստ մասն բերականուէ պիտանի է քան զայլուն և հարկաւոր. զի է դուռն լեզուիս հայոց. ևս և գործարան համօրէն բառից. վասն զի ՚ի սմա պատրաստին, և որպէս թէ տաշին և կոկին մմ աղգք բառից ՚ի ձեռն հոլովից և խոնարհմանց և դասաւորուէ իւրեանց: Ըստ որք միանգամ կամին ուսանիլ զլեզուս հայոց, արժան է նոցա սրտի մտօք ՚ի սոյն դեկերիլ և զմմ գրեալս ՚ի սմա ՚ի յիշողուէ գանձել նախ՝ զհոլովս անուանց. և ապա զայլուն

Գ.Լ.ՈՒ.Խ. Ը.

Յուզման հոլովման ԼՂնաւանց:

Ընունք պէսպէս ձեանան ՚ի գործածուէ իւրեանց. որպէս անուսա ՝ շէրհ՝ տասն օրինակաւ կարէ ձեւանալ ՚ի խօսակցուէ. փք, աշխարհ, աշխարհի, յաշխարհ, զաշխարհ, յաշխարհէ, զաշխարհէ, աշխարհաւ, զաշխարհաւ, յաշխարհի, ով աշխարհ, Ամ աշխարհք, աշխարհաց, ընդ աշխարհս, զաշխարհս, յաշխարհաց, զաշխարհաց, աշխարհօք, զաշխարհօք, յաշխարհս, ով աշխարհք: Եւ այսպիսի փոփոխուի մի և նոյն անունն կոչի՝ հոլով ըն որոյ ասեմք. ողջական հոլով, սեռական հոլով, տրական հոլով, հայցական հոլով, բացառական հոլով, պատմական հոլով, գործիական հոլով, պարառական հոլով, ներգոյական հոլով, կոչական հոլով:

Ըստ այս հոլովք՝ յմմ անունն ոչ են միօրինակ, այլ բաղմնապատիկ. զի ոմանք յանուննց ՚ի հոլովիլն եղերին ՚ի ի. ի. ոմանք ՚ի ոյ. ով. ոմանք ՚ի ա. աք. սոյնպէս և այլք: Եւ այսպիսի պէսպիսուիք վերջաւորուէց զանապան անունանց՝ կոչին հոլովմանն անուննց. և են քանն. որոց չորեքասանքն ասին հասարակք. իսկ վեցքն յատուկ ք: Օրոց զօրինակս ունիմք դնել աստ կարգաւ:

Հայերէն հասարակ հոլովման անոանց:

( ) ընկած առաջին հոլովման

Նշել

Ուղղակին:	Բառ.	Բառ.
Սեռակին:	Բառ.ի.	Բառ.ի.
Տրակին:	Բառ.ի, ՚ի բառ.	Բառ.ին.
Հայացակին:	զԲառ.	Բառ.ը.
Բացարկակին:	՚ի Բառ.է	Բառ.ից.
Պարմակին:	զԲառ.է	Բառ.ի համար.
Պարծիակին:	Բառ.ի՛.	Բառ.ով.
Պարտակին:	զԲառ.ի՛.	Բառ.ի շար. հոլովով.
Ներգայակին:	՚ի Բառ.ի, կի՞ ՚ի բառ.	Բառ.ուն համ Բառ.ի մէջ.
Անակին:	ով Բառ.	ով Բառ.

Հոգնակի:

Ուղ.	Բառ.ք.	Բառ.եր.
Սեռ.	Բառ.ից.	Բառ.երի.
Տրա.	Բառ.ից. ՚ի բառ.ս.	Բառ.երին.
Հայց.	զԲառ.ս.	Բառ.երը.
Բաց.	՚ի բառ.ից.	Բառ.երից.
Պար.	զԲառ.ից.	Բառ.երի համար.
Պար.	Բառ.իք.	Բառ.երով.
Պար.	զԲառ.իք.	Բառ.երի շար. հոլովով.
Ներ.	՚ի Բառ.ս.	Բառ.երուն համ Բառ.երի մէջ.
Ան.	ով Բառ.ք.	ով Բառ.եր.

Բնի պատ. օրինակաւ պարունակին բաղում անոանք. որոց ՚ի հոլովին՝ ամանք անկորուստ և անխախտ պահեն զձայնաւոր տառն՝ յորս յանգին. զոր օրինակ:

Բառ,	ախտի.	Ախտ. Տարալ. արար. ցառ.
Բառքառ,	արքայի.	Թագաւոր. փոփոխ.
Բան,	բանի.	Բան. խօս. սեօղ.
Բանառ,	բանառի.	Բանառ. զընթաց:
Պահ,	զահի.	Բանառ. Բանառ.

Պան,	գանի.	Նսեծ. սեօնահ:
Պաշտ,	դաշտի.	Ղաշտ. շեօն
Օարմ,	զարմի.	Յեղ. օյ. սինիլէ:
Օրահ,	դրահի.	Երհմիւնից համ պղնձից շինած հէյիհ.
Րնծայ,	ընծայի.	Րնծայ. փէշսէշ:
Կաթսայ,	կաթսայի.	Ղալան. թինճարէ:
Կայմ,	կայմի.	Կեմհա միջի սինն:
Կարթ,	ի.	( ) Լիայ. հա շինիլէ:
Կրիայ,	ի.	Կօրայ. թապալայ:
Հակայ,	ի.	Սիայ. հեօլտիլէ:
Ճառ,	ի.	Կարգով խօսած երհմր Բան:
Ճառագայթ,	ի.	Շաղ. շեօնիլէ:
Մայր,	ի.	Շմի ծառ:
Մարտ,	ի.	Պարիբրայ. ճէնի:
Նպաստ,	ի.	( ) Գնուին. Եարպէ:
Շղթայ,	ի.	Շղթայ. շինիլէ:
Չահ,	ի.	Մաշալայ. հաշալ:
Սայլ,	ի.	Սյլ. արապայ:
Սանձ,	ի.	Սանձի. զանթարայ:
Սաստ,	ի.	Լի. շիլիլ. հա զօռ:
Սրահ,	ի.	Բահ. հայալ:
Սաշի,	ի.	Շահ. հաշիլէ:
Սարմ,	ի.	Ղաշ. Բանիլի Բօթ:
Քաղցրաբան,	ի.	Լիարշ լիպա. սին-շ խօօղ:
Քայլ,	ի.	Որհանի. արի:
Քարք,	ի.	Թափառը օյ. թաճիւն իլան:
Քրհեստ,	ի.	Լիարի-թ. սանիւն. փէշահ:
Քրիշի,	ի.	Փաշայ. պիլ:
Լասագրեստ,	ի.	Լասով պարած:
Ներպ,	ի.	Ղօլո-ղ. արիլի:
Համեմ,	ի.	Քիշիլ օլոս. հա պահար:
Համեստ,	ի.	Փալան. սիմիլ. հա թահ:
Նետ,	ի.	Նետ. օր:
Նդդի,	ի.	Ղարիլ:
Շեղի,	ի.	Ղիլ. Ելլիլ. սիմիլ:
Սեռ,	ի.	Լիլի. սինիլիլ:

Յեղը	ի.	Յեղը ոյ. ևս թիարլիւս:
Լ.վսէ,	ի.	Լ. նիկեոսի. սահան:
Բասլէ,	ի.	Բասլէ. սովորցնելի. սրտացնելի զսուր զլլ զսուր:
Հարլուէ,	ի.	Լ. օր սղամիիի պէս ծառ է:
Ի.ժ,	ի.	Ի.ժ. օջ:
Լ.լոճ,	ի.	Լլլամիի ծառ. սլոսսայ:
Լ.լոջ,	ի.	Փոսր եգ սյծ. շափիճ:
Բողբոջ,	ի.	Ծիւ. փելիլ:
Գոյ,	ի.	Լ. էմի. թն էլած թան:
Գշխոյ,	ի.	Գշխոյ. սոյ թգրիի ին. համ Տայր:
Գան,	ի.	Բասլամոս յոսի:
Օ.ոհ,	ի.	Օ սո. Տարալ. զսարգան:
Խորշ,	ի.	Քրոսնճ. պոսմի. ևս խանէ:
Արիսաճոյ,	ի.	Չէսիճով պաշած. և հոհած:
Հարլուի,	ի.	Պոսո. սելլը:
Նոճ,	ի.	Սելլի. սարլի ծառ:
Տող,	ի.	Տող. հարգ. քել. ևս պէյի:
Լ.րոս,	ի.	Լլլածելլու քել. է-յլալ:
Ծ'նոս,	ի.	Ծ'նոս. շանայ:
Արօն,	ի.	Արօն. ձեւոյ. ևս սարի:
Հոս,	ի.	Ուշարի համ սյծոս սիարի:
Յօղ,	ի.	Լլլարանիլի խալ. ևս հոյ:
Տօն,	ի.	Սալ թանթ. ձիլ լիւ. զիւփէի:
Գիւս,	ի.	Գիւսիլ. հիարգ. փէնար:
Արկիւղ,	ի.	Սի. զօրիոս:
Արուր,	ի.	Չարլան:

Ամանք կորուսանեն զձայնաւոր ասան, յորս յանգին. զնր օրիհակ:

Լ.տեան,	ասեհի.	Տիվան. ևս փիվան սղալարը:
Լ.եարդ,	լէրլի.	Սիւ լէրդ. սիւ ճիկար:
Խաջալգեաց,	զգեցի.	Խաջ հագած. խաջ սանոյ:
Ստեան,	միտեհի.	Սիւծ գիլը:
Սեհեան,	մեհեհի.	Արսի պոսն:
Սայրիւան,	վայրիւհի.	Սիկ ուչ ճղելու լափ. քալ իղայ:

Բիծ,	բծի.	Լատայ. եղբ
Դիծ,	զծի.	Խաչ. ընքէ
Դլբին,	դլբնի.	Եօնուպ պուքէ
Խիղճ,	խղճի.	Խղճհարան. ողորմ.
Կիրճ,	կրճի.	Կեղանց. հէշիք. պողպէ
Չիր,	ձրի.	Փէշիշիք. սուս. Բան.
Բարուտ,	բարտի.	Բարուտ. արշիտ.
Դարքս,	դքսի.	Պէհ. փշայ. ևս. սէրասիէր.
Խուլ,	խլի.	Խուլ. սուս.
Խուսիք,	խսիքի.	Պէշիշիք. սիւրի.
Խուց,	խցի.	Խուց. փշիք. օրու.

Ոմանք փոխոխեան զձայնաւոր տառն. յարս յանգին. Կթ.

Գաբէթ,	գաբէթի.	Ղարապայ. սինդիէ.
Լջ,	եջի.	Լջ. գրած. Բիշի. հի. երեւը.
Խեհէշ,	խեհեշի.	Լքարապուչ. հիւնօղ.
Կետ,	կետի.	Կեք. Եօղպայ.
Ուղէշ,	ուղեշի.	Ճիւղ. ճեղ. քալ.
Պատճէն,	պատճէնի.	Թիւրի. սուս.
Հանդէս,	Հանդիտի.	Բաղմանի. սուլման.
Հեն,	Հինի.	Ղօշման. շափարանի.
Վէճ,	վիճի.	Կիւ. հիւսման. քառայ.
Իղճ,	ըղճի.	Փոփոհ. հասու.
Փախստեայ,	փախստեի.	Փողշօղ. զաշօղ.
Արոյր,	արուրի.	Պիշիշիք. պիշիշիք. փիշիշիք.
Ժամացոյց,	ժամացուցի.	Ժամացոյց. սահման.
Խրատից,	խրատուի.	Յորդիշիք. հանշիւղ. սիրք. քալ.
Կուտ,	կուտի.	Պիշիք. հասարած. Բան. երջըն.
Համբոյր,	բուրի.	Հաշարանի. համ. պու.
Հեղուց,	Հեղուտի.	Մըմտու. Թիւ. ճիւղ.
Նշուլ,	շուլի.	Բարսի. շաշի. շափու. շիւհի.
Ողջոնի,	ողջոնի.	Բարե. սէլման. ևս. պիւրիան.
Տոյժ,	տուժի.	Տարմայ. համ. պարտ.

Ընդգրկանք.

Ընթիւ,	Թից.	Լլղու. քառայ.
Ելից,	Ելից.	Դարս. Գան. շիւհի.

Խնջոյք,	Ջոյեց	Օ իննէն. ևս ձեռլէիս
Խյօսք,	սեց.	Խյօսք. զբոսոյ. ուրիշ
Հրաշք,	շեց.	Հրաշք. Կովք իսկապէս

Օրինակ երկրորդ հօլովման
Եղևի

Ուղ.	Վաղաք.	Վաղաքս.
Ուն.	Վաղաքի.	Կողմից.
Տը.	Վաղաքի, 'ի քաղաք	Կողմիցն.
Հոյց.	ՂՎաղաք.	Կողմիցն.
Բոյց.	'ի Վաղաքէ.	Կողմիցն.
Պար.	ՂՎաղաքէ.	Կողմիցն համար.
Վար.	Վաղաքաւ.	Կողմիցն.
Պար.	ՂՎաղաքաւ.	Կողմիցն ըստ հողմիցն.
'Ներ.	'ի Վաղաքի, կմ' 'ի քաղաք.	Կողմիցն ըստ հողմիցն ձեռն
Կոչ.	նվ Վաղաք.	ն'վ Կողմիցն.

Յոգնակի

Ուղ.	Վաղաքք.	Վաղաքնէր.
Ուն.	Վաղաքաց.	Կողմիցնէր.
Տը.	Վաղաքի, 'ի քաղաք.	Կողմիցնէրն.
Հոյց.	ՂՎաղաքս.	Կողմիցնէրն.
Բոյց.	'ի Վաղաքաց.	Կողմիցնէրնց.
Պար.	ՂՎաղաքաց.	Կողմիցնէրն համար.
Վար.	Վաղաքօք.	Կողմիցնէրն.
Պար.	ՂՎաղաքօք.	Կողմիցնէրն ըստ հողմիցն.
'Ներ.	'ի Վաղաքս.	Կողմիցնէրն ըստ հողմիցնէրն ձեռն
Կոչ.	նվ Վաղաքք.	ն'վ Կողմիցնէրն.

Բնդ այսու օրինակաւ պարունակին քաղում անուանք. որոց 'ի հօլովիւն՝ ոմանք անկորուստ և անփոփոխ պահեն. զձախուսոք տառն՝ յորս յանգին. զնր օրինակ.

Վաղաքակ,	ի.	Պարելոյ հող. շիւթլէից. ևս գեղ.
Վաղաքակ,	ի.	Հող. իօչ. ձեռն. իշխան.
Վաղաքակ,	ի.	Սիւնի. լսան.

Էրձան,	Ի.	Քարեցի համ գոյքից շինած պարիեր:
Էւաղան,	Ի.	Աշտուղան. հաստաղ:
Բաժակ,	Ի.	Պատար. ևս գոտարեւել գինի. համ Բուռ:
Բաժանարար,	Ի.	Փայ Բաժին անող:
Բանակ,	Ի.	Բանակ. օրքուս:
Բարեբար,	Ի.	Բարեբար անող:
Բուրաստան,	Ի.	Չարազից. պարեմայ:
Պաղան,	Ի.	Պաղան. ճանաչար:
Պաւառ,	Ի.	Սոհեայ. վայր. համ Տըհալ:
Պերան,	Ի.	Պերան. Լեւր. փերահ:
Պետպան,	Ի.	Պետպան. Էլշէ:
Երիտասարդ,	Ի.	Մարդ. 'ի Էր գործաց Քնշև 'ի Բուռան:
Օւակ,	Ի.	Որդի. Էվար:
Թաշկինակ,	Ի.	Մահրամայ. Էաղլըն:
Իշխան,	Ի.	Իշխան. հեօթս ունող. աղայ:
Խաւար,	Ի.	Մուլ. զարանլըն:
Խորան,	Ի.	Չարքը. ևս Էհեղեցույ Խորան:
Հասակ,	Ի.	Պոյ. Էալ:
Հնձան,	Ի.	Շերեխանայ. շարաղխանայ:
Պէնջակ,	Ի.	Փեշէր. զեշարմալ:
Ճաշակ,	Ի.	Համ. Էպէլ. շէշնի:
Մաճակալ,	Ի.	Մաճը Բանող:
Մշակ,	Ի.	Մշակ. Էպիմալ:
Յատակ,	Ի.	Տակ. գեպին. ևս՝ փարշ:
Յարկ,	Ի.	()Լախ. ևս՝ քան ծած:
Նամակ,	Ի.	Թաղալ. Բարեպարի:
Շրջան,	Ի.	Պարոպ. Էվըր:
Ուկան,	Ի.	Ուտիան. Յին Բուռ:
Պաշտգամբ,	Ի.	Հայր. սարայի Տշարան:
Պատղամ,	Ի.	Ուղարհած Խոտ. Խաղար:
Ջնջան,	Ի.	Արբիշ. Տահրամայ:
Սանական,	Ի.	Սանայի. ևս վանահայր:
Սելապ,	Ի.	Սելապ օյ. Տեծ օյ:
Սրան,	Ի.	Սրան. շարքը:
Տեսակ,	Ի.	Թաղալ. հերպ. համ ոյ:
Փապար,	Ի.	Քարի համ հողի Տեղ. զովաղ:

Մզգապետ,	Ի.	Աշգիտ գլուխ
Մշակերտ:	Ի.	Աշգիտ. փոքրատու
Բերդ,	Ի.	Բերդ. զաւայ:
Բեկու,	Ի.	Մեկ. Տը-Տառ. Տըխ:
Բնակեր,	Ի.	Բնակեր. Եօլու-չ
Բապտեր,	Ի.	Ֆանուր. Խա Տաշաւայ:
Պատկեր,	Ի.	Պատկեր. ստաւալ:
Ստուեր,	Ի.	Շառ. Կեօլկեայ:
Մղբիւս,	Ի.	Չեօփլեակ. Խա զիպիլ:
Մքիս,	Ի.	Հարի Խճախ Տա-հի:
Մեկըրդ,	Ի.	Աշ-Ելըրու-Կա Խա ապիլ:
Սրաշխաւոր,	Ի.	Օտիլ. Կեօլկե:
Օխուոր,	Ի.	Սիլակ. ստաւալ. Կոխ անու. սալաւալ:
Թափաղ,	Ի.	Փոքր Կարու. Կեօլ:
Խաբոց,	Ի.	Խաբոց. Եօլու-չ:
Կընորդ,	Ի.	Կանիւր. Խա Բեքուլի:
Հագեւոր,	Ի.	Հագեւոր Տարու:
Հօտոց,	Ի.	Կառուի Կա Ճիւղ Կարեւայ Կանիւ:
Չկնորս,	Ի.	Չափի Բանու. պաւլըլի:
Միջոց,	Ի.	Մեջ. սալըլ:
Ուղեւոր,	Ի.	Ճախորդ. Եօլու-չ:
Սաստակաւոր,	Ի.	Աշխարհու. սալաւայ:
Մ.ու.,	ու.Ի.	Աշխարհ. Կանուցու Բարու Չարու:
Մրու.,	ու.Ի.	Ուր. Երեօլ:
Լեղու.,	ու.Ի.	Լեղու. Խա սալ:
Խրատատու.,	ու.Ի.	Խրատ Կարու:
Մեղու.,	ու.Ի.	Մեղրու-ճանի. պաւ ստաւի:
Սաշխաու.ու.,	ու.Ի.	Փոքրի շախ Կանու. Տաւաւայ սալու:
Սերակացու.,	ու.Ի.	Սերայ Կեօլ. Վերանաւա:
Սերարիւ.,	ու.Ի.	Փոքրճայ. սալայ. Կա լաւայ:
Ծանրախօս,	Ի.	Լեղանի ճանար. Կըպիլըլուցու:
Հըր,	Ի.	Ուտու. զաւալ-լաւ:

Ունիւր կորուսանիւր զճայնաւոր տաւաւ, յորս յանդիւն. իջ:

Մհեակ,	ահեկի.	Չախ Կըլի. սալ Բարու:
Մրաւեակ,	նեկի.	Ծառայ. զաւ-լաւ-լու-չ:

Ղայեակ,	ղայեկի.	Չըծճար. ռեպանայ
Ղոդեակ,	ղոդեկի.	Սըղընիշ և ինեւիտ Կեղ շաւայ
Սանեակ,	մանեկի.	Սիւ Կեւիտ ռեի ղիւ ռեի հաւայ
Սաշեակ,	մաշեկի.	Սաշիտ հագաւար. և ղիւն
Սըղեակ,	ղեկի.	Սըրի. օղաւ
Սըրեակ,	րեկի.	Սանար ճարեի. շեի ղիւն
Սեւեակ,	եւկի.	Սոսոյ. օղաւ
Սեւաւմեակ,	եւեկի.	Սիւղը Կեւիտ ղարի. ղերտեւելը
Սեւաւկեր,	կերի.	Սեւեի հրօղ. համաւ
Սեթիշ,	թշի.	Սեթի. հեի
Սաւիթ,	գաւթի.	Սաւի. արհ
Սըրի,	գըրի.	Սաւընի. գեր գրօղ. համ ղաւայ
Սահիւ,	հահիւ.	Տեւելաւ. և Եսաւիշի
Սարբիւ,	հարբիւ.	Ղարբիւ. շըղընիտ
Սպիւր,	գպրի.	Տերոյոս. համ ղարայ
Սօշի,	կօշի.	Սպիւր ման. պաշայ
Սաւածիւ,	ծիւ.	Սաւածօղ. ղեւիշօղ
Սահիւ,	մահիւ.	Սօրընի Կեւիտ
Սըրի,	մըրի.	Սարոս արօղ Կեւ. համ Կաւայ
Սեւգամիւ,	մաի.	Սեւելիպաւ. Եսայի
Սիգ,	նգի.	Սեւիւ. ղիւ. Կայաւ
Շաւիղ,	շաւղի.	Սեւի. ճամբայ. Կայ
Շիբի,	շիբի.	Ղեբեւման. ղիւր
Պարակից,	կցի.	Պարոս ղիւն. և Կեւիտ-Կաւ
Պարզամիւ,	մաի.	Պարզ ղիւր ռիւնօղ. հեւելիւր
Պարիսպ,	րսպի.	Պարիւր. Կաւ. հաւար
Սեւ,	ջլի.	Սեւ. ղիւնի
Տիկ,	տիկի.	Տիգ. Եսաւայ
Փիւղ,	փիւղի.	Փիւղ. Կեւ
Քիւ,	քիւ.	Քիւ. Եսաւի ճարեի ղիւն Կայ
		Կայաւի ճարի ղիւն
Ղաւակ,	աղակի.	Սիւլիւն. վայաւ
Սեւաւկի,	սեւաւկի.	Փոր ղաւան. և Կարոս արած հիւն
Սարակի,	սարակի.	Սարոգ ճարայ. համ ճար
Սհակ,	վհակի.	Փաւի. ճարոտիւր
Տըրակի,	տըրակի.	Տըրի. ղիւնի

Վարձ, բրտի. Աստուծոյ քայնայն
 Ամաք փոփոխեն զձայնաւոր տաւան, յորս յանգին,
 զոր օրինակ,

Վեւ,	զիւնի.	Աստուծոյ շէյլան:
Հիմն,	հիմնի.	Չորս հօխայնաւիւնայ շափ:
Վեւ,	զիւնի.	Պահպան. համ ջտուսար:
Մեզսասէր,	սիրի.	Մեղի սիրօղ:
Մեզ.	միգի.	Մշուշ քոսման:
Մամեղէն,	զիւնի.	Մեղի շիւնծ. համ վտուելոյ հոհ:
Տէգ,	տիգի.	Մշուշ քոսման:
Վարձ,	գրուի.	Չորս է ցոլէնի նա:
Հովիւ,	հովուի.	Հովիւ. շոպան:
Աւելցոյց,	ցուցի.	Ճանապարհի ցոյց քոսման:
Աւարագոյր	գուրի.	Ճանապարհ. զարտայ:

Ներդականք:

Մաքանք,	նաց.	Աշտուանի. էրիճայ:
Մաղձանք,	նաց.	Մարտար. էշի. հաստար:
Մանք,	ջաց.	Արեծի. հեօտար:
Անանք,	կենաց.	Անանի. էրիւր:

( ) Բինակ երբորդ հարմարն:

Աշի:

Աւ.	Վեւ.	Վեւ:
Սե.	Վեւոյ.	Վեւի:
Տե.	Վեւոյ. 'ի գեւ.	Վեւին:
Հոյ.	զՎեւ.	Վեւը:
Բոյ.	'ի Վեւոյ.	Վեւից:
Պար.	զՎեւոյ.	Վեւի համար:
Վար.	Վեւով.	Վեւով:
Պար.	զՎեւով.	Վեւի շոք. հոյձով:
Նեւ.	'ի Վեւ.	Վեւահ. Վեւի մեջ:
Աշ.	նվ Վեւ.	նվ Վեւ:

Յագնակի:

Աւ.	Վեւար.	Վեւեր:
Սե.	Վեւոց.	Վեւերի:

Տբ.	Պեւտոց. 'ի գեաւ.	գեպեղեհ:
Չոյ.	զՊեւտ.	գեպեղը:
Բոյ.	'ի Պեւտոց.	գեպեղեց:
Պոպ.	զՊեւտոց.	գեպեղի համար:
Պար.	Պեւտովք.	գեպեղով:
Պոր.	զՊեւտովք.	գեպեղի լար հողմով:
Նեբ.	'ի Պեւտ.	գեպեղումն, գեպեղի հէլ:
Առլ.	սլ Պեւտք.	ա՛լ գեպեղ:

Բայտ այսմ հոլով ին բազում ահուհանք առանց կոս բուսմանն և փոփոխմանն ճայնաւոր տառիցն՝ յորս յանդիւն. զին. զի:

Աթու,	ոյ.	Ալեոս. իւրաք:
Ամպ,	ոյ.	Ալմպ. պոլոմի:
Այս,	ոյ.	Սոպանայ. ևս ճրբից:
Անդամ,	ոյ.	Ալնդամ. ինչպիս Յեռոտ սոս:
Աբարած,	ոյ.	Ստեղծոած. ևս շէն. գործո:
Աբղար,	ոյ.	Ալբղար:
Աբմատ,	ոյ.	Ալբմատ. զեօս:
Աբմաւ,	ոյ.	Ալբմաւ. իսոբմայ:
Աբա,	ոյ.	Ալբա. զարեւի համ սեբմը Կեւի գեպեղ:
Աւաղ,	ոյ.	Ալւաղ. զսմ:
Աբաղ,	ոյ.	Ալբաղ. զաղ իեայ:
Աբկաթ,	ոյ.	Ալբկաթ. պեղից:
Աբարախ,	ոյ.	Ալբարախ. շէնիցից:
Շարաւ,	ոյ.	Թարաւ. զմից. ըսիս:
Շեբամ,	ոյ.	Ալշեբամ. սրբից:
Սեղան,	ոյ.	Սեղան. սոպեայ:
Տղայ,	ոյ.	Տղայ. 'ի ւ սարսայ հիւն 'ի Էօբն:
Բեբ,	ոյ.	Բեբ. պոսոպ:
Պեղ,	ոյ.	Պեղ. ինչպիս. սիրոանանի:
Պեղ,	ոյ.	Պեղ. իւն:
Թեւլ,	ոյ.	Պեղ. ինչպիս. ինչպիս:
Սեբ,	ոյ.	Սեբ. ինչպիս. 'ի ծ սարսայ հիւն 'ի հ:
Չեւ,	ոյ.	Չեւ. ևս սոյլ:
Սեւ,	ոյ.	Սեւ. ինչպիս. ինչպիս:

Տերի,	ոյ.	Տերի. երբող:
Լրէ,	ոյ.	Լարանի հարվման:
Իի,	ոյ.	Լէշ. ձեռէ:
Չի,	ոյ.	Չի. ուն:
Լղիւս,	ոյ.	Քերթիճ. ևս թողլայ:
Բնծիւղ,	ոյ.	Ծիւլ անոց ծլած. գիւլիլ:
Իւղ,	ոյ.	Եղ. եղ:
Հիւթ.	ոյ.	Սրի պէս թան. թայտալի:
Նիւթ,	ոյ.	Սրիճի անող թան:
Բոց,	ոյ.	Բոց. արտ. ետլով:
Պարծ,	ոյ.	Պարծ. իշ:
Խմոր,	ոյ.	Խմոր. արարչոր. յայ:
Խոր,	ոյ.	Ղօշ (որ է կրթելու արարչի)
Ծոց,	ոյ.	Ծոց. գոյն:
Հող,	ոյ.	Հող. արշիւ. զտաւլու. ևս գորգ:
Հողմ,	ոյ.	Քան. հով. ելի:
Հոտ,	ոյ.	Հոտ. զօխու:
Որջ,	ոյ.	Պարանի թան:
Որս,	ոյ.	Որ. յոր. օշ:
Սրհոր,	ոյ.	Սրի հոր. արարիլ. ան զարտալի:
Սափոր,	ոյ.	Սաճ. արարի:
Բու,	բոճոյ.	Բու. պայղու:
Չու,	ձոճոյ.	Հասիլի. իմանալու:
Յու,	ցոճոյ.	Լլուի. օճոր:
Լճօթ,	ոյ.	Լլճօթ. արար. ան:
Լճօթ,	ոյ.	Ունայ հմ արիշ թանից շինած անան:
Յող,	ոյ.	Շող. շի:
Քող,	ոյ.	Քող. ծածից. ևս փերի:

Կորուսմամբ:

Լստուած,	աստուծոյ,	Լլ-գոտած. արլուի:
Հասեալ	հասելոյ.	Հասած. ելիլիշի:
Մոլեալ	մոլելոյ.	Խնայած. գիւլիւ. արարու:
Սեամ,	սեամոյ,	Տան շի:
Ուղիղ,	ուղղոյ,	Հղղղ. ծոտ:
Լկողիլի,	կողիլոյ,	Լկողիլիլ. արիշիլի:

1414
3414

Պահն,	զնոյ.	Պահն. Բահա. Էս շըյձէն,
Պահնձ,	զնձոյ.	Պահնձ. գիշիշիշ:
Եղիհնձ,	եղիհնձոյ.	ԼՂղիհնձ. Բահնձուր. Էլըճիլիհնձ.
Երիհնձ,	երիհնձոյ.	Երիհնձ. հիերիհնձ. Ըհիլի հոլ:
Խնդիհն,	խնդիհնոյ.	Խնդիհնուած+. աղուհն+. Գիլուի գու.
Չաղայիհն,	չաղայիհնոյ.	Չաղի հան:
Կաղիհն,	կաղիհնոյ.	Կաղիհն. փուլը. Գիլուի:
Կացիհն,	կացիհնոյ.	Կացիհն. պուլիհն:
Կնիք,	կնիքոյ.	Սոհիք. Էս գահիլայ:
Կշիլ,	կշիլոյ.	Կշիլու+. Բիերուիլի:
Մարմիհն,	մարմիհնոյ.	Մարմիհն. Էս մի. Լիշ:
Սկիհն,	սկիհնոյ.	Սկիհն. գուաւի. Գիլուի:
Ստորիհն,	ստորիհնոյ.	Ստորիհն. Գիլուի. Գիլուի:
Վերջիհն,	վերջիհնոյ.	Վերջիհն. Էպիհիհն:
Տիղմ,	տիղմոյ.	Յիլի. պուլուի. Էս հանա:
Մանուհն,	մանուհնոյ.	Նայլիհն. Էս գուաւր:
Մնուր,	մնուրոյ.	Նուլայ. Բուհայ:
Բնուր,	բնուրոյ.	Փոր. սուր:
Պուր,	գորոյ.	Փու. Էս Էս հոր:
Պուլ,	գլորոյ.	Պուլ. սահ. Էս հան հան:
Օհուհն,	զհուհնոյ.	Պլու. ողուլիհն:
Օմուհն,	զմուհնոյ.	Օհու. Էս ողուլիհն:
Թուղ,	թուղոյ.	Թուղ. Էս ճիլիլ:
Թուլ,	թուլոյ.	Թուլ. սու. զարայ:
Լուծ,	լուծոյ.	Լուծ. պոյուիհն:
Լուր,	լուրոյ.	Լուլ. Էս Էս հոր:
Խուհի,	խուհիոյ.	Խուհի. Գիլուիհն:
Չծուհի,	ծծուհիոյ.	Չծուհի. Գիլուիհն:
Չուլ,	ծուլոյ.	Մուլ. Բիլուի:
Նուհն,	հնուհնոյ.	Նուհն. պիլիլի:
Մամուլ,	մամուլոյ.	Մամուլ. Էս հան:
Մարի,	մարիոյ.	Չուհու. Էս հան Գուհ:
Մսուր,	մսուրոյ.	Տիլու. Էլիլ:
Մրուր,	մրուրոյ.	Մուլ. պուհի:
Նուլ,	նուլոյ.	Շահի. Էս հան:
Շահիուր,	փրոյ.	Շահի. Էս հան:

Շուհի	Շնչոյ	Շումիչ Դաբառ և՛մ հոմ
Շոբ	Շքոյ	Պարիւս Կեօբմա
Պատուի	պտղոյ	Պարու Եկեղ Դեյվոյ
Սագ	սգոյ	Սոփ արարանի
Սարունգ	վարնգոյ	Սըյոբ և՛մ Խիտր
Տունկ	տնկոյ	Տոյո Բոս Ծոս
Յուպ	ցպոյ	Չեռի Կոյո արհանի
Փետուր	փետրոյ	Թեղոս հասոց և՛մ Բոնոց
Հուր, հրոյ, հրով և՛ի հուրբ, հրովք, և՛ի հուրք		Սեհի օր արա

Սուր, ջրոյ, ջրով և՛ի ջուրբ, ջրոց, և՛ի ջուրց, ջրովք, և՛ի ջուրք

Փոփոխմամբ

Մհեայ	անդեոյ	Միտի արեւելի Իտի
Չեթ	ձիթոյ	Օքնի անի Եղ Կոս Կոպից արեւից և՛մ սրիչ Բանից հանած ցնի
Սեղ	սիղոյ	Սահալ և՛մ անի Խոթ Լոյից Զինի
Սեր	սիրոյ	Սեր Ծոկոմ
Մրծիւ	արծունոյ	Մրծիւ արալոս
Թիւ	թունոյ	Համար
Խաիւ	խունոյ	Չեօր Զեօի Կիլի և՛մ ար Եղ Ծալից
Պատիւ	պատուոյ	Պարիւս արալ Կեօբմա
Բիւ	բուոյ	Սրիւրոցած Ծած արալ
Մըշալոյ	լուոյ	Մարաօր արալած
Բոյ	բուոյ	Բոյո Ին ար Գեօնի Կըն անի
Ողկոյ	կուղոյ	Սողոկ Ի Ծիւ արալ
Ունգ	ընգոյ	Տարմանի Կիլից
Ունդ	ընդոյ	Հիւրեղի Ինիլ Բահլոյ արալ Եր
Ուումբ	արմբոյ	Օնի Ինիլ և՛մ Կիւլ Լոյ

Մեղապարտ

Մուրջք	անրջոց	Մարա Ին Կիլի Եղ
Պոխք	դոխոց	Պոխի Լո Լիմոս
Սուք	կոց	Սուս արալ
Յանցունածք	ծոց	Միլի արալ

Պատեւելի է, զի բազմաց 'ի սոցահե եղակի հերգոյա-
կանն. յանդի երբեմն նաև 'ի է. սրգոն, 'ի սեղան կամ 'ի
սեղանի. յահողին՝ կամ յահողնի. 'ի պատիւ՝ կամ 'ի
պատուի. 'ի ծոց՝ կամ 'ի ծոցի. ևն:

( ) Բրնակ չորրորդ, հոլովման

	Եղ-ի:	Յգ-ի:
Ուշ.	Եկեղեցի.	Եկեղեցիք.
Սէն.	Եկեղեցւոյ.	Եկեղեցեաց.
Տըն.	Եկեղեցւոյ. յեկեղեցի.	Եկեղեցեաց. յեկեղեցիս.
Հոյ.	զԵկեղեցի.	զԵկեղեցիս.
Բոյ.	յեկեղեցւոյ.	յԵկեղեցեաց.
Պոն.	զԵկեղեցւոյ.	զԵկեղեցեաց.
Պոն.	Եկեղեցեալ.	Եկեղեցեօք.
Պոն.	զԵկեղեցեալ.	զԵկեղեցեօք.
Նէր.	յԵկեղեցի, կմ յեկեղեցւոջ.	յԵկեղեցիս.
Կոն.	սլ Եկեղեցի.	սլ Եկեղեցիք.

Բստ այսմ հոլովին ամ անոճանք յոգնավանկք յան-
գեալք 'ի է. (բաց 'ի յատուկ անոճանց). ին:

Բաւանի,	նւոյ.	Եղանի. հեօհ-բէն:
Բաւանի,	նւոյ.	Սոնի հեօոյ:
Բաւանի,	նւոյ.	Պեթնի. էօլ էօ:
Պեթնի,	բւոյ.	Պեթնի. էօն:
Պեթնի,	ծւոյ.	Հաւան. զաղաւան:
Պատի,	տւոյ.	Պատի. զաւան:
Բաւանի,	բւոյ.	Խեւի Բաւ. հմ Բաւոյ:
Բաւանի,	զւոյ.	Շոյոյի ծաւ:
Եղի,	դւոյ.	Եկեղեցւոյ լեղի. էօ:
Սոյնի,	նւոյ.	Պատի Եղի:
Կաղի,	նւոյ.	Կաղի ծաւ:
Կաղի,	զւոյ.	Կաղի. Եղի:
Հայրի,	նւոյ.	Հոյիցն Բաւան:
Հոյնի,	նւոյ.	Եղի. Եղից:
Չիճի,	նւոյ.	Օյնի. Եղի ծաւ:

Պատանի,	հայ.	Տղայ.	'ի ժո՞ր արու-տ 'ի ի՛նչ:
Սկայուհի,	հայ.	Սարտիբու-լած	հինչի:
Տեղի,	ղայ.	Տեղ.	եկր:

Մեղականք:

Մեղիք,	տեաց.	Աշ-եփի.	Ռ-ձփի:
Միջրիք,	րեաց.	Մրիվան	եղան. հա՛մ հերթո-ր:
Սարծիք,	ծեաց.	Սարծի.	հի-ման. բահի:
Տանիք,	հեաց.	Տերդ.	ար-ն լեբի-ը. ար-ն հարը:

Մայի՛ յոգնավակ ք, զի եթէ միավակ ք ե՛ն լի եր-րորդ օրինակաւ հարվին, թէ պարզ իցե՛ն, և թէ բարդ օրգոն, Չի, ձիոյ. Տի, տիոյ. ևն: Միսսի, ձիոյ. սակաւատի, տիոյ. ևն

Մացի ևս՝ բաց 'ի յատուկ անունաց. զի յանգեալքն 'ի նոսա 'ի է, հասարակօրէն 'ի սեռականն լինին վեր-ջաւորութեամբս էայ. որպէս տեսցի յօրինակն ժո՞ր: Մակ թէ ոմանք ևս ընդ սովաւ հարվին՝ գտցես անդանօր:

Մայց ամանցական յատուկ անունք յանգեալք 'ի է, լի յոգնականին ընդ սովաւ հարվին. այլ ըստ եղականին՝ միանգամայն լի սովաւ, և լի գետով. փ:

Մատունի,	ւոյ,	կի՛փ ոյ.	եաց.	եօք:
Մանդակունի,	ւոյ,	կի՛փ ոյ.	եաց.	եօք:

Մ, և անունք ինչ լի այսու տեսակաւ, որք 'ի հարվս ինչ լի երրորդ օրինակաւ հարվին. փ:

Մսնի,	ւոյ,	ւով,	եաց,	ւովք,	կի՛փ եօք.	Մրտիղի. Բրտից
-------	------	------	------	-------	-----------	---------------

Պարի,	ւոյ,	ւով,	կի՛փ եաւ,	եաց,	ւովք,	կի՛փ եօք.	Պարի. արժայ:
-------	------	------	-----------	------	-------	-----------	--------------

Սերունի,	ւոյ,	ւով,	կի՛փ եաւ,	եաց,	եօք.	Հարտ. զո՞ճայ:
----------	------	------	-----------	------	------	---------------

Սալտի,	ւոյ,	ւով,	եաց,	կի՛փ	ւոց,	ւովք.	Սալտի. ձի՛ն ող:
--------	------	------	------	------	------	-------	-----------------

Սարասի,	ւոյ,	ւով,	կի՛փ եաւ,	եաց,	եօք.	Տան հո՞ճաթ. զար- զո՞ճայ:
---------	------	------	-----------	------	------	--------------------------

Սողի,	ւոյ,	ւով,	եաց,	ւովք.	Սարտի	եղ:
Հոգի,	ւոյ,	ւով,	ւոց,	ւովք.	Հոգի.	ձան:
Որդի,	ւոյ,	ւով,	ւոց,	ւովք.	Որդի:	

Ամանք ևս յահուանց ընդ սովաւ եղեւոց 'ի բացա-
ռակահն յանգլին 'ի արջէ. սրգուն 'ի տեղւոջէ, 'ի տար-
ւոջէ:

( ) Բրնակ հինգերորդ հոլովմանս

	Աղ-ի:	Յոգն-ի:
Ա-դ:	Աղեղն.	Աղեղունք:
Ա-ն:	Աղեղան.	Աղեղանց:
Տ-բ:	Աղեղան. յաղեղն.	Աղեղանց. յաղեղունա:
Հ-ոյ:	զ' Աղեղն.	զ' Աղեղունա.
Բ-ոյ:	յ' Աղեղանէ.	յ' Աղեղանց:
Պ-ա:	զ' Աղեղանէ.	զ' Աղեղանց:
Գ-ոյ:	Բ' Աղեղամբ.	Աղեղամբք:
Պ-բ:	զ' Աղեղամբ.	զ' Աղեղամբք:
Ն-ի:	յ' Աղեղան, կմ' յաղեղն.	յ' Աղեղունա:
Ա-ի:	նվ' Աղեղն.	նվ' Աղեղունք:

Բնդ այսու օրինակաւ հոլով ին բազում անտանք ա-
ռանց կորուման և փոփոխման ձայնաւոր տառիցն՝ յորս
յանգլին. զի:

Ահն,	ական.	Ահն. ևս ճովահիբէ:
Ամառն,	աան.	Ամառ:
Ատամն,	ման.	Ատամի. փիշ:
Գազաթն,	թան.	Գազաթ. Գազաթ. Թաթայ:
Գեղմն,	ման.	Աղեղմի. Բաթի:
Չմեռն,	ռան.	Չմեռն. զբլ:
Ջեբմն,	ման.	Ջեբմն. Ջեբմն. Բեթմայ:
Սեբմն,	ման.	Հոնթ. Թոթում:
Ստեղն,	ղան.	Ստեղն. Ճիղն. Գալ:
Հիմն,	ման.	Պա. Հաւոր:
Հիւան,	սան.	Տիւլիբոր:
Արդն,	ղան.	Արդն. զո-բո:
Արոմն,	ման.	Արոմն. Հաւոր. Գալիճայ:
Տուն,	ռան.	Աղեղն. զո-ան:
Անուն,	ռնն. ունք.	Անուն. ար. Ին:

I ուան, ան. Ալլսերի վերայ է գծ ապրաքի փոքրայ.
 Աւան, ան. Ա'էծ ասուն. շնորհաւ:

Արուամամբ:

Այծեամն, այծեամն. Այսրի այծ:
 Աղեամն, եղեամն. Աղէն. սալաղ. զարալ:
 Ասեզն, սազան. Ալլեղ. է'նայ:
 Թիթեզն, Թիթզան, Ահոսց համ արծաթեց շնած զար.
 Ինչպէս Թոզն:

Արջիմն, մրջման Արջն. զարալալայ:
 Ակիզն, սկզբան. Ա'էն. գլուխ. տալ. զլլայ:
 Բերան, բրտան. Բարոան. Թեոս:

Աշուն, աշնան. Ալլան. փայիլ:
 Բուսն, բուսն. Ալլան. Կո Կոն. Կո զոս:
 Գարուն, գարնան, Գարոան. Եղ:

Խոստամն, խոստման. Խոս. գու. Խոսաան. Եղ բար Լե'նիլ:
 Ծագամն, ծագման. Ծագիլ. գարո գու:
 Չուկն, ձկան. Չո'ն. պարալ:

Ճպուսն, ձյւսան. Ճի'նի. ձոձո պղոձ:
 Մանուկ, մանկան. Տղայ. Ի Եօն գարոնի Ի Ժ'ն:
 Մակն, մկան, Մո'ն. զլլան:

Նուսն, նուսն. Նոսն. Կոս:
 Տուն, տան. Տան. Էլ. մե'նան:
 Գուսն, գրան. գրունք. Գոսն. զափոս:
 Պաշտոն, Խ. Լ. Ից. Խք. Ծառայանի. պարոն հարգել:

Փոփոխմամբ:

Փայծաղն, փայծեղան. Փայծաղ. գուլալ:
 Աղեզն, եղեզան. Աղէգ. զալլ:
 Ալուն, ալեւան. Հիլոսն. Կո Կոն. Կո. Ին-Լե-Ա
 Պրտն, պրտան. Աճան:

Անկապանբ:

Բաջիմունք, մանց. Անիլ զի'ն ի Կոս:
 Բոհմունք, մանց. Չարաբանի համ պարէի մեծ վե'ն.
 Երի'ն:

Լորձունք,	ձանց.	Շաղկի.	Բերանի գրգռուք:
Յորձունք,	մանց.	Ալալանի.	հրի բոցի վերև թռչելը:

( ) Ըրհնակ վեցերորդ հոլովման:

Աղահի:

Յոգնահի:

Ուղ.	Վեղու թիւն.	Վեղու թիւնք:
Սեռ.	Վեղու թեան.	Վեղու թեանց:
Տըռ.	Վեղուէ, ՚ի նեղուէն.	Վեղուէց. լը նեղուէն:
Շայց.	զՎեղու թիւն.	զՎեղու թիւնա:
Բայց.	՚ի Վեղու թեանէ.	՚ի Վեղու թեանց:
Պար.	զՎեղու թեանէ.	զՎեղու թեանց:
Պար.	Վեղու թեամբ.	Վեղու թեամբք:
Պար.	զՎեղու թեամբ.	զՎեղու թեամբք:
Սեբ.	՚ի Վեղու թեան.	՚ի Վեղու թիւնա:
Առչ.	նվՎեղու թիւն.	նվՎեղու թիւնք:

Այսպէս հոլով ին ամ անունք յանգեալք ՚ի ունի. ի՞նչ,

Տղայուէն,	թէ.	մ.	Նառնի հարգոյ ՚ի ւ մէ ՚ի Եօթն:
Մանկուէն,	թէ.	ք.	Նառնի հարգոյ ՚ի Եօթն մէ ՚ի Ժող:
Պատանեկուէն,	թէ.	գ.	Նառնի հարգոյ ՚ի Ժող մէ ՚ի Ին:
Արհնորդուէն,	թէ.	դ.	Նառնի հարգոյ ՚ի Ին մէ ՚ի Կո:
Այրուէն,	թէ.	ե.	Նառնի հարգոյ ՚ի Կո մէ ՚ի Ծ:
Սեբուէն,	թէ.	զ.	Նառնի հարգոյ ՚ի Ծ մէ ՚ի Կ:
Օտաւամուէն,	թէ.	է.	Նառնի հարգոյ ՚ի Կ մէ ՚ի Ծ:
Յիտեանկուէն,	թէ.		Ալալանի ձան արդարանի. Բար Բալապրիւ:

Աստ այսմ հոլով ին և այտքիկ անունք:

Արիւն,	արեան,	րեանէ	Արիւն. զան:
Պալուստ,	լստեան,	լստեանէ.	Պալու. հիւլիլ:
Սնուհոյ,	ճննդեան,	՚ի ճննդեանէ.	Սնուհիւն. Խա ճնածն:
Արուստ,	րստեան,	րստեանէ.	Արընիւն. Ծածիլիւն:
Նանգիստ,	գստեան,	գստեանէ.	Տիւն. Գարաղալ:
Տեսիլ	տեսլեան,	՚ի տեսլեանէ.	Տես. Խա էրալ:
Անկիւն,	անկեան,	կեանէ.	Քիւնիւն. պառամիւ:
Արիւն,	րեան,	լեանէ.	Պապանի լսիտ:

Չիւն, ձեան, 'ի ձեանէ. Չիւն. զսոս
 Սիւն, սեան, 'ի սեանէ. Սիւն. փիլոսոփէ
 Սաղիւ, զոճեան, զոճէ. Սաղիւ. էրոսոյ
 Տիւ, տունջեան, 'ի տուէ, կիժ 'ի տուճնջեանէ. Յեղեղ. հիւնիւղ
 Լնանիւնք, նիւնց, ՚իւնաւ. Լնանիւնք. հիւնիւնք
 Լարայէլեանք, լեանց, լեանաւ. Լարայէլեանք. Լարայէլեանք

( ) Բիւնակ եօթնեւորորդ Հոլովածութիւնք

Եւրոպիայի Զարգացումը

Ուղ. Ղառան. Ղառանիւնք
 Ուր. Ղառանիւ. Ղառանիւց
 Տը. Ղառանիւ. 'ի զառան. Ղառանիւց. 'ի զառանիւ
 Հոյ. զՂառան. զՂառանիւս
 Բոյ. 'ի Ղառանիւ. 'ի Ղառանիւց
 Պո. զՂառանիւ. զՂառանիւց
 Պո. Ղառանաւ. Ղառանաւք
 Պո. զՂառանաւ. զՂառանաւք
 Եւր. 'ի Ղառանիւ, կիժ 'ի զառան. 'ի Ղառանիւս
 Ան. ուլ Ղառան. ուլ Ղառանիւնք

Բառ սոյսմ Հոլովիւն անուանք սակաւք. զնր օրիւնակ:

Խաչն, շին, շանէ. Ուրոսիւնիւնի համայնեղի պէլիւնի
 Խաթն, Թին, Թանէ. Խաթն. ռիւս
 Բեւն, ուն, ունէ. Բեւն. էս
 Եզն, զին, զանէ. Եզն. էօտիւղ
 Եզն, զին, զանէ. Եզն. զպիւրոյ
 Չեան, ուն, անէ. ձեւք, ձեւ, ձեւիւք, կիժ ձեւօք. Չեւ. ուլ
 Եւն, ուն, ունէ. Եւրոսիւնիւնիւն
 Եզն, ազին, յազնէ. Եզն. ուլ. ռիւսիւն
 Եւն, ձին, ձնէ. Եւն. ռիւսիւն
 Եւն, շին, շնէ. Եւն. ռիւսիւն
 Եւն, մին, մնէ. մունք. Եւն. ռիւսիւն
 Եւն, փին, փնէ. փունք. Եւն. ռիւսիւն
 Եւն, սին, սնէ. սունք. Եւն. ռիւսիւն
 Եւն, սին, սնէ, սունք. Եւն. ռիւսիւն
 Եւն, սին, սնէ. սունք. Եւն. ռիւսիւն

Սասշին, խին, խնէ, խուք. Օ ճառ. ևս պոսիոս
 Սանդխաուհ, սին, սնէ, սուք. Տասնհինգ
 Թառն, սին, կի՞ սան, սնէ, կի՞ սանէ, սուք. Թառն
 Սան, ստին, յոտանէ. ստք, ստից, ստիք. Սոս. սոս
 Լեաուհ, լերին, ՚ի լեանէ, լերիք. լերինք, լերնց. Սոս. սոս

( ) րինակ ութերորդ հոլովման

Նշանի:

Յոգնի:

Սոս. Օ գեստ.	Օ գեստք.
Սեռ. Օ գեստու.	Օ գեստուց.
Տեռ. Օ գեստու, ՚ի զգեստ.	Օ գեստուց. ՚ի զգեստ.
Տոյց. զ Օ գեստ.	զ Օ գեստու.
Տոյց. ՚ի Օ գեստէ.	՚ի Օ գեստուց.
Պար. զ Օ գեստէ	զ Օ գեստուց.
Պար. Օ գեստու, կամ ուլ.	Օ գեստուք.
Պար. զ Օ գեստու, կամ ուլ.	զ Օ գեստուք.
Սեռ. ՚ի Օ գեստ, կի՞ ի զգեստու.	՚ի Օ գեստու.
Սոս. ուլ Օ գեստ.	ուլ Օ գեստք.

Ըստ այսմ հոլովին անոճանք սահաւք առանց կորուսման և փոփոխման ձայնաւոր տաւիցն՝ յորս յանգին զոր օրինակ

Մգուաւ,	ու, կի՞ ոյ.	ԼՂգոսա. զարգայ:
Տար,	ու.	Տար. օրգուի:
Պանն,	ու. կի՞ ՚ի, ՚ի.	Պանն. խալնայ:
Պրաստ,	ու.	Քեռն քանօղ ուլախ:
Պաս,	ու.	Պեօլեի. սիւրիւ:
Սամ,	ու.	Սահալ. համ շամանի:
Սարաւ,	ու.	Վեւլեի. պար. իտայ:
Տաւ,	ու.	Թաստաղ. ևս իօրօղ. ևս սիւլի:
Չագ,	ու.	Թաւոն-նիւրի Յագ. ընար:
Չաղ,	ու.	Տնալ. ճախարայ:
Սկար,	ու.	Վաւաճ պարիւր. համ Յև:
Պահ,	ու.	Պահ. ևս վախար. ևս հագն:
Պար,	ու.	Պար. ևս սիւրիւ. պեօլեի:

Սակաւ,	ու.	Վիշտ. ալ. ճիւղի
Սարձ,	ու.	Սարձի. հոր. եւ. յերայ:
Վաղց,	ու.	Լեռնօրնայն. սովիւն. սոված. խան:
Սով,	ու.	Սով. ինչի:
Սագ,	սս.	Սագ. սագազիւ. խոր. բաներն գիտող. իւրի:
Սրժ,	ու.	Տորթ. գոնայ:
Սով,	ու.	Սով. սովիւր:
Սուաւօտ,	ու.	Լեռնօտ. սագազի:
Սարօտ,	ու.	Սարանի. ըստանի. իւր:
Սուիւծ,	ու, կի՞՞նց.	Լեռնիւծ. սուան:
Սագ,	գու, գուէ.	Լեռնօտ. երբ. յօտ. ե. արիւ. ծագիւն:
Օարդ,	դու, դուէ.	Օարդարան:
Սրատ,	սու, սուէ.	Սրատ. համ. պարիւծ. հօգիւն:
Սահանձ,	ձու, ձուէ.	Վիշտ. հայի:
Սուղտ,	սու, սուէ.	Սուղտ. արիւի:
Օօր,	ու, րուէ, րաց, րօք.	Օօր. զօրն. սարանի:

Կորուսմամբ:

Յուլ ցուլ, կի՞՞նց ցլոյ. Պաղտ. համ. պողտ:

Փոփոխմամբ:

Սուէտ	ուիտ, կի՞՞նց ուէտու	Լեռնիւ. իւրի:
Օէն,	դիւնու.	Օէն. սիւն:
Սրիւծ,	վրիւծու.	Սրիւծի. հայի. հօմ:
Ինձ,	ընձու.	Ղարիւն:

Մեղականք:

Սարք,	րուց.	Սար. ըստիւն. խանիւն:
Սարք,	րուց.	Սար. ինչիւր. զարան. սագազի:
Պարք,	սուց.	Պարք. գուի:
Սովք,	վուց.	Փոփոխան. օմալ. գուրայ:

( ) Բնական թվերորդ հաշվման

Աղբյուր

Հոգնակի

Ուշ	Փոքր	Փոքունք
Սեռ	Փոքու	Փոքունց
Տէր	Փոքու, առ փոքր	Փոքունց, Է փոքունա
Հոյս	զՓոքր	զՓոքունա
Բոյ	ի Փոքուէ	ի Փոքունց
Պար	զՓոքուէ	զՓոքունց
Պար	Փոքու, կի՞ սմբ	Փոքումբք
Պար	զՓոքու, կի՞ սմբ	զՓոքումբք
Կեր	ի Փոքու, կի՞ ի փոքր	ի Փոքունա
Կը	նզ Փոքր	նզ Փոքունք

Ստորակ հաշվման ըստ խմբ և սակաւ այս բառք

Թանձր	ձու	ձու	Թանձունք	ձունց	ձամբք	
Չաղբ	ղու	ղու	Չաղբներ	ղուց	ղութք	
Չանր	նու	նու	Չանունք	նունց	նութք	
Սանր	նու	նու	Սանունք	նունց	նումբք	
Սեղբ	ղու	ղու	Սեղբք	Սեղբից	Սեղբքք	
Բաղք	քու	քու	Բաղքներ	քունց	քութք	
Բարձր	ձու	ձու	կի՞ ձամբ	բարձունք	ձանց	ձամբք
Հոգունք	կի՞ յոքունք	յոգունց	յոգումբք	ի յոգունա		
Խրձունք	ձանց	կամ՝ ձանց	Խրձամբք	ի Խրձունա		

( ) Բնական սասնակ բորդ հաշվման

Աղբյուր

Հոգնակի

Ուշ	Աղբեր	Աղբերք	կի՞ աղբերք
Սեռ	Աղբեր	Աղբերաց	կի՞ աղբերց
Տէր	Աղբեր, յաղբեր	Աղբերաց	կի՞ աղբերց
		յաղբերու	կի՞ յաղբերու
Հոյս	զԱղբեր	զԱղբերու	կի՞ զաղբերու
Բոյ	ի Աղբերէ	ի Աղբերաց	կի՞ յաղբերց
Պար	զԱղբերէ	զԱղբերաց	կի՞ զաղբերց
Պար	Աղբերք, կի՞ բերու	Աղբերքք	կի՞ աղբերքք

Պր. զԱրեբբ, կի՞ բերաւ. զԱրեբբ, կի՞ զարեբբբ.
 Ենր. յԱրեբբ, կի՞ յարեբբ. յԱրեբբ, կի՞ յարեբբբ.
 Կըն. հի՞ Արեբբ. հի՞ Արեբբբ, կի՞ արեբբբբ.

Բայս պատ Հոլովին և սյլքսնի մի անասնց ասանց
 կորուսանն և փոփոխանն ձայնասոր տասիրցն. կր.

Ազգբ,	դեր,	դերէ.	Ալլորն. դոս. զսլլայ.
Կայսբ,	սեր,	սերէ.	Կայր. հծ Բ-գոսոր.
Տարբ,	գեր,	գերէ.	Կնինն Տ-բայ ելլայր. աս րբբ. Գայրն.
Ոսկբ,	կեր,	կերէ.	Ո-ինր. արդինն.
Ոստբ,	սեր,	սերէ.	Տայ. զսոսն.
Տարբ,	տարեր,	ի տարբէ.	Տարբբ. նինն. ելլած Բն. Կն.
Համբ,	մեր,	մերէ.	Լ-լինն.
Մտբ,	խեր,	խերէ.	Մին սեւն զսն ծոսն է.
Սակբ,	կեր,	կերէ.	Սոսալ. Բ-լորբն.
Աղբ,	դեր,	դերէ.	Տայր. զբալ. ինտր.

Կորուսանք.

Լիստբ,	լիստեր,	ի լիստերէ.	Ալլորնեբբ Տոս Բն.
Լիստբ,	լիստեր,	ի լիստերէ.	Լիստբբ. որ է Լիստբբ.
Ղուստբ,	ղուստեր,	ի զղուստերէ.	Ալլորն զսոսն.
Աղմիստբ,	միստեր,	միստերէ.	Ալլորնն. ինն Կնն.

Փոփոխանք.

Աղբ,	աղեր,	յաղերէ.	Ալլորն. սոսն.
Աղքսբ,	եղքեր,	յեղքերէ.	Պր. զսոսալ. սոսն.

( ) Բնական մեասանիւրորդ Հոլով Ենն

	Աղնին.	Աղնինն.
Ոսլ.	Ասալ.	Ասակգ.
Սեո.	Ասակ.	Ասակգայ.
Տբ.	Ասակ. յասալ.	Ասակգայ յասակգայ.
Հայր.	ՀԱսալ.	ՀԱսակգայ.
Բայ.	ԵԱսակգ.	ԵԱսակգայ.
Պոս.	ՂԱսակգ.	ՂԱսակգայ.
Գոս.	Ասակգ.	Ասակգբբ. կի՞ զրբ.
Պր.	ՂԱսակգ.	ՂԱսակգբբ. կի՞ զրբ.

Նէր, յՆստեղ իմ յաստղ, յՆստեղս
 Կոչ, ուղՆստղ, ուղՆստեղք:

Ըստ այսմ հոլով ին բազում անուանք առանց կորուսման և փոփոխման ձայնաւոր տառ իցն. ին:

Ննդդ	դեղ	Ընի, զոռզոռան:
Նբկզ	կեղ	Մնոնի, սնոքը:
Նաղ	եակեղ	Տեղ, էէր:
Նալեաղ	եակեղ	Լոյ Լինելոյ Գեղ:
Նոթղ	թեղ	Կն. սոն:
Նոճղ	ճեղ	Վեօթիւնի, Լո թօթոնի:
Նստղ	սեղ	Թաւոն որսալոյ թաւի:
Նուպղ	պեղ	Աղպի, ինչի. զնուլ

Կորուսմամբ:

Սիկղ	սկեղ	Օլալոյ. Լո շոր Գրէն:
Սիկղ	սնկեղ	Սրէ շոն. զոնոքոլ:
Սիսաղ	սկսեղ	Նալոյ. թօթոյ. թեփի:

(Օ) ըրնակ երկոտասաներորդ հոլովմանս
 Նշի:

Ող	Տրդատ.
Սեո	Տրդատայ.
Տեո	Տրդատայ. ցորդատ. առ արդատ.
Նոյո	զՏրդատ.
Բոյ	իՏրդատայ.
Պոո	զՏրդատայ.
Պոո	Տրդատաւ.
Պոո	զՏրդատաւ.
Նէր	իՏրդատ.
Կոչ	ուղՏրդատ.

Ըստ այսմ հոլով ին բազում յատուկ անուանք առանց կորուսման և փոփոխման ձայնաւոր տառ իցն՝ յորս յանդին. ին:

Նդեղ	այ.	Թաւոն որ էր զնոյնոյ:
Նկն	այ.	Լնի շաղաղ:
Ննակ	այ.	Լնոն որ է ի հոյն:

Ընտիրք,	այ.	Ընտրահա չաղարք:
Ըշոց,	այ.	Ըշարարան գաւառն:
Ըբշակ,	այ.	Հայոց Բժ-Շ որդի Վերշակայ. նա:
Ըբշամ,	այ.	Ըբգար Բագաւորի հայրն:
Ըեւը	այ.	Ըաղարարան առաջի Բագաւորն:
Ըբեբ,	այ.	Սաղայն որդին. որ որդանին էբբայն- ցի՛ս էլնն:
Ըգեր,	այ.	Չերսէլն աշխարհն:
Ըդեմ,	այ.	Պարտիկն արեւն:
Ըբասխ,	այ.	Ըբուխ գետն:
Օբամայր,	այ.	Հայոց նահապետ մի:
Իմամուռ,	այ.	Պանդեր երեւոսաղէմի Տօբ:
Իյար,	այ.	Սեծն ննեբունի աշխարհէ պնդարարան:
Իյոռ,	այ.	Հայոց որդին:
Կափառհատամ,	այ.	Պաւլինէայն Տայրախաղաքն:
Հեր,	այ.	Պարոնց գաւառ մի:
Հռովմ,	այ.	Պօղոս պարտուի չաղարք:
Սաժակ,	այ.	Պայերի չաղաքն:
Սեւրովք,	այ.	Սորի մերոպ վարդապետն:
Սարեկ,	այ.	Սարեհայոց վանքն:
Սահակ,	այ.	Սորի սահայ պարն:
Պարոյր,	այ.	Հայոց առաջի պահած Բժ-Շն:
Սարաղբատ,	այ.	Հայոց Բժ-Շ պապ Բժ-Շն էփն:
Տիգրան,	այ.	Հայոց Բժ-Շ երեսնարայ որդին:
Տրովարա,	այ.	Տրոյն. եհնն ըստմայօլ:

Կորուսմամբ:

Ըմիդ,	ամիայ.	Համբ. արարպէտիք:
Ընահատ,	ահտայ.	Ըրտեմն. որ արեւա էլ հաւն:
Ընանե,	անահայ.	Ըբգար Բագաւորին շաբբն:
Ընահարաս,	բայ.	Ըրտախալ է:
Պաղիկ,	ղաղկայ.	Հայոց Բագաւոր մի է:
Պառնիկ,	ղառնկայ.	Ճգնաւոր մի է:
Պինդ,	ղնդայ.	Սորի վարդապետ մի է:
Ըկեղեց,	ղեցայ.	Ըպնայոս գաւառն:
Ըսոնիկ,	նկայ.	Բն իշխան հայոց:

Աղէ ուլպաս,	պայ.	Յոնի առաւելուն հայրն:
Հմայեակ,	եկայ.	Հայոց իշխան է:
Սճբէն,	բնայ.	Սեպիւն չաղան:
Արբակէս,	բակայ.	Քե-բոն իշխան էր թագաւոր էլաւ:

Փոխիւմամբ:

Անոյշ	ուշայ.	Աճառանի թագաւորն առաջ է հիւնի:
Գէթ,	գեթայ.	Այլապէս պիտի թիւն թի է:
Գուրգէն, գեւայ, գինայ.	Հայոց իշխան է:	
Գիտ	գիայ.	Այլապէս համ պիտի թիւն:
Խորեհ,	բեհայ.	Այլապէս թագաւորն պարտեալ:
Աէթ,	սեթայ.	Այլապէս:

( ) Բնակ երկոտասանք բորդ հոլովման:

Աշխ:

Ուշ:	Ասայի.
Սե-	Ասայեայ.
Տր-	Ասայեայ, աւ. եսայի, ցեայի
Հայ.	զ Ասայի.
Բայ.	յ Ասայեայ.
Պար.	զ Ասայեայ.
Գար.	Ասայեաւ.
Պար.	զ Ասայեաւ.
Ներ.	յ Ասայի.
Աշ:	նո Ասայի.

Ըստ այսմ հոլովին բաղում յատուկ անունք փոխումս ձախաւոր տառայն՝ յորս յանգին. զոր օրինակ:

Աթանագինէ,	նեայ.	Այլապէս թագաւորն:
Անդրոնիկոս,	կեայ.	Այլապէս թագաւորն իշխանն:
Բրատակէս,	կեայ.	Ի տառաւորն փոքր որդին:
Արկադէոս,	դեայ.	Այլապէս թագաւորն:
Բեքարէէ,	բեայ.	Ուրեմն հինն. և յեպոյ թագաւորն:
Բիւրասպի,	բեայ.	Պարտեայ պարտեան:

Պալղղիս կի՛կղէս, իլէայ.	Պաղէս արինո - գաւառ մի է:
Պայլումէ, նեայ.	Սէ հորինի մէջ մայրագիշի:
Պորգի, գեայ.	Ալ արիտոս թագաւորի զօրապետն:
Եւրիպիդէս, դեայ.	Ալ նոսանի թանաքեղծ յոնաց:
Օարուհի, հեայ.	Սէ ծին արեգրանայ հինն:
Օւրէդէոս, դեայ.	Յովնաննէն աւերարանէն հայրն:
Կարգմոս, մեայ.	Հայկայ թոսն:
Կզողիոս, դեայ.	Կայսր հոռովմայ յառ արեւոսն Ս:
Հեղինէ, նեայ.	Սէ ծին հոսրանդնանոսի մայրն:
Օգոստոս, տեայ.	Կայսր հոռովմայ:

Պարև և այլ յատուկ անուանք՝ որք անխտիր հօրովիւ իւր
որբորաւ, և իւր էւսչեաւ. զոր օրինակ:

Լքեսոս, սայ, տեայ.	Պառնի թագաւորի մէջ զօրապետն էր:
Պէորգ, գայ, գեայ.	Օրովար և մարտիրոս:
Եղը, բայ, բեայ.	Հրէնց բահանայ և օրինագետ:

Պիտեւլի է, զի յատուկ անուանից բաղումք հօրովիւ
իւր կերպի հասարակ հօրովմանց. յորոց զսակաւս դիցուք
վասն օրինակի:

Բնդ Բորն-:

Բգաթանդերոս, ի, իւ.	Տրտար թգ-թի գրագիշի. մրդնն:
Բդդէ, ի, իւ.	Հայրապետ աթգ-թ- ժամանակոսն:
Բշխէս, իսեհի, նիւ.	Տրտար թագաւորի հինն:
Բրտաշէս, շէսի, շիսի, իւ.	Սէ ծ թագաւոր պարսից. իւ:
Բեհիսամին, մեհի, միսի, իւ.	Յովնէ նահապետի զոսր որդին:
Եգիպտոս, սի, սիւ.	Սըսր բաղանն:
Եղեշէ, շէի, իւ.	Սէ վարդապետ հայոց:
Թադէոս, դէոսի, դէի, իւ.	Արասեալ հայոց:
Սովսէս, էսի, էսի, իսի, իւ.	Արաջի մարգարնն:
Սարգիս, գսի, իւ.	Սէ ծ զօրովար մարտիրոս:

Բնդ բաղանն-:

Հայաստան, նի, աւ.	Հայոց երկիրն:
Նաղարեթ, բեթի, աւ.	Պալղղիսայն բաղանն:

Պարտիկ,	սկի,	աւ.	Պարտից ազգն. շքչլլպաշ:
Հնդկիք,	Հնդկաց,	օք.	Հնդկաբան. եւ հնդկաբանցի:
Վիչք,	վրաց,	օք.	Վաւրճիւրբան. եւ հաւրճի ազգն:

Բնդ գեորմ:

Րճատուր,	տրոյ,	աւ.	Սարաբիւրն Բ. ևն:
Րճկէ,	կէոյ,	աւ.	Քնչ Բ. աղլաւարաւ ծովուն Տօր:
Խոտրովիչուխա,	դխաոյ,	աւ.	Տրտաք Բագաւորի յոյն:
Վարին,	արնոյ,	աւ.	Ալլաւրաւ:
Հէթոււմ,	թմոյ,	աւ.	Հոյոյ Բագաւոր ՚ն հիւնիւն:
Սանատրուկ,	տրկոյ,	աւ.	Ալլագաք Բագաւորի յիւր որդին:
Հայք	Հայաց,	աւ.	Հոյոյ ալլաւրհն. հմ ազգն:

Բնդ էիւղեցեալ:

Րնի	անոյ,	ւոլ.	Ալլի յաղաւ:
Րսրծանի,	նոյ,	ւոլ.	Սփրա գեոր. հմ նք Բն Տաւն:
Րկուռի	ուոյ,	ւոլ.	Պիչ Բ. հաւնոյ աբի հոյն:
Րիւք,	րեաց,	եօք.	Քոււնիս. հոտի խորաւան:
Խաղտիք,	տեաց,	եօք.	Քոյիւրդի գաւաւն:
Սոււիք,	նեաց,	եօք.	Հոյաւանի ալլաւրհն Բ է:

Բնդ աղլաւար:

Րտողիկ,	տղիան,	ամբ.	Սաւա Բ. սփրդիպի:
Պողթն,	թան,	ամբ.	Պողթնոյ գաւաւն:
Յուսիկ,	սկան,	ամբ.	Մէյն վրդանի որդին:
Սաթիւնիկ,	թիւկան,	կամբ.	Ալլաւրաւ Բագաւորի հիւն:
Ստովմանք,	մանց,	մամբ.	Մէ սորմիւ և ընիւրն Տարաբիւր:
Սարդնիք,	նանց,	նամբ.	Մէ վարդան և ընիւրն Տարաբիւր:

Բնդ պգեաւոր:

Րտաղլ	ու.	Ալլաւրաւ գաւաւն հոյաւանի:
Րահաղլ	ու.	Սաւա Բ:
Սղխաղար,	ու.	Ալլաւրան յահանոյ որդին:
Յորդանան	ու.	Յորդանան գեորն:

Հոլովոյն, կի՛ք նրէս, նրու.
Հոլովոյն, նու.

Հոլովոյն ունէնքէրան ևն:
Հոլովոյն ճարգարէն:

Սակայն գիտե՛լի է, զի մամնք 'ի նշանակեալ անուանցդ, և այլք ևս բաղումք չէ այլ և այլ Հոլովմամբ անկանին անխտիր. կամ ընդունին զայլ և այլ Հոլովմունս. զոր օրինակ:

Ըբիաթար, բայ, բու. Քահանայապետ հրէից դաւթի ժամանկոյն:

ԸբբաՀամ, մու, մաւ. Լէք բահամ նահապետ:

Ըղէքսանդր, կի՛ք գրոս, գրի, գրոսի, գրեայ, գրու. Սնէ-
դոնացոց թագաւոր և իւրոց:

Ըղէքսանդրիա, գրիայ, գրեայ, գրիոյ, գրու, Իսնէնաեբեե
սողաչն:

Ըյբբաբա, սայ, սոյ, սու. Հայոց մեծ աշխարհէ մէ:

Ընանիա, նիայ, նիայի. Երէից ճանկանց մէջն:

Ընկիւրիա, բեայ, բիոյ. Ինկիւրի սողաչն:

Ըշա, սոյ, սայ. Հայոց իշխան և թագաւոր:

Ըրիստակէս, կեայ, կեսի. Իրիստաւոր զորս որդին:

Պահէլ, լոյ, լայ. Տեգրան թագաւորի դուստրու
բնակարան:

Պամասկոս, կոսի, կեայ. Շամ սողաչն:

Պաւիթ, դաւթի, թայ. Պաւիթ ճարգարէ թագաւորն:

Պիտիկէս, գիտեայ, գիտի. Հոլովոյ զիւրեանց մէ
նահապետ:

Պուրն, դունայ, դունի. Սեծին հայոց սողաչ մէ է:

Եղեսիա, սեայ սիոյ. Ուրհայ սողաչն:

Երիքով, վայ, վի. Երիքով սողաչն հրէստանի:

Եփեսոս, սեայ, սոսի. Եփեսոս սողաչն:

Օմիւսին, ուոյ, նաւ. Սիոս սողաչն 'ի լիւնի:

Օմիւսիա, նիայ, նիոյ. Իսմիլ սողաչն 'ի զորս անի:

Թաովմաս, այի, սսու. Թաոմաս սողաչն:

Կեսարիա, բիայ, բեայ, բիոյ, բու. Պայսելի սողաչն:

Պուկաս, սու, կայ. Պուկաս սողաչն:

Սաստիթիա, կի՛ք սս, թիայ, թեայ, թի. Սաստիթի
սողաչն:

Արդամեայ, Կիսի, նայ. Առաւորէն Բեճ որդին
 Արտեմիս, կի՞ արդիմէ, տեմեայ, արիւղեայ, տեմիղեայ. Աշ
 նազիք էրանան
 Աղէմէս, մայ, մեհտեայ, մեհտտի. Հայրապետ Բէ
 Արետէ, կի՞ կրիտիս, կրետեայ, տայ, տիտայ. Ալբիք էրդին
 Մարիամ, մու, մայ, բեմայ. ՄԷ Եւ-ճնայ անոնն լին
 Մնաս, կի՞ Նա, նասայ, նայի. ՄԷ Բնու Բեճ Տարաբան
 Աթէնք, աթեհայ, յաթէնա. Հաստարան Տարաբան
 Բասէնք, սեհայ, Նու. Բասն գրանան արդոր
 Թեբաս, կի՞ Թեբէս, Թեբայ. Թիւսա Էօթնիւն Էթն
 Մասիս, մասեայ. Աշ Բարաք Էթանն որդ
 կարս, կարայ, կարուց. Ղարս Էթանն

( ) Բինակ չորեքտասաներորդ հալովմանն

Յոգնիւն

Ա-չ. Հայաստանեայք.
 Ա-ն. Հայաստանեայց, կամ եայ.
 Տ-ու. Հայաստանեայց. Ը Հայաստանեայս.
 Հ-յ. զՀայաստանեայս.
 Բ-ն. ՚ի Հայաստանեայց.
 Պ-ա. զՀայաստանեայց.
 Ղ-ու. Հայաստանեք.
 Պ-բ. զՀայաստանեք.
 Նեք. ՚ի Հայաստանեայս.
 Ա-չ. ուլ Հայաստանեայք.

Բայտ արտ հալովին յետագայ յոգնական անուանքդ.
 որոց ոմանց սեռականն եղերի միայն ՚ի էայց. և ոմանց մի-
 այն ՚ի այց. ոմանց ՚ի էայց և ՚ի էայց. և ոմանց ՚ի էայց և
 ՚ի էյ. զք:

Ա. ջեայք, եայց. Ա ջ էողի ննէրն
 Ա. հեկեայք, եայց. Չ-ի էողի ննէրն
 Ա. նթալունեայք, եայց. Ա-ննի Գոգ էլծնէրն

Լրեկորեայք,	եայց.	Լրեկորեանքն:
Միջերկրեայք,	եայց.	Միջ արեղի երկիրն անաբուս:
Բահաղխնայք,	այց.	Բահաղխ հոանքն:
Լոյսայք,	այց.	} Արեւելեանքն Գաւառաբն:
Լարագայք,	այց, կի՛սայից, այիւք.	
Լոյսեանեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Լոյսեանքն:
Հայկաղնեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Հայ աղօղիքն Լեւոնեանքն:
Լոյսեայք,	եայց, կի՛սեայք, ծէիւք.	Լոյսեան Գաղնիքն:
Լոյսամարտեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Լոյսամարտեայքն Բանքն:
Պարսպեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Պարս Բանքն:
Թաւրեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Թաւրեանքն Բանքն:
Չաղկեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Չաղկեայքն Բանքն:
Հոլանդիքեայք,	եայց, կի՛սեայք.	Հոլանդիքեայքն:

Գ Լ Ո Ւ Խ Բ

Յաղագս յարտեմ հոլովման անոանց:

Յատուկ հոլովմանք են վեց. իմ որոց հոլովին անուանք ինն. իմ են Տէր. այր. հայր. մայր. եղբայր. քոյր. կին. օր, և գիւղ, կի՛ս գիւղ, և բարդեալք սոցա, զորս գիցուք աստ առաջի:

Հոլովումն անուանս՝ Տէր:

	Սղմի:	Յոգնի:
Ուր:	Տէր.	Տեարք.
Սեռ:	տեառն.	տեարց, կամ տերանց.
Տըռ:	տեառն. ՚ի տէր. ցտէր.	տեարց. ցտեարս.
Հայց:	զտէր.	զտեարս.
Բայց:	՚ի տեառնէ.	՚ի տեարց, կի՛ս ՚ի տերանց.
Պարս:	զտեառնէ.	զտեարց, կի՛ս զտեարանց.
Պարս:	տեարամբ.	տեարամբք.
Պարս:	զտեարամբ.	զտեարամբք.

Ներք. ՚ի տեւան, կի՞ք ՚ի տէր. ՚ի տեարս.
 Առջ. նլ տէր. նլ տեարք:

Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա. զք:

Առջնատէր, տեառն. Պէզլի սեղան և թըլ լին իմն զոզ:
 Պարտատէր, տեառն. Պարտաք. առնելի սեղան:
 Տանտտէր, տեառն. Տան քէր. ի՞նչ հարգի:

Սոյնպէս հոլովի և անուանաւ Լըյր. ինչ ճախն և բարդեալք սորա. զք:

Այր, առն. Տղամարդ. յիշի:
 Քեռայր, առն. Քու՛ղէր մարդ:
 Արկայր, առն. Արի՛ստ անգամ մարդոյ փնայ յոչ ինն:

Հոլովումն անուանա՛ ձայր:

Աղի: Յոգնի:

Ուշ. ձայր. ձարք.
 Սեռ. ձօր. ձարց. կամ հարանց:
 Տեռ. ձօր. առ հայր. ցհայր. ձարց. առ հարս. ցհարս.
 ձայր. զձայր. զձարս.
 Բայ. ՚ի ձօրէ. ՚ի ձարց, կի՞ք ՚ի հարանց:
 Պար. զձօրէ. զձարց, կի՞ք զհարանց.
 Պար. ձարք. ձարք.
 Պար. զձարք. զձարք.
 Ներք. ՚ի ձօր, կի՞ք ՚ի հայր. ՚ի ձարս.
 Առջ. նլ ձայր: նլ ձարք:

Սոյնպէս հոլովին և անուանաւ Մայր և Աղբայր. և բարդեալք նոցին. զք:

Մայր, մօր, մարց. Մայր. անա:
 Արքահայր, հօր, հարց. Արքայր. առաջը:
 Նախահայր, հօր, հարց. Լընըի հայր. դար:
 Աղբայր, եղբօր, բարց. Աղբայր. զբարս:
 ձօրեղբայր, եղբօր, բարց. ձօր եղբայր. անուան:

Հոլովումն անուանոց՝ Քոյր:

Աղ-ի:

Յոգն-ի:

Ուղ:	Քոյր:	Քորք:
Սէն:	Քեռ:	Քերց:
Տըն:	Քեռ. առ քոյր. ցքոյր:	Քերց. ցքորս:
Հոյց:	ղՔոյր:	ղՔորս:
Բոյց:	ի Քեռէ:	ի Քերց:
Պոս:	ղՔեռէ:	ղՔերց:
Ղոս:	Քերք:	Քերքք:
Պոք:	ղՔերք:	ղՔերքք:
Նէք:	ի Քեռ. կի՞ք ի քոյր:	ի Քորս:
Ան:	նղ Քոյր:	նղ Քորք:

Սորա եղակի գործիականն լինի երբեմն՝ քեռք. և յոգնակին. քոյրք. քեռց. ցքոյրս. ղքոյրս. ի քեռց. քեռքք. նղ քոյրք. Այլ այս հալիւ ուրեք ի գործ ածիւ Այս և բուեր, ի քրոջէ. նա:

Բստ այսմ հոլովին և բարգեւալք սորա զնր օրինակ:

Հօրաքոյր:	քեռ:	Հօրսոյր: համայ:
Մօրաքոյր:	քեռ:	Մօրսոյր: իսկայ:

Հոլովումն անուանոց՝ Ան:

Աղ-ի:

Յոգն-ի:

Ուղ:	Ան:	Անայք:
Սէն:	Անջ:	Անանց:
Տըն:	Անջ. ցկին:	Անանց. առ կանայս:
Հոյց:	ղԱն:	ղԱնայս:
Բոյց:	ի Անջէ:	ի Անանց:
Պոս:	ղԱնջէ:	ղԱնանց:
Ղոս:	Անամք, կի՞ք կնառ:	Անամքք:
Պոք:	ղԱնամք, կի՞ք զկնառ:	ղԱնամքք:
Նէք:	ի Անջ, կի՞ք ի կին:	ի Անայս:
Ան:	նղ Ան:	նղ Անայք:

Սորա եղակի գործիակահան լինի երբեմն կհնջաւ:
Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա. զոր օրինակ:

Տիգիւ տիկնոջ. տիկնաց, կմ տիկնանց. Ստեփան. ստեփան:
Ընակին, կնոջ. Սորդ ունոյ ինից:
Սխակին, կնոջ. Սիւ ինից հետ իբրեւս:

Հոլովումն անուանս՝ Գիւղ:

Սղիւի: Յգիւի:

Ուղ.	Գիւղ.	Գիւղք.
Սղ.	Գիւղջ.	Գիւղեց.
Տղ.	Գիւղջ. ՚ի գիւղ.	Գիւղեց. ՚ի գիւղս.
Հոյ.	զԳիւղ.	զԳիւղս.
Բոյ.	ի Գիւղջ.	ի Գիւղեց.
Պոյ.	զԳիւղջ.	զԳիւղեց.
Գոյ.	Գիւղիւ.	Գիւղօք.
Պոյ.	զԳիւղիւ.	զԳիւղօք.
Նից.	ի Գիւղջ, կմ ՚ի գիւղ.	ի Գիւղս.
Ան.	նվ Գիւղ.	նվ Գիւղք.

Սորա յոգնակահան լինի ևս՝ Գիւղօրէք, գիւղօրէց.
Ը գիւղօրէս. զգիւղօրէս. ՚ի գիւղօրէց. զգիւղօրէց. գիւղօրէք.
զգիւղօրէք. ՚ի գիւղօրէս. նվ գիւղօրէք:

Ըստ այսմ հոլովին և սորին

Գեօղ, գեղջ, գեօղք, գեօղեց.	Գիւղ. սնոյ:
Չորագիւղ	գեղջ.
Նորագիւղ,	գեղջ.
Քաղաքագիւղ,	գեղջ.
	Սեծ գեղ. զսորայ:

Հոլովումն անուանս՝ ( ):

Սղիւի: Յգիւի:

Ուղ.	( )ր.	Մուրք.
Սղ.	Մուր.	Մուրց.
Տղ.	Մուր. յօր. ցօր.	Մուրց. յաւուրս. ցաւուրս.
Հոյ.	զ( )ր.	զՄուրս.
Բոյ.	յ( )րէ.	յՄուրց.

Պ-դ.	զ( )րէ.	զԱւուրք.
Պ-դ.	Աւուրք.	Աւուրքք.
Պ-դ.	զԱւուրքք.	զԱւուրքքք.
Նէր.	յԱւուր, կի՞ յօր.	յԱւուրս.
Ան.	նզ( )ր.	նզԱւուրք.

Բայց այսմ հոլովման և բարդեալք սորա զնր օրինակ:

Արկայնօր,	աւուր.	Արկա՞ր օր. շար օրեր:
Անօր,	աւուր.	Ան օր. հարաբար օր:

Գ Լ ՈՒԽ Պ

Յոլովման և անուանից:

Արջական անուններ են հնգապատիկ, մասնականք, հարցականք, վերբերականք, հանրականք, և թուականք. զորոց զհոլովմանն գիցուք առաջ ի

հոլովումն մասնական անուննց՝ Ո՞ն. որ. ին. և փոք:

Աղ-ի:

Յոգն-ի:

Ո-ղ.	Ո՞ն. որ. ի.	Ոմանք. որ. ինէր.
Սէր.	Ուրումն.	Ոմանց.
Տէր.	Ումեմն. առ ոմն.	Ոմանց. առ ոմանս.
Հայր.	զՈ՞ն.	զՈմանս.
Բայ.	յՈւմեմնէ.	յՈմանց.
Պ-դ.	զՈւմեմնէ.	զՈմանց.
Պ-դ.	Ոմամք.	Ոմամքք.
Պ-դ.	զՈմամք.	զՈմամքք.
Նէր.	յՈւմեմն, կամ յոմն.	յՈմանս.

Աղ-ի:

Յոգն-ի:

Ո-ղ.	Ոք. որ. ի.	Ոմանք. որ. ինէր.
Սէր.	Ուրմք.	Ոմանց.
Տէր.	Ումք, առ ոք.	Ոմանց. ցամանս.
Հայր.	զՈք.	զՈմանս.

Բաց.	ՂԱմեքէ.	ՂՍմանց.
Պար.	զՂԱմեքէ.	զՂՍմանց.
Գարգ.	Ոմամբ.	Ոմամբբ.
Պար.	զՂՍմամբ.	զՂՍմամբբ.
Ներ.	ՂԱմեք, կամ յոք.	ՂՍմանս.

Եզնի:

Ուշ.	Իմն, կի՞ ինչ. բն. է.
Սեռ.	Իրիք.
Տր.	Իմիք. առ իմն, կամ յինչ.
Հայց.	զԻմն, կամ զինչ.
Բաց.	ՂԱմեքէ.
Պար.	զԻմեքէ.
Գարգ.	Ի՛նչք.
Պար.	զԻ՛նչք.
Ներ.	ՂԱմիք, կամ յինն. կամ յինչ.

Եզնի:

Ուշ.	Միւս.
Սեռ.	Միւսոյ.
Տր.	Միւսում; կամ միւսոյ. ցմիւս.
Հայց.	զՄիւս.
Բաց.	՛իՄիւսմէ, կամ ՛ի միւսոյ.
Պար.	զՄիւսմէ, կամ զմիւսոյ.
Գարգ.	Միւսով.
Պար.	զՄիւսով.
Ներ.	՛իՄիւսում; կամ ՛ի միւս.

Ըստ այսմ հոլով ին և մամնական ահուանքս՝ Իւրաքանչիւր, իւրոյ, իւրում, իւրմէ, իւրով, Երկաքանչիւր, իւրոյ, իւրում, իւրմէ. նա՛, որոց յոգնակին Լինի որպէս գէոր, գէորոց. զի՛. իւրաքանչիւրք, իւրոց. երկաքանչիւրք, իւրոց. նա՛.

Սոյնպէս հոլով ի և ածական անունս՝ Ելլալ զի՛. Ելլալ, այլում, այլմէ, այլով, յայլում, կի՞ յայլ. այլբ, այլց, այլովք, յայլալ.

Հօլովոյնի Հարցական անտճանա՝ Ո՞չ, կամ Դո՞ւ:

Եղևի:

Յոգնուի:

Ուշ.	Ո՞չ, կի՞ն.	Ո՞չք.
Սեռ.	Ո՞չք.	Ո՞չց.
Տէր.	Ո՞ւմ, առ ո՞վ, կամ առ ո՞ն.	Ո՞չց. կամ որո՞ց.
Հարց.	չ Ո՞չ, կամ զո՞ն.	չ Ո՞չս.
Բաց.	Մի՞մե՞ն.	Մի՞մե՞ց.
Պար.	չ Ո՞ւմ, ո՞ր.	չ Ո՞ւմց.
Պար.	Ի՞նչ.	Ո՞րն՞վք.
Պար.	չ Ի՞նչ.	չ Ո՞րն՞վք.
Ներ.	Մի՞մե՞ն, կի՞ն յո՞ւր, կի՞ն յո՞ւ.	Մի՞մե՞ն.

Հօլովոյնի վերբերական անտճանա՝ Լ՛, Երևի:

Եղևի:

Յոգնուի:

Ուշ.	Լ՛, յարան.	Լ՛, յարանիք.
Սեռ.	Լ՛, յարանոյ.	Լ՛, յարանեց. կի՞ն յարանից.
Տէր.	Լ՛, յարանոյ, ցայսքան.	Լ՛, յարանեաց. ցայսքանս.
Հարց.	չ Լ՛, յարան.	չ Լ՛, յարանս.
Բաց.	Մ՛, յարանոյ.	Մ՛, յարանեաց.
Պար.	չ Լ՛, յարանոյ.	չ Լ՛, յարանեաց.
Պար.	Լ՛, յարանեալ.	Լ՛, յարանեօք.
Պար.	չ Լ՛, յարանեալ.	չ Լ՛, յարանեօք.
Ներ.	Մ՛, յարան.	Մ՛, յարանս.

Ի՛ստ այսմ հօլովին և սոքին. Որքան. այդքան. այնքն. սոյնքան. դոյնքան. հոյնքան.

Ի՛սկ բառքս՝ Որպիսի. այսպիսի. այդպիսի. այնպիսի. սոյնպիսի. դոյնպիսի. հոյնպիսի. հօլովին ամենեւին որպէս էիէղէցի, ուր:

Հօլովոյնի Հանրական անտճանա՝ Լ՛, Երևի, կամ Երևի:

Յոգնուի:

Ուշ.	Լ՛, մենեքեան, կամ ամենեքին.
Սեռ.	Լ՛, մենեցունց, կամ ամենեցուն.

- Տբու. Ամենեցունց, առ ամենեմեմ, կմ՞ առ ամենեմեմ:
- Հոյ. զԱմենեմեմ, կամ զամենեմեմ:
- Բոյ. յԱմենեցունց,
- Պար. զԱմենեցունց.
- Պար. Ամենեքումբբ.
- Պար. զԱմենեքումբբ.
- Ներ. յԱմենեմեմ, կամ յամենեմեմ.
- Ան. ուղԱմենեքեան, կամ ուղ ամենեքին:

Այսպէս հոլովի և բառս՝ Բոլորեքեան բոլորեցունց, կամ բոլորեքին բոլորեցուն. ևն:

Հոլովումն Թոճական անոճանս՝ Մի:

Աղի:

- Ուղ. Մի.
- Սե. Միոյ, կամ միջ.
- Տբու. Միում, կամ միոյ. ՚ի մի.
- Հոյ. զՄի.
- Բոյ. ՚ի Միոյ, կամ ՚ի միջէ.
- Պար. զՄիոյ, կամ զմիոջէ.
- Պար. Միով.
- Պար. զՄիով.
- Ներ. ՚ի Միում կամ ՚ի մի, կամ ՚ի միիջ.
- Ան. ուղՄի.

Այնպէս հոլովին և բարդեալբ սորա. որդոն, Քսան- ևմի, միոյ. երեսունևմի, միոյ. ևն:

Իսկ վասն այլոց Թոճական անոճանց զտեղի է, զի բնդարձակքն պէսպէս հոլովին. որդոն:

- Երկու, երկուց, երկոքումբբ.
- Երեք, երեց, երիւք:
- Չորբ, կմ՞ չորս, չորեց, չորիւք:
- Հինգ, հնգիւ. հնգից, հնգօք, կամ հնգիւք:
- Վեց, վեցից, վեցիւք.
- Եօթն, եօթանց, կամ եօթնից, եօթամբբ.
- Ութ, կամ ութն, ութիւ, ութից, ութիւք.

Ինն, ըննի, ըննիւ. ինունք, իննուց, կի՛ք ինունց, կի՛ք ըննից,
ըննիք, կի՛ք ինամքք և կի՛ք իննամքք:

Տասն, տասնի, տասամք. տասունք, սանց. սամքք:

Մետասան, կամ սանք, սանից, ՚իւք:

Քսան, քսանից, քսանիւք:

Երեսուն, երեսնից, երեսնիւք:

Հարիւր, ոյ, ուի ոց, կի՛ք ից, ուլք, կի՛ք օք:

Երկհարիւր, ոյ, ուի ոց, կի՛ք ի, իւ, ից, օք:

Հալար, ի, աւ, կի՛ք իւ. աց, կամ ից, օք:

Իւր, ու, ու. ոց, աք, կամ ոյ, ուի ոց, ուլք:

Սոյնպէս Հոլովին և այլ իմ ընդարձակ Թուական
անուններ, որք չն վերոյ գրեւորոյ յանգին:

Իսկ դասականքն Հոլովին չէ առաջին և չէ երկրորդ
օրինակաւ, ին չէ Բնական, և չէ Գրական. ին:

Առաջներորդ, ի, աւ, կամ իւ, աց, օք:

Երկրորդ, ի, աւ, կամ իւ, աց, օք:

Երրորդ, ի, աւ, կամ իւ, աց, օք:

Տասներորդ, ի, աւ, կամ իւ, աց, օք:

Իստ այսմ և այլքն՝ բաց ՚ի յերկուց աստի՛ Բնական և
Գրական, որք Հոլովին չէ երրորդ օրինակաւ, ին չէ Գրական:
Որքոն. Աստիկն, Նաստիկն, Նաստիկնու: Առաջին, առաջնոյ,
յառաջնոյ, կի՛ք յառաջնու, կի՛ք յառաջնու, առաջնով, յա-
ռաջին, կի՛ք յառաջնում:

Սոյնպէս և զատական և կրկնական անուններ Թուա-
կանք Թէպէտ հազիւ ուրեք Հոլովին, բայց ՚ի ստիպել հար-
կին՝ Լինին չն դասականաց չէ Գրական և չէ Բնական. Որքոն:

Հնգեակ, գեկի, կաւ, կամ կիւ. կաց, կօք:

Հնգապատիկ, պատկի, կաւ, կի՛ք կիւ. կաց, կօք:

Ըստ այսմ և այլքն

Իսկ անձներականք որպիսի են. Երկրքն. երեքքն. Ը-
րեքքն, նա. Հոլովին չն հարականին. Որքոն.

Երկրքն, կոցունց, կի՛ք երկրքին, կոցուն, կօքումքք:

Երեքքն, երեցունց, կի՛ք երեքքին, երեցուն, երեքումքք. նա:

ԳԼՈՒԽ Գ.

Յաղագս հըրովմն գերանուանց:

Գերանուանք են հնգապատիկ Լական, Լս. դու. ինքն. իւր: Յուցական. Սա. դա. նա: Լսյս. այդ. այն: Սոյն. դոյն. նոյն: Ստացական. Լա. քոյ. մեր. ձեր. իւր, իւրոյ և ևս սորայն. դորայն. նորայն. նա: Յարաբերական. Որ: և Գիմնորչական. ս. դ. ն

Սոքա առ հասարակ բաց 'ի գիմնորչականէն՝ պէսպէս հըրով են. զորոց զօրինական դիցուք կարգաւ:

Հըրովումն էական գերանուանցս՝ Լու. դու. ինչն. իւր:

Եղանակ:

Յոգնակ:

Ուղ.	Լս.	Լու.	Սեք.	Սէնչ.
Սէն.	Լա:	Ին.	Սեր.	Տեր.
Տեր.	Լնձ. առ. իս.	Ինչ.	Սեղ.	Տեղ.
	ցիս. ընդիս.	Ինչ.	առ. մեղ.	դէպի մեղ.
Հայց.	զԼա.	Ինչ.	զՍեղ.	Տեղ.
Բաց.	յԼնէն.	Ինչանից.	'ի Սէնջ.	Տեղանից.
Պար.	զԼնէն.	Ինչ համար.	զՍէնջ.	Տեղ համար:
Գոր.	Լնև.	Ինչանով.	Սեօք.	Տեղանով.
Պար.	զԼնև.	Ինչ շորս հողմով.	զՍեօք.	Տեր շորս հողմով.
'Ներ.	յԼա.	Ինչանում.	'ի Սեղ.	Տեղանում:

Եղանակ:

Յոգնակ:

Ուղ.	Գու.	Գու.	Գուք.	Գուս.
Սէն.	Վու.	Վու.	Չեր.	Յեր.
Տեր.	Վեղ. առ.	Վեղ.	Չեղ.	Յեղ.
	քեղ. ցքեղ.	Վեղ.	առ. ձեղ.	դէպի Յեղ.
Հայց.	զՎեղ.	Վեղ.	զՉեղ.	Յեղ.
Բաց.	'ի Վեն.	Վեղանից.	'ի Չէնջ.	Յեղանից.
Պար.	զՎեն.	Վեղ համար.	զՉէնջ.	Յեղ համար:
Գոր.	Վև.	Վեղանով.	Չեօք.	Յեղանով.
Պար.	զՎև.	Վու շորս հողմով.	զՉեօք.	Յեր շորս հողմով.
'Ներ.	'ի Վեղ.	Վեղանում.	'ի Չեղ.	Յեղանում.
Առ. նղ	Գու.	ն'ի Վուք.	ն'ի Գուք.	ն'ի Վուք.

Աղանի: Յոգնանի:

Աղ.	Ինքն.	Ինքեանք.
Սե.	Ինքեան.	Ինքեանց.
Տբ.	Ինքեան. առ ինքն.	Ինքեանց. առ ինքեանս.
Հոյ.	ղ Ինքն.	ղ Ինքեան.
Բոյ.	յ Ինքեան.	յ Ինքեանց.
Պո.	ղ Ինքեան.	ղ Ինքեանց.
Պո.	Ինքեամք.	Ինքեամք.
Պո.	ղ Ինքեամք.	ղ Ինքեամք.
Նե.	յ Ինքեան, կի՞ յինքն.	յ Ինքեան.

Աղանի: Յոգնանի:

Աղ.	(ոչ ունի)	Իւրեանք.
Սե.	Իւր, կի՞ իւրեան.	Իւրեանց.
Տբ.	Իւր, կի՞ իւրեան. առ իւր.	Իւրեանց. իւրեանս.
Հոյ.	(ոչ ունի)	(ոչ ունի)
Բոյ.	յ Իւրմ.	յ Իւրեանց.
Պո.	ղ Իւրմ.	ղ Իւրեանց.
Պո.	Իւրե, կի՞ իւրեմք, կի՞ իւրե.	Իւրեամք.
Պո.	ղ Իւրե, կի՞ զիւրեմք, կի՞ զիւրե, զԻւրեամք.	ղ Իւրեամք.
Նե.	յ Իւր, կի՞ յիւրեան.	յ Իւրեան.

Այսպէս հոլովին իմիք՝ և անեղական պակասաւոր դերանունանքս՝ Սեփանց, և իրեբոց. որդոն:

Յոգնանի: Յոգնանի:

Սե.	Սիմեանց.	Իրերաց.
Տբ.	Սիմեանց. առ Սիմեանս.	Իրերաց. զիրերաց.
Հոյ.	ղ Սիմեանս.	ղ Իրերաց.
Բոյ.	ի Սիմեանց.	յ Իրերաց.
Պո.	ղ Սիմեանց.	ղ Իրերաց.
Պո.	Սիմեամք.	Իրերք.
Պո.	ղ Սիմեամք.	ղ Իրերք.
Նե.	ի Սիմեանս.	յ Իրերաց.

Հոլովունն ցուցական դերանունանս՝ Նո:

Աղանի: Յոգնանի:

Աղ.	Նո.	Նոքա, կի՞ նոքին.
Սե.	Նո, կի՞ նոքուն.	Նո, կի՞ նոքուն, կի՞ նոքունց.

Տբո.	Նմա. առ նա. յնա, կամ լէ նա.	Նոցա. առ նոսա. լէ նս, կի՞ լէ նոսին.
Հոյ.	զՆա.	զՆոսա, կի՞ զնոսին.
Բոյ.	իՆմանէ.	իՆոցանէ, կի՞ ցունց.
Պո.	զՆմանէ.	զՆոցանէ, կի՞ ցունց.
Ղոբ.	Նովաւ.	Նոքօք, կի՞ նոքիմք.
Պոբ.	զՆովաւ.	զՆոքօք, կի՞ զնոքիմք.
Նէբ.	իՆմա, կի՞ ինմին, կի՞ ինա	իՆոսա, կի՞ ի նոսին.

Այսպէս հոլով ին և սոքին. Սա, սորա. դա, դորա. որոց յոգնակի գործիականն լինի և սոքումք, դսքումք, նոքումք:

Հորովումն ցուցական դերանուանս՝ Նոյն:

Ելնէի:

Յոգնէի:

Ուղ.	Նոյն.	Նոյնք.
Սէո.	Նորին.	Նոցին.
Տբո.	Նմին. առ նոյն.	Նոցին. առ նոյնա.
Հոյ.	զՆոյն.	զՆոյնա:
Բոյ.	(ոչ ունի)	(ոչ ունի)
Պո.	(ոչ ունի)	(ոչ ունի)
Ղոբ.	Նով իմք, կի՞ նով ին.	Նով իմք.
Պոբ.	զՆով իմք, կի՞ զնով ին.	զՆով իմք.
Նէբ.	իՆոյն.	իՆոյնա:

Այսպէս հոլով ին և սոքին. Սոյն, սորին. դոյն, դորին:

Հորովումն ցուցական դերանուանս՝ Այն:

Ելնէի:

Յոգնէի:

Ուղ.	Այն.	Այնոքիկ, կի՞ այնք.
Սէո.	Այնք, կի՞ այնորիկ.	Այնոցիկ, կի՞ այնց.
Տբո.	Այնմ, կի՞ այնմիկ. առ այն.	Այնոցիկ. առ այնոսիկ. լէ այնոսիկ.
Հոյ.	զԱյն.	զԱյնոսիկ, կի՞ զայնս.
Բոյ.	իԱյնմանէ.	իԱյնցանէ, կի՞ յայնց, կամ յայնոցիկ.

Պ-դ. ՂԼ՝յնմանէ, ՂԼ՝յնցանէ, կի՞ ղայնց, կամ ղայնոցիկ.

Պ-բ. Լ՝յնու, կի՞ այնուիկ. Լ՝յնոքիւք, կի՞ քիմք.

Պ-բ. ՂԼ՝յնու, կի՞ ղայնուիկ. ՂԼ՝յնոքիւք, կի՞ քիմք.

Նէբ. յԼ՝յն, կի՞ յայնմիկ, կի՞ յայն. յԼ՝յնուիկ, կի՞ յայն.

Լ՝յսպէս հոլովին և սոքին. Լ՝յս, այսր, կի՞ այսորիկ. այսոքիկ, այսոցիկ. նա՛ Լ՝յդ, այդր, կի՞ այդորիկ. այդոքիկ, այդոցիկ. նա՛:

Հոլովումն ստացականն դերանուննցս՝ Վճոյ, և ին:

Եղ-ի:

Յգ-ի:

Ուղ. Վճոյ, Վճոյք.

Սէո. Վճոյոյ, կամ քոյ. Վճոյոց, կամ քոց.

Տբո. Վճում, կի՞քոյոյ, կի՞քո. ՚ի քոյ. Վճոց, կի՞քոց. ՚ի քոյս.

Հոյց. ՂՎճոյ. զՎճոյս.

Բայց. ՚ի Վճումնէ, կամ ՚ի քոյոյ. ՚ի Վճոց, կամ ՚ի քոց.

Պ-դ. ՂՎճումնէ, կամ ղ քոյոյ. ՂՎճոյոց, կամ ղ քոց.

Պ-բ. Վճոյով, կամ քով. Վճոյովք, կամ քովք.

Պ-բ. զՎճոյով, կամ ղ քով. զՎճոյովք, կի՞ ղ քովք.

Նէբ. ՚ի Վճում, կամ ՚ի քոյ. ՚ի Վճոյս.

Եղ-ի:

Յգ-ի:

Ուղ. Լճ, Լճք.

Սէո. Լճոյ. Լճոց.

Տբո. Լճում, կի՞ խնոյ. առ խմ. Լճոց. առ խմս.

Հոյց. ղ Լճ. ղ Լճս.

Բայց. յԼճմնէ, կամ յԼճոյ. յԼճոց.

Պ-դ. ղ Լճմնէ, կամ ղ Լճոյ. ղ Լճոց.

Պ-բ. Լճով. Լճովք.

Պ-բ. ղ Լճով. ղ Լճովք.

Նէբ. յԼճում, կամ յԼճ. յԼճս.

Կոչ. ով Լճ. (ու է ՚ի ինքն)

Լ՝յսպէս հոլովին և ստացականն դերանուննցս՝ այսոքիկ:

Սէբ, մեքոյ, մեքում, ՚ի մեքմէ, մեքով, ՚ի մեքում:

Չեբ, ձեքոյ, ձեքում, ՚ի ձեքմէ, ձեքով, ՚ի ձեքում.

Իւբ, իւքոյ, իւքում, յիւքմէ, իւքով, յիւքում:

Հոլովումն ստացական և ածանցական դերանունանս՝
Նորայ:

Նշանի:

Յոգանի:

Ուշ:	Նորայ:	Նորայք:
Սէ:	Նորայոյ:	Նորայոց:
Տէ:	Նորայոյ, կի՞նքն լուս: առ նի՞յ:	Նորայոց, ՚ի նի՞յս:
Հոյ:	ՉՆորայն:	չՆորայս:
Ինչ:	՚ի Նորայոյ, կի՞նքն:	՚ի Նորայոց, կի՞նքն:
Պո:	չՆորայոյ, կի՞նքն:	չՆորայոց, կի՞նքն:
Պո:	Նորայով:	Նորայովք, կի՞նքն:
Պո:	չՆորայով:	չՆորայովք, կի՞նքն:
Նէ:	՚ի Նորայում, կի՞նքն ՚ի նորայն:	՚ի Նորայս:

Ըստ այսմ հոլովին և սոքին. Սորայ, սորայք, սոցայ,
սոցայք, դորայ, դորայք, դոցայ, դոցայք, նոցայ, նոցայք:

Հոլովումն ստացական և ածանցական դերանունանս՝
Նորային:

Նշանի:

Յոգանի:

Ուշ:	Նորային:	Նորայինք:
Սէ:	Նորայինոյ:	Նորայինոց:
Տէ:	Նորայինում, առ նորային:	Նորայինոց, առ նի՞յնս:
Հոյ:	չՆորային:	չՆորայինս:
Ինչ:	՚ի Նորայինոյ:	՚ի Նորայինոց:
Պո:	չՆորայինոյ:	չՆորայինոց:
Պո:	Նորայինով:	Նորայինովք, կի՞նքն:
Պո:	չՆորայինով:	չՆորայինովք, կի՞նքն:
Նէ:	՚ի Նորային, կի՞նքն ՚ի նորայինում, ՚ի Նորայինս:	

Ըստ այսմ հոլովին և սոքին. Նոցային, սորային, սո-
ցային, դորային, դոցային, իմային, քոյային, իւրային, իւ-
րեանցային, մերային, ձերային, Արոց յոգնակին լինի. իւ-
րայոց, կի՞նքն իւրայինոց, իւրեանցայոց, կի՞նքն իւրեանցայինոց, մե-
րայոց, կի՞նքն մերայինոց, ձերայոց, կի՞նքն ձերայինոց:

Ըստ դերանունանս՝ Սերային, ձերային, իւրային, քոյին,
իմային, նախդրիւ միայն հոլովին, որդան, ՚ի մերային, առ
ձերային, զիւրային, իւրային, յիմային:

Հորովումն յարարեբական դերանուանս՝ Որ:

Աղ-ի:

Յագն-ի:

Ուղ:	Որ, կի՞ք ո:	Որք, կամ ոյք:
Սեռ:	Որոյ, կի՞ք ոյր:	Որոց:
Տեռ:	Որում, կի՞ք ում: առ ոք:	Որոց: առ ոքս:
Հայ:	ՉՈր:	ՉՈրս:
Բայ:	Միմէ:	Միմոց:
Պար:	Չմիմէ:	Չմիմոց:
Պար:	Որով:	Որովք:
Պար:	Չմիմով:	Չմիմովք:
Ներ:	Միմում, կի՞ք յոք, կի՞ք յում:	Միմս:

Սա հանդերձ ոլորակաւ է անուն հարցական; անփոփոխ պահելով զնոյն հորովումն:

ԳՆՈՒԽՍ Ա

Յագն խնարհմանց Բայից ըստ շորից լծորդո-էց:

Ան-ի յաղ-գն խնարհմանց էմէան Բայից:

Ինչպէս բայս է՞ լրացեալ յայլոց էական բայից՝ խնարհել այսպէս:

Սահմանման եղանակի՝ Ներհայ:

Աղ:	Ամ,	Ես,	է:
	է՞ն,	է՞ն,	է:
Յագ:	Ամք,	Եք,	Են:
	Ենք,	Եք,	Են:
		Էլնիսոր:	
Եղ:	Ին,	Եիք,	Եր:
	Են,	Եիք,	Եր:
Եագ:	Էաք,	Էեք,	Էին:
	Էնք,	Էեք,	Էին:
		Ասորեմ:	
Եղ:	Աղէ,	Եղէք,	Եղէ:
	Էլն:	Էլնք,	Էլն:

յոգ.	եղաք,	եղէք,	եղեան
	էլանո,	էլան,	էլանս

Յորհորհոր:

էշ.	Աղեալեմ,	եղեալես,	եղեալե.
	էլած էմ,	էլած էո,	էլած է.
յոգ.	եղեալեմք,	եղեալէք,	եղեալեան
	էլած էնո,	էլած էո,	էլած էնս

Պերհորհոր:

էշ.	Աղեալէի	եղեալէիր,	եղեալէր.
	էլած էի,	էլած էիր,	էլած էր.
յոգ.	եղեալէաք,	եղեալէիք,	եղեալէինս
	էլած էինո,	էլած էինո,	էլած էինս

Աղաւանի:

էշ.	Աղէց,	եղիցես,	եղիցի.
	հըլէինիմ,	հըլէինիմ,	հըլէինի.
յոգ.	եղիցուք,	եղիջիք,	եղիցինս
	հըլէինիմո,	հըլէինիմո,	հըլէինիմս

Չրահայանի էլանիի Սերհայ:

էշ.	Լիւր,	մի լինիր,
	լինի՛ր,	լինի՛նս
յոգ.	եղերուք,	մի լինիք:
	էլէ՛ս,	լինի՛նո

Աղաւանի:

էշ.	Աղիջիր,	եղիցի.
	դիտի լինի՛նո,	դիտի լինի՛ն.
յոգ.	եղիցուք,	եղիջիք,
	դիտի լինի՛նո,	դիտի լինի՛նս,
		եղիցինս
		դիտի լինի՛նս

Սորհորհորանի էլանիի Աղաւանի:

էշ.	Իցեմ,	իցես	իցե.
	լինիմ,	լինիմ,	լինիմ:
յոգ.	իցեմք,	իցէք,	իցեան
	լինիմս,	լինիմս,	լինիմս

Աղիցեւ:

էշ.	Աղեալիցեմ,	եղեալիցես,	եղեալիցե.
	էլած լինիմ,	էլած լինիմ,	էլած լինիմ:

յո՞վ, եղեալ իցեմք, եղեալ իցեք, եղեալ իցե՞ն.
 էլած լինին, էլած լինի, էլած լինին.
 Աշխարհայլ եղանակ, Այլ ելոյ, ելով. լինել
 լինա՞նք լուսնի, անբոյն և անցել. Աղեալ. էլած.
 Աշխարհի. Արեւը. լինելու.

Ասկան բայս Աննի խորարհի այսպէս:

Առնաբանական եղանակի Անբոյն

Այլ.	Արեւի,	Արեւ,	Արեւ.
Յո՞վ.	Արեւիք,	Արեւք,	Արեւիքն
		Աշխարհայլ.	
Ել.	Արեւի,	Արեւիք,	Արեւք.
յո՞վ.	Արեւիք,	Արեւիքք,	Արեւիքն.
		Աշխարհայլ.	
Ել.	Աղէ,	Աղէք,	Աղէ.
յո՞վ.	Աղէք, կի՞ք Աղէքք,	Աղէքք,	Աղէքն.
		Յորոշաբան.	
Ել.	Արեւի,	Արեւիք,	Արեւք.
յո՞վ.	Արեւիքք,	Արեւիքքք,	Արեւիքքն.
		Պարոշաբան.	
Ել.	Արեւիք,	Արեւիքք,	Արեւիքք.
յո՞վ.	Արեւիքքք,	Արեւիքքքք,	Արեւիքքքն.
		Աշխարհի.	
Ել.	Արեւիք,	Արեւիքք,	Արեւիք.
յո՞վ.	Արեւիքքք,	Արեւիքքքք, կի՞ք Արեւիքքքք,	Արեւիքքք.

Առնաբանական եղանակի Անբոյն

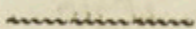
Ել.	Արեւ,	Արեւիք.	
յո՞վ.	Արեւք,	Արեւիքք,	
		Աշխարհի.	
Ել.	Արեւիք, կի՞ք Արեւիքք,	և կի՞ք Արեւիքքք,	Արեւիք.
յո՞վ.	Արեւիքքք,	Արեւիքքքք, կի՞ք Արեւիքքքք,	Արեւիքք.
		Աշխարհայլ.	
Ել.	Արեւիքիք,	Արեւիքիքք,	Արեւիքիք.
յո՞վ.	Արեւիքիքք,	Արեւիքիքքք,	Արեւիքիքք.

Եղ. Լեալ լցեմ, ԼՂնցեալ լեալ լցեմ, լեալ լցէի
 յոգ. լեալ լցեմք, լեալ լցէք, լեալ լցեն
 ԼՂնցեալն էղանի, ԼՂնցեալն էղանի, ԼՂնցեալն էղանի
 (Սեբեյ) Լեալն ԼՂնցեալն Լեալն
 ԼՂնցեալն ԼՂնցեալն ԼՂնցեալն

սոյնպէս խոնարհի և հական բայս էղանի:

Իսկ հական բայս գո՛՛ խոնարհի յոյս չափ ժամնկս միայն:

Պամ, գոս, գոյ, գոմք, գոյք, գոն, (Չիք. ցո՛՛ գոյ)
 Պոյն, գոյն, գոյն, գոյնք, գոյնք, գոյնն
 Պոյնք, գոյնք, Պոյնք գոյնք, գոյնք, Պոյնք

Գ. Լ. Ո. Ի. Խ. Օ.

Իստարհանն էրգործանի Բոյնց. ընդ որն և չեղանի
 նայ, և հասարակաց, ընդ առաջի լծորդոնն:

( ) Բնակ առաջ ինն

Ստանանի էղանի (Սեբեյ)

Եղ. Պործեմ, գործեմ, գործէ.
 գործումն, գործումն, գործումն
 Յոգ. գործեմք, գործէք, գործեն
 գործումնք, գործումնք, գործումնք

ԼՂնցեալն

Եղ. գործէն, գործէն, գործէն
 գործումն, գործումն, գործումն
 յոգ. գործէք, գործէք, գործէն
 գործումնք, գործումնք, գործումնք

Ստանանի

Եղ. Պործեցն, գործեցն, գործեաց.
 գործեցն, գործեցն, գործեց.
 յոգ. գործեցք, գործեցք, գործեցն
 գործեցնք, գործեցնք, գործեցնք

Յ-բախտութիւն

Եղ.	գործեալեմ,	գործեալես,	գործեալէ.
	գործելէ՛մ,	գործելէ՛ս,	գործելէ՛.
յոգ.	գործեալեմք,	գործեալէք,	գործեալեսն.
	գործելէ՛նք,	գործելէ՛նք,	գործելէ՛նք.

Չ-բախտութիւն

Եղ.	Չգործեալի,	չգործեալիք,	չգործեալէք.
	չգործելի՛,	չգործելի՛ք,	չգործելի՛ք.
յոգ.	չգործեալիք,	չգործեալիքք,	չգործեալիքն.
	չգործելի՛ք,	չգործելի՛քք,	չգործելի՛քն.

Արարանի

Եղ.	Չգործեցից,	չգործեցես,	չգործեցէ՛.
	ի՛նչ գործելի՛,	ի՛նչ գործելի՛ք,	ի՛նչ գործելի՛ք.
յոգ.	չգործեցուք,	չգործեցուքք,	չգործեցեսն.
	ի՛նչ գործելի՛ք,	ի՛նչ գործելի՛քք,	ի՛նչ գործելի՛քն.

Չբախտութիւն Եղանակի Սերգայ:

Եղ.	Չգործեալ,	մի գործեր.
	գործի՛ր,	չի՛ գործել.
յոգ.	չգործեցէք,	մի գործէք.
	գործելի՛ք,	չի՛ գործելիք.

Արարանի

Եղ.	Չգործեց իր,	կի՛ գործեցես,	չգործեցէ՛.
	պիտի գործելի՛,	պիտի գործելի՛ք,	պիտի գործելի՛ք.
յոգ.	չգործեցուք,	չգործեցուքք,	չգործեցեսն.
	պիտի գործելի՛ք,	պիտի գործելի՛քք,	պիտի գործելի՛քն.

Սորբաբախտութիւն Եղանակի Արարանի:

Եղ.	Չգործեցեմ,	չգործեցես,	չգործեցէ՛.
	Բէ՛ գործելի՛,	գործելի՛ք,	գործելի՛ք.
յոգ.	չգործեցեմք,	չգործեցէք,	չգործեցեսն.
	Բէ՛ գործելի՛ք,	գործելի՛քք,	գործելի՛քն.

Արարանի

Եղ.	Չգործեալ եցեմ,	չգործեալ եցես,	չգործեալ եցէ՛.
	Բէ՛ գործած. լի՛նի՛մ,	լի՛նի՛ք,	լի՛նի՛ք.
յոգ.	չգործեալ եցեմք,	չգործեալ եցէք,	չգործեալ եցեսն.
	Բէ՛ գործած. լի՛նի՛նք,	լի՛նի՛քք,	լի՛նի՛քն.

Աշխիւրեւոյն է զի Գործերը գործերը, ՚ի գործերը նա գործելը
Ի նորոշելու. Ներշնչ. Գործող. գործող:

Աշխիւրեւը Գործերալ գործած:

Աշխուհի. Գործերը. գործելու:

( ) Ըրհնակ կրաւորականիւն

Սահմանադէմն է զանազն Ներշնչ.

Եւ. Գործիւ, գործիւ, գործի.
գործիւ-մի, է, է.

Յգ. գործիւք, գործիք, գործիւն.
գործիւ-մեհի, է, էն:

Եւ. Գործելի, գործելիք, գործելի, կի՞ գործիւք,
գործիւ-մեհի, էիք, էր:

Յգ. գործեաք, գործելք, գործելն.
գործիւ-մեհի, էիք, էն:

Եւ. Գործեցայ, գործեցար, գործեցաւ.
գործիւ-մեհի, ցար, ցաւ.

Յգ. գործեցաք, գործեցայք, գործեցան.
գործիւ-մեհի, ցաք, ցան:

Եւ. Գործեալեմ, կի՞ գործեցելեմ, ես, է.
գործիւ-մեհի, է, է.

Յգ. գործեալեք, կի՞ գործեցելեք, էք, էն.
գործիւ-մեհի, էք, էն:

Եւ. Գործեալ էի, կի՞ գործեցել էի, էիք, էր.
գործիւ-մեհի, էիք, էր:

Յգ. գործեալ էաք, կի՞ գործեցել էաք, էիք, էիւն.
գործիւ-մեհի, էիք, էն:

Եւ. Գործեցայց, գործեցալ, գործեցալի.
էլգ-ըծի, է, է.

Յգ. գործեցայք, գործեալիք, կի՞ գործիլիք, գործեցալիւն.
էլգ-ըծի, էք, էն:

Հարմար-հան էղան-իէ Սերհայ

Էղ. Ղարծեաց, մի գործիր.

գործ-վի'ր, չի' գործ-վի'ր.

յոգ. գործեցարնէք, մի գործիր:

գ. ըծ-վիցէ'ս, չի' գործ-վի'ր:

Աղլառնի:

Էղ. Ղարծեսը իր, կի՞ք գործեցիս, գործեցի.

պիտի գործ-վի'ր, գործ-վի'.

յոգ. գործեցանք, գործեսը իք, կի՞ք գործի ջիք, գործեցիս:

պիտի գործ-վի'ր, էս, էն:

Արորագրառն էղան-իէ Աղլառնի:

Էղ. Ղարծիցիմ, գործիցիս, գործիցի.

է՛ գործ-վի'ր, է'.

յոգ. գործիցիմք, գործիցիք, գործիցի'ն:

է՛ գործ-վի'ր, էս, էն:

Աղլառնի:

Էղ. Ղարծեալիցիմ, կի՞ք գործեցեալիցիմ, իցիս, իցի.

գործ-վ-ծ լի'նի'ն, էս, է'.

յոգ. գործե՛լ իցիմք, կի՞ք գործեցեալ իցիմք, իցիք, իցի'ն:

գործ-վ-ծ լի'նի'ն, էս, էն:

Աղլառնի էղան-ի. Ղարծիլ գործելոյ, գործելու, ինչ գործ-վի'ն

Բնորոհ-նելո-ն Սերհայ Խանցեալ Ղարծեալ, կի՞ք գործեցի'ն

գործ-վ-ծ:

Աղլառնի. Ղարծելի, կի՞ք գործելոյ, գործ-վելո-ն:

Բստ այսմ խոնարհիս և այլ բնորոհ-նելոյ գործակի'ն քայք. Կ՛ք:

Բնորոհիմ, եցի, ևս. Վարդ-վել. Բո՞ք անել

Բնարգիմ, եցի, ևս. Բանի արեղ շարեւ

Բնեռեմ, եցի, ևս. Մ-նառել. Քի'նել

Բժշկիմ, եցի, ևս. Բժշի'ն արջանել

Ղանսեմ, եցի, ևս. Շտեծել. Բ-ի'նել

Ղանսնեմ, եցի, ևս. Առնայ արեղել. Գործել

Աղլառնի, եցի, ևս. Աղլառն զարեւոյ երգել. Խ-ել

Օարգարիմ, եցի, ևս. Օտարորել. Խարեւ

Բմբուսեմ, եցի, ևս. Բնի'նել. Խ-ն-ի'ն-ն

Բնորոհիմ, եցի, ևս. Բնորոհ արեւ լի'նել

Ասղ դուրեմ,	եցի, եւ.	Աջբոյնէն սոճուղնէն
Հնձեւ,	եցի, եւ.	Հնձէն ետին պիշեւ:
Չգեւ,	եցի, եւ.	Վոյնէն հոմ փոտէն
Ճառեւ,	եցի, եւ.	Արգոսս պարտէն հոմ խօռնէն
Սարգեւ,	եցի, եւ.	Սարժեցնէն սովորցնէն
Սերժեւ,	եցի, եւ.	Ղոբոս հանէն հեռացնէն
Յայտնեւ,	եցի, եւ.	Լշիէբոյ անէն
Յարմարեւ,	եցի, եւ.	Յարմարցնէն, որ ստորոտն անէն
Վերբողեւ,	եցի, եւ.	Ղանձաստի ստուղ բարեփ անէն
Որոշեւ,	եցի, եւ.	Օտբէն ընկէն
Սահեւ,	եցի, եւ.	Փոխնէն իշէն եւ եւ յողիւն
Տօնեւ,	եցի, եւ.	Տօն հոտորէն
Փայտայեւ,	եցի, եւ.	Սիրահորէն
Վակտեւ,	եցի, եւ.	Խլոտ ասիւն ասորէն սեւերէն
Ղարմանեւ,	եցի, եւ.	Պանդանէն ճաղայիլի հէնսն
Բմբերաճեւ,	եցի, եւ.	Պապանժեցնէն իշոմ անէն
Խափանեւ,	եցի, եւ.	Աշփիւնէն խփանէն
Պահպանեւ,	եցի, եւ.	Պահէն սովորեալ
Սերմանեւ,	եցի, եւ.	Հոստոս ցանէն թօխոմ էտեւ:

Բստ այսմ խօսարհին և բազում ներգործակերպ չեղողական բայք. 43:

Մամալեւ,	եցի, եւ.	Աջմալէն սոբանաղ
Մխայեւ,	եցի, եւ.	Խեղճ գու ղեթիշ շանէն
Մըշաւեւ,	եցի, եւ.	Սողէն լալ ասն
Պնչեւ,	եցի, եւ.	Անչէն մեծ Յայտով հանչէն հոմ գոտսն
Ղիմեւ,	եցի, եւ.	Երեւ անէն գնսն
Ղահողաչեւ,	եցի, եւ.	Ղողոթիւն եւ հողին եւ հողիք ծըռովէն ինչպէս գնիտով հարբած:
Բմբերեւ,	եցի, եւ.	Համբերէն սողոտ անէն
Թափանցեւ,	եցի, եւ.	Չեմի պեւ եւ հողիցս եւ հողին անց հէնսն
Խարխախեւ,	եցի, եւ.	Պարիտոտով հոմ քփփեւով ճան գու
Խիղախեւ,	եցի, եւ.	Հոմոցն-իվէն երկիւղ ասն

Խուսափեմ,	եցի, եւ.	} Ղեկի մէջ հողի փոխելու
Խուսեմ,	եցի, եւ.	
Հետեւեմ,	եցի, եւ.	Ստի՛ն շատելով գլուխ Գայեց
Հսկեմ,	եցի, եւ.	Լըբե՛րսն հե՛նու սոյալ թուլ
Ճաննորհորդեմ,	եցի, եւ.	Ճո՛հորդ լինել ճո՛հոյ գոտ
Ճեմեմ,	եցի, եւ.	Պօլե՛սոյ գալ հետաշնորդ լինել
Յամեմ,	եցի, եւ.	Ուշանալ հե՛ծի՛սէ
Նաւեմ,	եցի, եւ.	Նաւով գնալ
Ներհեմ,	եցի, եւ.	Մըմե՛ն Գոն լինել
Սուլեմ,	եցի, եւ.	Շլշլոյնել
Սպասեմ,	եցի, եւ.	Տասարեւել սպասել
Տեմեմ,	եցի, եւ.	Ղեկնալ սոյո՛ւնել

Ըստ կրօնորականի Պարծե՛նի խոնարհին և քաղում՝
ձայնակրական բայք, 49:

Ըխատիւմ,	եցայ, եւց, կի՛ք եւ.	Ըշտարանս անել լաւշնշ լինել
Ըպաւինում,	եցայ, եւց, կի՛ք եւ.	Ունի գնել պոթոյբանել
Ըջեալում,	եցայ, եւց, կի՛ք եւ.	Ղեկնել լինել շոնորդանալ
Հի՛ք ձայնում,	եցայ, եւց, կի՛ք եւ.	Մէջ մէջ հեթ ունի լինել նիլ խոս ղն անել
Սուրբում,	եցայ, եւց, կի՛ք եւ.	Սան սուրբել
Սաւարում,	եցայ, եւց.	Սասարձել ճիւնել
Սարսում,	եցայ, եւց.	Սարոթանալ հարոթ լինել
Յիմարում,	եցայ, եւց.	Յիմարձել անել լինել
Շուարում,	եցայ, եւց.	Շոթել շախոսն Գոնալ
Պապաճիւմ,	եցայ, եւց.	Պապանել լալձել Լե- պան հարձել
Ստանգում,	եցայ, եւց.	Ստանել հո՛ւ շարտարանի մեջ ընել լինել

Ըստ այսմ խոնարհին և քանի մի հասարակ բայք, 49:

Քարբաւում,	եցայ, եւ.	Քոնել պոթոյ անել Լո- գոտալ
Ղասում,	եցայ, եւ.	Ղասել Գոթոթոթ անել
Սորհում,	եցայ, եւց, կի՛ք եւ.	Սորհալ Գոթ անել

Համարիմ, եցայ, եւց, կի՛ք եւմ. Համարելու սուղել
 Հաւանիմ, եցայ, եւց, կի՛ք եւմ. Հաւանի կենալու զարգու-
 անել
 Հնարիմ, եցայ, եւց. իմ՛ք եւմ. Հնիքի գործելու վերնոր անել
 Սարձիմ, եցայ, եւց, կի՛ք եւմ. Սերտյոյ՛լ բռնել
 Տազանիմ, եցայ, եւմ. Տարճոյ գուլ լիւ
 Տաժիմ, եցայ, եւց, կի՛ք եւմ. Տէրճէ գուլ լիւ
 Խոստովնիմ, եցայ, եւց, կի՛ք եւմ. Խոստովանել իւ իւ ըտը անել

Սա յուր՛լ ուրեք ՚ի գործ ածի էական քայլա այսպէս՝
 Խոստովան լինիմ, իս, ի. լինէի, ելրի էր. եղէ, եղէք. լիւ՛

( ) ընկալ երկրորդ:

Սահմանագին էլանագին Ներհայ:

Հատանեմ,	Հատանեւ,	Հատանէ.
Հատանեմք,	Հատանեք,	Հատանեն
	Անհոգոր:	
Հատանէի,	Հատանէիր,	Հատանէր.
Հատանէաք,	Հատանէիք,	Հատանէին
	Ասորելու	
Հատի,	Հատեր,	եհատ, կի՛ք հատ.
Հատաք,	Հատիք,	հատին
	Յարհոգոր:	
Հատեալեմ, ես, է.	Հատեալեմք, էք, եւ	
	Պերհոգոր:	
Հատեալէի, էիր, էր.	Հատեալէաք, էիք, էին	
	Ալպանի:	
Հատից,	Հատցես,	Հատցէ.
Հատցուք,	Հատիք, կի՛ք հատանիջիք,	Հատցեն
	Հարհոգին էլանագին Ներհայ:	
Հատ, մի հատաներ,	հատէք, մի հատանէք:	
	Ալպանի:	
Հատիք, կի՛ք հատանիջիք,	կի՛ք հատցես, հատցէ.	
հատցուք, հատիք, կի՛ք հատանիջիք,	հատցեն	

Առնարկն Երգերի Աղբարի:

Հատանիցեմ, Հատանիցես, Հատանիցե.
 Հատանիցեմք, Հատանիցէք, Հատանիցեն:

Աղբարի:

Հատեալ իցեմ, իցես, իցէ. Հատեալ իցեմք, իցէք, իցեն:
 Աղբարի Երգի. Հատանել, Հատանելոյ, նա:

Բնարկն Երգի. Աղբարի. Հատանալ. Աղբարի. Հատեալ.
 Աղբարի. Հատանելոյ:

( ) Բնակ Կրաւորանի:

Առնարկն Երգերի Աղբարի:

Հատանիմ, Հատանիս, Հատանի.
 Հատանիմք, Հատանիք, Հատանին:

Աղբարի:

Հատանելի, Հատանելիր, Հատանելիք, կամ Հատանիւր.
 Հատանելաք, Հատանելիք, Հատանելին:

Աղբարի:

Հատայ, Հատար, Հատաւ.
 Հատաք, Հատայք, Հատան:

Աղբարի:

Հատեալ եմ, ես, է. Հատեալեմք, էք, են:
 Աղբարի:

Հատեալ էի, էիր, էր. Հատեալ էաք, էիք, էին:
 Աղբարի:

Հատայց, Հատցիս, Հատցի.
 Հատցուք, Հատցիք, կամ Հատանիջիք, Հատցին:

Աղբարի Երգի. Աղբարի:

Հատջիր, մի Հատանիր. Հատարուք, մի Հատանիք:
 Աղբարի:

Հատջիր, կամ Հատցիս, Հատցի.
 Հատցուք, Հատջիք. Ի այն, որպէս առնարկն էին:

Առնարկն Երգերի Աղբարի:

Հատանիցեմ, ցիս, ցի. Հատանիցիմք, ցիք, ցին:
 Աղբարի:

Հատեալ իցեմ, իցես, իցէ. Հատեալ իցեմք, իցէք, իցեն:

Ալիքերևոյն էղմնակ. Հաստանիլ Հաստանեւոյ, նա
 Բնորոնեւոնի (լեւի) և Ալիքեւոյ Հաստեալ, կի՞ Հաստեցեւ
 Ալիքորոնի. Հաստանեւի, կի՞ Հաստանեւոց

Լասպէս խոնարհին սակաւ բայք Ներգործականք Հան-
 գերթ կրաւորականօք խրեանց. Կր:

Լնիծանեմ ծի, ծեր, անէծ. անէծ. Ալիծեւոյ ղեդդոսայ անեւ
 Լնկանեմ, կի, կեր, էանկ, կի՞ անկ, անկ. Հնեւ. հրա- գործեւ
 Լործարծանեմ, ծի, ծեր, արծարծ. արծարծ. Փոեւ. նոր

շինեւ

Լրկանեմ, կի, կեր, էարկ, կի՞ արկ, արկ. Չգեւ. Վեր + ցեւ
 Ներսև ցեւ

Բեկանեմ, կի, կեր, եբեկ, բեկ. Կորբեւ և արբեւ
 Բուծանեմ, ծի, ծեր, եբոյծ, բոյծ. Պեւեւեւ անեւ

Գտանեմ, գտի, գտեր, եգխտ, գխտ. Գտմեւ և Իծոս անեւ

Գխլանեմ, գի, գեր, եգեղ, գեղ. Գիլեւ և Իոբեւ և Բոփ անեւ

Եղծանեմ, ծի, ծեր, եղծ, եղծ. Ալեւեւ. փշոցանեւ

Երկիրպագանեմ, գի, գեր, եպագ, պագ. Երկիրպագո- թի
 անեւ

Օկղծանեմ, ծի, ծեր, ղեղծ, ղեղծ. Խիտ և Երեւ

Թքանեմ, Թքի, Թքեր, եթոք, Թոք. Թիտեւ

Լուծանեմ, ծի, ծեր, ելոյծ, ւոյծ. Ալ ընդեւ և անբեւ
 և անեւ

Լուցանեմ, ցի, ցեր, ելոյց, ւոյց. Արեւ հոս Ծրագ Վառեւ

Լքանեմ, Լքի, Լքեր, ելեք, կի՞ Լք, Լիք. Ալ ցեց և չե-
 րից Բոյ Բոյեւ ցեւ

Խցանեմ, խցի, խցեր, եխց, խից. Խցեւ և փեւ և Իփեւ

Կիլանեմ, կի, կեր, եկեղ, կեղ. Կրեւ արբեւ

Կլանեմ, կլի, կլեր, եկուլ, կուլ. Կուլ և արու և արու անեւ

Հարկանեմ, ըի, ըեր, եհար, հար. Թալեւ և Ըբբեւ

Հարցանեմ, ցի, ցեր, եհարց, հարց. Հարցեւ և արբոյ

Հեղծանեմ, ձի, ձեր, եհեղծ, կի՞ Հեղծ, Հեղծ. Խեղդեւ
 արբոյ

Հերձանեմ, ձի, ձեր, եհերձ, հերձ. Ղըեւ և արարեւ

Մուծանեմ, ծի, ծեր, եմոյծ, մոյծ. Մոցեւ և Կեյարբեւ անեւ

Յատանեմ, տի, տեր, էյատ, յատ. Յոբեւ և արարեւ անեւ

Սպանանեմ, նի, ներք, սպան, սպանն. Սպանելն հեռացնելն
 Ստեղծանեմ, ծի, ծերք, ստեղծ, ստեղծ. Ստեղծելն հարսն-հարս
 Տեսանեմ, սի, սերք, տես, տես, Տեսնելն հեռուելն
 Յուսանեմ, ցի, ցերք, եցոյց, ցոյց. Յոյց ասլն իմացնելն

Իսկ հետևեալքդ խոտորին 'ի ժամանակս ինչ. և ուսանք ևս պակասին. օր:

Երգիծանեմ, ծի, ծերք. Սեղադրելովն իբրև ինչ-որոցն
 Օտաճանեմ, ծի, ծերն. Օտելն հարցնելն ևս փնտրելն
 Օտանեմ, տի, տերք, տան. Օտնելն զտրելն ոյրհողն
 Կծանեմ, կծի, կծերք, կիծ. Կծելն հարցնելն
 Հեղուանեմ, սի, կի՛ սեղի, սերք, սեան. Ս՛հարելն հեռուելն
 Հարկանեմ, կի, կերք, կեաց, կեան. Ս՛եղ շնորհի վերայ ծած-
 շնելն
 Ուղանեմ, ուղի.
 Սուղանեմ, զի, զերք, կսոյզ, կի՛ սոյզ, սոյզ, կի՛ սուղն. Սուղիցն
 անելն ևս ծածկելն
 Ստգտանեմ, կի՛ ըստգտանեմ, դանի, գտերք, գտեան. Ս՛եղա-
 դրելն
 Սարկանեմ, կի, կերք, կեան. Սեղելն ըստն անելն
 Փեռեկանեմ, տի, կի՛ տեղի, տեան. Քաշտան անելովն պարտադրելն

Ըստ այսմ խոնարհին և քանի մի ներգործակերպ չեղորական բայք՝ անխոտոր կի՛ խոտորմամբ. օր:

Ընցանեմ, ցի, ցերք, էանց, անց. Ընց հեռուելն
 Ելանեմ, էլի, էլերք, էլ, էլ. Գորոտ գալն
 Իջանեմ, իջի, իջերք, էջ, էջ. Սեր գալն ևս շնանելն
 Հասանեմ, սի, սերք, էհաս, հաս. Հասնելն էլն շնանելն
 Ստանեմ, մտի, մտերք, էմտ, մտ. Ստանելն հեռուելն
 Օլջանեմ, ջի, ջերք, ջալ, զիջիլիք. Քաշանելն հեռանելն
 Համբերեմ, բերի, բերերք, բեր, բերք, Ղաշանելն ասոյք ան-
 կի՛ համբերեցի, բերեան ինելն
 Հեծանեմ, ծայ, ծար, ծալ, ծիրք. Չի հեծելն
 Հանցանեմ, յանցել, ցերք, ցել, ցեաց, Սեղ գործելն
 ցցես, ցցի, յանցու ցեալ, յանցիլք.

Ըստ կրաւորականի հոգանէճին խոնարհին և քանի մի հասարակ բայք. 48:

Նսնանիմ, ծնայ, ծնիր.	Նսնել և ծագել
Սուսանիմ, սայ, սիր.	Սան սուսրել
Սիսանիմ, ծայ, ծիր.	Փեշածու հողել րցել շոբշան փշ և փշել

Սկսանիմ, սկսայ, սկսայց, սկսցիս, սկսցի.	} Սկիշքն անել
սկսցուք, սկսջիք, սկսցին, սկսիր, կի՛ սկնաց.	
Սկսիմ, սկսայ, սկսայց, սկսեցիս, սկսցի.	}
սկսցուք, սկսջիք, սկսցին, սկսիր. կի՛ սկն.	

Տանիմ, տարայ, տարայց, տարցիս, տարցի, կի՛ տարցէ. տնր, մի տանիր. տանիցիմ, ցիս, ցի. տանող, կի՛ տարող տարեալ.

Սարկանիմ, կայ, կեան, կուցեալ.	Տանորել և ցծել
Մգանիմ (ներգարծականապէս), ագայ, ագուցեալ ագիր, ագերուք, կի՛ ագիք.	Շրհ հագնել փնտել

Ըստ այսմ լինին և քանի մի չեղբական բայք՝ ձայնակրականք. զոր օրինակ.

Սուսանիմ, սայ, սիր, սարուք, կի՛ սէք.	Սաննել արեւել:
Օիջանիմ, ջայ, ջիր, ջարուք, կի՛ ջէք.	Սէր փու րանանել հանդարտել
Շիջանիմ, ջայ, ջիր, ջարուք, կի՛ ջէք.	Սննել քնի ճեբագ. նա:

Փլանիմ, լայ, լիր, լարուք, կի՛ լէք.	Քանգլել փլլել
Մնանիմ, մայ, միր, մարուք.	Սերիլել արհարանել արեւել և փնել

Մածանիմ, ծայ, ծիր, ծարուք.	Մերլել փշել
Մեանիմ, աայ, աիր, աարուք.	Մանել օղլել:
Մեանիմ, աայ, աիր, աարուք.	} Տանանել շարլել և փնել
Մեանիմ, բայ, բիր, բարուք.	

Մգանիմ (չեղբականապէս), ագայ, գիր, գարուք, կամ գերուք. Մեկ րեղ փու շոննել և փնել

Մկանիմ, կայ, կիր, կերուք.	Սէր ընկնել ակնշնել:
Սսանիմ, սայ, սիստ, տարուք, կի՛ էք, սող.	Ստիլ օրտարտել

( ) Ըրինակ երրորդ:

Ահմանակն էղանակի Ներքին:

Լսեմ, ասես, ասէ. Լսեմք, ասէք, ասեն:

Ահմանակն:

Լսելի, ասելիք, ասելիք, ասելիք, ասելիք, ասելին:

Ահմանակն:

Լսացի, ասացեր, ասաց. ասացաք, ասացիք, ասացին:

Ահմանակն և Ներքին:

Լսացեալեմ, ես, է. նա: Լսացեալելի, էլիք. նա:

Ահմանակն:

Լսացից, ասացես, ասացէ.

ասացաք, ասացիք, ասացեն:

Ահմանակն էղանակի Ներքին:

Լսն, մի ասեր, ասացէք, մի ասէք:

Ահմանակն:

Լսասցիք, կի՞ ասացես, ասացէ. ասացիք. նա:

Ահմանակն էղանակի Ահմանակն:

Լսիցեմ, ցես, ցէ. ասիցեմք, ցէք, ցեն:

Ահմանակն:

Լսացելիցեմ, իցես, իցէ. ասացելիցեմք, իցէք, իցեն:

Ահմանակն էղանակն. Լսել, ասելիք, ասելիք, յասել

Լսող-նելու-նի Ներքին. Լսող, կի՞ ասացող:

Ահմանակն. Լսացեալ Ահմանակն. Լսելիք:

( ) Ըրինակ կրատորականին.

Ահմանակն էղանակի Ներքին:

Լսիմ, ասիս, ասի. Լսիմք, ասիք, ասին:

Ահմանակն:

Լսելի, էլիք, էլիք, կամ իւր. ասէք, էլիք, էլին:

Ահմանակն:

Լսացայ, ասացար, ասացա.

ասացաք, ասացայք, ասացան.

Ահմանակն:

Լսացայց, ասացիս, ասացի.

Լսացաք, ասացիք, ասացին:

Հրամայման եղանակի՝ Ներկայ. (ոչ ունի):
Աշխատնի:

Լսանք իր, կմբ ասասցիս, ասասցի. ասասցիք, նա:

Ստորագրման եղանակի՝ Աշխատնի:

Լսիցիմ, ցեա, ցե. ասիցիմք, ցեք, ցին:

Անհրահայն եղանակ. Լսիլ, ասեւոյ, ասեւով. նա:

Բնորոշելու Ներկայ և Անցեալ. Լսացեալ:

Աշխատնի. Լսելի, կամ ասելոց:

Իսկ այլ ժամանակ քն լինին ըստ ներգործականին:

Բնդ սովաւ լծորդի և ներգործական բայս՝ Գիւտն. և ս և բազումք եւ նորա. փոխադիտեմ: նա. փոփոխմբ եղակի հրամայականին 'ի է'. փք: Գիտեմ, գիտացի, գիտեան: Կախադիտեմ, գիտացի, գիտեան. նա:

Իսկ բայս՝ Օնգիտն, (որ է վախեալ), ոչ լինի այսպէս. այլ՝ որպէս զգործէն. փք: Օնգիտեմ, տեցի, տեան, տեալ:

Սա և ճշման բայս՝ որ խոնարհի իբրև զգործէն, իբր 'ի բազումս ընդ սովաւ լծորդի. փք: Մերկեմ, մերկացի, մերկացեր, մերկեց, մերկացաք, մերկացիք, մերկացին: Մերկացից, մերկացեն, մերկացէ. մերկացուք, մերկասջիք, մերկացեն: Մերկեան, մերկացէք, մերկացեալ:

Իսկ չեղորական բայս կըլեն՝ 'ի ժամանակս ինչ փոփոխի փք. Կարեմ: ես. նա. կարացի ցեր, կարաց: Կարացաք, ցեք, ցին: Կարացից, ցես, ցէ. Կարացուք, կարասջիք, կարասյեն: Կարացիր, կամ կարօղ լեր: Կարեցեմ. և այլն: Բնորոշ. Կարօղ: կարացեալ. կարեցոց՝ կարեւի:

( ) ընկալ չորրորդ՝ անցողական բայից:

Սահմանման եղանակի՝ Ներկայ:

Օրացուցանեմ,	ացուցանես,	ացուցանէ.
զօրացուցանեմք,	ացուցանէք,	ացուցանեն:

Աշնիտար:

Օրացուցանելի, ացուցանելի, ացուցանելի.
 զօրացուցանեաք, ացուցանելիք, ացուցանելիս:

Ասորիտ:

Օրացուցի, զօրացուցելի, զօրացոյց.
 զօրացուցաք, զօրացուցիք, զօրացուցիս:

Յորտարտի և զերտարտի:

Օրացուցեալեմ, ես, է. ևն: էլի, էլի, էլի. ևն:

Աշուտի:

Օրացուցից, զօրացուսցես, զօրացուսցէ
 զօրացուսցաք, ցուսջիք, կի՞ ցուցանիջիք, ցուսցեն:

Նրամայուն էլանի: Աերիայ:

Օրացո՞, սի զօրացուցանելի.
 զօրացուցէք, սի զօրացուցանեք:

Աշուտի:

Օրացուսջիք, կի՞ ցուցանիջիք, ցուսցես, ցուսցէ.
 զօրացուսցո՞ք, ցուսջիք, կի՞ ցուցանիջիք, ցուսցեն:

Սորտարտան էլանի: Աշուտի:

Օրացուցանիցեմ, ացուցանիցես, ացուցանիցէ:
 զօրացուցանիցեք, րացուցանիցեք, րացուցանիցեն:

Աշնիտ:

Օրացուցեալիցեմ, իցես, իցէ. իցե՞ք, իցէք, իցեն:
 Աշնիտայի էլանի. Օրացուցանել, ներլոյ. ևն:

Ըրտանելի էլանի. Աերիայ: Օրացուցանող: Աշնիտ: Օրա-
 ցուցեալ: Աշուտի. Օրացուցանելոց:

Սորա կրաւորականն ոչ ՚ի գործ ածի. այլ՝ փոխան
 Նորա դնի ներգործակերպ չեղորականն, կի՞ ձայնակրա-
 կանն, յորոց բղխին անցողականք. զք:

Օրանամ,	փոխանակ ասելոյ	Օրացուցանիմ:
Ըրդարանամ,	փոխանակ ասելոյ	Ըրդարացուցանիմ:
Ղառնանամ,	փոխանակ ասելոյ	Ղառնացուցանիմ:
Արծրանամ,	փոխանակ ասելոյ	Արծրացուցանիմ:
Նանամ,	փոխանակ ասելոյ	Նացուցանիմ:
Խոնարհիմ,	փոխանակ ասելոյ	Խոնրհեցուցիմ: ևն:

Իսկ ընդունելու թէ՛ սնցեալքն և ասպանիքն գտա-
նին ուրեք ուրեք 'ի գործածութե. սրգան, զօրացուցեալ,
զօրացուցանելի, կի՛ք զօրացուցանելոց:

Ըստ այսմ՝ խոնարհին ամ անցողական բայք յանգեալք
'ի աչո-չանէ՛մ և 'ի էչո-չանէ՛մ, և 'ի լոկ ո-չանէ՛մ. որոց հը-
րամայականն լինի՛ աչո՛ և էչո՛ և ո՛. (յորոց յեախնն ունի և
'ի ժամանակս ինչ զկրաւորական.) փր:

Մտացուցանեմ,	ցուցի, ացո՛.	Մըն-ցնելու լոյսն հա- պեցնելու
Թուրացուցանեմ,	ցուցի, ացո՛.	Թու-լոյցնելու
Չեացուցանեմ,	ցուցի, ացո՛.	Չեի մէջ բերելու յե- րանցնելու
Սպասուցուցանեմ,	ցուցի, ացո՛.	Սպաս-հայցնելու
Ստաշացուցանեմ,	ցուցի, ացո՛.	Տաշ-հայցնելու ո- գու

Տկարացուցանեմ,	ցուցի, ացո՛.	Տ-ժը հարելու
Մարեցուցանեմ,	ցուցի, եցո՛.	Մարեցնելու աշ- տելու
Օգեցուցանեմ,	ցուցի, եցո՛.	Օգեցելու
Ընդարձակեցուցանեմ,	ցուցի, եցո՛.	Ընդ-հայցնելու պո- լոցնելու
Կեցուցանեմ,	ցուցի, եցո՛.	Կաշտելու աշ- տելու
Յիմարեցուցանեմ,	ցուցի, եցո՛.	Յիմարեցնելու գի- ծո-հայց- նելու

Սատուցանեմ,	ուցի, սո՛.	Սատուցնելու Տոտն բե- րելու և ու ընծայելու գու
Կը՛ ուցանիմ,	ուցայ, ուցայց.	
Թագուցանեմ,	ուցի, գո՛.	Թագո-հայցնելու
Կառուցանեմ,	ուցի, ու՛.	Կառնելու աշ- տելու
Շիջուցանեմ,	ուցի, ջո՛.	Շիջոցնելու հան- գեցելու
Ուսուցանեմ,	ուցի, սո՛.	Սովորեցնելու
Մեռուցանեմ,	ուցի, ու՛.	Տաշ-հայցնելու
Մուցանեմ,	ուցի, սնո՛.	Պետեցնելու անելու

Ընդ սոսա դասին և յետագայ բայքէ յանգեալք 'ի
ո-սանէ՛մ, և 'ի ո-սանէ՛մ. փր:

Կորուսանեմ, բուսի, կորո՛, բուսեալ. Կորցնելու ինի-
քնելու
Ընկուղանեմ, կի՛ք ընկուղեմ, լուղի, լո՛, լուղեալ. Պ-
նելու

Փլուզանեմ, կի՛ք փլուզեմ, լուզի, լո՛ւ, լուզեմ, լուզե՛լ: Քան-
 քել զո՛ւ ծե՛լ: Թե՛րել
 Լլուզանեմ, լուզի, լուզեմ: Գո՛ւրս թե՛րել: Կանել
 Լ՛նդե՛րուզանեմ, լուզի, լուզեմ: Ճե՛նկից զնյարսիչ անել

Ամերկանացիների համար Բ. Թորոս՝ ըստ երկրորդ Թորոս-
 քո-նեմ:

ԳՆՈՒԽ Լ:

( )ըրհակ առաջին:

Ամերկանացիների համար Գեթիայ:

Լա՛ւամ,	աղաս,	աղայ:
աղամբ,	աղայք,	աղան:
	Ա՛յնպաբ:	
Լա՛ւայի,	աղայիւր,	աղայր:
աղայաք,	աղայիք,	աղային:
	Ա՛պաբել:	
Լա՛ւացի,	աղացեր,	աղաց:
աղայաք,	աղացիք,	աղացին:
	Յ՛արկոպար:	
Լա՛ւացեալ եմ, ես, է.	աղացեալ եմք, էք, են:	
	Գե՛րսո՛ւր:	
Լա՛ւացեալ էի, էիր, էր.	աղացեալ էաք, էիք, էին:	
	Ա՛յնպաբ:	
Լա՛ւայից,	աղասցես,	աղասցէ:
աղասցուք,	աղասցիք,	աղասցեն:
	Յ՛արկոպարի համար Գեթիայ:	
Լա՛ւ	մի աղար.	աղացէք, մի աղայք:
	Ա՛յնպաբ:	
Լա՛ւաջիւր,	կի՛ք աղասցես,	աղասցէ:
աղասցուք,	աղասցիք,	աղասցեն:
	Ապաբաբի համար Գեթիայի Ա՛յնպաբ:	
Լա՛ւայեմ,	աղայցես,	աղայցէ:
աղայցեմք,	աղայցիք,	աղայցեն:

Աշնդէ-ւ

Ղաացեալիցեմ, իցես, իցէ. ազայեալիցեմք, իցէք, իցենս
Աշնդէ-ույն էղանի. Ղաալ, ազալոյ, ազալուլ, յազալ
Բնդո-նէլոն Ներիւյ Ղաացող, Աշնդէ-ւ Ղաացեալ Աշ-
դո-նի. Ղաալոց:

( ) լինակ կրաւորականին:

Սահմանի-ն էղանի Ներիւյ:

Ղաացեալ լինիմ, լինիս, լինի. լինիմք, լինիք, լինինս
Աշնդէ-ույն:

Ղաացեալ լինէի, էիր, էր. լինէաք, էիք, էինս
Ասարե-ւ

Ղաացայ, ազացար, ազացաւ. ազացար, ազացայք, ազացանս
Յարի-ուր ԼՂէր-ի-ուր:

Ղաացեալ էմ, ես. նա. Ղաացեալ էի, էիր. նա.
Աշդո-նի:

Ղաացայց, ազասյիս, ազասցի.
ազասցուք, ազասջիք, ազասյինս

Նրմայի-ն էղանի Ներիւյ:

Ղաացիր, ազայարուք:
Աշդո-նի:

Ղաասջիր, կճ՝ ազասցիս, ազասցի. ազասցուք, նա.
Սար-ուր-ի-ն էղանի Աշդո-նի:

Ղաացեալ նիցիմ, ցիա, ցի. լինիցիմք, ցիք, ցինս
Աշնդէ-ւ

Ղաացեալիցեմ, ցես, ցէ. ազայեալիցեմք, ցէք ցենս
Աշնդէ-ույն էղանի. Ղաացեալ նիսէլ կի՞ ազալ ազալոյ. նա.

Բնդո-նէլոն Ներիւյ և անցեալ Ղաացեալ
Աշդո-նի. Ղաալի կի՞ ազալոց:

Ղ, յսպէս խոնարհին ներգործական բայք սակաւք յան-
գեալք ՚ի մ. զք:

Ղամմ,	ացի, ամմ.	Թա-նէլ Չեր -ծէլ
Օգամ,	ացի, զգմ.	Տո-յիլ լինիլ
Խոկամ,	ացի, կմ.	Սո-յիլ յարծէլ
Աարդամ,	ացի, դմ,	Ար-դու և Զիլի կ-նէլ

- Սուրամ, այլ, բն. մուրազ, կի՛ք մուրացող, Սուր անէլ
 Որսամ, այլ, կի՛ք այցայ, սն. որսացող, կի՛ք որսող, Որս անէլ
 Ողբամ, այլ, բն (Է՛ք Կե՛ք): Սէ՛ի Վերայ Լոյ Լի՛ն
 Որտամ, այլ, տն. (Է՛ք Կե՛ք). Որտու Բե՛ղերն Գո-
 տու
 Տուտամ, այլ, տն. (Է՛ք Կե՛ք): Տուտու
 Որոճամ, այլ, ճն. (Է՛ք Կե՛ք): Սուղ Ծա՛ն Կրկն
 Ծա՛ն

Սոյնպէս խոնարհի և բայս լուսնամ. որդան Սլանամ,
 լուսնաս, լուսնայ, լուսնամք, լուսնայք, ևն: Սլայի, լուս-
 ցեր, լուսց. լուսցսք, ևն: Սլ կրաւորական սորալինի ևս՝
 Ս ակնանկան. Սլանիմ, լուանիւ, լուանի, լուանիք,
 ևն: Ս կրամայանան. Սլան, կի՛ք լուայիր, լուայարնք: Ս-
 ւասջիր, կի՛ք լուացիս, լուայի, լուացնք, լուասջիք, լու-
 ւային: Ս արարարանան. Սլանայցիմ, լուանայցիւ, լուա-
 նայի ևն:

Սնդ սովա խոնարհին և այլքանի մի ներգործական
 բայք փոքր մի խորտորմամբ. զի:

- Սանամ, բացի, բացից, բացի Որայ Կրաւորան Լի՛ն. բա-
 նիմ, նիւ, նի, բացայ, ցար, ցաւ. բայիր, ևն: Ս արարար-
 անան. բանայցիմ, ցիւ. ևն: Ս ներայն. բանիլ, կի՛ք բանիլ. ևն:
 Թանամ, Թայի, Թայց. Թարջիւ նամայնիւ
 Սամ, լայի, լաց. Սոյ Լի՛ն Ելուստ

Սլ սոյա կրաւորականի ներկայն ձեւայ լու կրաւորա-
 կանի աղան էական բայիւ. զի: Թացեալ լինիմ, լացեալ
 լինիմ. ևն:

Սառնամ, բարձի, բարձեալիմ, բարձցից, բարձցեալ, բարձ-
 ցուք, բարձջիք. ձցենս Տրմ. բարձ, մի բառար. բարձիք,
 մի բառայք: Սար. բառայցեմ: ևն: Սարանիւ. բար-
 ձող, բարձեալ բառնալոց: Սար. Սարանիմ, իս, ի, բար-
 ձայ. բարձայց, Տրմ. բարձիր բարձարնք: Սար. բառ-
 նայցիմ, ցիւ. ևն: Ս ներայն. բառնիլ, կի՛ք բառնալ Սար-
 բարձեալ բառնալ ի

Րստ Ներգործականի, և ը կրաւորականի սորա խո-
 ճարհի և չեղորական բայս Գործակ. և բազադրելք սորա. զի:
 Ղառնամ, աս, այլ Ղարձայ, ձար. ձաւ. լիւ: Ղարձայց,
 ձցիս, ձցի. լիւ: Ղարձ, կի՞ դարձիր. Ղարձարուք, կի՞ ձէք,
 կի՞ ձիք. մի դառնայք, Ղառնայցեմ. լիւ: Ղարձօշ, դար-
 ձեալ դառնալոց, դառնալի

Ղան և բազում չեղորական բայք յանգեալք ՚ի մ,
 որք ը այսու օրինակաւ խոնարհին. զի:

Ղնամ,	ացի, սն.	Ուշ Գնէլ ճարհի մնէլ
Ղնամ,	ացի, գնն.	Սրբաւ գնաւ
Օգնամ,	ացի, նն.	Ման գաւ զօլլայ գաւ
Ղաղամ,	ացի, դն.	Սաղաւ Խո առաջ գնաւ
Ղայտամ,	ացի, տն.	Ղաւաւ զնձաւ լեւ լեւ լեւ
Ղնդամ,	ացի, դն.	Ուրախանաւ ու լեւնի:
Սրոխտամ,	ացի, տն.	Մէջի լեւայ հեօս մնէլ ճար- դայ լեւայ հեօսիմ թաւել ճար- Բայ գաւ
Չպիամ,	ացի, ճիւն.	Տաղալաւ լեւնէլ առաջ հանէլ
Մնամ,	ացի, մնն.	Մնաւ Խո առաջ
Յոխորտամ,	ացի, տն.	Չեօս լեւնի
Տոկամ,	ացի, կն.	Ղիմնաւ գայմնալ

Րնդ սորօք դասաւորին և չեղորական բայքս կաւ և
 կէւ. զի:

Ղամ, կաս, կայ. լիւ: Ղացի, կացեր, եկաց. կացաք, կացիք,
 կացին: Ղացից, կացցես. լիւ: Ղաց, մի կար. կացէք մի կայք:
 Ղացջիր. լիւ: Ղայցեմ. լիւ: Ղալ. կացօղ. կացեալ. կալոց:

Ղեամ, կեաս, կեայ. Ղեամք, կեայք, կեան: Ղեյի, կեյի,
 կեայր. կեաք, կեիք, կեին: Ղեցի, կեցեր, եկեաց. կեցաք,
 կեցիք, կեցին, կեցեալեմ. լիւ: Ղեցից, կեցցես, կեցցէ. կեց-
 ցօք, կեցջիք, կեցցես: Ղեաց, մի կեցցես, կեցէք, մի կեց-
 ջիք. կեցջիր. լիւ: կեցցեմ. լիւ: Ղեալ կելոյ. կեցօղ, կե-
 ցեալ կելոց:

( ) ընկերակ երկրորդ:

Առնարկն Երգործ. Բայեր:

Առատանամ;	խոստանաս,	խոստանայ.
խոստանամք,	խոստանայք,	խոստանան.

Առնարկ:

Առատանայի,	խոստանայիր,	խոստանայր.
խոստանայաք,	խոստանայիք,	խոստանային.

Առնարկ:

Առատացայ,	խոստացար,	խոստացաւ.
խոստացաք,	խոստացայք,	խոստացան.

Առնարկ:

Առատացեալեմ, ես, է. խոստացեալեմք, էք, են:

Առնարկ:

Առատացեալ էի, էիր, էր. խոստացեալ էաք, էիք, էին:

Առնարկ:

Առատացայց,	խոստացիս,	խոստացիս.
խոստացաք,	խոստացիք,	խոստացին:

Առնարկն Երգործ. Բայեր:

խոստացիր, մի խոստանար, խոստացարո՞ք, մի խոստանայք:

Առնարկ:

Առատացիր,	կմ խոստացիս,	խոստասյի.
խոստացաք,	խոստացիք,	խոստացին:

Առնարկն Երգործ. Բայեր:

Առատանայցեմ, ցես, ցէ. խոստանայցեմք, ցէք, ցեն:

Առնարկ:

Առատացեալ լոյեմ, լցես, լցէ. լցեմք, լցէք, լոյեն:

Առնարկն Երգործ. Բայեր: Առատանալ, խոստանալոյ. նա:

Առնարկն Երգործ. Բայեր: Առնարկն Երգործ. Բայեր: Առատացել:

Առնարկն Երգործ. Բայեր:

Առաւորական սորա բաց ՚ի սահմանականի ներկայեն՝
 լինի ը ներգործականին: Իսկ ՚ի հարկաւոր տեղիս ձեռ-
 նայ ևս էական բայի. զի:

Առնարկն Երգործ. Բայեր:

Առատացեալ լինում, լինի, լինի. լինումք, լինիք, լինին:

Առնարկ:

Առատացել լինի, լինի, լինի. լինաք, լինիք, լինեն:

Արարելու

Խոստացեալեղէ, եղեր, եղև. եղաք, եղէք, եղենս:

Յարմատար և Ղերմիտար:

Խոստացեալեմ, ես, է. մա: էի, էիր, էր. մա:

Աշգոհի:

Խոստացեալեղէց, եղիցիս, եղիցի. եղիցուք, իջիք, լոյկնս:

Նորմայան էղանի: Անբի:

Խոստացեալլեր, մի խոստացեալլինի. լերուք, մի լինիք:

Աշգոհի:

Խոստացեալլիջիր, կի՞ լիցիս, լիցի. լիցուք. մա:

Սորոտարանի էղանի: Աշգոհի:

Խոստացեալլինիցիմ, ցես, ցի. լինիցիք, ցեք, ցին:

Աշնդի:

Խոստացեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցենս:

Աշնդի-այն էղանի. Խոստացեալլինել, լինելոյ. մա:

Բնորմի-նի-նի Անբի-ն և Աշնդի-ն Խոստացեալ:

Աշգոհի. Խոստանալի, կի՞ խոստանալոց:

Ըստ այսմ, խոնարհին ամ բայք հերգործականք յանգեալք ՚ի անմ. բայ ՚ի բայէս լո-անմ. զք:

Օլանամ, ացայ, ցիր. Ուրանու շէ անել հին էպրել:

Սուրանամ, ացայ, ցիր. Սուրանու արևմտի անել:

Յշանամ, ացայ, ցիր. Յշի լինել երգ-հոգ-անու:

Ուրանամ, ացայ, ցիր. Ուրանու շարու անել:

Սոսանամ, ացայ, ան. կի՞ ասցիր. Սոսանու անու-ն-նալ:

Իմանամ, ացայ, լոմ, կի՞ խմայիր, Իմանու:

(Որա կրաւորականի ներկայն լինի ևս՝ խմանիմ, նիս, նիս)

Ստանամ, ացայ, ցիր. Ստանու անելու:

Մեղխոսանամ, ցայ, ցիր. (ե՞ր նե՞ր). Ու գիտել յեմ-ը-

Տգիտանամ, ցայ, ցիր. (ե՞ր նե՞ր). Վել:

Տեղեկանամ, ցայ, ցիր. (ե՞ր նե՞ր). Տեղեմ լինել գիտելու:

Մեղկանամ, ցայ, ցիր. (ե՞ր նե՞ր). Տեղեմ-նու էմ յայտնի անել:

Սոյնպէս խոնարհին և բայքս՝ յանգեալք լոկ ՚ի ան.
զոր օրինակ:

Լուտամ, ացայ, կի՞ ացի, ան. Աշխարհէլ անձեւն յամհէլ
Հոգամ, ացայ, կի՞ ացի, ան. (Է՞ր Դեր). Հոգոս Կոչէլ Կոչու
սուսն անէլ

Սգամ, ացայ, կի՞ ացի, ան, կի՞ ացիր. (Է՞ր Դեր). Սոգ անէլ
Սպառնամ, ացայ, ացիր. (Է՞ր Դեր). Աշխարհէլ Կոչու
սուսն

Իսկ բայս ասեմ՝ պակասեալ ՚ի բազում ժամանակս՝
Լրանայ ՚ի բայէն ասեմ, զի: Ատեամ, եաս, եայ. ատէի.
էիր, էր. կի՞ ատեայր, ատեցի, ցեր, եաց. ատեան, մի ատեր.
ատեցէք, մի ատէք:

Բնու սով ին խոնարհին և բազում չեղորական բայք
յանգեալք ՚ի ան և ՚ի էնամ. զի:

- Անդորրանամ, ացայ, ացիր. Քորալու լինիլ Կոչուսուսնէլ
- Աստանամ, ացայ, ացիր. } Կոչուսուսն Կոչուսն
- Բազմանամ, ացայ, ացիր. } Կոչուսուսն Կոչուսն
- Բատեւանամ, ացայ, ացիր. Ատեարիլ Ծանանիլ
- Երազանամ, ացայ, ացիր. Երազիլ Կոչուսն
- Կարօտանամ, ացայ, ացիր. Կարօտիլ Կոչուսն Կոչուսն
- Յուլանամ, ացայ, ացիր. Կոչուսն Կոչուսն
- Երբեանամ, եցայ, եցիր. Կոչուսն Կոչուսն
- Արձեանամ, եցայ, եցիր. Արձեան Կոչուսն

Իսկ բայքս ընթանամ և Կորգործեմ յեղակի Տրամայականն
Լինին, ընթացիր, կի՞ ընթան. մարգարէաց. կ.
մարգարէացիր:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե

Խոնարհման Դերգործեման Բայց՝ Ըստ Երբ-Երբ Լծորդ-Է:

Օրինակ առաջին:

Ահմանահան Եղանակի Արեւից:

Թողում,
Թողումք:

Թողուս,
Թողուք:

Թողու.
Թողուն:

Աշխատարար

Թաղուի,	Թողուիր,	Թողոյր.
Թաղուաք,	Թողուիք,	Թողուին

Աստուծոյ

Թաղի	Թողեր,	Եթող, կի՞ Թող.
Թողաք,	Թողիք,	Թողին

Յարմար

Թողեալեմ,	ես, է.	Թողեալեմք, էք, են
-----------	--------	-------------------

Ղերբարար:

Թողեալ էի,	էիր, էր.	Թողեալ էաք, էիք, էին
------------	----------	----------------------

Աշխատի:

Թողից,	Թողցես,	Թողցէ.
Թողցուք,	Թողջիք,	Թողցեն:

Նրբաշինան էղանաի՛ն Ներհայ:

Թող,	մի Թողուր,	Թողէք,	մի Թողուք
------	------------	--------	-----------

Աշխատի:

Թող ջիր,	կի՞ Թողցես,	Թողցէ.
Թողցուք,	Թողջիք,	Թողցեն

Աստուծոյ Նրբաշինան էղանաի՛ն Աշխատի:

Թողուցում,	Թողուցուս,	Թողուցու.
Թողուցումք,	Թողուցուք,	Թողուցուն

Աշխատի:

Թողեալ իցեմ, իցես, իցէ. Թողեալ իցեմք, իցէք, իցեն:

Աշխատի էղանաի՛ն. Թողուր, Թողայ, Թողալ, ՚ի Թողուր

Բարանելու է Ներհայ. Թողող, Աշխատի Թողեալ Աշխատի. Թողուց:

( ) ընկալ կրատորականին.

Անհանաի՛ն էղանաի՛ն Ներհայ:

Թողանիմ,	իս, ի.	Թողանիմք, իք, ին:
----------	--------	-------------------

(Ամբասանութեան ծախսի մասին որդէն սովորուի էր նախնեաց.)

Թողում,	Թողուս,	Թողու. Թողումք,	Թողուք,	Թողուն
---------	---------	-----------------	---------	--------

Աշխատարար:

Թողուի,	ուիր, ոյր.	Թողուաք, ուիք, ուին
---------	------------	---------------------

Աստուծոյ

Թողայ,	Թողար,	Թողաւ. Թողաք,	Թողայք,	Թողան
--------	--------	---------------	---------	-------

Յարհապար և Ղաերահապար:

Թաողեալեմ, ես, է. նա: Թաողեալ էի, էիդ. նա:

Աչդահի:

Թաողայց, Թող ցիս, Թողցի.
Թողցուք, Թող ջիք, Թող ցինս:

Հարհայնիան եղանակի 'Սերհիայ:

Թաող իր, Թողարուք:

Աչդահի:

Թաող ջիբ, կի՞, Թողցիս, Թող ցի. Թողցուք, ջիք, ցինս:

Սարհադահան եղանակի Աչդահի:

Թաողուցում, ցուս, ցու. Թաողուցումք, ցուք, ցուն:
կի՞ Թողեալ լինիցիմ, ցիս, ցի. լինիցիմք, ցիք, ցինս:

Աչդահի:

Թաողեալ իցեմ, իյես, իցե. Թողեալ իցեմք, նա:

Աչդահի եղ'. Թաողանիլ Թողանիլոյ, կի՞ Թողուլ Թողայց:

Թողահիլ-ի 'Սերհիայ և Աչդահի. Թողեալ

Աչդահի. Թող լի կամ Թող լոյ:

Ըստ այսմ խոնարհին քանի մի հերգործական բայք.
զո՞ր օրինակ:

Անում, առի, առեր, էառ, կի՞ առ, ան. առնուլ առող,
առեալ առնլոց, առնլի. Աչդահի իլիլ

Արգելում, լի, լեր, արգելլ արգելլ. Աչդահիլն շողում

Ղեղում, լի, լեր, եղելլ զելլ. Պիղիլն անլ. հոն ձելլ

Օղում, զի, զեր, եղելլ, կի՞ զելլ, զելլ. Սիս լցիլ

Օնում, նի, ներ, եղելլ, կի՞ զելլ, զելլ. Սորիլ

Ինում, սի, սեր, լես, լես. Փլիլն ուլի-ր անլ

Իղում, կի՞ լեղում, զի, զեր, լեղ, կի՞ եղելլ, լեղ, կի՞ լիղ.
Իղիլն ետանիլն անլ

Կասում, սի, սեր, կաս, կան. Հալն հոնլ

Կիղում, զի, զեր, եկելլ, կելլ. Աչդահիլն ետանիլն անլ

Հեղում, զի, զեր, եհելլ, հելլ. Սիլ ձելլ թահիլ

Հերձում, ձի, ձեր, եհերձ, հերձ. Աչդահիլն գաստանլ եղիլում

Յաեղում, լի, լեր, յաեղլ յաեղլ. Աչդահիլն

Յեղում, զի, զեր, էիլ, յիլ. Փիլիլն գործիլն

Ըստ կրօնորականի սորա խոնարհին և քանի մի բայք չեղորականք. զի:

Օբօնում,	սայ,	սիր.	Սէր անէւ. զովչ հմ չէք անէւ
Օեղում,	դայ,	ղիր.	Շար ւղէւնյն Բովէիւ
Նեծում,	ծայ,	ծիր.	Չիոյ վերայ նստել. հեծնել
Նեղում,	ձայ,	ձիր.	Խեղովիւ սիրաք ճտել
Յեւում,	յեցայ,	ցիր.	Տայալ ւովչ ւեիւ փշել
Յաւում,	լայ,	լիր.	Լաւելումս ուրիշի հոշն անց փեւս
Լաւում,	լայ,	լեաց.	Լաւելումս շարանս
Օբաղում,	զեցայ,	զիր.	Օբաղել սաղարայ ունելս
Պեռում,	ռայ,	ռիր.	Տարանս զոշն ւեիւ
Յեւում,	լայ,	լիր.	Շղիւն պարտելիւ
Երդում,	երդայ,	երդար.	Երդուաւ, երդուայց, երդուելցիս, ցի, երդուիր.
			Երդանս ստել

Ըստ յետագայքի խոտորին ՚իկատարեալն, և յապտանին և յանցեալն. զի:

Ըստում,	այտայ,	այտայց,	այտիր.	այտուցեալ	այտնուլ.
					Ունելիւ շեշիւ ւեիւ
Օարթում,	զարթայ.	զարթայց.	զարթիր.	զարթուցեալ	զարթնուլ.
					Քիտց վեր փեւս զարեանս
Պակում,	կեայ,	կիր	կուցել.	Շղիւն ւեիւն վեիւ	
Յանում,	սեայ,	սիր,	սուցել.	Խեոս քարեանս	

Եւ որպէս ոմանք յայսպիսի բայից անխտիր յանգին ՚ի նոս և ՚ի չի, ինչմին և ան որ յանգի լոկ ՚ի չի, խոնարհի ինչ յանգելոցս ՚ի նոս. զի:

Ոսում,	կի՞	ոսելիւ,	տեայ,	տիր,	տուցել.	Պարս Բուշիւ
Տարթում,	կի՞	Տարթելիւ,	թեայ,	թիր.	նա.	Խարիշ ւեիւ
						Երանելիւ փեւն
Ոսում,	կի՞	թագում,	զեյ,	զիր.	զուցել.	Պակելիւ փշելիւ

Փախչիմ, կի՞ փախնում, խեայ, խիր. խուցեալ Փ-իւնիւ
 Լըկնչիմ, երկեայ, կիր, կուցեալ Ա-իւնում
 Թուչիմ, Թուեայ, ոիր, ոուցեալ Թ-իւնիւ չեբում
 Մարանչիմ, տեայ, տիր, տուցեալ Մ-իւն անիւ
 Աորնչիմ, բեայ, բիր, բուսեալ Ա-իւնիւ

( ) Ըրնակ երկրորդ:

Ահմանակն եղանակի Ներհայ:

Ընկերում, ուս, ու. ընկերումք, ուք, ուն:

Աղապար:

Ընկենուի, ուիր, ոյր. ընկենուաք, ուիք, ուին:

Աղաբլեալ

Ընկեցի, ընկեցեր, ընկեց.
 Ընկեցաք, ընկեցիք, ընկեցին:

Յարակարգի Ներհայ:

Ընկեցեալ եմ, ես, է. նա: էի, էիր, էր. նա:

Աղաանի:

Ընկեցից, ընկեսցես, ընկեսցէ.
 Ընկեսցուք, ընկեսցիք, ընկեսցեն:

Չբանակն եղանակի Ներհայ:

Ընկեան, մի ընկերուր. ընկեցէք, մի ընկերուք:

Աղաանի:

Ընկեսջիր, կամ ընկեսցես, ընկեսցէ. նա:
 որպէս սահմանակարմին:

Աղաբարտակն եղանակի Աղաանի:

Ընկերուցում, ցուս, ցու. ընկերուցումք, ցուք, ցուն:

Աղանի:

Ընկեցեալ իցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն:

Աղանիւնայի եղանակ. Ընկելուլ, ընկենլոյ, յընկերուլ. նա:

Ընդունելուի ներհայ. Ընկեցող: Աղանի: Ընկեցեալ Ա-

ղաանի. Ընկեսլոց:

( ) Ըրնակ կրաւորանին:

Ահմանակն եղանակի Ներհայ:

Ընկեցեալ Լինիմ, Լինիա, Լինի. Լինիմք, Լինիք, Լինին:

Աշխարհ:

Բնկեցեալ Լինելի, էլի, էր. Լինեալք, էլք, էին:

Աստուծոյ:

Բնկեցայ, ընկեցար, ընկեցաւ.
Ընկեցաք, ընկեցայք, ընկեցան:

Յո՛ր՛ և զի՛ց՛:

Բնկեցեալեմ, ես, է. Բնկեցեալ էի, էիր. նա:

Աշխարհի:

Բնկեցայց, ընկեցիս, ընկեցի.
Ընկեցաք, ընկեցիք, ընկեցին:

Հրամայեմ եղանակի՛ Սերի՛յ:

Բնկեցեալ էր. Բնկեցարո՞ք:

Աշխարհի:

Բնկեցիք, կի՞ք ընկեցիս, ցի. ընկեցա՞ք, ես ջիք, ես ցին:

Աստուծոյմ եղանակի՛ Աշխարհի:

Բնկենուցում, ցուս, ցու. ընկենուցումք, ցուք, ցուն.

կի՞ք ընկեցեալ Լինիցիմ, ցիս, ցի. Լինիցիմք, ցիք, ցին:

Աշխարհ:

Բնկեցեալ իցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն:

Բնորոշելո՞ր՛ի Սերի՛յ և Աշխարհի Բնկեցեալ:

Աշխարհի. Բնկենլի, կամ ընկենլոց:

Բնդ սովին խոնարհի և ներգործական բայս նորմ. որոյ կատարեալն լինի. Լցի, լցեր, ել ից. նա և հրամայականն Լից, մի ըսուր. Լցէք, մի ըսուք. նա:

Բստ կրաւորականի և ըն ներգործականի սորա խոնարհի և ներգործական բայս ընկենորմ. մի:

Բնթեոնում, ուս, ու. նա. Բնթերցայ, ցար, ցաւ. ցաք, ցայք, ցան: Բնթերցեալեմ. նա. Բնթերցայց, ընթերցիս. ցցի. ընթերցցուք, ցջիք, ցցին: Բնթերցիք, մի ընթեոնուր. ընթերցարո՞ք, կի՞ք ընթերցիք. մի ընթեոնուք. Բնթերցջիք, կի՞ք ընթերցիս. նա. Բնթեոնուցում, և այլն: Բնթեոնուլ, նլոյ. Բնթերցող. ընթերցեալ. ընթեոնլոց. Վրա. ընթերցանիմ, իս, ի. նա. Աստ. ընթերցանիցիմ. Բնորո՞ր՛. ընթերցանելի, կի՞ք ընթեոնլի Բստ այսմ լինի և բայս զգնորմ.:

Ի վախճանս այսոցիկ լծորդուէց պարտէ գիտել զ ի ին սովորուէ նախնեաց՝ յայտօսիկ ամօին կատարեալ ժամանակի յոգնակի երկրորդ դէմն լինի ևս ին երկրորդ դիմէ հրամայականն. Ի նէրգործակնն, գործեցէք. հատէք. աղացէք. Թողէք. ընկեցէք. խոստացարուք. փոխանակ ասելով՝ գործեցիք. հատիք. աղացիք. Թողիք. ընկեցիք. խոստացայք: Ի նէրգործակնն. գործեցարուք. հատարուք. աղացարուք, մերձեցարուք, Թողարուք, ընկեցարուք. փխնկ ասելով՝ գործեցայք, հատայք, աղացայք, մերձեցայք, Թողայք, ընկեցայք:

Գ Լ Ո Ւ Խ Խ Թ Ի

Յողմոն խոնարհմանց ոնկանն Բայից

Լնկանոն բայք բաժանին յերկտ տեսակս. ոմանք են զարարուղիք. ոմանք պակասաւորք. և ոմանք դիմադուրիք. զորս ին իւրաքանչիւր լծորդուէց կարգեցուք յառաջիկայդ:

Խոնարհմանս զարարուղի Բայից

Օարարուղի ներգործական բայս Առնէ՛մ խոնարհի այսպէս:

Սոնմանակն Էղանակն Սէրէայ:

Լննեմ,	առնեմ,	առնէ:
առնեմք,	առնէք,	առնեն:
	Առնէպար:	
Լննելի,	առնելիր,	առնելր:
առնեաք,	առնելիք,	առնելին:
	Առնէրէալ:	
արարի,	արարեր,	արար:
արարաք,	արարելք,	արարին:

Յորէպար և Գնէրէպար:

Լրարեալեմ, ևս, է. նա:	արարեալելի, էիր, էր. նա:
	Արարանի:
Լրարելց,	արասցես, արասցէ:

արասցուք, արասջիք, կի՞՞ ասնիջիք, արասցենս

Հրամայուի՞ն էղանի՞ն Ների՞յ:

Ման, մի ասնեք, արարէք, մի ասնէք

Աշտանի:

Արասջիր, կի՞՞ ասնիջիր, կի՞՞ արասցես, արասցէ. նս:

Սորսորսուի՞ն էղանի՞ն Աշտանի:

Անիցեմ, ցես, ցէ. ասնիցեմք, ցէք, ցենս

Աշտանի:

Արարեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցենս

Աշտանի էղանի. Անեկ, ասնեկոյ, ասնեկոյ յասնեկ:

Աշտանի էղանի Ների. Արարող, կի՞՞ ասնող. Աշտանի. Ա-

րարեալ Աշտանի. Անեկոյ:

( ) Ըննակ կրաւորականին:

Սանանի էղանի Ների:

Անիմ, ասնիս, ասնի. ասնիմք, ասնիք, ասնինս

Ասորեալ:

Արարայ արարար, արարաւ:

որարաք, արարայք, արարանս

Աշտանի:

Արարայց, արասցիս, արասցի.

արասցուք, արասջիք, արասցինս

Հրամայուի՞ն էղանի՞ն Ների:

Մի ասնիր.

Մի ասնիր:

Աշտանի:

Արասջիր, կի՞՞ ասնիջիր, կի՞՞ արասցիս, արասցի. նս:

Սորսորսուի՞ն էղանի՞ն Աշտանի:

Անիցիմ, ցիս, ցի. ասնիցիմք, ցիք, ցինս

Աշտանի էղանի. Անիկ, ասնեկոյ, յասնիկ:

Աշտանի էղանի Ների և անցեալ. Արարի. կի՞՞ արարեցի:

Աշտանի. Անեկի, կամ ասնեկոյ:

Իսկ մնացեալ ժամանակ քն ըննին ըստ ներգործա-
կանին:

Օտարուղի ներգործական բայս դնէ՛մ խոնարհի այսպէս:

Ամերկոսի լեզուի լեզուի լեզուի

Ղանեմ, զանեմ, զհե. զանեմք, զանեք, զանեմ:

Ամերկոսի:

Ղանեմ, երբ, երբ. զանեմք, երբ, երբ:

Ամերկոսի:

Աղի, երբ, երբ. երբ, երբ, երբ:

Յարմարեալ է գործարար:

Աղեակ, եմ, է. նա: երբակ, էր, էր, էր. նա:

Ամերկոսի:

Աղեց, զղեց, զղեց. Ղիցուք, զիջիք, զիցեմ:

Նրմայան լեզուի լեզուի լեզուի

Ղից, մի զանեք. զից, մի զանեք:

Ամերկոսի:

Ղիջիք, կի՞ զիցեմ, զիցեք. զիցուք, զիջիք, զիցեմ:

Ամերկոսի լեզուի լեզուի լեզուի

Ղանեմ, կի՞ զղեմ, զեմ, զեք. զեմք, զեք, զեմ:

Ամերկոսի:

Աղեակ լիցեմ, լիցեմ, լիցեք. լիցեմք, լիցեք, լիցեմ:

Ամերկոսի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի

Ամերկոսի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի

Ամերկոսի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի լեզուի

( ) լեզուի կրակորականի:

Ամերկոսի լեզուի լեզուի լեզուի

Ղանեմ, զանեմ, զանե. զանեմք, զանեք, զանեմ:

Ամերկոսի:

Ղանեմ, երբ, երբ, կի՞ ներբ. զանեմք, երբ, երբ:

Ամերկոսի:

Աղայ, երբ, երբ. երբ, երբ, երբ:

Ամերկոսի:

Աղայ զիցեմ, զիցեք, զիցուք, կի՞ զիջիք, զիցեմ:

Նրմայան լեզուի լեզուի լեզուի

Աղեակ, էր, մի զանեք. երբուք, մի զանեք:

Աղլառնի:

Ղիջիբ, կի՛ք զիցիս, զիցի. զիցո՛ք, զիջիք, զիցինս

Սարգսոսն էղանի՛ն Աղլառնի:

Ղնիցիմ, կի՛ք զիցիմ, ցիս, ցի. ցի՛ք, ցիք, ցինս

Անիբոյն էղանի՛ն. Ղնիլ, զնեւլոյ, զնեւլոլ, ՚ի զնիլ

Ղնոսն էղանի՛ն. Ղնիցի. Աղլառն. Աղլառնի. Ղնեւիլ, կի՛ք զնեւլոց:

Իսկ մնացեալ ժամանակքն լինին ըստ ներգործականին:

Օգրտուղի ներգործական բայս լին՝ խոնարհի այսպէս:

Սահանիսն էղանի՛ն Սեբոյ:

Լսեմ, լեւս, լէ. լեմք, լէք, լենս

Անիսոս:

Լսել, լեիբ, լէբ. լէաք, լէիք, լէինս

Ասոս:

Լոճայ, լոճար, լոճա. լոճաք լոճայք, լոճանս

Յորհոսն է զնիսոս:

Լոճեալեմ, ես, է. նա: Լոճեալ էի, էիբ, էբ. նա:

Աղլառնի.

Լոճայց, լոճիցես, լոճիցէ. լոճիցո՛ք, լոճիջիք, լուիցենս

Նոսն էղանի՛ն Սեբոյ:

Լոճբ, մի լեբ. լուարո՛ք, մի լէք:

Աղլառնի:

Լոճիջիբ, կի՛ք լոճիցես, լոճիցէ. լոճիցո՛ք. նա:

Սարգսոսն էղանի՛ն Աղլառնի:

Լսիցեմ, կի՛ք լուիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցենս

Աղլառն. Աղլառնի:

Լոճեալիցեմ, իցես, իցէ. լոճեալիցեմք, իցէք, իցենս

Անիբոյն էղանի՛ն. Լսել լեւլոյ, լեւլոլ, ՚ի լեւլ

Ղնոսն էղանի՛ն. Ղնիցի. Աղլառն. Աղլառնի. Լոճեալ

Աղլառնի. Լսելոց:

( ) րինակ կրաւորակահինս

Անհանգիստ եղանակի Ներհայ:

Լսիմ, լին, լի. լիմք, լիք, լինս
Անհարար:

Լսէի, լէիր, լէր, կմ լիւր. լէաք, լէէք, լէինս
Անարար:

Լսիցիմ, ցի, ցի. լսիցիմք, ցիք, ցինս
Արարարսն եղանակի Անարար:

Լսիցիմ, ցիս, ցի. լսիցիմք, ցիք, ցինս

Անհարարսն եղանակի. Լսիլ, լսելոյ, լսելուի ՚ի լիլ:

Բարարանելանիսն ներհայ եւ Անցիւլ. Լսեալ, Անարար:

Լսելի, կմ լսելոյ:

Լսկ այլ պակասուիլնք սորա լրանան այսպէս. լսելի եղէ, եղեր, նս. լսելի լեր, լսելի լինիջիր, նս. Լսլ յարակատար եւ գերակատար ժամանակ քն, լն որա եւ ստորականի անցեալն լինին ը ներգործականինս:

Օարտուղի ներգործական քայս արմ խոնարհի այսպէս:

Անհանգիստ եղանակի Ներհայ:

Տամ, տաս, աայ. տամք, տայք, տանս
Անհարար:

Տայի, տայիր, տայր. տայաք, տայէք, տայինս
Արարարսն:

Ստու, ետուր, ետ. Տուաք, ետուք, ետունս
Յարարար եւ Չերարար:

Տուեալ եմ, ես, է. նս. Տուեալ էի, էիր, էր. նս.
Անարար:

Տաց, տացես, տացէ. տացուք, տաջիք, տացենս

Չարարանակի եղանակի Ներհայ:

Տուր, մի տար. տուր, մի տայք
Անարար:

Տաջիք, կմ տացես, տացէ. տացուք, տաջիք, տացենս

Ստորագրողան էղանալիք ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.

Տայցեմ, ցեւ, ցե. տայցեմք, ցեք, ցեւ
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.

Տոճեալ իցեմ, իցեւ, իցե. իցեմք, իցեք, իցեւ

ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. Տալ տալոյ, տալուի 'ի տալ
Բնորոշելու ' Սեբեմ. Տոճոզ, ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. Տոճեալ
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.

(Օրհնակ կրաւորականին)

Ստորագրողան էղանալիք Ստորագրողան

Տոճայ, տոճար, տոճաւ. տոճարք, տոճայք, տոճան
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.

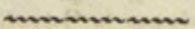
Տոճեալ լեզուք, տայցիս, տայցի.
տոճեալ լեզուք, տաջիք, տայցինս

Տոճեալ լեզուք էղանալիք ' Սեբեմ. (Տ. Ե. Զ.)
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.

Տաջիւր, կի՞ տայցիս, տայցի. տայցուք, տաջիք, տայցինս
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. Տոճեալ ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. և այլն

Բնորոշելու ' Սեբեմ. և ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. Տոճեալ կի՞ տուեցիւ
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. Տալի, կի՞ տալոց

Իսկ այլ ժամանակ քն ձեանան էական բայի՛ն պատկէս,
Տոճեալ ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. տուեալ ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.
տուեալ ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. և անցեալ ժամանակն ստորագրու-
սականին՝ ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ. ներգործականին

Օրհնողի չեղորական բայս էղանալիք խոնարհի
այսպէս

Ստորագրողան էղանալիք ' Սեբեմ.

Մեղանչեմ, ես, է. մեղանչեմք, էք, ենս
ԼՂ Գ. Բ. Գ. Լ. Ե. Զ.

Մեղանչելի, էլի, էր. մեղանչեմք, էիք, էինս

Արարելու

Արդայ, մեղար, մեղաւ.
մեղաք, մեղայք, մեղանք

Յորմիտար և Պերմիտար:

Արուցեալ եմ, ես, է. ևն: Արուցեալ էի, էիր, էր. ևն:
Արամի:

Արայց, մեղիցես, մեղիցէ.
մեղիցութ, մեղիջիք, մեղիցեն:

Չբնայմն եղմնի Վերից:

Արիւր, մի մեղանչէր. մեղարութ, մի մեղանչէք.
Արամի:

Արիջիւր, կիմ մեղիցես, մեղիցէ. մեղիցութ, ևն:
Արարարսմն եղմնի Արամի:

Արանչիցեմ, կիմ մեղիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն:
Արիցի:

Արուցեալ իյեմ, իցես, իցէ. իյեմք, իցէք, իցեն:
Արիւրմն եղմնի. Արանչել, մեղանչելոյ, զանչելով. ևն:
Արարմնի Վերից Արանչող. Արիցի Արուցեալ
Արամի. Արանչելոց, կիմ մեղանչելի:

Օարտաղի չեղոքական բայս յոմնմ խոնարհի սյսպէս:

Ամնմնիմն եղմնի Վերից:

Յառնեմ, ես, է. յառնեմք, էք, են:

Արմիտար:

Յառնէի, էիր, էր. յառնէաք, էիք, էին:

Արարելու

Յարեայ, յարար, յարաւ. յարաք, յարայք, յարան:

Յորմիտար և Պերմիտար:

Յարուցեալեմ, ես, է. ևն: Յարուցեալ էի, էիր, էր. ևն.
Արամի:

Յարայց, յարիցես, յարիցէ. յարիցութ, ըիջիք, ըիցեն:

Չբնայմն եղմնի Վերից:

Արի, մի յառնէր. արիք, մի յառնէք:

Աղլառնի:

Յարիջ իր, կի՞ յարիցես, յարիցէ. յարիցո՞ք. ևն:

Սորոտորառնի և զանազնի Աղլառնի:

Յառնիցեմ, կի՞ յարիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն:

Աղնիցեալ:

Յարուցեալ իցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն:

Աղնիցեալն զանազնի. Յառնել յառնելոյ, յառնելով. ևն:

Ընդոռնելունն ներհայ, Յառնող: Աղնիցեալ Յարուցեալ

Աղլառնի. Յառնելոց, կի՞ յառնելի:

Օգրատուղի չեղողքական բայս գամ խոնարհի այսպէս:

Սահմանազան և զանազնի Ներհայ:

Պամ, գաս գայ. գամք, գայք, գան:

Աղնիգոր:

գայի գայիր, գայր, գայաք, գայիք, գային:

Սորոտելու:

Նկի, երիր, եկն, եկաք, եկիր, կի՞ եկայք, եկին:

Յորոհոր և Պերհոր:

Նկեալեմ, ես, է. ևն: Նկեալելի, էիր, էր. ևն:

Աղլառնի:

Նկից, եկեսցես, եկեսցէ. եկեսցուք, եկեսցիք, եկեսցեն:

Նորոհայն և զանազնի Ներհայ:

Ն'կ օր գար, եկայք, օր գայք:

Աղլառնի:

Նկեսջ իր, կի՞ եկեսցես, եկեսցէ. եկեսցո՞ք. ևն:

Սորոտորառնի և զանազնի Աղլառնի:

Պայցեմ, ցես, ցէ. գայցեմք, ցէք, ցեն:

Աղնիցեալ:

Նկեալ իցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն:

Աղնիցեալն զանազնի. Պալ գալոյ, գալով, ՚ի գալ

Ընդոռնելունն ներհայ և Աղնիցեալ Նկեալ: Աղլառնի. Պալոց, կամ գալի:

Գ Լ Ո Ի Խ Ժ

Յուգն խոնարհանց պատարար բայից

Պակասաւոր բայք են Նորին, որք պակասն ՚ի ժամանակս ինչ, և լրանան յայլոց պակասաւոր բայից, որոնք է տեսանել յառաջիկայսդ:

Պակասաւոր ներդարձական բայս է ընդ լրացեալ ՚ի բայէս Ուրե՛մ խոնարհի այսպէս:

Սոսնայն է ընդ ՚ի Ներից

Ուտեմ, ուտես ուտէ.
ուտեմք, ուտէք, ուտենա

Լնայն

Ուտէի, էիր, էր. ուտէաք, էիք, էին:

Սորեւ

Կերայ, կերար, կերաւ. կերաք, կերայք, կերանա

Սմայն

Կերի, կերեր, եկեր, կի՛մ կեր. կերաք, կերիք, կերին:

Յորայն և Պերայն

Կերեալ եմ, ես, է. նա. Կերեալէի, էիր, էր. նա:

Լնայն

Կերայց, կի՛մ կերից, կերիցես, կերիցէ.

կերիցուք, կերի՛ջիք, կի՛մ ուտի՛ջիք, կերիցեն:

Յորայն է ընդ ՚ի Ներից

Կեր, մի ուտեր. կերէք, կի՛մ կերայք, մի ուտէք:

Լնայն

Կերի՛ջիր, կի՛մ ուտի՛ջիր, կի՛մ կերիցնա, կերիցի՛. կերիցուք, նա:

Սորայն է ընդ ՚ի Լնայն

Ուտիցեմ, ցես, ցէ. ուտիցեմք, ցէք, ցեն:

Լնայն

Կերեալիցեմ, իցես, իցէ. կերեալիցեմք, իցէք, իցեն:

Լնայն է ընդ ՚ի Ուտել, ուտելոյ, ուտելով, յուտել

Ընդ ՚ի Ներայն է ընդ ՚ի Ներից. Կերող, կի՛մ ուտող, Լնայն Կերել

Լնայն. Ուտելոց:

( ) Ըրենակ կրաւորակահին:

Սահմանակն եղանակի՝ Ներհայ:

Ուտիմ, ուտիս, ուտի: ուտիմք, ուտիք, ուտին:

Աշտանի:

Կերայց, կերիցիս, կերիցի:
 կերիցուք, կերիցիք, կի՞մ ուտիցիք, կերիցին:

Նորմանակն եղանակի՝ Ներհայ. (ոչ անի):

Աշտանի:

Կերիցիք, կի՞մ ուտիցիք, կի՞մ կերիցիս, կերիցի. նա:

Սորադասակն եղանակի՝ Աշտանի:

Ուտիցիմ, ցիս, ցի. ուտիցիմք, ցիք, ցին:

Աշտանայն եղանակի. Ուտիլ, ուտելոյ, ուտելով, յուտիլ
 Բարանելոնի ներհայ և Աշտանայն կերեալ: Աշտանի. Ուտե՛լի, կի՞մ ուտելոց, կի՞մ կերլի:

Իսկ այլ ժամանակքն լինին ըստ ներգործականին:

Պակասաւոր ներգործական բայս արէ՛ն՝ լրացեալ ՚ի բայէս ընդէ՛մ խոնարհի այսպէս:

Սահմանակն եղանակի՝ Ներհայ:

Ըմպեմ, ըմպես, ըմպէ. ըմպեմք, ըմպէք, ըմպեն:

Աշտանայ:

Ըմպելի, ըմպելիք, ըմպելի. ըմպեաք, ըմպելք, ըմպելին:

Ասարեալ:

Արբեի, արբերի, էարբ, կի՞մ արբ. արբաք, արբիք, արբին:

Յարակասար և Պերանար:

Արբեալեմ, ես, է. նա: Արբեալ էի, էիր, էր. նա:

Աշտանի:

Արբեց, բցես, բցէ. արբցուք, բցիք, կի՞մ ըմպիցիք, բցեն:

Նորմանակն եղանակի՝ Ներհայ:

Ա՛րբ, մի ըմպեր. արբէք, մի ըմպէք:

Աշտանի:

Արբջիք, կի՞մ արբցիս, արբցէ. արբցուք. նա:

Սորադասակն եղանակի՝ Աշտանի:

Ըմպեցեմ, ցես, ցէ. ըմպեցեմք, ցէք, ցեն:

Աշնդեւ

Արբեաւ իցեմ, իցես, իցէ. արբեաւ իցեմք, իցէք, իցենս
Աշնդեւայի եղանակ. Բմպել, Բմպելայ, Բմպելով. նա:
Բնդոմեւայի Ներկայ. Բմպոզ: Աշնդեւ: Արբեաւ Աշգոմ
նի. Բմպելայ:

( ) Ըրնակ կրաւորանին

Սահմանակն եղանակի Ապարեւ:

Արբայ, արբար, արբաւ. արբաք, բայք, բանս

Ապարեւայի եղանակի Աշգոմ:

Բմպելայ, ցես, ցէ. Բմպելայք, ցէք, ցենս
Աշնդեւայի եղանակ. Բմպել, Բմպելայ, Բմպելով, Երմպել
Բնդոմեւայի ներկայ և Աշնդեւ: Արբեաւ, Աշգոմ. Բմ-
պելի, կամ Բմպելայ:

Իսկ մնացեալ ժամանակքն բաց ՚ի սահմանականի
հերկայէն և յապատեւայն և ՚ի հրամայականէն՝ Ըրնին Ը
հերգործականին. իսկ ներկայն և ապատեւին և հրամայա-
կանն ձեանար. էական բայիւ. և երբեմն լրանան ՚ի ճե-
ղորդական բայես՝ Աշգոմ:

Պակասաւոր հասարակ բայս ծանեայ՝ Ըրայլ Ը ՚ի բայ-
էս ճանաչէ՞ խոնարհի պայես:

Սահմանակն եղանակի Ներկայ:

Ճանաչեմ, ես, է. Ճանաչեմք, էք, են,

Աշնդեւ:

Ճանաչելի, էիր, էր, կի՞ չիր. Ճանաչեաք, էիք, էին .

Ապարեւ Ներգործական:

Չանեայ, եար, եաւ. ճանեաք, եայք, եանս

Ապարեւ հրամայան:

Չանուցայ, ցար, ցաւ. ճանուցաք, ցայք, ցանս

Յարմար և Պերմար:

Չանուցեալեմ, ես, է. նա: ճանուցեալելի, էիր, էր. նա:

Աշգոմ Ներգործական:

Չանեայք, ճանիցես, ճանիցէ.

ճանիցուք, ճանիցիր, ճանիցենս

Աղլոտնի՝ էրաորմնի

Չարուցայց, ծանկցիս, ծանկցի.
ծանկցութք, ծանկջիք, ծանկցինս

Հրամայմն էրաորմնի՝ Ներիյ:

Չարիւր, մի ճանաչեր, ծաներութք, կի՞ րիք, մի ճանաչէք:

Աղլոտնի:

Չանկջիւր, կի՞ ծանկցես, ծանկցէ. ծանկցութք, ևն:

Սորաբարմնն էրաորմնի Աղլոտնի:

Ներգործմն:

Չանկցեմ, կի՞ ճանաչիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցենս

Արաորմն:

Չանկցեմ, կի՞ ճանաչիցեմ, ցիս, ցի. ցիմք, ցիք, ցինս

Անցեալ

Չարուցեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցենս

Աներեւոյն էրաորմնի. ճանաչել, ճանաչելոյ, ճանաչելով. ևն:

Բարոտնելունի՝ Ներիյ. ճանաչող: Անցեալ Չարուցել

Աղլոտնի. ճանաչելոց, կի՞ ճանաչելիս

Պակասաւոր հասարակ բայս ունի՞ խոնարհի այսպէս

Սոհմնմն էրաորմնի՝ Ներիյ:

Ունիմ, ունիս, ունի, ունիմք, ունիք, ունինս

Անիպար:

Ունէի, ունէիր, ունէր. ունէաք, ունէիք, ունէինս

Արարելալ:

Ալալայ, կալար, կալաւ. կալաք, կալայք, կալանս

Յարմարեալ և Վերմարեալ:

Ալալեալեմ, ես, է. ևն: Ալալեալէի, էիր, էր. ևն:

Աղլոտնի:

Ալալայց, կալցիս, կի՞ կալցես, կալցի, կի՞ կալցէ.

կալցութք, կալջիք, կի՞ ունիջիք, կալցին, կի՞ կալցենս

Հրամայմն էրաորմնի՝ Ներիյ:

Աւլ, կի՞ կան, մի ունիր. կալարութք, կի՞ կալէք, մի ունիք:

Աղլոտնի:

Ալալջիր, կի՞ ունիջիր, կի՞ կալցիս, կալցի. կալցութք. ևն:

Սորաբարմնն էրաորմնի Աղլոտնի:

Ունիցեմ, ցիս, ցի. ունիցիմք, ցիք, ցինս

Աշնդեալ

Աալեալ իցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցենս

Աշնդեալն էղանալի. Աւերել ունելոյ. ևն:

Աշնդեալն էղանալի. Աւերել ունելոյ. Աշնդեալն Աշնդեալն Աւերելն, կի՞ք ունելելի

Ա. յսպէս խոնարհին և բաղադրեալք սորա. կի՞ք:

Անդուսիմ, ընկալայ, ընկալ, մի ընդունիլու

Անդուսիմ, վերընկալայ, վերընկալ

Անդուսիմ, առ ընկալայ, առ ընկալ

Անդուսիմ, անկալայ, անկալ

Պակասաւոր չեղըքական բայս չոգայ, էմ շոգայ՝ Լրացեալ ՚ի բայէս էրեմ՝ խոնարհի, այսպէս:

Անդուսիմն էղանալի Ներդայ

Արթամ, Թաս, Թայ. երթամք, Թայք, Թանս

Աշնդեալ

Արթայի, Թայիլ, Թայլ. երթայաք, Թայիք, Թայինս

Ասարեալ

Չոքայ, ար, առ. չոքաք, այք, անս

Յարմոտար և Ներդայ

Արթեալեմ, ես, է. ևն. Արթեալի, էիլ, էր. ևն:

Աշնդեալ

Արթայց, երթիցես, երթիցէ.

երթիցաք, երթիցիք, երթիցենս

Նարմոտարն էղանալի Ներդայ

Արթ մի երթար. երթայք, մի երթայք,

Աշնդեալ

Արթիջիլ, կի՞ք երթիցես, երթիցէ. երթիցաք. ևն:

Ասարմոտարն էղանալի Աշնդեալ

Արթայցեմ, կի՞ք երթիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցենս

Աշնդեալ

Արթեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցենս

Աշնդեալն էղանալի. Արթալ, երթալ, երթալու. ևն:

Աշնդեալն էղանալի. Արթող. Աշնդեալ. Արթեալ. Աշնդեալ. Արթալոց, կի՞ք երթալի:

Պակասաւոր բայս պարտէ՛ն (որ է՝ պարտուի՞ն և է՞ն) ՚ի բազումս պակասեալ խոնարհի այսպէս

- Սահճ. Եւրէ՛. Պարտիմ, իս, ի. պարտիմք, էք, ինս
- ԼՂնէ՛սար. Պարտէ՛ի, էիք, էր, կի՞ տիւր. էաք, էիք, էինս
- Սարտար. Պարտիցիմ, ցիս, ցի. ցիմք, ցիք, ցինս
- ԼՂնէ՛րեայն. Պարտիլ

Պակասաւոր բայս հարէ՛ն՝ խոնարհի յայտնալ ժամանակս միայն

- Սահճ. Եւրէ՛. Մարթիմ, իս, ի. մարթիմք, էք, ինս
- ԼՂար. յոգ. Մարթասցուք, մարթիջիք, մարթիցինս
- Սարտար. Մարթիցիմ, ցիս, ցի. ցիմք, ցիք, ցինս

Իսկ յայլ ժամանակս Լրանայ ՚ի բայիցս՝ հարէ՛ն և հարեան՛ն

Պակասաւոր բայս գո՛գ՝ խոնարհի ՚ի հրամայական եղանակն՝ միայն այսպէս

- Եւրէ՛այ. Գոգ, (յի ասն). գոգէք, (յի ասացէք)
- ԼՂարնէ՛. Գոգջիր, կի՞ գոգցես, գոգցէ. գոգցուք, գոգջիք, գոգցինս

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Ա Վ

Խոնարհման գիծապուրէ թայնց

Ի խնայուրի բայք սակաւ են ՚ի մեր լեզու. և այն ևս պատահականք. որք յերև տեսակս տրոհին. ոմանք ասին՝ դիմազուրիք ը պատահման. ոմանք ը պատշաճ ՚ի և ոմանք, ը ինքեանս, կի՞ բացարձակ

Գիմազուրիք ը պատահման՝ ընդ կրկին օրինակաւ ը որդին

( ) րինակ առաջ ինս

- Սահճ. Եւրէ՛այ. յաջողէ.
- ԼՂնէ՛սար. յաջողէք.
- Սարտար. յաջողեայ.

Յարմար:	յաջողեալ է.
Գեղարմար:	յաջողեալ էր.
Լեղառնի.	յաջողեցէ.
Հրմ. Լեղառնի.	յաջողեցի, կմյաջողեցի.
Սոր. Լեղառնի.	յաջողիցէ, կմյաջողիցի.
Լեղեղեւ.	յաջողեալիցէ.

Ըստ այսմ են և սորին. ամպէ. առձրեւէ. արժէ. ծագէ. հասանէ. ձիւնէ. մրրկէ. յաճախէ. սխալէ. վայելէ. ցաւէ. ցրտէ. ցօղէ. փայլատակէ. ևն:

( ) Ըրինակ երկրորդ:

Սհմ. Կերիայ.	լուսանայ.
Լեղարմար.	լուսանայր.
Սարբեւ.	լուսացաւ.
Յարմար.	լուսացեալ է.
Գեղարմար.	լուսացեալ էր.
Լեղառնի.	լուսացի.
Հրմ. Լեղառնի.	լուսացի.
Սոր. Լեղառնի.	լուսանայցէ.
Լեղեղեւ.	լուսացեալիցէ.

Ըստ այսմ են և սորին. Մաւօտանայ. գիշերանայ. երեկոյանայ. խաւարանայ. մթանայ. շատանայ. ևն:

Գիմարդուրկք ը պատշաճի են սորին. թոճի. երևի. կարծի. լսի. ասի. պատահի. հանդիպի. համարի. պիտի. ցաւի. ևն: Եւ խոնարհումն սոցա ձևանայ այսպէս:

Սհմ. Կերիայ.	թոճի.
Լեղարմար.	թոճէր.
Սարբեւ.	թոճեցաւ.
Յարմար.	թոճեալէ.
Գեղարմար.	թոճեալէր.
Լեղառնի.	թոճեցի.
Հրմ. Լեղառնի.	թոճեցի.
Սոր. Լեղառնի.	թոճիցի.
Լեղեղեւ.	թոճեալիցէ.

Գիմաղուրիք ըն ինքեան կի՞ք բացարձակք են սորին.
Ընկ է. արժան է. բարի է. բարւո՞ք է. բաւ է. զիղ ջ է.
ըմբն է. խիստ է. կամ է. հարկ է. ձահ է. մարթ է. յայտ
է. պատկան է. պատշաճ է. պարտ է. պիտոյ է. սովոր է.
վայել է. վայելուն է. փոյթ է. օգուտ է. օրէն է. նաւ Եւ
խոնարհումն սոցա ձեանայ այսպէս:

Սահ. Եւրիւն.	Հարկ է.
Լընիւսար.	Հարկ էր.
Կարարիւն.	Հարկ եղև.
Լըպտանի.	Հարկ լիցի, կի՞ք եղ իցի.
Սոր. Լըպտանի.	Հարկ իցէ, կի՞ք Լ ինիցի

Ի՞նչ սոսա դասին և յոգնական, դիմաղուրկ բայքս,
Պէտք են. կանթ են. օրէնք են. նաւ Եւ սոքա խոնարհին
յայտչափ ժամանակս միայն:

Սահ. Եւրիւն.	պէտք են.
Լընիւսար.	պէտք էին.
Լըպտանի.	պէտք եղ իցին.
Սոր. Լըպտանի.	պէտք իցեն

~~~~~

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Կ

Յարգն նախարարութից:

Մատնադրուելք կրկին են, հոլովակերտք և հոլովա-
ուրք, հոլովակերտք են, որք յարեալ յանուանս, և յայլ
հոլովական բառս, ի՞նչ զերանուանս, յընդունելութիս և
՚ի դերբայս՝ կազմեն պէսպէս հոլովս. և սոքա կոչին նախ-
դիրք. և են այսորիկ. ՚ի. յ. ՚ի յ. ա. ա. ՚ի. յ. ընդ. ու՛ր-
գոն ՚ի տուն. ՚ի տանէ. ՚ի տանս յերկիր. յերկրէ. յերկրի.
՚ի յերկինս. ՚ի յերկնից. ա. քեզ. ա. նոսա ա. ՚ի մեզ. ա.
՚ի մէնջ. ա. ՚ի գնալ. ա. ՚ի խօսիլ. ջնա. ջձեզ. ընդ նա.
ընդ նոսա զփրկող. զմեռելոյ. զմնացելովք. նաւ:

Իսկ հոլովառութն են, որք ոչ կազմեն դհոլով. այլ
աւանուն զխնդիր, ՚ի պէսպէս հոլովս Ի՞նչ որս են և նախ-

դիրքս՝ առ առ ՚ի և ընդ՝ որք բազում անգամ խնդիր առեալ վարին իւր հարկառուք:

Ոմանք առնուն զսեռական. զք:

Սան սիրոյ.

սիրոյ համար:

Սին մեր.

մեզ համար.

Յողովո մեղաց:

մեղքի համար:

Առ նախանձու.

Նախանձի համար:

Փոխանակ բերանոյ.

բերանի որդ. համ պարտաւ

Օջէն անասնոյ.

անասունի պէս:

Առնոց պահոց.

առանց պահի:

Օհնի յաղթուն.

յաղթու թեւիցն էրև:

Օհեա արդարուն.

արդարուն էրևէն:

Յեք մահու.

մեռնելուց էրև:

Առնջի աչաց.

աչքերի առնն:

Ինք առն իշխանին.

իշխանի պէս:

Յանդիման քաղաքին.

քաղաքին դիմաց:

Հանդէպ տան.

տան դիմացն:

Ինէրոյ երկնից.

երկնքի նէրէս:

Արարոյ ատենի.

ախանիցն դարձու:

Ի վերոյ երկրի.

երկրի վերոյ:

Ի Քջ ծառոց.

ծառերին Քջ:

Ինքէն կամաց.

կամքի պէս:

Ի չեան բարեկամաց.

բարեկամների չեռովն:

Յոյնոյ ծովու.

ծով ի էն հողին:

Ինք նորա.

նորա պէն:

Ոմանք առնուն զվերջահարկ տրական. զք:

Ինք հաւատոց.

հաւատքին կէօղէ:

Ինք հմա.

նորա հեա:

Սերն պսոցիկ.

սորանցից Տօպիկ:

Սօպ պսոցիկ.

նորանց Տօա:

Առնիւն, կի՞ Առ նմին.

նորա Տօան:

Ոմանք առնուն զնախորիւ տրական. զք:

Սերն յաղբիւրն.

աղբիւրիցն Տօպիկ:

Սօպ ՚ի ձմեռն.

ձմեռուան Տօպիկ:

Հուլի 'ի վառարանն.	մանդալի Ծօրին:
Սինիլ 'ի մահ.	Ֆինիլ 'ի մահն:

Ոմանք առնուն զհայցականն. ԳՐ:

Իբրև զհող.	հողի ուն:
Որդէն զփոշի.	փոշու ուն:
Պ Վեց քան զփոս.	մարից եւ Վեցն:
Լէւու-էլուսն դարեգակն,	արեգակիցն եւ ասելի:

Ոմանք առնուն զբացառականն. ԳՐ:

Սելիսն 'ի բանակէն.	օրտուիցն ք. ռո:
Հէտի 'ի տանէ.	տանից հիտոն:
Պարտ 'ի մօրէ.	մօրիցն Լուսն:
Բայ յինէն.	Ինձանից ընդ. (ԳՐ հիմնն):

Ոմանք առնուն զգործիականն. ԳՐ:

Հնդէրէ ծառայիք.	ծառայելին հիք:
Բնդ հարկաւ.	ծածքի ասն:
Լէւ տրդատաւ.	տրդատ Թգլրի Ժհիւն:
Լ. մօք յասն.	տարիներալ ասն:

Ոմանք առնուն զպարտականն. ԳՐ:

Շնրջ զքե.	քո շորո հողմով:
Շնրջնուի զնորք.	նորանց շորո հողմով:

Գ. Լ. Ո. Ի. Խ. Ժ. Գ.

Յուզի Ծիւրից:

Սակրայք բաղում են յոյժ ընդ Լգ տեսակօք, զորս մարթի վանն համառօտուն վերածել 'ի տասն և են այսոքի:

Որակականք:

Բնդ որովք կարեն պարունակիլ և սաստկականք և երագականք, յանկարծականք, և յամրականք, յայտնականք և ծածկականք, յօժարականք և բունադատականք, անպար-

տականք և Ներհակականք, ազգականք և ահաճականք, զոր օրինակ:

Սոյնէլ շողէ՞ն խօսի
 Խորհրդոք կերպարանի.
 Մարդիօրէն վարի.
 Ձօն բաշխէ.
 Բարոս ընթանայ.
 Յոյժ տազնապի.
 Սոսի՞ն տանջէ.
 Երգ հասնուէ.
 Յանկարծակի գայ.
 Հարէն շարժի.
 Պարտ գործէ.
 Կանա չարչարի.
 Լէ՛նձոյ աղօթի.
 Օրու պաշտէ.
 Լըլուպի խորհի.
 Յոնարէն բարբառի.
 Ինչի՞ն բղխէ.

շնորհչալ է խօսում
 ծածոն է խորհրդալ է ձևանում
 Տարոյ պէն է վարում
 Յրէ (Տոհա) է բաշխում
 լսա է գնում
 շոք է ներդում
 Խիստ տանջում է
 շոտալ է հասնում
 շոկիւտան է գալիս
 ծանր կի՞ք Բոնից է շարժում
 ծածոն է գործում
 Իրան կանոն է չարչարում
 անձոյ է աղօթք անում
 պոշտի իմ Դհալ է պաշտում
 ուրիշ է երգ է մտածում
 հոռոմար է զրուց անում
 Ինչն էր Խից է դուրս գալիս

Քանականք:

Ընդ որովք կարեն դասաւորիլ և հուաղականք և յաճախականք, զատականք և կրկնականք, ժողովականք և համայնականք. ևս և փոխարինականք. ինք:

Լըլուպի խորհարհեցաւ.
 Լըլուպի զօրացաւ.
 Սոյն ուտէ.
 Սոյն գնայ.
 Սոյն նստի.
 Սոյն աշխատի.
 Սոյն չարի.

Լըլուպի խորհարհեցաւ
 Լըլուպի զօրացաւ
 Ինչն է ուտում
 շոտ է գնում
 Տնակ է նստում
 Ինչն արի է աշխատանք անում
 Ինչն էլ է չարում

Ճամանականք. ինք:

Լըլուպի խոստանայ.
 Լըլուպի կոտարի.

Լըլուպի է խոստանում
 Լըլուպի է կոտարում տալիս

Հանապաղ ճգնի
Երբէն Վերանայ.
Տնայնն անազանիս

Քշտ յարած ճգնումէ:
պաղի վերս վերանումէ:
Գեւ հալայ ետանումէ:

Տեղայնն. ԳԾ:

Աշտ տանջէ.
Աշտ հանգուցանէ.
Աշտնօր նորոզի.
Աշտի սկսանի.
Աշտնօր դասէ.

էն Գեղ տանջացնումէ:
էն Գեղ հանգստացնումէ.
էն Գեղ է նորոզումի
էն Գեղիցն է սկսումի
Գեղից Գեղ է տեղավարցնումի:

Գասականք. ԳԾ:

Նախ մտածէ.
Երբորդ դատէ:
Երբորդ ընտրէ:

Գեղ մտածումէ:
Երբորդ (կի՞ ետեւ) դատումէ:
Երբորդ (կի՞ նորանից ետեւ)
ընտրումէ:
Երբորդ (կի՞ յետոյ) անումէ:
Կի՞նքորդ (կի՞ ետեւ) արձակումէ:

Չորբորդ ատնէ.
Հինգերբորդ արձակէ:

Հարցականք. ԳԾ:

Ինքե՞ր տրամիս.
Օ ի՞նք աղօթես.
Ի՞նք գնաս.
Ի՞նքն ննջես.
Մի՞թէ երկն չի՞ս.

Ինքն էն տրամումի:
Ինքն էն աղօթք անումի
Գեղ էն գնումի
Ինքն էն ննջումի
չլի՞նք թէ վախումես:

Ստորասականք:

Ինք որով կարեն դասիլ և նմանականք. զոր օրի-
նակ:

Այո՞ տեսի.
Յերսի սասց.
Արդարեւ երդու՞ն.
Այո՞ղն նահատակեցաւ.
Արդե՞ս պատուիրեց.

հա՛ ես տեսի:
չի՞նք սասց:
ըրբորդ որ երդում կերաւ
էնղն նահատակվեց:
Ինքն որ պատուիրեց:

Բացասականք:

Ինք որով կարեն դասիլ և արգելականք, ևս և դեր-
երդմականք. ԳԾ:

Այն ճանի.

չի՞ նախանձումի:

Չէր երեկեալ
 Մինչև է տեսալ
 Մի՛ բամբասեր.
 Մի՛ երբէ՛ս տեր.

Գէ՛ն եկել չէր
 Գէ՛ն չի տեսեր
 Էի՛ բամբասեր
 Էնի՛ տուտ չի ասեր

Յուցականք. զի:

Լէ՛ն եհաս.
 Լէ՛ն--տնի՛ գայր
 Լէ՛ն--տնի՛ ցուցանէ.

տն (էսոյ) հասաւ
 տն--տնի՛ (էսոյ) գալիս է:
 տն--տնի՛ (էսոյ) ցոյց է տալիս

Նախընտրականք. զի:

Մանուկ առ մեղխօսի՛ քան առ այլս. էլ տնի՛ (կամ էլ ևս է՛) մեղհետ է խօսում. քան թէ ուրիշներին հետ Լէ՛ն--տնի՛ կամիմ՝ մեռանի՛ քան մեղանչէլ. մեռնիլ տնի՛ է՛ ուղում՝ քամ մեղք գործէլ

Գ. Լ. ՈՒԽ. Ժ. Գ.

Յարժարտ շարժարտից:

Շարկապք բազմատեսակք են, որպէս տեսանի յընդարձակ քերականութի:

Ընդհանրական. և. այլև. նաև. գործէալ. ևս. ևսոյն. (էլ համ էլ զի էլ) Էնի՛. (մնայ).

* Ղ. բայ փախչուք ՚ի չարեաց, և զհետ երթիցուք բարեաց --. տնի՛ բն. Է. 11. յըրբի:

* Չէ բաւական ՚ի չարեաց հեռանալ այլև պարտ է զբարի գործէլ --. գրի՛ գոր. արշարտնի:

Տրոհական. հմ. և հմ. հմ թէ. ին. (էմ). զի:

* Նա զարքայուի խոտացաւ. Նա զեհեան սպառնացաւ. զի կամ ՚ի դժնդակայն երկուցեալ՝ գայցեմք ՚ի լաւուի. և հմ՝ լաւագունիցն յոյս տնի՛ լու՛ բարևոք զկեանս մեր անօրինիցեմք --. արգ. և. պի. Է. յըրբ:

Ընդհանրական. Բայց. տնի՛. այլ. (մնայ) Էսոյ էնի՛. Գ. թէ. (Գն թէ.) Գն թէ. (Գն թէ.) ին. զի:

* Սխտքն անցաներ. Էսոյ անտիք երանուէցն կան մնան --. յաճախարար. Է. Է:

Թեև ակամ, էնէ, թէ. (Թէ որ.) ապա էնէ. (ապա էնէ) այ, էնէ. (մէջ թէ որ.) նա. զի:

* Անէ չիք սրբուի սրտի պահճք չեն ընդունելի. — ԾԺ. 4:

* Հարամայեալ է մեզ զմերն զմամ տալ այլոց. ապա թէ մեք զայլոցն յափշտակեմք, նր յոյս կենաց եղիցի մեզ. — ԾԺ. Բ. 21:

Մեկնական. այնինչն. այնինչնէ. այնէ. (էն օտնէ.) նա զի:

* Մի տեսակ օտար զգեցեալ լիցայ. այլ զկնիքն քրիստոսի բարճուք, այնինչն զխոնարհութիւն նորա. — ԾԺ. Գ. Բ. 2:

* Յամաքեցաւ խոն. այն է՝ մեռաւ. — Գնորգ. Խ:

* Յարացուցական. ըստ այնն. ըստ որոմն. որպէս. (ինչպէս) նա. զի:

* Տէր մեր առաքեցաւ ՚ի հօրէ քարոզ հեթանոսաց. ըստ այնն, եղի զքեզ յուխտ ազգի և ՚ի լոյս հեթանոսաց. — անունն:

* Այլ ՚ի մեռեալս գտանին սիրելիք նորա. որպէս արբահամ, իսահակ, յակոբ. — անուն. յովն. ԺԳ. 1:

Պատճառական. զի. չանդի. զան զի. զորանմէ զի. (պատճառոր. չանչն.) և այլն. զոր օրինակ:

* Խօսեցարնօք զճշմարտութիւն. . . և մի զտալթի. զի ճշմարտութի յոյ է, և ստութի ՚ի սատանայէ. — շնորհ. ԹԺ. Ե:

* Փոխանակ զի նախանձեցաւ օճն ընդ առամ. . . զերիս անէծս ընկալաւ. — ԾԺ. ԸԺ:

Հետևողական. զան այնորէի. զան որոյ. որպէս որոյ. որպէս էրի. որոպի. (որո Կամոր.) յողովն այնորէի. (նոր Կամոր.) նա. զոր օրինակ:

* Աքա զմերս ատեն աղգ. զան այնորէի և ՚ի մէջ տեսչին. . . հայհոյեն զմեզ. յողովն այնորէի և ՚ի մէջ հայհոյեսչին (ատեն օտարքն ՚ի սկոյ). — ԼԾԺ. Գ. Ե. Զ.

Մակարեբական. ապա. որպէս. (որ Կենցա. ճալամ որ.) նա. զի:

* Այլ է արժան մարդոյ խոնել զմեզ ը լեղւոյ. որպէս մի խոնելոցէ հա ՚ի պահս իւր զանէծս նշովից, և բամբասանա. — ԾԺ. Գ. Զ.

* Աթէ հուր առանց նիւթոյ շլիջանի, ապա և յանկուի 'ի պահոյ. — յաճախապարտմ. Թ:

Աղգնաւորական. որդ. այլ որդ. Ի-ի. (հի-ի-ի. որի հի-ի-այ.)
 ևն: զոր օրինակ:

* Աւուցին ահողորմքն՝ Եթէ չէ պարտ ողորմիլ որդիւրեանց ախտիւն դատի զնոսա. — որդ. յ-ի. ՚՛:

* Ար մեղանչէ օրինազանց է. Ի-ի որ զօրէնան լուծանէ՝ զլինչ է ահուն նորա. — լմբ. Թ-ի. պար:

Թարմատար. Բէ. էԲէ. զի. Բա. որ. (Բէ որ.) ևն. իր:

* Մի տար գիտել Թշնամւոյն՝ Բէ 'ի խաօլութեան է ընդ քեզ պահապան քո. — Խորո՛ւ. 'ի Թ-ի ն ճամգրէի:

* Ա վ որ համարձակիցի էիէ տարբ իցէ 'ի մեղաց. — առ-ի. Ի. 9:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Յուգո՞ Թէ որդո՞նէ:

Միջարկութիք յայտ առնեն զկերս հոգւոյն և են բազումք:

Արանական. Արանի. Էրանի Բէ. ևն. իր: * Արանի՞ վաստակոյդ ձերոց, որում ես յանկացոյ. — ա-ի. գ-ի. լո-:

* Արանի՞ Բէ՝ երազ միայն էք (մեծութի աշխարհի), և ոչ առիթ տանջանայ. — գէորգ վարդ. 'ի Թ-ի. Էսայ. Գլ. ԻԹ.:

Բղձական. Կմ յօժարական. Իցէ Բէ. ու. իր: * Իցէ՞ Բէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ. — նոր. Ի:

* Ա՛լ որպիսեայ՝ մեզ պէտք են բանից և ժուժկալութի. — Իգնար. Ժ. 9:

Օարմացական. ու. ուլի. Բա. իր: * Ա՛լ Բէ քանի ահչափ են ինսամքն քսի, զիւրդ զժածուկ կամս հօրն յայտնեայ մեզ. — Իգնար. Ժ. 20:

* Ի՞նչ է՞ զիւրդ վրկոյ եղեր 'ի չարուէ Թշնամւոյն. — վարդ. հարց. Գլ. Ի. պարմոնի 20:

Օւարհուրական. Ով. ո. ոհոհ. իթ, * Մ՛վ սրպխտի ահ
և դողումն եկեսցի Ի վերայ մեր յախճամ, ո՞ սրպխտի զեղջ
կալցի զմեզ. — Վարս. հարց. Է:

* Ո՛հոհ օր, զի մերձ է օր մն, օր միգի, հասեալ է
վախճան ազգաց. — Էղէհ. Ե 2:

Հառաչական. Ոհ. ոհէէ. ով. իթ, * Ո՛հ մայր իմ լիէ՞ր
ծնար զիս՝ այր դատապարտեալ՝ տեսանէլ զԹշուառուիս
մարդկան. — Գոհ. լուս.

* Գոչեայ մեծաձայն, և արե, ո՞վ Թշուառուիս...
մարդ մի խնդրեմ խօսել լի նմա, և ոչ դատմեմ. — Վարս.
հարց. Ժ՛՛:

Եղկական, կի՞ սղբական. Եղոհ. Վայ. Վայ Վայ. ոհ. ով.
Էթէ. իթ. * Եղոհ՝ որ չարչարեայն զքեզ. — Էթրոհ.
իթ. 51:

* Մեզ Վե՞ր Թշուառականաց յաղագս մտաւորական
կուրուես. — լւծէ. սոզ. ճ՛՛:

Եւաղական. Լէ-աղ. Վայ. ոհ. ով. իթ, * Լէ-աղ՝ ներայ-
րարատեան գունդն և արքանայեան զօրն. — Եթէսո:

* Ո՛վ դիւրապատիր մարմին երկրածին, որովք ձայ-
նարկուիք զքեզ աւաղեցից. — Կարէհ. խ՛:

Հաւակցական. ո. ոհ. Վայ Վայ. իթ, * Ո՛ր մինչև ցմահ ճրգ-
ուէին եղբարքս այս. — Վարս. հարց. Է:

* Ո՛հ քանի պակասութիւն է մեզ և երկրի՝ մեկնին
Ի մէջ սրբոյն մեծին անտոնի. — Ի Կոյն. իղ. 19:

Կոչական. Ով. ո. իթ, * Ո՛վ որք զգեցեալ էք զդէնն
քի՛ ուսարուք զգործ պատերազմի. — Ծծէ. Է:

* Հայսպիսի ահագին սպառնալեացս պարտ էր երկն-
չէլ և դողալ մեզ՝ սիրելէք. — արգ. յու. Թ. 36:

Բացականչական, կի՞ խրոխտական. Լէյ. ով. իթ, * Լէ՞յ
դատնացեալ ծեր, զի՞ կայ իմ և քո, զի հաւածես զիս. —
Վարս. հարց. իղ. 15:

* Ո՛վ յիմար դու, զի սրբոյ այլոց մաքրիչ (Անիս), և
ոչ աճիւն. — Իգնոս. իղ. 15:

Յորդորական. Լէղէ. հարց. օն. իթ, * Լէ՞ղէ կի դու՛
լնկնլ Ի լնէլիս քո զասացեալն Ի մարգարէէն. — Ե-
գիսո:

• Հարցոյ առաքելութե՛ր՝ եհաս ժամ պսակման մերոյ. — էշէշ Ը.

Իհաղական, կամ ախորժական. Ս՝ աշ. Վաշ Վաշ. զո՛ր օրինակ:

• Ս՝ շ՛շ ինձ, զլի ջեռայ, և տեսի զկրակ. — Ե՞այ. Ի՞շ. 16:

• Ս՝ աշՎ՛շ ահաճանց մերոց, զլի ընկուղաք վնաս. — աղճ. Լ՞. 25:

Ղոտլողական. Ս՛. * զ՛թ, * Ս՛՛քանի ահաճի է մարդասիրուի նորս. — Ի՛ճ՛ա՛. ԺԷ. 37:

• Ս՛՛ մեծի զօրութեանն՝ որ արար զայն. — ա՛նէ՛քէրան. Է. 4:

Հեզնական. Ս՝ ահ. զ՛թ * Ս՛՛հ՝ եղև աղամ իբրև զմի ՚ի մէնջ. — Երդնիցի. ՚ի Բէն. ՚ի Երմէ Գալթի:

Արհամարական, կի՛՛ ծահական. Ս՝ աշ. ՎաշՎաշ. զ՛թ:

• Ս՛՛ աշ նոցա ամսուներն. — ա՛ն. Է. 3:

• Ս՛՛ աշ Վաշ ՚ի վերայ գարշէլեացն և չարեաց տանն իհլի. — Երդնիցի. Կ. 44:

Արգիծական. Ս՝ աշ. ՎաշՎաշ. զ՛թ, * Ա՛՛ք օտնահարեղէ ՚ի վերայ գլորման թշնամւոյ իմոյ, և ասացի ՚ի սրտի իմում՝ Վաշ, ապա լուհիցէ ունին իմ. — Լա. 10. Լա. 29:

• Արեւոյն զամօթ առ ժամայն վաղվաղակի՛՛ զքաւսելին ինձ Վաշ Վաշ. — աղճ. Լ՛. 16:

ՄԸՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴԻ

Յարգո՛ւ որդիսս Եհաննոս Բանի:

Օ՛ր միանգամ աւանդեցաք նորալարժից յառաջին մասին անդ, արժան է աստ քննել զնոսին, և տեսանել թէ զինչ իցեն, և որպիսի. և զո՛ր յատկուիս կի պարագայս ունիցին. առ ՚ի խելամուտ առնելոյ ամի նոցա զուսանողսն: Այլ հարկ է նոցա յայսմ վայրի ունել մտադիւրուի յօժար՝ առ բարւոք իմանալ զգրեալն ՚ի սմա: Օ՛ր որպ՛ առ ուսումն առաջին մասին՝ պիտոյ է արագուի յիշողութի, սոցապէս և յայսմ մասին հարկաւոր է պատրաս-

տուն մտաց. զի առդ տառի դնին սերտելիք. իսկ աստ քննին մտաց ախորժեւիք. Օպստսիկ ծանուցեալ մատուցուք ՚ի ճառս. Կաս՝ ՚ի քննունի քերականուն, և ապա ՚ի բացատրունի մասանց բանիս

ԳՆՈՒԽՍ Ը:

Յաղագս Քերականուն, Է՛ է զԻ՛նչ իցէ, և Ժնի՛ գլխաւոր Տառնչ նորս:

Քերականունն է արձեւտ ուղիղ խօսելոյ՝ և առաջաւ շարադրելոյ. քանզի որպէս հիւանունն է արհեստ ի կարգի և ի պատշաճի շինելոյ զկերտուածս, իմ զարկդ, զաթոռ, ևն, սոյնպէս և քերականունն է ազատական իմն արձեւտ, որոյ ուսանողն՝ ի կարգի և ի ուղղուն կազմէ զխօսս. և առանց սխալանաց կարգէ զնոյն՝ թէ ՚ի խօսիչն և թէ ՚ի գրելն:

Վիտաւոր մասունք քերականուն, իմ հարկաւոր ուսանելիք ՚ի քերականուն, եւ չորք. գիր, վանկ, բառ, և բան Սասն զի զսոցանէ միայն խօսի քերականունն՝ իբրև զայնց որք գլխաւորաբար և յատկապէս ուսանելի եւն ՚ի քերականուն. զի որովհետև ոչ այլ ինչ դիտէ քերականունն, բայց եթէ ուղիղ և առաջաւ կարգել զբանս, հարկէ Կամ յատկապէս զայնցանէ խօսիլ յորոց կազմին բանք. և քանզի բանք կազմին ՚ի բառից, և բառք ՚ի վանկից, և վանկք ՚ի գրոց, պիտոյ է զի յատկապէս զսոցանէ խօսեսցի քերականունն:

Արդ թէպէտ զգրոց և զվանկից խօսի ինչ ինչ յայրբենաբանի, (որ կոչի ևս քերական) բայց նիւթապէս միայն. իսկ աստ խօսի տիրապէս՝ քննելով զորպիսու թիւն Կոցար:

Յաղագս գրոյ:

Վիտն է գիծ ինչ, որ կարգեալ է ՚ի նշանակել ըզտառն. որպիսի եւն Կշարագլիծքս՝ ա. բ. գ. դ. ևն: Իսկ տառն է հնչումն ինչ յողելի և հեգեւելի. իմ այնպիսի հընչումն, որ յողի ի այլում հնչման. և հեգեւալ ի նմա ըզ-

բաղադրեալ ձայն հնչէ. որպէս հնչումնս Բ՝ յօդի չէ հնչմանս Ի. և հեզեալ չէ նմա այսպէս, Բ՝-ի, հնչէ զբաղադրեալ ձայնս զայս՝ Բ՝ի՛:

Ուստի հնչումն ինչ եթէ չիցէ հեզեալի չէ այլում հնչման, ոչ է տառ. և ի ոչ լինի տարր կատարեալ ձայնի. իսկ տառն չն ստուգարանուէ խրում պարտի լինիլ տարր ձայնի, իմ բաղկացուցիչ նորաւ: Աւ ևս եթէ հնչումն ինչ իցէ յօդեալ և հեզեալ ոչ ասի տառ, այլ՝ վանկ. զի ոչ է հեզեալի, այլ՝ հեզեալ:

Տառք ՚ի մերս լեզու յերեսն և վեց գիրս բովանդակին. որոց ձևք և հնչումնք՝ այսպէս կերպաւորին.

ա	այբ.	իս	իէ.	է	չա.
բ	բէն.	ծ	ծա.	պ	պէ.
գ	գէն, կի՞ ցէն.	կ	կէն.	ջ	ջէ.
դ	դա.	հ	հո, կի՞ ցո.	ւ	ւա.
ե	էն.	ձ	չա.	ս	սէ.
զ	չա.	ղ	ղա.	վ	վէ.
է	է.	ճ	ճէ.	տ	տիւն.
ը	էն, կի՞ ցն.	մ	մէն.	ր	րէ.
թ	թո, կի՞ ցո.	յ	յէ.	ց	ցո, կի՞ ցո.
ժ	ժէ.	ն	նա.	ւ	ւիւն, կի՞ ցիւն.
ի	իէ.	շ	չա.	փ	փէ-ր.
լ	լիւն.	ո	ո, կի՞ ցո.	ք	քէ.

Յորս յաւելեալ դասաւոր օ և Փ՝ լինին երեսուէն և ութ. զորոց զ յատկուինս տես ՚ի բառարանիս:

Աօթն ՚ի սոցունէ ձայնաւորք ասին. զի ինքնին տան զձայն. և են սորին. ա՛. է՛. է՞. ը՛. է՞. ո՛. օ՛. չէ որս դասի և ձայնաւոր հնչումնս աւ՝ իբր ութերորդ: Խակ մընացեալ տառք բաղաձայնք ասին. զի բաղադրութեամբ ձայնաւորի տան զձայն. և են սորին. Բ. գ. դ. ը. ժ. լ. է. ծ. ճ. հ. զ. ճ. ն. յ. ն. շ. շ. դ. ջ. ա. ո. վ. ր. ց. ո. փ. ք. փ:

Խակ գիրս ա՛ յատկապէս ոչ դասի չէ ստա. զի ոչ է նշանակիչ յատուկ տառի, այլ՝ երկուց որոշ տառից. իմ է- շէ և -իւնէ. և ՚ի նոցունց կալմեալ. իմ ՚ի կ[առատ էլէ, և ՚ի հիւնէ, վոխանակ բառիս է-:

Այսօրիկ հշանագիծք մեր 'ի հինգ ձևս սովոր են նը-
կարիւլ Ասիս' յայս ձև. ա. որ անուանի բորբ գիր. և 'ի
գործ ածի այժմ առաւելագէս 'ի տպագրութիս:

Արկորդ' յայս ձև. ա. որ անուանի նօտր գիր. և 'ի
գործ ածի հասարակօրէն 'ի գրութիս քարտիղայ, և 'ի շարա-
գրութիս ուսումնասիրաց:

Արբորդ' յայս ձև. Ա. որ անուանի երկաթագիր. և
'ի գործ ածի հասարակօրէն 'ի սկսունածս բանից գրելոց
բոլոր գրով:

Արդ' յայս ձև. ԱԶ. որ անուանի գլխագիր. և 'ի
գործ ածի 'ի սկսունածս բանից գրելոց նօտր գրով:

Հինգերորդ' 'ի պէսպէս վայել չաղարդ ձևս. և կոչի
փառագիր, որ եթէ ծաղկամբք, կամ դրոճագօք նկարեցի,
ասի ծաղկագիր, կամ դրոճակագիր. իսկ եթէ կերպարա-
նօք մարդոյ, կամ թռչնոյ. ևն, կոչի մարդագիր, կամ ձա-
գագիր. որպէս անսանի 'ի սկսունածս պէսպէս ճառից և
գլխոց մատենից:

Թէ լորէսի գրքի, զ. յ. ու. և զ'իւր լորէն:

'Ի վերայ հշանակեալ երեսնևութ տառից՝ չորեքին
տքա, զ. յ. ու. և չնչունս ա՛ պէսպէս 'ի գործ
ածին:

Ղարն' երբ առանց մակակերտի է, ունի զիւր ձայն
ի՛նք, Աղբուր. զեկ. լուղիւ ևն: Աւ երբ մակակերտի է, եր-
բեմն հնչէ որպէս զ'ւն նուրբ. ի՛նք, Այդ' հոյդ' է'ղի է'ղի.
գաղիղեա. ա'ղէ'ղուիա. ևն: և այս առաւել 'ի գործ ածի
յայլօրգական բառս: Աւ երբեմն որպէս սոսկաձայն զար-
ի՛նք, Ա'ղա'ղակ. ե'ղիա. երկիւղ. ևն: Յի՛նք՝ յորժամ է 'ի
սկզբան բառից, է բաղաձայն ի՛նք, Յարմար. յօժար. յօն.
յաթոռ. յերկրէ. ևն:

Աւ եթէ վասն բարբուէ, կի՛մ վասն հաստից՝ այս-
պիսի սկզբնատառ յէ՛ս՝ 'ի մէջ բառի կի՛մ նաստիցի անկցին,
տակաւին իբր բաղաձայն հնչեան. ի՛նք, Մարե յարմար, և ոչ
բարեյ արմար, ինքնա յօժար, և ոչ ինքնայ օժար, բարձ-
րա յօն, և ոչ բարձրայ օն. 'ի յաթոռ, և ոչ 'ի յաթոռ.
առ 'ի յերկրէ, և ոչ առ 'ի յերկրէ. ևն:

Իսկ յորժամ դասի զկնի ձայնաւոր տառի ՚ի վերջոյ, իբր անձայն վարի փ, Նառայ, տղայ, գայ, ապշեցայ, սայ, նորայ, ՚ի բացեայ, ՚ի վերայ, յապայ, նոյ, գոյ, քոյ, յարգոյ, ՚ի ներքոյ, բերանոյ, զրոյ, ևն, բաց յայլազգահան բառից, և բաց ՚ի բառիցս, Ա՛յ, Է՛այ, Կ՛այ, Ծ՛այ, Կ՛այ, Վ՛այ, Խ՛այ, Կ՛այ, Ա՛յլ սակայն եթէ զկնի վերջադաս յի տառից յարեցի տառ ինչ, կի՛ վանկ ինչ, և կի՛ բառ, յայնժամ իբր ձայնաւոր հնչեմ. փ, Նառայակն, տղայսիտ, գային, ապշեցայք, սայս, նորայն, նոյլ, գոյլց, քոյց, յարգոյամեծար, ՚ի ներքոյս, բերանոյն, զրոյիք, ևն, Իսկ ՚ի բառոց վերոյգրեալ վերոյեղեալ վերոյսացեալ, ևն, յի տառն դնի իբր անձայն, զի սոքա ոչ նկատին իբրև բարդք, այլ իբրև կրկին բառք:

Ա՛ն՝ երբ յառաջէ քան զտառն Վ, հնչէ որպէս օ՛. փ, Ո՛վ, կով, ծով, կողով, յակովք, հռովմ: մեքենովթ, ևն, Ա՛ւ սակայն եթէ զկնի Վէն գուցէ միւս ևս այլ ո՛, յայնժամ նախնթաց ո՛ն հնչէ լէ միջոյն և օյն: փ, Սովու, սովորուի, խովուի, ևն:

Ա՛յլ յորժամ դնի ո՛ն յառաջ քան զտառն յի՛, որոյ զկնի իցէ տառ բաղաձայն, հնչէ որպէս ո՛. փ, Սոյգ, թոյն, յոյս, խնջոյք, ևն, Իսկ յայլս՝ հնչէ որպէս ո՛. փ, Ացո՛ւ արբո՛, գող, խող, գոմ, ալո՛ճ, բորակ, գոյեղ, գոյլց, գոյութիւն, ևն:

Ի՛նն պարզ՝ (յն առանց նախնթացոյն), յորժամ նախադասի ձայնաւոր տառից, միշտ իբր բաղաձայն վարի, և ունի զհնչումն Վէն. փ, Ա՛ւզակ, մանաւանդ, աւետարան, առաւելուլ, յաւետ, պողաւետ, գաւիթ, շաւիղ, զօրաւոր, գինոյ, հողով, առաւօտ, ևն:

Իսկ յորժամ յարի զկնի ինն՝ տառին, երբեմն վարի իբր բաղաձայն. փ, Տի՛ւ, քի՛ւ, անի՛ւ, խաչի՛ւ, պատի՛ւն, ևն, Ա՛ւ երբեմն իբր ձայնաւոր՝ որպէս իւ կի՛ էո՛. փ, Ա՛ւր, հիւր, գիւղ, լալիւն, բարութիւն, բանիք, խաչիք, և այլն:

Սոյնպէս ևս յորժամ յարի զկնի էչն՝ թէպէտ հասարակօրէն իբր բաղաձայն վարի. փ, Ա՛ւ, դե՛ւ, ևն, բայց լէ հին ձեռագրաց երբեմն նաև իբր ձայնաւոր հնչէ՝ որպէս

Ի. զոր օրինակ, Աւղ. բերւրւ առեւծ. ևն. իմ խղ. բխր. առխծ:

Այլ նկատելի է ևս, զի եթէ 'ի մէջ երկուց Եւանջից քնի մտցէ, նախընթաց Եւանջն հնչէ որպէս նուրբ հօյ. իսկ հետեւեալն իբր էս. իմ, լիւթ. լիւծ. լիւսեւ. ևն. բաց 'ի բառէս Եւանջ. որոյ միջանկեալ հիւանջն հնչէ որպէս Վէս:

Ան. եթէ չունիցի նախ քան զինքն բնաւ ինչ տառ, իբր ձայնաւոր հնչէ. որդոն, Աւթ. ուր. ուղիղ. ուտեստ. ումեք. ևն: Այնպէս եթէ չունիցի զհնի խր ինչ տառ, իբր ըր ձայնաւոր հնչէ. իմ, Առ. զօրու. փայլածու. խորհրդատու. ևն:

Իսկ եթէ իցէ 'ի մէջ երկուց տառից, որոց առաջինն իցէ բաղաձայն, երբեմն որպէս Վէս հնչէ. իմ, Առ. ճագ. զոճարթ. պրտոճեղէն. թոճել. 'ի զօրոճէ. նոճիճ. առճի պատճոյ. թոճոց. առճօք. ևն: Աւ երբեմն որպէս զձայնաւոր. իմ, Պաւթ. սողուն. ընթեռնուաք. զբօնուաք. խուել. էվմանուել. թողուի. ընուի. ընկեհուի. ևն:

Այս եթէ նախընթաց տառն իցէ ձայնաւոր, և կամ յի իբր ձայնաւոր, հնչէ որպէս էս. իմ, Առ. լ. լալ. գոյութի. վկայուի. ևն:

Գ. Ա. Ո. Ի. Խ. Բ.

Յաղագս Վանկի:

Անկն է ձայն ինչ՝ որ միով հնչմամբ ելանէ 'ի բերանոյ մարդոյն՝ բաղկացուածեամբ ձայնաւոր և բաղաձայն տառից. իմ, Պա. հէ. նէ. գո. ից. զու. օք. ևն:

Ասի միով հնչմամբ. զի եթէ բաղում հնչմամբ ելանիցէ, ոչ ասի վանկ. այլ՝ բառ. իմ, Բարի. ընտանի. մեծապէս. ևն:

Ասի ևս՝ եւանէ 'ի Էբրեոյ ճարտոյն. որով որոշի նախ՝ յայն ամենայն ձայնից, որք հնչին յանկենդան իրաց, և յանբանից. որպիսի են ձայնք ջուրց, հողմնց, պինձեաց, քնարից, տաղաց, թռչոց, գաղանաց, ևն: Արկրորդ՝ որոշի նաև յայնպիսի ձայնից, որք թէպէտ ելանեն 'ի բերան

նոյ մարդոյ, սակայն ոչ իբր բանաւորի, այլ իբր կենդանոյ որպիսի են ձայնք սուլելոյ, հաղալոյ, փոնգալոյ, ևն:

Ըսի դարձեալ Բողոքոյն Գրեմոսի Բողոքոյն Գրեմոսի քանդի առ ՚ի ասիլ ձայնի իմիք տիրապէս վանկ՝ պիտոյ է այնմ բաղադրել ՚ի բաղաձայն և ՚ի ձայնաւոր տառից և միով հնչմամբ ելանել չէ բերանն. ինչ, Ըն եր. գեղ. քէն. ևն: Սին իրի ձայնաւոր տառքս՝ է՝ և օ՝, ոչ ասին յատկապէս վանկ, այլ՝ աշխատկապէս և պիտակաբար, չն որում միով հնչմամբ ելանեն ՚ի բերանոյ մարդոյն:

Ըստ այսմ են և այլ ձայնաւոր տառք՝ եթէ առանց բաղադրելոյ չէ բաղաձայն տառից հնչեցցին. որպէս, ա՛. է՛. ը՛. ի՛. ո՛. զի չն այսմ տառ ասին. ինչ հեգելի և յողեղի ձայն. և են նիւթ և տարր վանկի, և ոչ տիրանի վանկի: Իսկ եթէ փաղառութեամբ բաղաձայն տառից հնչեցցին, ասին յատկապէս վանկ. ինչ, աչ. էն. ևն: զի չն այսմ հեգմամբ և փաղառութեամբ տառից ձեռնանն: Այլ վասն այսր պատճառի վանկն կոչի նաև հեգ և փաղառութի:

Սանկից բաղում են տեսակք. ոմանք են միատառ, կիմ միագիր. և ոմանք յոգնատառ, կիմ բաղմագիր. Սիտառք են եօթն ձայնաւորքս, ա՛. ե՛. է՛. ը՛. ի՛. ո՛. օ՛. որք չն վերոգրելոցդ պիտակապէս միայն ասին վանկ.

Իսկ յոգնատառք են, որք ՚ի բաղում տառից բաղկանան սմանք յերկուց. և կոչին երկատառ. որպէս, Աղ մի. օղ. ևն: Ոմանք յերկից. և ասին եռատառ. որպէս, Հաց. հող. բեր. ևն: Ոմանք ՚ի չորից. և ասին քառատառ. որպէ՛. Օարկ. փեղկ. ջուր. ևն: Ոմանք ՚ի հնգից. և ասին հնգատառ. որպէս, Սուրբ. Թեամբ. գամբ. ևն: Ոմանք ՚ի վեցից. և կոչին վեցատառ. որպէս, Աուրծք. ջուրք. սեմք. և այլն:

Գարձեալ՝ ոմանք ՚ի վանկից են միաբարբառ, կամ միաձայն. և ոմանք երկաբարբառ, կիմ երկձայն: Սիաբարբառք են նոքա, որք ունելով զմի ձայնաւոր տառ՝ զձայն միոյ հնչեն. ինչ, Հար. Թող. զով. ճիւ. ևն: Իսկ երկաբարբառք են նոքա, որք ունելով զերկուս ձայնաւորս՝ իբրև զմի ձայն հնչեն. ինչ, Ա եալ. եօթն. լայն լոյս. ձիւն. տուն. Զորմէ երևի թէ վանկք լինին երկաբարբառ, յորժամ

կոչի դերանուն. փք, Աս. դու. սա. դա. նա. Աստ սոսկ
 զպարագայս ինչ իրաց յայտնէ. և այս կոչի նախադրուի.
 փք, Ի. վ. լ. վասն. նա. Աստ զկիրս հոգւոյն յայտ առնէ
 և սա կոչի միջարկուի. փք, Ո՞վ. աւանդ. նա. Աստ զպարա-
 գայս գործողուի և կրեւուի 'ի մէջ բերէ. և սա կոչի
 մակբայ. փք, Լ. յօր. յետոյ. ուր. նա. Ա. կի՞ զայս ամ ՚նը-
 շանական բառս լի միմեանս կապէ. և սա անուանի շաղ-
 կապ. փք, Սակայն. թէ. և. նա:

Հայտցանէ յայտնի երեւի, թէ ութ են աղգք բառից
 փք, Լ. նուն. դերանուն. բայ. լուսնեւուի. նախադրուի. մի-
 ջարկուի. մակբայ, և շաղկապ:

Լ. րդ՝ սքա որպէս վասն գործ ձայնք նշանականք ա-
 ռանձիրն առեալ՝ բառք ասին, սյնպէս ևս վասն բազկա-
 ցուցանելոյ զբան՝ այսու կի՞ այնու եղանակաւ նշանակե-
 լով՝ մասունք բանի կոչին, ոմանք իբր արուն, ոմանք իբր
 բայ. նա:

Գ. Լ. Ո. Ի. Խ. Գ.

Հարգ. Բանի:

Բանն է կարգաւոր շարամանուի բառից՝ յայտ-
 ուող տրամախոհուի մտաց, Հասեւն կարգաւոր շարամանուի
 Բանից, ցուցանէ, թէ 'ի կազմուի բանի՝ շարք բառիցն
 պարտին լինել լի կարգի զետեղեալք. փք, * Հանկանի
 մեղացն՝ յառնէ արդարուի. — Ինչո՞ք. Բ. 3)։ Աւր ահա
 լի կարգի դասաւորեալ են բառք: Իսկ եթէ խանգարե-
 ցես զկարգն, ոչ ևս մնայ բան. փք, Հառնէ յանկանիլ ար-
 դարուի մեցայն. Օ ի բառք սորա թէպէտ 'նոյն են՝ որ
 ինչ 'ի նախընթացդ՝ յորում կազմեալ էին զբան, բայց
 յանկարգս զետեղեալ՝ ոչ առնեն զկազմուի բանի:

Իսկ յասեւն՝ յայտնող արամանուի մտաց, ցուցանէ,
 թէ յայտնամ շարուածք ինչ բառից բան ասի, յորժամ
 զդատմունս, կամ զխօսս մտաց մերոց յայտնէ, թէ իցէ 'ի
 սակաւ բառից կազմեալ, և թէ 'ի բազմաց. փք, * Ի սե է
 կոյր աջօք՝ քան կոյր մտօք. — Ինչո՞ք. Լ. Հա այս բան յայտ
 առնէ զայն դատումն, որով խօսիմք 'ի միտս մեր, և հա-

սատամբ, թէ լնւ է մարդոյ կոյր լինել աջօք՝ քան մը-
տօք:

Լսացի՛ զդատմունս մտաց. զի եթէ միայն զպարզ
հայեցողուն, կի՞ զըմբռնուն մտաց յայտնեցէ, ոչ է քան
լն քերթողաց. որպիսի են սոքին: Օջրաբաբէլ սաղաթիէ-
լեան. բահական կենդանի. լուսատու և զոճարթարար. և
այլն: Օ ի սոքա միայն զըմբռնմունս մտաց յայտնեալ յա-
ւետ շարայարեալ բառք ասին՝ քան թէ բանք: Եւ այս ոչ
վասն այսօրիկ՝ զի բայ չէ եղեալ ՚ի նոսա ներգործութիւն.
այլ՝ վասն այնպիսի պակասուն, լն որոյ և ոչ զօրութիւն ըմ-
բռնի բայն: Իսկ եթէ բայն զօրութիւն իմացի, է տիրապէս
բան. զի, * ՚Ի քէն տանջանք, և ՚ի մէնջ յանձառուիք.
սուր քոյ, և պարանոց մեր. — էշէշէ: Է. Ըւր զօրութիւն ըմ-
բռնին այսպիսի ինչ բայք, տոճեալ լինին, ընծային, և
պատրաստէ. որպէս թէ ասացեալ էր. ՚ի քէն տոճեալ լի-
նին տանջանք, և ՚ի մէնջ ընծային քեզ յանձառուիք տան-
ջանջանացդ. և որպէս պատրաստ է սուր քոյ, սոյնպէս և
պատրաստ է պարանոց մեր:

Ոմանք ՚ի բարից են կատարեալ, և ոմանք անկատար:
Կատարեալ բանն է, որ անթերի յայտնէ զտրամախոհունի
մտաց. որով լսօղն ոչ ևս սպասէ այլոց բառից՝ առ ՚ի առ-
նուլ ՚ի միտ. զի, * Սարգիկ յօրինակն առաւել հային՝
քան ՚ի ճշմարտունի. — նէդոս:

* Իւրաքանչիւրոք յիւրոյ գործոց գով ՚ի կի՞ պարա-
ւի. — գրիգոր արշարունի:

* Իարի ոք է մահկանացոճի ոչ գիտել՝ թէ երբ վախ-
ճանի. — ՚ի պարտէ՛ տէր:

Իսկ անկատար բանն է, որ ՚ի բառից կարգաւ շա-
րադրեալ՝ թէպէտ յայտնէ զտրամախոհունի մտաց, բայց
անկատար և թերի. և կամ տայ զսկզբնաւորութիւն իմա-
նալոյ զտրամախոհութիւն մտաց, բայց ոչ աւարտէ, այլ
որպէս թէ ՚ի կախ թողու. զոր օրինակ, Եթէ ցանկամք
հասանել փառացն. թէպէտ և յոմ աշխարհ գովեն և ե-
րանեն զմեզ. ՚Ի փոքունցն փախուցեալ. Յորժամ յադ-
թեմք. լն: Օ ի ահա սոքա զթերի ինչ դատմունս մտաց
յայտնեալ թէպէտ և սկիզբն առնեն իմացուցանելոյ, այլ

ոչ կատարեն. բայց եթէ յարեացի 'ի նոսա այլ բան, կամ բայ. փ:

* Եթէ ցարկավք հասարեւ փառացն, փախկցուք 'ի փառաց ահաթի — ուհ. ն. 2. յորդոր:

* Թէպէտ և յամենայն աշխարհ գովեն և երանեն զմեզ (մարդիկ), զինչ օգուտ են մեզ — ձորդ հարց. Է:

* 'Ի փոքունցն փախուցեալ մեծամեծացն մատուցայ. — նոր. ԾԷ:

* Յորժամ յաղթեմք, ցիծամք. — ուհ. հար. ն. 5. Ծ. 3:

Եւ աստ պարտէ գիտել զի լի չորից եղանակաց բայից՝ են և չորք եղանակք բանից. փ են, Սահմանակն, հրամայական, ստորադասական, և աներեկոյթ, կի՞մ աւորոշ. յորս բովանդակին և այլ բաղում եղանակք բանից. զորոց ոչ է հարկ խօսիլ աստանօր. զի 'ի խօսիլն գեղնկաց բայից՝ բաւականապէս յայտնին և նորին: Եւ ևս արտաքոյ սոցա գտանին բազում եղանակք բանից. որոց ոմանք են ողբականք. ոմանք խընդականք. ոմանք զարմացականք. ոմանք զարհուրականք. ևն:

Եւ զայսցանէ ճարտասանից է խօսիլ Իսկ վասն մասանց բանի գիտելի է, զի մասունք բանի են սեթ ազգք բառից, զորս յիշեցաք 'ի վերոյ. փ են, Բնուն. դերանուն. բայ. ընդունելուի. նախադրուի. մակբայ. շարկապ. և միջարկուի: Եւ սոքա յայն սակս ասին մասունք բանի, զի միայն 'ի սոցանէ բաղկանայ բանն իբր 'ի մասանց:

Սոցա չորքն՝ փ Բնունն, դերանունն, բայն և ըունելուին՝ հոլովականք են. զի կի՞մ 'ի սկիզբն, և կի՞մ 'ի վերջն պէսպիսանն. և այս պէսպիսուի իբր հոլովումն է նոցա Իսկ միւս չորքն են անհոլովք:

'Ի վախճան ծանօթուեց գլխաւոր մասանց քերականունէ՝ համառօտեցուք զսահմանս նոցա յայս ոտանաւոր, առ զի բին սերտողուի համբակաց:

Գիրն է գիծ ինչ՝ նշան տառի.
տառն է հնչումն՝ ինչ հեգեղի.
Սահման միով՝ հնչմամբ յօդի.
բաղկացուի՝ պէսպէս տառի.
Բառն է ձայն ինչ՝ նշանական.

ի յուր թագաւ՝ բաժանականս
Բանն է կարգաւ՝ բառի հիւսուած,
յայտնիչ ներքին՝ դատման մտաց:

Արդ՝ հետ խօսելու մեր զչորից մասանց քերականութե, հարկէ խօսիլ զուրի մասանց բանի՝ զիւրաքանչիւրոց առանձինն:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե

Հազար անուանոց

Թէ զի՛նչ և Կանի պատիճ էցէ անուանոց

Անունն է մասն բանի, որով իրն յորջորջի ինքն՝ այնպիսի բառ, որով իրն անուանի՝ և ասի այս ինչ, կի՛մ այսպիսի ինչ. ի՛նչ, Արդ. քար. խունկ. լոյս. պայծառ. տկար. ևն. զի սօքօք պէսն իրք պէսպէս օրինակաւ այս ինչ կի՛մ այն ինչ անուանին՝ մինն մարդ, մինն քար. ևն. Հանր է ևս սահմանել այսպէս. Անունն է մասն բանի, որ զեուն իրին նշանակէ. այլ այս ևս զնոյն զօրուն ունի. քոնդի անունն յայնժամ նշանակէ զեուն իրին, յորժամ իրն նովաւ անուանի այս ինչ, կի՛մ այսպիսի ինչ. որպէս անունա ճարգ՝ յայնժամ նշանակէ զեուն մարդոյ, յորժամ նովաւ անուանի իրն այնպիսի ինչ՝ մարդ:

Անունաց ոմանք են գոյական, և ոմանք ածական: Գոյական անունն է, որ ինքնին վարի ՚ի բան. և նշանակէ զիրս էականս, կի՛մ իրք էականս. Թէ բնականք իցե՛ն, և Թէ արհեստականք. ի՛նչ, Արդ. տունկ. Աթոռ. Թուղթ. Գոյն. քաղցրուի. Կար. շիրուած. ևն:

Գոյական անունաց ոմանք են յատուկ, որք և ՚ի հնոց՝ ինչ ասին. ոմանք հաւաքականք, որք և բազմապէս կոչին. և ոմանք ընդհանուրք կի՛մ հասարակք, որք և ասին առաւելանոց:

Հատուկ անունն է, որ կարգեալ է՝ առ ՚ի զմի ինչ նշանակելու և զմիոջի միայն ասիլ. ի՛նչ, Սիմոն. տարոն. տիգրիս. քորեբ. ևն. Օլի սոքա հնարեալ են վասն նշանակելու զմի մարդ, զմի գաւառ, զմի գետ, զմի լեռն:

ևն. ուստի և զմիոջէ միայն ասին. վասն որոյ և ոչ վարին յագնականապէս:

Եւ թէպէտ յատուկ ահուանք մարդկան՝ այլոց ևս դնին, բայց այն է լն պատահման և զնոցանէ ևս իբրև ըզմիոջէ ասին: Իսկ եթէ կամիցիմք որոշել զնոսին յայլոց, յարեմք ՚ի նոսա երբեմն զբառս ինչ նոյլին յատկացեալս՝ ի՞նչ, Սիմոն յովնանոս. սիմոն նախնիքսոյ. սիմոն Բորոս. սիմոն ճոփ: Յուդա ճակէէ. յուդա յակովէէն. յուդա ինչորիովոցի: ևն:

Հաւաքականն է, որ միով եղական ձայնիւ զբազում իրս հաւաքմամբ միացեալս՝ իբրև զմի ինչ նշանակէ. ի՞նչ, Ը եղջ. կոյս. դէզ. հօտ. երամ: խումբ. Ժողովուրդ. տոհմ: հոյլ. պար. ևն: Օ ՚ի սորա ոչ զմի ինչ յինքեանս նշանակեն, և ոչ ևս զբազումս իբր ՚ի միմեանց վատեալս, այլ՝ իբրև հաւաքեալս ՚ի մի: Արպէս հօտն՝ ոչ նշանակէ զմի ոչխար, այլ՝ զբազում ոչխարս, ոչ առանձինն առանձինն, այլ իբր ՚ի մի հաւաքեալ:

Իսկ լն նշանակն՝ կի՞ք հասարակն է, որ նշանակէ զլն հաւուր ինչ հուր տարածեալ առ բազում անհատս. կի՞ որ զբազմաց ասի հասարակաբար. ի՞նչ, Սարդ. հա. ծառ. զեռ. տուն. գահ. զոհ. խորհուրդ. բան. զօրուր. փառք. ևն: Օ ՚ի սորա ոչ զմիոջէ միայն, այլ և զբազմաց ասին ՚ի հասարակի: Արպէս ճոփն՝ ոչ ասի զմիոջէ ճառոյ միայն, այլ և զլն ճառոց. զի զոր ինչ նշանակէ անունս ճոփ՝ գտանի այն յնմ ճառս:

Ը ճական՝ կի՞ք լն հնոց ճակագրան ահուանն է, որ ինքնին ոչ վարի ՚ի բանս. այլ՝ պահանջէ յարիլ ՚ի գոյականս՝ իբր յոյսնիչ որպիսունն նց. ի՞նչ, Իարի. չար. առատ. սակա. անստուգ. վեհագոյն. կարեւոր. ամենափոյլ կենդանարար. բարեատեաց. ևն: Արք առանձինն ոչ վարին ՚ի բանս, այլ՝ յարդրելով ՚ի գոյականս: Եւ պատճառն է, զի ունին վնշանակուր իբր ձապաղ. քանզի թէպէտ և յոյս առնեն զորպիսունն ինչ, բայց ոչ որոշեալ առ այս կի՞ առ այն. որով և միտք մարդոյ ՚ի լնէն՝ մնայ տատանեալ. և որովէ, թէ որոյ իրի արդեօք որպիսունն է այն, զոր նշանակեն: Ի պա եթէ լն գոյականի վարեցյին, որոշին նշանա-

կուի նոցա առ այս կի՞ք առ այն որով և միտք լսողին հանգ-
չի. ի՞նչ յասելն, * Օտա բարի՛ պտուղ բարի առնէ. և
ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ. — (Տառ. Է. 17.) ածական
սնուեա թորէ՛ յարեւով ՚ի գոյական սնուեաւոր ծառ և պտուղ՝
որոշի առ այս և առ այն. ի՞նչ առ ծառն և առ պտուղն. որով
և միտք լսողին ոչ ևս որոնէ, Թէ բարին զոր իր նշանա-
նակէ աստ. կի՞ք զորոյ իրի սրբախառն յայտնէ: Ըստ այսմ և
անունդ շոր՝ յարեւով յանուանող՝ ծառ և պտուղ որոշի
՚ի նշանակուել իւրում:

Ըստ գիտեւելի է, զի Թէպէտ ածականն պահանջէ
յարիւլ ՚ի գոյականս, բայց ոչ է հարկ միշտ ներգործութե
ունիլ զնոսին. այլ՝ բաւական է ևս զօրութե միայն ունել. ի՞նչ,
յասելն, * ՚Ի՛ փոքուն նկարեաց զմեծն, և ՚ի մարմնականն
զհոգեորն, — (Իգնատ. Է, 10.) ածական սնուեաւորս ՚ի փոքուն,
զմեծն, ՚ի հորն-կանն, զհոգեորն՝ զօրութե ունին զգոյականն
իւրեանց. ի՞նչ է՝ իր, գործ, գործողուի, խորհուրդ. սրբէս
Թէ ասէր. ՚ի փոքու իրի նկարեաց գործ մեծ, և ՚ի մարմ-
նական գործողուել զխորհուրդ հոգեորն Ըստ այսմ է տե-
սանել և յայսմ:

* ՚Ի՛ խնդիր սակաւուն՝ ՚ի կարեորացն զրկեցայ. —
ի՞նչ ՚ի խնդրելն զսակաւ շահս անձին՝ ՚ի շահուց կարեու-
րաց զրկեցայ. Տառ. ԾԷ:

Ըծական սնուանց ոմանք դրականք ասին. ոմանք բաղ-
գատականք. և ոմանք գերադրականք:

Գրականք են, որք ցուցանեն, զորպիսուի կի՞ք զորքա-
նուի իրին պարզապէս՝ առանց ձխտացուցանելոյ, կի՞ք նը-
ւազեցուցանելոյ, ի՞նչ, բարի. սպիտակ. գեղեցիկ. վատթար.
պակաս. երկայն. կարճ. ևն:

Նադդատականք են, որք բազմատեւով զմի իր լէ այ-
լում իրի՛ ցուցանեն զորպիսուի կի՞ք զորքանուի նորին ա-
ռատելեալ կի՞ք նուազեալ քան զմիւսոյն. և սոքա կազմին
մասնկամբն՝ գոյն. ի՞նչ, Նարեգոյն. սպիտակագոյն. գեղեց-
կագոյն. վատթարագոյն. պակասագոյն. երկայնագոյն. կար-
ձագոյն. ևն:

Սոքա այլազգ ևս ձեանան, յարեւով ՚ի դրականս ըզ-
զմասնիկդ՝ ևս. կի՞ք զբառդ չան կի՞ք ինչի, և կի՞ք խնդիր ու-

նեւով. 47. * Վ հոգս աշխարհիս զբազեալ կտո՞ք ևս չարքան զաշխարհականսն, — քի չարագոյն քան զաշխարհականսն. — ք. 54. է:

* Սխալման նորա դառն է քան զԹոյն օձի. — քի դառնագոյն. 58. ք. 54.

* Չիք ինչ այլ սով դառնագոյն և տաժանեւելի՞ իբրև զհոգոյն սով. — քի տաժանագոյն. 64. ք. 14.

* Տրուպ ամենեկուն զանձինս համարեւ. — քի տրուպոյն քան զամենեկանս. 67. ք. 14.

* Բնակիտաճա՞ն ՚ի Թիւն. անօթոց, անարգս՝ ՚ի քարի. նրս որոց. — քի անակիտանագոյնս, անարգագոյնս. 70. ք. 14.

Պարագրականք են, որք ցուցանեն զորպիսուք իրին յոյժ առաւելեալ, կի՞ յոյժ հոճազեալ քան զոյլոցն. և սոքա կազմին մասնկամբս՝ ան. 47. ք. Բնակաբարի. ամենագեղեցիկ. ամենալատթար. 68.

Սոքա այլ օրինակ ևս ձեանան. երբեմն յաւելլով ՚ի բազդատականն զմասնիկդ՝ ևս. 47. * Այս վերագոյն փառաց աթոռ զսա զործեալ. — ք. 71. անյող. ՚ի մտքսն:

Արբեմն մասնկամբս՝ երէցս. 47. * Արիցս Թշուառական է, զոր դուռն առագաստին ոչ լեռնի. — ք. 72. ք. 14.

Արբեմն բառիքս՝ Յոյժ. 47. ք. 68. ք. 14. * Յաղագս մարմնական զործոյ զհոգևորսն անտես առնել իբրև զաւելելոյրդ իրս՝ յոյժ վատթարագոյն է աշակերտելոց բանին. — ք. 73. ք. 14.

* Արի մեծ և արբերելի տագնապ է հոգոյն՝ դատարկանալն ՚ի բարեաց. — ք. 74. ք. 14.

Արբեմն բարդութ. և այս վայելչագոյն ևս. 47. * Պարամարմն յիսուս զեկոյց, տպրապետաց այսպէս ուսոյց. — ք. 75. ք. 14.

* Ազատուիս մեր ամբարձցի ՚ի գերակատար հընազանդուին. — ք. 76. ք. 14.

Արբեմն կրկնելով զնոյն անուն. 47. * Պաշինս հաւատարիմս կռիւր լե նմա ծանր ծանր երդմամբք. — քի ամենածանր երդմամբք. 77. ք. 54. ք. 14.

Այսպիսի կրկնումն հաս. ՚ի գոյական անունս սաստ-

կացուցանէ զնշանակուի նոցա ՚ի ձեռն յատկացուցչի. որպէս յորժամ ասի, ունայնուի ունայնուէց. երգ. երգոց. ևն. որ նշանակէ ասել ամենեկին ունայնութիւն, զերագոյն երգ. ևն:

Անուանի միջակն:

Աստուծոյ արժան համարիմ խօսիլ զայնոցիկ անուանց, որք կուրի միջակն. և բաժանին ՚ի հինգ տեսակս, որք են, Սերբերականք. հանրականք. հարցականք. մասնականք. և թռնականք:

Սերբերականք են, որք ՚ի մէջ բերեն զբազդատուի ինչ որպիսուն կի՞ որքանուէ, որոց ոմանք կուրի նմանականք. և են սոքա. Սոյնպիսի, դոյնպիսի, նոյնպիսի Սմանք ցուցականք. և են սոքա. այսպիսի, այդպիսի, այնպիսի: Աւանանք դերհատուցականք. և են սոքա. Այսքան, այդքան, այնքան. սոյնքան, դոյնքան, նոյնքան: Այդ որս դասին և բառքս՝ Այսչափ, այդչափ, այնչափ. սոյնչափ, դոյնչափ, նոյնչափ. որք առանց հոլովելոյ վարին:

Հանրականք են բառքս՝ եմ, ամենեքեան, կի՞ ամենեքին. բոլոր, բոլորեքեան, կի՞ բոլորեքին: Այդ որս կարեն դասիլ և անուանքս՝ բազում, բնաւ, համայն, ևն:

Հարցականք են, որք հարցականապէս վարին. որոց ոմանք են իբր գոյական. և են սոքա. Ո՞ր ով, զի՞նչ. ո՞վ. աք. ո՞յք. Աւ ոմանք իբր ածական. և են սոքա. Ո՞ր զի՞նչ պիսի. նրպիսի. նրչափ. նրքան. քանի՞. (Վ) սոսա բառքս՝ որպի՞ս. որքան. քանի. որչափ. վարին երբեմն նաև իբր վերբերականք առանց պարզիլի):

Մասնականք, որք և մեկէն յասին, են նոքա, որք մասնաւորեն վնշանակուի անուան իրիք. և սոքա են չորեքիկն Առաջինն որոշէ զմին ՚ի յերկուց. և է բառս այս Մի. ո՞ր. * Հոյ երկու ճանապարհք կոչեցան. մին լայն և ընդարձակ. իսկ մեծն՝ նեղ և անձուկ. — ուն. և. 43. յորք: Մա չունի յոգնական:

Արկրորդն որոշէ զմին ՚ի բազմաց, որպէս սոքին, Ո՞ր. ու. ին. ինչ. ո՞ր. * Օ՞րն (ի մարդկանէ) աստ պատժէ, և անդ պսակէ. — լմէ. ՚ի Բէն պո:

Արրորդն ցուցանէ զերկուսն մի մի յիմբեանա. և է բառս այս Արհիւսանչիւր. ի՞նչ: * Օ կերպարանա երկաքանչիւրոց առ միմեանա եղեալ զմի և զնոյն վհատուէ ծընունդա արտադրեն. — նոր. ծ:

Չորրորդն ցուցանէ զբազումս ՚ի միասին անձներաբար, և ոչ հաւաքապես. և է բառս էրբասանչիւր. ի՞նչ: * Առանձինն ունի իւրաքանչիւր անդամ զիւրաքնչիւր գործ. — նոր. էրգ:

Սորա ուղղականն բազում անգամ վարի փոխանակ սեռականի և արականի. ի՞նչ: * Հարկք եղան ՚ի վերայ էրբասանչիւր կատարել զհրամանս. — ի՞նչ ՚ի վերայ իւրաքանչիւրոց. * Գլուխ:

* Այն հոգի բաշխէ էրբասանչիւր իւրաքանչիւր կարի. — ի՞նչ բաշխէ իւրաքանչիւրոց. հոր. ծԳ. 47:

Վ տեղի սորա երբեմն դնին կրկնակ բառքդ՝ Բ. Բ. այբ այբ. լիւ. ի՞նչ: * Բաշխէր Բ. Բ. ՚ի նոցանէ զգանձսրն. — իւրեմ. Բ. 42:

* Օրան ասն զքաջութիւն պատէր նոյա. — էրեչի. Բ:

Թուականք են, որք նշանակեն զԹիւ. որոց են հինգ տեսակք: Առաջին տեսակքն ասին ընդարձակք. որք արձակապէս նշանակեն զԹուեալն. որպէս՝ Մի. երկու. երեք. չորս. հինգ. վեց. տասն. հնգետասան. քսան. քսանուամի. երեսուն. լիւ. Արկորդ տեսակքն ասին դասականք. որք կարգաւ ցուցանեն զԹուեալն. որպէս՝ Առաջին, կի՛մ առաջներորդ. երկրորդ. երրորդ. չորրորդ. հինգերորդ. տասներորդ. հնգետասներորդ. լիւ. Արրորդ տեսակքն ասին դասականք. որք նշանակեն զԹուեալն իբր զատուցեալ և առանձնացեալս. ի՞նչ, Միակ. երկեակ. երրեակ. հնգեակ. եօթնեակ, կի՛մ եօթներեակ. յիւնեակ, կի՛մ յիւներեակ, լիւ. Չորրորդ տեսակքն ասին անձներականք. որք զբազումս ի միով Թուով իւրաքանչիւրաբար նշանակեն. ի՞նչ, Արկորեան, կի՛մ երկորին. երեքեանս կի՛մ երեքին. չորեքեան, կի՛մ չորեքին. հնգեքեան, կի՛մ հնգեքին. վեցեքեն, կի՛մ վեցեքին, տասներեան, կի՛մ տասներին. լիւ. Հինգերորդ տեսակքն ասին կրկնականք, որք զկրկնումն Թուոյ

ցուցանեն՝ վերջապետութիւնս պատիկ. զի, Քառասպատիկ, (յի մին քառ իցս կրկնէլ): Տնգապատիկ, (յի մին Տնգ իցս կրկնէլ): Եօթնասպատիկ, (յի մին եօթն իցս կրկնէլ): ևն:

Յոմանս ՚ի սոցանէ յարի և մասնիկս կէն՝ այնու նշանակուի, զոր ունի մասնիկս գործի: զի, Արեքիկն. չորեք կին. Տնգեկին, վեց կին. ևն:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ս Օ:

Յուզման գործարարի անունն: Անունն յուզման Սեփի:

Սարգսյք անտճանց ասին այնք, որք շուրջ զանուամբ մտածին՝ իբր հեռուսն որպիսուն նոյա. ուստի նաև հեռուսք կոչին. և են վեց. յի Սեփ, ձև, տեսակ, Թիւ, հոլով, և հոլովումն:

Սեփ կի՞ սեփք անտճանց են որոշմունք գոյական անուանց՝ ի նշանակելոյ նոցա զսեփս իրաց, յի զարու և զէգ. կի՞ զհասարակ ինչ, և կի՞ զէգորք: Սեփ և անուանք ի սեփն են չորք, արական, իգական, չէգորքական, և հասարակ:

Սրականն է որ նշանակէ զարու. զի, Սրբահամ, իսահակ, հայր, եղբայր, այր, փեսայ, աներ, հաւ, պապ, եղնցուր, արջառ, բաղ, ևն:

Սրականն է որ նշանակէ զէգ. զի, Սարրա, աննա, կին, տիկին, դշխոյ, հարսն, մայր, քոյր, զորանչ, հանի, նու, հորաքոյր, մայրագիր, մորու, կով, երկնջ, մաքի, արջ, մարի, ևն:

Հասարակն է որ միով ձայնիւ նշանակէ զարու և զէգ. զի, Օ աւակ, որդի, Թոն, կորիւն, կողուն, մարուկ, ձագ. ևն: Ա ևս մարդ, առիւծ, ձի, հապաստակ, արտուտ, անգրչ, ևն:

Չեգորքականն է որոյ նշանակեալն ոչ արու է և ոչ էգ. զի, Չուր, օղ, հող, մս, ճրագ, Թուղթ, լոյս, մեծութի, ծնունդ. ևն: Ի սկ եթէ անկենդան իրք կոչեցին երբեմն արու կի՞ էգ. զի, Մարու կի՞ էգ ծղխի. արու կի՞ էգ արմատենի. արու կի՞ էգ պղինձ. ևն, այն նմանութեանս, և ոչ տիրապես:

Մասցի 'ի վերոյ, թէ այս որոշմունք են գոյական անուանց զի 'ի լեզուի մերում ոչ գտանի որոշումն սեռի ածական անուանց ըն արականի և ըն իգականի. զի որչափ և ածականս ունիմք, կի՞մ հասարակ են արուի և իգի, և կի՞մ չէզոք. և բազումք ևս հասարակ են մարդկան և անասնոց, զգայնոց և անզգայից, արհեստականաց և բնականաց:

Մասցի և ևս, ըստ նշանակելոյ նոցա զուրու երոց, զի սեռք տնուանց ոչ նկատին 'ի մեզ ըն վերջաւորուն՝ կամ ըն յօդից ինչ, որպէս 'ի լատինս, և 'ի յայլս, այլ ըն նշանակուն նոցին. իբր զի եթէ նշանակեալն անուան իցէ արու, անունն ասի արական. եթէ էգ, իգական. եթէ երկուցն ևս պատկանեալ, հասարակ. և եթէ և ոչ միում պատշաճեալ, չէզոք:

Եւ թէպէտ ոմանք յածականաց ունելով զվերջաւորունս աւել՝ որոշին 'ի սեռ իգական. ի՞նչ, Սրբուհի. երանուհի. ևն, բայց այս վերաբերի յանձանցումն անուանց. զորմէ տեսցես 'ի Գլ. Է.

Եւ դարձեալ 'ի յատուկ անուանս թէպէտ կան՝ որք ըն այս ինչ վերջաւորուն արականապէս նշանակեն. ի՞նչ, Յովհաննէս, հերովդէս, կիրոս, յուստիանոս, ևն. և ըստ այլ ինչ վերջաւորուն իգականապէս. ի՞նչ, Յովհաննա, հերովդիա, կիրիա, յուստիանէ, ևն. Բայց այս ոչ է 'ի յատկութէ լեզուի մերոյ, այլ՝ գրեթէ 'ի թարգմանութէ անուանց այլոց ազգաց. որպէս և յայտ է:

Իսկ եթէ պիտոյ լիցի 'ի լեզուի մերում զանուն ինչ հասարակ իգականապէս 'ի գործ ածել յարեմք յայն գանուն իգական. ի՞նչ, Ան մի վհուկ. = Բազ. 28. 7: Ան մարգարէ. Գաթ. 4. 4: Ան ժրագլուխ. Թաթ. 31. 10: Եւ զչէն՝ որ դարձապանն էր. յով. 18. 17. ևն. Եւ ևս Մատթ. Թի Եսայի առ իւծ, Եսծ աղուէս. Եսծ կատու. ևն:

Գ Լ Ո Ւ Խ Լ

Յազգու ճեպ անուանց

Չեք անուանց նկատին ըստ պարզութեան, ըստ բարդութեան և ըն բաղադրութեան նոցա Ստորի և ան-

ուսմբ ըստ ձեռքն երբեակ էն. Պարզ, բարդ և բարդադրեալ:

Պարզ ահուհն է որ կայ յինքեան միայնակ և առանձինն, և ոչ է զօրեալ չէ այլում նշանական բառի, և ոչ ունի յառաջնոյ զանոշան ինչ մասնիկ. Գր. Սով. հոգի. բարի. խառն. կեղծիք. էլք. Լի:

Բարդն է, որ յերկուց նշանական բառից զօրեալ է 'ի մի անուն 'ի ձեռն յօդիցս, ու է, է, է, ու, կի՞ է. Գր. Սովամահ, բարեմիտ, հոգեկիր, խառնիխուռն, կեղծուպատիր, էլէէք. Լի, յորս յօդք է և է՝ եղեալ էն փոխարկմամբ էնի տառին:

Մի բաղում ահագամ առանց այսպիսի յօդից ևս բարդի անունն. Գր. Արկաջն. վրէժխնդիր. ողջանդամ. բարձրնտիր. Լի:

Եւ այց այն բառք՝ յորոց բարդի անունն առանց յօդի պարտին բազկացուք զօդիլ չէ միմեանս, և ոչ լոկ յարդրուք. ապա թէ ոչ՝ այն ոչ ասի բարդ անունն, այլ շարք անուանց. Գր. Ազի չար, ծաղիկ վայրի, եղէտիա քաղաք, լեառն արարատ, Լի:

Մի գիտելի է, զի անունն բարդի չէ պէսպէս մասաց բանի. Ասի՛ չէ ինքեան. Գր. պարագուլս, սկզբնաչար, բաղմապարզ և մեծապայծառ, Լի:

Արկրորդ՝ չէ դերանուան. Գր. Ինքնագոյ, իւրահար, նոյնատիպ, քոյինաստեղծ, Լի:

Արբորդ՝ չէ բայից. Գր. Չարախոյաք, թագնկէց, ծովահեղձոյց, վարձահատոյց, բեռնաբարձ, տեղեղեղակալ, սրբատես, դիւահար, ականջալուր, Լի: Արբեմն ևս չէ արմատս բայից. Գր. բազմածին, զիւակիր, լուսակիրն, հոգեպատում, և այլք բաղումք: Ի սոսա ոմանք ունին զզօրուի օղի, և ոմանք էւլի. քանզի չարախոյաքն նշանակէ զխոյապոյն չէ չարիս. Բազմածին՝ զթագընկեցօղ. Բեռնաբարձն՝ զբեռն բարձօղ. Բաղմապայծառն՝ զբաղումս ծնանօղ. զիւակիրն՝ զզեռն կրօղ. Լի: Սոյնպէս և ծովահեղձոյցն՝ նշանակէ 'ի ծովու հեղձել, կի՞ 'ի ծովու հեղձուցիօղ. Կոպեղքն՝ հոգևով պիտեալ, կի՞ զհոգւոյն պիտօղ. Կոպեղքն՝ 'ի դիւէ հրէլ. Կոպեղքն՝ 'ի լուսոյ կեղել, ք վառել. Լի:

Չորրորդ՝ ի չունեւելուէն. զի, Վերոզամիտ, քերթողա-
հայր, տեսանողագուշակ, առաքելաշնորհ, ընտրեւակից,
սքանչելագործ, ևն:

Հինգերորդ ի նախադրուէն. զի, Վաղտամիտ, չնդի-
մամարտ, հեռաբնակ, միջասահման, մծտաքաղաք, շրջա-
պարիսպ, ևն:

Վեցերորդ ի մակբայի. զի, Հառաջապահ, յարադա-
ւար, յաւէտահրաշ, մշտանուէր, նախաժաման, ներքսակող-
մըն, ևն:

Հնար է անուանոյ բարդիլ նաև ի միջարկուէն և ի
շաղկապի. զի, Վաշվաշասէր, թէխախնդիր, ևն. այլ սոքա
չեն ՚ի գործածուէն:

Վստեւելի է ևս, զի ինչ հինքերականուէն՝ բարդութի
անուանոյ լինի քառակի. Վախ՝ յերկուց ամբողջ բառից.
զի, Սեծահարդէս, գեղատեսիլ, հրեշտակակերպ, լայնա-
խորհուրդ, շքեղապայծառ, ևն: Արկրորդ՝ յերկուց պակա-
սելոց կմփ փոփոխելոց. զի, Վուստու, երկդիմի, երկնա-
աք, բաղմագունի, ևն: Արրորդ՝ ՚ի միոջէ փոփոխելոյ
՚ի հաւիչն, և ՚ի միոջէ ամբողջէ ՚ի յանգիչն. զի Վեղեց-
կատիպար, ժողովորդապետ, բարեւի իմակ, տանուտէր, չա-
րեացապարտ. ձերբակալ. ևն: Չորրորդ՝ ՚ի միոջէ ամբող-
ջէ ՚ի հաւիչն, և ՚ի միոջէ փոփոխելոյ ՚ի յանգիչն. զոր
օրինակ: Հոգնապիտի, մեծազգի. միամօր. անարգամեծար.
և այլն:

Վ բարդ անուանս դասին և այլ քանի մի անուանք.
որք կոչին յարաբարդք. զի յերկից նշանական բառից զօ-
ղին ՚ի մի անուն. որք և չեն այնչափ ՚ի յաճախ գործա-
ծուէն. որպիսի են սոքին. Վնաչառ աստիճառ. անձնապահա-
պետ. բարեհասակաչափ. երեքիառատրեան. հսգետասա-
նամեայ. ողբերգարկուի. ևն:

Վակ բաղադրեալ անունն է, որ յառաջոյ զօղեալ ու-
նի զաննշան մասնիկ ինչ բաղադրական, որպիսի են սոքին,
Եւնեղիւղ, աղերախտ, աղերխաղ, աղիկար, առողջ. աբառ-
ղի կմփ զբարուղի. արաժամ. հալաճառ, համախոհ, համա-
սեռ, բաղաձայն, փողանուն, ներանձն, սկար, աճգոհ, քճպա-
տեհ. ևն:

բակ բովանդակին յերեսուն տեսակս. զմէկն, հայրանունականք, ազգականք, տեղականք, ևն:

Հայրանունականք. զի, Ռադամ բէովրէան, զի որդի բէովրէայ, Ռոբովամ Կարատեան, զի որդի նաբատայ, Աւարպետի ածանցեալ աւուանքս հայրանուն կոչին. և վարին ածականապէս:

Ռ. սոսա վերածին և քանի մի իգական անուանք. որպիսի են սորին. ամբատան, զի դուստր ամբատայ, որմիլ Գոռն, զի դուստր որմիլի. վարդանուհի, զի դուստր վարդանայ. տիգրանուհի, զի քոյր տիգրանայ. և սոքա վարին գոյականապէս:

Ղգականք. զի, Ինչոյն, եբրայէնի, Թորգոմէան, ռութինէան, արամայնէ, արշակունի ևն. և սոքա նշանակեն ածականապէս: Իսկ որք ՚ի էանց յանգին, իբր յատկացուցիչ ևս վարին: Ռ. սոսա վերածին և սորին. Սօրո, հօրո, քեռի, Թոռնի, կիմ Թոռնէ, սկերտի. զի խորթ մայր, խորթ հայր, մօր եղբայր, Թոռան Թոռն, սկերտայր. և սոքա վարին գոյականապէս:

Տեղականք կիմ քաղաքականք են կրկին: Ոմանք յարին ՚ի յատուկ անուանս. որգոն, Ռնտիօքոյն, հովմայէնի, արաբկերդի, պարսիկ, սարակինո, պաղեստինէայ, գորդայ, ևն: Իսկ ոմանք յարին ՚ի հասարակ անուանս. որգոն, Շինակն, վրանսո, քաղաքոյն, գուհիկ, գեղջոն. զի բնակօղ ՚ի շէն, ՚ի վրանս, թի քաղաքի, ՚ի գուհի, ՚ի գեղջո:

Հետեոյականք կիմ հետեականք. որգոն, Պօղոսէան, եպիփուրէան, ստոյիկէայ, պիլթագորայ, աղարիան, հերովդիանո, մանիքէնի, սարելոյն:

Յարողականք. որգոն, Վինեճան, որկորածի, նենգածո, լեզուաչո:

Օ եղծականք. որգոն, Ինչագար, ախտաճեպ, ևն:

Տնականք են կրկին. ոմանք յարեալ յանուանս պրտոց կմ ծաղկանց՝ տան նշանակել զտունկս նոցին. որգոն, Վրմաէնի, կաղնի, ևն: Իսկ ոմանք յարեալ յանուանս սլոց իրաց՝ տան նշանակել զտունկ ինչ, կիմ զծաղիկ, կամ

զգտուզ, և կի՞ զխոտ. որդոն. Հերձի. դառնի՞ճ, մեղրոնի,
հորոտ, կայծոտ, փշոտ, վարսուի, դժնիլի

Գոյացականք (յի որք ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տանը-
շանակել զիրն գոյացեալ յոխմանէ կի՞ նովա). որդոն,
Լ՛րձձէտ, արծաթի, մումիդի, քաղցրաւի, ևն. յի եղել
յարձձի, յարծաթոյ, ևն. Լ՛ն սոսա վերաբերին և բառքս՝
մաշկեի, և կտաւտեի. որք նշանակեն զզգեստ մաշկեաց
և կտաւտայ:

Մածուցականք կի՞ մակրդականք. որդոն, Չիթոտ,
զազրուի, տղմոտ, խաւարչոտ, աղտաղտուի աղտիդի, յի
մածեալ ձիթով, զազրուի, տղմով, ևն:

Ծածկողականք. որդոն, թիկոնոյ, ծածկոյի, վերար-
կոտ, րեքքուի, պատան, պատեան, բազդան, կշտապանի, տա-
նի, կափարի: որք նշանակեն զայն ինչ՝ որով ծածկի կի՞
պատի ինն. յի թիկունքն, և կի՞ այլ ինչ իր:

Գործիքականք. որդոն, իյարտոյ, կշուռոտ, խթան, նո-
ւագորան, փական, տապուի, կոշուի, ըմպանի, խածի, կի՞
խածի, աղօրի, գործի, կի՞ գործի, յեցուի, պարպոտ,
բրի, ծնծղայ յի գործի խարտեւոյ, կշուււոյ, խթելոյ և
այլն:

Ինչ սոսա կարեն դասիլ և անունքս խաղալի, փա-
կողի, խրատելի կի՞ խրատելուի, ռմբիլի. որք նշանակեն
զգործիս, խաղալոյ, փակելոյ, խրատուցանելոյ, և ռումբս
ձգելոյ:

Պարունականք, որդոն, Ղեմարան, դպրոյ, հիւանդա-
նոյ, սեխիւնոյ, ծառասան, սյգեանանի, կայան. և ևս կա-
խաղան. օթի, վարդի. յի սեղի ձեմելոյ, դպրութեան,
և այլն:

Սարոզականք կի՞ գործաւորականք. որդոն, Լ՛յծոտ,
նախրոտ, զիւտուոտ, ջրուոտ, ևն. յի վարոզ այծից, նախրց,
զիւտուց, ևն. Ինչ որս կարէ դասիլ և բառս վաճառա-
նի:

Տուչականք. որդոն, Յաղթանի, աւետից, առհու-
ւատից. յի այն որ տուել լինի վ՛ս յաղթուել, վ՛ս աւետե-
լոյ ևն. Ինչ որս կարէ դասիլ և բառս՝ փոխարէն. որ
նշանակէ զհատուցանելի ինչ փոխանակ իրիք:

Ստացականք. սրգոն, Մարմնակն, արեւելան, ժամանակեայ, երկնաոր, կարեւոր, անծիշն, մարդկայն, ակամայ, առնայն, պատանի, մայրենի, վաղէի, արտնի, գաղտնի, իրաւի, խաւարն, երեկոցն, աջն, ահեկն, աջի, ահեկի, բնի, նաւագնացի, Տնգամէն, համալնէն, ևն. որք նշանակեն ոչ զիրն այլ զինն իրն. զի մարմնակն նշանակէ զայն որ մարմնոյ է, կի՞ որ մարմնոյ պատշաճ ի որպէս գործ, յօժարուն, ևն. և աշխատն նշանակէ զայն որ արեւելոց է. որպէս հողմ, կողմն, ևն. Սոյնն խնայ և վնայլոց, Եւ յայտ սակա երբեմն փոխանակ ասելոյ գործ մարմնական, հողմն արեւելեան, ևն, ասեմք գործ մարմնոյ, հողմն արեւելոց, ևն. Ը սոսա վերածին և սոքին մարմնայ, պատարագի, լուցի, վաղորդայն, երեկոցայ, կի՞ երեկոցի. ի՞նչ մարմնոյ. ի՞նչ պատարագի, նիւթ լույսման, ժամ աւաւտեան, ժամանակ երեկոյի

Բայց լինի դնել և զՏնրկ անական փննկ ստացակնի. ի՞նչ. * Խորամանկ խաբէութի դարմանամուս լինի. — ի՞նչ խորամանկական խաբէութի. եղի. Գ:

Ունականք. սրգոն, Բաւաւոր, ալեւոր, բանակն, բծն, բաղմայն, երկատնի, ծարաւի, մտոցի, իմաստան, գեղեցիկ, խոհի, ուշի, հաւատարի, որսի, ողորմած, արժան, հաստաս, մնւր, ուղղորդ, կարօք, զգոն, բորոք, դիպոն, խաղաղութ, մնեղի, կենդանի, քաւաղիմակ, նկարն. ի՞նչ ունող զթե, զալիս, զբան, ևն:

Ը սոսա վերածին և գոյական անուանքս. Գոյակ, շրջանակ, ճեղքնակ, հետնակ, խորշ խորշակ, համէն, վարամ. ի՞նչ գոյուն ունող շուրջ ունող, ևն:

Բնդունականք. սրգոն, հալածիչ, տեսուչ, խնդրակ, վերելեակ, պահանակ, կի՞ պահանակ, կի՞ պահի, պարտակ, մարտի, երգեցիկ, յաղթակ, երկրպագութ, ժառագորդ, աղաչաւոր, բացարան, օգնի, գուժակ, վիպասն, կասկածութ, բաջաղի, աճեցուն, փախստեայ, խաբէայ, աղոյ, զգութ, ի՞նչ հալածող, տեսող, խնդրող, ի՞նչ վեր ելող, պահող, պարող, մարանջող, երգեցող, յաղթող, երկրպագող, ժառագող, աղաչող, բացող, ևն. Բնդ որս դասին և անուանքս, ուտի, ուղղակ, իշխան, որք ունին զզորուն ոչի:

Մրտադրականք. Իրգոն, Յօրծնա՝ աբարած, փորձա՝ ձուլածոյ, կոփածո, ին յօրինեալ արարեալ, ևն: կի՛ փորելով եղեալ. ձուլմամբ եղել ևն:

Ենթակայականք. Իրգոն, Մականացո, կիղանո, յեղ յեղոնի, անառի, անայլայլի, եղծնի, պատժառ, հաճոյ, մեծար, յարդի, անուղղոյ, ին ենթակայ ապակահաճ, կիղման, յեղ յեղման, ևն: կի՛ ապակահելի, կիղանելի, անայլայլելի, եղածանելի, պատժելի, հաճելի, մեծարելի, յարգելի, անուղղելի:

Թոճականք. Իրգոն, Մխորդ, երկրորդ, երէր, իննե՝ շորդ, մի, քառե, հնգերե, վեցերի, եօթնի, ութնորդի, չորքերի, տասներե, վեցերե, հնգետասն: Մտորս կարեն դասիլ և բառքս՝ նախի, կի՛ նախի, առաջն, և վերջն:

Մատականք կի՛ յաճախականք. Իրգոն, Տօթագն, հանձարեղ, պողառ, ապառաժո, մացառո, ծակոտի, ևն: Մտորս դասի և բառս՝ բերել, որնշանակէ զառաքերս ունող:

Մոճողականք. Իրգոն, Մառի, պատանի, գանձանի, սկնդոն, ձործի, ձայնի, գրքոյ: Մատոս կարեն վերածիլ և փաղաքչական անոճանքս՝ Մտուշի, որդե, հայրի, քաղցրի. ևն. որք ՚ի փաղաքչութիւն բանից ՚ի գործածին:

Պակասական. Իրգոն, Մայրո, կառավնո, ևն:

Չեացական. Իրգոն, Մորանորդ, կմբեթորդ, կորնթորի, վիմորդ, ևն. ին ունող զձե խորանի, կմբեթի, ևն. և որքս վարին իբր ածական: Մտ ձեացականաց կարէ դասիլ և մասնիկս՝ շի. Իրգոն, Մտորշի, լախշի. ին բոլորաձե, լախաձե:

Չաշորդական. Իրգոն, Մաժանորդ, հասարակորդ, լծորդ, զուգորդ, ևն. ին բաժանակից. ևն:

Պաշտպանական. Իրգոն, Պարտիզոն, սենեկադոն, և այլն:

Սերացական. Իրգոն, Մարդկութիւն, մեծութիւն, սպիտակութիւն, և այլն. և սյոսիսի անուանք կոչին վերջեալ:

Բայածականք, (որովք կաղմին Բայանուանի) ըն նշանա-
կուէն անուանց յանգեւոց 'ի ուն). որգոն՝ Հնչուան, փա-
խուսք, գոչիւն, փրկուի, ձանձրոյն, հայցուած, կոտորած,
գովիւս, հրաժեշտ, հանգիստ, արթիւն, պաշտօն, խառնաբոյ,
մուսնոք, զայրացուիչ, գիներբուս, այտուոյ, վրիպակ, յիշա-
սակ, հրաւիրան, հայհոյան, սպանոք, եռանդն, ներբողիւն,
գինիւն, կարծիք, կուինչ, քրքիւն, մուսնչ, շշուանչ

Յարմարականք (որք 'ի յարիւն յանուանա, կմ յարմա-
տրս բայից՝ վերածեն պայա առ յարմարական նշանակուի
ինչ նախագաղափարին)։ Ամանք ածականապէս. որգոն,
Օւանուի. պիտոյ, ձախող. աւելորդ. վայելուի. Թագուան.
դիպան, գեղապան. պարարի. խոտորնակ. մերձանակ. այլան-
դակ. դժնդակ. ազաւաչ. վտարանդի. համէսք. ընկեցիկ. ծո-
վահեղձուի. Իսկ ոմանք գոյականապէս. որգոն, Օւանգո-
ւած. ձաշի, մսն, փրկան, խորխորոք. մատանի. բաժին.
կաթիլ. հատոյ. կրօն. երկեղուիչ. խայտուոյ. Ժողովուրդ.
մածուան. պողպաղան. խտրոյ. կոթող. պարոյր. խարոյի.
փորոք. տաշի. ծոճիւն. ընչոյս. խածի. քաղցու. Լու. ևս՝
գողանի. կմ գողօնի. դալարի. ձմերունի. ամարայի. սք յե-
տինքս եթէ ածականապէս վարեցին, վերաբերին առ ըս-
տացականս Ինդ սոսա կարեն դասիկ և սորա. Աղջոյն,
հասոյն, ապրուստ, ուրուստ, ուտիստ, հրդեհ, որք առ բայա-
ծականս ևս վերաբերին

Նոյնականք, (որք 'ի յարիւն յանուանա՝ առանց փո-
փոխելոյ զնշանակուի նոցա՝ այլաղգ ձևացուցանեն զնոսա).
Ամանք գոյականապէս. որգոն, Ատուճիբան, կերպաբան, դա-
տասան, վաշտիւն, երասանի, տիպար, սարսակ, տոկոսի,
երեկոյ, կիտոս, ստորոտ և ևս պողոտայ, հեղէնայ, դիակնի
Ամանք ածականապէս. որգոն, Իսաուակ, կուսան, Թշուա-
սակ, դժուարիւն, Կմանի, անջրդի, օտարակ, ծերունի,
բարետօհմիկ, ցածուան, նորոգ, վատթար, անյարիւր, անտե-
րանչ, կամ անտերուանչ, ամերայն, դուրնաբէտայ, կարմա-

Գ Լ Ո Ւ Խ Խ Ե Թ

Յոգագրութեան Բնութեան

Թ Խ Ե Թ անուանց են միտի կի՞ քաղմատորուի Եր-
շանակուե անուանց ին ձայնիւն Եւ են կրկիւն. եղական, և
յոգնական. կի՞ միտորական, և քաղմատորական:

Եղականն է, որ ին ձայնին զմի ինչ նշանակէ. ի՞նչ, Զո-
գի, մարմին, խոնարհ, հօտ. ևն. Օ խ թեպէտ նշանակի ին
այսպիսի անուանց ՚ի բազումս է, բայց ին ձայնին ոչ իբ-
րև բազում նշանակի, այլ իբրև մի:

Խակ յոգնականն է, որ ըստ ձայնին զբաղումս նշա-
նակէ. զոր օրինակ. Զոգիք, մարմինք, խոնարհք, հօտք,
և այլն:

Եւ լ գիտելի է, զի ՚ի բարբառս մեր անուանք երբա-
կի լինին յոգնականք. Եսա՛ յաւելլով յեղականն ըզ-
տառ ինչ. որպէս յաղական և ՚ի գործիական հօլովս՝ Գ,
ի՞նչ, բան, բանիւ, մարմին, մարմնով, գրաստ, գրաս-
տու. ևն. Խակ ՚ի հայցական և ՚ի ներգոյական հօլովս՝ Ե,
ի՞նչ, Օ բան, ՚ի բան. զմարմին, ՚ի մարմին. զգրաստ, ՚ի
գրաստ. ևն. Եւ լ ՚ի սեռական և ՚ի բացառականն՝ Ե,
ի՞նչ, Բանից, ՚ի բանից. մարմնոց, ՚ի մարմնոց. գրաստուց,
՚ի գրաստուց. ևն:

Երկրորդ՝ յաւելլով յեղականն զվանկս ինչ, կի՞ քաղ-
մատորակ յոգնականակերտս. որպէս երևի ՚ի ստին. Ե-
ղականց, այգեստանեաց, դաշտորոց, գեղորոց, կողման, բեռ-
նեռ. ևն, սերմանեռ, ատամնան, գոհոց, մուսցոն, անդեռ,
գիւղօրեռ, աւագան, մանկեռ, խողեռ, բարձկնեռ, բանեռ,
մարդեռ, բաղման, մանկաեռ:

Երրորդ՝ անուանք լինին յոգնական՝ կրկնմամբ մի և
նոյն անուան, ՚ի մէջ բրելով և զզօրուի բառիս զանազան.
ճրգան. Գրօշու գրօշու, (յի գրօշիք). քաղաքի քաղաքի,
(յի քաղաքաց). Ընտիր Ընտիր, (յի Ընտիրք). գունակ գու-
նակ. ազգի ազգի. ին առաք առաք. ևն. Եւ և՛ Մեծա-
մեծ. Կորանոր. ևն:

Գիտելի է դարձեալ զի ՚ի բարբառս մեր քաղմատ
անուանք կան որք ին ինքեանց անյոգնականք են. ի՞նչ, Խա-

ւար. լոյս. տիւ. սէր. յոյս. լիւ: Սոյնպէս անյողնական եւ,
և ամ յատուկ անուանք աստեղաց, ամսոց, քաղաքաց, գե-
տոց, լեբանց, կղզեաց, մարդկան, լիւ. ի՞նչ, Լուսին, յուն-
վար. վաղարշապատ. երասխ. սիւսա. կիպրոս. հայկ. և
այլն:

Կան ևս բազում անուանք՝ որք անեղականք են. ի՞նչ,
Լճաջանք. բաղձանք. փականք. բարբ. փառք. կամք. խելք.
վայելք. մեղք. կապէնք. ծուէնք. սլիք. ժանիք. կարծիք.
ընթրիք. դժոխք. ցնորք. սրունք. կուռք. աղօթք. և այլք
բազումք:

Յարտովկ անեղական անուանա՝ երբեմն փոխնիկ չէ՛ն
-է դնի ի՞նչ, * Օ ի էր հեթնի՝ առ ամենեանն՝ եթէ ՚ի
մեղս խրմնց կորնն. — իգնաս. ժգ. 1:

* Սի ջնջեցիրն շնորհացդ աւետիս. — Կար. հր:

Բստ այսմ ձևանան բազում անգամ և այլ յողնական
անուանք, յորժամ լինին անուանական խնդիր բայից՝ մա-
նուանդ հերգործականայ. ի՞նչ, * Լլատու և անսպիտ և ան-
մահս և անապականա զմեղ արար. — Խորոզ:

Եւ ևս գիտել արժան է, զի անեղական անուանքս,
ձեզ. հեզ. պարգ. լիւ. յորժամ յարին ՚ի բայս ինչ՝ իբրև
մի վարելով լի նոսին, կի՞ իբր դիմազուրկ, երբեմն եզա-
կանապէս դնին. ի՞նչ, * Լնձանց մեղ դիցեն չհաւանողքն,
և մի ան. — Էնու՛ն հեղեցի. ի՞նչ:

* Լնձանց խրեանց մեղ է, և ոչ փրկող ին. — իգնաս.
3. 54:

* Որոց գիտող կամ եղև անձանց խրեանց, բերին
նուէրս ան. — Էլից. լի. 21:

Գ. Լ. Ո. Ի. Խ. Ժ.

Յաղագս հռոճից անուանց:

Բառս հռոճ՝ առ հասարակ առմամբ հշանակէ
թաւալումն և գլորումն, կի՞ շրջումն: Լ. յլ լի քերականց՝
հշանակէ պէսպէս փոփոխումն մի և նոյն անուան ՚ի սկիզբն,
կի՞ ՚ի վերջն, և կի՞ յերկոսին միանգամայն. Որպէս անուան
Բոյ՝ ՚ի հռոճիլն պէսպէս փոփոխի՝ կի՞ ՚ի սկզբան, կի՞ ՚ի

վերջն, և կի՛մ յերկուսին և ս. փք, Մոյս, բուսոյ, ՚ի բոյս, ըզբոյս, ՚ի բուսոյ, զբուսոյ բուսով, զբուսով ՚ի բոյս, ո՛վ բոյս:

Եւ այսպիսի փոփոխուի՛ր կի՛մ զանազանու[թ]իք միոյ անուան՝ կոչին հոլովք անուանց. և են տասն. քն, Աղղակն, սեռական, արական, հայցական, բացառական, պատմական, գործիական, պարտական, ներգոյական, կոչական:

Աղղական կի՛մ անուանական հոլովն է, յորում իրն ուղղակի և արձակաբար նշանակի. փք, Հաց. անձն. հիմն. ևն: Իսկ յայլ հոլովս անուղղակի և հոլովակի նշանակին իբրև՝ յս հոլով [թ]էպէտ և փոփոխամբ ի՛նք ոչ ձևանայ, բայց դասի ՚ի հոլովս վասն երկուց պատճառաց. Ասխ՝ զի է իբր արմատ այլոց հոլովոց. և երկրորդ՝ զի ՚ի յոգնակին փոփոխի. փք, Հացք, անձինք, հիմունք, ևն:

Սեռական կի՛մ ստացական հոլովն է, յորում ո՛չ իրն, այլ՝ իմն իրին զօրուք նշանակի, [թ]է ազգ իցէ նորա, [թ]է տուն, և [թ]է այլ ինչ. որպէս յասեն ճարտար, զօրուք նշանակի իմն՝ որ մարդոյն է. որպիսի են միտք. խօսք. գէտք. ձեռք. զգեստ, և կի՛մ այլ ինչ, որ ո՛չ է նոյն ինքն մարդն, այլ՝ իմն նորա: Եւ վասն այսորիկ այս հոլով կոչի սեռական, զի ցուցանէ, [թ]է որոյ սեռի է այս իր. քն [թ]է որոյ է, և կի՛մ ոյր ստացուած. նմին իրի ստացական ևս կոչի. Եւ յայսմանէ է, զի երբեմն փոխանակ սեռականի վարեմք զստացական յարանուանս. փք, Այս էրկուսն. պարծանք պողոտան. ևն. խոխանակ ասելոյ լոյս երկնից. պարծանք պողոտի. ևն:

Տրական, քն տունդական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր այն ինչ՝ որում տալի է իմն, կի՛մ առ որ հայե՛լ է, կի՛մ դիմելի, ևն: Եւս հոլով կրկին է վերջահոլով և նախդրի՛ն: Արջահոլովն է, որոյ վերջաւորուն միայն այլայլի՛ նման սեռականին. փք, Աղգի դրան. դասու. ևն: Արոց յոգնակին լինի, Աղգաց. դրանց. դասուց. ևն: Իսկ նախդրի՛ն է, որոյ սկզբնաւորութիւնն փոփոխի ՚ի ձեռնն նախդրացս. ՚ի. յ. առ. առ ՚ի. ց. ընդ. զոր օրինակ, ՚ի խունկ. յարուեստ. առ [թ]ագաւոր. ցանձն. ընդ լեռնաւրն. և այլն: Արոց յոգնակին լինի ՚ի խունկս. յա-

բուեատու առ Թագաւորս. ցանձինս. ընդ լերինս. և այլ լին:

Գլխեւ լի է, զի Թէպետ յոգնակի նախդրիւ՝ տրականն զէ տառն ուղղականին միշտ փոխոխէ ՚ի «է» զ՞, Նիւթք, ՚ի նի-էն, եղականք, յեղական, հարսանիք, է հարսանի, ևն: Բայց երբեմն և սակաւ ուրեք պահէ զայն զ՞, * Սինչե ՚ի նիւթքն մամնաւորք միայն էր նշանակ ք խորհրդոց նոցա. — լճէ. «պէն»:

* Մեղանէ լիդ ամ իջեր յերկնից ՚ի յեղականքս. — շոք. ծն:

* Աւ քանզի օրն այն ուրախութեան է, վասն այսորիկ և ՚ի հարսանիք առակեաց զնս. — «բիսպակէ» լարդոգեա:

Օտոյն պարտ է խմանալ ևս և զներգոյական և զհայցական հոլովոց. որդոն, * Օ որ օրինակ հերք ծանանին ՚ի զգալիս գլուխ, նոյնպէս և բանք ՚ի միտքն. — ի՞նչ ՚ի միտն. լճէ. ՚ի Բէն. «պէ. կը»:

* Իբրև զբանաւորք ծանիցուք զստեղծիչն մեր. — «արգ լարդոգեա. ՚ի Բէն. ն. դեք. Ծառ. Է»:

* Մ ժամանակս վտանկի նեղուէ քո՝ մատն դու աղօթք խնդրուածոց. — ճճէ. ի՞նչ:

Այս կերպ տրականի և հայցականի յաճախ գտանի յլունելուիս՝ յարցեալ ժամանակն. զ՞, * Մտ ալեւեաց մարգարէին՝ որ առ փրկեալքս արեամբ գաւին. — ի՞նչ առ փրկեալսս. ՚ի շարակնոցն. ինն:

* Օ ի եթէ ՚ի բուն ոստն ոչ խնայեաց . . . ՚ի պատուաստեալքս զիւրդ խնայեսցէ. — ինչո՞վ:

* Ա սասուր արար զխաւարեալքս, և արձակեաց ըզկապեալքս. — «արգ. ն. դեք. ի՞նչ»:

Հայցական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր երթալայ խնդրոյ, կի՞ իբր երթալայ ներգործական գործողութեց. և ձեանայ այսպէս. Օ կողով. զպտուղ. զմասն. ևն: Որոց յոգնակին լինի, Օ կողովս. զպտուղս. զմատունս. ևն: Այս հոլով բաղում ուրեք զօրութ՝ ունի զպոյ, և կոչի անորոշ հայցական. զի փոխանակ ասելոյ, զձանապարհ, զոգի. զաջ. զվիշտ. ևն, ասեմք երբեմն, ձանապարհ, ոգի, աջ.

վ իշա. ևն. 49, * Յոյց ինձ ճանապարհ, յոր զհասցից. —
«արժ. ճիբ. 8:

* Մատն ինձ ոգի փրկութե. աջ պաշտպանութե. —
«ար. ճիմ:

* Ծանր վ իշա ունի զ րպարտութիւնն. — իորդ:

Լ. յԼ սակայն ՚ի դերանուարս ոչ է պրպեւ. զի հայ-
ցական նոցա միշտ պոյն- ձեանայ. զի ոչ լինի ասել (Յի-
շեան իս. այլ * Յիշեան զիս. — զորդ. իգ. 42: Եւ ոչ լի-
ասել, Արսն՝ որ որսայցէք, ըմբռնեցցէ ձեզ. այլ * Արսն
զոր որսայցէք, ըմբռնեցցէ զձեզ. — իոր. Է. 89: Եւ ոչ
լինի ասել Լ. յս ամ և առաւելքան սոյն խօսեր. այլ
* Օ այս ամ և առաւելքան զսոյն խօսեր. — էշ իշ. 4: Լ. սս
այսմ իմն և վասն այլոց:

Բացառական, կի՞ ըն հոց՝ պռաքական, հոլովն է, յոր-
բում նշանակի իրն իբր այն ինչ, յորմէ ելանէ իմն, կամ
ծագէ, կի՞ ՚ի բայ բառնի, և կի՞ առաքի. 49, ՚ի սենեկէ.
՚ի բերանոյ. ՚ի գայթակղուէ. ևն: Արոց յոգնակին լինի,
՚ի սենեկաց. ՚ի բերանոց. ՚ի գայթակղուէց. ևն:

Լ. յԼ գիտելի է, զի յորժամ մի և հոյն անունն ՚ի
բացառական և ՚ի տրական հոլովն միանգամայն ՚ի գործ
ածի, նախդիրն բացառականին, կի՞ տրականին՝ իբր ՚ի
բազումն ճերգործուք ոչ դնի. 49, * Լ. բար հալածական
բաղաբէ ՚ի բաղաբ. — ճիբ. ճոր. ճիմ:

* Ղնասցուք զօրութի ՚ի զօրութի. — «արգ. Է դեդ.
Է. յորդ:

* Օ ամ տիեզերս կրօնից ՚ի կրօնս փոխեցին. — «արգ.
ն. դեդ. 4:

Պատմական, իմ ճառողական հոլովն է, յորում նշանա-
կի իրն իբր ենթակայ պատմելոյ, կի՞ ասելոյ, և կի՞ առ-
նելոյ ինչ վասն հորա. 49, Օ սնկոյ. զփայտէ. զծագմա-
նէ. ևն: Արոց յոգնակին լինի Օ սնկոց. զփայտից. զծագ-
մանց. ևն:

Գործիական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր միջ-
նորդ՝ կամ գործի ՚ի ձեռն որոյ առնեմք ինչ. զոր օրի-
նակ, Սուսերաւ. գլխով, եղնգամբ. և այլն: Արոց յոգ-
նակին լինի Սուսերօք. գլխովք. եղնգամբք. ևն:

Պարտական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր պարտեալ ի իբր, կի՞ իբր եհմակայ այնպիսի գործողութեց, որք ցուցանեն զփարիլ, կի՞ զպար առնուլ, և զայլ սոյնպիսիս. օր, Օքաղաքաւ. զսեղանով. զտամբ. ևն: Արոց յոգ՝ նակին լինի, Օքաղաքօք. զսեղանովք. զտամբք. ևն:

Վերգոյական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր եհմակայ մնալոյ, կի՞ կալոյ, և կի՞ լինելոյ իրիք ՚ի նմա. օր, յ՝ տապանակի. յատենի. ՚ի լերին. ևն: Արոց յոգնակին լինի, ՚ի տապանակս. յատեանս. ՚ի լերինս. ևն:

Վսլ գիտելի է, զի նաև եղակի նախդրիւ տրականն փոխանակ ներգոյականի վարի բազում ուրեք՝ գրելթէ յոմ հոլովմունս. սրգոն, յ՝ բանի կի՞ ՚ի Բ՛ն. ՚ի բաղաբի կամ ՚ի հողաւ. ևն. ին որում եղաք յառաջին մասին. օր, * Յերկիւղ տեառն յոյս զօրուէ. — օր յերկիւղի տեառն. առաջ. Ժ. 26:

* Արելով ՚ի ծոց իւր զիմաստութիւն. — օր ՚ի ծոցի շնորհ. Բ. 1:

* Օլի՞ զբաղնուս յանձն քոյ մյր դու. — օր յանձին քում. Է. 2. Ընծայ. Թ. 10:

Առջական, կի՞ ին դաւթի հոշական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբրև կոչեցեալ. օր, Ավ աղգ անհաւատ. ով կին դու. ո՞ մոր. ո՞ արք. ո՞ սկերք. ևն: Վսս հոլով բաղում անգամ առանց կոչական մասնիկանց ևս ձևանայ. օր, * Արդեակ պահեան զբանս իմ. — փոխանակ ասելոյ ով որդեակ. առաջ. Է. 1:

* Աւրախ լեր հոգի իմ տարակուսեալ — օր ով հոգի իմ տարակուսեալ վարի հարց. Է. 14:

* Անկեր զիծրդ մտեր այսր. — օր ով ընկեր. հար. Է. 12:

* Մ՛ ժիշկ՝ բժշկեան զանձն քոյ. — օր ով բժիշկ. դա. Է. 23:

* Շնորհեան ինձ տառապելոյս զերեսս քոյ՝ լ՛ յոդ ՚ի խաւարի սրտից վհատելոց. — օր ով լոյսոդ ՚ի խաւարի հար. Է. 11:

Վտուելի է ևս, զի այս հոլով թէպէտ ին հնչման ձայնի գնոյն սկզբնաւորութիւն և վերջաւորութիւն ունի

դոր ունի ուղղակիանն, բայց ՚ի յատուկ անուանա երբեմն վերջաւորի ՚ի է իմ, * Վաջալերեանց պճղէ. — փոխանակ ասելոյ, պօղոս. գործ. իգ. 11: * Ղանգարէ՛ արի եկ արտաքս. — յով. ժն. 43: * Օնքէ՛ փուլթան էջ պտի. — զուհ. ժէ. 5: * Փախիր մարտիանէ. — Վար. հարց. իչ. 17: Ո՛վ պետրէ՛ լուր ձայնի. — շար. արեւել: * Ո՛վ տլմնլթէ՛ պահեան զաւանդն. — ն. արեւ. զ. 20:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. Ժ. Ը.

Յարագո հոլովմանց անուանի

Հոլովմունք անուանից են պետիսուիք վերջաւորուեց նոցա ՚ի սեռական և ՚ի գործիական հոլով միանգամայն: Իբր զի այն անունք, որք ըստ սեռականին՝ միանգամայն և ըն գործիականին՝ այսպիսի ինչ վերջաւորութիւն յանգին, կացուցանեն զայս ինչ տեսակ հոլովման. որքան, ՚րան, բանի, բանիւ: Եւ որք այնպիսի ինչ վերջաւորութիւն յանգին, կացուցանեն զայն ինչ տեսակ հոլովման. որքան, աղբիւր, աղբեր, աղբերբ:

Եւ քանզի այսպիսի վերջաւորուիք լինին առ հասարակ քան օրինակաւ, հոլովմունք անուանց ևս համարին քան. որոց չորեքասանքն ասին հասարակք, և վեցքն յատուկք, կի՛ մասնաւորք:

Հասարակքն են սօքա, ՚րառ, ի իւ. Վաղաք, ի, աւ. Գետ, ոյ, ով. Եկեղեցի, լոյ, եաւ. Եղեղն, ան, ամբ. Եղուի, եան, եամբ. Գառն, ին, ամբ. Օգեստ ու, ու. Փոքր ու, ումբ. Եղբիւր, եր, երբ. Ետոյ, եղ, եղբ. Տըրդատ, ոյ, աւ. Ենայի, եայ, եաւ. Հայաստանեայք, եայց, եօք:

Սօքա եթէ միայն ըն վերջաւորուի եղակի սեռականացն առցին. Թո՛ւն ութ՝ ըն ութ յանգիցս. է. ոյ. ու. ու. ոյ. էն. եղ. եր. որքան ՚րառի կի՛ քաղաքի գետոյ կի՛ եկեղեցւոյ. աղեղան. կի՛ նեղուե. զգեստու. կի՛ փօքու. արդատայ. կի՛ ետայեայ. գառին. աստեղ. աղբեր, Ետոքիկ հոլովմունք կոչին հասարակ. զի իւրաքանչիւր սոցա բաղում անուանց հասարակ է. իբր զի բաղում անուանք հոլովին ըն օրինակի սոցա:

Իսկ յատուկք են սորին Տէր. ան. տերամբ. Հայր. հօր հարբ: Քոյր. քեռ. քերբ: Աին. կնոջ. կնաւ. Գիւղ. գեղջ. դիւղիւ: ( )ր. աւուր աւուրբ: Սքա ասին յատուկ, զի ին օրինակի իւրաքանչիւրոց 'ի սոցանէ՝ մի կի՞ Երկու անուն հօլովի, և կի՞ բարդեալքն այնր անունն. որպէս եղաք յառաջին մասին:

Հայտոսիկ հօլովմունա բովանդակին ամ անուննք լեզուիս հայոց, թէ անեղականք իցեն, և թէ անյոգնականք. թէ յատուկք իցեն, և թէ չհանուրբ. ոչ եթէ ամենեքին չե ամենեքումբք, այլ ոմանք չե առաջնով. ի՞նչ, Ամբոխ, ամբոխի, իւ. բարձ, բարձի, իւ. լն:

Ոմանք չե երկրորդիւ. ի՞նչ, Աղղ, աղղի, աւ. ամ, ամի, ամաւ, լն: ին այսմ և այլք չե այլովք: Աւ. բազումք ևս չե երկրորումբք. իբր զի ոմանք հօլովին միանգամայն չե առաջնով և չե այլով. ի՞նչ, Ակոս. ակոսի. իւ. ից. իւք. կամ ակոս. ակոսի. աւ. օք. Աղոխ. աղոխի. իւ. ից. իւք. կի՞ աղոխ. աղոխոյ. ով. օց. ովք: Ոմանք ևս 'ի հօլովս ինչ չե առաջնով. և 'ի հօլովս ինչ չե այլովք. ի՞նչ, Հասկ. ի. իւ. ից. օք. Քար. ի. իւ. կի՞ ամբ. քարինք. բանց. բամբք. լն: Սոյնպէս իմն և վանն այլոց ամցն. որոց քաջ կարես հասու լինել՝ ոչ կանոնօք, և ոչ օրինակօք. այլ յաճախ ընթերցմամբ գրոց, և 'ի բառարանի դեկերեւով. զի 'ի հման եղեալ կան ըստ կարի հօլովմունք ամ անունանց:

Այլ աստ գիտելի է, զի կան արուանք ինչ՝ որք 'ի հօլովին չե զանազան հօլովմամբ՝ փոխեն զնշանակութիս իւրեանց. որպէս: Անունա Գոյ՝ 'ի հօլովին՝ ի. իւ. ից. իւք. նշանակէ զքեղեփէ. որ է գործի ինչ տանջանայ: Իսկ 'ի հօլովին՝ գայլոյ. ով. լն. նշանակէ զզուրա գազանն:

Անունա Գոյ 'ի հօլովին՝ ի. իւ. ից. իւք. նշանակէ գիւռչափողն: Իսկ 'ի հօլովին փողոյ, փողով. լն. նշանակէ զպոռու և զզուռնայ ևս և զգրամն:

Անունա Գեղ՝ 'ի հօլովին՝ գեղոյ. ով. օց. ովք. նշանակէ զգեղեցկուի: Իսկ 'ի հօլովին՝ գեղի, իւ. ից. իւք. նշանակէ զգիւղ:

Անունա օրբ՝ 'ի հօլովին՝ օր. ով. օց. ովք. նշանա-

կէ զտունկ խաղաղոյ իմ է ասմայ Վսկ ՚ի հոլովկն ու, ու, ույ, ուք կի՞ օք, նշանակէ զծնունդ կոլու. այսինքն է տասայ

Ընունս օք՝ ՚ի հոլովկն՝ ոյ, ուլ, ոց, կի՞ ից, ուք, նշանակէ զմին ՚ի չորից տարեբայ. իմ է հասայ: Վսկ ՚ի հոլովկն՝ ի, ի՛, ից, իւք, նշանակէ զազանելիս ոսից: Ըստ այսմ են և այլ քանի մի անուանք:

Աւ ևս գիտելի է, զի գտանին բազում անուանք անձանք, որք ոչ փակին չէ ի՛նք հոլովմամբ, այլ նախըրի՛ն միայն հոլովին. որքոն, Ըղաղուն. բնիկ. գի՛նկն, գիպուկ. զուրկ. խոս. համակ. յահուր. նկարէն. ուրախ. պատիր. արտում. փառացի. նաւ Ըստ այսմ և բարդեալք բազումք յոյժ. որքոն, Ըճ՛իւնաճ՛իւղ. բոցաճաճանչ. գաղտնաշշունչ, գի՛նասարսուռ. լոյնատարր. խաւարասնունդ՝ ծիրանածուէն. կամարածածուկ. հրաշաղնին. մահահրաւեր. որոգայթադիր. չորեքկարգեան. ջրահեղձոյց. սաղարթափթիթ. օձաջամբ: Աւ այլք բազումք:

Ըստ այսմ են և բազում անուանք գոյականք, որք նախըրի՛ն միայն հոլովին. կամ ընդ բայս յարեւով վարին. ի՞նք:

* Սամանել հասանել յամբողջ գործոյն. — յովն. 4-րդ:

* Ամենցաւ յայց ելանել մեղ. — ի՛նք. վորդուէն. 52:

* ՚ի գեղե և լանէր խոկացեալ գաւաճանութեան. — յովն. 4-րդ:

* ՚ի ծոնք իջեալ խաղ առնէին. — ՚ի շարեմանոյն. 4-րդ. 8:

* Յորտաւ եղեալ զնմանէ՛ ընտրեցին զկայսին. — ի՛նք. 4. 22:

* Արեան ետ զսատանայական բարձրութիւն. — նոյն. 53:

Աւ այլոց առաքինութեանցն պարհաւ 4-րդ — նոյն. 63:

Ընտրում անուանք ևս կան՝ որք թէպէտ և տիրապէս հոլովին, բայց բազում անգամ և չէ բայս յարեւով վարին՝ իբր մի բայ. ի՞նք:

- * Որ ակն ածէ զերեսս անօրինաց յանդիմանել և չէ գուզելի. — առակ. Իբ. 21:
- * Հաւանեցոյց զանտեօքս Բուռն հարկանել. — Իգն. Ին. 51:
- * Օգիշերն ամ Ի գլուխ զազօթսն հարկեր. — յովհ. Իմար. Ժ:
- * Ոչ իշխեաց Ի գիտի հարկանել տիգրանայ. — Խոր. Բ. 15:
- * Եւ ոչ ողբանաց ինչ երեսն արար. — Իմ չընկալաւ. Էդիշ. Ը:
- * Մեծապէս հոգ տաներ հնարից կերաց. — Խոյ-նըն. Բ:
- * Սրոյ ճարակ զամենեւեառն տային. — Խոյն. Գ:

ԳԼՈՒԽ ԺԿ:

Յուզո գերանուն:

Թէ զի՛նչ է բանի պարի՛ն իցէ գերանուն:

Գերանունն է մասն բանի՝ որ փոխանակ անուան դնի, և առ որոշեալ դէմն վերաբերի. որպէս՝ Գու. խ. այն. որ. ևն. Գր. * Իմ կամքս է այն, զոր դու սիրես. — Լմից. աղ. Ճիշ. 50:

Ուր գերանունքս՝ այն. որ. գու. Իճ. եղեալ են փոխանակ անուանց. այնն փոխանակ անուանն՝ որ ցուցանէ զկամեցեալ իրն: Որն փոխանակ անուանն՝ որ ցուցանէ ըզսիրեցեալ իրն: Իսկ գու.՝ փոխանակ անուանս նծ: Սոյնն և Իճն՝ եղեալ է ՚ի վերայ անուանս հոգի՝ ՚ի տեղի անանուան կամեցողին. իսկ յօգս՝ զկամսն որոշեալ է առ առաջին դէմն: Յորս որպէս տեսանի՝ զերկուս պաշտօնս վարէ գերանունն: Մի՛ զի փոխանակ անուան դնի. իմ որոյ և կոչի գերանուն. այսինքն փոխանակ անուան. քանզի գերն փոխ լի. յոր միտս ասեմք, գերադատաւոր. գերասան. գերատանել. և այլն: Եւ երկրորդ՝ զի ցուցանէ, թէ յոր դէմն վերաբերի անուանն՝ որոյ փոխան դնի. և վասն այսորիկ ասացաք ՚ի սահմանի, թէ գերանունն առ

որոշեալ դէմս վերաբերի զորմէ ունիմք ևս խօսիլ 'ի յա-
ջորդ գլուխդ:

Վերանունն է հնգապատիկ. էական, ցուցական, ըս-
տացական, յարաբերական և դիմորոշական:

Վական դերանունն է, որ գոյականապէս և որոշակի
նշանակէ զդէմն իրին. որպիսի են սոքա. Աս. դու. քինքն.
իւր, իւրեանս ՚հազ որս դասին և սոքին. Գեաց և իրեաց.
որք պակասին 'ի յուղ գականն:

Յուցական դերանունն է, որ փոխանակ անուան ե-
ղեալ իբր յանդիման ցուցանէ զայն, զորմէ է բանն. որ-
պիսի են սոքա. Սա. դա. նա. այս. այդ. այն. սոյն. դոյն.
նոյն:

Ստացական դերանունն է, որ ածականապէս նշանակէ
զիմն որոշեալ դիմաց. որպիսի են սոքինս. Ամ. քոյ. մեր.
ձեր. իւր. իւրոյ. Օ ի սոքա (յերբորդ դէմն գոլով) նշա-
նակեն զայն ինչ, որ է այսր կի՞ այնր դիմի, [Թէ մարմին
իցէ այն, [Թէ հանդերձ, և [Թէ գործք. ևն. կը, յասերն
* Սորոտանէ զմարմինն իւր՝ այր անողորմ. — (առ. 4. 17.)
դերանունն իւր՝ ցուցանէ զիմն երբորդ դիմի, զորմէ
է այս բանս Աւ յասերն, * Տուր 'ի խրատ զտրտ քոյ. —
(առ. 4. 12.) դերանունն +ոյ՝ ցուցանէ զիմն երկրորդ
դիմի, առ որ է այս բանս:

Աւ որպէս յայտնի տեսանես, այսոքիկ դերանունք կազ-
մին 'ի սեռականաց էական դերանունացս Աս. դու. քն. քինքն.
զի սեռական սոցա լինի իմ. տ. քն. քնքն: Աւ վասն
այսորիկ բազում անգամ նաև սեռական հոլովք ցուցական
դերանունացս Սա. դա. նա. յաւելմամբ յ տառին իբրև ըս-
տացական վարին. որդոն. Սորոյ կի՞ սորայն, դորայ կի՞ դո-
րայն, նորայ կի՞ նորայն, սոյայն, դոցայն, նոցայն. որոյ յոգ-
նականն լինի, սորայք, դորայք, նորայք, սոցայք, դոցայք,
նոցայք. Աւ սոքա հոլովին ըն հոլովման ստացական դե-
րանուննս քոյ, քոյոյ. որդոն. սորայ, սորայոյ. նորայն, նո-
րայոյ. դոցայք, դոցայոց. ևն:

Յարաբերական դերանունն է, որ 'ի կարգս բանի՝
զորուք յառաջ բերեալ զնախընթաց կի՞ զ յաջորդ բառն
դնի 'ի տեղի նորա, յոր հոլով և պահանջեսցէ բանն. և

է բառս այս՝ որ. ԿՊ, * Արանեալ է այր, որ եզիտ զիմաստուն. — առհ. Դ. 13: Աւր բառս որ՝ եղեալ է ՚ի տեղի անուանս՝ այր: Այլ յաղագս այսր դերանուան բազում ինչ ունիմք ասել յերրորդ մասին. Գլ. ԺԴ:

Վիմորոշականքն են երեքին տառքս այսօքիկ, « Գ. Ն. որք իբր յորք ինչ յարելով ՚ի մասունս բանի՝ որոշեն զդէմն նոցա. ԿՊ, * Լա կամք» ՚ի բո ճշմարիտ ճանապարհիդ սէրն է. — ԼճԷ. աղճ. ճԺՆ. 30:

Սոքա թէպէտ լէ դերանուանս դասին, բայց չեն յատկապէս դերանուն. զի ոչ դնին փոխանակ անուան. բայց բանդ ի որոշեն զդէմն բառից, և լինին ևս սկզբունք կմ վերջատառքս յորոց բլխեն ցուցական դերանունքս, Սա դա, նա. սոյն, դոյն, նոյն. այս, այդ, այն, վնկ առ դերանունս վերաբերին:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. ԺԳ

Յաղագս Պարագայի դերանունաց

Պարագայք դերանունաց են Հինգ. Տեսակ, դէմք. Թիւ, Հոլով, և Հոլովումն: Ոմանք եօթն դնեն, յաւելեալ ՚ի սոսա զսեռ և զձև: Բայց յայտ է՝ Թէ ՚ի դերանունս սեռ ամենեկն ոչ գտանի. այլ՝ առ առաւելն՝ կարէ միայն ենթադրել լն սեռի այնր անուան, որոյ փոխան դնի, կամ լն որում վարի. ԿՊ, յասելն, * Աին գո՝ հաւատն ինձ. — (Եվ. Դ. 21.) գոն ենթադրէ փոխանակ իգի ցոցանէ զէգ նշանակել վասն յարելոյ յանուն իգական: Այլ յասելն, * Այր գո՝ չգիտեմ. — (Դև. Է. 60.) գոն ենթադրէ փոխանակ արուի:

Սոյնպէս և ստացական դերանունք ՚ի յարինն ՚ի սեռաւոր անուանս՝ լն այտ և եթ կարեն ենթադրել. ԿՊ * Անգ երկնեաց զքեզ մայր ոյ. — Էրգ. Ը. 5: Աւր դերանունս ոյ՝ իգականապէս ենթադրէ՝ վասն լինելոյ ածական իգական անուանս՝ նայր: Բայց այսպիսի ենթադրութիւնք ոչ կացուցանեն զսեռ մասանց բանի. զի ոչ ինքնին այնպէս նշանակեն, այլ՝ վասն յարելոյ յայլս:

Վմանապէս և ձև դերանունաց ոչ գոյ. զի դերան-

ուանք 'ի բարդիւն լէ այլ մասունս բանի՝ ոչ ևս մնան դե-
րանուն, այլ փոխադրին յարուն. որդոն, Եւրակերտ. նոյ-
նասրաշ. ինքնակալ. քոյիւնաշունչ. ևն. Արք ոչ վարին իբր
դերանուն, այլ իբր անուն. իսկ առ 'ի ունիլ դերանուն
դէն. հարկեր 'ի բարդիւն իբր դերանուն վարիլ:

Տեսակ ք դերանունաց են երկու, որպէս և անուանցն
յն նախատիպք, և ածանցականք, Սախատիպք են սոքին.
Իմ. քոյ. մեր. ձեր. նոյն. իւր. ինքն. և ևս՝ սորա դորա.
նորա. ևն:

Իսկ ածանցականք են նոյն նախատիպ դերանունք
վերածեալք յայլ իմն եղանակ նշանակելոյ 'ի ձեռն աննը-
շան մասնականց, այն, ին, ուն, առք, որն. և ձեւան
այսպէս:

Են. Սերային. ձերային. իւրային. իւրեանցային.
սորային. սոցային. դորային. դոցային. նորային նոցային. փք,
* Սէրոյն կերպիւր 'ի վերոյ խաչին տեսաւ. — իորոյն
'ի ձէն. ժամգրտի: Ի սոյն վերածին և զոր եղաք 'ի նա-
խընթաց գլ. Սորայ կի՞ սորայն. ևն:

Ին. Սերոյին. իւրոյին. քոյին. ձերոյին. իմոյին. փք:
* Տայէ մեղ ւոր զխաղաղուի 'ի միմեանց, և 'ի ձէրոյն իսկ
խորհրդոց. — իորոյն:

Են. Ինքնական. իւրական. իմոյական. ևն. փք: * Յետ
այսորիկ յիննուն պատիւն վերադարձեալ. — ւնք. 'ի ձէն
պարտագի:

Եւոր. Ինքնաւոր. փք, * Անի մշտածին իննաւոր ա-
նարորդիւր բոյս բիւրաստեղունս. — նոր. զի՞:

Ուն. Ինքնուի. նոյնուի. ևն. փք, * Տպաւորէ զին-
նուի փառաց իւրոց. — ւնք. 'ի ձէն. պար:

Ղէմք դերանունաց են յայտարարուիք որոշեալ ան-
ձանց. կի՞ այնոյ՝ որք իբր գիմաւոր նկատին, և իբր գիմօք
որոշին. և են երբեակ. առաջին, երկրորդ, և երրորդ:
Եւ աջին դէմքն յայտ առնէ զայն, յորմէ է բանն. կամ որ
խօսի. որդոն, Ե. ձէն:

Երկրորդ դէմքն յայտ առնէ զայն, առ որ է բանն. կի՞
լէ ում լինի խօսիլ. որդոն, Ե. որոն:

Երբորդ դէմքն յայտ առնէ զայն, զորմէ է բանն կամ յաղազս որոյ լինի խօսիլ. որդոն, Ս. Էն. 1-ր:

Ս. այս երբորդ դէմն վերաբերին և այլ ամ դերանունանք. Թէ ստացականք. որդոն, ԼՏ. Բր. 4-ր. 3-եր. 1-ր. 2-ր. և Թէ ցուցականք. որդոն, Ս. Գ. 2-ր. 2-ր. 3-ր. 4-ր. 5-ր. 6-ր. 7-ր. 8-ր. 9-ր. 10-ր. 11-ր. 12-ր. 13-ր. 14-ր. 15-ր. 16-ր. 17-ր. 18-ր. 19-ր. 20-ր. 21-ր. 22-ր. 23-ր. 24-ր. 25-ր. 26-ր. 27-ր. 28-ր. 29-ր. 30-ր. 31-ր. 32-ր. 33-ր. 34-ր. 35-ր. 36-ր. 37-ր. 38-ր. 39-ր. 40-ր. 41-ր. 42-ր. 43-ր. 44-ր. 45-ր. 46-ր. 47-ր. 48-ր. 49-ր. 50-ր. 51-ր. 52-ր. 53-ր. 54-ր. 55-ր. 56-ր. 57-ր. 58-ր. 59-ր. 60-ր. 61-ր. 62-ր. 63-ր. 64-ր. 65-ր. 66-ր. 67-ր. 68-ր. 69-ր. 70-ր. 71-ր. 72-ր. 73-ր. 74-ր. 75-ր. 76-ր. 77-ր. 78-ր. 79-ր. 80-ր. 81-ր. 82-ր. 83-ր. 84-ր. 85-ր. 86-ր. 87-ր. 88-ր. 89-ր. 90-ր. 91-ր. 92-ր. 93-ր. 94-ր. 95-ր. 96-ր. 97-ր. 98-ր. 99-ր. 100-ր.

Սոյնպէս և ՚իցուցականս համեմատութի միմեանց՝ ոմանք նկատին իբր առաջին, կի՛ք իբր մօտաւոր. որդոն, Գ. 2-ր. 3-ր. 4-ր. 5-ր. 6-ր. 7-ր. 8-ր. 9-ր. 10-ր. 11-ր. 12-ր. 13-ր. 14-ր. 15-ր. 16-ր. 17-ր. 18-ր. 19-ր. 20-ր. 21-ր. 22-ր. 23-ր. 24-ր. 25-ր. 26-ր. 27-ր. 28-ր. 29-ր. 30-ր. 31-ր. 32-ր. 33-ր. 34-ր. 35-ր. 36-ր. 37-ր. 38-ր. 39-ր. 40-ր. 41-ր. 42-ր. 43-ր. 44-ր. 45-ր. 46-ր. 47-ր. 48-ր. 49-ր. 50-ր. 51-ր. 52-ր. 53-ր. 54-ր. 55-ր. 56-ր. 57-ր. 58-ր. 59-ր. 60-ր. 61-ր. 62-ր. 63-ր. 64-ր. 65-ր. 66-ր. 67-ր. 68-ր. 69-ր. 70-ր. 71-ր. 72-ր. 73-ր. 74-ր. 75-ր. 76-ր. 77-ր. 78-ր. 79-ր. 80-ր. 81-ր. 82-ր. 83-ր. 84-ր. 85-ր. 86-ր. 87-ր. 88-ր. 89-ր. 90-ր. 91-ր. 92-ր. 93-ր. 94-ր. 95-ր. 96-ր. 97-ր. 98-ր. 99-ր. 100-ր.

Ս. յլ զիտե՛լի է, զի դերանունս Էն. յորժամ առանձինն վարի, Թէպէտ յերբորդ դէմն վերաբերի, սակայն յորժամ չէ դերանունս յարի, կարէ վերաբերիլ յառաջին և յերբորդ դէմն ևս. ի՛նչ, * Ս. Էն. սպանի զնա. — 4-րդ. 4-րդ. 41-ի:

- * Ս. Էն. խառնեցար ՚իտոյն մաքրուի. — Գ. 2-ր. 3-ր.
- * Ս. Էն. Էն. զդժոխս աւերեցեր. — 2-ր. 4-ր.

Թի՛ւնք դերանունաց են երկու. եզական, և յոգնակի. Օ՛ր որ իբրև զմի նշանակէ՝ ասի եզական, Թէ միոյ դիմի իցէ, և Թէ բազմայ. որդոն, Ս. դու. իմ. մեր. ձեր. ևն: Իսկ որ իբրև զբազում դիմաւորս նշանակէ, ասի յոգնական. որդոն, Ս. եք. դուք. մերք. իմք. ևն:

Հորովք դերանունաց են տասնապատիկ փոփոխումն մի և նոյն դերանունն՝ ըստ օրինակի անունաց. որոց և բազմաց կոչականքն պակասին. ին որում եղաք յառաջին մասին:

Հոլովմունք դերանուանց են պէսպիսունիք հոլովից նց որպէս և անուանցն. իս որում յնյոտ է յերկրոց յառաջին մասին անդ:

Ըսլ գիտեւի է հաս, զի ցուցական դերանունքս՝ Սոյն. քոյն. նոյն՝ հաստերիւ միայն հոլովին. իսկ յայլ հոլովն լրանան ՚ի ցուցական դերանունացս, Ս. ք. ն. ՚ի հոլովիլ նոցա՝ Ս, որին. ք, քրին. ևն. որպէս եղաք յառաջին մասին:

Գիտեւի է երկրորդ, զի ցուցական դերանունացս, Լչ. աք. նչ. ու. ք. ն. եզակի տրականքն, որք են՝ այտմ, այտմիկ. այդմ, այդմիկ. այնմ, այնմիկ. սմին. դմին. նմին. յորժմ՝ յարին յառաջոց ՚ի բցական՝ հակ ՚ի պիմական հոլովս անունանց, իբր բացառական և պատմական վարին՝ զք, * լազում ծնանին հերձուհաք յայն պատճառէ. — շնորհիւն * Լ. յուհեակ զգոյշ լեր յայն մմէ. — ՚ի վար. ուղիւն * Լ. ին զուրբսն յայն անապատէ. — եղիւն. վարքուէն * Լ. հան է նին քաղաքէ ասորի քրիստոնեայս. — ՚ի նոյնն:

Եւ դարձեալ այտքիկ ցուցական դերանունքս, այտինքն են այտ, այդ, այն, երբեմն եղական ձայնիւ՝ վարին իբր յոգնական, մահաւանդ յուղղականն. զք, * Երկու այլ և սքահանայք երանեւիք, որոց անունքն են աք (յն այտքիկ), սամուել և արբահամ. — եղիւն. է. * Լ. յք (յն այդքիկ) և ՚իմարդիկ երեւին. — նոյնն. է. * Լ. յն (այտինքն այնք) էին իղծք աղօթից նոցա առ աստուած. — նոյնն. է:

Գիտեւի է երրորդ, զի ստացական դերանունաց եզակի սեռականքն՝ բազում անգամ իբր տրական վարին՝ զք, * Արդեակ ինչ իմաստուն անասն. — փոխանակ աստուայ իմում իմաստուն. ուղիւն. ք. 1: * Տուր փրկուիւն ինչ ծառայի. — ՚ի քում ծառայի. նոր. եր. * Լ. նկարոտ է աստուած. այլ սակայն քաղցեալ և կարոտ է Էրայ փրկութեան. — արինքն մերում փրկութեան. նոր. եր. * Ստորու զթաղաւորութիւնն՝ արտաշի որդւոյն երայ. — ՚ի որդւոյ իբրում. յովն. է. 1:

Եւ ներհակ այտմ, եղակի տրականք սոցա բազուման.

գամ իբրև սեռական վարին. զի, * Երեսն խոռվուէ հաշ-
տարանք. — փոխանակ ասելոյ, խնոյս խոռվուէ. նաբ. 121

* Ե ներքոյ Կոմի Թիբուէ եմք գրաւել. — 122. պար.

* Բնկան զերգարն օրհնուի Էրեսն լեզուի. — նաբ. 122

* Օ համայնն հաւաքեսցէ առ Ինոյն մարմին Էրեսն գր-
խոյ. — նաբ. Է Էանն. 123:

Եսկ Կոմի ուրեք ուրեք դնի ևս փոխանակ սեռա-
կանի էական դերանուանս՝ Կոմ, իբր յատկացուցիչ. զի,

* Գուքեղէն Ի Կոմի լրուէ փառաւորեալ իսկ էիբ. —
փոխանակ ասելոյ, Ի քո լրուէդ. նաբ. 124:

Գիտե՛լի է չորրորդ, զի յարաբերական ոչն յուղղա-
կան հոլովն՝ երբեմն իբր սեռական վարի. զի, * Գլխա-
ցաւ Ի նոսա այն, ոչ ոչ երբէք պակասցաւ գուծ նր. —

փոխանակ դնելոյ, որոյ ոչ երբէք. 125: Է Էն. 140:

Երբեմն իբր տրական և բացառական. զի, * Հայցէ
Ի բաց զինքն հատանել յազգէ յայնմանէ, ոչ իրաւունք

ոյ տարամերժեալ տրոհեալ է Ի նոյանէ. — Ի յորոց ի-
րաւունք ոյ. 126. Է Էն. Է Էն:

Երբեմն ևս իբր գործիական, կի՞ք ներգոյական. զի,

* Եւ Թէ պարսաւէ ոք (չիս, և դատի յայն ինչ, ոչ Ի
մտաց իղձէ ոչ դատիմ, ոչ փոյթ ինչ առնեմ. — Ի ո-
րով ոչ դատիմ Ի իղձէ մտաց. նաբ. 127:

Յայտոսիկ վերոգրեալ օրինակոյ, յորս ոչն դնի իբր
սեռական, իբր տրական, իբր բացառական, 128, հնար է

համարիլ ևս իբր շաղկապ Թարմատար, կի՞ք պատճառա-
կան: Եւ յայտալիս պարտ է զգուշութի վարիլ և միայն

Ի պահանջել հարկի վայելչութեան բանին առնուլ Ի
կեր:

Գիտե՛լի է ևս, զի բացում անգամ յարի սա Ի բառ-
սրդ, Էն. Է Էն. Է Էն. Է Էն. և վարի 12 նոսա իբր մասնական ա-

նուն. բայց այնու ևս՝ ոչ կորուսանէ զյարաբերականուի
իւր. որպէս երևի Ի սոսա. * Յոր Էն. հայի ոք, Ի նոյն

փոխի մտօք. — նաբ. Է Էն. * Որ Էն. Է Էն. ուրիշ Ի սրտի
իւրում, դեղ բժշկուէ նր չիբ. — 129. Է Էն. Է Էն. * Որ

Է Էն. սրտ սիրէ երկայնել զբանս վիպեալուէ, զի իրան յովհան-
նու քննեցցի զոսկեբերանին. — Է Էն. Է Էն. 22:

Յի վախճան դերանուանց ամի գիտելի է և այս, զի ՚ի հոլովս սոցա գտանին ուրեք ուրեք խոտորումնք ինչ արտաքոյ սովորուէ. յորոց գործածուէ պարտ է զգուշանալ:

Գ. Լ. ՈՒԽ. ԺԳ.

Յուզոս Բայն:

Թիւ զի՞նչ է սահի գործի՞ն էնէ Բայն:

Բայն է մասն բարի որ զառս, կի՞ք զկիրս, և կի՞ք զլ ինելուիս իրաց՝ իւ ժամանակաւ նշանակե՞ ը որոշեալ դիմաց. վասն զի յայտ առնէ կի՞ք զներգործել իրաց յայլս, կի՞ք զկրել նոցին՝ յայլմէ, և կի՞ք լոկ զգործել և զլ ինել նոցին՝ ը այս ինչ՝ կի՞ք ը այն ինչ դիմաց. որպէս յասելն, * Բհա մեղաւորք լարեցին՝ զաղեղունս իւրեանց. — (սողմ. Ժ. 3.) նշանակի ներգործել մեղաւորացն յաղեղունս. և այս՝ յերբորդ դէմն. Եւ յասելն, * Յ գաղտնի նետից բանսարկուին ձերսորեցայ. — (շար. լիժ.) նշանակի կրելն առնին ՚ի նետից բանսարկուին. և այս՝ յառաջին դէմն. Եւ յասելն, * Լ ինչ զու հաւատարիմ յամի. — (ժաղով. է. 8.) նշանակի հաւատարիմ լինիլն առնին. և այս՝ յերկրորդ դէմն:

Բորդ՝ որովհետեւ յատուկ է գործողուէց և լինելութեց ՚ի ժամանակի կատարիլ, կի՞ ՚ի ներկայն, կի՞ք յանցելն, և կի՞ք յապագայն, բայն ևս՝ որ զգործողուիս և զլ ինելուիս նշանակե, զուցանե զնոսին իւ ժամանակաւ, կի՞ք ընդ ներկայիւ. որգոն, գործէ՞՞. կի՞ք իւ անցելով. որգոն, գործէ՞՞. և կի՞ք իւ ապակայիւ. որգոն. գործէ՞՞:

Բայք բաժանին յերկուս, յեական և յառքական, Լ ապահոք են, որք նշանակեն սոսկ զլ ինելուի իրին իւ ժամանակաւ. և են չորեքին. Լ զառնէ. Լ ինչ. Լ ինչ. Լ ինչ. Լ ապահոք են, որք գառնել կի՞ք զրկել իրացն նշանակին. զոր օրինակ, Տնկեմ: Լնում: աղօթեմ. մատչիմ. ազատիմ: և այլն:

Լ առքական բայք բաժանին ՚ի կանոնաւորս և յանկանոնս Լ կանոնաւորք են, որք ՚ի խոնարհմունս, կի՞ք ՚ի վե-

բացմունս իւրեանց՝ հասարակօրէն անտոտիս մեան ձայնիւ, անթերի ժամանակաւ, և անպակաս դիմաւ: Աւ են սորա. Վարժեմ. հատանեմ. զօրացուցանեմ. Աշամ. խոստանամ. Թողում. ընկենում: Աւ որք ընդ սորօք պարունակին:

Իսկ անկանոնք են, որք ին վերոյդրեալ տեսակաց ոչ ըծորդին ամբողջ. այլ կմ պակասին ՚ի ժամանակս ինչ, և յայլոց լրանան. և կոչին պակասուորք. և են սորա. Ուտեմ, կերայ. ըմպեմ, արբի. ճանաչեմ, ծանեայ. ունիմ, կալայ. երթամ, չոգայ: Կմ զարտուղին, ին այլայլին ձայնիւ ՚ի խոնարհիւն իւրեանց. և կոչին զարտուղիք. և են սորա. Անեմ, արարի. դնեմ, եդի. լսեմ, լուայ. տամ, ետու. մեղանչեմ, մեղայ. յառնեմ, յարեայ. դամ, եկի. Աւ կմ երբեմն պակասին յառաջին և յերկրորդ դէմն, ևս և ՚ի յոգնականան. և կոչին դիմադուրիք. որպիսի են սորա. Յաջողե. լուսանայ. Թոճի. հմրկ է. և որք ի սորօք են: Օ որոց ամենեցուն զըծորդութան եղաք առանձինն յառաջին մասին:

ԳԼՈՒԻ ԺԵ:

Յառաջ պարագայից Բ. Բ. Բ. յառաջ Սեռից:

Պարագայք բայից են պէսպէս հետեմունք որպիսուն նոցա. և են ինն. Առ. մե. տեսակ. Թիւ. դէմք. ժամանակ. եզանակ. խոնարհմունք. և ըծորդուիք:

Անք բայից, որք ՚ի հոց կոչին տրամադրուիք, են որոշմունք նոցա ըստ ներգործականութեան, ին կրաւորականութեան, ին հասարակ՝ և ին չէզօք գոլոյ. Ուտի և են չորք. Ներգործական, կրաւորական, հասարակ, և չէզօքական:

Ներգործականք են նոքա, որք նշանակեն զներգործելիքին ՚ի կրօնն՝ որով և իցէ գործողուիք, Թէ արտաքին իցէ, և Թէ ներքին. որքոն, Խորտակեմ. գովեմ. սիրեմ. նա. Որովք նշանակի սոյնպիսի գործողուի, զոր խորտակողն՝ գործով ներգործէ ՚ի խորտակեալն. գովողն բանիւ ներգործէ ՚ի գովեալն. սիրողն՝ սրտիւ ներգործէ ՚ի

սիրելցեալն. ԳՅ, * Ղու իւրաբանիցեցի զգլուխ վիշապին. — առջ. կՊ, 13: * Ղու իւրեցեցի զքեզ ընկերն, և մի քո բերան. — առաջ. ԻԵ. 2: * Սերեցեցի զաստուած, որ ինչեցեցն զմեզ. — Խորհրդ:

Կրաւորականք եւն, որք նշանակեն, զկիրս իրին յումեքէ ներգործողէ՝ որով և իցէ կրելուի. որդոն, Խորհրտակիմ, գովիմ: սիրիմ. ԼԻԱ: Յորս նշանակի կրելուի խորտակելոյն ՚ի խորտակողէն, գովելոյն ՚ի գովողէն, սիրելոյն ՚ի սիրողէն. ԳՅ, * Անք իւրաբանիցեցի ՚ի նմանէ. — առաջ. Խ. 9: * Ինքան խտաստոց գովի ՚ի մարդկանէ. — առաջ. ԺԷ. 8: * Ար սիրէն զիս, ինչեցեցի ՚ի հօրէ լամի. — յով. ԺԳ. 21:

Հասարակք եւն, որք միով կրաւորական ձայնիւ մերթ զքերգործուի իրին առ կրօջն նշանակեն. և մերթ զկրելուի իրին յումեքէ ներգործողէ. որդոն, Նմանիմ, համարիմ, դատիմ. ԼԻԱ: Արովք մերթ նշանակի ներգործուի ծնողին, համարողին և դատողին. և մերթ կրելուի ծնելոյն, համարելոյն և դատելոյն. ԳՅ, * Սի որ գորեցի զընկեր իւր, զի մի և ինքն գորեցի յարդարագատն այ. — զնքն. ընդհանր:

Չէզոքականք եւն՝ որք զներգործուի գործողին յինքեան ՚ի գործողն նշանակեն. և ոչ իբր ՚ի գործողէ առ կքող որք. ԳՅ, * Փնտրեցեալ էրնայ ամբարիշտն առանց ուրուք հալածելոյ. — առաջ. ԻԶ. 4:

Սորա կի՞ ը ներգործակն բայից լծորդին, և կի՞ ը կրաւորականաց: Արք ը ներգործականաց լծորդին, կոչին ներգործակերպ չէզոքականք. որպիսի են այն ամ չէզոքական բայք որք յանգին ՚ի էն, ՚ի քճ, և ՚ի աճ՝ ԳՅ, Ղիմեմ գնամ. վարթում: և որ ը սորք:

Իսկ որք ը կրաւորականաց լծորդին՝ կոչին կրաւորակերպ չէզոքականք, կի՞ ձայնակրականք. որպիսի են այն ամ չէզոքական բայք որք ՚ի է՛ յանգին՝ ԳՅ, Հաշտիմ: սրնանիմ: փախչիմ: և որ ը սորք:

Ե՛ւ յԼ գիտելի է, զի են բաղում բայք ներգործականք՝ որք երբեմն իբր չէզոքական վարին. որդոն, ասպատակեմ: ծագեմ: յաճախեմ: կարդամ: համբառնամ: յաւելում: զեղում. ԼԻԱ:

Այլ չէ հակառակն՝ եւս բազում չեզոքական բայք, որք իբր ներգործական վարին. որդոն, լուեմ. խնայեմ. մաղթեմ. ստեմ. փայլեմ. անգիտանամ. ըղձամ. վստահանամ. և այլն:

Կան և բազում կրաւորական բայք բղխեալ ՚ի բայից եղեւոց չէ գործէ՛նիւ և չէ հասանէ՛նիւ, որք իբր ձայնակրական վարին. որդոն, ամբոխիմ, բորբոքիմ, ղիւնիմ, թաւալիմ, կանգնիմ, ձգտիմ, գտանիմ, լքանիմ, ևն:

Այլ ոմանք՝ թէպէտ և սակաւք ՚ի կրաւորական բայից իբր հասարակ վարին. որդոն, կերակրիմ, կերպարանիմ, վարժիմ, ևն:

Սոյնպէս և ոմանք ՚ի ձայնակրական բայից իբր հասարակ վարին. որդոն, աշխատիմ, կեղծաւորիմ, հաճիմ, պաշտտիմ, օգտիմ, ևն:

Կան ևս՝ բայք ինչ, որք թէպէտ և կրաւորականք են, բայց անխտիր իբր հասարակ վարին. որդոն, ախորժիմ, հաշուիմ, տուժիմ, ևն:

Գիտեւի է ևս՝ զի գրեթէ ամ ձայնակրական բայք որք չէ կրաւորականի գործեմ բային լծորդին, իբրև ըզնեւերգործակերպ չեզոքականս խոնարհին. որդոն, հակառակեմ, հրաժարեմ, սարսափեմ, բնակեմ, ևն:

Հարկաւոր է ևս գիտեւի զի բազում բայք կան՝ որք փոփոխութիւն չէն չէն ալ և ալ լծորդութիւն խոնարհին. որդոն, խխնջամ, խխնջեմ, Ծփամ, ծփիմ, խրոխտամ, խրոխտանամ, կարօտիմ, կարօտանամ, Օբաղնում, զբաղիմ, թազիմ, թագում, և այլ ևս:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. Ժ. Օ.:

Յոդո՛ք յնոց բայնց:

Ձեք բայից մտածին չն պարզուն, ըստ բարդութեան, և չն բաղադրութեան նոյա. ուստի և բայք երեք են ըստ ձեոյն. Պարզ, բարդ, և բաղադրեալ. Պարզ բայն է, որ զպարզ նշանակութիւն առից կամ կրից ցուցանէ. որդոն, Նեկանեմ. հարկանեմ, զարդարեմ. ստեղծում. և այլն:

Իսկ բարդ բայն է, որ զօղեալ չէ այլում նշանական բառի՝ դերկուս իմացուածս առից կի՞ կրից ՚ի միջ բերէ. որդոն, Ըհարեկեմ. յաղթահարեմ: գեղազարդեմ: կենդանաստեղծում. ևն:

Ոմանք յայտիսի բայից վասն բարդուէ այլազգ խոնարհին, քան զոր յառաջն. փք, Բերեմ, բերի, բեր. ընծայաբերեմ, բերեցի, բերեալ: Հարկահեմ, հարի, հար. յաղթահարեմ, հարեցի հարեալ. ևն:

Իսկ բաղադրեալ բայն է, որ բաղկանայ բաղադրական մասնկամբք. և այս՝ քառակի:

Նախ՝ առ ՚ի դարդ, կի՞ առ ՚ի եղանակաւսրել զնշանակուին. որդոն Տարակորդեմ: բաղճուեմ. Բոյորոշեմ: վիճակաորեմ: յանկաորեմ. ևն:

Երկրորդ՝ առ ՚ի փոխխումն նշանակուէ. փք, Անարդեմ. որդոնեմ, որդիտարեմ. արդոշեմ. արարեբերեմ: հեմաճայնեմ: որդամբանեմ. ևն: Ըյլ յաճախ գործածուի մասնկանցս՝ ար. հմ. հմ. որմ. ար. Բոյ. ևն, աղաւաղէ զչնորհս կազմուէ բայից:

Երրորդ՝ առ ՚ի վերածել յայլ իմն լծորդուի ՚ի ձեռն մասնկանս՝ ան. փք, ( )ծեմ, օծանեմ, բուծեմ, բուծանեմ, և այլն:

Չորրորդ՝ առ ՚ի յաճախականապէս նշանակել ՚ի ձեռն յօդիցս, ար. ար. ար. ար. ևն. փք, Խոցել. խոյտել. պատել. պատառել. քակել. կակել. գրգռել. զգրգռել. եղծանել. զեղծանել. ընկենու. զընկենու. անցանել. զանցանել. և այլն:

Ըյս կերպ յաճախման բայից լինի երբեմն նաև կրկնելով առաջնոյ վանկի բային. որդոն, բեկել. Բեկեկել. կցել. հիկցել. բախել. Բաբախել. ջաղխել, ջաղխաղխել. շրջել. շրջշրջել. ևն:

Ի ինի այս երբեմն նաև կրկնմամբ նոյն բայի փք, * Ըւարնոք լուարնոք բանից խնոյ. — յբ. թ. 17: * Օարթիցնոք զարթիցնոք . . . յարբեցուէ ստատանայական մն լորունց. — Իորոն: * Ըլ եթէ պարտ է զստատիկն աս տարօր ասել. . . ահա գրեմ գրեմ: և ոչ անխայեմ. — ար. հն:

Երբեմն դրուք դերբայից այն բայի փոքր, * Քակելով քակելին՝ զոր ինչ նա շինէր. — Իծէ. ճռռ. 31: * Երթալով երթայր և զօրանայր. — յո՛ւն. 4: * ( ) Երհնելով օրհնեսցուք զանձանս մորուինս. — յո՛ւն. 4:

Երբեմն դրուք աներևութին, կի՛մ լուսնելուն ըն անցելոյն. փոքր, * Են բազումք՝ որ սիրել սիրեն, այլ ոչ սերտիւ. — արգ. 31: յո՛ւն. 4: * Հարեալ եհան զնա ՚ի դրբախտէ անտի. — 4: Բ. 13: Եւ զգուշանալ պարտ է ՚ի յաճախելոյ զայսպիսիս,

Երբեմն դրուք արմատոյ բային. փոքր, * Աղով իւքնըզովեցաք զանձինս՝ ոչ ինչ ճաշակել. — 4: արգ. 14: * Երհամարհանօք արհամարհեն զօրհնողին. — յո՛ւն. 5: * Ողբասցեն ողբս ձայնիւ, և ասացեն թշուառութիւն թշուառացաք. — 4: Բ. 4:

ԳԼՈՒԽ ԺԿ

Յոգութեանց Բնից:

Տեսակք բայից նկատին ըն նախնական և ըստ անցողական նշանակուէ իւրեանց. ուստի և բայք կրկին են ըն տեսակին. նախագաղափար. և անցողական՝

Նախագաղափար կի՛մ նախատիպ բայք են, որք կան ՚ի նախկին նշանակուէ իւրեանց, թէ պարզ իցեն, թէ բարդ, և թէ բաղադրեալ և ցուցանեն զառս գործողին միայն. որդոն, բարկանամ: խոնարհում: զարթնում. ևն: Սորա կոչին նախագաղափար, կի՛մ նախատիպ, զի են իբր գաղափար և տիպ անցողականաց. մանաւանդ թէ՛ իբրև արմատ նոցին:

Իսկ անցողական կի՛մ ածանցական բայք են, որք ՚ի ձեռն ածանցակերտ մասնկանս ունեն՝ ածին և իբր թէ անցուցանին յայնպիսի որպիսութիւն, որով նշանակեն ոչ միայն զգործողութիւն առնողին, այլ և զգործել կրողին ՚ի ներգործելոյ անտի արարողին. որդոն Նարկացուցանեմ: խոնարհեցուցանեմ. զարթուցանեմ. և այլն. փոքր առնեմ՝ զի այլ որ բարկացի. առնեմ: զի խոնարհեցի. առնեմ: զի զարթուցի. ևն:

Եւրդ՝ Թէպէտ բազում բայք լինին անցողականք. բայց առաւել լապէս չէզոքականքն. ի՞նչ, Նեմեմ, Ճէճեցոցանէն. մերձենամ, Բերչեցոցանէն. վայրանամ, զայրացոցանէն. ևս, Եւ յաճախագոյն ևս ձայնակրականքն. ի՞նչ, Օկրծիմ; զճէճեցոցանէն. Թմրիմ, Բճրչեցոցանէն. խոնջիմ, Խոնջեցոցանէն. սողիմ; որդեցոցանէն. Հանգչիմ; հանգոցանէն. և այլն:

Եւ զիտեւլի է՝ զի ոմանք ՚ի ձայնակրական բայից՝ յանգեալ ՚ի էն երբեմն իբր անցողական նշանակեն. որդոն՝ աշխատիմ; աշխատէն. զբաղիմ; զբաղէն. Հնազանդիմ; հնազանդէն. սասանիմ; սասանէն. ևս, որբերբեմն իբր ներգործակերպ չէզոքական ևս վարին. որպէս սոսցաք ՚ի 4: 27:

Գիտեւլի է զարձեալ՝ զի երբեմն անցողականք կազմին ՚ի ձեռն բայիս՝ աւել ի՞նչ, * Եւ յախիր ասն գործեւ զանարժանսն. — ի՞նչ գործեցուցանեն. որ է ասել առնեն՝ զի այլք գործեցոցն. ասի. 1: 4: * Եւ թէ ծառայ իւռնին ոչ լի, իւ միանուշա ասն լիւր հմա. — ի՞նչ լիցուցանեն նմա՝ զանելով զիւս իւ միանուշա. Եւ 1: 4: * Տայ և ժողովել զնշխարս կոտորոյն. զի ունիոյին զայն ՚ի յեշատակ սքանչելեացն. — Ի՞նչ. [Ժ. 10:

Գ. Լ. ՈՒՒՍ. Ժ. Բ.:

Յաղագս Թոմայի, և Գլխաց Էջի:

Ասն Թոմոց և զիմաց բայից սակաւ ինչ ունիք ասել. զի զոր ինչ խօսեցաք զԹոմոց անուանց, և ըզզիմաց զերանուանց, նորք յայտին ին խիք և թիւք և զէմք բայից. Օ ՚ի որպէս թիւք անուանց մտածին ին եղականութեան և ըստ յոգնականութեան հոցին, սոցապէս և թիւք բայիցն մտածին ին եղականութեան և ին յոգնականութեան իւրեանց. ուստի և են երկու. եղական և յոգնական:

Եղականն է, որ նշանակէ զմիակի ներգործութի կմ կրելու ՚ի միոյ գործողի կմ կրողի. ի՞նչ, Գործեմ, գործիմ. և այլն:

Յոգնականն է, որ նշանակէ զբաղում ներգործուին

կի՞ կրեւուիս բաղում գործողաց կի՞ կրողաց. ի՞նչ, Պարծեմք. գործիմք. ևն:

Վե՛մք բայից ե՛ն այնք, որք ցուցանեն զգործողուիսն լինիլ որոշեւ աւճին. և ե՛ն երեք. Վաաջին՝ գործէ՛ն. Երկրորդ՝ գործէ՛ն. Երրորդ՝ գործէ՛ն. Քանզի գործք և կիրք՝ կամ նորա ե՛ն, որ խօսի. և ի՞նչ այսմ է առաջին դէմքն. որդոն, Պատմ. պատմեմ. ևն: Կի՞ նորա, ի՞նչ որում լինի խօսիս. և ի՞նչ այսմ է երկրորդ դէմքն. որդոն, գնաս. պատմես. ևն: Եւ կի՞ նորա, զորո՞ւ լինի խօսիլն. և ըստ այսմ է երրորդ դէմքն. որդոն, Պատմ. պատմէ. ևն:

Պ. Լ. Ա. Ի. Խ. Ժ. Թ.

Յ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.

Ճամանակք, կի՞ ի՞նչ հնոց՝ ամանակք բայից ե՛ն, որք ցուցանեն զառս կի՞ զկիրս լինիլ: յայս ինչ, կի՞ յայն ինչ ժամանակի. ի՞նչ, կի՞ ՚ի ներկայն, կի՞ յանցեալն, և կամ յապագայն. ուստի և ե՛ն երեք. Ներկայ, անցեալ, և ապառնի: Եւ անցեալն քառակի նկատի. ի՞նչ իբր անկատար, իբր կատարեալ, իբր յարակատար, և իբր գերակատար: Եւ ի՞նչ այսմ ժամանակք բայից ասին լինիլ վեց. ի՞նչ, Ներկայ, անցեալ անկատար, անցեալ կատարեալ, անցեալ յարակատար, անցեալ գերակատար, և ապառնի:

Ներկայն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս յառաջիկայ կէտ ժամանակի, կի՞ այժմ նորոգ սկսեալ որդոն, Սարեմ, վարեմ, վարէ. զենում, զենուս, զենու. և այլն:

Նկատար ժամանակն, կի՞ ի՞նչ հնոց յարաձգականն է յորում բայն նշանակէ զառս կի՞ զկիրս արդէն սկսեալ բայց դեռ ՚ի ճանապարհի առ ՚ի կատարիլ. որդոն, Սարէի, վարէիր, վարէր. զենուի, զենուիր, ևն:

Կատարեալ ժամանակն, կի՞ ի՞նչ հնոց՝ յարակայն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս կատարեալ կի՞ վճարել. որդոն, Սարեցի, վարեցեր, վարեաց. զենի, զեներ. ևն:

Յարակատար ժամանակն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս վճարեալ, և ժամանակ ինչ ևս ՚ի վերայ

անցեալ զորոն, Սարեալեմ, ես, է. զենեալեմ, ես, է. և այլն:

Պերակատար ժամանակն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս ոչ միայն վճարեալ, այլև յետ վճարման բազում ժամանակ ևս ՚ի վերայ անցեալ զորոն, Սարեալ էի, էիր, էր. զենեալ էի, էիր, էր. ևն:

Ապառնի ժամանակն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս իբր եղանակի, կի՞ իբր հարեբ ձեռալ առ ՚ի լինիլ զորոն, Սարեցից, վարեցես, վարեցէ. զենից, զենցես, զենցէ. ևն:

Սասն յարակատար և զերակատար ժամանակաց, (լէ որս և վասն անցելոյ ստորադասական եղանակին) գիտելի է նախ, զի յոգնական սոցա կրկնակի ձևանայ. Արբեմն առանց չէի. զի, * Խաւարեալ եմք ՚ի զբազմունս իրաց աշխարհիս. — ևնք. ՚ի Բէն. սոց. զի * Խրատել էք յաճառունս գրոց. — շնորհիւ ընդհանր:

Իսկ երբեմն չէի. զի, * Քի շնորհիւն փրկեալք եմք. — ևնք. ՚ի Բէն. սոց. զի:

Անիրաւեալք էաք ՚ի սատանայէ. — ևնք. սոց. ճէլ:

* Սասն անուան քսի ձգեալք էին մեծապէս. — էլիշ. ք:

Սյլ յայսպիսիս յաճախութիւն չէն ծանրալուր առնէ զխոնարհմունս բայից:

Սոքա առ հասարակ թէպէտե ՚ի էալ յանգին, բայց երբեմն ՚ի էյէալ ևս դնին, թէ ներգործականք իցեն և թէ կրաւորականք, թէ չեղոքականք իցեն և թէ հասարակ. զի, այրեցեալ, սիրեցեալ, խօսեցեալ, կարծեցեալ ևն:

Պիտելի է երկրորդ, զի սոքա թէպէտ նախադաս լինելով հակոսն բայի ձևանան, զորոն, հատեալ եմ, ես, է. թողեալ էի, էիր, էր. ևն, բայց ՚ի գործածուել յետագաս լինելով վայելուչ ևս կերպաւորին. զի:

* Այն մարմին է, որում դուգես վրձակել. — ևնք. սոց. զի * Աս միայն է պատուեալ և անջատեալ յեկեղեցոյ, որ ՚ի հաւատս կործանի, և մեղաց լինի պաշտօնեայ. — սոց. զի. զարգ էիլի:

Արբեմն այլ մասն բանի ևս լէ մէջ անկանի զի, * Իս

է օրն լինելունն նախկեալ, և ոչ յորայ, կի՛ք երեմիայ. — նոր. Գ. Բան. 42. * Քանզի խաւար խոր և գիշեր արխարաւից էր 'ի վերայ բնուէս մերոյ մածուցեալ. — սորգ. 3. դեբ. 21

Պիտեւի է երրորդ, զի սոցա եզակի երրորդ գէ՛մն վարի 'ի տեղի երկց դիմաց ևս, [Ժէ իբրև եզական, և [Ժէ իբրև յոգնական. որգոն, Պործեալ է իմ, գործեալ է քո, գործեալ է նորա, գործեալ է մեր, գործեալ է ձեր, գործեալ է նոցա, Պործեալ էր իմ, քո, նորա, գործեալ էր մեր, ձեր, նոցա, Պործեալ իցէ իմ, քո, նորա. գործեալ իցէ մեր, ձեր նոցա. Գ. * Օ ի՞նչ ցինաս գործեալ է իմ, և որ յանցանա յանցուցեալ. — էղեշ. 42. 4:

* Բնդէ՞ր արտմեալ է քո հայր. — Վորգ. 4. 4: * Այլ [Ժէ լուեալ էր քո պատուիրանաց իմոց, լինէր քեզ իբրև զգեա խաղաղուն քոյ. — Ե. 18. * Ա աղիւ՛ յայս ժամ իցէ, ահա մուսցեալ իցէ մեր զմմ նեղուխ և զչարչարանս. էղեշ. 2:

Պիտեւի է չորրորդ, զի սոքա բազում անգամ առանց էական բայի վարին 'ի բանս. որգոն, [Ժաղէլ ծըննեալ կործանեալ. և յայնժամ կոչին քրտէ՛ս. և այս կարի յաճախեալ է 'ի գիրս մեր. Գ. * [Ժաղէալ ոմանց գորէնա՛ պարծին 'ի մեղս. — Տ. Ժ. * Մասհանացու ծնէ՛ւլ անմահ զիւրն յիշատակ ե[Ժող. — Խորէն. 4. 67: * Ամաւ հործանէալ կորստեանն վիճակեցայ. — նոր. 14: * Վ բարե՛ ձեռնէ բանիցն զարտուղի անէ՛ւլ (լեղու՛ի), և զանպատեհսն քորքորեալ չար անուանի. — սորգ. 3. 1. 2:

Պիտեւի է հինգերորդ, զի դրադէմք երբեմն յարեալ յէական բայդ լինէ՛ւլ 'ի գործ ածին լեւմին յմմ ժամանակս, 'ի ներկայն յանկատարն, և. Գ. * [Ժաղեցեալ լինիմք, և ոչ խոնարհիմք. — նոր. 8. * Աստկացեալ լինէր բարկուն թռնաւորին. — 3. 4. * Վ հրոյ ձեացեալ եղեն կերպարանս. — շորգ. 4. 2:

Պարտ է ևս գիտեւ զի ե[Ժէ 'ի սոսա դրադէմքն իցեն ներգործականք, ուրեք ուրեք պահեն ցնեցործակնունի խրեանց. Գ. * Օ գետնեալ լինէր կոյսն մահուկ դտիւզերասասա բռնաւորն. — Գ. 2. 2. ներգ. 4. 4:

* Որովք եղեն զգեցեալք զքրիստոս. — Իմ զգեցան. 2-րդ. էջ:

Այլ պարտ է զգուշանալ ՚ի գործածութի սոցա

ԳՂՈՒԽ Ի:

Յուզագոս եղանակաց Բայնի

Եղանակք բայց են պէսպէս կերպք կի՞ աստի-
 անք նշանակելոյ նոցա զառս և զկիրս, կի՞ զլինելունս,
 և են չորս Սահմանական, հրամայական, ստորադասական,
 և աներեւոյթ՝ կի՞ անորոշ:

Յուզագոս սահմանակաց եղանակն

Սահմանական եղանակն է, յորում բայքն արձակա-
 բար և որոշակի նշանակեն զառս կի՞ զկիրս՝ առանց ցու-
 ցանելոյ զկատուածն ինչ. որպէս, Գրեմ: խօսիմ: գնացի, տե-
 սից. ևն: Այլ ամ բանք սահմանականք պատմականք, ծա-
 նույականք, խոստացականք և հաստատողականք՝ սյուս ե-
 ղանակաւ ձեանան:

Սահմանական. Ի՞նչ, * Աւաւաւար տգէտ՝ պատրնստ է
 ՚ի կորուստ. և վարդապետ անխրատ՝ կորնստ է աշակեր-
 տաց. — ներք:

Պատմական. Ի՞նչ, * Յետ մահուանն արգարտի բաժա-
 նի թագաւորուն հայոց յերկուս. քանզի անանուն որդի
 նորա կապեաց թագ թագաւորեալ յերեսիս, և քեռոր-
 որդի նորա սանատրուկ ՚ի հայս. — Խոր. է. 31:

Ծանուցական. Ի՞նչ, * Այս է նորին սովորուն (իմ սա-
 տանայի). յորժամ ՚ի ներքս պարտի՝ յերեսս երևի. որպէս
 և սրբոցն՝ որք զօրացան քրիստոսին, արար յետոյ. — Էջ. 4-
 հատու:

Խոստացական. Ի՞նչ, * ՚Ի տիպոզ ժամու խորհեցուք
 ՚ի միասին ամ. և ին խորհրդակցուե բոլրինցն գրեցուք
 առաջի մեծուե ձերոյ զայն ինչ, զոր հոգին ւնց ցուցանէ
 մեզ. — Նոր. Բ. Էջ.

Հաստատողական. Ի՞նչ, * Այն արքայ քաջ՝ այդ այդ-
 պէս է՝ որպէս ասացերդ. — եղն. 4:

Ըստ եղանակ բայից ունի կատարելապէս զվեց ժամանակս. ցի վներկայ, զանկատար, զկատարեալ զյարակատար, զգերակատար, և զապառնի:

Ըսլ վասն կատարեալ ժամանակի սորա գիտելի է, զի լի Տին սովորուն լեզուն մերում երկրորդ դէմն յոգնականի սորա ոչ յանգիւր 'ի է+, այլ 'ի է+. կի՞ 'ի ըռ+. իբր զի որոյ հրամայականի յոգնակի երկրորդ դէմն յանգիւր 'ի է+, կատարեալն ևս դնիւր 'ի է+. ուստի փոխանակ ասելոյ գործեցիք, հատիք, բացիք լի, ասելին. գործեցէք, հատէք, բացէք, լի. առանց շեշտի Եակ որոց յոգնակի հրամայականն յերկրորդ դէմն հանգիւր 'ի ըռ+, կատարելն ևս դնիւր ըռ+. Ուստի փոխանակ ասելոյ, լուայք, դարձայք, լի, ասելին. լուարուք, դարձարուք, լի. Թէպէտ երբեմն այ+ ևս դնելին, ի՞նչ, լուայք, դարձայք. լի:

Յաղագս հրամայականն եղանակի:

Հրամայական եղանակն է, յորում բայքն ցուցանեն դառս կի՞ զկիրս՝ ոչ արձակաբար, կի՞ իբր անկախ, այլ լի հրամայողութիւն, կի՞ իբր հրամայելով. որդոն, Ըրան. տնուր. գլխ. հայեանց. լի. Եւ իմ բանք հրամայողականք, մաղթողականք, սպառնականք, կոչականք, յորդորականք, խրատականք և արգելականք՝ այսու եղանակաւ ձևանան:

Հրամայողական. ի՞նչ, * Ընթերցիր ո՞վ դու՝ և 'ի միտ առ զբանիցն ասացելոց զմիտս. — շուրհ. Եղլի:

Մաղթողական. ի՞նչ, * Ա երացո՞ յինէն աղաչեմ զքեզ խաչի՞ն լուսոյ՝ զխեղդ վտանգիս. — նուր. լի:

Սպառնական. ի՞նչ, * Վերանակիր անկն թշուառացի՛ն՝ դարձո՞ սպա զդատաստան քոյ առ քեզ. ուսիր զի զանձն քո դատապարտես՝ որով զընկերն դատիս. գիտե՞ս զի չես սպրեւոց 'ի դատաստանաց անյ. որ խիտ և անդեղ ջ սրտի՞ն գանձեցեր քեզ զբարկուի. — լի. աղլի:

Կոչական. ի՞նչ, * Եկայք առիս իմ վաստակեալք և բեռնաւորք. և ես հանգուցից զձեզ. — մար. Ժն. 28:

Յորդորական. ի՞նչ, * ( )ն անդր 'ի բաց կայ յշխմի՞ն, որ վաղդ ելեր մեկնեցի՞ն յաղետից Կի. Թօթափել ընկե՞ս 'ի բայ զկեղևանա ախտալից աշխմի՞ն. — եղլի. Խրար:

Խրատական. փք, * Մակ ձեզ վիրաւորացդ խրատ տամ, և ստեմ, մի ամաչեսցիք ասել՝ եթէ տկարացաք 'ի պատերազմի. առէք ձեզ դեղ առանց գնոց, և դարձարուք և կեցէք. — ԾԺ. Տառ. Է:

Մրգեւական. փք, * Սի տար անդգամին զպատասխանի ինչն ինորա անդգամունն. — առհ. Էղ. Կ:

Մյս եղանակ ունի զերկուս ժամանակս միայն, զներկայ և զպատունի. Սերկայն ունի զմի դէմ միայն. իմ զերկրորդն. որգոն, (Թոզ, մի թողուր. թողէք, մի թողուք: Այս պատունին ունի 'ի յեզականն զերկուս դէմն միայն. իմ զերկրորդն և զերրորդ. որգոն, թող ջիր, կի՞ թող ցնս, թողցէ: Իսկ 'ի յոգնականն ունի զերկուս դէմնն ևս. որգոն, թողցուք, թող ջիք, թող ցնն:

Սքա թէպէտ (բաց 'ի յարգելոցն 'ի ընթ) ինչ ձայնին նոյն են ի սահմանականի պատունոյն, բայց կարեն որոշիկ կրկնակի. Սակ՝ յեղանակէ նշանակելոցն. զի հրամայականն հրամայողականապէս նշանակէ. փք, * Մյսուհեակ յօժարեսցիս սիրելի առ աղօթս. — ԾԺ. Տառ. Կ: * Ի եղուք սիրեսցէ զլուռն. — նոյն. Տառ. թ: * Սարձահարեսցուք զլեզուս. սարձահարեսցուք զակն. — որգ. յոգ. Է. յորդ:

Իսկ սահմանականին ծանուցողապէս. փք, * Մրդարուի խոնարհի առաջնորդեսցէ նմա. — ԾԺ. թ: * Աթէ հաւատասցիք, և ոչ բաժանեսցիք 'ի միտս ձեր, չիք այն ինչ՝ զոր դուք ոչ կարիցէք առնել. — նոյն. Կ:

Արկրորդ 'ի ձեռն շէշտի, զի 'ի վերջն հրամայականին դնի շէշտ. որգոն, Հանցես, հանցէ. հանցուք, հարցիք, հարցնու: Իսկ 'ի վերջն սահմանականին ոչ դնի շէշտ. որգոն, Հանցես, հարցէ, հանցուք, հանջիք, հանցնու:

Ստ այսմ ևս՝ եթէ դիցի շէշտ 'ի վերջն պատունոց ստորադասակնին, կի՞ արգելակն մակբայ 'ի սկզբանն վարի իբր հրամայակն. որգոն, Այցէ, մի կայցէ. ընուցու, մի ընուցու. բանայցնն, մի բանայցնն, ևն. որպէս և բաղումք ներգործուք դնեն 'ի խոնարհմունս բայցի:

Յուզգ. Ստորադասակն Էղննուհայ:

Ստորադասական եղանակն է, յորում բայն նշանակէ

դասս կի՞ք զկիրս՝ ոչ արձակաբար, այլ ցուցմամբ ըզ-
 ձի, կի՞ք Թէուէ, կի՞ք պատճառի, կի՞ք ժամանակի, կի՞ք տարա-
 կուսանաց, կի՞ք հարցման, ևն. ի ստորադասելով զնշանա-
 կեալ գործողութիւն չէ ըզձիւ, կի՞ք չէ Թէուէք, կի՞ք չէ պատճա-
 ռաւ, ևն. յոյր սակս իսկ այս եղանակ՝ «բորբոր»-ի նման կո-
 չեցաւ:

Ս.բդ՝ եթէ չէ ըզձիւ նշանակեցէ, կոչի ըզնման. և
 բացաղբի միջարկութիւն՝ երանի՞ք Բէ. Իդէ՞ք Բէ. ևն. Ս. յայն-
 ժամ հասարակօրէն վարի ժամանակօք սամանականին. զի,
 * Արանի՞ք Թէ չէի պատահեալ այնմ ամի. — զիս-յի: զի:
 * Արանի՞ք Թէ... զարժանն ընտրել կարացո՞ք. — ուի:
 ն. 5: * Իդէ՞ք Թէ տեսցեն պատուհանք աչացս իմաստից
 զմութհակ պարտուցս իմոց պիտեալ. — նոր. Ին:

Սթէ չէ Թէուէք նշանակեցէ, կոչի Բէնման. և չն ո-
 մանց՝ ստորակցական, կի՞ք անկատարական. և բացատրի ՚ի
 ձեռն շաղկապիցս՝ ԱԲէ. Բէ. Ին Բէ. Բէ-զէք Է. Բայն Բէ,
 ևն. զի, * Աթէ լուիցես, հառաչեմ. եթէ ունին մատու-
 ցանիցես, պաղատիմ: — նոր. Ին: * Պատուոր է ՚ի մեզ
 միտքս. Թէ զբարին գովիցէ, և զչարն խտիցէ, դատա-
 ւոր արդար է. — գէորգ. ն: * Յիմի պատրաստ է (նծ).
 տալ ինդրողին. միայն Թէ զարժանն խնդրիցեմք. — Իգն
 ժ. 6:

Սթէ չէ պատճառաւ նշանակեցէ, կոչի պատճառ-
 նման. և բացատրի ՚ի ձեռն շաղկապիցս՝ Օ. Ի. որպէ՞ս զի. զի
 Բ. ոչ զի. — յլ զի. ևն. զի, * վնի տունն կերակուրք, զի
 կերակրիցեմք. և ոչ զի կերակրովք զոգի և զմարմին կո-
 բուսանիցեմք. — գէորգ. Ին: * Սի յանդուզն անկանի-
 ցիս ՚ի մարտ, զի մի յետոյ զզ ջանայցես. — ուրգ. Ին. 8:

Սթէ չէ ժամանակաւ խէք նշանակեցէ, կոչի ժամ-
 նման. և բացատրի մակբայիւնքս՝ Ս. Ինչն. Բնչն. Ինչն.
 երէ. յորժամ. ևն. զի, * Ինչն բանս աղերսանայ խօսի, մին-
 չե տեսանիցէ զնա դադարեալ յարտասունացն. — ուրգ. Ին:
 ՚ի Բնչն. յոն. Թ. * Սի հաներ յիննն զ շնորհս, մինչև
 մեռեալ իցեմ. — ուրգ. Ին. 7: * Իբրև պահիցէ մարդ,
 և առնուցու զմարմին և զարիւնքն, զգոյշ լինիցի բերա-
 նոյ իւրոյ. — Տճ. 4:

Եթէ չէ տարակուսանօք նշանակեսցէ, կոչի երկնայ-
 փն, կի՞ տարակուսական. և բացատրի մակբայիքս՝ թվե-
 րև. 4. Գոյի. որդի. Բէ. ևն. և շողկապիճս՝ հմ. փ, * թվե-
 րևս արդեօք ՚ի հանդերձեալ յախտեհին ՚ի քնէ զնոյն
 ճշմարտապէս վայելիցեմք. — յով. իմ. 4. * Զբա-
 պուրեաց (արտաւազք՝ զարտաշէս) զհայր իւր՝ ցասնուլ
 արգամայ, որպէս թէ թագաւորել ՚ի վր ըմբ խորհիցի. —
 Իորէն. Բ. 48:

Եթէ չէ հարցմամբ նշանակեսցէ, կոչի հարցփն. և
 բացատրի մակբայիքս՝ ԼԷրդեո. զի. երէ. զի. ևն. փ,
 * Սոսանայցէք արդեօք զհոգևոր օրհնուիդ. — Եղեւ. 4.
 * Օ ի՞ ևս տակաւին դատիցիմ կշտամբեալ — յԲ. ԼԹ.
 34. * Եւ արդ՝ զիմորդ օտար եղեւոց ՚իմօրէ կարիցէ վի-
 նել ոք ծնօղ. — շորհ. ընդփն:

Ես եղանակ ունի զերկուս յատուկ ժամանակս. ց
 զանցեալ. որդոն, Տեսեալ իցեմ, իցես, իցէ. ևն. և զա-
 պառնի. որդոն, Տեսանիցեմ, իցես, իցէ. ևն. (Սա յոմանց
 ներկայ ևս կոչի):

Եսացի յատուկ ժամանակս. քանզի բայ յերկուց աս-
 տի բազում անգամ իբր զիւր ժամանակս վարէ նաև ըզ-
 ժամանակսն սահմանականին. թէ չն ներկային, թէ ըստ
 անկատարին, և թէ չն այլոց:

Եստ ներկային. փ, * Սանուկ կրօնաւոր թէպէտ և
 զերկինս բանայ, մի մտաներ. — նեղո:

Եստ անկատարին. փ, * Երանի՞ թէ զազատուին, զոր
 ետ անճ բնուէս, բարւոք ՚ի կիր արկանէին. — շորհ. ընդ:

Եստ կատարելոյն. փ, * Եթէ յարեայք չէ քի, ապա
 զվերինն խնդրեցէք. — հողո. 4. 4:

Եստ յարակատարին. փ, Եթէ այսու կենօքս միայն յու-
 սացեալ եմք ՚ի քն, որորմեւ ի եմք քան զնմ մարդիկ. —
 ն. հողո. 4. 49:

Եստ գերակատարին. փ, * թվե կացեալ էր ՚ի պատ-
 ուիրանին, պահէր զնա կենդանաբարն կենդանի. — Եղ.
 հմ. Եղի. 4. 4:

Եստ ապառնւոյն. փ, * Գուցէ մոռացոյց զչափ բը-
 նուէս. — Լմբ. ՚ի Բէն. ուղ. 418:

անդամներն, ասեւրեւ ասեւրեւ, հարկաւորեւ և հարկաւորեւ, արամեացուցանեւ և արամեացուցանեւ, բամբասեւ և բամբասեւ, — ասեւր. ց. 7. 7. 7. 7. 7.

Պատեւի է ևս, զի այս եղանակ բայի (որպէս յիշեցաք յառաջին, մասին,) իբրև անուն հոլովի չէ գեղարկեալ և եթ. որդոն:

- Ուղղութիւն. Պատեւի
- Սեւ. Պատեւի
- Տր. Պատեւի. 'ի գոլեւ. առ 'ի գոլեւ.
- Հայ. զՊատեւի
- Բայ. 'ի Պատեւի
- Պատ. զՊատեւի
- Պատ. Պատեւի
- Պատ. զՊատեւի
- 'Ներ. 'ի Պատեւի. 'ի գոլեւ. 'ի գոլեւ. 'ի գոլեւ. 'ի գոլեւ. կի՞ չէ գոլեւ.

Եւ այսպիսի հոլովեալքս՝ Եղեւոյ կոչին. իմ փոխանակ բայի զի չեն յատկապէս բայ. որովհետև ինչ նշանակեն չէ ժամանակաւ և դիմաւ, այլ չէ մէջ բայի և անուան. զի իբր անուն հոլովին, և փոխանակ բայի վարին. իմ, յասեւր, * Վ խաղաղանալս իմում՝ ամբոխիմ. — (նոր. հ.) դերբայս 'ի խաղաղանալ՝ իբր անուն հոլովեալ ներգոյական հոլովի եղեալ է իբր բայ. որպէս եթէ ասեւր. յորժամ խաղաղ իմ, ամբոխիմ:

Պատեւ պարտ է և զայս, զի 'ի հոլովի սոցա՝ բնականաբար նախդիրն զօրութիւնն զնի 'ի տրականն. իմ, * Որ եկն կեցուցանեւ ինչ կարաց անտես առնել. — փոխանակ ասեւր. որ եկն 'ի կեցուցանել. իմ. իմ. 10. * Վան զսաստեւր և զյանդիմանելն՝ ողբելն թո՛ւ թէ զօրաւորագոյն է՝ խոնարհեցուցանել զբիրտ հոգիսն 'ի հնազանդուի. — իմ առ 'ի խոնարհեցուցանել. ասեւր. վարդապ. 'ի իմ. 2. դե. 7.

Եւ երբեմն ևս 'ի մէջ սոցա և 'ի մէջ նախդիրն անկանի խնդիր սոցին. իմ, * Վ զերկրորդն խուզել զնախնին կորուսի. — փոխանակ ասեւր. 'ի խուզելն զերկրորդըն՝ զնախնին կորուսի. նոր. 8. * Ոչ է ժամանակ

յերկարաձգուէ առ 'ի գպարտան հատուցանել. — փոխանակ ասերոյ, առ 'ի հատուցանել զպարտան. նոր. հըս

Օ այս մի ինչ ևս արժան համարիմ ծանուցանել իբր զի հէղինակ ք ոմանք՝ (ը որոց եղ հայրն մեր), յաներևոյթ եղանակն զերիս ժամանակս դնեն այսպէս. Եւրիւս. գործելի ԼՂ նշանի՝ հասարիւս. յարհասար. և գերհասար. գործելի գորի ԼՂ հասարիւս. գործելոց գորի

Բայց այս կիրառուի ոչ գտանի 'ի բարբառս մեր. զի փոխանակ այսպիսի անցեալ ժամանակի դնեմք զանցեալն իտանելուէ. զի, * Ստակեալ յուցեր զհայաստան աշխարհըս. — փոխանակ ասերոյ, պսակեալ գոր. 'ի շարհի. հանն. ճիւ. * Տեսից զատամունս մեղաւորաց խորտակել — հագիւս * Հաւատասցուք զաղօթսն առ նա ժամանել. — լմի. դոր * Յուցից զիրաւունս քոյ միշտ զօրացել, և զանիրաւունս իմ յաւէտ պարտաւորել. — նոր. Է:

Գ. Լ. Ո. Ի. Ի. Ի.

Յուզիւս Խոնարհմանց և Լծորդուից Էայից. և Բալելիանց նորիս:

Բառքս խոնարհմանի և լծորդուի՝ բազում անգամ 'ի տեղի միմեանց դնին 'ի քերականուէ. որպէս և խոնարհելն և լծորդիլն. զի փոխանակ ասերոյ, խոնարհմունք բայից, ոմանք ասեն լծորդուիլք, և ոմանք ևս վերացմունք. և փոխանակ ասերոյ, խոնարհիլ բայից, ոմանք ասեն լծորդիլ, և ոմանք վերանալ. ին որում և մեք ուրեք ուրեք եղաք:

Եւ սակայն մեծապէս զանազանին սոքա յիւրեանս ին նշանակուեն, զի, զանազանին 'ի միմեանց հարովք և հարովմունք արուանց. որպէս տեսիլ այժմ:

Խոնարհմունք բայից են պէսպէս փոփոխուիլք մի և նոյն բայի 'ի զանազան վերջաւորուիս, 'ի դէմս, և 'ի ժամանակս. Թէ յեղականն, և Թէ 'ի յազնականն. որդան, Վարծեմ, գործես, գործէ. գործեմք, գործէք, գործեն. գործելի, գործելիք. գործելիք, գործէաք, գործէիք, գործէին. գործելի գործելցեր, ևս Բստ այսմ և յայլ մամ բայս:

Այսպիսի փոփոխուիք վասն այսորիկ կոչին խոնարհ-
մունք բայից, զի սորօք զիջանին և խոնարհին բայք առ
այս, կմ առ այն դէմս. առ այս, կմ առ այն ժամանակս, ևն:
Օ ի սրպէս յանուանա՝ պէտպէս փոփոխուիք մի և նոյն ան-
ուան՝ կոչին հոլովք՝ վասն հոլովէլոյ և թաւալէլոյ ան-
ուան, յայնպիսի փոփոխուիւն, սոյնպէս և ի բայս պէտպէ փո-
փոխուիք մի և նոյն բայի՝ կոչին խոնարհմունք՝ վասն խո-
նարհելոյ և իջանելոյ բային, յայնպիսի այլայլուիւն: Այս
պիսի խոնարհմունք բայից այնչափ են, որչափ փոփոխի մի
և նոյն բայն ՚ի զանապաւն. դէմս և ՚ի ժամանակս:

Իսկ լծորդուիք բայից ոչ են պէտպէս փոփոխուիք նց
լն դիմաց և լն ժամանակաց, այլ որոշմունք հոյին լն զա-
նազան վերջաւորուէց սահմանականի ներկային. որպէս և
հոլովմունք անուանց ոչ են պէտպէս փոփոխուիք մի և նոյն
անուան, այլ որոշմունք հոցա լն զանապաւն վերջաւորուէց
սեռականացն և գործիականաց:

Արդ՝ քանզի այսպիսի վերջաւորուիք սահմանականի
ներկային՝ են չորք, էմ. մմ. ում. նմ. լծորդուիք բայից ևս
ասին չորք. Առաջինն յանգեալ ՚ի էմ. Արկորդն ՚ի մմ.
Արբորդն ՚ի ում. և Չորբորդն ՚ի նմ. լն սրովք լծին ամ
բայք, և լծելով՝ որոշին առ այս, կմ առ այն տեսակ լծոր-
դուէց. լն որում եղաք յառաջին մասին բաշմապատիկ բայ-
լիք, յորս պարտէ սեսանողին զգուշանալ, զի մի բունադա-
տեսպէ գնմ բայ՝ ուր և իյէ յնմ ժամանակս և ՚ի դէմս
խոնարհեցուցանել, մանաւանդ պայնոսիկ, որք են լն օրի-
նակօք հասանէին և քողոմն. զի թէպէտ և եղաք մեք լն
հոքօք գնմ առ ամբողջուն զործոյս, բայց քերթօն ևս
պարտի հայիլ ՚ի վայելչուն լեզուին, և լն այնմ վարել
գնտին:

Այս ևս պարտէ զգուշանալ ՚ի գործածուիւն կրօն-
րական բայից. զի բաց ՚ի յառաջին լծորդուէց, որք են՝
Գարծէմ և հաբանէմ. և որ լն հոքօք. ոչ է արժան յաճա-
խել զկրաւորականս այլոց լծորդուէց. բայց եթէ զկատա-
րեալն և զտպաւնին և եթէ, Մանաւանդ զի բազումք ևս
՚ի հոցանէ ՚ի կրաւորականն պակասին. լն որում կարգե-
ցաք յառաջին մասին: Այս զորս եղաք ևս անդ, ոչ է պարտ

նաև զնոսին վարել անխտիր. այլ ըն տեղւոյն, ուր հարկն ստիպեցէ, և կմ վայելչուն բանին պահանջեցէ՝ ՚ի բացատրութի մեկնուէց և մակացուէց: Այսմ քեղ յարացոյց ան պնտնիս մեր, որք միայն ՚ի հարկաւոր տեղիս, և ըն պահանջելոյ բանին՝ ՚ի գործ ածելն զայսպիսիս. որպէս է տեսանել յօրինակսդ՝ որ զկնի. * Առանձն, և նովին զաղ բանամ. — նոր. ՚ի բանն. հի: * Առանձն ընանձն, և ոչ բըժշկիւմ: — նորն. ՚ի բանն. հի: * ՚ի խոսարհն առաւել զէղանի (չնորհք). — նորգ. յոգ. թ: * Հոգի մարդոյ որ ոչ բերէ պտուղ անպաշտուն . . . Լքեալ Բողանի ՚ի պահանջունիս, այ. — գէորգ. ն: * Ար էրն՝ Լինիլ և ստացիչն սպողանի. և անտանելին տարեալ լինի. — շնորհ. Բող: * Օր օրինակ զօրեղ հանդերձ անկասկած լռանայի. . . այսպէս է և անինչ անձն. — վարչ. հարց. Է:

Իսկ եթէ կրաւորականապէս դնելն խորդ թուեցի ՚ի սոսա, մարթ է կապմել զայն էական բայիւ. որպէս և նախնիք մեր առնէին. զի, * Առանձն լինի, և ոչ պայծառանամ. — նոր. հի: * Աճայինքն մամ հաւատովք է՝ ցեղել լինին, և ոչ քննուք. — իգն. ն. 45: * Առանձն լինի արծաթս ՚ի չար ծառայից. — ՏԵ. Ժ: * Ասն այ ՚ի հուր ընկեղեղել լինին. — խորու. ՚ի Բի. Ժամգ: * Վործ սինկլիտոսիդ է յոյժ այսպանելի. զի առ դոսա ՚ի քննուէ մարդկան առանձն լինի անուի. — խոր. Է. 30:

Վրա եթէ չգուցէ ինչ հարկաւորութի. և կրաւորական լինելն բայից իյէ յայսնի, հար է ՚ի տեղի կրաւորականաց վարել զնեբգործականս նոցին. որպէս երևի բաղում ուրեք ՚ի գիրս նախնեաց մերոց. զի, * Վու այն երկիր էս, որ ոչ Բանու. — ին թացեալ լինիս. եղէ. 24: * Յայսմ աուր բանան դրունք դրախտին. — յոգ. Իճա. թ: * Օարմանամ թէ զիւրս ոչ կիրում. — նոր. ՚ի բանն. 4: * Մով ոչ նոս՝ զբաղմունի գետոց լուսնելով. — նեղ: * Ալ Բողոցուն ձեղ մեղքդ այդոքիկ, միս չև մեռանիցիք. — Ես. ՚ի. 44:

Օպս մի ինչ ևս արժան համարիմ ծանուցանել աստուոր. զի նախնիք մեր որպէս զնեբգործական բայս երբեմն վարելն փոխանակ կրաւորականի սոխպէս ևս երբեմն

ողլ սակաւ ուրեք՝ զկրաւորակահան վարելին ՚ի տեղի ներգործակահանի գիր, * Աղաւ զԹագ զասիացւոցն. — իմ կդ. 2. Եւ. 2. 43. Յեռագոր: * Յերեւս իւր օծաւ զվայեղուի. — իմ էօծ. էիբէն: * Լոնացոյց սրբուի զձեռս իմ. — իմ լուացից. 107. 5. 6: * Բաժանեցոյց զսխքէմ. — իմ բաժանեցից. 107. 8: Թ. 8:

Եւ յարար է զգուշահալ ՚ի գործածուելոց այսպիսեաց: Իսկ յաղագս բղխմանց ժամանակաց բայից, և վասն կերպաւորելոյ դիմաց հոյնն՝ գիտելի է, զի սոքա են հետեմունք խոնարհմանց բայից. իբր զի ՚ի խոնարհել բայից՝ յարմատոյ հոցին, ծագին և հետեւին ժամանակք և դէմք նոցա՝ ՚ի ձեռն, սահմանականի ներկային և կատարելոյն. որդոն, Գործեմ, էս, է. էմք, էք, են. էիս էիր, էր. էաք, նա: Գործեցի, էցեր, էաց. էցաք, էցիք, նա: Գործեցից, էացես, էացէ. էացաք, նա: Օպացանէ երկար գրէ հայրն մեր ՚ի քերականուել իւրում: Եսն. Է. 4. 1. Էր. էթէ կամիս, տես անդ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի Կ

Յոգագո ընդունելուել:

Թե զի՛նչ ինչ, և Իմի՛ գործայ: Երբ:

Ի նորունելուին է մասն բարի, որ նշանակէ զիրն ՚ի յառնելուել, կի՛մ ՚ի կրելուել, և մերթ զառս կի՛մ զկիրտ լի ժամանակաւ. որդոն, Եւրօղ. այրեալ, կի՛մ այրեցեալ. այրելոց. այրելի. Օ ՚ի այրող նշանակէ զիրն յառնելուել այրելոյ զայլս ՚ի ներկայ ժամանակի: Եւ այրեցեալ նշանակէ զիրն ՚ի կրելուել այրման յարցեալ ժամանակի: Այնպէս և այրելուել լինապէս նշանակէ զիրն ՚ի ներգործուել այրելոյ յապայն, և այրելին ՚ի կրելուել այրման յապառնին: Յորս որպէս երևի, լուսնելուելք ունելով զզօրուի անուն, ունին միահաամայն և զզօրուի բայի. զի են իբր արուն ՚ի բայից բղխեալ ՚ի ձեռն չորից վերջաւորուեցա՝ օղ. էալ. 1. 2. 2: Եւ միանգամայն ցուցանեն զայնպիսի առս և զկիրտ զորպիսի նշանակեն բայքն, յորոց բղխեն:

Եւ մասն բարի՛ կոչի՛ լուսնելուել վասն երկուց:

Նախ՝ զի չունի զանունն ՚ի յառից, կի՞մ ՚ի կրից, յորս իրն նշանակի լինել զի որ այրէ, ՚ի յայրելոյն առեալ զանուն՝ այրող ասի. և որ այրի, յայրմանէ ա՛նտի՝ այրեալ կի՞մ այրեցեալ կոչի. ըստ իմն և վասն այլոցն: Արկրորդ՝ զի յերկուց մասանց բանի ևս չունի զպարագայս. իմ յանուանէ և ՚ի բայէ, որպէս տեսցի այժմ:

Պարագայք չունելուէց են վեց. իմ, Սեռ, ձև, տեսակ, ժամանակ, թիւ, և հոլով: Սեռ, ձևն, տեսակն, և ժամանակն՝ ըստ բայոյ. իսկ թիւն և հոլովն՝ ըստ անուանց:

Սեռք չունելուէց չորք են, որպէս և բայոյ. Ներգործական. փրկող. փրկեալ. փրկելոց: Արաւորական. զըրկեալ, կի՞մ զրկեցեալ. զրկելի, կի՞մ զրկելոց: Չէշքական. ընթացող. ընթցեալ. ընթանալոց. ընթանալի. Հասարակ. խօսող. խօսեալ կի՞մ խօսեցեալ. խօսելոց. խօսելի:

Չեք չունելուէց են երեք, Պարզ. գործող. գործեալ. Բարդ. կենագործող. կենագործեալ. Բազադրեալ. ներգործող. ներգործեալ:

Տեսակք չունելուէց են երկու. Նախատիպ. հնչող. հնչելի. Բնցողական. հնչեցուցանող. հնչեցուցելի. Ոմանք ըստ անուանց ևս կազմեն տեսակ չունելուէ՝ այսպէս. հնչողական. հնչողուի, լն. բայց այս կազմուի վերաբերի առ անուանս. զի այսպիսի բառք իբր անուն վարին:

Եւամանակք չունելուէց են երեք. Ներկայ. գրաւող. Բնցեալ. գրաւեալ. Բպանի գրաւելոց. գրաւելի:

Թիւք չունելուէց են երկու. Աշական. ծագող. ծագեալ. ծագելի. Յոգնական. ծագողք. ծագեալք. ծագելիք:

Հոլովք չունելուէց են տասն, որպէս և անուանց. զորմէ գիտելի է, զի որք ՚ի եալ յանգին, հոլով ին որմ գեա, գետոյ. իմ, զօրացեալ, զօրացելոյ. զօրացեալք, զօրացելոց. լն. Աւ որք ՚ի լի յանգին, հոլով ին որպէս եկեղեցի, եկեղեցոյ. իմ, գովելի, գովելոյ. գովելիք, գովելեաց: Իսկ որք ՚ի լոց յանգին, ոչ հոլով ին. Բ.ՍԼ որք ՚ի օղ յանգին, ըստ եզականին հոլով ին՝ որպէս Բան, Էանի. փոխարկելով ոչ տասն ՚ի ո. իսկ ըստ յոգնականին՝ ոմ քաշոյ, քաշաց. իմ:

Լ՝նօղ.	Լ՝նօղք.
Լ՝նօղի.	Լ՝նօղաց.
Լ՝նօղի ցառօղ.	Լ՝նօղաց ցառօղս
զԼ՝նօղ.	զԼ՝առօղս.
յԼ՝նօղէ.	յԼ՝նօղաց.
զԼ՝նօղէ.	զԼ՝նօղաց.
Լ՝նօղիւ.	Լ՝նօղօբ.
զԼ՝նօղիւ.	զԼ՝նօղօբ.
յԼ՝նօղ, կի՛ք ցառօղի.	յԼ՝նօղս.
նիլ Լ՝նօղ.	նիլ Լ՝նօղք:

Լ՝այց գիտե՛լի է՝ զի առ Կաթնիս առ և ոչ պահելու ճ՛իշդ այս որոշումն. բանդի հանդիտուի ուրե՛լով հնչմանցս * և օ կի՛ք լիւ հնոց * . իբր զլծորդատատս, անխտիր դնելն ոչ կի՛ք * -ը. ի՛նչ ոչ. զի և * դնելով՝ սուք հնչելին. իբր օ լիւ աւանդելոյ կդնկայւոյն ՚ի քերականուէ:

Գ. Լ. ՈՒ Ի Ի. Ի. Գ.

Գիտե՛լի է: Ինչ ՚ի վերայ ընդո-ն-է-լ-ռ-է-ց ՚ի Կ-ն-ռ-որի:

Այսն լուրե՛լուէց յարգելաց ՚ի ոչ գիտե՛լի է, զի ՚ի կրաւորական բայից բնաւ ոչ ելանեն լուրե՛լը վերջաւորուիս ոչ. այլ՝ է-ու լի. և լոյ:

Այլ թէպէտ ուրեք ուրեք դնի եղոչ. որդոն, Լ՝յրեցօղ. ատեցօղ. հայեցօղ. նա, բայց այսօքիկ ՚ի դործ ածին ՚ի ներգործականս և ՚ի չեղորականս. փք, * Օբոցն ՚ի բարիլուն՝ արար նո՛ծ մանկանցն ցօղ, և քաղդէացուցն հուր այրեցօղ. — ընդի. Բ-ը: * Օ օրէն դիւագ ատեցօղք նմցն և ատեցեալք յնմցն. — պիտոյն: * ( ) ընտկ բարեաց և դու լինիցիս հայեցօղացն ՚ի քեղ. — * արգի. ՚ի Կի. Գ. յովնանո:

Իսկ ՚ի կրաւորականս փոխանակ ոչի դնեմք է-ու փք * Հրաշալի ճգնուի ՚ի յերկրի նահատակեալ, և ՚ի յերկինս պսակեալ. — ՚ի շար. Կ-ն-ռ. Ճէդ: * Լ՝ացեր զաղ-խեալ դուռն դրախտին. — էղիչ. ը: * Ըարչարեալք արիաբար լըղէմ մահու. շար իշխանին. — ՚ի շարի. Կ-ն-ռ. Ճդ:

Սոյնպէս իմն և վասն էական բայիցս՝ էղանի. լինի:

և է՛. զի ՚ի սոսա ևս փոխանակ շէ՛ միշտ էւալ դնի՛ն, որդոն, եղեալ, եղեւոյ, ևն. Գ՛:

* Օ խմ այսպէս ստորաքարչ եղելոյս զաղօթս . . . ոչ արար անտես. — Լ՛ճ՛. առ ճ՛ն: * Օ ուղիս փափկանքն տացես ըմպել արժանի եղելոցն. — ա՛գ՛:

Ըստ այսմ և չունենելո՛ք այնց ճշդօրական բայից, որք են չ օրինակաւ զարձնու՛նք, ոչ լինին շոյ այլ՝ էւալ Գ՛:

* Աղէն որպէս երաղք զարթուցեալոց. — առ ճ՛ն. 20՛:

* Սի կշտամբեր զհարթուցեալս. — առ ճ՛ն. Գ՛:

* Տայ նմա ուտելի մանանայէն թաքուցելոյ, — յայտ. Բ. 17:

Սոյնպէս և չունենելո՛ք գ՛նք բային հասարակօրէն ոչ դնի յանգիւն շոյ այլ՝ էւալ Գ՛, * Օ գուշասցուք զկնի եկեալքս. — Գ՛ն եկողքս, Խորձ: * Յորմն վարսել հրամայէ (արամ վիւքար) ՚ի տեսիլ անցաւորաց և ամ եկելոց անդր. — Խոր. ա. 12:

Թէպէտ դուն ուրեք շոյ յանգիւ՛ն ևս գտանի եղեալ Գ՛, * Գրով աւանդեցին զամն զկնի եկողացս. — շորձուլի. Զ՛ն հանր:

Գիտելի է ևս, զի բաղում անգամ փոխանակ շէ՛ դնի զխմաւոր բայք՝ մասնկամբս որ. Գ՛, * Ար առնէ զմեղս (Գ՛ն առնողն մեղաց), ծառայ է մեղաց. — յձ՛. Ե. 3՛: * Ար առնէ զեղբայր խոր, (Գ՛ն առնողն եղբօր), մարդասպան է. — ա. յձ՛. Գ. 14:

Երբեմն ևս դնի, ածանցական անուանք չունականք. որդոն, Սիզիս, անարգու, պահանորդ, գտակ, զարթուցիկ, ևն. Գ՛ն կիզող, անարգող, պահող, գտող, զարթուցանող, ևն: Երբեմն դնին անուանք բարեալք չ բայս և չ արմատս հոյն. որդոն, Մարերար, խնամակալ, հետամուտ, նաւակառոյց, քաղցրահայտ, շարհաբաշտ, ճարամաղթ, պարգևատու, ևն. Գ՛ն բարերարող, խնամող, ևն:

Սաքս չունենելո՛ց յանգելոց ՚ի էւալ՝ գիտելի է, զի սոքա երբեմն իբրև բայ վարին, և երբեմն իբրև անուն. որպէս ունիք ասել յերբօրդ մասին. Գ՛. Գ՛:

Վարձեալ գիտելի է, զի սոքա երբեմն դնին փոխանակ աներևութի. Գ՛, * Վսնպէս ուրախացեալք ՚ի սէրն

այ՝ մինչև չհամարեալ զինքեանս 'ի մարմնի, այլ՝ յերկի-
նրս. — Ի՞նչ չհամարել. էդ էլ չէ. երբ * Այն անբարեբա-
ժեալ կարեն, (ի՞նչ շարժել կարեն), և ո՞չ վերինք դրդուե-
ցուցանեն. — էդ էլ չէ. Է:

Այլ պարտէ 'ի գործածութե՛ս սոցա զգուշանալ:

Ասո՛ն չունենլուեց՝ որք յանգին 'ի լոյ, գիտելի է, զի
սորա միշտ իբր բայ վարին, [Թէ 'ի անբարեբաժանս, [Թէ
'ի կրաւորականս, և [Թէ 'ի չեփողականս

Վերբարեբաժանս. Ի՞նչ * Ինդրերաց է զվրէժ յափշ-
տակուեցն. — գէորգ. է. Ե. Ե. Է. * Յոյ չունենլուց էք
զհատուցումն վարձուցն. — արգ. 'ի Բ. Է. Է. Է. Է. Է.

Վերբարեբաժանս. Ի՞նչ, * Աշտամբերաց եմ՝ ո՞չ յօտա-
բաց, այլ՝ 'ի բերանոյ խմոյ. — լ. Է. 'ի Բ. Է. Է. Է. Է. Է. * Վա-
տապարտելոյ են, որք գիտեն տիրապէս, [Թէ ոչ գիտեն. և
ձեւանս, [Թէ գիտեն. — արգ. Ե. Է. Է.

Վերբարեբաժանս. Ի՞նչ, * Արդ զինչ արարից մեղուցել
անձամբս, որ չեմ ապրելոց յահագին հրոյն. — շ. Է. Է. Է.
* Պատահելոց են ձեզ մեծամեծ չարիք 'ի վախճան ա-
ւարոյ. — Ե. Է. Է. Է. Է. Է.

Իայց գիտելի է, զի յաճախ գործածուի այսպիսի չու-
նելուեց տգեղացուցանէ զկաղմուի շարագրուեց. վնյ բա-
ղում անգամ 'ի տեղի սոցա դնեմք զբայսք հանգիւնել կմ
ունել. և մերթ ևս՝ հասնել. Ի՞նչ, * Այն հանդերձեալ էք
քի լինել գործակից, պարտիք և ճանապարհի ճարին Լի-
նել հետեօշ. — Ի՞նչ է [Թէ Լինելոց էք գործակից քի. շ. Է.
Է. Է. Է. Է. Է. * Այն է [Թէ անտես աւնէ, ունի տակտօք
վճարել առաջի քի. — Ի՞նչ վճարելոց է. շ. Է. Է. Է. Է. Է.

Գիտելի է ևս, զի չունենլուեքս գալոյ և լինելոց՝
ուրեք ուրեք նաև իբր անուն վարին՝ նախդրի՛ն միայն հո-
լովելու. Ի՞նչ, * Այն զգալոցն պատմեցէ ձեզ. — Ե. Է. Է. Է.
15. * Յողմանէ հոգւոյն զլինելոցս նախատեսեալ. . .
պատրաստեր. — Ե. Է. Է. Է. Է. Է.

Ասո՛ն չունենլուեց յանգելոյ 'ի լե՛ գիտելի է, զի
սորա բղիսեն յիմ կրաւորական և 'ի ճայնակրական և 'ի
հասարակ բայից, և նշանակեն իբրև Լինելի՛ն որդոն Պատ-
մելի՛ն հրաժարելի՛ն դաւանելի՛ն ևն:

Իսկ եթէ բղխեսցեն ևս 'ի ներգործականաց, ունին յայնժամ զզօրութի շէն. Կ՛ր, * Ղործն և գործելին առ հասարակ տանջեսցին. Էմար. ԺԴ. 10: քեռագ' : ուր 'ի տպ' դնի գործօղն:

* Ղառնացաւ ցբի ըմպելեաց. Կ՛ր ըմպողաց. Էմար. ԷԴ. 9: * Խթան լըդէմ' աքացելեաց ոչ վնասի, այլ զոտս 'նց ծակոտէ. — Կ՛ր Խթան լըդէմ' աքացողաց ոչ վնասի. Գեորգ. Է: * Յարեաւ նախապատմելին. — Կ՛ր նախապատմօղն. որ է ասել՝ յարեաւ նա, որ յառաջն պատմէր. Թէ յառնեմ: շար. Է:

Ոմանք յընդհանրեց աստի դնին երբեմն ևս և փխնկ լըննելուց յարգելոց 'ի Էալ, մահաւանդ լըննելու թիղ ընդրելի. Կ՛ր, * Խնդրէ ջերմեւանդն, արտասուօք զբաւուր. և առնու զխնդրելին. — յմար. ԺԳ:

Ղիաեղի է ևս, զի այսպիսի լըննելուք բողում անգամ յարելու յէական բայս՝ վարին գրեթէ իբր դիմապուրկ բայ. Կ՛ր, * Ղնկարելի է. . . երկուց հակառակ տերանց ծառայել, և հաճոյանալ. — շար. Էնդէ. * Ղտելի է ամ մտեղեաց՝ որ ոչ ընտրէ զչափ իւր. — Էմար. ԷԺ: * Տարբերեալ մտաց զպառաջնորդական պատիճ հաւատալ ըզգուշալի է. — Էմար. 'ի Էնդէն պար:

Գ. Լ. Ո. Ի. Խ. Ի. Գ. Կ.

Յարգ. Ս. Ի. Գ. Կ. Է:

Ղախադրութիւն է մասն բանի, որ 'ի յարին յանուան' ևս և յայլ մասունս բանի իբր յանուանա, ցուցանէ զպարագայս ինչ իրին, զոր անունն նշանակէ. իբր զի եղեալ յառաջոյ անուանն, յայտ առնէ զայն ինչ, որ շուրջ զիրօք մտածի. զորս լը կարգի հոլովից եղաք յառաջին մասին. Գլ. ԷԺ:

Ղյլ գիտելի է նախ՝ զի ոմանք 'ի հոցանէ երբեմն առնուն զկրկին խնդիր 'ի միասին. և ոմանք զայլ փոխանակ բուն խնդրոյ իւրեանց. որպէս է տեսանել 'ի յետագայոյ:

Ղախադրութիւնք Էնչ. Էնչ. երբեմն առնուն միան-

գամայն զբացառական և զնախդրի՛ւ տրական. զժ, * Ղ, դաւթէ Բնչ ՚ի քն հաղար ամ է. — վարդ. սող. 34: * Ղ, մերոյն հայկոյ Բնչ ցթազաւորեն վաղարշակայ գտանին ամք սնդէ. — յովհ. 4-ր:

Նախադրուիքս՝ յառաջ Կան. յեփոյ Կան. ՚ի վէր Կան. ևն, առնուն միանգամայն զհայրական և զգործիական. զժ, * Ղ, Գրտանելիք ժամանակս կրիւսոսի՛ երկերիւր ամաւ յառաջ Կան զնեքտանեքայ (ժամանակն). — Իոր. Է. 12: * Ղ, նն հարիւր ամաւ յեփոյ Կան զարբահամ շինեցաւ սիւն ՚ի դաւթայ. — վարդան. սող. 8՛ժ:

Նախադրուիքս՝ հեռի. ՚ի Բողեայ. Բհէւսի. առնուն երբեմն զբացառական և զգործիական, մարաւանդ ՚ի վարիչն էական բայի՛ւ. որպէս և նախադրուիքս Բեռն. Եփ. հոգ. առնուն երբեմն զտրական և զգործիական. զժ:

Թաղեցին պատուով ՚ի մէջ պողոտային՝ չորս ասպարիսաւ հեռի ՚ի քաղսքէն. — յայնտա. յարեիլի ԺԷ: * Ղ, Գրայր նորա ՚ի Բողեայ ՚ի մէջ ասպարիսօք Է. — վարդ. հոգ. 10: * Սէրն էր դեղն յերուսաղէմ՝ մղնաւ երեք. — Եմքրի:

Նախադրուիքս՝ Բեռն. Եփ. հոգ. երբեմն հանդերձ նախդրիւս առնուն զվերջահոլով տրակն. զժ, * Սէրն առ նմին հանգուցեալ. — երդն. ՚ի գով. 1-ր: * Սօք առ Եյ կայոյց (զհողեղէն բնուիւ). — սող. յով. Է: * Հոգ առ նմին տեսանէք և զնա եկեալ յերկնից. — Իգն վարդապետ. Է. 28:

Գիտելի է երկրորդ, զի գտանին և ևս նախադրուիք ինչ, զորս մեք ոչ եղաք յառաջին մասին. վասն զի առնախնիս մեր հաղիւ՛ ուրեք երեկն Նոքին, և կի՛ յոտանաւոր բանս միայն. որպիսի են սոքա. զժ, * Թաղոյ միոյ երկբայուէ՛ զնորայն ունի բարեմտուի. — զիփոյ: * Արչին ճայից զէս պատուադիրք. — վէցօր. Ծառ. ք: * Թաղկամբն հեռ զձեռն ՚ի վայր ընկէց. — եղեղ. ք: * Պարիսպ քն եթթըն՝ երկբով ին... զէրն ջուր հալեալ կործանէին. — ՚ի յոգ. Երդն:

Գիտելի է երրորդ, զի երբեմն ոմանք ՚ի մակբայից ևս ինդիր առեալ՝ վարին իբրև զնախադրուի. (որպիսի են

արդէն ոմանք 'ի նախադրուէց եղեւոյց 'ի ան մասինն) զք,
 * Փրկեաց զժողովուրդդ 'ի ներգաւթս ձեռնիս եզխատաց-
 ւոց: — Եւ թէ: * Հոգի յեթոյ ամցն գայ 'ի կութս (որթ). —
 զեթոյ: * Ընդ ներս ամցն ... վերահայր: — 'ի վերս անկէքէ:
 * Ինչ 'ի լոս ամ ժողովրդեանս ասէ ցաշակերտսն. — զաւ:
 Ի. 45: * Խոստովան լերուք ... զանեռ-լ 'ի լսողայ: — արգ:
 յաւ: ժա: * Սկսան այսպէս որիչ յաշխարհէ առանձին բնա-
 կեւր — լմբ: Էկէդ: * 'Ի նմանէ և անդր շինեաց աշտա-
 րակս. — Խորէն. 4. 59: * Ադ կրօնս պիւթագորաս ... 'ի
 լուսոյ և 'ի վեր զամենայն ինչ անմահ համարել. — Էդ-
 նաւ: Ծե:

Արբեմն ևս ածական անուանք ինչ խնդիր առեալ՝
 վարին իբր նախադրուի. որպիսի են սքինն. զք, * Ար
 սիրէ զամ, նման զմին սիրէ զամ մարդոց զկեալն. — Խո-
 * Հանգոյն իժի և քարի խոյեալ զսեւ լիս. — շնորհ ընդ:
 * Ազաղակեցին և երկու ծերքն էնց զմին. — Գան. ժգ. 24:
 * Թշնամուոյն ներհանգ՝ վեր յուղարկեցեր. — Կոր. զէ. * ( )
 Գոր յոյս շաւղացս ընթանայ. — լմբ. Էթգ Էկէդ: * Ալինչ
 ընդգոր յայտ պատուոյ տայ սմբատայ. — Խոր. Է. 44: * Օրդ
 լէ հրամանն և գործն վճարեալ լիներ. — Էգն. Է. 14:
 * Խոսն ընդ նոսա ... սկսանի նուագեւր. — յով: Է-
 նապ: ժգ:

Սոյնպէս ևս երբեմն գոյական անուանք ինչ՝ հոլով-
 մամբ իժիք խնդիր առեալ 'ի սեռական հոլովն՝ (որ հա-
 մարի իբր յատկացուցիչ նոցա), վարին իբրև նախադրուի.
 զք, * 'Ի Գէնոց եկեղեցւոյն սկսանի օրհնել զամ. — Կոր.
 Է. զէթ. Է. * 'Ի Գէն օրինացն այլաբանեն զայս. — Էգն.
 Է. 29: * Ասաց մարդարէն յերէնոց ան. — յաճա. ժգ:
 Այս ամ ձեզ 'ի շնորհս ան սասայաւ. — Էգն. ընծ. ժա. 26:
 * Օրանս բարիս խօսել առ 'ի գործառոս սիրյ. — շնորհ.
 Է. զէ. * Փայտակարան յեւեց կայ ուտիոյ. — Խորէն յաշ-
 Խորհագորոնքէնն * Գուգարք 'ի Գէն կայ ուտիոյ. — 'ի
 նոյն: * Աւտի առ Գէն կայ երասխայ. — 'ի նոյն:

Ղիտեւրի է չորրորդ, զի նախադրուիք թեպէտ հա-
 սարակօրէն յառաջոյ դասին խնդրոյ իւրեանց, իս որոյ և
 կոչին նախադրուիք, բայց բազում անգամ ևս յետոյ գնին.

ի՞ք, * Չարին զհնի միտեցայ. — նոր. կէ: * Օ դատախազն դատաւորին հանդէպ կացուցիւ. — նոր. կէ: * Անմարտ էր գորբունին շահց առնէ արկանել. — լմէ. արէն: * Օ յիշեցուցիչն զարդու ահա կրեհ. — էգն. է. 46: * Տեսաք զփառս նորա՝ զփառս էբրեւ զմիածնի. — այսինքն տեսաք զփառս նորա՝ իբրև զփառս միածնի. յովհ. աս. 14:

Իսկ բառս աղագոս՝ միշտ յետոյ դնի. ի՞ք, * Արկիւր բարեկայել չուի՝ մարդոյն աղագոս էր կազմեալ. — լմէ. * Իմ աղագոս աստուածամարտ զտանլիցիք. — լմէ. արհ. արհ. էէէէէ:

Աւ երբեմն ևս չէ մէջ նախագրուէ և խնդրոյն անկանի այլ մասն բանի. իմ կի՞ք բայ, կի՞ք խնդիր խնդրոյն և կի՞ք այլ ինչ. ի՞ք, * Օ խաչ առ արկունէն բարձրն և զհնի գնացին քի. — իմ գնացին զկնիքի. շնորհ. ընդհ. * Աւղիս չարի ՚ի վերայ խրոխտայր հասուցանել արքայի. — այսինքն ՚ի վերայ արքայի հասուցանել յովհաննէս. հարազ. էէէէ: * Օ աղքատն վառն զցնցոտին զգեհուոյ անպատուէք. — այսինքն վառն զգեհուոյ զցնցոտին. արգէն. է մէն. յա. էէ. ի:

Վիտեւի է հինգերորդ, զի յայնպիսի նախագրուէն, որք ունին զխնդիր, որպիսի են, զհնի. զհէք. յաղագոս. ևն. երբեմն կրկնի նախդիրն նաև ՚ի վերայ խնդրոց նոցա. ի՞ք, * Օ միմեանց զհնի անհետ ՚ի վերայ գային. — խոր. աս. 2: * Յիմ ժամ զբարեաց զհէք երթայք. — աս. էէէ. է. 15: * Այլ ինչ պատճառս տալ հակառակորդին ՚ի հայհոյուէ յաղագոս. — աս. արհ. է. 14:

Իսկ երբեմն դնի միայն ՚ի վերայ խնդրոց նոցին. ի՞ք, * Օ միմեանց հնի կարգեալ սողեցին. — արհ. աս. * Օ նորին անպիտանունն վարեցաւ հէք. — արհ. աս. * Աւ ինքն ՚ի ճշմարտուն վերայ չե է հասեալ. — էղիշ. աս. * Ի պատուիրանաղանցութեն ահա դարձաւ առ փչօղն. — լմէ. արհ. էէէէ:

Արբեմն ևս ուր պիտոյ է կրկնիլ նախագրուէ՝ նախդիրն միայն կրկնի ՚ի տեղի նորա. ի՞ք, * Արթ զհէք արդարուն. զմծպաշտուն, զհաւաաց, զսիրոյ, զհամբերուն, զհեղուն. — աս. արհ. ի. 11: Յորս զօրուք կրկնի նախա-

դրուին՝ զհէտ որպէս թէ ասէր. երթ զհետ արդարութե, զհետ աստուածպաշտութեան, զհետ հաւատոց, ևն:

* Ահլրս Ի Էրբոյ վերաց՝ և ցաւս Ի ցաւոց յաւելուն. — Ի ցաւս Ի վերայ ցաւոց. շնորհուի. Ի Բո-դի-ն:

* Ահլրեւոյթ զորուի Ի կալով Ի միջի ձեր, որպէս յերկց մանկանցն. — Ի որպէս Ի միջի երկց մանկանցն. ճառ-ընդ:

* Հարեւր զգիշերն Ի գլուխ յաղօթմն Ին՝ ճչ յիւր պէտ, պլ՝ Ի մերն. — Ի մեր պէտս. լմք. յառ-մէ. ան-առ-մէ

Առն ինդրառ-է Կորնոս-էցս, Իբրև. իբր. իբրու. որպէս. քան:

Սորա թէպէտ հասարակօրէն առնուն զխնդիր Ի հայցական հոլովն, բայց բազում անգամ ևս լն պահանջման բանին և Ի զորուի բային պէտպէս խնդիրս առնուն՝ գրեթէ յամ հոլովս, յազականն, Ի սեռականն, ևն:

Յուղղականն. Իբ, Իբրև այլազգիք և այլալեզու քտանխք և բերեմք (բամբասանօք) զմիմեանս. — յովհ. Իմառ. Է. * Արդ՝ վտանգաւորք ողորմութիւն հայցեսցուք. — Իորոն:

Ի սեռականն. Իբ, * Իբրև օձի զթիւնս Ի բաց երեւալ դեպանս առ իշխանն ատոմ առ-քեր. — յովհ. Ին:

* Աշխի միատարր խաղաղուի Ի մէջ մեր՝ որդե հօր հարազատի և որդւոյ սիրելւոյ. — յովհ. Ին: * Սորթ էր զայդ իւր վաճառել աւել-ի-ան երեք հարիւր դահեկանի. — ճարհ. Է. 5:

Ի վերջահոլով տրականն. Իբ, * Իբրև անմահաց հատուցանէ մեզ զվարձս վաստակոյ մերոց. — Էշիշէ. Ը:

* Աւելնդրուի և հպարտուի (մատուցի քահանայի) որդե հրեշտակի Ին. — Իորոն: * Սեղ արդարև Ի դէպ է երկց մանկանցն երգ առ ամ Ին իհլեան տոհմին յայնժամ. — շնորհ. Բղի:

Ի նախդրի՛ տրականն. Իբ, Չգէ զբանն առ պետրոս Էբրև Ի գլուխ աշակերտայն. — Էգն. Էք. 30: * Արդե յամայն սեղան Ի սոյն մերձեայ. — լմք. պառ: * Փափաքէ Ի մահ Ին Ի կեանս. — Էշիշէ. Ը:

Ի հայցականն. Իբ, * Սի որ աստանօր անուսումն

զմեզ համարեալ բամբաստելու ի՞նչ զանվարժս. — Իսրէն. աս. 1: * Որպէս զմտերիւմ ծառայս պատիւ չունելոյիք յերկնաւոր Թագաւորին. — շնորհիւ ընդհ. * Ձեր ինչ զգուշաւոր ամբուիլ քան զերկիւղս այ. — Իսորով. Ի Անիսիւսի. Ժամագրոյ:

Սորա երբեմն զօրութիւն ունին զհայցականն՝ և ներգործութիւն զյատկացուցիչ նորա. ի՞նչ, * Ոչ երբևէ զմահաւանացուի համարի զմահս մեր. — Ինչ որ և իրբև զմահս մահահանացուի համարի զմահս մեր. եղևի. Ը. * Բանք ձեր ոչ լինելոյն անհամ և անաղ, որպէս զանապակաց. — Ինչ որպէս զբանս անապակաց. շնորհիւ ընդհանր. * Բարձր է ծառայունս պատիւ քան զառաքելուն. — Ինչքան զպատիւ առաքելուն. որով. Ը. զեդ. աս:

Ի բացառականն. ի՞նչ, * Ի բարկութիւն և ի նորին չարութիւն ի՞նչ և ի կատաղի զազանէ զերեսս ի բնոց զարձուցուք. — որով. Ե. Բ. Գ. յորտորով. * Ղերեալ ես երկնէն ի կեղծաւորութիւն որպէս յանհաւատութիւն. — շնորհիւ. Ի Բողոքուն. * Են՝ որ քան յանտի կենացն վերիպել՝ յատեացս զարհուրին. — Ինչքան՝ որք զարհուրին վերիպել յատեացս քան յանտի կենացն. ի՞նչ. Ժ. Գ. 7:

Ի պատմականն. ի՞նչ, Ոչ ասէ զառակայ՝ ի՞նչ զբազմաց, այլ իրբև զմիայ. — Գող. Գ. 16: * Օհորէն ի բմէ որպէս զմարդոյ ումեքէ պատմէ. — որով. Ի Անիսիւսի. Գող. 41: * Ընտարն է առաւել հոգալ զմարմնոյ քան զհոգւոյ. — Ընտ. Կող. Գ. Գ. 4:

Ի գործիականն. ի՞նչ, * Սերակացուք մարդկան ունին բանիւ կակղել զխտութիւն մտաց՝ ի՞նչ բրջաւ. — ի՞նչ. Ժ. Գ. 8: * Են որ բանիւք ի բեանց խոյոտանս որպէս սրով. բոց լեղոք խմաստնոց բժշկեն. — որով. Ը. Ը. 18: * Ընտար թաշունս վայրենիս և զգողանս սիրով քան բունութիւն սովոր են մարդիք վարժել. — շնորհիւ. Բող. Ը:

Ի պարտականն. ի՞նչ, * Ինչքան զփեսայիւ կարկ զինև զվական. — Ինչ. Ընտ. Գ. 2: * Իսկ երկրորդն անհմուտ գողով՝ ծիծաղի զնովա որպէս զանմտաւ. — Ընտ. Ի Անիսիւսի. * Բն զբազմոք առաւելեալ մեծապէս ի փառս. — որով. Ը. Գ. Ը:

Յի Կերգոյականն. զք, * Տատանեալ հոգիս ՚ի յայտ աշխարհի՝ մարմնոյս շինուածով Իքր ՚ի նաւակի. — Կար. Իէ: * Օ ի ցորչափ արտաքոյ կամոցն այլ լինի մեր ոգի, որպէս ՚ի ծովու ալեկոծմք. — Իորոն: * Արքան խաղաղութի է ՚ի տունս շինականաց՝ և անհոգութի, ան ՚ի տունս Թագաւորաց. — արգ. յի. գ. յրդ:

Վախադրութ. զք, * Օ անձն իւր եղ ՚ի վերայ ձեր էք ըն ՚ի վերայ սիրեւեաց և բարեկամաց. — արգ. Կ. պէտ. Թ: * Ասպեալ են ան ուրեք ազգ մեր յազ քատուն որպէք երկաթոյ ՚ի ներքոյ լծոյ ծառայուն. — շնորհ. ընդհանր: * Մհեծք ցաւազինք վասն այլ մեղաց ոչ ևս շարժին ՚ի մէջ եկեղեցւոյ, ան յազագս զողուն. — ՚ի նոյն:

ԳԼՈՒԽ. ԻԵ:

Յուգս հիշատի:

Սակբայն է մասն բանի, որ զպարագայս կի՞ զեղանակս գործողունց նշանակէ. զի եղեալ մակբայից, զի ՚ի վերայ բայից՝ ցուցանէ զպէսպէս եղանակաւ կատարիչն գործողունց. և զի այս պէսպիսունի կարէ մտածիլ երեսուն և երեք օրինակաւ, յայն սակս երեսնաերեք տեսակք մակբայից Թո՛ւն. որակական, քանակական, ժամանակական, տեղական, ևն. որպէս եղաք յառաջին մասին:

Այլ գիտեւ ի է նախ, զի մակբայից ոմանք են բնականք. որպէս, Այժմ, աստ, ահա, դեռ, մերթ, երբ, միշտ, հի՛մ, այժ, ոչ, ուր. ևն:

Իսկ ոմանք, մասնաւոր թէ բազումք՝ կազմին յանուանց, ևս և յայլ մասանայ բանի՝ ՚ի ձեռն պէսպէս վերջաւորունց կի՞ մասնականք. որպէս, Առիւծաբար, մեծազէտ, ինձէն, այսբէն, հայերէն, ուժգնակի, նշանոցի, ինքնին, բիւրեցոյ, այլուս, ևն:

Գիտեւ ի է երկրորդ, զի մակբայք՝ երբեմն նախադասին բայից. զք, * Միշտ ուսանիմ, և էրէէ՛ ՚ի գիտութի ճշմարտուն ոչ հասանեմ. . . արդինք քաջալերիմ, և արտելլովն լքանիմ. — Կար. հն:

Իսկ երբեմն յետադասին. զք, * Ացորդակից լեր Էլ-

ժշկողէն, և մի ՚ի խոյղ ընտրուէ կոչեր Գաստ-որ-Քար: — Կար. Ի 4:

Աւերբեմն ևս չի մէջ մահբայի և բայի այլ բան անկանի և կի՞ այլ մասն բանի. ԿՊ, * Հրեմ-՝ որ այժմս բանապաճոյճ խրոխտաձայն՝ սիգացող՝ բարձապարանոց, ա՛ն հէւ-լ Դ՛ն զի անկեհոյան. — Կար. Ի 4: * Աւ դու Գ՞ դանբանիցն կեհոտուէ ինձ ՚ի դէմն Էեբեբ: — Կար. Ի 4:

Պիտեւի է երրորդ, զի մահբայք բազում աշգամ երկու կի՞ երեք ՚ի միասին, Գրեմն նով ին տեսակաւ զոր օրինակ:

* Որ զսցստիկ դու Ինձնն սեղէն քոյով դ բանի՛ մեզ սահմանեցեր. — Կար. Ի Էանն Գ: * Օմարդոյ բարին չի այ բարոյն համեմատեալ՝ արդարեւ սահ-գողէս չար գտանի. — Կար. Ի 4: Եւ * Պարնե-լ անդէն ՚ի փոխածն իւրեանց դատնան. — Կար. Ի Էան-ղ-նն:

Արբեմն ևս այլ և այլ տեսակօք. ԿՊ, * Բնդէ՞ ոչ զայդ ամ հո-տե-տե-տե-տե-տե չանդէմն չասացեր յԹագաւորն. — Կար. Ի 4: * Հանապալ Էնի և հեթի երթային ՚ի տունս ազօթից. — Կար. Եւ * Լէհ-նն ՚ի արդարեւ կանխեցաք ասացաք, իբրու պարանաւ յինբեանս ձգել զմեզս. — Կար. Ի 4:

Աւերբեմն ևս մի և նոյն մահբայն կրկնելով դնի առ ՚ի յաճախականապէս հշանակել. ԿՊ, * Սեծացաւ այրն յոյժ յոյժ. — Կար. Կարի յոյժ. Ծանորդ. Լ. 45: * Լէյո՞ այր, և ևս մի եմ ՚ի նոցանէ. — Կար. Ի Էանն. Լգ: * Սոնոյ փեղ զմարտ հինին ՚ի վերայ հեղուինս. — Կար. Ի 4:

Բնո սյամ լինի երբեմն և բացասական մահբայք՝ ոչ կրկնելով ՚ի սկզբան և ՚ի վերջոյ. ԿՊ, * Աւ ոչ մի ինչ ասանց շարհացն այ ՚ի գլուխ ոչ ելանէ. — Կար. և ոչ մի ինչ բնաւ. Կար. Ի 4: Կեպրոնի. Կ:

Պիտեւի է չորրորդ, զի մահբայք ոչ միայն դնին ՚ի վերայ բայից, այլ և ՚ի վերայ ըունեւունց. ԿՊ, * Բնեհից արող հաւասարապէս. — Կար. Ի Էանն. 4: * Աղև վերախին ծնող մարդկուէս. — Կար. Լուս: * Բնաւեւի դըրախտին աստէն տեսող. — Կար. Զարեհացն. Ի 4: * Սեծ է

փութ քահանայուէ յարժանապէս ունողսն. — լաճք. Ի
Գլխի. 4-րդ:

Արքեմն ՚ի վերայ բայանուանց կս. զք, * Առեցոյց
զմեղեգնաբար գոչումն. — եղիշ. Վարդապետ. 4: * Անաս-
նաբար սահեցմամբ . . . ընդ երկիր մածար. — նոր. 34:
* Ակեղեցի այ հանապաղօր յառաջատուք առէ. — յովհ.
Իմո. 2: * Արքատին առումն բարին՝ զհաւատարմութի ի-
բացն ցուցանէ. — արգ. 3. 4-րդ. Է:

Արքեմն կս դնին ՚ի վերայ այնպիտի ածականաց, որք
ունին զհաղորդումն Է բայեց. զք, * Այլեւս վերստին ՚ի
բնուէս կերպարան՝ միշտ սխալական. — նոր. Ի Էսնն. ՀԺ:
* Ստ հոգւոյ՝ ամենեկին անշարժք ՚ի բարիս. — շնորհ.
Ընդ. 4: * Հեղ ցեն զազբիւրաբար զառատաբուղիս զհար-
հրս. — ՚ի հարգելի Աւր արքի-բարեւն է մակբայ՝ ածական
անուանդ արգ. 3-րդ:

Արքեմն կս դնին յայնպիտի բանս, յորս զօրուԹք կայ
բայն. զք, * Այսօր ՚ի կառս, վաղիճն ՚ի դազարս. — զք
այսօր նստեալ կայ ՚ի կառս. ԼԵ, լաճք. ար. 72: * ԱԺէ
կանոնն Թիւր իյէ, քանի՛ մանաւանդ, ոյք ուղղին նովաւ. —
արգ. 3-րդ. 2: յորդոր. 4: * Իսկ արդ չար արժան է ասեւ
Թագաւորին, քան կս ոչ ասեւ. — եղիշ. Վարդապետ. 4-ր-
դ. Է:

Պիտեւի է հինգերորդ, զի երբեմն մակբայք ինչ ա-
ծական լինին գոյականաց, և իբր ածական վարին. զք,
* Օտարի կենցաղս գիշեր կոչեայ առաքեալն. — Խորհ.
Աւր արգ. լեալ է ածական անուանս Էնցաղ: * Չար է
նախանձ, և ՚ի հարի յանդգնուէս ածէ. — Իգն. Ժ. 14:
* Հայտնեցին որդւոց մարդկան զծածկապէս խորհուրդ. —
2-րդ. Ի: * Հրաման ետուն մեզուց և մեզպետացն նամակ
մի գրեւ Է յորդորի դեմին իւրեանց. — եղիշ. Է:

Աւ կս՝ երբեմն նախդիւքն խորհրոյ բային՝ դնին ՚ի
վերայ մակբայեց. զք, * Բարեբաշտ արքայն կոստանդինասոս
զայր արգ. տարբերեալ տուն հաւատոյ . . . անխախտեւի
ամբուք պնդեալ հաստատեաց. — լաճք. արգ. 5: * Օպար-
եղեալն . . . առաջի աջաց տեսանէր. — Իգն. Ժ. 54:
* Պայր առ նա ապա և մեծ իշխանն վրաց ատրեբսէհ

Ի դասակարգման վարկերում. — յո՛ւն. հո՛ւն * Այս ան ան իսկապէս ունի զնա, (յի զխոնարհումն), զկերպարանն յի յինքեան ստացեալ ունի զճշմարտագէտ հեղոյն և խոնարհին. — ուրդ. յո՛ւ. թ:

Գիտե՛լի է վեցերորդ, զի բազում անուանք ածականք երբեմն իբրև դմակբայ վարին. օր, * Այս ծաղկեաց գարունն հաւատոյ. — շո՛րհ. ընդհանր: * Այժէ Կոքա (յի առաջնորդք) ուղիղ գնան, հետեւե՛լքն անորոր ճարտար հարդերն. — լմ՛բ. դո՛ր: * Բաջ միտ դիր ազաչեմ. — ճմ՛բէ. վերջահոյ: * Սո՛ւ անանամ, և իրօք խոտորիմ. — ուր. Ի քանն. հո՛ւ:

Այս կիրառութի յաճախ է ՚ի բարդ ածականս. օր, * Պարզեղէն կայջիք առաջի աւանդողին անզ զտազանդ պատուիրանին. — շո՛րհ. ընդհ: * Օ մեղ ինքեանա քոչոչողորդ ընծայե՛լ այ. — ուրդ. յո՛ւ. հո՛ւ * Այս գործն է լաւե՛լ ՚ի կամարս լուսեղէնս. — Ի ճշմարտի:

Սյուզև ևս ածական անուանք, որք ունին զբազարական մասնիկս՝ ոն, կի՛մ զբազարատական մասնիկս՝ գոյն, բազում անգամ վարին իբրև դմակբայ օր, * Այս անուան կարող եմք գնալ ի ճարտար հետեւողոյս ՚ի յերկինս. — լմ՛բ. ուղ. չի: * Այն ինչ անուանեցիք, և հասիք առ քս. — շո՛ր. հո՛ւ: * Գիտե՛լոյն կոչե փող գաբրիէլեան. — շո՛րհ. ճի՛բ: * Որք հանդիպոյն զնո՛ւնեղէն բանն ընկալան կատարե՛լագոյնք են և առաջինք. — ճմ՛բէ:

Արբեմն ևս անուանք ինչ ածականք ունեւով ՚ի վերջոյ զյո՛ղս՝ ո, կի՛մ զբազար ինչ, իբր մակբայ վարին. օր, * Բազումս առաքինանամք. — իտորով. Ի մէջն ճմարտի: * Այս բարտաւան և բարձրայոն փքայր. — յո՛ւն. հո՛ւ: * Գիտե՛լեցիկ ինչ անդ կարգե՛լով. — իտոր. ք. 6: * Որ ըսբանչե՛լի ինչ դիպեալ եղև ի զարծոյն և անուանն. — ուր. ի. 7:

Գիտե՛լի է եօթներորդ, զի երբեմն անուանք ինչ, թէ ածականք և թէ գոյականք՝ հարմարմամբ ինք իբր մակբայ վարին. օր, * Սինչ հինգամեծս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիդ. — ուր. հո՛ւ: * Հողագործարանն եկեալ սրտաբեկ առնէր. — գե՛որդ. լո: * Հանդիպոյն հայեցեալ յանդիպ

տեսանէր. — Է. 10: * Միմիտն առօրէն յայտնէ ըզբարկուի իւր. — առհ. Ժ. 16: * Խափանեցի առ աջ կարծեւն. — շնորհ. Գ. 16: * Օլն չ վիճէիք զճանաչուհայն. — Եր. 32:

Աւ երբեմն ևս մի և նոյն ահուսն կրկնելով իբրև մակբայ վարի կի, * Խմբեցաւ պատերազմն և մատեան ճակոպ առ ճակոպ. — Իսր. 4. 37: * Որն առ որն յառաջ մատուցեալ միապետել ջանայր. — յով. 4. 12: * Ինչոն ՚ի Բեբան զմիմեանս համբուրիցն — Վեցոր. 2: * ( ) Երբ օրէ յաւելուած լիցի ՚ի լաւութեն. — յաճախ. Ի. 4: * Տօնէ խրայէլ աճ յաճէ պենտակոստէ առ ձայնեալ. — Իսր. 4. 37: * Այն մի առնուին զքահանայունս պատիւ. — Զան. Ժ. 13: * Գայն ՚ի գայնի կային յօրէնսն առ աջինս. — Գ. Ե. 16:

Աւ ևս երբեմն այլ և այլ անուանք, և կի՞նաև ոյլ մասունք բանի ՚ի միասին եկեալ իբրև մակբայ դսին. կի, * Մեծ ամուրդ սյդ հինն ՚ի վէր տապալեցաւ. — Էդ. Ժ. 4: * Երբ քան զձ ճեղքէր դամուր գլխանոցն. — յով. 4. 12: * Այն ինչ որ պարտաւ տեսանեմք զգործն բանիցս վրկայ. — Լմ. Գ. 16: * Յան և զիւր սփռեալ լի գլուխս կահակայն. — յով. 4. 12: * Քանզի ոչ որմուի է, որ քորչը ՚ի գլուխ պարծի առ դատաստանաւն. — շնորհ. ՚ի Բաղնիս: * Արեւից հրաման տայր յովանէ յանուանէ. — Էդ. Ժ. 16: * Աւ այսպէս սքա (յի սեւեկիտս և անտիտոս) Թագաւորել ընդ գոսր և ընդ շա՛ իբրև ամս, կ, ապա ապտամբին պարթևք ՚ի մակեդոնացոց. — յով. 4. 12:

Գիտեւի է ութերորդ, զի յույսական դերանուանքս՝ առն. Գոյն. Զայն. յարեալ յանունդ օրինակ վարին լի նմա իբրև զմակբայ, ունելով երբեմն զնախդիրդ՝ զ. կի, * Օրոյն օրինակ և ծերունին այն (նոյ) յայնժամ ՚ի սուգ տրտմութե վտանգեալ էր. — առհ. զառհ. Ժ. 23: * Գայն օրինակ և յոյնք . . . ունին զիրաւուրս. — յաճախ. 2: * Առն օրինակ և ՚ի անէ են ամ պահպանուիք. — առհ. Գ. 17: * Այն ևս ձեզ զայն օրինակ գնալ. — Էդ. Ժ. 17:

Բայտ այսմ ձեանայ և ցուցական դերանուանդ՝ առն. կի, * Աւ նա զայն օրինակ փոխեցաւ յաշխարհէ. — Է. Ե. Ժ. 16:

116: * Աւ եր պատճէն հրովարտակին որինով զայս —
* 4: 11

Գարձեալ և բայս՝ է, վարի երբեմն իբրև ժամանա-
կական և տեղական մակբայ չէ բառ-իցս՝ ուրե՛տ ուր. զի՛
* 11: 12 * Աւ ուրե՛տ ուր բանի՛ն վճարեալ. . . և է՛ զի ձեռն
դնէ. — իմ ուրեք ուրեքս կի՛մ երբեմն. ի 4: 12 * Աւ
ուրե՛տ զի քաջագէտ յաղթեցաք թշնամեացն, և է՛ զի նի՛
մեզ յաղթեցին. և Բաղդա՛տ յն է՛ որ յաղթող գտեալ եմք,
և ոչ յաղթեալք. — էլ է՛: 11:

Գիտելի է իննեքորդս զի մակբայքս և Լուսն. յայտ. ան-
փ. առ. փնդ. յայր. յայր. անդր. դնին երբեմն փոխանակ
ցուցական դերանուանոյ. 11: * Աւ ևն կրկին կարօտ ՚ի
տարաբնակ լինել ՚ի բնակուէ՛ առփ. — իմ յայսմ բնակուէ.
յովհ. 4: 11 * Բայց արգ՝ դարձ ՚ի բարկուէ՛ յայտ. — նոյնն:
* Այսոյս եղևն. . . ՚ի մեծուէ՛ անփ, օր արդարոցն պահել
կան յերկրա. — ի 4: 11 Գրք-ողեալ 4: 16: * Հաշխար-
հի առ նեղուէ՛ ունիցիք. — յովհ. 4: 33: * Հս գնաց
՚ի դերեղման անդր, ուր եղեալ էր զազար. — ճանքի՛ն վեր-
ծանոյ:

Արբեմն ևս դնին ՚ի տեղի զխմորչական տառ-ից. 11: *
* Գղորդեալ սասանեցաւ ողորմելի աշխարհս մեր ՚ի մե-
րոց առփ. — իմ ՚ի մերոցս. յովհ. 4: 11 * Ահա քղձալի
համարիմ ասել աստանօր ՚ի քայոց յայտ զոր չէ իմ կրեցեր
անձ բողբոց. — նոր. 4: 11 * Այնչ կարաց շարժել գնոտս
՚ի սիրոյ անփ այ. — առփ. յովհ. 4: 11 * Այլ վաշաղի փո-
փոխեալ գտայց ՚ի լաւ անդր. — նոր. 4: 11:

Աւ երբեմն ևս դնին իբր զարդ. 11: * Աեցցեմ ՚ի
հիւանդուէ՛ առփ իմն: յայսմանէ. — 4: 11 11: 31 * Ա-
լանեւոց էք ՚ի մարմնոյ յայտ. — ճանքի՛ն վերծանոյ: * Ալք
՚ի լոյս անփ ևն, ցնծան. և որք ՚ի խաւարի անփ ևն, յոգ-
ւոց հանեն. — ճի. 4: 11 * Այլ իւրան անդր եկն, և իւրքն
զնա ոչ ընկալան. — նոյնն. 11:

Օայս մի ինչ ևս արժան համարիմ ծանուցանել զի
ուննք ՚ի մակբայից երբեմն առնուս զխնդիր իմ անուան-
ցըն յորոց կազմին. 11: * Բնդուներ արարչագէտ՝ չէ հօր
համապատուաբար. — ճանքի՛ն Աւր ընդ 4: 11 է ինդիր

մակբայիս՝ համապատասխան զի և անունս համապատէ՝ զայնպիսի խնդիր առհուռ:

* Ամմանուէլ ՚ի կուսէն ծնաւ անանջատաբար ՚ի հօրէ. — ի որ. վարդապետ: Աւր ՚ի հօրէն՝ է խնդիր անանջատաբարին:

* Այլապէս ՚ի միմեանց վարիմք. — յովն. իմաստ. ք: Աւր բառս ՚ի հիմանց՝ է խնդիր այլապէսին:

ԳՆԱՍԻՍ. Ի. Գ.:

Յարգ. Երգչ. Գ.:

Շաղկապն է մասն բանի, որ յարէ և միաւորէ չէ միմեանս զայլ մասունս բանի, հաւ զնոյն իսկ զբանս և բաժանի ՚ի զանազան տեսակս. որք են բազմիւսական, տըրտոհական, ևն. որպէս կարգաւ եղաք յառաջին մասին:

Այլ գիտե՛լի է, զի երբեմն վասն վայելչուն բանին զօրութեամբ դնին շաղկապք ինչ. սրպիսի են հասարակօրէն սօքա. իսոյց. ունայն. այլ վասն այսօրիկ. և այլ ըն. յորժամ յառաջոյ սոցա դնին շաղկապք՝ Երգչ. վ. Գ. և այլն զոր օրինակ, * թիւ պէտ փակեաց և կնքեաց զգրունս եկեղեցեաց ընդ ամենայն աշխարհն պարսկց, (Ե-յ) նք զամ տուն եկեղեցի արարին. — Երգչ. վարդապետ. գլ. Գ. * Ասն զի ոչ կացաք յուխտի մն, (վ. Գ.) անխոյթ արար զմեզ. — յովն. Գ. Ի:

Իսկ երբեմն ներհակ այսմ շաղկապս և՛ իբր յաւելորդս դնի ՚ի դրազէմ բանս և ՚ի դերբոյաւորս. զոր օրինակ * Ա. Երկիւղի անկանելոցն զարհուրե՛լ և թըմբեցի — սորգ. յով. ք: Աւր ևն ամենեւին թարմատար դնի: * Ո՛վ որ լսելով զարժանի ողբոց բանքս՝ և ոչ բեկանի սիրտն. — սորգ. վարդապետ. Ի Գ. Գ. յով. Գ. * Ի յընթանալս խուսմ՝ և կասիս. . . ՚ի յաթոռս ձերոց բազմեալ և խելայեղ ից կցորդիմ. — նոր. Գ. Ի:

Այլ պարտ է զգուշանալ յայսպիսի ուճոյ:

Գիտե՛լի է դարձեալ զի շաղկապս ինչ երբեմն միայն առ ՚ի զարդ դնի ՚ի բանս. զի, * Ինքն ինչ է ամ յամի՝ ազբիւր բարեաց. — յամն. Ի Գ. * Օրոլար ինչ

զոյցն ոչ դանդաղիմ մայր կի՞ դայեակ ասել իմաստից. — Իբր. 2. 11. * Քան զի արդարև գիտակ էն էս, թէ չար է արարն և ընդաբոյս՝ չարութիւնն մեր. — Կորնթ. 5:11:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. ԻՎ. Ի

Ի վերայ միջարկուէ ևս սակաւ ինչ ունիմք խօսիլ, զի սակաւ է և գործածուի սորա. և զորս եղաք յառաջին մասին, այն բաւական է:

Օսն ոմանք ի մակբայս դասերն բայց ոչ երևի այս ուղիղ. զի մակբայն ցուցանէ պարագայս գործողութեան իսկ միջարկուին ՚ի միջի արկեալ ՚ի բուն՝ յայտ առնէ ըզբնական կիրս հոգւոյն որպիսի են կիրք ուրախուէ, արտմուէ, ցառոց, երկիւղ ի նա: Քանզի ի յասելն, * Քէ՛ն՝ որչափ է որովայնամնլուէ բունաւորուի. — (Կոր. 2. 11) միջարկուին Է՛ն՝ ոչ ցուցանէ պարագայս գործողութեան, այլ զկիրս հոգւոյն պատճառեալ ՚ի պարմանալոյն ՚ի վերայ բունուէ որովայնամնլուէ: Այս յասելն, * Հոգ՝ որով օրինակաւ, զինչ կամիս առնել կատարեալ. — (Էդի. 2. 25) միջարկուին Հոգ՝ յայտ առնէ զկիրս եռանդեան հոգւոյն առ ընդունելութիւն իրեր: Այս յասելն, * Ո՞չ զիսրդ միանգամ վճիռ եհատ, և զեղիւլի ձայնն արձակեաց. — (Կոր. 2. 11) Եւն ցուցանէ զկիրս զարհուրանաց ի սահագին վճիռն: Ի սոս այսմ իմա և զայլոց:

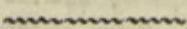
Այլ գիտե՛լի է նախ, զի միջարկուիք երբեմն յարին յարուան նշանակիչս այնց՝ յորոց վերայ է կիրք հոգւոյն: Ի՞նչ, * Ո՞չ սքանչելեացս, գործ՝ առ որ ակարանայ բունուի թագաւորաց. — Լմ. 2. 11: * Քէ՛ն՝ անոխա կալուութեանն (քրիստոսի), չեւս յանդիմանէր զմատնիչն այլ ստուեր արկեալ ծածկէր զիրն. — Եդի. 2. 25: * Ո՞չ զիւն, կողպտեաց զգարնս իմ. — Էդի. 2. 25: * Լ՛ն՝ ՚ի վերայ չարչարելոցդ և հնձելոցդ առ հասարակ հարցդ և եղբարցդ. — Եւրոպ. վարդապետ. 2. 25:

Բայց պարտէ ևս նկատել, զի ՚ի վարիլ միջարկուէց ընդ անուանս՝ հասարակօրէն զիկրա հոգւոյն զօրութեամբ ցուցանեն. իսկ զորպիսութիւն իրացն՝ յորոց անուանս յարին, ներգործութեամբ յայտնեն, որպէս յասելն, * Ս՝ ախտացելումն յախտէ, որ խոցի և ոչ լըստնու. — շնորհ, բզի. միջարկութիւնս վ՛յ՝ զօրութեամբ յայտնէ զկիրս ցաւոց հոգւոյն ՚ի վերայ այնպիսի ախտայելլոյն. իսկ ըզվայելի լինելն հորա յայտնէ ներգործութիւն. ոսկ թէ այս լինէր միտ բանին. ո՛հ՝ վայելի և եղկելի է ախտացեալն այն, որ խոցի՝ և ոչ զգոյ:

Մյ՛լ յայտպիսի բանս գրեթէ միշտ զօրութիւն գտանի բայ ինչ. որ և երբեմն ներգործութեամբ դնի. զոր օրինակ, * Ս՝ է նոցա զի ըստ ճանապարհին կայելն զնացին. — յառաջի. ՚ի համարն. 11: * Ար՛նի՛ առ նմա, և երկրին լը որ նա արցանիցէ. — եղիչէ. ը: * Ար՛նի՛ է մարդոյ զոր ոչ յաղթահարեցին երկուէք ազահուլթե. — Իճք. Ծառ. ԺԺ:

Գիտելի է երկրորդ, զի առ միջարկուէն վերաբերին լը իմիք և կոչական անուանք. զի լը օրինակի միջարկութեց իբր անկախ ՚ի բայէն և ՚ի խնդրոյ հորա զնին ՚ի բանս՝ յերկրորդ դէմս. զի, * Բ՛նկալ ո՛վ թծայինք գրեգորի՛ն՝ զփոքրիմաց բանս նուազ մերոյ տեսուէս. — Իգնոս. Ի. 52:

Մյ՛լ զպէսպիսութե միջարկուէց ասացաք յառաջին մասին հանդերձ օրինակօք, Բայց պարտ է ևս գիտել, զի գտանին և այլ բազում միջարկութիւնք, զորս ոչ եզար ՚ի հմին՝ վասն ոչ գորլոյ նոցա ՚ի հասարակ գործածութե, որպիսի են սոքին. աա, ա, ահ, հա, է, հէ, յէ, եհէ, էհ, բհ, իհ, իհ թէ, ուհ, իշտ, տի, տիր, խցի՛, իցի՛ թէ, օշ թէ, օշ եթէ, վայ վաղայ, բեք, ախտս, և այլ այսպիսիք զորս չէ արժան ՚ի կիր առնուլ ՚ի հասարակ շարադրութիւնս:

ՄԱՆ ԱՆՆԱԿԱՆ ԵՐՐԱՐԳՆԱԿ

Հայաստանի Հանրապետություն

Հանդէս արուեստի քերականութեան յայտման մասին պայծառանայ. զի ՚ի սմին անմբռն առ միմեանս եկեալ պէտքէս համաձայնութի՛ կազմեն ինչոյս բանի. որով և միտք ուսանողաց տեսեալ զխայտալ բառից ին իրեարս յայս սեղան՝ զուարճանան և բերկրին. և ս և ախորժանօք վայելեն զպտուղս վաստակոց իրեանց, զոր վաստակեցին յառաջին և յերկրորդ մասին: Այս յանձնաձիրն ճաշակել՝ ըսկասանն պարարտանալ ոգիք նոցա յանուշիք կազմաւորութեանից: Օրոյս սեղան՝ կամեցեալ կազմել բոլորից՝ փոքր մի ձոխագոյն ունիմք կարգել ախորժական և ընտիր օրհնակօք. բութալ նախ համառօտիւ զհամաձայնութի մասանց բանի ՚ի հասարակի արդ՝

Համաձայնութի մասանց բանի են կապակցութի նոցա ի միմեանս՝ առ ՚ի կազմել զբան: Այս կապակցութի լինին ութ եղանակաւ՝ ին ութից մասանց բանի՝ Այս անուան ի անուան: Արկրորդ՝ դերանուան, ի դերանուան և ի անուան: Արդ՝ ընդունելութի ինունելութի, ի անուան և ի դերանուան: Չորրորդ՝ բայի ի անուան, ի դերանուան, և ի ինունելութի: Հինգերորդ՝ նախադրութի ի անուան, և ի պնս, որք իբր անուն հոլովին վեցերորդ՝ մակբայի ի բայի, և ի պնս, որք ունին զգորութի բայի: Եօթներորդ՝ միջարկութի ի բանի: Աւթերորդ՝ շաղկապի ի բանի, և ի մասանց նորս:

Հայտնակ ութն համաձայնութի առաջի դնին ութն հարկաւոր գիտելիք ՚ի շարադրութեան. որք են սոքին. 1, բացայայտիչ և բացայայտեալ. 2, յատկացուցիչ և յատկացուցեալ. 3, ածական և գոյական. 4, յարաբերական և յարաբերեալ. 5, անուն բայի. 6, խնդիր. 7, արգելիչ խնդրոյ. 8, նախդիր: Արոց հանգամանք և պիտանութիք յայտնի լինին ՚ի բացատրութի վերոյ գրեալ ութն համաձայնութեցի:

Այս գիտելի է, զի զհամաձայնութի նախադրութեան մակբայի միջարկութեան և շաղկապի՝ զոր ինչ արժան էր գի-

տել, խօսեցաք յառաջին և յերկրորդ մասին. ուստի չունիմք ինչ խօսիչ զսոցանէ յայսմ մասին. այլ միայն զհամաձայնութենէ անուան, դերանուան, բայի և ընդունելութե. յորս բովանդակին ամենայն զօրութիւնք արուեստի քերականունէ:

Եւ նախ կամեցեալ խօսիչ զհամաձայնութիւն անուան չէ անուան՝ գիտելի է, զի անուանք որովհետև կի՞ գոյական են, և կի՞ ածական, ՚ի գալ սոցա առ միմեանս՝ հարկ է զի կի՞ գոյականք չէ գոյականաց յողեսցին. կի՞ ածականք չէ ածականաց. կի՞ գոյականք չէ ածականաց. և կի՞ ածականք չէ գոյականաց: Իսկ գոյական անուանք երրակի կարեն յողել չէ գոյականաց. նախ՝ իբր բացայայտիչ. երկրորդ՝ իբր յատկացուցիչ, և երրորդ՝ իբր խնդիր. զարց խօսեցաք կարգաւ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ը

Յառօք համայնութի գոյական անուանց ընդ գոյականաց իբր բացայայտիչ. հոմ

Յառօք բացայայտիչ

Յորժամ ՚ի բանս կամիմք զգոյական անունինչ բացայայտել թէ յինչ միտս դնի, և կի՞ փոխանակ որոյ նշանակէ, յարեմք ՚ի նոյն զայլ միւս ևս անուն գոյական՝ թուով և հոլով ի՞նչ համաձայն նմին՝ առանց շաղկապի. և զայն կոչեմք բացայայտիչ. որպէս երևի յայս բան. * Այսօր բոսաւ յաննայե մորենին մարիամ. — շոբ. 3. Ար անունս հորիմ՝ յարեալ յանունս հորիմ՝ լեալ է նմին բացայայտիչ. զի բացայայտէ, թէ մորենին աստ առեալ լինի փոխանակ մարիամու. Իստ այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակսդ:

* Դեկտլար ճարտարագետ՝ անյեր չէ ծով կենցաղս՝ անհետ. — շոբ. 3. Ար անունդ կենցաղ է բացայայտիչ բառիս՝ ծով. զի յայտ առնէ, թէ անուամբս ծով նշանակի աստ կենցաղս, իմ աշխարհս: * Ի՞՞՞՞ եր առել տան քո աշխարհի. — շոբ. 12. Ար անունս աշխարհի է բացայայտիչ:

տիչ բառիս՝ ասն Ին և Այս խոստովանելու . . զվէմն հաւատոյ զպետրոս երանեաց. — նաբ. թգ: Աւր անուհա զեբրոս՝ է բացայայտիչ բառիս՝ զվէմն հասարոյ: * Մի թէ դու մեծ ինչ նք իցես քան զհայր մեր արբահամ: — յովհ. Ե. 55: Աւր անուհս «Էբրոս» է բացայայտիչ բառիս՝ հայր Էբ. զի յայտ աննէ՝ թէ հայր մեր ասելով իմանային նոքա զարբահամ, և ոչ զնոյ, կի՞ք զարամ:

Այլ գիտե՛լի է նախ, զի բացայայտիչն երբեմն դնի ևս յառաջ քան զբացայայտեալն. զի, * Աբրահամ հայր մեր ցանկացաւ տեսանել զօր իմ: — յովհ. Ե. 56:

Աւր յառաջոյ եղեալ անուհս «Էբրոս» է բացայայտիչ բառիս՝ հայր Էբ: Ըստ այսմ է և ՚ի սոսերս:

* Մովսէս հիմն մարգարեից ասաց, մի ատեր զեղբայր քոյ. — ՏՃԷ. թն: Աւր անուհս հովհ. է բացայայտիչ բառիս՝ հիմն Տարգարեից: * Ղ բաց ընկեսցուք զերկմտութի՞ն՝ զմայրն անհաւատութեան. — «արգիս» Էբրոսի. ՚ի Էբ. Ե. Ե. 5:

Արբեմն ևս ՚ի մէջ բացայայտիչն և բացայայտեւոյն անկանի բայ. զի, * Օ կորուսեալ դրամն ինդրեաց զԹաղաւորական պատկերն. — Իգն. թն. 22: Աւր անուհս Էբրոսի «Էբրոս» զբացայայտիչ հարուսեալ Էբրոսն, ՚ի մէջ անկանելով բայիս՝ Էբրոսից:

Գիտե՛լի է երկրորդ, զի երբեմն բազում եղական անուանք լինին բացայայտիչ միոյ յողանականի. զի, * Արդիք որբոյ յուսկանն պապ և աթանակիսէս . . . մահ անձաց նիւթեցին. — յովհ. Է. 5: Աւր երկու եղական անուանքս զող և «Էբրոս» են, բացայայտիչ միոյ յողանական անուանս՝ «Էբրոս» սրբոյ յուսկանն:

Արբեմն ևս պէտպէս անուանք լինին բացայայտիչ միոյ եղական անուան, կի՞ք որ իբր եղական վարի. զի, * Յիմ արատոյ մաբրեալ լիցի (հողի մեր), յատեւուէ, ՚ի մախաւնաց, յախակաւուէ, յազահուէ, յամբարտաւանութի, ևն. — Իսորոս: Աւր կարգաւ դասեալ անուանքդ՝ յարեւ-Էբրոսն ՚ի Տարգարեից, և այլն են բացայայտիչ յանուանս՝ յովհ. Ե. Ե. 5:

Գիտե՛լի է երրորդ, զի թէպէտ բացայայտիչն ա-

ուանց շողկապի յարի 'ի բացայայտեալն՝ որպէս եղաք 'ի վերոյ, բայց որովհետեւ բացայատիչն է իբր մեկնուի բացայայտելոյն ուր ուրեք կայ բացայայտիչ. անդ կայ զօրու(թեամբ և մեկնական շողկապ ինչ. որպէս յայս բան, * Օտիրական մարդն՝ զհոգին թշնամանեցին. — (որգ. Է. պէս. Է.) կայ զօրու(թեամբ մեկնական շողկապս՝ այնինչն. որպէս եթէ ասէր. զտիրական մարդն, իմ զհոգին թշնամանեցիր:

Եւ զի յամի 'ի սոսա միշտ զօրուք կայ շողկապ մեկնական, վնկ բազում անգամ հանդերձ հովաւ դնի բացայայտիչն. ի՞նչ, * Յամաքեսցին պտոյտք գետոյ. իմ՝ մեղաց յորդուիք. — ագ. Բ. Աւր անունս Եղայ յորդուիչ՝ հանդերձ շողկապիւս այնինչն՝ լեալ է բացայայտիչ անուանա՝ պտոյտ գետոյ:

Երբեմն ևս բայի՛հ հանդերձ դնի ի՞նչ, * Ընթացնոք այսուհետեւ 'ի սուրբ լերինս, 'ի մարգարէսն ասեմ և յառաքեալս. — գով. Լու. Աւր անուանքս 'ի հորգորէն և յառաքեալս՝ հանդերձ բայիւս ասեմ՝ են բացայայտիչ անուանդ 'ի լերինս:

Եւ դարձեալ երբեմն ամբողջ ինչ բան իբրև անուն ինչ՝ լինի բացայայտիչ անուան. ի՞նչ, Ըմ օրէնք 'ի մի բան կատարին, 'ի սիրեսցենս զընկեր քոյ իբրև զանձն քոյ. — գոր. Է. 14. Աւր բանս՝ իբրեցե՛ն զընկեր քոյ ինչ, է բացայայտիչ անուանս՝ 'ի Գ. Էն:

Ըստ այսպիսի բացայայտիչք հասարակօրէն յանորոշ բանս դիպին. իմ յայնպիսիս, որք աներևոյթ բայի՛ւ կազմին, զոր օրինակ:

* Ըստ խաբէուի մտաց ողորմելի է քան զամ խաբէուի, համակ կարգաւորուի յանկարգուի կալ և լուսով 'ի խուար. — որգ. 2. յով. 4. յորգ. Աւր բանս՝ հոմ. 4. որգ. 1. յանկարգուի հալ ինչ, է բացայայտիչ անուանդ՝ այս խաբէուի:

Ըստ եղանակ բացայայտչի առաւելանկ 'ի գործ ածի 'ի վր ցուցական դերանուանցս՝ այս. այդ. այն. այն. քայն. նայն. ի՞նչ, Օ խորդ լինիցի այդ՝ փոխանակել զիմ ախտաքեալ ոչխար լի առողջ գաղանին. — Խոր գ. 63:

Ուր բանս՝ Էրեմիայի վրէժնէն է բացայայտիչ դերանուանս՝ այդ, Որպէս է և ՚ի սմին:

* Եւ սրբազանիցն բանք ՚ի սոյն զմեզ յորդորեն՝ եղբայրասէրս լինել. — Երգ. Թ. Գեորգի:

Գիտե՛լի է չորրորդ, զի ուրեք ուրեք յատուկ անուանք առանց համաձայնելոյ ևս լինին բացայայտիչ հասարակ անուանց. իբր զի երբեմն դնին յուղղական հոլովն (իբր ածական). Գր. * Հուն յորդանան գետոյ երկոց անագամ բաժենեցաւ. — ԻճԲ. Թ. Ուր յատուկ անունս յորդանան է բացայայտիչ Գեորգի յուղղական հոլովն:

Աւ երբեմն ևս յարելով ՚ի բառդ անուն՝ նուաւ հանդերձ լինին իբրև մի բացայայտիչ հասարակ անուան. (և այս յաւէտ ՚ի յատուկ անուանս մարդկան). Գր. * Արեւոյ մի պետրոս անուն. Եղե՛լ: Գ. Ուր Գեորգի անուն է բացայայտիչ բառիս՝ Եղե՛լ Գ:

Գիտե՛լի է հինգերորդ, զի ՚ի բացայայտիչս նախդիրն իբր ՚ի բազումս դնի ՚ի վերայ երկուցն ևս իմ ՚ի վերայ բացայայտելոյն և ՚ի վերայ բացայայտչին. մանաւանդ եթէ անկեալ իցէ ՚ի միջի այլ մտն. բանի Գր. * Օ հաւատացել արժաթ բանին ՚ի քէն՝ արկ ՚ի սեղանաւորս յողիս որդւոց մարդկան. — Էրգ. Ի. Ուր նախդիրդ ՚ի՛ եղեալ է ՚ի վերայ երկուցն ևս. իմ ՚ի վերայ բացայայտելոյն՝ որ է բառս սեղանաւորս և ՚ի վերայ բացայայտչին՝ որ է բառս Գր. Երգ. Ի. Երգի:

Թէպէտ երբեմն միայն ՚ի վերայ նախնթացին դնի. Գր. * Օ առաւօտ խաղաղունէն քս սիրով ՚ի մեզ ընկալցուք. — Երգ. Ի. Ուր նախդիրդ ՚ի՛ եղեալ է ՚ի վերայ նախնթացին միայն, այս է Երգ. Ի. Երգ. Ի. որոյ լեալ է բացայայտիչ անունս Գ:

Վ վերայդ եղեալ օրինակսդ արժան է նկատել և զայս զի բացայայտիչն և բացայայտեալն բազում ուրեք դնի հանդերձ յատկացուցչաւ՝ կի՛մ ածականաւ. որպէս երևի և յայսմ. * Ա ուրջ եղեն շունք բազումք՝ զինուորք պիղատոսի. — Էրգ. Ի. Ուր բացայայտիչն, իմ անունս զինուորս եղեալ է հանդերձ յատկացուցչաւ, որ է բառս՝ Գեորգի:

և բացայայտեալն, իմ անուան շահի՞ կեղեակէ հարդերձ
ածակահաւ, որ է բառս՝ Բազմա:

Ղիտեւլի է վեցերորդ, զի երբեմն թէպէտ գոյական
անուանք համաձայն դնին ՚ի բանս առանց շողկապի բայց
ոչ համարին բացայայտիչ միմեանց, այլ՝ իւր խնդիր բայի
նի, * Արեւեցաւ մովսէսի վառմամբ հրոյ ՚ի մորեհուջ յա-
հապատին. — զոր. հիւն: Ուր երկոքին գոյական անուան-
քըս՝ ՚ի հորինոջ և յանպատին՝ թէպէտ առանց շողկապի
յարեալ են լէ միմեանս համաձայն, թուով և հոլովիւ, բայց
ոչ են միմեանց բացայայտիչ, այլ՝ երկոքին և սխնդիր բայիս
էրեցաւ:

Գ. Լ. Ո. Ի. Խ. Ի.

Յազմ. համայնութի գոյական անուանց ընդ գոյականաց՝
էք յարեցողիւ հիւն

Յազմ. յարեցողիւ:

Ի բնա յորժամ կամիմք յայտ առնել թէ ան-
դեօք հաշակեալն իրիք գոյական անուան՝ որնում յատկա-
նայ կի՞ որոյ է, դնեմք առնմին զայլ գոյական անուն ՚ի
սեռական հոլովն, որ զհաշանակուի միւս անուան իւրացու-
ցանէ, կի՞ ինքեան յատկացուցանէ. իմ ցուցանէ՝ թէ հա-
շակեալն այնր անուան իւր է. և զայն սեռական հոլով
կոչեմք յարեցողիւ. նի, * Ուր զբեռն ընկերին բառայ,
կատարէ զօրէնսն քի. — լնի. սանն: Ուր գոյական անու-
նը ընկերն՝ լեալ է յատկացուցիչ էեան. զի իւրացուցա-
նէ զբեռն. իմ ցուցանէ զբեռն, որ ընկերին է. և ոչ՝ որ
հառու, կի՞ այլոյ իրիք: Սոյնպէս և գոյական անունդ զի՞
լեալ է յատկացուցիչ բառիս՝ զընն. զի սեփականէ ին-
քեան զնոյն. այսինքն յայտ առնէ՝ թէ քրիստոսի է այն օ-
րէնք, և ոչ աշխարհի, կամ այլոյ: Իստ այսմ է և ՚ի
սոսինս

* Օ ծանրութիւն առնի բառամ, և ՚ի ժամ ձոր-
նան անմասն ելանեմ. — նոր. ՚ի էանն. հիւն * Պատու դո-
տերուց մահ է. — յովն. հիւն:

Այլ գիտե՛լի է նախ, զի յատկացուցիչն բազում անգամ նախադասի յատկացուցե՛լոյն. օր, * Որում շատ տըւաւ գիտուն լմաստ, շատ խնդրեցցի ՚ի նմանէ առաքինուն տեսակ. — Խորով Ուր անունս գիտուն լեալ է նախադաս յատկացուցիչ էմաստն. որպէս և անունս աստիճանն անհիշի:

Արբեմն ՚ի մէջ յատկացուցիչն և յատկացուցե՛լոյն պլմասն, բանի անկանի. օր, * Յախտ թաւալի մեղայ. — Իմ յախտ մեղաց թաւալի. շնորհ, ընդէ: * Օ անիծոյն մերկացեալ ՚ի մէջ ծածկոյթ. — Իմ մերկացեալ ՚ի մէջ զծածկոյթ անիծից. շաբ. Խը:

Արբեմն ևս ամբողջ բան մտանէ ՚ի միջի. օր, * Օ ի զմեղայն՝ որով ստուք բամբասեցեր զարդարն ՚ի մեծամեծաց կի՛ք ՚ի փոքունց, զդատաստանն դու ինքնին անձամբ քս բարձցես. — Իմ դու ինքնին բարձցես զդատաստան մեղացն. սորգ. յաէ. Ը. յորդ:

Գիտե՛լի է երկրորդ, զի երբեմն միոյ անունն լինին բազում յատկացուցիչք. օր, * Մթերս՝ ոսկւոյ և արծածաթոյ և քարանց պատուականաց և զգեստուց և պէտպէս գունոց և անկուածոց. . . բազմացոյց. — Խոր. Թ. 25: Ուր անունքս՝ ուղոյ, արծաթոյ, քարանց, ևն, եւ յատկացուցիչ անունն՝ ճիւղոյ:

Արբեմն ևս բազում գոյական անունք լինին միմեանց յատկացուցիչք. օր, * Տիպք կերպարանաց ճշմարիտ բարկոց զգեցեալ ունին զհոգւոյն լմաստս. — Իգն. Թ. 2: Ուր ճշմարիտ էանիցն է յատկացուցիչ կերպարանց. և կերպարանցն է յատկացուցիչ անունն՝ փոքր:

Գիտե՛լի է երրորդ, զի եթէ յատկացուցիչն կի՛ք յատկացուցե՛լն իցէ նախադասեալ, նախդիւրն յատկացուցե՛լոյն հասարակօրէն դնի միայն ՚ի վերայ նախընթացին. օր, * Օ լուսոյն ճառագայթ տպաւորէր ՚ի յինքեան. — շաբ. Իէ: * Բազմաժամանակեայ սովորուի պարուն զօրուի առնու. — Վաբ. Կորդ. Է: * Օ զարդ հարսանեացն կրկին մերկացայ, և զձէթ վարուցն վերստին լքի. — շաբ. Ի էմն. Է: * Որ որ թերի գտանի ՚ի սէր ընկերին, թերի գտաւ և ՚ի սիրոյն օյ. — սորգ. Ի Էմն. Թ. յովհ. 7:

Արքեմն ևս՝ և սակաւ ուրեք դնի միայն ՚ի վերայ յետադասին. փք, Աստուայի առեր պկերպարան. — քի առեր զկերպարան ծառայի. շք. Ը՛նչ:

Արքեմն ՚ի վերայ երկուցն ևս դնի մանաւանդ եթէ անկեալ իցէ ՚ի միջի այլ մասն բանի. փք, * Օ մահու փարատեաց պերկիւղ. — շք. Էք: Աւր նախդիրն եղեալ է ՚ի վերայ երկուց անուսնոց՝ ճահու և Էրկիւղ. որոց մինն է յատկացուցիչ, և միւսն յատկացուցեալ որպէս եթէ ասեր պերկիւղ մահուն փարատեաց:

Իսկ երբեմն դնի նախդիրն նաև ՚ի վերայ այլոց բառից՝ որք յարին ՚ի յատկացուցիչն կի՞ ՚ի յատկացուցեալն, զիսորդ և իցէ. փք, * Օ մեծին ՚ի ծնունդս կանանց պարապետին և պկրտչին յովհանու պառաքինուէր զհանդէս տօնելով այսօր ՚ի ձայն հնչման, ևն. — շք. Ըք: Աւր փոփանակ մից նախդրի եղեալ կան բազումք. զորս հնար էր չդնել՝ և կարգել սյապէս. ՚ի ձայն հնչման տօնելով այսօր զհանդէս առաքինուէր կարապետին և մկրտչին յովհանու մեծին ՚ի ծնունդս կանանց:

Պարտ է նկատել և զայս, զի եթէ յատկացուցիչքն կի՞ յատկացուցեալքն իցեն բազում, նախդիրն իբր ՚ի բազումս կրկնի նաև ՚ի վերայ երկրորդ յետադասին և երբեմն ՚ի վերայ ամի. իսկ երբեմն ո՛չ կրկնի. փք, * Պուք զիմն արհամարհեալ զսիրոյն պատուիրան՝ պթչնամոյն ձեր ընկալայք դարձեալ պարտ, պատելուի և պատանուին. — շք. Ըք:

Արքեմն ևս զորուք եղեալ զյատկացուցեալն՝ նախդիրն դնի ՚ի վերայ յատկացուցիչն և այնու իբր զորուք իմացեալ լինի յատկացուցեալն. փք, * Իսնդրեն ուսանել և պկրտչին առաջի դնեն. — քի զորինակ աղօթելոյն յովհանու առաջի դնեն. Էք. Ըք.

Իստ այս պատահի և ՚ի դերանուանս. փք, * Պտուղ հօգուոյն պմրս ասէ առաքեալն (քի զգործ մեր), որ է սեր խաղաղուի և ո՛չ թէ պնոցայն (քի զգործ նոյն), որ է հեռ նախանձ, ևն. — շք. Ըք. Ըք:

Գ. Լ. Ա. Ի. Խ. Գ.

Յուզ-ի համայն-ինն գոյ-ինն ան-նոյն ընդ գոյ-ինն-ոյ
Ի՞նչ Ի՞նչի՞ր. Ի՞նչ

Յուզ-ի նորոյ գոյ-ինն-ոյ

Գոյական անուանք բաց ՚ի համաձայնեւ ընդ
գոյականաց իբր բայայտոյից և իբր յատկացուցիչ, յարին
՚ի նոսա նաև իբր խնդիր՝ համաձայն բնուէ նոցինս Ասան
զի բաղուիք ՚ի նոցանէ ունեւոյ զհաղորդուի լէ բայից՝ լւ
պահանջեւոյ բնուէ բայիցն առնուն երբեմն զխնդիր ՚ի
պէսպէս հոլովս. որպիսի են բայանուանքն, իմ այնք՝ որք ՚ի
բայից ածանցին. որքան, Նաշակումն, առումն, տեսութի,
Ժառանգութի, ասայուած, ևն. և կի՞ են իբր արմատք նոցին.
որպէս, Պատձառ, քարոզ, վիշտ, բարբառ, ևն:

Ամանք յայտարարի անուանց ունին զհաղորդուի լէ ներ-
գործական բայից, և կոչին ներգործ-ան-հաղորդ. ոմանք լէ
կրաւորականաց, և կոչին կրաւոր-ան-հաղորդ. և ոմանք լէ
չէզոքականաց, և կոչին չէզոք-ան-հաղորդ. Ըստ այսմ ի-
մն և զածական անուանց:

Ըստպիսի անուանք երբեմն ունին զգորուի դերբայի
մարաւանդ ՚ի հոլովին. և երբեմն ևս զգորուի լուրե-
ւոց յանգեւոց ՚ի ոչ և ՚ի էւել Աւտի և լւ այսմ առնուն
զխնդիր:

Ըստ գիտեւի է, զի ՚ի մէջ սոցա ներգործականա-
հաղորդքն և կրաւորականահաղորդքն առնուն զկրկնա-
տեսակ խնդիր. մի՞ խնդիր սեռի. և միևս՝ խնդիր բնուէ.
իսկ չէզոքականահաղորդքն՝ միայն զխնդիր բնուէ:

Գիտեւի է ևս, զի այսպիսի գոյական անուանք ոչ
միայն առնուն խնդիր զգոյական անուանս, այլ և ՚ի տեղի
նոցա զածականս, ևս և զդերանուանս և զլուրեւոյնս. ոպ
տեսցի զկնի:

Կանն. ւ:

Ընուանք ներգործ-ան-հաղորդ՝ յորժամ իբր դերբայ
վարին, առնուն խնդիր սեռի ՚ի սեռական հոլովն. ինչ
* Նաշակումն մեղաց՝ ճաշեցի զմահ. — Ժամգիր: Աւր

սեռական հոլովս Բեդ-ի՝ լեալ է խնդիր սեռ.ի ճաշահման. ուր
էթէ ասէր. ճաշակելով զմեզս՝ ճաշեցի զմահ:

Սոյնպէս է էթէ այսպիսի անուա՛ք ունիցին զգորուն
բառ.ից յանգեւոց 'ի օշ և 'ի էշ: Գ՛, * Այբբուր կենաց անձ,
և բղխումն ողորմունք. — Ի՛ն բղխող ողորմունք. շաբ. ճէ:

Այլ երբեմն ևս՝ (այլ սակաւ ուրեք,) 'ի վարինն իբր
դերբայ առնուն զխնդիր հայցական, փոխանակ սեռականի
Գ՛, * Ախտանայուցեր զնա՝ փշահէ քո 'ի նա զհոգի բա-
նակն. — 'ի ճաշարի: Աւր հայցական հոլովդ զհոգի Բանահման՝
լեալ է խնդիր սեռ.ի փշահման. որպէս էթէ ասէր. կենդա-
նացուցեր զնա փշելովդ զհոգի բանական: Այլ էթէ համ-
բակք և նորավարժք չիցեն բաական որոշելոյ զսեռական
խնդիրն 'ի յատկացուցչէ, կարեն զայսպիսեաց ասել առ
հասարակ՝ յատկացուցչէ. քանզի և սոքին ին իմք զգորուն
յատկացուցչի ունին:

ԱՄՆ. Է:

Անուանք Բերգործ-հանդարտ բաց 'ի սեռական և 'ի
հայցական խնդրոց, և կի՛ առանց հոցա ևս առնուն եր-
բեմն 'ի վե՛մ շարադրունն զխնդիր բնուն յայտարի հո-
լով, որպիսի պահանջեն բայքն, ին որոյ ունին զհաղոր-
դութիւն:

Յուղղականն (էթպէտ և 'ի սակաւս) Գ՛, * Ար ըզ-
բանունն պետրոսի զքեզ որդի հօր ան՝ հայր 'ի յամպոյն
վկայեալ այսօր. — շաբ. Յն: Աւր անունս որդի՝ է ուղղական
խնդիր բանահման. որպէս էթէ ասէր. զդաւանելն պետրոսի
զքեզ որդի հօր ան՝ հայրն աստուած վկայեաց այսօր 'ի
յամպոյն:

'ի վերջահոլով տրականն. Գ՛, * Առայք զմն ան-
ստա ձեզ խոստանան. — լահ. ասէն: Աւր յեզն՝ է տրակն
խնդիր բառ.ի խոստանան:

'ի նախդրիւ տրականն. Գ՛, * Տուր մեզ զխաղաղուն
քո, զոր շնորհեցեր սրբոց քոց առաքելոց՝ փշահէ քո 'ի
հոսա զկենդանայուցիչ և զամենազօր հոգիդ քո սուրբ. —
ճահագիրս: Աւր բառդ 'ի նոսա՝ է նախդրիւ տրական խնդիր
փշահման. ուր էթէ ասէր. փշելովքո 'ի նս զհոգիդ:

Վ Բացառականն. ի՞նչ * Առաւել քան զբարբառ-նին յունչէ զաշխարհս՝ մեծագոյն փրկուի զվերջինն խնայիր. — Էլ էլ. Է՛ Ուր յունչն է բացառական խնդիր բարբառ-ն. ո՞նի թէ ասէր. առաւել մեծագոյն փրկուի խնայիր զվերջինն՝ ք զարարչագործել զաշխարհս յունչէ:

Յայլ հոլովս. ի՞նչ * Սերագոյն է այս զրպարտութեան հոգ-ն զՄէնջ՝ քան զհեթանոսականացն առասպելեալ անարարանն. — ի՞նչ ասելն զՄէնջ զայս զրպարտութի վերագոյն է ևն. Էնորհ. Է-ղբ. * Չէին ինչ ՚ի միտ աւնոյ ի հոգւոյն/սրբոյ հանդուարեանն բերանով դաւթի. — ի՞նչ ասելոյ կանխաւ զայս հոգւոյն սրբոյ բերանով դաւթի. Կանայ. Է. 33: * ( ) ընկաւոր լուացմունք քահանայիցն, և բարձրանս զժողովրդեամբն՝ ՚նշանակելն զհոգւոր մկրտութիս. — ի՞նչ սրկելն զջուրս և զարիւնս զժողովրդեամբն՝ ՚նշանակելն ևն. Գեորգ. Կ: * Ար Կարճ-ճ-ճ ի պատկերի քո տէր՝ պատուելեր զմեզ. — ի՞նչ ստեղծանելով ի պատկերի քո շաբ. Ճճ:

Իսկ անուանք Էր-տոր-հան-հ-ղարտ: առնուն զբացառական խոր զխնդիր սեռի. ի՞նչ * Օ գաղաբ-ն ՚ի առնոց մեղացն գիշեր կոչէ. — լմբ. Կ-ղ. Ճճ. 62: Աւր բացառական հոլովս ՚ի առնոց Էր-տոն է խնդիր սեռի կրաւորականահաղորդ քոյանուանս զգաղաբ-ն:

Անուն Գ:

Անուանք շեղահանահաղորդ յայնպիսի հոլով առնուն խնդիր յորպիսի պահանջն բայքն՝ որոյ հաղորդին

Վ վերջահոլով արականն. ի՞նչ * Լէ հնչ-ւ-ն վարձուցն հատուցման՝ իւրձակէ զողինն ՚ի գործս բարուն. — Էն. Է. 1: Աւր բառս հասոցման վարձուցն է արական խնդիր հնչ-ւ-ն. որպէս թէ ասէր. սկնուելին հատուցման վարձուց՝ իւրձակէ զողինն ՚ի բարեգործութիս

Վ նախորիւ արականն. ի՞նչ * Ո՞ այլ զապանակն նոյ արար գերի այլազգեաց, թէ ոչ քահանայիցն առ ՚ի պաշտօն իւրեանց հեղգո-ն. — լմբ. ՚ի Էն պ-ի Աւր բառս առ ՚ի պաշտն Է-րեանց է խնդիր հեղգո-ն. որպէս թէ ասէր. ն այլ զտեպանակն աստուծոյ գերի արար այլազ-

գեաց, եթէ ոչ՝ հեղգարնալն քահարայից առ պաշտօն իւրեանց:

Վ բացառականն. զի, * Հասանէ նմա կէտ լճարմնն ՚ի կենացս. — յովհ. հմն. Ուր ՚ի կենացս է բացառական խնդիր լճարմնն. որպէս թէ ասէր. հասանէ նմա կէտ վճարելոյ ՚ի կենաց:

Վ պատմականն (այլ ՚ի սակաւս.) զի, * Յաւիտեան է մեր զնմանէ գահոնն, որպէս և շնորհն. — լծք. առ. հը: Ուր զնմանն է պատմական խնդիր գահոնն:

Վ պարառականն (այլ ՚ի կարի սակաւս.) զի, * Սազաւորութիւն մեղք ՚ի ժամանակէ անտի յանցումն աղամայ զպատուիրանաւն. — Տճք. է: Ուր պարառական հոլով զպարտութեանն է խնդիր յանցումն:

Վ ներգոյականն. զի, * Սոստացաւ զերանունն և ըզհանգիտ յարքայուն ի բունն: — Տճք. է: Ուր բառս յարքայութեան է ներգոյական խնդիր հանգիտմն:

Վ ձեռն նարադրունն. զի, * Որդի հօր ասելով ըզբնութեանն ի հօր յայտ առնէ. — Խորհրդ: Ուր ընդ հօրն է նախարարութեան խնդիր բնութեանն: Ստայս է և յայլ բազումս:

Սյլ գիտելի է, զի մմանք յայսպիսի անուանց երբեմն հանդերձ բուն խնդրով իւրեանց առնուն նաև զայլ խնդիր. զի, * Որ առաքեցեր նախընթաց քում գալտեան սուրբ զմարգարէսն աւետարանել տիեզերաց զիջումն քո ՚ի հայրական ծոցոյ ՚ի փրկուն տիեզերաց. — շու. զէ: Ուր անունս իջումն առեալ է զերկուս խնդիրս՝ զբացառական այս է ՚ի հայրական ծոցոյ, և զնախարարութեան, այս է ՚ի փրկումն տիեզերաց:

Գ. Լ. ՈՒԼՍ. Գ.

Յաղագս համայնութեան գոյականն անուանց ընդ ածականաց. հմն

Յաղագս ինքրոյ ածականաց:

Համաձայնութիւն գոյականաց իւրեանց ածականաց ոչ այլ ինչ է՝ բայց եթէ լինելն գոյականաց՝ խնդիր ածականաց:

զի որպէս գոյականն անուանք ունեւով զհաղորդուի ընդ
բայից՝ առնուն զխնդիր ՚ի պէսպէս հոլովս, սոյնպէս և
բազումք յածականաց, վասն ունեւոյ զհաղորդուի ինչ կմ
զվերաբերութի առ բայս՝ առնուն զխնդիր ըստ կանոնաց
խնդրառուէ գոյականացն. սրպէս տեսցի յառաջիկայ կա-
նոնսդ:

Այլ գիտեւի է, զի որպէս ասացաք զգոյականաց.
սոյնպէս և ածականք ոչ միայն զգոյականն անուանա առնուն
խրեանց խնդիր, այլ և ՚ի տեղի նոցա երբեմն զածականս
իրր զգոյականս, և զդերանուանս, և զդերբայս, ևս և զըն-
դունեւուիս, զսրոց զօրինակսն կարես տեսանել զկնիս

Կանոն. 11:

Ածականք ներգործութեան զորդոք ունեւով զգորուի ըն-
դաւեւեւութեց յանգեւոց ՚ի ոչ՝ առնուն զխնդիր սեռի ՚ի
նական հոլովս, փք * Ակնցք օրհնեալք հօր իմոյ՝ ճառան-
գորդոք երկնից խորանաց. — ՚ի շարհ. կանոն. ճժգ: Աւր
սեռական հոլովս Խորանոյ էրհնից է խնդիր սեռի անուանա
ճառանգորդ: Աստ այսմ է և ՚ի ստիւն:

* Արհնորդոք աղանց բուրեցունց. — ՚ի շարհ. ճժգ:
* Խորհրդոք խորոցն այլ. — ՚ի նոյն. ճժգ: * Արական-
ցոք մարդկան . . . (առնեն զմարդիկ) զորդոք աւաքի-
նուն. — իգն. վարդաղէս ճժգ. 8: * Աւարտոտս ստացուա-
ծոց նոցա աշխատեցան. և աւարն օր քան զօր աճեցեալ
բաղմանայր. — էշեշ. 4:

Արբեմն ոմանք յայտարար ածականաց, այլ սակաք յոյժ
առնուն զհայցական փխնկ սեռականի. փք * Ղաթիւք չա-
րեաց, զծնողս անարգութ. — կոմ. 15. 30:

Այլ գիտեւի է, զի բարդ ածականք բազում անգամ
՚ի բարդուի ունեւով զխնդիր սեռին՝ առնուն միայն. ըզ-
խնդիր բնուէ յայլ հոլովս. փք * Հրամանական հօր յիշա-
նուր եկիղեցիս քի. — ցի հանող զհրաման յիշանուր ե-
կեղեցիս քի. 4գն:

Գիտեւի է ևս, զի այսպիսի ածականք երբեմն առ-
նուն նաև զայլ խնդիր. փք, Ղործակից է առն խրումամ
բարեաց. — սոմ. 12: Աւր բառս 12 Բարեաց՝ է սե-

ուսկան խնդիր գործ-իցին. իսկ բառս առն իւրոսն է տը-
րական խնդիր. որպէս թէ ասէր. գործօղ է ամբարեաց
լէ առն իւրում:

* Որ ՚ի սկզբանն օրէնադէր պահոցն ՚ի դրախտին. —
շար. է: Ուր պահոցն է խնդիր սեռի օրէնադէն. իսկ ՚ի արտի-
քին է երկրորդական խնդիր նորին: * Եւստանգաւոր Հին
օրինացն արդարուն լէ մարգարէիցն. — շար. հի: Ուր
բառս արարաւէ հին օրէնացն է խնդիր սեռի ճառանգաւոր-
դին. իսկ բառս ընդ հարգարէնէն է երկրորդական խնդիր
նորաւ: * Վ. Հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահպան. —
նար. հի: Ուր ՚ի հեղձմանէ ալեացն է բացառական խնդիր
պահպանին. որոյ խնդիր սեռին դնի գորուլէ. որպէս թէ
ասէր. պահպանող մարդկան ՚ի հեղձմանէ ալեաց կեն-
ցաղոյս:

Իսկ հրաճանաւորաբար ածականք ունելով զգորուն
լէ ունելուց յանգեւոց ՚ի լի կմ ՚ի էսլ առնուն զխնդիր
՚ի բացառական հոլովն. փ, Նդէգն շարժուն ՚ի հոլմոյ. —
շար. է. 24, Ուր բառդ ՚ի հոլմոյ է խնդիր շարժունին.
որպէս թէ ասէր. շարժեալ ՚ի հոլմոյ: * Հեքեքի ըզ
զայուեցս անճանիցն՝ առնել հաղորդս. — շար. չր: Ուր
բառս յերեւելի զհայոսէցն է խնդիր բառիս անճանիցն. որ-
պէս թէ ասէր. առնել հաղորդ այնց, որք ոչ ճառին յե-
քեքի զզայուեց:

Աման. Է:

Բճականք զպահանաւորաբար հասարակօրէն զայնպիսի
խնդիր առնուն զորպիսի պահանջն բայքն՝ լէ որոյ ու-
նին զհաղորդուն:

Ոմանք առնուն զվերջահոլով տրական. փ, * Ան-
պարտաւոր մահու որպէս մահապարտ դատապարտեալ. —
շար. հ: Ուր մահուն է տրական խնդիր անպարտաւորին: Բայ
այսմ է տեսանել և յօրինակող որ զինի:

* Գտուել արժանաւոր այն բժիշկ է, որ զանյուսացել հի-
ւանդն յանձն առնու բժշկել. — արգ. ան. պեթ. զ. յորդ:
* Նթէ զվայել չականն նյ խնդրես ուղիղ մտօք . . . ան-
հար է, թէ չառնուցուս. — նոյնն. յալ. Է:

* Ուր իմ հոգեղ ինացն զազգապի- բնականութիւն. — պիտոյից:

Ոմանք զնախդրիւ տրական. զի, * Ղու. բարեբար և երկայնափա առ իմ մարդիկ. — Տճ. Տառ. ճիւ: Ուր բառս առ իմ հոգիից՝ է խնդիր երկայնափն: Ըստ այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդար:

* Որք կամին ճոխանալ պարտապի ՚ի զնաստկար փափկուիս, և անգոմիւ առ վշտացեալս. — գէորգ. Է: * Բնու- թի մարդ սիրող է բանի, որպէս պատուեցաւ յարարչէն, և բառից ՚ի խօսս. — որգ. յէ. ը: * Որ հեղ է և արժ- ուարշարժ ՚ի չարիսն, արագ է այնպիսին և գիւրաշարժ յիմ բարիս. — նոյնն. ա. պի. Է:

Ոմանք զբացառական. զի, * Մահն ուր ՚ի մահուանէ՝ արձակէ զմահու ըմբոհեալսն. — Տճ. ճիւ: Ուր բացառական հոլովս ՚ի մահուանէ՝ է խնդիր ազգիսն. Ըստ այսմ է տեսանել և ՚ի յառաջիկայս:

* Ղիւրբոյն ՚ի մօրէ. — ՚ի շարժ. ՚ի էմանն. անկ. Տանկանց: * Ըսկ թիւն յերկրային ցանկուեց սուրբ կոյս. — ՚ի նոյն. ա: * Օ ինքու օտը- ՚ի բարեաց. . . Բնու- ՚ի Լրուէ իմաստից կէնաց՝ չէ երկիւշածս ին օրհնեցից. — նոյնն. է:

Ոմանք՝ (այլ սակաբ) զպատմական. զի, * Սանճրա- միտք էին փարիսեցիքն, և անգոյն զհոգեկան խնդրոյն. — նոյն. Բ. 40: Ուր պատմական հոլովդ զհոգեկան ինքնայն է խնդիր բառիս անգոյն:

Ոմանք զգործիական. զի, * Լուր զն անդամօք անկարօք եւ բժշկուէ. — նոր. ճիւ: Ուր անդամօքն է գործիական խնդիր ուր զն:

Ոմանք զնրբոյական. զի, * Բնուողիս ՚ի ճաստատու- թիւն. — նոր գոյն. առա: Ուր ՚ի հոգաբարձէն է նրբոյական խնդիր ածական անուանս բնուողիս:

Ոմա՞ք ՚ի ձեռն հաստարուէ. զի, * Սողէլ եւն չարք խառն չէ բարիս յաշխարհի աստ. — Տճ. ճիւ: Ուր ընդ բո- յիսն է խնդիր խառնիս:

Ըսլ աստ գիտելի է, զի ածականք չէ զնրբականահա- շարք բերեմն բաց ՚ի բուս խնդրիս առնուս արե կայլ

խնդիր. 48, * Արկնայնոցն 'ի յերկրի հաղորդ ճգնուք. . . սուրբ դանիել. — շաբ. 44: Աւր էրէնայնոցն է բուն տրական խնդիր հաղորդին. իսկ ճգնուքն և 'ի յերկրին են երկրորդական և պատահական խնդիրք նորա: * Աս ինձէն անձամբ խմով էն, նագրաւ 'ի մահ. — շաբ. 45: Աւր 'ի մահն է բուն խնդիր էն, նագրաւին. իսկ բառս անձամբ խմով երկրորդական խնդիր նորուն: * Վ հաւատա բանից և 'ի պատմութիս խօսից հաւատարէ՛ծ իրերաց, և 'ի հաւատն՝ որ առ անձ, միմեանց անհաւան: — լաճք. 10: Աւր էրէնոցն է բուն տրական խնդիր հաւատարին. իսկ 'ի հաւատ էն, նոց և՛ երկրորդական խնդիր նորին: Այնպէս և Բեռնոցն է բուն տրական խնդիր անհաւանին. իսկ 'ի հաւատն է երկրորդական խնդիր նորա:

Վիտելի է դարձեալ, զի անական անուանք բաղադրեալք մասնկամբս ան, թէպէտ լի բնուն իւրեանց զայլ խնդիր պահանջեն, բայց իբր 'ի բաղումս առնուն զբացառական. 48, * Այլ անբժանդ 'ի փրկուեց. — շաբ. 49: Աւր 'ի փրկուեցն է բացառական խնդիր անբժանին: Աստ այսմ է և 'ի սոսին:

* Այլք արարած աներևոյթ յերեսաց նորա. — էճր. 15: * Քահանայք . . . անպտուղք 'ի հաւատոց. — մաթթ. 23: * Իբրև զձառ տերևաշատ՝ անբժ 'ի պտղոցն արգասաւորուէ. — աբգ. 'ի Բեհն. 11: 5:

Աւ ևս գիտելի է, զի անական անուանք ինչ՝ որք շշահակեն զհայրենիս, հասարակօրէն առնուն զխնդիր 'ի գործիական կի՛՞ 'ի բացառական հոլովն. 48, * Արբակէս՝ զաւառաւ մեղայի. . . յինքն յանգուցանէ զպարոյր. — Խոր. 20: Աւր գաւառուն է գործիական խնդիր բառիս Բեռնոյի: Աստ այսմ է և 'ի սոսին: * Այլ ազգաւ եգիպտացի. — 'ի Վառ. 11: * Այլ ոմն. . . ազգաւ կապաղովկացի. — Վառ. 12: * Ազգիս հրէայ զոմն անուն ալիւդաս յազգէ պոնտացի. — Գործ. 2:

Ան ինորոյ անհաւանոց յանգեւոյ 'ի ինչ:

Այսպիսի անականք բղխեն 'ի ներգործական բայից և եթ. և առնուն զխնդիր 'ի սեռական հոլովն իբր զխն-

դիր սեռի. զք, * Վ գերեզման իջեր խափանել մահու. —
չոր. հի: Ուր սեռական հոլովդ հանա՝ լեալ է խնդիր ան-
ծական անուանս խափանել: Այս այս յաճախեալ է ՚ի գիրտ

Բայց երբեմն փոխանակ սեռականի առնուն զհայցա-
կան. զք, * Ատուն մեզ զգեղմն ընդհանել զցողն երկնայ-
ին. — շոր. հի: Ուր հայցական հոլովդ զցողն երկնային է
խնդիր բառիս ընդհանել: որ լեալ է անական գեղմանն:

Այսպիսի անականք ուրեք ուրեք հանդերձ սեռական
կի՞ հայցական խնդրով առնուն նաև զայլ խնդիր՝ յայլ հո-
լովս իբր զխնդիր բնուէ:

Վ վերջահոլով տրականն. զք, * Ո՛չ մատնեցեր ան-
մեթոյ՝ զհափնելն զքեզ տարջանաց մահու. — նոր. հի:

Վ Սխադրիւն տրականն. զք, * Համուել ՚ի խաղա-
ղութ մրրկածուք շարժմանց կացուցար. — նորեկ. գով.
հառնել:

Վ բացատականն. զք, * Փշիւն իմ ՚ի թշնամեաց ի-
մաց. — աղ. 17. 48:

Վ գործիականն. զք, * Վաղցրաձայն հնչմամբ քոր-
չանել մոլորեալ հօտին. — շոր. ի:

Վ ներգոյականն, և այն իբր ըստ պատահման. զք,
* Յառուրն ատենի յափնելն իրաւամբք զմատակարարու-
թիւն՝ որ առ մեզ. — նոր. 3: Ուր բառս զհափնելն ընդ-
որ առ մեզ է խնդիր սեռի անուանս յայնտէն. իսկ յառու-
րն ներգոյական խնդիր:

Վ ձեռն նախադրուէ. զք, * Աղօթքն. . . է զան լի
մարդկան հաշտեցողն: — աղ. 3. 2. 4. Ուր բառս
զան է խնդիր սեռի հաշտեցողն. իսկ ընդ մարդկանն նա-
խադրուի խնդիր:

Գտանիւն և քանի մի անականք սակաւք յոյժ այսպիսի
վերջաւորուի բղխեալք ՚ի չեղորական բայից, որպիսի են
բառքս, Բնակելն, Կանչելն, Կարգելն, Լի. որք երբեմն առ-
նուն զխնդիր լի բայիցն, և երբեմն փոխանակ հոյին զսե-
ռական. զք, * Բնակելն ՚ի խաւարի տեսաք զլս զխտուէ
եկեալ հասեալ. — Խորհուր. Ուր ՚ի Խորհուրն է բուն խն-
դիր բառիս Բնակելն: * Բնգարձակասուն Բնակելն ձեռնե-
ղէն լեբանց՝ եղեն Բնակելն խորշակաբեր դաշտաց. — է-

չէշ. Ը: Աւր Յեանէղէն լերանցն և խորշակաբէր դաշտացն ևն սեռական խնդիր Բնակչաց փոխանակ ներգոյցական խնդրոյ:

Այսին խնդրոյ ածական անոնոց Բողոքարկունաց:

Սոքա չարեքիկն առնուն զխնդիր Արբեմն զսեռական, կմ գտրական. զժ, Ա Էհագոյն սերովբէից և բազմաշէայ քերովբէից. — շար. Բ: Աւր բառքդ տերովբէից և տերովբէից ևն խնդիր Վեհագոյն բառին:

Արբեմն զբացառական. զժ, * Օրոշակագոյնն ՚ի կենդանեաց զօճն՝ դնէ օրինակ իշխանին մահու. — Իգն. Ժ. 19: Աւր բացառական հոլովս ՚ի կենդանեաց՝ է խնդիր դաշտագոյնն:

Արբեմն զներգոյցական. զժ, * Սարուցար Վեհագոյն ՚ի սիրօղս խմաստուէ. — շնորհ. Բղէ: Աւր ներգոյցական հոլովէ ՚ի տերոշ Իմաստուէ է խնդիր Վեհագոյնն:

Արբեմն ևս՝ և բազում անգամ նախադրուիս՝ Գն. և ուրեք ուրեք ևս նախադրուիս՝ ՚ի մէջ. զժ, * Թախ և քան զգաղանա խոսագոյն իցէ՝ քան զոչխարն հանդարագոյն լինիցի. — շնորհ. Ընդհ: Աւր Գն ևս զգաղանու և Գն զոչխարն ևն նախադրուի խնդիր բառիցս խոսագոյն և հանդարագոյն: * Բնթեանու լարժանաորեցաք (զբանս առն). . . ՚ի մէջ խմաստնոց Իմաստագոյնն. — խոր. Խ. 20: Աւր ՚ի մէջ Իմաստոցն է նախադրուի խնդիր Իմաստագոյնն:

Վիտեւի է ևս, զի բաղումք յածականաց ուրեք ուրեք իբր բաղդատական վարելով՝ ըն բաղդատական անուանց առնուն զխնդիր. զժ, * Թաղաւորաց Վեհագոյն, որ ոչ ցուցաւ ՚ի դարս. — իմ Թախաւորաց վեհափառագոյնն. Ը: Ը: * Վիտեւն ասէ ով մեծք դիւցազանց, զի դիմեալ կայ ՚ի վիճքս բէլ. — իմ մեծագոյնդ դիւցայզանց. խոր. Խ. 10: * Խարեւն զուրաւմիսս ՚ի մարդկանէ. — Իգնաս. Ժ. 4: * Տատրակ. . . հողորդուս ՚ի հաւս վայրենիս. — Կենքեղ: * Յիմնը է՝ որ լէ մէջս քան զինքն հակառակ է. — զիտոյն:

ԳՒՂՈՒԽՍ Ե՛

Յողագո համայնոս-է ածական անուանաց ընթ գոյախմբաց

Ածական անուանք յարեւոյժ ՚ի գոյականս՝ յայտ առնեն զորպիսուի իրացն, զորս գոյականքն նշանակեն. ուր յայտ է ՚ի գրեւորց յերկրորդ մասին. 42. Է՛ Եւ քանզի պէսպէս յարիս սք ՚ի նոսա, պէսպէս համաձայնին լէ նոսին ուրոց վասն դիցութիւնց կանոնս:

Կանոն. 31

Ածական անուանք յարժամ յետադասին գոյականաց, համաձայնին լէ նոսա թուով և հոլով իւր. 43. * Որդւոց նենգաւորի բարի ինչ մի եղ իցի. — ուր. 4. 43. Ահա ՚ի սմին ածական անուանք նենգաւորի՝ համաձայնեալ է լէ գոյականի իւրում, 44. լէ բառիս որդոս՝ թուով և հոլով իւր. զի որպէս որդոսն է եղական, և վերջահոլով տրական, սոյնպէս և նենգաւորինս լստ այսմ է տեսանել և ՚ի յորինակութիւն որ զկնի

* Վախկոյ առն ածականքն մի զանգիտիւյէք. — ու. 5. 62.

* Վախկոյ առն ածականքն ի սորհրդոց ածականաց. — ի սորհրդոց

* Մի պնդեսցութիւն հոգովք անգործութիւն. — ուր. 4. 3. պէս. 43.

* Մի թուովք ի մասնունս հաստատեն զվկայուի. — ուր. 4. 43. 19.

* Օրհնէ զնոսա անուանեցից. հոլ իւր հոգաւորութիւնս, եթէ գազանս էնդէնիւ ի սաշարս. — հոլ. 4. 1. մասն. 43.

Սոյնպէս ևս եթէ բազումք իցեն յետադաս ածականքն պարտին համաձայնի լէ գոյականին թուով և հոլով իւր. 44.

* Այցոյց՝ եթէ ուստի ուր ի սորհարհեցաւ և էջ վասն մարդկան և զանազանաց և անարհեստաց. — ուր. 4. 3. պէս. 43.

Ստացաք նախատինս յարանց սոսոց և անգործութիւն. — նոյնն. * Չեմք մարդատեացք ի բրե զգազանս շողախմբոս և որինսնարհոս. — եղ. 4. 3.

Վախկոյ ի է նախ, զի սակաւ ուրեք յետադաս ածականք ՚ի նախորդի՝ հոլովս՝ և յուրդականս յոգնական անուանաց դնին երբեմն առհամաձայն. 45. * Օրհնէ անապական ՚ի քէն ընկալան. — փոխանակ դնէնց, զպսակս առաւարականս. 46. 47. Ուրեք ուրեք ևս, այլ ՚ի սակաւս

յոյժ՝ արտաքոյ կանոնի նաև 'ի վերջահաշուովս դնին անհամաձայն. 48, * Ստանի դրոշմեալ աջովն հայրական. — փոխանակ ասելոյ, աջովն հայրականաւ, կիմ հայրական աջով. Խորհով:

Սյսպիտի անհամաձայնութի յաճախ գտանի 'ի շարականի և յոտանաւորս՝ վասն յարմար ձևացուցանելոյ զոտս բանիցն. 49, * Առեալ ի սոկւոյ ակամբք պատուական՝ մարգարտաշար հիւսեմք. — քի ակամբք պատուականօք: շար. 1:

Վարձեալ գիտելի է, զի ածականք յաճեալք 'ի էայ և էն իբր անհոլով գոլով, 'ի յեղատասիլն՝ հասարակօրէն, ոչ համաձայնին ի գոյականացն. 49, * Վարինս արձակեցեր պարսիւս այսու փայտեայ ի դէմ գողիադու. — նար. 2: Աւր յետադաս ածականն հայտէյ չէ համաձայնել գոյականիդ պարհիւս: Այնպէս է և այս * Վ զօրուէ սք և անձընկալ նշանին անուանան . . . հալածէր զբնակութի սանդարամետական. դասուն. — Տագնաբոս: Աւր ածական անուանս անհոլովն՝ թէպէտ և յետադասի նշանին, բայց առանց համաձայնութե դնի Ստ սյսմ է և 'ի յազգային և 'ի տոհմային ածականս. 49, * Օսյս լուեալ դաւթի Տագնաբոս՝ փութացաւ վաղվաղակի ի առաջ նորա. — 'ի վարս անհոլոյ և հոմալսայ: * Տունկք տե՛նչալիք տանս թորգոնն. — էրչն. գով. Բոս: * Ստրեցաւ 'ի հոգւոյն 'ի տանէս հայտնէն. — էրբալէք վարգալէք: Ասէ զմիաբանութի ամ զօրաց պարսից. . . բայց 'իցեղէն էրչնն. — Խոր. 1. 68:

Անուն. 15

Վճական անուանք յորժամ նախադասին գոյականաց, ոչ համաձայնին ի նոսա ոչ թոճով և ոչ հոլովիւ. այլ դնին պարզապէս, ոպէ էին յուղ զական հոլովն. 49, * Վնապական պտակաց արժանի եղեն. — շար. 3: Վհա 'ի սմին ածական անուանս անհոլովն՝ նախադասեալ գոյական անուանս անհոլոյ՝ ոչ իւրիք համաձայնեալ է ի նմա, զի պտակացն է տրական հոլով և յոգնակի. իսկ անհոլովն է ուղ զական և եղակի: Ստ սյսմ է տեսանել և 'ի յաջորդ օ-

րինակսդ: * Պայծառ լապտերօք մտանեն յառազաստն լուսոյ (բարի կրօնաւորք): — յաճախ. Ի՛գ: * Ամենեքէն քերէրէր Գրեթ յուսով սպասեն. — պէտք է: * Խառնութեամբ նըսեմուք կուրացան՝ մոլորեալք յարեանհան պողոտայէն. — յովհ. Ի՛ն:

Սոյնպէս է և՛ յորժամ նախադաս ածականքն իցեն բազումս փոքր * Աներկբայ և անպարտր ոգւով դրոշմեացուք զմեզ. — Խորհով: Աւր ածականքս անէրէնայ և անպարտը՝ առաւել ճամաձայնութեան նախադասին գոյական անուանառգով:

Այլ գիտելի է նախ, զի ածականք միավանկ ք նաև երկավանկ ք՝ որպիսի են, Բ. այլ. ԲԵԾ. փոքր. նոր. հին. սք. ար. յոգնան. Բարձր. Բարձր. Բարձր. Բարձր. բազում անգամ ՚ի նախադասին ճամաձայնին լի գոյականաց թոճով և հոլովիւ. զոր օրինակ:

* Սե՛ն ճոգւով զօրացեալքս զիմրդ ՚ի միմեանց խորշիմք. — լմք. ՚ի ճոռն Ի՛րգ. է՛նէլ: * Յիմ պատուիրանս ան կամաւոր գործելն է գովուե արժանաւոր, և ԲԵԾայ վարձուց առիթ. — արգ. ան. պէտք է: * Այսուհետև ՚ի սէր միաբանուե ժողովեցէ զորդիս նորոյ սիւնի. — շնորհ. ՚ի Բարձր. * Նախորդ սրտիւ կկի առ քեզ աստ. — վարձ Բարձր. Ի՛ն. 1: * Այլ այս յոգնանք բանից կարօտանայր պատասխանոյ. — շնորհ. ՚ի Բարձր. Ի՛ն:

Աւրեք ուրեք նաև յոգնավանկ ածականք՝ մանաւանդ յարգեալքն ՚ի փոյն՝ ճամաձայնութե նախադասին գոյականաց՝ լի պահանջելոյ վայելչուե բանին. այլ ՚ի սակակաւս յոյժ. փոքր * Ամանք վնէլ ճոգնանի սովորուեց ջանան խափանուեմն ՚ի վերայ բերել. — յովհ. Ի՛ն Բարձր. Ի՛ն:

Գիտելի է երկրորդ, զի նախադաս ածականք մանաւանդ միավանկ ք ուրեք ուրեք միայն հոլովիւ ճամաձայնին անեզական անուանց, և ոչ թոճով. փոքր * Տեսեր զառահատչեայն նորոյ շնորհացս, եթէ ուստի սկսաւ և ուր կատարեցաւ. — արգ. վարձարգ. ՚ի ԲԵԾ. յովհ. 9:

* Սե՛ն անտեաց եղև միջնորդ (գաբրիէլ). — Ի՛գ. ան. 19: * Օմեղ նորոգել ՚ի հնոյ մեղաց. — ՚ի շարձ. Ի՛ն ան. 5:

Կանոն. 4:

Եթէ ՚ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս գոյականին անկցի բայ՝ կի՞ք չու՛նելուի, ածականն իբր ՚ի բազումն համաձայնի չէ գոյականին թուով և հոլով ի՛ն. օր, * Առաքելականացն աշակերտեցան բանից. — Գէրեգորէիս Ուր ածականս առաջելո՞ւնացն՝ համաձայնեալ է թուով և հոլով ի՛ն գոյականն անուանս քանից՝ վասն չէ մէջ անկանելոյ բայիս աշակերտեցան:

Այլ երբեմն առանց համաձայնուի դնի օր, * Համագործան կարօտանամ մեքեհայից. — լմբ. արեհ:

Կանոն. 7:

Եթէ նախադաս ածականն ունիցի զդիմորոշական տառ, երբեմն դնի համաձայն յետադաս գոյականին, և երբեմն անհամաձայն, ինչպիսիք ընդ թուովն, և ինչ վայելչուի բանին. օր, * Ո՛չ յօժարուի թեամբ ունկնդիր լինել նասակարացն բանից. այլ՝ օգտակարացն. — շնորհակալ ընդհանր:

Կանոն. Է:

Եթէ նախադաս գոյականքն իյե՛ն բազում յատուկ անուանք եղականք, յետադաս ածականքն թէ մի իցե՛ն՝ և թէ բազում, պարտին լինել ինչ թուովն յոգնական, և ինչ հոլովն համաձայն. օր, * Աղջոյն տաջիք պրիոկեայ և ակուիղայ գործահայ ինչ. — հոգ. Ժ. 5. * Աորանօք բնակեց սահակաւ և յակորաւ հանդերձ ժամագահայց՝ նոցին աւետեց. — քի հանդերձ սահակաւ և յակորաւ ժառանգակցօք այնց աւետեց. էքր. Ժ. 9. * Սաւուղ և յովնաթան իրելելի և գեղեցիկ և վայելուչ. — Է. Բագ. Խ. 2:

Սոյնպէս և ՚ի նախադասին եթէ ունիցն զդիմորոշական տառ, համաձայնուի՞ դնին. օր, * Ղու ամ ճէ եղեք ապաշխարուի վն աբարոնն աբրահամաւ, խահակայ և յակորայ, որք ոչ մեղանք. — Ժամգիր: Արբեմն ինչ թուովն անհամաձայն դնին, և զօրուի յոգնակի համարին. օր, * Օ յիշատակ վկային՝ ինչն մեծին միւստայ, երմոգինեայ գրարտի՛ յուսով եկայք տօնեսցուք. — շար. 54:

Ամեն զ

Այժմ ածականն իյնէ Նախադասեալ գոյականի, Նախդիրն դնի ՚ի վերայ ածականին. օր, * Աշաչեմ զամենեան զարթուել ՚ի մահահարաւէր թմրուէ կենցաղոյս. — շորհ, ընդ, Աւր նախդիրն բացառական հոլովոյս ՚ի ինքնբանէն եղեալ է միայն ՚ի վերայ Նախնական ածականին, օր, ցոյս ՚ի վերայ ճանաչուելին Աստայտ է տեսաւել և յօրինակսդ՝ որ զկնիս

* Բուսուցանէ ՚ի մեղ (անձրևն կենաց) պղեղեցիկ բոյս առաքելուէ. — իմն, վերագրէր. ժէ. 54. * Ամէլի յամ ժամ զարբայուէն պատմել պնդեորական ըմպելոցն, պանախ կերակրոցն, զանթառամ պակացն, զանախձան կենացն. — սորհ, է. յով, յոր, * Աքանչանային ընդանհաս խորհուրդ բաղմապատիկ խմաստունն իյ. — լմէ. ՚ի ճան. հմբարչ:

Այս ևս էժէ Նախադաս ածականքն իյնեն բաղում, և ունիցին զշաղկապդ և, զնախդիրն պարտ է դնել ՚ի վերայ իմ ածականաց. օր, * Ասն մեղաց. . անկաք ՚ի ցաւալ իյ և ՚ի բաղմածուկ կենցաղս յայս. — խորհ, * Աուզնաքեայ բանիս մերոյ սերմն ՚ի բարի և ՚ի պարարտ առդս մտայ ձերոց սերմանեալ՝ աճեցուց և բաղմապատիկս արտոյէ իմ. — շորհ, իղն, * Անքն իմն մեր յաւետարեր և ՚ի կենդանարար աւետարանին իմոյն տայ զգիտուն. — փն, * Օարագուտ և զմնասակար բանս ոչ տալ խօսել լեզուին, այլ՝ լուր. — շորհ, ՚ի ներքող հրէշաւաց:

Իսկ էժէ յառաջ քան զշաղկապաւոր ածականն կայցէ բառ ինչ, որպէս դերանուն, կի՞ միջական անուն, ևս, յորոց վերայ իցէ եղեալ Նախդիրն, ոչ ևս է հարկ միշտ կրկնել զայն ՚ի վեր յարորդ ածականաց. օր, * Արեմն ՚ի Յէրոց ստայոդ և չարաթոյն բանից մոլորեալ են՝ ՚ի պանրոյ հայոց զգուշանալ. — շորհ, իղն, * Անաղտաղտուկ և ալէկո՞՞ փորձանաց մեկուսի բնակեալ. — լմէ. ՚ի ձէն. յայն. * Այրեւացեալ յառջին ընտանի և խաղաղ բընութեանն կոհակս լեռնաձևս յարուցանէ. — սորհ, յուր. է:

* Որոց պատուիրեմք յայսմ հետե ՚ի բաց կալ յ-յդդե-նի անեկիւղ և չար սովորուեց. — շնորհ. 2-րդ:

Այլ եթէ նախընթաց ածականքն իցեն առանց շաղկապի, նախդիրն իբր ՚ի բազումս դնի ՚ի վերայ առաջնոյն միայն. զի, * Հրաժարեցոյց ՚ի հեթանոսական արկարգ շատխօսուիցն. — իգն. Վարդապ. 2-րդ. 1: * Իւրժկեան զհրատապ ջերմնական տոչորումն մղձկեալ սրախս. — նոր. ՚ի Էանի Խ: * Իբրև բազմութի զօրաց զմեծանխատ լայնատարած դաշտութն իջանեն (մարախք). — Վե-րդ. 2:

Իսկ եթէ յետադաս գոյականքն իցեն բազումք յօդեալք շաղկապաւս և, նախդիրն դնի ոչ միայն ՚ի վերայ ածականին, այլ և ՚ի վերայ երկրորդ գոյականին, և հետագայից նորա. զի, * Օպատշաճ կարծիս և պիտութի վասն նորա ոչ ունէին. — իգն. Ի. 22: * Օեկամուտ չարիան և զամբարտաւանութն մերկասցին. — իգն. Վարդ. ՚ի Բեհն. զ-րդ. 2-րդ. 15:

Օայս վերջերորդ կանոն մերձեցն նաև առ նախադաս գոյականս. իբր զի եթէ գոյականն նախադասեցի ածականին, զնախդիրն պարտ է դնել ՚ի վերայ գոյականին. զի, * Օայր հաւատարիմ գործ է գտանել. — առ-ի. Ի. 6:

Այլ եթէ յետադաս ածականքն իցեն բազում, նախդիրն իբր ՚ի բազումս դնի միայն ՚ի վերայ նախադաս գոյականին. զի, * Օարս պատուականս և պիտանիս հաստատէր ՚ի նահապետութիս. — յ-ձ. 1-րդ. 8: * Իսկ է ամնուկ աղքատ և իմաստուն՝ քան զթագաւոր ծեր և անմիտ. — շնորհ. Գ. 15: * Ունի զօրէնս խաղաղականս և փրկականս. — Էր. 2. Է: * Այլն անկաւ յերկիր բարի և պարարտ. — զ-րդ. 2. 8:

Իսկ երբեմն դնի նաև ՚ի վերայ երկրորդ յետադաս ածականին. զի, * Օայր զուրթ և զառատ սիրէ ամ. առ-ի. Ի. 9: * Ինկալաւ . . . զկեանս տրտմական և զխտալ ից. — շնորհ. Է-րդ. * Տանջին ՚ի ձգուես զանազանս և ՚ի բազմապատիկս. — առ-գ. 3. զ-րդ. Բ:

Ի վախճան այսր կանոնի պարտ է գիտել զի եթէ ՚ի մէջ գոյականի և ածականի մտցէ բայ, նախդիրն պէս-

պէս կարէ դասիլ զի երբեմն դնի 'ի վերայ նախադասին միայն. օր, * 'ի ծայրագոյն ժամանեցաք մաքրութի. — Լճէ. պոք: * Օջնասակարն կամին գնալ ճանապարհ. — սորգ. յմ. Բ:

Երբեմն դնի 'ի վերայ երկուցն ևս. օր, * Կարեկցաբար մատուցեալ՝ զծայրագոյն ցուցեր պինամս. — սոր. ժո: * Ուսուցանէ զառաջնորդս՝ զարժանն 'ի ներքս բերել զինամակալութի. Էգն. ժգ. Ե: * Որ 'ի քրովբեական և յանպատու՛մ հանգուցեալ էս յաթու. — ժամագիր:

Գոյ-իմն ածականի 'ի աղի՛ն ածականաց:

Գիտե՛լի է, զի ուրեք ուրեք գոյական անուանք ինչ իբր ածական յարին յանուանա. օր, * Որ-պատժ սիրտ... 'ի յիշատակելն զայս՝ ոչ երկրպագէ առաջի նորա. — Լճէ. պոք: * Սպառէր և մաշէր պիտոց խորհուրդս նորա. — Էդիլ. Է: * Օգուտն ցանկութն 'ի բաց վարել և զընտանի ողջահոհութն անփնաս 'ի ներքս բնակեցուցանել. — սորգ. յմ. Գ:

Սոյնպէս վարին երբեմն և անուանք ազգաց. ևս և անկոց. օր, * Հայն լեզու ունէլ (եղխազար) պատմագրեց զգործսն շապհոյ և յուլիանու. — Իոր. Է. 67: * Որ կոչի 'ի հոյ բարբառ կորուստ. — յայտն. Բ. 11: * Օտունն մեծ՝ դրուագեաց հայր փայտիք. — Է. հոց. 4. 5: * Լուսեւ պատի՛ մի դնէք Էրոթի ծառոյն՝ քան այլ ծառոց. — շորգ. 'ի Բողիւն:

Ըստ սոսա վերաբերին և այնք, որք յարին 'ի բառա-նուն. օր, * Եպիսկոպոսն անուն 'ի հելլենացի լեզուէ է. — Լճէ. պոք: Ուր բառս էղի-հոգուն՝ դնի իբր ածական բառիս ածան. և կմ իբր բացայայտիլս՝ Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զինի:

* Հոգին ածան՝ զանմարմին նշանակէ զընութի. — շորգ. Բղիւ: * Հայրդ ածան՝ մի է հոգեորաց և մարմնաւորաց. — Էդիլ. հոյր Բեր:

Երբեմն նաև վերացեալ անուանք յատկացուցաբար եղեալ 'ի մէջ բերեն զզօրութի ածականի. օր, * Հոգի քոյ բարութ առաջնորդեսցէ ինձ. — հոյ. ժգ. 65. օր հոգի

քոյ բարի առաջնորդեցէ ինձ. որպէս դնի 'ի առջ. Ճիբ. 15:
 * Ընօթ ընտրուէ է ինձ նա. — իմ անօթ ընտիր. 4 ործ.
 Թ. 15: * Հպարտայայ հոգս անարգուէ. — իմ անարգ. հոգս
 նոր. 5:

ԳԼՈՒԽ. 9:

Յաղագս հոմայնոսէ օժտման անուանց ընդ օժտմանց:

Չորեքկին համաձայնին չէ միմեանս օժտական անուանք. Կախ իբր օժտական. իմ, * Իմաստակ ինչպէ՞ք. Կարտասան օժտման. . . . օժտման շաղակրատ. . . . քժոխայն ազատ. — նոր. 8: Աւր բառքս՝ ինչպէ՞ք. օժտման. օժտման. և քժոխայն՝ են օժտական բառիցս՝ իմաստի. Ծարտասան. շաղակրատ. և օժտի:

Արևորդ՝ իբր խնդիր. իմ, * Իմարմնի վարս ստացեալ անհամեմատ ճարհուորաց. — շոր. 5: Աւր ճարհուորացն է արական խնդիր օժտման:

Արբորդ՝ իբր բացայայտիչ. այլ 'ի սակաւս. զոր օրինակ, * Օներգործուն լեզուին 'ի ներհակացն կամի ցուցանել 'ի բարոյն ասեմ և 'ի շորին. — սորգ. 3: Աւր օժտականքդ 'ի բարոյն և 'ի շորին՝ լեալ են բացայայտիչ օժտական անուանա 'ի ներհակացն:

Չորրորդ՝ իբր յատկացուցիչ. այլ այս 'ի սակաւս յոյժ. իմ, * Յայտ արար զտնօրինականսն հինարբին. — արեւտակէ՞ վարդակէ: Աւր օժտական անունա 'ի ներարբին՝ է յատկացուցիչ օժտականիդ արեւարբին:

Յայսմ ամի՞ զորս ասացաք, Թէպէտ օժտականք չէ օժտական կապին, բայց յամի ևս զօրութի՞ դնին գոյականք նոյն, որպէս և յայտ է:

Աւրեք ուրեք ևս համարին եղեալ իբր գոյական. ո՞նց յասելո՞ * Ար ելեր 'ի բարձրադիտակ քառաթևին. — (շոր. 4)՝ օժտական անունս բարձրադիտակ՝ համարի իբր գոյական եղեալ. որում լեալ է յատկացուցիչ օժտական անունըդ արեւին իբր գոյական:

ԳՆՈՒԽՈՒ Լ:

Յարգութեան համայնքներէ միջոցներն անուանոց, որք ասինքն, Բուս-
նիքն, հանրակիցն, վերջէրեքն, հարցոցն, և հանուանոցն:

Սորա առ հասարակ՝ թէպէտ ին համաձայնուէ
այլոց անուանոց վարին, բայց քանզի ուրեք ուրեք փոքր մի
այլազգ դնին, վասն այնորիկ արժան համարիմ ասել ինչ
ինչ զսոցանէ ՚ի մասնաւորի. խօսեցեալ նախ՝ զխնդրա-
ւուէ սոցին. զորմէ գիտելի է, զի ՚ի մէջ սոցա հանրա-
կանքն և վերբերականքն ոչ առնուն զխնդիր. բայց եթէ
գուցէ ին պատահման, և կի՞ վասն կարգի բանին, որպէս
՚ի իոր. 3. 4:

Իսկ թուականք, հարցականք և մասնականք՝ հասարակօրէն՝ առնուն զխնդիր ՚ի հոլովն բացառական. օր,
* Ըրձակեաց երկուս յաշակերտացն իւրոց. — հար. 7. 1:
* Օ՞ յարարածոցս . . . այնպէս պատուեաց անձ՝ որպէս
զքեզ, — հար. 3. 4: * Ընտել լինել ուրեք ՚ի
մարդկանէ՝ անկար է. — լմբ. հար. 5: Ուր ՚ի հարգանքն
է խնդիր մասնական անուան՝ ուրեք: * Չար է նախանձ.
և որք նախա վարակեալք են, չածեն ինչ ՚ի պատշաճիցն
զմտաւ. — իգն. 2. 14: Ուր ՚ի հարգանքն է խնդիր բա-
ւախ ինչ: * Օ իւրաքանչ իւրոք յեկոց ին իւրում ընթա-
յլցն ուղղէ. — լմբ. ՚ի 2. 4. հար:

Ուրեք ուրեք ևս առնուն սորա զխնդրական. այլ ՚ի
սակաւս. օր, * Չորրորդն ՚ի նոսա . . . ՚ի կերպարանա ար-
ծուոյ. — գրի. 4. 1: * Չունի ոչ ՚ի նոսա անուն չարու-
թե. — ՚ի 2. 4. հանոն. հար: * Ո՞ ՚ի նոսա իւրումն ոչ ծա-
ւայեաց արտի. — ար. 4. 4:

Ըլ գիտելի է, զի թուական անուանք առնուն ևս
երբեմն զխնդիր ՚ի սեռական հոլովն. այլ ՚ի սակաւս յոյժ.
օր, * Ըլ նա ՚ի 2. 4. հար. — իգն. 5: * Կարգէ
զարմեանակ երկու եղբարք ի աջմէ. և զկադմոս և զայլս
երկուս որդւոց ՚ի ձախմէ. — իոր. 3. 10: * Ըլ երրորդ
նայա՝ (դասակարգին) զորուիքն. — հար. 3. 4: 5:

Երբեմն ևս թուական անուանք ՚ի յարին ՚ի բառդ
բն առնուն խնդիր զնոյն ՚ի գործիական հոլովն. օր,

• Ընկան առարեալքն առարկինք 'ի բով անդր՝ թո՛ւնով էրկոբանն. — Կոթի: • Մատուցք ձեռաց նորա և ոտից վեց վեց՝ տան և շորս թո՛ւնով. — Է. Բագ. Կ. 20: Մատիցուք այժմ խօսիլ զայսմ անկ 'ի մասնաւորի:

Սան Բոսանն անուանց:

Սորա առ հասարակ միշտ իբր արձական վարին. և ին խմբ ին կանանի արձականաց համաձայնին ի գոյականաց, յորս յարին, վամս որոյ կամեցեալ համառօտի՛ն անյանել զսորք՝ պարտ է գիտել զի 'ի մէջ սոցա ընդարչանն. ուր, Մ'ի, երկու, տամ, երկուսասան, քառասուն, եօթանասուն, հարիւր, երկերիւր, ևն. յորժամ յետադասին գոյականաց՝ հասարակօրէն համաձայնին ի նոսա. փ, • Արեւցաւ աշակերտաց իւրոց էրկոբաննին, և եօթանասնիցն, և հինգ հարիւրոցն. — շորի. ընդ: • Իսկ զօրավարն պարսից արամբք էրկերեւոր. . . փախուցեալ անկանէր 'ի քաղաքն դարբանդ. — ճոբնա:

Իայց երբեմն ևս առանց համաձայնութե դնին. փ, • Մերձ է յերուսաղէմ իբրև ասպարիպօք հինգ, — Է. Եմի. Ժ. 5: • Հեռի էին 'ի կարաւանէն իբրև օթիք հնգեփասն, — էրեւ ը:

Եւ ի նարդրի՛ն հոլովս գրեթէ միշտ անհամաձայն դնին. փ, • Յետ արշովրի թագաւորէ արտաշէս ամս էրեմեւերէ, դարեհ՝ ամս էրեւոն. արշակ՝ ամս ին և փան. արտաշէս՝ ամս Կան. — Իոր. Է. 66: • Յաւուրս տառան փորձեալ 'ի սատանայէ. — զոմ. Գ. 2:

Իսկ 'ի նարդասին՝ հասարակօրէն ոչ համաձայնին փ, • Արեւ իրօք փրկուի խնդրեն. — Իոր. Գ. • Օ կնի էրեւոն ամաց սպան կայեն զհարեւ. — զտոր. Կ. Կ. • Արեւերեւոր յեւոն արամբք երթեալ առ կայացել դադարէր. — յով. Կ. Է:

Թուական անուանք Գոսանն, որպիսի են՝ Արկորդ, երրորդ, եօթներորդ, մետասաներորդ, ևն. յորժամ յետադասին անուանց՝ միշտ համաձայնին ի նոսա. փ, • Յամսեանն Գոսաններորդ, որ օր առաջին էր ամսոյն, երկեցն զլուսք լերանց. — ծննդոց. ը. 5:

Իսկ յորժամ նախադասին, իբր 'ի բազումս անհամաձայն դնին փք, * Յերբորդ ժամուն ստեղծաւ աղամբ. — խորով:

Մյլ երբեմն համաձայն փք, * 'Ս հինգհարիւրերորդի ամի (կենաց նոյի) սպառնալիք պատուհասին ելանէին յոյ. և 'ի վեցհարիւրերորդի ամի անդ՝ ջրհեղեղն հասաներ յաշխարհ. — հոչ. ընծայ. 3. 15:

Թուական անուանք անշնչեմնի, որպիսի են՝ Արկորեան, կի՞ Երկորին. չորեքեան, կի՞ չորեքին. եօթներեան, տասներեան, ևն. հասարակօրէն համաձայնութի գոյականց վարին, թէ 'ի նախադասին, և թէ 'ի յետադասին. փք, * Օ 'ի ոչ եթէ երկուսմէ՜ ստիք կազայցէ ոք, և ոչ յայտ լիցի — խորով: * Յայնչափ քաջուէ սրտի մանկանցն էօրանեցումնց սրտաբեկ լինէր թագաւորն. — Բ. ճեմբ. է. 39:

Թուական անուանք դարակնի, որք են՝ Արբեակ, չորեակ, եօթնեակ, կի՞ եօթներեակ ութնեակ, կի՞ ութնեակ յիսնեակ, կի՞ յիսներեակ, ևն. ևս և հինգնիւն, որք են՝ Արբքպատիկ, տասնպատիկ, քսանպատիկ, ևն. հազիւ երբէք յետադասին գոյականաց. այլ հասարակօրէն նախադաս լինելով յարին 'ի նոսա՝ պատնց համաձայնելոյ ընդ նոսա. փք, * Տօնեմք (զվարդավառն) յեօթներորդում ամսեանն ին յաւիտենիս ին այսմիկ էօրանեմ շրջագայուէ. — խոր: * Հատուցանէր զդարձ փոխարինին գոտնդանի յաւելուածով — յովն. հոն:

Ս ան հանրաձայն անոթանոց

Հանրական անուանք, որք են ամենեքեան և ամենեքին, ի որս են և բոլորեքեան և բոլորեքին, հասարակօրէն ինքնին 'ի գործ ամին՝ զօրութի ունելով զգոյականն. փք, Որ անեցումնց իշխէ՜ յանեցումնց դողայ. — սորգ. յորգ. 3: * Տեսանեն. . . . զդատաւորն անեցումն քրիստոս նըստեալ ին աջմէ հօրն Բոլորեցումն. — իգն. ին. 34:

Իսկ 'ի յարին յանուան և յլուանելուն՝ և մանաւանդ 'ի դերանուան՝ միշտ համաձայնին ի նոսա, թէ 'ի նախադասին, և թէ 'ի յետադասին. փք, * Օ անեցումն

իւն յանձնարարեալն ոչ կորուսից. — Խոր. 3է: Պ. համաձայնութե պտոցիկ հանրական անուանց նախդիրն իբր ՚ի բազումս կրկնի. 4թ: * Օձմեռեան զնոսա պտու միով բանիւնս աւետարել: — Խոր. 4:

Մ. յ. զի տեղի է, զի յաճախ գործածուի հանրական անուանց ի անուանց՝ ծանրացուցանէ զընթացս բաճինս. վս. բազում անգամ ՚ի տեղի սոցա դնելք զբառդ քն. զորոյ գործածուի արժան է գիտել զի սա յորժամ յարի յեղակի ցուցական դերանուանս, միշտ և յիմի համաձայնի ի նոսա. 4թ: * Սանս պտու քն. ածցէ զքեզ ան ՚ի դատաստանս. — Ժողով. 4. 9. * Պ. վերայ քն. պտոցիկ անպատմ ան, — Խոր. 4. 12:

Ս. յ. յորժամ ՚ի յոգնականս յարի, ի թուոյն եզական դնի. զի ի նշանակուէն գուրով բազմաւորական՝ եզական ձայնիւ յոգնական համարի. 4թ: * Մտոցիկ քն. ապերախտ գտանս. — Խոր. 4. 5. * Պ. ու ես ան և գլուխ նց քն. — Խոր. 4. 6:

Իսկ յորժամ նախադասի անուան կի՞ ինչեւութե հասարակորէն ոչ համաձայնի ի նոսա. 4թ: * Անշնայն վրնասք և երկպառակուիք ՚ի տգիտուիք ՚ի ներքս մտանէն, և ապականեն զոգիս մարդկանս. — Խոր. 4. 7. * Անշնայն պարծանաց պարծանք խոնարհութիւնն է. — Խոր. 4. 8. * Յանայն որոգայթից վտանգութե. — Խոր. 4. 9:

Մ. յ. ՚ի յետադասիւն՝ ՚ի յեղականս համաձայն դնի. 4թ: * Մ. ու քն. գլուխ քն. է. — Խոր. 4. 10:

Իսկ ՚ի յոգնականսն՝ անհամաձայն դնի ի թուոյն. 4թ: * Մ. բարածոցս անի արար խաղաղուի. — Խոր. 4. 11. * Պ. ու սկիզբն և պատճառ բարեաց քն. — Խոր. 4. 12. * Մ. եւալ զգլխաւորսն զանշնայն չուէ ՚ի մծբին. — Խոր. 4. 13:

Մ. յ. զի տեղի է, զի սա յորժամ նախդիրն հանդերձ լինի ածականս, նախդիրն բազում անգամ կրկնի ՚ի վերայ իւր, և ՚ի վերայ պտու յոր յարի. 4թ: * Մ. նիցես զարդարուի յիմ ՚ի կեանս քն. — Խոր. 4. 14. * Մ. կն եհաս ժամանակ, զի զիմ զկեղտ անուն ՚ի մէջ ՚ի բայ բարձր. —

Իսկ վասն այլոց հարցականաց գիտելի է, զի զԻ՞նչն երբեմն հանդերձ բայի վարի իբր գոյական, և կի՞ իբր նոյն չէ բային. զի, * Օ՞րն իցէ, որ լինելոց իցէ. — Ի՞՞՞. Ի. 36: * Աւարդ՝ զԻ՞նչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ. — Խոր. 2:

Աւ երբեմն յարի յանուանս իբր ածական՝ առանց հոլովման. զի, * Օ՞րն զայելուսն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայեալ ցաւօք ուտիցեմ. — Խոր. 44:

Բայտ այսմ և հարցական անունս Ի՞նչ՝ երբեմն իբր գոյական վարի առանձինն, և երբեմն իբր ածական յարի յանուանս. զի, Աւարդ՝ յԻ՞նչ հայկն այս ամ արթնուե պէտք. — Ի՞՞՞. Գործարար. Ի. 36: * Ծածկէ (բանսարկուն) խաբէութեամբ իւրով զսկիզբն բարւոյն և չարին, եթէ ուստի և յԻ՞նչ իրս գոյանայ. — Խոր. 31: Գ:

Իսկ հարցական անուններս՝ ըր, ըրքան, քանի՞ ըրպիսի, զԻ՞նչ պիտի, որք իբր ածական վարին, հասարակօրէն նախադասին անուանց. երբեմն առանց համաձայնեւոյ. զի, * Յ՞՞՞ մահուանէ յորպիսի կենդանուի փոխեցաք սիրելով զեղբարս. — Խոր. 30. 31: Գ:

Բայց երբեմն համաձայնութիւն ևս դնին, մահուանդ ո՞րն և ո՞րտեմն. զի, * Որո՞՞՞ կորստեան և գեհեմի ակնկալուի ոչ է առաջի ձեր. — Զոր. Ի. 2: * Որտեմնոց տարակուսանաց խաւարի լուսաւորուի յուսոյ կենաց խառնեցից. — Խոր. Ի. 2: Գ: * Օյսպիսի կարծրուի նիւթոյ... ոչ գիտե որ՝ թէ ո՞րտեմն իրաց պատրաստութի հրաշակերտեաց. — Խոր. 30. 14:

Մասն Գ. Գործարար անուանց.

Մասնական անուանք, ոմն, որ, իմն, ինչ, չէ որս են և սքա, մի իմն, կի՞ մի ոմն, որ որ, որ ինչ, ոչ ինչ, ինչ ինչ, ամ ինչ, որ ինչ միանգամ, ևն. սքա երբեմն ինքնին վարին ՚ի բանս իբր գոյականք. զի, * Ո՞րն իշխէ, և ո՞րն իշխի. — Խոր. Գ. Ի. 2: Գ: * Որ ո՞ր զախտսն իշխանութի կարէ սպանանել և զառաքիւնուիս կեցուցանել թագաւոր արդար է. — Խոր. 30. Գ. Գ: * Մի ո՞ր լի մօրուացն փառս որսացէ. Լմ. Գ. Գ: * Օմի և ըզ

հոյն սուսեր ոճանք բարւոյք 'ի կիր արկանեան՝ չըզէմ թըշ-
 րասեացն նովաւ զիճեւելով, և ոճանք 'ի չարն՝ առ սիրելիս
 կի՞մ չէ անձինն Նովին վարեւելով. — շոքրէ, Բղբ. * Եւ մեր-
 ձակայիս չիք Բնչ, որ հաստատուն ունի զուրախութիւն. —
 Ի՞նչ վարդապետ. 'ի Բեհն. զոհ. ժ. 20: * Այժմի՛ս ստեմ; և
 ոչ Բով Ինչ; ճշմարտեմ. — Նոր. Է. * Աչ Բնչ ունիմք և
 զնձ Բնչ ունիմք. — Է. Կորնթ. Կ. 10: * Օ որ Բնչ Բանգ-
 խոստովանի որ, կորուսանէ; եթէ զմեզմ. և եթէ զարդա-
 րուի. — սորգ. յոհ. Բ:

Այլ յորժամ վարին սորա չէ անուանց կի՞մ չէ չունե-
 լուեց, լինին իբր անպակաս մասնաւորիչք Նշանակութե
 նոցա. Կթ, * Աշխարհ ինչ է բնուիս. — Իգնատիոս. ժգ. 1:
 * Օ Բ ոն դեսպան ձեով փութապէս առաքեցին. — Եղիշ:
 Գ. * Աչ Բնչ ունիմ Նուէր քեզ յանձնէ տար. — Կթ ոչինչ
 նուէր ունիմ տալ քեզ. լմժ. Ի Բեհն. սոր. ծգ. * Ինչ Բնչ
 և յասորոց ընկալան տեղեկուի կարգաց, — Կթ ինչ ինչ
 տեղեկուի. այս է; քանի մի. լմժ. պոս:

Աորա՛ բաց 'ի բառէս Բնչ, 'ի յետադասիւն անուանց
 կի՞մ չունեւելուեց, երբեմն ևս 'ի նախադասիւն, եթէ իբր
 մասնաւորիչ Նշանակութե նոցա վարեցին, հասարակօրէն
 թո՛ւով և հոյովի՛հ համաձայնին չէ նոսա. Կթ, * Օ զաղ-
 թեալն անդրէն դարձուցանէ . . . բաց 'ի նախարարե
 ս-Բեհն, որոյ անուն օտայ կոչիր. — Իոր. Է. 74: * Պատ-
 ուասիրաց ոճանք գանձս առաջի դնելին. — յոհ. Կթ: * Աչ
 'ի ժամանակի Ինչ; այլ ժամանակք 'ի նմանէ գոյացան. —
 Եղիշ. Է. * Ի ո՛ւայ յո-Բեհն ոչ պարտաւորէ. — Նորեհ. 'ի
 Էան. Կթ:

'Եւ սուս Բնչ երբեմն առանց համաձայնութե դնի Կթ:
 * Սեծի ինչ ցանկացար. — Կթ. ժ. 10: * Աս աւանդիկ աղ-
 նո՛ւականի ինչ ցանկացեալ էն. — Եթր. ժ. 16: * Հանէ
 իբր թաթառով ինչ ջուր 'ի ծովէն. — սորգ. յոհ. ժ. 1:

Աս Կթ Բնչ և բառք Բնչ բաղում ուրեք իբր զարդ
 դնին. Կթ, * Այսպիսեալ Բնչ պատրաստութեամբ անձին
 հանդերձանաց կուռ վառեալ. — Նոր. Գոհ. Ծծբ. * Այլ
 պատճառս հարստութեանն մեք Բնչ ոչ զիտէաք. — Եղիշ
 շ. Գ:

Սուսն հոգնակա՞ն ո՞նկա՞նց՝ Սիւս, երկաքանչիւր, և
իւրաքանչիւր

Սոքա իբր ածական վարին, բազում անգամ զօրուք
ունելով զգոյականն. զի, * Սին Բուսուսն ձայնակցի ՚ի յան-
ցաներն. — լմէք. ՚ի Բէն. ասդ. Լ * Իւրաքանչիւր ՚ի վիճ
իւրոյ արմատոյ արձանասցի. — լմէք. դաս:

Իսկ յորժամ յարին ՚ի գոյականս, հասարակօրէն հա-
խադասին նոցա, և իբր ՚ի բազումս անհամաձայն դնին.
զի, * ՚ի Բուսուս կողմանէ գետոյն . . . (բնակեցուցանէ). —
Խոր. 3. 29: * Երկուսն էր ծայրիւք. . . ծածկեալ է յե-
ղականացս բնուէց. — շնորհ. ՚ի Երեւոյն հրէշտակոց: * Իս-
րայիմէն գործոց հատուցմունք լինելոց է. և խորհրդոյ
և բանից քննուիք. — ասդ. 3. պէտ. 1:

Իսպց երբեմն ևս՝ այլ սակաւ ուրեք համաձայնութիւն
դնին, մանաւանդ ՚ի դերանուանս. զի, * Բստ Բուսուս բա-
նի սոյն այս յայտնի ցուցանի. — Խոր. 4. * Տեսցուք զէր-
կասանչիւրոց սոյս բարեխօսուիս. — պէտ. 1. * Երածէին ան-
վեհեր փութով զհաւատայեալ հօտն յիւրօրեանչիւրոց ժա-
մանակի. — յով. 4. 4: * Սասն զի իւրօրեանչիւրոց նոցա չա-
ռափառուիք յոյժ անամանիք են միմեանց. — յով. 4. 4: Ի-
հաս. 4: 1:

ԳԼՈՒԽ. Բ:

Յազգո՞ւ համաշխոնուէ. դերանուանոց ընդ դերանուանս:

Համաձայնութիւն դերանուանոց ընդ դերանուանս
յայտ է, զի եկեալ սոցա առ միմեանս համաձայն թուով
և հոլով ի՞նչ վարին ՚ի բանս իբր նոյն, զի իբրև մի դե-
րանուն Իսկ եթէ ո՞չ լի ո՞րս յարին, գիտեալի է, զի ՚ի
մէջ սոցա էական դերանունս Ինչն՝ յարի յայլ ամ դերա-
նունս՝ ըստ իւրաքանչիւր դիմացնոյին (բաց ՚ի ստացա-
կանաց):

Եւ նախ յարի յէականս. զի, * Օայլս խրատեմ և է-
բնին անփորձ եմ: — Խոր. ՚ի Բնն. 4: * Օչեզ Ինչդ ասէ
արարի դատաւոր կամաց քոց, զի թէ թողցես՝ և յինէն
գացես թողուի. — Խոր. 4:

Արկորորդ՝ յարի ՚ի ցուցականս, և ուրեք ուրեք հասե ՚ի յարաբերական որն. 49, * Ս Ինչն զմեղս մեր բառնոյ. — էր. 37: * Սոյն Ինչն մոռացումն առնէ այսակերբարձանցն կռամուրեւ. — նոր. Գ Բան. 45: * Ղ Ինչն Եհար զԼս հոգի. — արեւոտակէց Վարդապետ: * Օրոյն Ինչն գործոր մեղ հովիւ. . . կայուցուեւր — արեւ: * Որ Ինչն արժանաւոր բժշկուեւ է ակտացեալ, զայլոց ցաւս զխորդ կարէ բժշկել — արգ. 3. յով. 5:

Սոյնպէս յարին չէ միմեանս նաև ցուցական դերանուանք. 49, * Սոյն այս ձայն զամենեսեան յարուցանելոց է ՚ի գերեզմանացն. — նանայ. Գ Բան. յով. 26: * Սոյն այնի վկայէ և ան ընկալն պողոտ — արգ. 3. ար. 8: * Օրոյն զայդ և ես կամիմ. — ար. 4. հարար. Բ. Տառ. 12. յորդ: * Սոյն այս է և այն՝ զոր ասաց ՚ի մատթէի, մի գանձէք ձեզ գանձս յերկրի. — էր. 4. զար. 2. 35:

Պարտ է գիտել զի յորժամ երկու ցուցական դերանուանք յարին ՚ի միմեանս ՚ի նախորդէ հարմիր, նախորդն դնի ՚ի վերայ անցն. 49, * Ղ սոյն յայս միտս երգեաց գերեզմաներորդ առաջներորդ տաղմոսն. — արգ. 3. ար. 1: * Քառզի և իմաստունն զոյն իսկ զայդ կամի. — արգ. 3. յով. 2:

Գ Լ Ո Ի Խ Թ

Յաղագս համայնոսէ գիրքանուանոց ընդ անուանոց. և նախ՝

Յաղագս համայնոսէ էսէան գերանուանոց

Ս, դու. ինքն. իւր:

Գերանուանք որովհետև այլ և այլ եւս տեսակաւ, ցի էական, ցուցական, ստացական, յարաբերական, և գիմնորոշական, այլ և այլ օրինակաւ յարին յանուանս, և պէսպէս եղանակաւ համաձայնին. զորոց կամեցեալ խօսիչ կարգաւ՝ ասածցուք նախ զհամաձայնուէ էական դերանուանցս՝ Ե. Բ. Ինչն. Ի. Եր. չէ որս եւս և դերանուանքս՝ Բ. Ե. Ինչն. Ի. Եր. (և և ցուցական դերանուանքս՝ Ե. Բ. Ինչն. Ի. Եր. յորժամ ՚ի գործ ածին էականապէս)

Սոքա ամբին գոյականապէս վարին. և ըստ օրինակի գոյական անուանց՝ Լինին անուն բայի, խնդիր բայի, և խնդիր չունեւորուեց որպէս ունիւք ասել յիւրեանց տեղիս Եւ ևս խնդիր նախադրուեց. որպէս յայտ է յեղեղոց յառաջին մասին:

Իսկ ՚ի յարիւն յանուան՝ Լինին՝ Վաս՝ խնդիր անուանց՝ գոյականաց և ածականաց. օրպէս ունիս տեսանել ՚ի խնդրառուէ նոցա. որպիսի է և այս:

* Օփառաւորիչս իւր փառաւորէ. — էրդնէացի. գո՛ւ աբի-թա-նէ: Ուր դերանունս ի-թ՝ է խնդիր ածական անուանս զփառաւորիչս:

Արկրորդ՝ Լինին յատկացուցիչ. զք, * Սիրտ իճ ուրախ եղև յամ վաստակս իճ. — ժողով. Է. 10:

Արդ՝ Լինին բացայայտելի ՚ի ձեռն գոյական անունց համաձայնելով չէ նոսա թուով և հօլով իճ. զք, * Առ մաստուի բնակիմ ՚ի խորհրդեանս. — առաջ. Ը. 12: Ուր ի-ճառա-նէն է բացայայտիչ դերանունսն է:

Չորրորդ յարին յածական՝ ամերեւելն համաձայն նոցին թուով և հօլով իճ. զք, * Օճիզ զմեղաւորս արժանի արարեր փառաւորել զքեզ. — յովն. իճառ. ժը. Ուր անունս զճիզառը՝ լեալ է ածական դերանունսն զճիզ՝ համաձայն թուով և հօլով իճ:

Ըստ այսմ յարին սոքա բազում անգամ և յճունելութիս՝ իբր յածականս՝ համաձայն նոցին. զք, * Սիւս յուսահատելոյս ինչ միջնորդեցես. . . . թէ ՚ի կործանեալս յիւսակնարկեցես. — նոր. չ:

Վսլ գիտելի է, զի դերանունս ինչն՝ յորժամ հանդերձ ցուցական դերանունամբս նոյն՝ յարի յանունս, կամ յճունելութիս, բազում անգամ իբր ածականս վարի կմ իբր բացայայտելի. զք, * Վանդի և նոյն ինչն քս վէմ անուանեցաւ. — յովն. իճառ. 4:

Ի վախճանս այսոցիկ դերանունաց զայս մի ինչ ևս արժան է ասնուել ՚ի միտ, զի սոքա թէպէտ լինին յատկացուցիչ, այլ ոչ յատկացուցանելի Եւ ներհակ այսմ՝ թէպէտ Լինին բացայայտելի ՚ի ձեռն գոյական անունաց, այլ ոչ Լինին բացայայտիչ, բայց եթէ ՚ի սակաւ տեղիս

Այս ևս թեպէտ լինին սոքա խնդիր անուանց, ևս և ընդունելուէց, և բայից, և նախադրուէց, այլ ինքեանք ոչ առնուն զխնդիրս Այլ եթէ ուրեք երևեսցին առնուլ այն է վասն բային՝ որ եղեալ է անդ կի՞մեք զգործուիք և կի՞ զգործութիւնս:

Գ Լ ՈՒ Խ Ժ

Հաղագս համայն գերմանական առաքելական համագործակցության համար

Առաքելական համագործակցության համար

Առաջորդապէս հոգով ին՝ սա, սորա. դա, դորա. նա, վարին գոյականապէս. և պէսպէս օրինակաւ ՚ի գործածին. որպէս յիշեցաք ՚ի նախընթաց գլուխս:

Իսկ ՚ի հոգով ին՝ սա, սորին. դա, դորին. նա, նորին. կի՞մեք սորուն, վարին ածականապէս. և իբր ածականք յարին յառաջոյ յարուանս՝ համաձայնելով չէ նոսա թո՛ւով և հոգովի՛ն. և այս՝ հասարակօրէն ՚ի հինգ հոգովս միայն:

Ի սեռականն. ի՞նչ, * Պոստիւն թեպէտեւ նորին ծառայն է և ծաղկին, այլ ամի՛ն որոշեալ է ՚ի նոցանէ. — ի՞նչ նոյն ծառայն. * որք. յի՛նչ. *:

Ի վերջահոգով տրականն. ի՞նչ, * Այլ քանի ի այս չէ մասին կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այլա մահու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ — որք. ի՛նչ:

Ի գործիականն. ի՞նչ, * Ի նոյն փառատրուի նորին հոգուով կոչեցաք. — է՛նչի՛նչ. ի՛նչ:

Ի պարտականն. ի՞նչ, * Օ՛րմ զբանական նորին տեղեալ. գումարէր. — պարք. * որք. *:

Ի ներգոյականն. ի՞նչ, * Ի նի՞ն յամառուէ կան. — է՛նչի՛նչ ի՛նչ ի՛նչ. ի՛նչ:

Իսկ յայլ հոգովս հասարակօրէն իբր գոյական վարին. և եթէ հարկ լիցի ածականապէս ևս վարել, ՚ի տեղի սոցա դնեմք զցուցական դերանունս՝ Այս, այդ, այն, սոյն, դոյն, նոյն. որպէս տեսցի ՚ի ստորև:

Այլ զիտեղի է, զի վերոյ գրեալ դերանունքդ երբեմն չէ թո՛ւոյն անհամաձայն յարին յարուանս յաւետ յանեղականս. ի՞նչ, * Այսմ և պօղոս վկայէ. . . ոչ որք. * բա՛նք, այլ որք. * մտօք. — որք. * ի՛նչ:

Լսացաք 'ի վերոյ՝ Թէ սորա 'ի հոլով ինն, սա, սորին. դա, դորին. և, վարին ածականապէս, և սակայն բաղում ուրեք լս այսմ հոլովման ևս վարին գոյականապէս. 4:1, * Հայտնեցի և իղծք պաղատանաց իմոց լէ 4:1. — Լմէ. դարձանէ:

ԳԼՈՒԽ ԺԿ

Յազգո հոմ-չ-յնուէ ցոց-ման գէրանուանցո:

Լսու այդ. այն:

Սորա միշտ իբր ածական վարին, բաղում աւագամ զորութի ունելով զգոյականն. 4:1, * Ար ինչ 'ի խոր է քան զքեզ, զայն մի բնակեր. և որինչ հոգր է քան զքեզ զայն մի հարցաներ. որ ինչ հրաման տուաւ, զայնու անդամիս քոյ. — 4:1. 4. 6:

Լսել յորժամ յարին սորա յանուանս 'ի նախադասին՝ հասարակօրէն համաձայնին լէ նոսա Թոճով և հոլով լի՛ բաց 'ի բացառականաց յանգեւոց 'ի է. 4:1, * Լսալ խարուի չիք յայն՝ աշխարհի. — 5:1. 5. 4:

Լայց երբեմն ևս առանց համաձայնութե դնին, ոյլ սակաւ ուրեք. 4:1, * Լնդէ՛ր է կորուստ այդ իւղոյդ. — 5:1. 5. 8:

Լսացի 'ի վերոյ՝ բաց 'ի բացառականաց յանգեւոց 'ի է. զի լս այսմ հաղիւ ուրեք համաձայնին սորա 'ի նախադասին, բաց եթէ կրկնեցի նախդիրն, 4:1, * Լսկ քահանայական կարգն յայնուէ 'ի գործոցս որնչ է. — Լմէ. 4:1. 4. 1:

Լսկ յորժամ յետադասին սորա աւուանց համաձայնին լէ նոսա Թոճով և հոլով լի՛. 4:1, * Լ՛ս պտուղք իմաստունն այնուրէն՝ որ զողորմունն ծնանի, բարի են. — 4:1. 4:1. 4:1 'ի 4:1. 4:1. Եւ Թէպէտ ուրեք ուրեք ևս (բայց հաղիւ երբեք) ահահամաձայն դնին՝ Լ համաձայնութե այսոցիկ դերանուանց հանր է զխոել և զայս, զի 'ի նախադասին սոցա՝ նախդիրն հասարակօրէն դնի միայն 'ի վերայ սոցա. 4:1, * Վոյով խորհրդով անցուցին զայս անցս լէ իս և լէ զօրս. — 4:1. 4:1. 4:1

Իսկ ՚ի յետադասիլ սոցա՝ նախդիրն միշտ և սնվրեպ դնի՝ թէ ՚ի վր սոցա, և թէ ՚ի վերայ անուանցն, բաց ՚ի նախդրէս առ և այս՝ ՚ի վեց հոլովս:

Ի նախդրի՞ տրականն. զոր օրինակ, * Այսպէս ասէ ար ար շոսկերոդ շայդասիկ. — էդէ՛. 15. 5:

Ի հայցականն. ար, * Բնդ ամ ազգս առնէր զանկարգունիս զայս. — էդ էլ 15. 4. 1. 15:

Ի բայառականն. ար, * Ուրախարար զոհագործուիս սպրեցուցնս զիս յորադայթէ յայսմանէ. — յովհաննէս. է. 5. 15:

Ի պատմականն. ար, * Կաև որ մարդպան աշխարհին լեալ էր. . . մեծապէս գոհ էր զառնէս զայսմանէ. — էդ էլ. 15:

Ի պարտականն. ար, * Օրադմօք զայսքանիք զանց արարեալ՝ փութասցուք հասանել յընչաւետ հօր առատ որդին. — էդ էլ. 15. 3. 15:

Ի ներգոյականն. ար, * Թազաւոր առնես զամմն. . . որք թազաւորեցին ՚ի վերայ ախտից ՚ի կեանս յայսոսիկ. — է. 15. 15:

Ըստ այսմ կրկնին հասարակօրէն և նախադրուիքս՝ ըստ և ընդ. ար, * Դնել զնոսա յաւերակ և յանապատ . . . ըստ աւուրս ըստ այսմիկ. — էրէ՛. 18. * Այ անձանց նոցա, որք զյախտնին բարեկենդանուի ընդ սպականացուիս ընդ այսմիկ փոխանակեն. — էգն. 15. 20:

Այնպէս և ս թէ նախդիրքդ զ. յ. և ՚ի. իցեն եդեալ ՚ի վերայ նախընթաց ածականի, հարկ է կրկնել զնոսին, եթէ գոյականն անկեալ իցէ ՚ի մէջ ածականին և դերանունան. ար, * Օարթոյց զմիտս նոցա. . . զճմարիտ պատկերէն զայսմանէ բուռն հարկանել. — արգ. 15. դեպ. 15:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ս Ժ Բ

Յուզաֆ համայնո՛ւց՝ զոսակն գերմանականաց՝

Արյն. դոյն. նոյն

Աորա միշտ իբր ածական վարին և զի յատուկ հոլովումն ո՛չ ունին, այլ միայն նախդրի՛ւ հոլովին, յորթմ

նախադասին անուանց, անհամաձայն դնին. **Պ**, * Չայտակից
նոյն ուղղափառութեւս է սուրբ եկեղեցիս այ. — Գրէգոր
հարստի իմ:

ՄԵՂ գիտելի է, զի այսօրիկ դերանուանք՝ մահաւանդ
նոյն հաղիւճ ուրեք անմիջապէս յետադասին անուանց
իսկ եթէ յետադասեցին. պարտ է զնախդիրն կրկնել. **Պ**,
* Սուրբոգայթ 'ի նոյն անկցին. — սուր. 17. 8:

Ղ վախճան ցուցական դերանուանց ամբ՝ գիտել ար-
ժան է և պոյս, զի սոքա առ հասարակ՝ դնին երբեմն 'ի բանս
իրբ թարմատար, կի՞ իբր բացայայտելի 'ի ձեռն այնց
բառից, յորս յարին յառաջոյ կի՞ զկնի. **Պ**, * **Ղ**ի՞ ինչ՝ որ
յաշխարհի է, չէ՞ նա մեր. — իգն. ժ. 12: * **Ղ**ազմաց
արդարոց քաջավայելու չ են շիրիմք նոյն. — իգն. ժ. 22:
* **Ղ**ողդ, որ ցողի 'ի քէն, այդ բժշկուի է նոցա. — 'ի
գիշերոյ. սուր:

Յորս դերանուանքդ նա. նոյն. այդ. իբր թարմատար
դնին, կի՞ իբր բացայայտելի 'ի ձեռն բառիցս ան ինչ և աշ-
տարոյ և ցողդ:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ

Յուսուհի համայնութիւնս արարեալսն իմ. քոյ.
մեր. ձեր. իւր, իւրոյ.

Սոքա միշտ ածականաբար վարին. և յորժի՞ յա-
րին յանուանա, ևս և յընունելութիւնս, յամբ համաձայնին ընդ
նոսա 'ի վերջահոլովան, թէ 'ի յետադասին, թէ 'ի նա-
խադասին, և թէ անկցի 'ի միջի այլ մասն բանի. **Պ**,
* **Օ** կտորդ շրթամբք իմա՞յ զանախ իմ անիծից. — սուր. 4:
* **Ղ**նդէ՞ր տեսանեմք զարև յետ մերոյ սիրելեացն. — Է-
դի. 5: * **Ղ**առաջ առնուս աստի ջատագով (զթիւրեալ
ձգմարտունի). — 17. 1. յաբնութեանս:

ՄԵՂ գիտելի է, զի բազում անգամ 'ի տեղի ստա-
ցականաց դնեմք զսեռականն էականն դերանուանց՝ իբր
յատկացուցիչ. **Պ**, * **Մ**ոյզ զօրս սրտի ք. — 58. 2:

Մասցի 'ի վերոյ՝ համաձայնիլ սոցա 'ի վերջահոլովան
զի 'ի նախդիրն հոլով և յուղղականս յորժամ պարզ վա-

բին ՚ի յողնակահին՝ միշտ անհամաձայն դնին. ի՞նչ * Ա՛յս խորհուրդք ի՞նչ հաստատեցին. — Էսոյ. իդ. 10: և ոչ լինի ասեւ խորհուրդք իմք: * Աւսո՛ ինձ առնել զկամս Կոյ. — և ոչ քոյս. սող. Ճե՛ք. 10: * Իստանեաց զկեանա Բեր. — և ոչ մերս. իսրոն: * Աստարեցէ զկամս չեղ ՚ի կամս Իւր. — և ոչ մերս և իւրս. Տաշտոյ Վճոյ. Բողն:

Արքա լինին ևս ածական դերբայից նովին համաձայնութի, որով յարին յանուանա ի՞նչ * Ի՛ բարեպաշտելս ի՞նչո՞ւ՞ զայլթակղիւմ. — Կար. հն: * Տացի կեանս նմա ՚ի կենաց տուողէն Կոյով արգահատելովդ. — սորգ Վճոյ. ՚ի Բեհն. ն. յովն. Բ:

Իսկ եթէ ուրեք ուրեք երևեցի անհամաձայն, այն ո՞չ է ստացական դերանուն իբր ածական, այլ՝ որպէս ՚ի վերոյ ասացաք սեռական հոլով էական դերանունաց. ու՞ր յասելն. * Յարդարանալս ի՞նչ և մեղանչեմ. — (Կար. հն.) դերանունս ի՞նչ ո՞չ է ստացական, այլ էական. և եղեալ է աստ իբր անուն բայի դերբայիդ՝ յարգութեանս:

Գ. Լ. Ա. Ի. Խ. Ժ. Գ.

Յարգութեան համայնութի յարգութեան փերանուանո՞ւ. Ար:

Յառաջ քան զխօսիլ զհամաձայնութի սորա՞ զիտելի է, զի սա ՚ի կարգս բանի զօրութի ՚ի մէջ բերեալ զայլ մասն բանի՞ դնի ներգործութի ՚ի անդի նորա. որպէս զի մի կրկնեցի մի և նոյն բառ:

Արդ նախ առաջին՝ յարաբերէ սա զանուն, զդերանուն, և զլուսնելովն. ի՞նչ * Ա՛յս իւրեքոյ՝ որ մարմին է, ապականուի հետեի. — լմք. սփն: Աւր որն յարաբերէ զանունդ՝ նմ նիւթոյ: * Իսրու՞ք է խոնարհութի յիմ ժամ: և յիմ նեղուց ասրեցուցանէ զայնոսով, ոյս մերձենան առ Կոյ. — Տե՛ք. Բ: Աւր ոյն յարաբերէ զդերանունդ՝ զանուանի: * Արժանի գտայ ճաշակել զջուր յաղբերէ փրկուի նորագողին զմեզ, զորոյ զաթոուն իսկ ընկալայ. — յովնան. հն: Աւր բառս որոյ՝ յարաբերէ զընդունելութիւնդ նորագողին:

Աւրեք ուրեք յարաբերէ սա նաև զբայ և զբան. ի՞նչ:

* Մարմինս ճգնի, տքնէ և պահէ, որով և օգնէ մտաց և կամաց. — լմբ. առ. ծի: Ուր բառդ որով յարաբերէ զբայդ ճգնի, որն լի: * Մարդ բարի. . . զյաղթելն սիրէ, որով և նուաճէ. և ոչ զյաղթելն, որով զմարտն գրգռէ. — Ուր բառդ որով յարաբերէ զյաղթելն և զյաղթելն. լմբ. առ. ծի: * Այ վաստակեցի 'ի հունձս արմտեցն, որով 'ի մուտս ձեան աուրցն խոտլուէ կերակրել պատրաստեցայ. — նոր. 4: Ուր որով յարաբերէ զայս բան՝ ոչ վաստակեցի 'ի հունձս որմտեցն:

Ղիտելի է ևս, զի այս դերանուն, երբեմն յարաբերէ զնախընթացն. օր, * 'Ի գործոյն զոր գործէ, առնու զանուն. — էպի. 4: է:

Եւ երբեմն զհետեւեալն. օր, * Օր վասն այլոց կորստեան խօսիմք՝ անձամբ 'ի նմին եմք. — էպի. 64. 28: Ուր զորն յարաբերէ զ'ի վերջոյ եղեալ բառդ 'ի նմին:

Երբեմն ևս մտանէ 'ի մէջ յարաբերելի առուանն, և 'ի մէջ բայի նորա, կի՞ յատկացուցի նորին, և կի՞ անկանի նորուն, լի. օր, * Ըրդ զբեռնդ, զոր դու ոչ ես բառնալոց, էր վասն հոգաս և դատիս. — լմբ. առ. ծի: * Ընտղուտ արդարով լիցի՞ զոր պահանջեաց, փրկութի. — իմ արդարութի լիցի փրկուի, զոր պահանջեաց. լմբ. առ. ծի: * Օ ի ծանկեցես զբանիցն, որոյ աշակերտեցար, զձմարտուին. — իմ ծանկեցես զձմարտուին բանիցն, որոյ աշակերտեցար. զոր. 4: * Օ օգեկանն, որ յառաքինուէն է, պի՞դ պահիցեմք զազատութի. — իմ պինդ պահիցեմք զօգեկան ազատուին, որ յառաքինուէն է. յով. էմ. 64:

Ընտղում անգամ ևս զօրով ունիս զյարաբերելին. օր, * Այ նախ խոնարհի, նախապատիճ բարձրացի. — լմբ. առ. ծի:

Ուր զօրով կայ բառս նա. որպէս թէ ասէր. նա՞ որ խոնարհի բարձրացի:

* Իշխան որ կոչի յորժամ ունի՞ որոյ իշխէ և արքայ, յորժամ ունի՞ որոյ առաջնորդէ. — այսինքն յորժամ ունի զհպատակս, որոյ իշխէ և այլն. լմբ. բոնայի. 'ի մէջն. առ. ծի:

Համաձայնութիւն այսր դերանուան կրկնակի հկատի-
Նախ՝ զի թուով համաձայնի լը այնմ, զոր յարաբերէ: զի
որովհետեւ դնի ՚ի տեղի նորա, զայնքան պարտի նշանակել
զորքան նայն հշանակէ: Ուստի եթէ յարաբերեալն միա-
կի նշանակեցէ, պարտի դնիլ եղակի. օր, * Այն է տի-
րապետ իմաստուն, որ գործով ուսուցանէ զիւրն իմաստու-
թիւ. այն է լը նյ վարդապետ, որ նախ առնէ, և ապա ու-
սուցանէ. — որդ. յմ. ք: * Բնուն հարի զանհաստատ
հողմոյ, որով միշտ տատանեալ այսր անդր տարաբերիմ. —
նոր. Է:

Իսկ եթէ յարաբերելին իցէ բազմաւորական, յարա-
բերականն դնի յոգնակի. օր, * Ա՛ն պատրեցուք ՚ի հեշ-
տալեացս, որո կախարդեն զզգայութիւնս — որդի: յմ. ք:
Է. յորդ:

Աւ քանզի բազում եզականք ևս ունին զզորովի յոգ-
նականի, եթէ յարաբերեալքն լինիցին բազում եզականք,
յարաբերականն ևս իբր ՚ի բազումն յոգնակի դնի. օր,
* Այսք են փառասիրուի և մարդահաճուի, (ոյ) և զհա-
ւասն իսկ հալածեն. — որդ. ք. յմ. ք. յորդ:

Իսկ եթէ յարաբերելին իցէ անեզական անուն, ո-
րովհետեւ այն լը նշանակուէն իբր եզական է, յարաբերա-
կանն ևս բազում անգամ եզակի դնի. օր, * Յիշեան ըզ-
շնորհս աւաղանին՝ որով լուսաւորեցար. — երնի: օր. քով:
յասիմն:

Աւ ներհակ այսմ՝ եթէ յարաբերելին իցէ անուն
հանրական կի՞ հաւաքական, ՚ի վարիլ նոցա իբր յոգնակն
վասն գոյոյ նշանակուէ նոցա բազմաւորական, յարաբերա-
կան որն դնի յոգնակի. օր, * Օ ինրդ կարիցեմք և զքա-
հանայապետական դատաւորուին ՚ի գործ արկանել առ ազգ-
ախպիսի, որո . . . դատաւորաց եկեղեցւոյ նստին դատա-
ւորք. — շորդ. ընդհանր:

Ասացի ՚ի վարիլն իբր յոգնական. զի եթէ իբր ե-
զական վարեցին այսպիսի անուանք, յարաբերական որն ևս
դնի եզակի. օր, * Ա՛ն որ զչար գործէ, ատեայ զլոյս. —
յմ. ք. 20: * Սողովուրդ, որ դնայր լը խաւար, ետես
զլոյս մեծ. — ե. օր. ք. 2:

ցողն աղաղակէր, հոգի քոյ բարի. — ևն. հոռայել Ուր որսն է խնդիր ընդունելու թեանս ցանկացող. * Ա՛ժ՛ ՚ի քէն է, և որդւովդ, առանց որոյ եղև և ոչինչ. — Գալ. 1. Ուր որսն է խնդիր հախադրուես ասանց,

Այլ սակայն ՚ի գերազանձ շարադրուիտ երբեմն այլազգ կարգի այս համաձայնուի ինչ չորից. հասի ինչ համաձայնելոյ յարաբերականին ինչարաբերեցելոյն ՚ի նոյն հոլովն, թէ և յայլ հոլով էր դնելի (ինչուսական ոճոյ). ինչ * Առաջնորդեան ժողովրդեանն այնմիկ ՚ի տեղին՝ յոր ասացի քեզ. — Եւեյ. 17. 34: փոխանակ դնելոյ, ՚ի տեղին՝ զոր ասացի քեզ. (որպէս եղեալ է սկան):

Արդորդ՝ (ի հակառակն) ինչ համաձայնելոյ յարաբերեցելոյն ինչարաբերականին. ինչ * Այլ զբանն՝ զոր խօսիք՝ միմնասոյէ առ ձեզ. — Հոմաճիւր. փոխանակ ասելոյ. և բանն՝ զոր խօսիք՝ միմնացէ առ ձեզ:

Այլ առ ՚ի պարզ կացուցանել զայս՝ երբեմն ինչ միջմտանէ թարմատարար դերանունն ինչ. ինչ * Օվկիմն՝ զոր անարգեցին շինողքն, հա եղև գլուխ անկեան. — Տոմ. Ի. 42: Ուր դերանունն եղեալ է ինչ թարմատար յուղղական հոլովն, ինչ որում դնելի էր յարաբերելն. որդոն ձեմն զոր անարգեցին շինողքն, եղև գլուխ անկեան:

Արդորդ՝ ինչ երկուցն ևս անհամաձայնելոյ՝ եթէ յարաբերականին, և եթէ յարաբերեցելոյն. ինչ * Օնոյն գրէ աս որս ՚ի խուժաստան էին ժողովուրդք. — Բով. 1. 1. փոխանակ ասելոյ զնոյն գրէ աս ժողովուրդն որս ՚ի խուժաստան էին:

Զորորդ՝ ինչ համաձայնելոյ ոչ բային, այլ զօրութի կեղեալ յարաբերեցելոյն. ինչ * Բաղցր է նոր որոյ սպասեան նմա յառաջ ներուէ. — Նոստ. 3. 7. փոխանակ ասելոյ քաղցր է նոր այնոյն, որս սպասեան հմտ. Այլ այս չորեքին կղանակք՝ զորս կղաք, հասարակ են առ նախնիս մեր՝ ոչ ՚ի ստորին շարադրուիտ, այլ յընտիր և ՚ի գերազանձս:

Ի վասխան ճառիս արժան է գիտել և զայս. իբր զի երբեմն ՚ի յարաբերականն յարին և այլ դերանունն

Թարմատարաբար, կի՞մ իբր զարդ. և այս՝ մանաւանդ ՚ի Թարգմանեալ գիրս. **ի՞նչ**, * Արանեալ է այր, որոյ օգնուի իւր ՚ի քէն է. — սու. 34. 6: Ուր դերանուսա՛ իւր՝ դնի իբր զարդ, կի՞մ իբր Թարմատար ինչ:

Գիտեւ ի է դարձեալ զի յարաբերական որն երբեմն առանց ունելոյ զգօրուի յարաբերականի՝ (այլ յաւէտ զգօրու [Թի հայցականի,]) դնի առաջոյ իբր ածական՝ Թո՛ւով և հոլովի՛ւ համաձայն. **ի՞նչ**, * Ուր՛ւ չափով չափէ՛ք՝ չափեսցի ձեզ. — հաս. է. 2:

Գ Լ Ո Ի Խ. Ժ Ե

Յառա՛գ գի՛տերո՛ւմն յոգիցս՝ ս. դ. ն:

Այստքիկ յօդք նախ յարին ՚ի դերանուսա իբր զարդ. **ի՞նչ**, * **Ի**ւեւ կորացեալ ամաչեսցէ (սատանայ). — էշէշ: 2: * **Ձ**եմ իբր զձեզք անագորոյն. — հոյնն. 2 3: — սո՛գր: * Ուր եսն՝ եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ եղիցի. — յո՛ւն. 67. 26:

Այլ գիտելի է, զի ՚ի յարիւլ սոցա յայնպիսի դերանուսա որք ՚ի ձայնաւորս յանգին, հանդերձ յե՛ւզ դնին. **ի՞նչ**, * **Ք**նն յորժամ գայցէ, մի [Թէ աւելի՛] ինչ նշանս առնիցէ՝ քան զոր սոյն առնէ. — **ի՞նչ** քան զոր սա առնէ. յո՛ւն. է: 31: * **Յօ**ղն որ ՚ի քոյդ կողէ ցօղեալ. — **ի՞նչ** ՚ի քօ կողէ դշար. 31: * **( )**գուտ զայն գիտէ՝ զոր նայն առնէ. — **ի՞նչ** նա առնէ. Խորո՛ւն:

Այլ ՚ի յարաբերական՝ ըն որում եւն յարաբերակնք, ո՛չ յարին այս յօդք. զի ոչ լինի ասել. որս երեւին. որդ փառաւորեալ ես. որն խօսէր. որն առաքեաց. ևն. այլ՝ որ երեւինս. որ փառաւորելիդ ես. որ խօսէրն. ևն. **ի՞նչ**, * **Մ**արդիկ մատակարարեն զայս, որ երեւինս. այլ հոգին սուրբ տայ զայն, որ ոչն երեւի. — հոշ. 2՞ժոյ. 67. 28: * **Գ**ու ես որ փառաւորեալք ես ՚ի վերայ ւն՝ տիեզերաց. — սփառ: * **Գ**աւիթ արքայ ոչ բարկանայր (ը բանսն նա [Թանայ]). զի ոչ ՚ի նա հայեր՝ որ խօսէրն. այլ ՚ի նա հայեր՝ որ առաքեացն. — հոշ. 7. 40:

Նրկորդ՝ յարին սոքա յանուանս. **ի՞նչ**, * Ա [Թէ աշա-

շակերտ ես, վարդապետիս նման լեր. — սարգ. 3. յովհ. Է: * Քառասուն թիւոյ 'ի հինգ ութից աւարտի. — սրբ. 1: * Տարեբարացն ասէ և հեղոցն՝ բնուիոյ քարէն զքեզ կալ 'ի ծառայուի. — սարգ. 3. դեմ. 4:

Արրորդ՝ յարևն 'ի բայս. 4րդ. * Սինչդեռ արշաւեմն առ 'ի յետոյնն հակամիտեմ. — սարգ. 'ի բնուն. 4: * ( ) րհ- նեալ՝ որ գասոյ յանունն ան. — յովհ. ԺԷ. 15: * Ար կո- շէն 'ի բժշկել՝ զօրաւոր է և պատրաստ. — սարգ. 3. 3. դեմ. Է:

Չորրորդ՝ յԵւնեւուի. 4րդ. * Չայնես չլողիս, և ոչ սրտմտիս. փութաս մեղկելոյս, և ոչ խափանիս. — սարգ. Ծը. * Նստեալոյ յաթոռ քերովբէից՝ նիտա գթուի 'ի մեր հոգիս. — 'ի շար. 4: * * Օ ամենսեական աշակեր- տեցին հոգևով զօրացեալքն և մարմնով տառապեալ- քն. — լճԲ. սարգ. 3:

Հինգերորդ՝ (այլ սակաւ՝ ուրեք) 'ի մակբայս. 4րդ. * Ասան ժողովրդեան՝ որ շուրջն կան՝ առնեմ. — սար- 2. 23: * Տայց զխնորդ այժմոյ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք յովհ. Է. 21: * Ար իրաւապէսն դատի՝ զմարմնականն 'ի ծոցս մեր հատուցանէ տանջանս. — յովհ. Է. սարգ. ԺԳ:

Եւսոթիկ յօդք ուրեք ուրեք դնին փոխանակ միմե- անց քանդի. — Էն դնի յերիս դէմն ևս. 4րդ. * Արպէս սկսաք՝ 'ի նմին և կատարեցուք. — էդիշ. 4: * * Վ գը- րեւոցն՝ ձեր ծանուցաւ. — շարգ. 'ի բարդնուն: * Սար- տիր լէ այնոցիկ՝ որ մարտինչինն լէ մեզ. — էդիշ. 4:

Սոյնպէս և դան. 4րդ. * Եւ ինչ արդեօք հրամայեցես ք թէ հրամայեցիք. — էդիշ. 4: * * Օ որ ա- սէք՝ ցուցէք գործով. — գեորգ վարդապետ. Է. սարգ. 3: * Ար նստինոյ աւադիկ ամենեքեան առաջի քո. — լճԲ. սարգ. 3:

Քստ այսմ և նոն. 4րդ. * Վսկ եթէ ոչ զայն առնի- ցեմք՝ զոր հրամայեցաքն, և զայն խօսիցիմք՝ զոր վարդա- պետեցաքն, աղատուն օրինօքն եմք դատելոց. — սարգ. 3. յովհ. 4: * Օ խնորդ ուսուցանես ինձ, եթէ առնու. որ ըզ- քոյդ՝ դու մի պահանջեր, երբ դու զքոյն պահանջես. — ԾԲ. ԺԷ:

* Որ մեռանին՝ արդարացեալ է ՚ի մեղաց անտի. — հոգի. 7:

Սոքա երբեմն փոխանակ դնելոյ ՚ի վերայ բուն անուան, կի՞ք դերբայի կի՞ք խնդրոյ բային, ևն, դնին ՚ի վերայ այլոց բառից առ ՚ի գերեցեցացուցանել զշարադրուին. զի,

* Օ ի՞նչ գործեցից ողբալիս հոգի՞ յայնմ մեծի աւուր վտանգի. — փոխանակ ասելոյ, ողբալի հոգի. նոր. հի:

* Պովեմ զճշմարտուէք լինել օժանդակ — փոխանակ ասելոյ, գովեմ զլինելիք օժանդակ ճշմարտուէ. լսի՞ք. էէէէ.

* Լ՛մք որ հակառակամարտն է, զյաղթօղի լինել՝ որքան կարէ ակորժէ. — փոխանակ ասելոյ, զյաղթօղ լինելն. լսի՞ք. արէն:

Լ՛յլ աստ գիտելի է, զի այսօրիկ յօդք բազում անգամ դնին ՚ի տեղի դերանուանց զօրութեամբ յարեւոյ յանուանս և յլուսնուին և ՚ի բայս պէսպէս օրինակաւ.

զի, * ՚ի վեր ամբարձայ մոխիրս մերժելի. — փոխնի ասելոյ, ՚ի վեր ամբարձայ էս մոխիրս. կի՞ք ՚ի վեր ամբարձայ էս, որ եմ մոխիր մերժելի. նոր. ն:

* Կարծեցեր անօրէնք ՚ի մտի քում; թէ՛ և ես քեզ նմանիցիմ. — իմ կարծեցեր քո, որ անօրէն ես, ևն նոր. ին. 21:

* Որ գթայն ողորմուի գտցէ. — իմ ն, որ գթայ ողորմուի գտցէ. նոր. 6:

* Որ եղևն՝ լինել ոչ ունի — իմ այն՝ որ եղև, ոչ ևս է լինելի. էէն. 6: 22:

Պարձեալ գիտելի է, զի յօդք ն, դնի երբեմն փոխանակ անուան, որ զօրութի իմանի. և այս երբակի. Սի յարելով ՚ի յատկացուցիչն՝ զօրութի իմացեալ անուանն. զի,

* Օ ի թէ դասք արդարոցն առանց տրամուէ են և հեծուէ, յայտ է թէ մեղաւորացն ՚ի այնս վարակին. — իմ դասք մեղաւորաց. լսի՞ք. արա:

Երկրորդ յարելով ՚ի յաճականն. զի, * Օ պղատտունականն համարձակագոյն այժմ բարբառիմ. — իմ զպղատտոնական բանն. ին. 31:

Երրորդ յարելով ՚ի խնդիրն նախադրուէց, յորս իցէ եղեալ ներգործութի նախդիրդ ո՞ զօրութի իմացեալ անուանն, այլ այս ՚ի սակաւս յոյժ. զի, * Լ՛նդ զօրս հրեշտակաց միաբանական օրհնութի բարբառանցէք ո՞ի վերայ

Յոթագոն առաջին համայնաժողովի Բայից. համ

Յոթագոն անուան Բայի

Ընուն բային է այն՝ որ նշանակէ զտէր գործողունն զգործողն կամ զկրօղն և կամ զայն՝ որ լինի որպէս յայտ է ՚ի վերագրելոցդ. և բանդի յատկապէս անուանք և դերանուանք և ընունելունք կարգին նշանակել զգործողն կամ զկրօղն, նոքա միայն յատկապէս լինին անուն բայի որպէս յայտ լիցի ՚ի յաջորդ գրելոցդ. և զի աներևոյթ բայք ևս երբեմն իբր անուն վարին, նոքա ևս լինին բազում անգամ անուն բայի. որպէս ունիմք ասել ՚ի ստորև ՚ի վեջի Է հանդիս:

Իսկ այլ մասունք բանի որովհետև պիտակաբար միայն կարեն վարել իբր անուն, արյատկապէս կարեն լինել անուն բայի. ըն որում են բառք ինչ. օր, * Իբրեն նախդիր է բանի. — լմէ. առ. հէ: * Օյս արդէսն յայտ առնէ. — իգն. ժ. 8: * Օի ևն այլ է, և ևնն այլ. — Խորո: * Ոնն փտիագանաց՝ որում ոչ հասանեմք, է տաբացոյց ապաշաւանաց. — լմէ. առ. ճժ. 5: * Ղպեմն՝ ամենեցուն յայտ է. — նանայ. յով. Ե. 55:

Ըստ այժմ զտրօք զանց արարեալ՝ դիցուք զհինգ կանոնս վասն համաձայնութեան անուան բայի ընդ բայի:

Կանոն. 1:

Եթէ բան իցէ դիմաւոր, անուն բային պարտի դնել յուղղական հոլովն. օր, * Ղաղարեցին Կողովքն և Եհաս հանգիստն. — իգն. ժ. 22: Ուր անուանքս՝ նէղաբն և հանգիստն՝ են անուն բայիցս՝ գործողին և Եհաս. և եղեալ են յուղղական հոլովն վասն դիմաւոր լինելոյ բայիցն:

Իսկ եթէ բայն իցէ անդէմ, որպիսի են աներևոյթք դերբայք և դրադէմք, անուն բային հասարակօրէն դնի ՚ի սեռական հոլովն. օր, * Ըյն է ժամանակ, յորում երանութիւնքն ընուն. աղքատաց մեծանալ և սգաւորաց մխիթալ, և հեզոց զվերին երկիրն ժառանգել. — իգն. ին. 28: Ուր անուանքս՝ աղքատաց, սգաւորաց և հեզոց՝ են անուն բայի ՚ի սեռական հոլովն՝ վասն անդէմ լինելոյ

բայիցս՝ Բեժանալ Տիկիւնքիւն և Ժառանգել։ որք ելթէ որոշել
դիմօք կարգելին, անուանքն ևս յուղղական հոլովն դնելին.
ճրգան, աշքաօք մեծանան. սգաւորք միտիթարին. և հեզք
Ժառանգեն զվերին երկիրն Բստ այսմ է տեսանել և ՚ի
յաջորդ օրինակսդ։

* ՚Ի ճարակել խոցուածոյս՝ անդրէն վիրաւորիմ։ —
Կար. հիւ։ Աւր բառի խոցուածոյս՝ է անուն բայիս ՚ի ճա-
րակել։ * Բաղում՝ անգամ գան ըմպելով մանկանն ՚ի բաց
ոչ դառնայ։ — Աւր Գանգան է անուն բայի դերբայիս ըն-
դէլով։ Կարգ. Կ. Կէ. Կ. * Արքոյն վարդանայ մտրակեալ
վերիվարն՝ ՚ի փախուստ զախոյեանն պարտից դարձուցա-
նէր. — Բով. Կ. Կարգ. Աւր բառս Կարգ. Կ. Կ. է ան-
ուն դրադեմ բայիս Կարգ. Կ. Կ.

Աւրեք ուրեք ևս դնի յուղղական հոլովն. Կ. * Հա-
սեալ ՚ի Թիկուրա աներեւոյթ օգնուին խորտակեաց յայտ-
նապէս զգաղտնի պատերազմն. — Կար. հիւ։ * Արպէս բը-
ժիշկ ճանաչելով զհիւանդացելոյս ակտարար ցաւոցն ըզ-
պատճառս՝ հրամայէ ՚ի ցնասակարացն ՚ի բաց կալ և զա-
ռոզ ջարարն լուսնել դեղ, այսպէս և մեք լեհանրական ե-
կեղեցւոյն քի հոգեոր բժշկուե ունելով զփոյթ՝ տեսանեմք
մտաց աչք. — Կարգ. Կ. Կ. * ՚Ի ծագել ՚ի սիրտ համ-
բերող ին ճառագայթ հոգւոյն. . . պակասեն այսօրինկ մարմ-
նական գործք. — Կարգ. Կ. Կ.

Իսկ դերանուանք դնին երբեմն նաև ՚ի տրական հո-
լովն, և այս՝ յաւետ ՚ի դերբայս և յաներեւոյթ եղանակս.
Կ. * Փափագեաց անձն իմ ՚ի ցանկալ ինձ յիրաւունս
քո. — Կարգ. Կ. Կ.

Պիտելի է ևս, զի անուն բային յարակատար և գե-
րակատար ժամանակաց, և անցելոյ ստորադասականին՝
՚ի յերրորդ դեմն եզականին իբր ՚ի բաղումս դնի ՚ի սե-
ռական հոլովն. Կ. * Այս է եղեալ է ՚ի մտի իմում՝ բով
չարիարանօք կարճել զձեզ ՚ի կենաց ձերոց. — Կարգ. Կ. Կ.
Աւր սեռական դերանունս ՚ի լեալ է անուն բայիս երգել։
* Պրեալ էր ձեր յիմեղէն տառիս, զիմի մոռացոյց զձեզ. —
Կարգ. Կ. Կ. Աւր սեռական հոլովս ՚ի լեալ է անուն բայիս
Կարգ. Կ. Կ. * Իմէ մոռացեալ իցէ Կարգ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. —

առջ. իգ. 21: Աւր սեռական հօլովս Թը՝ լեալ է անուն բայիս հոռոցեալ էնէ:

Իսկ երբեմն՝ դնի յուղղական հօլովն լը երրորդ դիմաց ցօ, * Հանդուցեալ է հոգի այ ՚ի քեզ ով եղբայր. — վորս. հորոց. Է: * Անիս զոր, որ ստացեալ իցէ զճշմարիտ հնազանդուի. — վորս. հորոց. ծէ:

Աման. Է:

Եթէ բայի իցէ դիմաւոր, անուն բային պարտի թըլտով և դիմաւ համաձայնիլ լը նմա. ցօ, * Ղճմարուիս աղատեցէ զձեզ. — յով. Ը. 32: Աւր որպէս բոյս աղատեցէ՝ լը թոճոյս է եզական, նոյնպէս և անուն բային, ցօ ճշմարտուիս՝ է եղական, և որպէս բայն է յերրորդ դէմն, նոյնպէս և անուն բային ՚ի ձեռն նյոդինս Իսկ բառս ըլ չէն՝ է խնդիր աղատեւոյս Սոյնպէս է և ՚ի յաջորդ օրինակս յերիս դէմս ևս:

* Ամբարտաւանեցայ փոշն շնչաւոր. — նոր. ՚ի Բան. Է. * Մի հեղգասոյնիք Թղուորս՝ դառնալ առ նա զղջմամբ և խոտտովանութ. առգ. ՚ի Թէն. Է. յով. Է: * Աւար անմահ, և զմահացեալսն նորոգեցեր. — նոր. հը: * Թվեբեացեալս ՚ի ծանր բեռանց անձամբ անձին առէք զբեռն ծանրուի. — էղիշ. վոր. 4: 4: * Պարիճիս ուսուցանեն զզգաստուի. — գեորգ. Էն:

Իսոյց գիտեւի է, զի այսպիսի յօդք որոշիւք դիմաց բազամ անգամ զօրութի դնին յերրորդ դէմն. ցօ, * Սեղե ոչ հանէ. — էղնուի. Է: Աւր զօրութի գոյ յօդս՝ ն. ուր թէ ասէր. դեն ոչ հանէ զդե, Իստ այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակս:

* Խնարհուի բանակեաղ է սրբուի. — ԾԲ. ճառ. Է: * Այլ փորձի ՚ի բերանոյ գով չայ իւրոց. — առուի. Էն. 21: * Եամանեցին ինձ շորիս, և ես ոչ կարացի ձանաչել. — նոր. ծէ:

Իսկ դերանուանք յիւրեանց ունեւով զդէմն՝ ոչ կարտին դիմորոշական տառից, այլ առանց նոյն համաձայնին. ցօ, * Եոյն է սպաս տանել ձուլել պատկերի, և մեղաց ատի, արդ՝ է՝ գնացի լը այս ձանապարհ կորստեան հետոց

խաւարի. — նոր. Ի Բանն. Էմ: * Որովհետև մի ևս գո-,
ոչ պակասին Ի քէն բիծք. — վարդ. հարց. Գ: * Սե ևս
ինձ զանաբէպ գիտուի զեղեւոցս. — Էմաստ. է. 17:

Աւ թէպէտ յարաբերական դերանունն չունի զորո-
շեալ դէմն, բայց զորով թեամբ ունեւոր զայն՝ յերիս դէմն
ևս կարէ համաձայնիլ առանց յորի. օր, * Տունկս դառ-
նաստեան՝ որ զգարչուի անասակ վարուց ծաղկեցի. —
նոր. է: * Գու ևս՝ որ օրէնս գէտ առնես զմեղաւորսն
Ի ճանապարհի ըն բանի երգողին դաւթայ. — նորն. է:
* Որս մեղօք ժանդացուցանեն զՏողիս, ոչ կարեն զլոյս
աստուածու թեանն յինքեանա կերպարանել. — շնորհուի
Էդ:

Այլ աներևոյթքն զոր յօդ և ունիցին, լինին անուն
բայի միշտ յերրորդ դէմն. օր, * Ստեւ և վեհագոյն բը-
նաւիցդ՝ ոչ է իմ, այլ քի. — լմբ. Ի Էէն. Կաս: * Տերեւ
լըք ամենեցուն՝ խնայել տայ քեզ յամենայն. — Էմաս-
տ. է: 16: * Որորմեւն չթողու զարժանին խնդրել. —
խորոշ:

Սոքա բազում անգամ առանց յօդի ևս լինին անուն
բայի. մանաւանդ էական բայից. օր, * Սէնէնէլ Ի չարեց՝
է հանձար. — Եթ. էր. 28: Աւր աներևոյթ բայս Էէնէլ
առանց յօդի լեալ է անուն բայիս է հանձար:

Աստ այսմ լինին սոքա անուն բայի և բացարձակ դի-
մադուրկ բայից. օր, * Առաջի մարդկան ձեանալ դիւրին
է, այլ ոչ առաջի սոյ. — Էգն. Է. 6: Աւր շեանուլն է անուն
բացիս Գիւրէն է. իսկ Կասնէ Երդէնն ևն է խնդիր շե-
անուլն: * Պարտ է քեզ փոյթ յաւձին ունել. — Էդէն. 4:
Աւր Կանէն է անուն բայիս Կարտ է. իսկ Էէն է խնդիր
նորա, միանգամայն և անուն բայիս փոյթ Կանէն յանէն: * Աջ
է պարտ պարծել առաքիւնոյն, և ոչ անոյս մնալ մեղաւո-
րին. զի փոփոխական եմք. — լմբ. սող. Ըմ: Աւր Կարծէն
և անոյս Գուլն են անուն բայիս ոչ է Կարտ. իսկ տրական հո-
լովս Կասնէնուլն է խնդիր նորա, միանգամայն և անուն
բայիս Կարծէն. նմանապէս և բառս մեղաւորին՝ է խնդիր
նոյն դիմադուրկ բայիս ոչ է Կարտ, միանգամայն և անուն
բայիս անոյս Գուլ:

• Չորեքշաբթի (յժ չորս տարեբք) հայլին կամաց ակնարկելոյ արարչին իւրեանց. — եղիչ. Է:

Իսկ եթէ անուն բայլին իցէ բառ հաւաքական, (որպէս՝ գոռոգ. ալգ. ևն), կմ հանրական, որպէս՝ բառս ան, և կմ կրկնակ, (որպէս՝ Բ.Բ. այր ջընկեր. իւր-սանչի-բ. այրո-նի. ևն), բայն երբեմն դնի յողոնակի՝ վասն ունելոյ յոպա զնշանակութի բազմաորական. այժ, • Տիրեցին աշխարհիս հայոց՝ ալգն սասանոյ պարսկի. — եղիչ. ան • Լի են փառօք նորա ան երկիր. — յովհ. իմաստ. ժբ. • Լսեն այր ջընդեր լուր, եկոյք արկցոնք աղիւս. — ծնոգ. ժն. Ծ: • Իւր-սանչի-բ յընկերքէ իւրմէ զգոյշ լերուք. — երեմ. թ. 4:

Լսլ երբեմն մանաւանդ թէ բազում անգամ դնի երկակի. այժ, • Լսուհետեւ վասնդեցաւ ալգ քրիստոնէից. — լմբ. սոնն: • Լլիւնսն մարդ զլաւն ցանկոյ ունել և ոչ զնոճալն առնուլ. — ՚ի պո. աշխատագրի: • Պատուեցէ իւր-սանչի-բ զընկեր յաշխարհի աստ. — ԾԺ. ժն:

Լստ այսմ համաձայնին բայք նաև լը աներզական անուանա. զի երբեմն յողոնակի դնին և երբեմն երկակի. այժ, • Նառլուք և հեղգուք թղս ոչ քաւիւ. — խորով: • Լանական Բատ մի զբազեցի յիւս կենցաղոյս, այլ միշտ յերկնագ բնակեցէ. — լմբ. սոգ. 4:

Ի վախճան այսոցիկ հինգ կանոնաց՝ զայս մի ինչ արժան համարիմ ծանուցանել. իբր զի բազում անգամ անուն բայլին դնի զօրուք. այժ, • Եթէ կամիս հետեւիլ յիւր, պահեան զբանս նորա. — Վարս. հարց. Է: Ուր անունն բայլից՝ հմն և պնէն՝ զօրուք դնի. յժ է՝ դո:

Իսկ երբեմն ներհակ այսմ՝ բայն դնի զօրուք, և անուն բային ներդործուք. այժ, • Բանիւ և կերպարանօք՝ բազում խոնարհք. իսկ արդեամբ և ճշմարտուք՝ դուն ուրեք. — յժ բանիւ և կերպարանօք բազում խոնարհք գտանին, ևն. սորգ. յմ. Է:

ԳԼՈՒԽ ԺԿ

Յուզման երկրորդ համայնա-է բայից համ

Յուզման ինքրոյ բայից

Բայք յետ համաձայնելոյ չէ այնս՝ որք ասին անուն բայի, և նշանակեն զոր գործողուէց, պահանջեն համաձայնիլ և չէ այն՝ որք ասին խնդիր բայի, և նշանակեն զեզրն կի՞ զենթակայն գործողուէց, կի՞ զպատճառնոցին, և կի՞ զգործի, ևն:

Բոր՝ յութան մասանց բանի՝ այնք լինին տիրապէս խնդիր բայի, որք լինին յատկապէս արուն բայի. ին է անունն, դերանունն և ընդունելութիւն, ևս և աներեւոյթքն, ընդ որս և դերբայքն. որպէս յայտ լիցի՝ ՚ի ստորե գրելոցդ:

Իսկ այլ մասունք բանի նիւթապէս միայն կարեն լինել խնդիր բայի. ինք * Համախաբար դնէ զէսո-նն ինձ. — ա. 4. ք. 36: * Օ այս փիւս՝ մի յարուսուէ կարծիս ձրգեր. — լմէ. առ. 3: * Թառաշս և ոհս ՚ի նմանէ յառաջ բերեալ հաստատէ. — անգ. 26: 6: * Իսկ ես — առ եղկէլի անձին իմոյ կարդայի. — յմէ. 4: 1: * Օ ևս խորոյ ետ ՚ի միջի — առգ. Կ. 1: * Ղլուի գովուէ զէքն դնէ. — առ. 3. 11: * Օ յնն միայն յաւել և հայր ազգաց բազմաց արար. — նոյն. զա. 4. 25:

Երբեմն նաև ամբողջ բանք լինին խնդիր բայի ինք * Ա ՚ի հնուն զայսր տպաւորուի օրինակաւ նկարագրեցեր՝ զդարձարութն առիս, և ես դառնամ առ ձեզ. — նոր. 8: 11: Աւր բանս գործարարս առիս ևն՝ է խնդիր սեռի բայիս նիւթ-գրեցեր:

Ելարդ՝ որովհետև բայք պէսպէս են սեռիւ, և իրաքանչիւրն այլ և այլ նշանակուի, վասն որոյ կրկին խնդիր կարեն առնուլ մի չն սեռի, և միս ևս չն բնուն: Խնդիր տեղն է այն զոր պահանջէ բայն վասն սեռի զանազանելոյ. իսկ ինքնն է այն զոր իրաքանչիւր բայ պահանջէ ըստ իւրում նշանակութեանն: Բոր՝ ներգործակաւ բայք, չէ որս և հասարակք և կրաւորականք՝

առնուէն նախ՝ զխնդիր սեռի. և երկրորդ՝ զխնդիր բնութեանս Խակ չէզոքականք՝ ընդ որս և էականք՝ առնուէն զխնդիր բնութեան և երկ. զորոց ունիւթ խօսիլ այժմ՝ ի մասնաւորիս:

ԳՆՈՒԽԻ ԺԲ:

Յուզուգու խնդրոյ սեռի ներգործութիւն
 և Հասարակ Բոյնց:

Երկրործական բոյք առ Հասարակ առնուէն ըզխնդիր սեռի ՚ի Հայցական հոլովն. փք, * Օքարինս ոչորհէնքն ջուրք. — յոթ. շէ. 19: Աւր Հայցական անունդ ըզտորհն՝ է խնդիր սեռի ներգործական բայիս ոչորհէնքն:

Սոնպէս և Հասարակ բոյք՝ յորժամ վարին իբրև ըզներգործական, առնուէն զխնդիր սեռի ՚ի Հայցական հոլովն. փք, * Վանդի յիմարն յիմարուի խօսեցի, և սիրանք զնանրուի խորհեցի. — էտոյ. 17. 6: Աւր Հայցական հոլովքս յեմարուի և զնանրուի՝ եւն խնդիր սեռի Հասարակ բայիցս՝ խօսեցի և խորհեցի:

Այլ աստ գիտեւի է, զի երբեմն այս խնդիր սեռի զօրութեամբ դնի. փք, * Արանեւի այն ոչ է՝ որ ուսուցանէ. այլ այն, որ առնէ և ուսուցանէ. — վարտ հարց. 11: Աւր զօրութեամբ կայ խնդիր սեռին. քն է զէննն քն. ուր թէ ասէր. ոչ է այն երանեւի՝ որ զբանն քն ուսուցանէ. այլ այն, որ առնէ զայն, և:

Գիտեւի է դարձեալ զի ներգործական բոյք ինչ ուրեք ուրեք զերկուս Հայցական խնդիրս՝ առնուէն. զմին՝ իբր խնդիր սեռի, և զմյան իբր խնդիր բնութի:

Իբր ուղղական. փք, * Գու զո՞ առնես զքեզ. — փոխանակ ասելոյ, ո՞ առնես զքեզ. յովհ. ը. 53:

Իբր տրական. զոր օրինակ, * Հարցից և ես զձեզ բան մի. — փոխանակ ասելոյ, Հարցից ձեզ զբան մի. ճար. 24:

Իբր պատմական. փք, * Աւ ուսուցանէր զնոսա առակօք բազում ինչ. — փոխանակ ասելոյ զբազում իրաց. ճար. 7. 2:

Իբր գործ խական. 42, * Եւ որ արբուսցե միում 'ի փոքրկանցս յայցանէ բաժակ մի ջուր ցարս միայն յանուն աշակերտի, ամէն ասեմ ձեզ, ոչ կորուսցե զվարձս իւր. — Եւս. 42. փոխանակ ասելոյ բաժակաւ. որպէս դնի. 5-րդ. 10:

Ե. յսպիսի հայցական հոլովք՝ որք դնին փոխանակ գործ խականի յաճախ 'ի գործ անին 'ի յարաբերականս ներգործական բայից 'ի յարիլ նոցա յարմատս, կի՞ 'ի բայանուանս նոցա. 42, * Ահիւ՛ն՝ զո՞ր սիրեցեր զիս, 'ի նոսա իցէ. — Ի սէրն որով սիրեցեր զիս, յովհ. 42. 26: * Ե. յս կցն հարուածք զո՞ր հարցէ տէր զազգս ամ: — Ի որով հարցէ տէր զազգս ամ. զհար. 42. * Կերկցն. . . իւրաքանչիւր զմարմին քնկերի իւրոյ՝ 'ի նեղուն և 'ի պաշարման, զո՞ր պաշարեցին զնոսա թշնամիք իւրեանց. — Ի որով պաշարեցին. Էբեմ. 42. 9: * Փոխանակ թշուառութեանն, զո՞ր թշուառացուցին զքեզ կուսքն, փառք տեանս 'ի վերայ քո ծագեցին. — Ի որով թշուառացուցին զքեզ. 42. 4:

Այն այս և 'ի չեղորական բայս ինի 'ի յարաբերական որն. զորմէ ո՛նխմք խօսիլ 'ի վերջին կանոնն խընդրառուն չեղորական բայից:

Գիտելի է ևս, զի անմք 'ի ներգործական և 'ի հասարակ բայից երբեմն փոխանակ հայցականի առնուն զխղիւր յայլ հոլովս. 42, * Ղու ոչ լե՛ք քո աղօթիցն և կամիս զի ան լիցէ. — Եւ. 'ի 42. Եւս. 42. 28: * Ալբ. 4-րդ. 2-րդ մեծի նեղունն մարմնոյ. — Էրեւ. 2: * Պատուիրեց նմա շառնել 'ի պողոյ ծառոյն. — Էւս. 42. 10: * Օխարդ կարացից այդմ անել — Էրեւ. 4-րդ. 2-րդ. 2:

Իսկ ներգործական բայքս՝ երկիրպագանեմ կի՞ երկիրպագեմ, յաղթեմ, սանահեմ, և ստուհգանեմ, հասարակօրէն առնուն զխնդիր սեռի 'ի վերջահոլով արականն. 42, * Տեանն այ քում երկիրպագես և զնա միայն պաշտեսցես. — Եւս. 42. 10: * Օրացոյց զմեզ, զի յողեոցս — այնմիկ՝ որ յաղթահարեաց զհրաւիս մեր. — Էւս. 42. 19: * Ալբ. 4 կարէին անանել նմա. — յովհ. 4-րդ. 2: * Ստուհգանեցուք պատուիրանին. — Եւս. 42. 4:

Գ. 1. Ա. Խ. Ժ. Թ.

Յուզոս Խնդրոյ Բնութի Կերպործ Բայեց

Բայք ներգործականք բաց ՚ի խնդրոյ սեւին՝ առնուն նաև զխնդիր բնուն ՚ի պէտքէս ՚ի հոլովս. և այս չորեքդին. Արախ՝ իբր ինքեան, որ և ասի Բնութի Բնութի. ին պիտակսն զոր բնուն բային ին առաջին նշանակուէ իբրում պահանջէ. որպէս բայս ասեալ ինքեան պահանջէ առնուլ խնդիր բնուն զնախդրիւ՝ արական. ինք, * Աշտեայ առ մեզ զհոգի իւր. — ԾԺ. 4: Աւր նախդրիւ՝ արական հոլովո՞ւ՝ ասեալ է բուն խնդիր բնութի Բնութի ասեալ:

Արդորդ՝ իբր յարմարեալն, կի՞ ին յարմարուն. ին պիտակսն խնդիր՝ որ դնի ՚ի տեղի բուն խնդրոյ բնուն՝ յարմար պիտ նշանակուէ՝ զոր ունի բայն ՚ի բանի անդ. Անկեթէ բայս առաքել, որ ինքեան պահանջէ առնուլ զնախդրիւ՝ արական, փոխանակ նորա առնուցու զպարսաւական, կի՞ զայլ հոլով ՚ի ձեռն նախադրուն. ինք, * Հորդան իւրոյ զօրուն տուեալ ասեալ զհողմաբք ձուաշ գաւառի. — ԳՂ. 4: Աւր բառո՞ւ՝ պիտեմէ՞՝ եղեալ է փոխանակ բուն խնդրոյ ասեալ բային՝ իբր խնդիր յարմարական. ին յարմարեալ և եղեալ ՚ի տեղի բուն խնդրոյ ասեալն, մինչև ոչ ևս զօրուն պահանջէ զայն:

Արդորդ՝ իբր երկրորդեալն. ին պիտակսն խնդիր՝ զոր բայն ին բնուն իբրում երկրորդաբար պահանջէ. Արպէս բայս ասեալ երկրորդաբար պահանջէ առնուլ զխնդիր ՚ի հոլովն բացառական. ինք, * Աշտեայ ՚ի մեզ մեր զօրուն ՚ի լեռնէ սրբոյ քուսմէ. — ԶԺ. 4: Աւր բացառական հոլովս Դ լեռնէ դնի իբր երկրորդական խնդիր բային ասեալ:

Արդորդ՝ իբր պատահեալն, կի՞ ին պատահման. ին պիտակսն խնդիր՝ որ ին պատահման դիպի բային. որպէս նայն ասեալ բայն կարէ առնուլ ին պատահման զխնդիր յայլ և այլ հոլովս, և կի՞ նախադրութեամբք, կի՞ դերբայիւք. ինք, * Ար աւետար թում զալտեանդ ասեալն յաշխարհ ըզ-

սուրբ մարգարէան. — յար. ղէ: Աւր ուղղական հոլովս ա-
 -եաաոր՝ է պատահական խնդիր բայլս առտեղի: * Ալ-
 -ասեղին զերխոասարգս իւրեանց զՋրոյ: — երեմ. 6. 3:
 Աւր պատահական հոլովս զՋրոյ՝ է պատահական խնդիր
 բայլս առտեղին: * Ալառտեղից զհրեշտակս իւր փողով մե-
 -ծաւ. — ճար. Է. 31: Աւր գործիական հոլովս փողով է
 պատահական խնդիր բայլս առտեղի: * Ալառտեղ առ մը-
 -շական ՚ի ժամանակի ծառայ մի. — ճարհ. 6. 2: Աւր ներ-
 -գոյական հոլովս ՚ի ժամանակէ՝ է պատահական խնդիր բա-
 -յլս առտեղի: * Ալառտեղի զձեզ առանց քսակի և մազա-
 -ղախի և կոշկաց. — ղուհ. Է. 35: Աւր բառս առանց բռնի՝
 է պատահական խնդիր բայլս առտեղի: * Ալառտեղի զնա
 յագարակ իւր արածել խողս. — Է. 15: Աւր գեր-
 բայս արածել՝ ին առ ՚ի արածել է պատահական խնդիր
 բայլս առտեղի:

Իսկ առ ՚ի որոշել՝ Թէ ներգործական բայք յոր հո-
 -լովս պահանջեն տիրապէս զխնդիր բնուն լը իւքեան, դի-
 -ցութք քանի մի կանոնս հարդերձ քանի մի օրինակօր: Աւ
 Թէպէտ զորս կանոնադրեմք աստ՝ հոքին զայլ խնդիր ևս
 առնուն, բայց այնորիկ ոչ են բուն խնդիր. այլ կի՞ երկ-
 -րորդական, կի՞ յարմարական, և կի՞ պատահական: Աւ դի
 որք երկրորդականքն են՝ և պատահականք՝ ինքնին որոշին,
 Թողումք զայնս, և միայն վասն յարմարականաց յարեմք ըղ-
 կնի բուն խնդրոց զերիս երիս օրինակս:

Կանոն. 21:

Բայք՝ որք ասին առաջին հարգի, ին որք նշանակեն
 զգործողութի առնելոյ զիմն՝ այս ինչ, կի՞ համարելոյ և կի՞
 անուանելոյ զիմն՝ այսպիսի ինչ, առնուն զխնդիր բնութե
 յուղղական հոլովս. և սոքա են սակաւ յոյժ. Գ. * Ա. Ս
 Թմ մեղք . . . մեղաւոր միայն առնեն զմարդն. իսկ ամ-
 բարտաւանութն առանայ գլխովին առնէ. — արգ. յակ. Բ:
 * Օ ահեկն հեթնաց՝ ոչ յեռնագրեցին. — նար. գոլ. առտե
 * Օ կղբարս ջողովս օրինց՝ չափելն նմին հմրվմք. — լմ. Բ.
 Է. Է. * Բանս զկենա աշխարհիս անառնէ. — յովհ. Է. Գ.
 6. * Բան զնա աւետարանիչս յորըրջէ. — նոնայ. Գ. 1:

Ամանք 'ի տեղի բուն խնդրոց ըն յարմարութե առնուն զուղղական. 47, * Լմաստասէրք փոքր աշխարհ առնին զմարդ. — Խորուն * Եթէ զշամբս եղեգանց յարնեմ զրիւս. . . ոչ բաւական կարծեմ զնոսա. — սորդ. յհ. է:

Լսա առ գիտեւի է, զի ներգործական բայք երբեմն առնուն խնդիր զբայանունս իւրեանց յուղղական. հոլովն 'ի տեղի գործականի. 48, * Եւ էլոյ եղեկիա լուսն մեծ. — իմ լալով մեծաւ. էսոյ լը. 3: * Եւ ըզմարդիկ վերստին ծնան ծնանք անախտ և հոգևորական. — սորդ. յհ. 7: * Եւոր զնոսա կարուսծոյ յոյժ. — լմբ. 20. սոյ. 47:

Լսոյիսի ուղղական հոլովք կարեն ևս համարիլ իբր անորոշ հայցական՝ փոխանակ գործականի եղեալ որպէս է տեսանել յայ բան. * Օ հարուստս թշնամւոյ հարի ըզքեզ. — իմ հարուստովք թշնամւոյ երէ՛. Ե 111:

Կանն. 3:

Լայք՝ որք ասին երբորդ հորդի, իմ որք ունին զնշանակուն տուչական՝ կիմ իբր տուողական, առնուն զվերջահոլով տրական. 49, * Տո՛ր խմաստնոյն պատճառս, և իմաստնագոյն ևս լիցի. — սորդ. 11: * Լսաք ելոյն դասք սրբոնին հեթանոսաց զըւրն կենդանի. — իմոր. 6. 1: * Տեղիսնոյ մարդկան ազգի զփրկութի. — լմբ. 4. սորդ. * Հնոցնոյ նմա շահս 'ի վստասակոց իւրոց. — իմոր. 6. 10: * Հորդեոյ մեզ ճանապարհ հորոզ և կենդանի. — լմբ. 4. սորդ. * Ստուն և առասպելեաց քանն (զլեւելին) յոժարուի. — իմոր. 7. ի Բողոն:

Ամանք փոխանակ բուն խնդրոյ՝ ըն յարմարութե առնուն զվերջահոլով տրական. 49, * Լարի սունն իմ բարեց. — սոր. 3. 1: * Օ ամբ հոնաննոյնոս սիրոյն քրիստոսի. — Խոր. * Եթանց և լեզուոյ քնել գրուես աղաչեմք. — իմոր. 4. 2. 1:

Կանն. 4:

Լայք՝ որք ասին երբորդ հորդի, իմ որք նշանակեն զգործողուն անեղոյ զիմն առայլ առնուն զնախդրիւ տը-

բական. 49, * Աստուածներն ՚ի խոնարհութիւն ձեզ զմեզ. —
 Խորհրդի * Ղեկք ոչ երբէք բռնաբար զքեզ վարեն ՚ի կո-
 բուստ. — Եղեշ. Է: * Ոչ դադարեն մաժանել զխոռ-
 վութի յառազատ խաղաղութեան երկնաւոր հարստարանին. —
 Նորհի. ընդհանր: * Արեւառեան առիտ զաջղ ամենագով. —
 Կար. ՚ի Բան. զէ: * Մ. սեղան արքայութեան զմեզ հրաւիրե. —
 Խորհ. Խ. Գե. Ը: * Օգիւն ՚ի հոգի փոխարկե. — Խորհ.
 Վարդապետ:

Ամանք ին յարմարութեան առուն զնախդրի՜ տրական. 49,
 * Մի ևս համարիցիք զնոսա ՚ի մարդիկ. — Էսայ. ԼԳ. 8:
 * Աթէ ևս ինչ ստեցի այսմիկ երդման, հասո տէր ան
 զվնաս ստուէ իմոյ ՚ի գլուխ իմ. — Եղեշ. Է: * Ո՞ր իցէ
 ՚ի ձեռն ջ մարդ՝ ցոր խնդրիցէ որդի իւր հաց, միթէ քն
 տայցէ նմա. — փոխանակ ասելոյ, յորմէ խնդրիցէ. Եսայ. Է.
 9. Ե զորհ. թի. 11:

Կանոն. Գ:

Իսայք՝ որք ասին շորհորդ Կորգի, ք որք ունին զնշա-
 նակութի բացառողական, (այս է՝ բառհալոյ կի՞ ասելոյ
 զինն յայլմէ), առնուն զխնդիր ՚ի հոլովն բացառական. 49,
 * Իւրիցէ ՚ի ձեռն զ լուսայն միթիթարութեան ձեր. — Էսայ.
 Էր. 19: * Օձեզ ընդդէմ ան յամ ազգաց. — անանկա
 * Մի ոք զձեր բաժինն ՚ի ձեռն հասանիցէ. — Եղեշ. Է:
 * Փարսապէս ՚ի մտաց իմոց զմէկ միթութեան. — Կորհ. Է.
 * Հայցէր ՚ի կենացդ զմահ. — ՚ի շարհնոցն. Կանոն. թի:
 * Արքա ասան ՚ի քսէ զհեղութի և մեզ աւանդեցին. —
 Լուս. Խորհ.:

Ամանք ին յարմարութեան առնուն զբացառական. 49,
 * Օտուն իւր յանիրաւ ստացուածոց անտի ըստ, և
 մեծանալ կարծե. — Նորհի. ընդհ. * Հասարակաց զաշ-
 խարհս յանկերպարան նիւթոյ. — Էսայ. թի. 48: * Սա-
 կայն և զայն իշխեցին ի որսմանիւ յինն. — Խորհ.:

Կանոն. Է:

Իսայք որք ասին կի՞նգէրորդ Կորգի, ք որք ունին զնշա-
 շանակութի պատմողական, (այս է՝ պատմելոյ կի՞ խորհելոյ)

ինչ զոյլն), առնուն զխնդիր պատմական. ԿՅ, * Պար-
 ձեցոս կշռով զանպատումն զօրուհի. — Եբէր. 2: * Հը-
 բեշտակք զնմանէ իօսին պարծանօք. — Կոչ. թգ. 24:
 * Օսահմանակից ազգացն զէկոյնսն. — Գեորգ. Եսայ. Է:
 * Օորոց և ոչ մի ոք յանձին կալաւ մատենագրել. —
 Իոր. 2: * Ո՞չ ապաքէն զայս ամ առակ զնմանէ աս-
 ինչն. — Եբ. 2: 6: * Սի իօրհնէն շար զամմէքէ. —
 Հոր. Կորց. Է:

Ոմանք ըն յարմարութեան առնուն զպատմական. ԿՅ,
 * Լրք անօրէնք հուր հորին զքաղաքէ. — Ես. Իբ. 8
 * Հաննչն արուն շար զձէնջ վն որդւոյ մրդոյ. — Դո-
 զ. 22: * Պարէր և կնքէր զերդումն, և հողէր զաւետա-
 րանէն. — Եղեւ. 4:

Կանն. Կ

Բայք՝ որք ասին Վեդեբորդ հորհի, ցո որք նշանակեն
 զգործողութի առնելոյ զինն իճիք՝ իբր գործեօք, կի՞ իբր
 միջնորդօք, առնուն զխնդիր գործիական. ԿՅ, * Լծա-
 կօք իմն կշռէր զիւր և զամնեցուն կնցազս. — Ես. Ես. 1:
 * Կերակրեցին զնոսա քաղցրութեամբ բանին ճըշ-
 մարտութեան. — Իգն. թ. 1: * Օ ի որով պատժե-
 ցեր զհակառակորդսն, հով ին զմեզ առ քեզ կոչեցեալ հո-
 րհեցեբ. — Ես. Ես. 8: * Օ անազան ծաղկօք զար-
 դարեաց զերկիր. — Ես. Ես. 37: * Ղառազայթիւք ի-
 բովք լուսաւորէ զմտ տիեզերս. — Եղեւ. Է: * Որ առա-
 տապէս սերմանէ, ընու բազմապատիկ աճմամբ զգիրկս իւր
 որայիւքն. — Ես. Ես. 37:

Ոմանք ըն յարմարութեան առնուն զգործիական. ԿՅ,
 * Կովառ ուսանին իշխանք հոցա զմարդասիրութի — Եղեւ.
 Ես. * Սարեցէ զաշխարհս սրբութ և արդարութ. — Ե-
 ս. Ես. 3: * Օ ըմպելի իմ արտասօք խառնեցի. —
 Ես. Ես. 40:

Ե. Ե. Ե. զիտեւ ի է, զի որովհետեւ գործողութի զհոգե-
 րէն իճիք կատարին, բայք վասն նշանակելոյ զգործողութի
 գրեթէ առհասարակ կարեն առնուլ զխնդիր գործիական, մա-
 նաւարդ անցողականքն. որոց վն ոչ է հարկ տալ օրինակս

Իսայ ք՝ որք ասին երկնորդ Կորգի ցի որք Նշանակեն ըզ-
 ներգործել իրիք շուրջ զայլով առնուն զխնդիր պարա-
 աական. և սորա են սակաւ յոյժ. Կ՛ք, * Որ սիրեն զօրէնս,
 պատեն զինքեամբք պարիսպ. — առ. Է. Էք: * Շուրջ փա-
 կեալ զպարսպաւ զբոլոր քաղաքն. — պարծ. աղ. Է. * Օ աչ-
 սըն իւր յածեալ զբազմականօքն. — Ի նոյնն. * Օ ի՞
 զանցուցանես զքե զպարզես արբայուն երկնից. — Է. Է. Է.
 Է. Է. Է.

Ոմանք մանաւանդ թէ բազումք չն յարմարուն առ-
 նուն զխնդիր պարաական. Կ՛ք, * Օ իմ փնասս զիւր գոր-
 ծոցն զխորհրդակցօքն արկանէր. — Էղիշ. Վորդաղէք. Գ:
 * Իսկ զգօսացելովքն, որ ՚ի հաւանութի ոչ կամին զաւլ
 սփռեցէ զանձրե փայլատականցն ՚ի կիզուլ. — ագաւանի:
 * Ոչ սակաւ խուժան աւերանայ զաշխարհաւն զեղոյր. —
 Եւ. Է. Է. * Օ զօրս իւր զթիկամբք թողեալ, և բնորեալ
 արս իբրե յ միայն՝ զան հասանեն ՚ի ձորափոր. — նոյնն:
 * Օ զլխոյն մորթն զերեսօքն դարձուցին. — Է. Է. Է. Է.
 Է. Է.

Գիտելի է, զի ոմանք ՚ի ներգործական բայից ըզ-
 պարաական խնդիրն այնպէս սեփականեն իրքեանց, մին-
 չե ՚ի տեղի խնդրոյ սեռի առնուլ զայն. Կ՛ք, * Մի որք
 յանմտաց այպանիցէ զբանիք մերովք. — շնորհ. բնորդ:
 * Որ քամահէ զընչիւք, անարտում կայ. — Էղիշ. * Փա-
 զաբշէր զպօղոսիւ՝ տալ նմա արծաթ. — Ճորձաբ. * Որ
 հաւատայ պատժոյ մեղաւորացն, և փառայ արդարոցն, և
 զիմաստունն ՚ի գործ ածէ, նշկահէ զմեզօք. — Է. Է. Է. Է.
 Է. Է. 60:

Գիտելի է ևս, զի երբեմն ներգործական բայք ինչ՝
 (մանաւանդ բայս առնեմ), վասն յարեւոյ ՚ի պէսպէս ան-
 ուանս՝ իբր յանորոշ հայցականս՝ որովք իբր մի բայ վա-
 րին, առնուն զխնդիր ՚ի պարաական հարգն. Կ՛ք, * Ը-
 պախտ արարին զբանիւք հրամանաց խոց. — Եւ. Է. Է. Է.
 Է. Է. * Մի զանց արասցուք զմերով փրկութեամբս. —
 առ. Է. Է. Է. Է. * Ոչ երբէք անփոյթ արարեալ զբո-

յոյն խրատու, այլ խնամ տարեալ հոգացայ ամի. — Իոր. 2. 8:

Ամեն. 21

Բայք՝ որք ասին Բնութագրի Գրքի, իմ որք ունին զնրա-
շահակուի առնել լայ կմ ունել ոյ ինչ յիմիք 'ի ներքոյ, առ-
նուն զխնդիր ներգոյական. իմ, * Վիցոյք զգանձս մեր
յերկինս. զի յորժամ երթայցեմք անդ, բացյուք և ուրախ
լիցուք. — Եճ. 21 * Սի պահեսցես 'ի զանձարանիդ ըզ-
նիւթեալ իմ պարտուցս անօրէնուի. — Կոր. 13: * Ար կա-
մաւ կուրուի յի՛քն կրէ, ոչ երբէք կարէ նա գալ յա-
ռող ջուի. — յով. 1: 2: * Մ. յլ գիտեմ՝ զձեզ, թէ զսէրն
այ ոչ ունիք յառձինս. — յով. 1: 5: * Օ կոյրն թեպէտ և
յոսկի համակիցես՝ ոչ ինչ զգայ, և նորքք ոչ տմբարտաւա-
նէ. — Կոր. 13: 2: յով. 4: 3: * Օ հոգին կերտանի
'ի նմա տպաւորէ. — Լճ. 1: 2:

Ամենք ին յար.՝ սրութեան առնուն զներգոյական. իմ,
* Օ այնչափ չարչարանս բերէր 'ի մարմնի. — Գով. 1: 2:
* Վ հրահանգս կրթուի վարժեցին զնոսա. — Եղեշ. 2:
* Պարարեցաք զանձինս մեր 'ի զանազան խորակս. —
Կով. 1: 2:

Ամեն. 22

Բայք՝ որք ասին Բնութագրի Գրքի, իմ որք շահանակն
զներգործել ինչ ի պարագայիք իճիք, առնուն զխնդիր 'ի
ձեռն նախադրուի. իմ, * Սի ի ստուերի այսր մթութե
զանձաւ լիդ լոյս փոխանակեր. — Կոր. 13: 2: * Տուն
ի տուն կցեմք. և ազարակ ի ազարակ խառնեմք. — Գե-
որ. 1: * Օ իւր կամսն ոչ միաբանեաց ի կամսն այ. —
Կոր. 13: 2: * Ս թէ ցոնկալի է քեզ ի նոսա (յի ի
սուրբս) թուել զանձն քոյ, սրբեան զնա ի պարզեացն քի. —
Եբեբ. 1: * Օ հոգս կերցողոյս կուտեմք 'ի վերայ սն-
ձարց. — Լճ. 1: 2: * Արձաէր զատամունսն 'ի վե-
րայ թագաւորին զազկոյ. — յով. 1: 2:

Բաղում բայք ևս ին յարմարուի առնուն զխնդիր 'ի
ձեռն նախադրուի, իմ * Վ վերայ աւազոյ շինուածս յի-

մարուէ կառուցի. — Դոր. Է. * Եւ զդուռն ձգեաց (զովա) զկի իւր. — Տնար. 6: * Իսկ կէտքն. . . զմահ քան ըզկեանս ընտրելն. — Էդ. 2. 4:

Այլ գիտելի է, զի գրեթէ ամբ բայք կարեն առնուլ զխնդիր 'ի ձեռն նախադրուէ պէտէս օրինակաւ:

Ամեն. 4:

Նոցողական բայք հասարակօրէն զայնպիսի խնդիր բընուէ առնուն, զորպիսի պահանջն բայքն յորոց բղխեն. օր. * Յեցուսցո՛ւք զդրդուեալ եկեղեցի մեր 'ի գաւազանն երկաթի. — Լճ. Թ. Թ. * Նանազարհի նմանեցոյց զարդարուին. — Իտոր. 2: * Խնարհուի զիմ 'ի մարդիկ խոնարհեցոյց, և զմարդիկ 'ի խոնարհուէ յերկինս բարձրացոյց. — Թոր. 2. Թ. * Եւ * Եւնար է զրկողին ոգորմուի գտանել յոյ՛ եթէ զըրկանն 'ի զրկեայն ոչ դարձուցանէ. — Դոյն. 3. 4: * Արպէս անցոյց ի ընկերսն իւր՝ նոյն անցք անցանեն ի նա. — Իճ. 2. Թ. * Արախտիցն՝ յօժարուի ասեալ տեղի . . . խնամով թաքուցանէ յինքեան զխմորն չարուէ . . . ոչ է, և ոչ ասի սուրբ այնպիսին. — Դոր. 2. Թ. 4:

Ամեն. 4:

Բայք բարդք և բազադրեալք, թէ հերգործականք և թէ չէզոքականք, որոց նշանակուին չիցէ իմ փոփոխեալ իբր 'ի բազումս զայնպիսի խնդիր բնութե առնուն՝ զորպիսի պահանջն 'ի պարզ գոլն իւրեանց. օր. * Օ՛ ամբ բարեաց զախսն և զօրինական փութասջիք յանձինս ձեր նկարագրել. — Դոր. 2. Թ. * Արեւոյնեաց յորդէգրուի զտիեղերս. — Կար. 2. Թ. * Չճնազանդել անձական հրամանին՝ մտաբերէր 'ի չարիս և սրտի լիւնէր սկիզբն չարեաց. — Էդ. 2. Թ. * Եւնար նմա զպիտարդարայն . . . զի առ յոյս քաղցրագունից՝ 'ի բարին ձեռնարկեսցէ. — Թոր. 2. Թ. 4:

Իսկ որք զայլ խնդիր առնուն՝ վերաբերին 'ի նշանակուիս այնց բայից, զորս եղաք՝ և դեհեւոց եմք յայլ կանոնաւ:

Այլ վասն բայից՝ որք բարդին 'ի բառիցս Բանէ և Իօնէ, գիտելի է. զի սոքա առ հասարակ երբեմն իբր

ներգործական վարին, և երբեմն իբր չէզոքական, Յոր-
 ժամ իբր ներգործական, վարին, հասարակօրէն առնուն
 զխնդիր բնուէ ՚ի հոլովն տրական. ի՞նչ * Օ մարմնոյն յատ-
 կուին երբէք ոչ խորշի պողոս փոքրաբանել մեզ. — Գրե-
 ինք: * Յանլուր ականջս ոչ է օգուտ ինչ (զ յորդորանս)
 երկայնաբանել, այլ զուր աշխատանք. — Խորհով:

Իսկ յորժամ իբր չէզոքական վարին, ըն ինքեան պա-
 հանջեն զխնդիր ՚ի հոլովն պատմական. ի՞նչ * Ար չարա-
 խօսեցե՞ զՏօրէ կի՞ զմօրէ մահու վախճանեացի. — Ծարկ.
 է. 40:

Կանոն. ԷԷ:

Ներգործական բայքս՝ Չմէ՛ն. առնէ՛ն. շինէ՛ն. ևն,
 յորժամ յարին յայնպիսի առնուանս, որք ունին զնշանակուի
 չափմանց. որպէս լայնուէ, երկայնուէ, կանգնոյ, կշռոյ, ևն,
 առնուն զնոսա իբր երկրորդական խնդիր ՚ի պէսպի հոլովս:

Երբեմն մանաւանդ թէ բազում անգամ յուզականս.
 ի՞նչ * Այլ չափեաց զերկայնուի նորա քառասուն կանգուն,
 և զլայնութիւն բսան կանգուն. — Էղէ՛ն. Խ. 2: * Արար
 բարձրուի պարսպին հ կանգուն. — յոսքիւն. Խ. 2: * Այլ
 շինեաց ի կանգուն . . . զմի կողմանոցս. — Գ. Բ. Գ. Կ. 16:
 * Ա. Բ. Գ. Կ. . . . Տիրիկ հինգ հարիւր սիկղ. — Եւէ՛ն. Ե. 24:

Երբեմն ՚ի բացառականս. ի՞նչ * Այլ չափեաց զորմ
 տաճարին ՚ի վեց կանգնոյ, և զլայնութի կողման տանն ՚ի
 չորից կանգնոց. — Էղէ՛ն. Խ. 5: * ՚ի տասն կանգնոյ գեր-
 կայնուի միոյ սխնակին առնիցես, և ՚ի միոջէ կանգնոյ և
 ՚ի կիսոյ զթանձրուի և զլայնութի միոյ սխնակին. — Եւէ՛ն.
 Ի. 16: * Այլ նեցուկք ՚ի ներքոյ նորա՝ շուրջանակի պա-
 տէրն զնա ՚ի տասն կանգնոյ. — Գ. Բ. Գ. Կ. 24:

Երբեմն ՚ի գործիականս. ի՞նչ * Այլ չափեաց հազար
 չափովն զուխնս. — Էղէ՛ն. Ի. 5: * Ա. Բ. Գ. Կ. . . . իւզ ձիթեանեաց
 հիմնեաւ միով. — Եւէ՛ն. Ե. 24: * Այլ գողեալք երեսուն
 և երեք կանգնովք պատէին զնա շուրջանակի. — Խ. Բ. Գ. Կ.
 է. 25:

Երբեմն յուզական և ՚ի նախդրի՛ն տրական միան-
 գամայն. ի՞նչ * Այլ չափեաց զսրահն յերկայնութի ճ կան-

գուն, և 'ի լայնուի՛ն հարիւր կանգուն — Եղե՛հ. Խ. 47: * Աւ դ կամար սեանցն արար յիսուն կանգուն յերկայնուի, և երեսուն 'ի լայնուի. Գ. Բագ. Է. 6: * Շ ինեաց խրր-ճ'իթ 'ի լայնուի՛ն ոտնաչափս չորս, և յերկայնուի՛ն ոտնաչափրս ութն. — Վարս հարց. Իլ. 19:

Արբեմն 'ի գործիականն և 'ի հասիդրի՛ն տրականն միանգամայն զի, * Աւ արասցես զնա կանգնաւ յերկայնուի, և կանգնաւ 'ի լայնուի. — Ելե՛ց. Լ. 2: * Արասցես զնա չորեքանկիւնի՛ն թղաւ յերկայնուի, և թղաւ 'ի լայնուի. — 'ի նոյն. Իլ. 16: * Չորեքկուսի և կրկին գործեաց զտախտակն՝ թղաւ յերկայնուի, և թղաւ 'ի լայնուի. — 'ի նոյն. Լ. 9:

Կանոն. ԺԳ:

Ներգործական բայքս՝ Ա՛ւճառե՛մ. գնե՛մ. վարչե՛մ. 'ի վարչեա՛ւ առ՛մ. առ՛ն առ՛նե՛մ. նա՛. և որք յարին յարուանա գրնոց, առնուն զինդիր 'ի սեռական հոլովն՝ իբր զերկրորդական. զի, * Ա՛ւճառեցին զյովսէփ իամայէլացւոյն քսան դահեկանի — Ծննդ. Լ. 28: * Վնեաց զնա իննուսուն դահեկանի — Վարս հարց. ԺԷ: * Օր վարձեաց հ արծաթոյ. — Եղե՛հ. Գագ. Բ. 4: * Ա՛լ դահեկանի միջ սակ արկեր լիս. — Ծագ. Ի. 13: * Ստացաւ զվիճակ առդին ... ճ՝ ոչ խարի. — Ծննդ. ԼԳ. 19: * Տայց թէ կամիս փողոյ փողոյ առնումք. — Վարս հարց. ԺԷ:

Այսպիսի բայք երբեմն փոխանակ սեռականի առնուն զայլ հոլովս. կի՛մ հասիդրու՛քս ընդ. զի, * Օ՛կղբայր իրեանց վաճառեցին՝ լի երեսուն դահեկանին. — յ՛ն որդի: * Աւ վարձեցաւ հորք (յի հ արծաթովք) արիմելէք արըս սրիկայս և զարհուրեցուցիչս. — Գագ. Բ. 4: * Արկ վարձս մշակացն աուրն դահեկան. — Ծագ. Ի. 2: * Տոգանեաց զիս ճ՝ լիոր սկւայ. — 'ի վարս ոսկ: * Ստացայ ևս զնոսա 'ի գնոց արծաթոյ. — յովն. Է. 1:

Իսկ բայքս՝ հարկանել և զարկանել կի՛մ զարկուցանել իբր 'ի բաղումս առնուն զնասիդրի՛ն սեռական իբրև ըլլ ինդիր յարմարական. զի, * Օ՛մանկունա ծնեալ մեզ 'ի քաղղեացւոց սերմանէն՝ զվիմի՛ն հարցուք. — Լմե՛ք. առնն:

• Օ ի մի երբէք հարցես զքարի դռնս քոյ. — Խաչ Գ. 12: • Յորժամ հասանէ դէն 'ի մուլին՝ զգետնի զարկանէ. — Գէորգ. Ի Է: • Յետս յետս տարեալ զարկոյց զգետնի. — Խորոհ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի

Յաղագս Ինքրոյ Կրօնորոհման Բայց

Արաւորական բայք առնուն զխնդիր սեռի 'ի հոլովն բացառական. զք, • Յաղթեցաւ ողորմունն յարդարուէ. — ԼճԲ. սաէն: Աւր կրաւորական բայք յաղէեցաւ. առեալ է խնդիր սեռի զբացառական հոլովդ յարդարունէնէ. խկ ողորմունն է անուն բայիս յաղէեցաւ:

Բոտ այսմ և հասարակ բայք՝ յորժամ կրաւորականաբար վարին, առնուն զխնդիր սեռի 'ի բացառական հոլովն. զք, • Աւտրոս՝ վէմ դաւանեցաւ յիմեղէն բերանոցն. — ԾճԲԲ: Վերծանող. Ծո 4-լսութուն:

Բայց գիտե՛լի է, զի բազում անգամ կրաւորական բայք ևս և հասարակք զօրութ՝ ունին զխնդիր սեռին. զք, • Հանապաղ ձողիմ, և ոչ երբէք խրատիմ: — Խաչ. ԿԷ: • Ծագումն փառաց 'ի բեթղէհէմ քարոզի. — զէ. ուն: Աւր զօրութ կոյ բացառական հոլովս՝ 'ի հոլոսաց:

Երբեմն ևս կրաւորական բայք իբր չէզոքական վարելով՝ ոչ պահանջեն զխնդիր սեռի. զք, • Հաւատով հաստատի սէրն ճշմարիտ. — ԾԾԷ. Է:

Գիտե՛լի է դարձեալ զի կրաւորական բայք երբեմն փոխանակ բացառականի զայնպիսի խնդիր առնուն, որ չի խիք համարի նոցա այն իբր խնդիր սեռի. զք, • Չարն բարեաւն յաղթի, և ոչ չարեաւն. — փոխանակ ասելոյ 'ի բարոցն՝ և ոչ 'ի չարէն. — ԼճԲ. սաէն: • Աշանակեցաւ անմեղութն քի պարտականն մեղաց աշխարհի. — փոխանակ ասելոյ, յանմեղութն քի. ԼճԲ. հասար. • 'Ի խեթ խղ ճիս խոցոտիմ, և բոցով շնչոյս ճենճերիմ. — փոխակ ասելոյ, 'ի խիթմանէ խղճիս, ևն. Խաչ. ԿԳ:

Խակ թէ զօրպիսի խնդիր բնուն առնուն կրաւորական բայք, ոչ է հարկ գրել ինչ. զի զայնպիսի առնուն՝ զօր-

պիսի պահանջէն չերգործականք իւրեանց. Թէպէտև հա-
զիւն ուրեք իբր կրաւորական առնուն զխնդիր բնուէ, այլ
իբր չէզոքական. ի՞նչ * Լոյս ոչ փոխի ՚ի խաւար, այլ
զխաւարն լուսաւորէ. — յձ-ի. 4: * Լուսազատին Թրո-
չարան յանկարկատելի ծուէնս պատառեցաւ. — նաբ. ՚ի Բ-նն.
Իէ: * Լս ծանուցեալ եմ ինձ, և ոչ անծանօթ յինէն. —
Հնորէ. Իգլ:

ԳԼՈՒԽ ԻԵ:

Յաղագս խնորոյ չէզոքական Բայից:

2 Էջոքական բայք Թէ ներգործակերպք և Թէ
կրաւորակերպք՝ ոչ առնուն զխնդիր սեռի, այլ զբնութե
ի պէտպէս հօլովս: Եւ որպէս ասացաք զներգործականաց,
սոյնպէս և սորա չորեքիւն առնուն զխնդիր:

Սախ՝ զխնդիր բնուէ ըստ Բնէան, որ և ասի՝ Բո-ն
Խնդիր. իմ պնայիսի՝ զոր բնուէ բային ՚ի նշանակուէ իւրմէ
նախ պահանջէ. որպէս բայս. 4-մ՝ ՚ի նշանակու Թէ իւրմէ
նախ պահանջէ զնախդրիւն տրական. ի՞նչ, * Ար առնէ ըզ-
ձշմարտուի՝ գայ առ Լոյսն. — յովէ. 4. 24:

Երկրորդ՝ զխնդիր բնուէ յարմարահան. իմ զայնպիսի՝
որ դնի ՚ի տեղի բուն խնդրոյ՝ յայլ հօլով՝ քան զոր բը-
նուէ բային ին նքեան պահանջէ. որպէս եթէ 4-մ բայս
փոխանակ առնլոյ զնախդրիւն տրական՝ առնուցու զպարա-
ւական, ի՞նչ, * Սիշտ զերկրաւ գամք. — Խորոզ:

Կի՞ հանդերձ նախադրուի. ի՞նչ, * Յանկարծակի գայ-
ցէ ՚ի վերայ նորա մահ. — յձ-ի. 4. 24:

Երրորդ՝ զխնդիր բնուէ երկրորդահան. իմ զայնպիսի՝
զոր երկրորդաբար պահանջէ բնուէ բային. որպէս բայս
4-մ՝ երկրորդաբար կարէ առնուլ զբացառական. ի՞նչ, * Վա-
յին առնա յիմ կողմանց. — Տարի. 3. 45:

Չորրորդ՝ զխնդիր բնուէ պարտահան. իմ զայնպիսի՝
որ ին նքեան ոչ պատշաճի բնուէ բային, այլ ին պատահ-
ման միայն, և կի՞ ին հեռաւոր ինչ պատշաճուցու. որպէս
եթէ 4-մ բայն ին պատահման առնուցու զխնդիր ՚ի հօ-
լովն գործիական կի՞ նախադրուի. ի՞նչ, * Վամաւորութի

եկիր 'ի չարչարանս. — շոր. 4: * Բազում Տիւնարուիք վան մեղաց զանս. — 4: Երգ. 4:

Իսկ առ 'ի որոշել թէ շէղորական բայք յոր հորովս առնուն զինդիր բնութիւն ինքեան դիցուք զմտասան կանոնա հանդերձ օրինակօք ինչ. յորս յարեցուք և զօրինակս ինդրոց յարմարականաց:

Կանոն. 2:

Շէղորական բայք ոչ առնուն զինդիր բնութիւն ինքեան յուղղական հստակն, այլ՝ երկրորդաբար միայն, կի՞ ի պատահման, և կի՞ ի յարմարութե. և այնք ևս սակաւ. փք, * ( ) րէնք անայլին կացցեն թագաւոր 'ի վերայ ամի — էղիչ. 4: * Բնդէր (նով արծաթասէր) կռապարիշտ և ազաճ մտանկցես 'ի գերեզմանն. — Երգ. 3-1: Դ. 3: Երգ. * Ամ զի կեղծաւորուի է, որպէս 'ի տեսարանսն ռամիկ գոլով (որ) թաշաւոր կերպարանի. — Կանոն. 2: Կէ. 4: * Արտուի է (սատանայ), և ճշմարտուի ձեանայ. — Կանոն. 2: Կէ. 4: * Սարմին դարձաք և զմարմնոյ իրս սիրեցաք. և զկնի մարմնական իրաց ընթացաք. — Երգ. 4: * Լստացեալք ի մարմնոյ՝ գտաք շնչաւորս. — Լս. Կէ. Կէ. 4:

Կանոն. 3:

Շէղորական բայք՝ որք ունին զնշանակուի հետեռզական կի՞ հաղորդական, առնուն զվերջահոլով տրական փք, * Օտրունի պատուէրն լքեալ թելադրուէ օձին հետեւիմ. — Կեր. 1: Բն. 4: * Կառայեցէ անմիտն իմաստնոյն. — Երգ. 2: 29: * Հաւասարեցէ մահս մեր մահուան արդարոցն. — էղիչ. 5: * Լսս ամ չարիք յաջողեցան նմա. — էղիչ. 4: * Կարօտիմ գերեզմանի, և ոչ հասանեմ: — Երգ. 4: 1: * Բերան անխրատից տեղեկանայ չարեաց. — Երգ. 4: 14:

Ամանք ի յարմարութե առնուն զվերջահոլով տրական փք, * Երթունք քահանային զգուշացին գիտուէ. — Երգ. 7: * Կանրացի գործ մարդկան, և այլմ հոգացցեն. և մի հոգացցեն 'ի բանս տարապարտս. — էղից. 5: 9: * Կացաք մնացաք իրաւանց, և ոչ էր. — Երգ. 8: 11:

Կանոն. 4:

Չէզոքական բայք՝ որք ունին զնշանակուի առ այլ (ի՞ որք ցուցանեն, իբր զբերումն առ իմն), առնուն զնախդրիւ տրական. 49, * Ղուսաց մաիդ ՚ի տուն իւր յախտնից. — Ժողով. ԺԷ. 5: * Արյուսայ ՚ի մեծութի, կործանեսցի. — Թառ. ԺԸ. 28: * Յանձն չարարուեստ իմաստուի սչ մտցէ. — Իմաս. Խ. 4: * Սարդ Հայի յերեսս և ան Հայի ՚ի սիրտս. — Խ. Բագ. ԺԳ. 7: * Սի նախանձիցիս ի անասարհս անօրինաց. — Թառ. Գ. 14: * Աջ այնքան ուրախանան՝ յառեալ մեծուիս՝ որքան տրտմիս ՚ի պակասեալն. — Թառ. Ե. 1: Ե:

Ամանք ի յարմարուի առնուն զնախդրիւ տրական. 49, * ՚ի պատուիրանս քո հոգացայր — Թառ. Ճժք. 15: * Սի փարիւր ՚ի գիրկս, որ ոչ քո իցեն. — Թառ. Է. 20: * Արչափ դեկերիսք առքեզ, ակորժես. — Խորհով:

Կանոն. 7:

Չէզոքական բայք՝ որք ունին զնշանակութի յայլն, առնուն զնախդիր բացառական. 49, * Սմբարհաւաճել... վրիպեցաւ ՚ի փառացն. — Եմ. Է. 3: * Օերծար ՚ի մախանացն գերուի. ապրեցաք ՚ի ծառայեցուցիչն ռիսակալութի. — Լմ. Թ. Թառ. Ե. 3: * Սնմիտքն ոչ ՚ի յարդիմանուիս այլ ՚ի տանջանացն երկնչին. — Գեորգ. ԺԳ. Ի Բէն. Էսայ. 4: * Պատրանօք նախատեղծին մերկացաք ՚ի լուսոյն. — Լուս. ԺԳ: * Սթափեսցո՛ւք ՚ի խելագարուի. — Թառ. Խ. Գեորգ. Է. Երբ:

Ամանք ի յարմարուի առնուն զբացառական. 49, * Նաւատացելքն ոչինչ երկմտութի թերահաւատելն յառաջին խրատուէ նք վրիպետացն իւրնից. — Եղեշ. Է. 3: * ՚ի բարեաց գործոց և ՚ի հաւատոց հեղգացան. — Լմ. Թ. Թառ. Ե. 3: * ՚ի բազում փայտից զուարթանայ հուր. — Թառ. Է. Գ. 26:

Կանոն. 11:

Չէզոքական բայք՝ որք ունին զնշանակուի գոհանալոյ կի՞ տրանջելոյ, առնուն զնախդիր պատմական. և սորա են սակաւ յոյժ. ի որս կարէ դասիլ և բոյս հոգած. 49, * Ղո-

հասցնոք միշտ զառատ ողորմութի նորա. — Իստ. Թ. Ուր
 տրանջենն զայն . . . Թոյլ տայ կրել չարչարանա. — Չորհ.
 Բղ. 1. * Վրթմնջեն զքէն առ պարսպօքն. — Էղ. 1. 14.
 30. * Օյստտիկ գրելով՝ զանձնէս դատախազեմ. — Երգ.
 1. 1. 1. * Որ թէ որչան տժգոհ լինի զնոցանէ Թժ. —
 1. 1. 1. * Օյստտայ ինչ ոչ հոգային (սուրբբ). — Երգ.
 1. 1. 1.

Ոմանք երկրորդաբար և ըն յարմարուէ առնուն զպատ-
 մական. Իր, * Օ կատարածէ աշխարհիս անարկէ. — Գե-
 րգ. 1. 1. * Զորդէր առաւել բանն զնմանէ. — Դո-կ. 1.
 15. * Վու և ժողովուրդ քո գումարեալ էք զայն. — Բու.
 1. 1. * Սեւն զմծ գիտուէն անհնարին կորուստ. —
 Երգ. 1. 1.

Կանոն. 12

Չէրօքական բայք՝ որք նշանակեն զգործողութի իճիք
 լինելի առնուն զխնդիր գործիական. Իր, * Վրթմնջէ
 վատակօք պճնեցայց. աւազանին զգետիճ պերճեցայց. —
 Երգ. 1. 1. * Սե սակայն ակն նորա ոչ յագի մեծութի. —
 Ժողով. 1. 8. * () ր ըն օրէ աւուրք կենացս նուազին զի
 բուսանիք ՚ի պատանեկուէ. ծաղկեմք երիտասարդութի.
 Թարշամեմք ծերութի. չորանամք մահուամք. — 1. 1. 1. 1.
 1. * Ղառապայթիւք ազօթից նորա պայծառանայ. —
 Էրգ. 1. 1. * Յաւօք վարակեալ եմ. — 1. 1. 1. 14.

Ոմանք ըն յարմարուէ առնուն զգործիական. Իր, * Սթէ
 որդւովդ պարծիս դու, գերի վարին նք ՚ի քէն. — Երգ. 1.
 * Սեք զմմ հաւաստի ուսաք, և տակաւին ևս կորստեան
 ճանապարհաւ գնամք. — Էրգ. 1. 28. * Սակ որք ա-
 տեանն զյանդիմանութի, վախճանեցին անարգանօք. —
 Երգ. 1. 1. 10. 1. 1.

ՍԵ ԳԻՏԵՆԻ Կ, զի որպէս ասացաք զներգործական
 բայից նոյնպէս և չէրօքական բայք՝ գրեթէ առհասարակ
 կարեն առնուլ զխնդիր գործիական:

Կանոն. 13

Չէրօքական բայք՝ որք ունին զնշանակութի շուրջ
 զայնով առնուն զխնդիր պարտական. և սորա են սակաւ

յոյժ. փք, * Անկեայ 'ի վերայ փարէին զպարանոցաւ հարաւ. — 2-րդ հարց. ժո: * Աջ պատեցին զինև մառախուղք 'ի ձօնեյն զքեզ. — նոր. 5: * Աջք անտի զվայրօք յածին. — 3-րդ. ժե. 24: * Իսկ այս պատիճ, որ սորայս է, գերազանցեաց զամենեքումքք. — 4-րդ. 3. պե. 3:

Ամանք ըստ յարմարութեան առնուն զպարառական. փք, * Նիծաղին զինև յետինք, — յոթ. 1: 1: * Խորհուրդք բարեաց զգուշացին զքե. — 3-րդ. 5: 11: * Սպանալիք մահու անցին զնոքօք. — եղև. 2-րդ-աղեք. 2: * Ասև զամօթ արհամարհէր, և զերկիւղիւն 'ի վեր ելանէր. — 4-րդ-ր. 4-րդ:

Կանոն. 2:

Չէզոքական բայք՝ որք հշանակեն զգործողուն յիմիք կմբ ուրեք լինելի, առնուն զխնդիր ներգոյական. փք, * Աջ մնաց 'ի սահմանեալ ուխտին՝ որ 'ի մէջ նոցա. — յովհան. 4-րդ. 1: * Ի յոտս հաստատիմ, և 'ի միտս տատանիմ. — նոր. 4-րդ. 2: * Այլ յիս բնակէ (հոգին սուրբ), կեղանի եմ ես. — 3-րդ. 2: * Ի սիրտ առատ հանգչի իմաստուն. — 3-րդ. 35: * Արք 'ի մարդս և յաղբերակունս և 'ի սքօղս զբօսուցուն, սրատեք և քաջահայեացք լինին. — Իսոր-4: * Ի մշտնջենամուռն չ սողմսս համակէր. — յովհ. 4-րդ:

Ամանք ըստ յարմարութեան առնուն զներգոյական. փք, * Արեմն արդարանայ 'ի բանս իւր առաքեալ. — 2-րդ. 3-րդ: * Յանձանալոյթ աղօթս նահատակէր. — յովհ. 4-րդ: * Ար բարձրացար 'ի խաչին վս ազգի մարդկան. — 2-րդ. 84:

Կանոն. 3:

Չէզոքական բայք՝ որոց հշանակուն ճկատի 'ի պարագայս իրիք, առնուն զխնդիր 'ի ձեռն նախադրուեց. փք, * Յորժամ բռնուի կռուեսցուք ը աշխարհիս, աշխարհս 'ի բաց քանդի. և մեք 'ի պատուհասէ չապրիմք. — եղև. 4: * Խաղայր ը խահակայ որդւոյ իւրում. — ճնն. 5. 9: * Արթ նախ հաշտեաց ը եղբօր քում. և ապա եկեալ մատուցիր զպատարագն քո. — 3-րդ. 5. 24: * Հեծեծեսցուք 'ի վերայ վերալից հոգւոց. — 3-րդ. 3. պե. 2: յորդ:

* Թագաւորէ 'ի վերայ պարթևաց արշակ քաջ. — Խոր. Բ. 2: * Հովանասցի աջ քո տէր 'ի վերայ ստեղծուածոց քոց. — շոր. ԻԲ:

Բագու՛մ բայք ևս որպէս ասացաք զներգործական բայից՝ ը յարմարուն առնուն զխնդիր նախադրութիւն. զք. * Յաւեա մերձեցաւ 'ի վր իմ արքայո՛ւնն օյ. — Խոր. Թ: * Օ իջանէի ես զկնի տկարուն նորա. — Վոր. Կորց. Բ: * Տե՛նչացան զՏեա երանաւետ ձայնին. — շոր. ԾԺԹ:

Ս. Եւ գտուելի է, զի որպէս ասացաք 'ի խնդրառուն ներգործական բայից 'ի հանն. Բ. Թմ բայից հնար է առնուլ զխնդիր 'ի ձեռն նախադրուն՝ կի՛մ ը յարմարուն և կի՛մ ը պատահման. որոց վն՝ ո՛չ է հարկ յաճախել օրինակս:

Անն. Ժ:

Բայք չեղոքականք, կի՛մ որք իբր չեղոքական վարին, յորժամ յարին յանուանս աւուրց և ժամանակաց, առնուն զնախն խնդիր փոխանակ ներգոյականի 'ի հայցական հուլո՛ւն՝ իբր զխնդիր պատահական, կի՛մ երկրորդական. զք. * 'Ի հաղորդունէն զամ մի ողջոյն, և զևս բազումս հրաժարեն. — լաԲ. 'ի ձե՛ն. պար. Ուր հայցական հուլո՛ւք՝ զմ՛ ձ ողջոյն. և զևս Բագու՛մ՝ են պատահական խնդիր չեղոքական բայիս հրաժարեն: Բստ այսմ է տեսանել և 'ի յաջորդ օրինակսդ:

* Սաստիւհայր գործ պատերազմին դառնուն զերկուս ամս. — էղեղ. ՎԳ. Գ: Ը: * Շրջեցաւ յաշխարհի կատարիչն ամի զամս ՚լ. — շոր. ԸԳԳ: * Ստեցան կաղմեցան զգիշերն ամ. — էղեղ. Գ: * Ղու ես՝ որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանապարհ մի՛ երկնչել 'ի քէն զբաճարակ կենացն սահման. — Խոր. ԼԷ:

Որպէս զչեղոքականաց ասացաք, սոյնպէս խնն և զներգործականաց և զկրաւորականաց, ևս և զեականաց. զի սորա ևս 'ի յարին յայսպիսի առուման՝ առնուն զնոսին 'ի հայցական հուլո՛ւն. զք. * Աեցցէ առնն իմ, օրհնեսցէ զքեզ զԹմ աւուրս կենաց իմոց. — շոր. ԾԷԷ: * Պատուէր հրամանի տուեալ աշխարհին՝ զողջոյն ամիսն քաղոց պահօք և աղօթիք առնել խնդրուածս առ Թմ. — էղեղ. Գ:

• Աւ թր թծ մերժեաց զքուն յարքայէ զգիշերն զայն. —
 Ե-Բ-Ե-Բ. զ. • Փակեցան երկինք զերիս ամս և զվեց ամիս. —
 զհ. Գ. 25: • Ղեւնսխտիք Լինէին զ ինն ամ և զվեց ամիս. —
 Եղիշ. Ը. Յեռագր:

Ըստպիտի խնդիրք բազում անգամ առաւոյց պոյի դնին.
 զժ. • Ակաց (յուսիկ) 'ի հայրապետուն ամն զ. — յո՛ւն. Կ. Բ. Բ.
 • Առուեցան տարի մի լը աղուանից արքայի. — Եղիշ. Ը.
 • Տիտոս ինն ամիս պաշարեց զէմ: — Կոթ. Ե. Գ. 22.
 • Աւ եղէն 'ի տապանին ժ ք ամիս և ժ օր. — ՏճԲ. Ծ. Գ. ԺԷ:

Ըստ աստ գիտելի է, զի որովհետև այսպիսի խնդիրք
 ունին զզօրութիւն երգոյականի, բազում անգամ 'ի ներ-
 գոյական հոլովն դնին. մանաւանդ 'ի դասական առուանս, և
 յայնս՝ որք հանդերձ յատկացուցչաւ դնին. զժ. • Յաւուրս
 քառասուն երեւելնոցա. — Գործ. Ծ. 3: • Յայսմ գիշերի
 զոգիդ 'ի քէն 'ի բաց պահանջիցեւ. — զո-՛ւ. ԺԷ. 20.
 • Յինե՛րդ ժամուն ետ զհոգի իւր 'ի ձեռս հօր. — ՏճԲ.
 ԺԳ. • Յամեւանն չորրորդի եկին հասին յաշխարհն հա-
 յոց. — Եղիշ. Գ.

Գիտելի է ևս, զի այսպիսի խնդիրք երբեմն դնին
 նաև յայլ հոլովս մանաւանդ 'ի պարառականն. զժ. • Օ ինն
 ժամաւն զոչեաց յն 'ի ձայն մեծ. — Ե. Գ. Կ. 16: • Ըզ-
 հո՛րկ գիշերաւ ես մտից 'ի մէջ եգիպտոսի. — Ել. Ժ. 4:
 • Աւ այնպ կայր մինչև ցվեց ժամս 'ի պրկանոցն. — Եղիշ. Ը.

ԱՄՆՆ. ԺԱ:

Ըստ չէզոքականք՝ ևս և կրաւորականք յորժամ յա-
 ըին յայնպիսի անուանս՝ որք են արմատք կի՛մ ածանյեալք
 յայնց բայից, իբր 'ի բազումս առնուն զնոսին 'ի հայցա-
 կան հոլովն իբր գործիական. զժ. • Աթէ կամիս ո՛ւ մարդ
 մեծա՛նալ զանկչուելի մեծ ունին, ես ցուցանեմ զօրինակն. —
 Կոր. Գ. 1: • Օնոյն նահատակութի նահատակեցաւ և աշ-
 խարհս հայոց. — Եղիշ. Է: • Օ յուդայեանն և զսիւնիսնն
 ախտացայք զախտ. — Ե. Գ. Գ. • Սակեցար 'ի թագաւոր
 բէն զանթառամ զպսակն. — Զոր. ԺԳ:

Ըստ այսմ լինի և 'ի յարաբերականս արմատոյ բայից.
 զժ. • Ընկալցին զառարգանս իւրեանց մոլորութն զոր մն-

ըրեցան. — Եղեհ. Խ. 13: * Ակայ լիցին առ Թամն մահու հորա՝ զոր կրեաց մարդկաբար, և յարուէն զոր յարեաւ Թամայէս. — Իգն. Ի. 29: * Բնկեցէք յանձանց ձերոց զմի ամբարշտութիւն ձեր զոր ամբարշտեցայք յիս. — Եղեհ. Ժ. 34: * Բն մանրաւուիք հորա, զոր անիրաւեայ իցէ, մի յիշեցցին. — Եղեհ. Ժ. 22: * Տես ՚ի նմա զիշանի Թ պսակին հախատինս, զոր վասն իմ այսպանեցաւ. — Լմբ. Գ. 7:

Բնայտի հայցական հոլովք արմատոյ բայից՝ դնին երբեմն առանց գլխի իբր անորոշ հայցական, կմք իբր ուղղական. Գ. * Տրամեցաւ յովնան տրամուծի մեծ. — Ի տրամուծ մեծաւ. յովնան. Գ. 4: * Ինդացին յոյժ ուրախուի մեծ. — Ե. Գ. Բ. 10: * Բն զմուտիս այլ ոչ ևս ըզանայցէք. — Եղեհ. Ժ. 23:

Երբեմն ևս բայք ինչ վասն վայելչուէ և եթ յարել յայլ անուանո՞ առնուն զնոսին ինդիր բնուէ ՚ի հայցակն հոլովն, վասն ունելոյ զմերձաւորութի ինչ, կմք զվերաբերութի առ շշանակութի արմատոյ այնր բային՝ որոյ լեալ է ինդիր. Գ. * Զաղագս որոյ պէտք երն զի և զմրագունս գիտուէ պայծառ ունիցին, զի մի խաւարեալք տգիտուիք Թմրեցին զմեզացն քուն. — Իգն. Ժ. 3: * Գոխանակ ասելոյ՝ Թմրեցին քնով մեզաց: * Արքա զծաղրալից երկիւզն ատանային. — Ե. Գ. Ժ. 8: * Ասելիք մեր առ ողջացան զանատաւորութի երկնաւոր. — Եղեհ. Ժ. 2: * Այլ զնոյս պարտ եր չարչարիլ թի. — Ի տրամուծ չարչարիլ. Գ. 26: * Աս որ այսմ ցանկայ, յորժամ ՚ի ծայրս Թմ մեծուէ հասանէ՝ զտիրապետն զուարձանայ. — Ի տիրապետ զուարձութի զուարձանայ. Լմբ. Գ. 7:

Բն աստ գիտելի է, զի և կրաւորական բոյս Գ. Եղեհ. Երբեմն առնու զինդիր բնուէ ՚ի հայցական հոլովն. Գ. * Իակ զպտուղ աղովից յմի ժամու պահանջիմք յոյ. — Ե. Գ. Ժ. որպէս Թէ ասեր, պահանջիմք յոյ՝ յմի ժամ տալ զպտուղ աղովից: * Ար յաստուածապատիճ բահանայութիւնն յանդգնեցան, այսպիսի վրէժս պահանջեցան. քանի՞ ապա բիւրապատիկ վրէժս պահանջին՝ որ

ի տէրն քահանայութեան յարդգնին. — սորգի. յո-
րի. 1. 1.

Գիտելի է ևս, զի բայքս՝ Գնաճէ Էրեւմ. ընթանմ. և
յոշիւորիճ, ՚ի յարիւն ՚ի բառօր ճանապարհ, ուշի. պարտա-
նա, [Թէպէտե պահանջն առնուլ զնոսա ՚ի նախդրիճ տը-
րականն. բայց բազում անգամ ևս առնուն ՚ի հայցականն.
ի՞ք. * Այր անօրէն և անգգամ գնայ զճանապարհս [Թի-
րս. — փոխանակ ասելոյ, ՚ի ճանապարհս. սորգի. 4. 12.

* Ազով և տրամուք երթային զերկայնութի ճանապար
հին. — փիւնկ ասելոյ, յերկայնութի ճանապարհին. եղել. 2.

Գ. 1. 1. 1. 1. 1.

Յոշափ. ինքր-սորգի Գիտելի Էրեւմ.

Այն խնդրառուէ սոցա պարտ է գիտել, զի
այն բայք՝ որք ասին ին պատահման զխմազուրկ. որպէս՝
լուսանայ. յնանայ. յաճ-իճ. հասանէ. պատահէ. չիանէ. նա. ևս և
այն բայք՝ որք ասին ին պատշաճի զխմազուրկ. ուր՝ ճար-
իճ. ին. հարձի. ցո-ի. նա. առնուն զխնդիր ՚ի վերջա-
հորով տրականն, ին նմին երբեմն և զայլ խնդիր. ի՞ք. * Այ
լուսացաւ նոյ ՚ի քերթոն. — 1. 1. 1. 32: * Հասանէ քեզ
դարձել մարդարեանալ. — յոյս. 1. 14: * Այ որ արկանէ
ձեռն զմաճով, և հայիցի յետս՝ եթէ յաջողեալ ինչ արքայ-
ուէ այ. — սորգի. 1. 62: * Խաւարելոյն մտօք և զրկելոցն
ի ճշմարտուէ դառն [Թոճի անայնն օրիւսդրուի. — ինքր.
* Չարքարի և անչարքարելի կարծի ինքնն. — ինքր. 1. 1.

Այնպէս և այն բայք, որք ասին բացարձակ կի՞ք ին-
քեան զխմազուրկ. որպէս՝ վայել է. պարտ է. նա, առ-
նուն զվերջահորով տրականն. ի՞ք. * Այլ է ծառայիցն
այ միշտ օրհնել զնա. — ինքր. 1. 1. Այ ծառայիցն այ՝ է
տրական խնդիր բայիս վայել է. իսկ աներեւոյթ բայս միշտ
օրհնել է անուն բայիս ի՞նչ այս է և ՚ի սոսին: * Այ-
դէպ է եպիսկոպոսին հպարտութի և գոռոզութի լինել առ-
հնազանդեալ ժողովուրդան. — ինքր. 1. 1. 1. * Իմաստա-
սիրին պարտ և արժան է ազատամիտ լինել ՚ի նախան-
ձով. — սորգի. յո. 1. 2.

Լ. յայտի բայք երբեմն առանց խնդրոյ դնին. զի,
 * Աւ զի՛նչ արդեօք պարտ է հասակէս ուսանել. —
 Ի՛՛՛՛՛ ԺԳ. 6: * Բարի է ուսուցանել... յորժամ նախ խն-
 քըն առնիցէ՝ զոր ինչ այլոց ուսուցանէ. — Վարս. Կրց.
 ԳԼ Բ: * Ընկրան է պարծել յիմաստս մարմնոյ. — Նու-
 բե՛հնի. ԷԵ:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. Ի. Գ.

Յուզեմի Ինքրայ Էմիան Բայնց

Լ. ական բայք հասարակօրէն առնուն զխնդիր
 յուղղական հալովն. զի, * Այդին փշաբեր փշալից եղև. —
 ԾԺԷ. Է: Ուր Էլնէն է ուղղական խնդիր էական բայիս
 եղև. իսկ այժի՛ն փշե՛քէ՛ք է անուն բայիս Լ. ստ այսմ է տեսա-
 նել և ՚ի սոսինս

* Աս եմ որթն ճշմարիտ, և հայր իմ մշակ է. — յով.
 ԺԷ. 4: * Բարք մարդկան հակառակասէր է. — ԷմԷ. ԳԵԷ:
 * Այ է պատմութի ճշմարիտ առանց ժամանակագրուն. —
 Իոր. Է. 79:

Լ. յլ աստ պարտ է ՚ի միտ առնուլ բարեօք, զի եթէ
 էական բայք՝ իցեն յոգնակի, ուղղական խնդիրն բաղաւմ
 անգամ դնի եղակի. զի, * Գուք էք աշ երկրի. — Կաթ.
 Է. 15: * Որոց առաջնորդուն՝ հայրենի դաստիարակութիք
 ուղեկից լինիմք. — Գրե՛՛. ԷմԷ. * Տաճար ելք հոգւոյն սրժ
 արդ զոհարան դիճոց լինիցիք. — Էղե՛՛ ԷմԷ. ԳԼ Գ:

Լ. յայտի ուղղական խնդիրք՝ ուրեք ուրեք դնին ևս
 և ՚ի նախորիճ տրականն. զի, * Աս եղէց ձեզ ՚ի հայր, և
 դուք եղիջիք ինձ յուսդերս և ՚ի դստերս. — փոխանակ
 ասելոյ, ես եղէց ձեզ հայր, և դուք եղիջիք ինձ ուստերք
 և դստերք. — Է. Էոր. Գ. 18:

Գլխակի է, զի էական բայք յորժամ յարին յայտիս
 անուանս՝ որք ունին զնշանակութի ժամանակաց, չափուց և
 գնոց, առնուն զնոսին խնդիր ՚ի սեռական հալովն. զի,
 * Երբ էր ամաց վեցհարիւրոց, և ջրհեղեղ ջուրցն եղև
 ՚ի վերայ երկրի. — Ծնն. Է. 6: * Աս էր լայնութի նորս
 երկից կանգնոց. — ՚ի Վարս. Նե՛հնի:

Մյուսակի սեռական հոլովք անուանց ժամհասկաց երբեմն յառքազան բայս ևս յարին՝ իբր պատահական խընդիր նոցա. այլ այս 'ի սակաս. փ, * Աւ վախճանեցաւ յովսէփ ամաց հարիւրևասանց. — ծնն. ծ. 25:

Գիտելի է ևս, զի անուանք չափուց և կշռոց յայլ հոլովս ևս լինին խնդիր էական բայից:

Արբեմն յուղղականն. փ, * Աւ երկայնուի նորա (էր) իննուսուն կանգուն. — էլէէ. խ. 12: * Քսառն դանկ լիցի երկդրամեանն. — զե. 1. 25: * Աւ կշիռ զրահեց նորա՝ (էր) հինգ հազար սիկղ պղնձոյ և երկաթոյ. — ի. Բ. 4. 2. 5:

Արբեմն ևս յուղղականն և 'ի տրականն միանգամայն. փ, * Աւ դրան արահին վարագոյրք (եղ իցին) քսան կանգուն 'ի բարձրուի. — էլ էց. 1. 16: * Աւ եղև (չափն) ի չափոյ դրանն, որ հայեր լէ արևելս, յիսուն կանգուն յերկայնուի. և քսանհինգ կանգուն 'ի լայնուի. — էլէէ. խ. 21:

Իսկ երբեմն 'ի բացառականն. փ, * Ի քսաասուն կանգնոյ էր տուհն. — 4. Բ. 4. 2. 17: * Ի քսանհինգ սկեղէ եղ իցի ձեզ մնաս մի. — էլէէ. խ. 12:

Արբեմն ևս 'ի գործիականն. փ, * Աւ թամարուի ծովուն (էր) թղաւ. — Է. Գ. 7. 1: * Այ վայրապար դնէ զչափ ձառնապարհին՝ երկայնուի ձկ ասպարիզաւ լեալ. — ի 4. 1. 13:

Իսկ վասն այլոց խնդրոց էական բայից ոչ է հնար որոշակի կանոն դնել. զի ի ի պահանջման բանին և ըստ զօրուէ անուանցն՝ յորս յարին առնուն զխնդիր 'ի զանազան հոլովս՝ բազում անգամ իբր երկրորդականս. փ, * Ի վասն կատաղիս լէդէմ բնուէդ ու մարդ. ոչ նորին բնուէ է ընկերն, որում զայրանաս. — Գ. 4. 2. 1. 1: * ՏԻ ինքնին եղ իցի մեզ լոյս մշտնջենական. — յովէ. Ի. Գ. Բ. 1: * Բազմապատիկ են առ այս սրբոցն բանք. — ի 4. 2. 9: * Պտրոցն սկիզբն յազահուէ միողն եղև. — էլն. Է. 1: * Բհաւասիկ բանքս իմ 'ի կարգի զձմարիտ օձելոյն է. — Գ. 4. 2. 4: * Աւ եղ իցի հանգիստ նորա պատուով. — Է. Գ. 2. 10: * Բնականիցիս դու, և ամենեքին՝ որ զքե իցեն. — էլէէ. Լ. 4: * Բայց որդիք արդարոց 'ի ձեռին

ոյ երև. — Իմաս. գ. 1: • Ոչ կարեն հոգք առանց հովուաց լինել. — Խոր. գ. 42: • Ես արարիչ ձեր՝ մարդեղէ վասն ձեր. — շնորհ. Բղև:

ԳՎՈՒԽ ԻԳ:

Գիտելիք ինչ ՚ի վերայ խորոյ բայեց ե ՚ի վերայ նախորդի նոցին:

Սան ինչ ինչ գիտելիք ՚ի վերայ խորոյ բայեց, զորս պատշաճ դատեցաք կարգել յայս գլուխ առանձինն, առ ՚ի տալ զնոցանէ զորոշ ինչ տեղեկուի վասն որոյ:

Գիտելի է նախ, զի բայք բազում անգամ յարելով յանուանս ինչ՝ իբրև մի վարի՛ լի նոսա, և առնուն խընդիր հաղորդական, իմ պնայիս՝ որ ոչ սոսկ բային համարի, և ոչ լոկ անուանն. այլ երկուցն միանգամայն և այս թէ ՚ի ներգործականս, թէ ՚ի չէզոքականս, և թէ յեականս:

Վ ներգործականս. օր, • Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ. — նոր. Է: Ուր վերջահոլով տրական հոլովս ո՛րոյ էնցողոյ՝ է խնդիր գիշեր արհեստէլոյն:

Վ չէզոքականս. օր, • Խրատեաց զաստի կենցաղս զմե՛ ինչ ՚ի բաց ընկենուլ և անտի կենացն միայն պատկառ կալ. — Իգն. ԺԷ. 32: Ուր վերջահոլով տրական հոլովս անփէ էնացն՝ է խնդիր պատկառ էնացն:

Յէականս. օր, Ացորդ լեր հեղուք տաժանաւորս տրկարութե. — նոր. Է. Ուր վերջահոլով տրական հոլովս պատճանաւոր անարուէ՛ն է խնդիր հոգեք լինելոյն. իսկ հեղուքն է երկրորդական խնդիր հորին:

Արբեմն ևս բայք ինչ յարեալք ՚ի մակբայս, կի՛մ ՚ի նախադրուիս՝ իբր մի բայ վարելով լի նոսա, լի պահանջելոյ շնանսկուի նոցա առնուն զխնդիր հաղորդական. օր, • Հեռի երկոյ՝ հեռացեալքն յերկիւղէ նորա. — Խոր: Ու բացառական հոլովս յն՝ է խնդիր հեռի լինելոյն • Ինդդեմ դարձան պատերազմողաց, և վանեցին զթշնամիս. — Իմաս. Ժն. 3: Ուր տրական հոլովս պատերազմողաց՝ է խնդիր ընդդէմ պատմելոյն • Ինդ առաջ եղև նմա ժո-

զովուրդն. — յով. ԺԷ. 18: Աւր տրական հոլովս նմա՛ է խնդիր ընդ առաջ լինելոյն:

Ղիտեւ լի է երկրորդ, զի յորժամ բազում բայք գան ՚ի միասին, խնդիրն մտադունին հետեւի փոք, * Աեղեալ անձինք օրհնեն և գոհանան զայ՝ զերծեալք ՚ի վտանգից: — Իգն. ԺԳ. 12: Աւր խնդիր բային՝ ի պատմական հոլովդ զայ՝ եղեալ է ի բնուէ այնք բայի՝ որ մօտ է նրմա, այն է՝ բայս գոհանան. և ոչ այնք՝ որ հեռի է ՚ի նմանէ, այն է՝ բայս օրհնեն: Ըստ այսմ է և ՚ի սոսին: * Հայեցաւ և ետես զինքն, լի տկարութիւն. — Եղիշ. 4: * Խորհուրդ արարեալ ... հարցին, և քննեցին և ՚ի վերայ հասին մտացն անշարժուէ. — ՚ի նոյն: * Իսկ զհակառակ բարւոյն զչարն՝ ի զստանայ, և զորս ՚ի նմանէ սերմանեալ զմեզս՝ ատել և ՚ի բաց դատնալ. — շնորհ:

Ըայց երբեմն՝ այլ սակաւ ուրեք հեռագոյն բային հետեւի խնդիրն. փոք, * առին զհացին զնա. — զու. Կ. ԿԳ. 26: Աւր հայցական հոլովս զայ՝ ոչ է լեալ խնդիր այնք բայի որ մօտ է նմա, ինչ է գնոյն. այլ՝ այնմ, որ հեռի է ՚ի նմանէ, ինչ է՝ ուն. որպէս թէ ասեր. առին զնա և զհացին:

Ղիտեւ լի է երրորդ, զի յորժամ բազում բառք նախդրի՛ լինին խնդիր բայի, նախդիրն դնի ՚ի վերայ ամ խնդրոց. փոք, * Ընդ տեսանէր զերկիրն աւետեաց, զաշխարհըն կենդանեաց, զլեռան սրբութեան. — Խորէն. հով. 4: * Պահեա՛ ՚ի տեղւոջ հանգստեան մեռօրինակ այսր դադարման՝ յաներևոյթ մտածուէց, ՚ի մասնաւոր սխալուէց, ՚ի մեծագոյն գայթաղուէց, ՚ի փոքրագոյն ոտնառութեց, ՚ի խաբեբայ չար ձանձրուէց. — նոր. զն: * Տրդատարքայ հայոց մեծաց՝ ու մեծամեծս և ու իշխանս և ու նախարարս և ու գործակալս և ու այլ մարդիկ, որ լի մով իշխանութիւն էք՝ յաւանս և ՚ի շէնս և ՚ի գիւղս և յազարակս ... ողջոյն. — ագաթ:

Ղիտեւ լի է չորրորդ, զի եթէ խնդիր բային ևս ունիցի զխնդիր՝ եղեալ նախ քան զինքն, և կի՛ դայլ ինչ բառ, նախդիրն հասարակօրէն դնի ՚ի վերայ նորին, ի վերայ խնդրոյ խնդրոյն. փոք, * Պարծեցուցանես ՚ի պայծառութիւն քումդ տեսակի զքե պանծացեալն. — ինքնանծա-

ցեալսն քեւ. նոր. զլ: * Որ բանիւ միայն ունի զառ. 'ի յիծ խոստովանուի, այլ ոչ գործով, այնպիսւոյն հաւատն մեռել է. — Իմ որ բանիւ միայն ունի զխոստովանուի առ ան ին, այնպիսւոյն հաւատն մեռեալ է. շոր. ընդ: * Տարածեալ զանձն իմ առաջի զ'ի մահ գլորմանն ցուցից կերպարան. — Իմ ցուցից զկերպարան գլորմանն 'ի մահ. նոր. 'ի Բան. ԼԷ: * Առողջս՝ ոչ զորս յողջութե կեն, այլ՝ զբիւր ատիւք հիւանդացեալս ասիցէ. — Իմ զհիւանդացեալս բիւր ատիւք. շոր: 'ի Բան-զ'ան: * Այն զի՛ զոր ին նախայօժար կամաց ատեցաք զհոգեւորն խաղաղուի՝ զրկեաց ան և 'ի մարմնով զնոյն ունեւոյն. — Իմ յունեւոյն զնոյն մարմնով լա՛ն: * Եւթե ամբարես զաւանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանւոյն. — Իմ զգործոց իմոց չարիս, որք են աւանց համարոյ. նոր. հը: * Արտոս սեր կարծէր զ'ի վերայ փրկչին մեռանելն. — Իմ զմեռանելն 'ի վերայ փրկչին. Լա՛ն. * Ծ: 27:

Իսկ երբեմն դնի 'ի վերայ երկուց կի՛ք բազմաց ևս. Իմ, * Որք զառ 'ի քս զչարչարանս յանձն առեալ համբերեցիք ուլ անասէր հայրապետք. — 'ի շոր-հնոյ. հան. Ծ: * Որ զարարչակիցն հօր զ'ի սկզբանէ զբանն ան յորովայնի քում կրեցեր. 'ի նոյն. Ծ:

ԳՆՈՒԽՈՒՆ

Յուզագոս աներեւոյն Բայից:

Օր ինչ ասացաք զբայից, և զինդրառութեց զոցին, զայն ան պարտ է իմանալ և զաներեւելից, ին որս և զդերբայից, ին որում են բայք: Իսկ յաղագս Լինելոյ սոցա անուն բայի և խնդիր բայի՝ խօսեցաք 'ի 4: Ծ: 'ի հան. Է: Այ մեզ այժմ խօսել զսոցանէ՝ ին Լինելոյ սոցա խնդիր բնուէ, և ին այլ ինչ մասնաւոր ծանօթութեանց:

Արդ՝ սոքա Իմ աներեւելիք բայք՝ բազում անգամ Լինելոյ պատահական և երկրորդական խնդիր բայից երբև ըզդերբայ, զօրութե ունեւոյ զնախդիրն 'ի կի՛ք * 'ի տրական հոլովն. Իմ, * Բանանայ տիրել և զօրանայ յաղթել. —

ԻՎն. յառաջ Բ: Ուր տիրելն է խնդիր բռնանալոյն, և յաղթելն զօրանալոյն, իբր դերբայ. որոց հասխդիրն եղեալ է զօրութ. որպէս թէ ասէր. բռնանայ ՚ի տիրել, և զօրանայ առ ՚ի յաղթել:

Արքեմն ևս աներևոյթ բայք՝ մարաւանդ չէզոքականքն և էականք՝ լինին ուղղական խնդիր ներգործական բայից. զի, * Հուպ առ միմեանս եղեալ (զփարիսեցին և զմաքսաւորն՝) զմինն վասն ամբարտաւանութեն չէ շարս պատժէ. և զմիւսն վասն խոնարհունն արդարանալ վկայէ. — ԻՎն. շէ. 10: Ուր բառս զմիւսն՝ է խնդիր սեռի բայիս վկայէ. և արդարանալն է իբր ուղղական խնդիր նորա. իսկ վասն խոնարհունն է խնդիր արդարանալոյն * Մ.Ս. ևս մեծամեղս զնոսս յանդիմանէ լինել. — ԻՎն. շէ. 1: Ուր բառս զնոսս՝ է խնդիր սեռի յանդիմանելոյն, լինելն ուղղական խնդիր նորա, իսկ այլ ևս մեծամեղսն է ուղղական խնդիր բայիս լինել:

Հայսպիսի բանս՝ հայցական հոլովք՝ որք դնին իբր խնդիր սեռի ներգործական բայից, համարին լինել ևս զօրութի անուն բայի աներևոյթ բայիցն՝ որք դնին իբր ուղղական խնդիր. Մ.Ս. էթէ նորաւարժք չկարիցեն զայսպիսի գործածուի աներևոյթ բայից որոշել կարեն համարիլ զայնս՝ արգելիչ խնդրոյ. զորմէ խօսեսցուք յառաջ իկայդ:

Արգելիչ Խնդրոյ Բայից:

Մաներևոյթք բայք բազում անգամ ՚ի բազում տեղիս լինին արգելիչ խնդրոյ բայից. իբր զի չէ առաջ ելել դիմաւոր բայի՝ արգելուն զխնդրառուի նորա. զի ինքնին լեալ խնդիր բային՝ ինքեանք առնուն զխնդիրն չն պահանջելոյ բնուի իւրեանց. զի, * Որ խոստացար տալ զփականս արքայուէ երկնից երանելոյն պետրոսի. — շաբ. շէ: Ուր աներևոյթ բայս որ չէ չէ առաջ ելելալ դիմաւոր բայիս խոտացուց լեալ է նմին իբր խնդիր, և արգելեալ է զխնդրառուի նորին. և ինքն է առեալ խնդիր սեռի ըզբառդ՝ պիտիան արքայուէ երկնից. նաև խնդիր բնութեն զբառդ՝ երանելոյն պետրոսի:

ՄԵՆ գիտեւէի է նախ, զի արգելիչ խնդրոյ լինին՝
 «Նախ՝ ներգործական աներևոյթք՝ ներգործական բայից
 փոքր, • Նուրս մեր սիրիչ ծածկել զմերկուրի. — եղիչ Իբրևս
 Ուր ներգործական աներևոյթ բայս ծածկել է արգելիչ
 խնդրոյ ներգործական բայիս ոչիչ. և ինքն է առեալ խն-
 դիր զբառդ զիբրիսն»:

Երկրորդ՝ չեզոքականք՝ չեզոքականաց. փոքր, • Հսկեսա
 ցուք մտանել ընդ դուռն. — Վարս հարց. Է: Ուր չեզո-
 քական աներևոյթս մտանել է արգելիչ խնդրոյ չեզո-
 քական բայիս հոգեոցայս. և ինքն առեալ է խնդիր զբառդ՝
 ընդ նեղ գոտն»:

Երրորդ՝ ներգործականք՝ չեզոքականաց. փոքր, • Ղու
 ջանն գործել զբարիս, և մի երկնչիր ՚ի տկարուէք բուժ-
 մի. — Վարս հարց. Գլ Է: Ուր ներգործական աներևոյթս
 գործել է արգելիչ խնդրոյ չեզոքական բայիս ջանն. և
 ինքն առեալ է խնդիր զբառդ՝ զբարիս»:

Չորրորդ՝ չեզոքականք՝ ներգործականաց. փոքր, • Սով-
 սէս աղաչեաց մտանել ՚ի պարգևական երկիր. — ուրգ.
 Ե: Ուր չեզոքական աներևոյթս մտանել է արգելիչ
 խնդրոյ ներգործական բայիս աղաչեաց. և ինքն առեալ է
 խնդիր զբառդ՝ ՚ի պարգևական երկիր»:

Գիտեւէի է երկրորդ, զի երբեմն աներևոյթ բայն
 լինի արգելիչ խնդրոյ սեռի միայն, և ոչ խնդրոյ բնու-
 թէ. փոքր, Ուսո մեզ առնել զարդարուրի ճշմարտութե. —
 ճմգ. Ուր աներևոյթ բայս առնել՝ արգելեալ է զխնդիր
 սեռի բայիս ուսո. և ոչ զբնութն»:

Գիտեւէի է երրորդ, զի երբեմն արգելիչ խնդրոյն
 նախադասի դիմաւոր բային. փոքր, • Հատանել փութայր
 զկապ միաբանուր սիրոյ նոցա. — յովի. հալ: Ուր արգել-
 իչ խնդրոյն՝ հասանելն՝ նախադասեալ է բայիս փութայր»:

Սւ երբեմն ևս՝ խնդիր արգելչին նախադասի ք ըզ-
 դիմաւոր բայն, որ անկանի ՚ի մէջ արգելչին և ՚ի մէջ
 խնդրոյ նորա. փոքր, • Օտիեղերս բաւեցին լնու շնորհօք
 հոգւոյն սրբոյ. — իգն. յառջ Է: Ուր խնդիր սեռի ան-
 րևոյթ բայիս լնու՝ որ է արգելիչ խնդրոյ, եղեալ է
 նախ քան զդիմաւոր բայս Էստեղն. իսկ խնդիր բնութնն

եղեալ է զկնի. զոր մարթէր դնել այսպէս. բաւեցին լընուլ զտիեղերս շնորհօք հոգւոյն սրբոյ:

Գխտեալի է չորրորդ, զի բազում անգամ միոյ բայի լինին բազում արգելիչք խնդրոյ. փ, * Փուլթացաւ վարդապետի զօր ժողովել, գունդ կազմել — էլ էլէ. ըս Ուր երկօքին աներևոյթքս ևս՝ ժողովել: Իսկ էլ՝ են արգելիչ խնդրոյ բայիս փ-թացաւ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի Օ :

Յառօք գեղեցից:

Երբայք են աներևոյթ բայք հոլովեալք իբր անուն: Սօքս թէպէտ միշտ ունին զզօրութի բայի, բայց որովհետեւ իբր անուն հոլովին՝ գրեթէ չունին սակի գոյականաց վարին: Ուստի և իբր գոյական անուն՝

Նախ՝ լինին յատկացուցիչ. փ, * Որ ունի տկանջս լսելոյ լուսիցէ. — Տար. 6. 15: Ուր դերբայս լսելոյ՝ է յատկացուցիչ արձանգ:

Երկրորդ՝ լինին բացայայտիչ. փ, * Յերկոսին զօրաւոր է՝ ՚ի պատժելն և ՚ի բարեգործելն. — գեղ. 4. 14: Ուր դերբայքդ ՚ի դարձելն և ՚ի բարեգործելն՝ լեալ է բացայայտիչ անուանդ յերկոսին:

Երրորդ լինին խնդիր նախադրուէց. փ, * Սի ուսցոք զգիրս ւնյ վասն կարդալոյ միայն, այլ և վասն առնելոյ. — ՏճԷ. 6. 1:

Չորրորդ լինին խնդիր անուանց. փ, * Աւ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ ՚ի փառս ի սրբոցն դաս ... ՚ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանին իմ յիշատակել. — ՏճԷ. 2: Ուր դերբայս պարծելոյ՝ հանդերձ խնդրով իւրով (որ է՝ ՚ի փառս ի սրբոցն դաս), է տրական խնդիր անուանս արձանգ:

Հինգերորդ՝ լինին խնդիր բայի երբեմն իբր բուն խնդիր բնուէ. փ, * Վաղմապատիկ հիւանդուիս կարօտացաք մարդասիրիդ բառնալոյ՝ զցաւս մեր. — շար. Ին: Ուր դերբայս բառնալոյ՝ հանդերձ խնդրով իւրով է խնդիր բայիս արձանգ. իսկ բառդ մարդասիրիդ՝ է անուն:

բայիս բառնալոյ՝ իբր յատկացուցիչ նորա, որպէս թէ ասէր. ՚ի բազմապատիկ հիւանդուիս մեր կարօտացաք, զի մարդասէրդ բարձրես զցաւս մեր:

Արբեմն ևս՝ մանաւանդ թէ բազում անգամ լինին խնդիր երկրորդական, և յաւէտ ևս պատահական. օր, * ՚ի թագաւորել ճշմարտութեն՝ լուսցէ ամ կարծեցուցանող զօրութի. — գործի. անյողն: Աւր դերբայս ՚ի Բագաւորել է երկրորդական և պատահական խնդիր բայիս լուսցի:

Այլ աստ գիտեւի է, զի բազում անգամ ՚ի գերապանծ շարադրուիս դերբայք ՚ի վերջոյ դնին ՚ի գործիական հոլովն իբր խնդիր աս. ՚ի չքնաղ ընծայեցուցանելոյ զբանս. օր, * Ասն զի որք բժշկենն (մարմնաւորապէս) զմարմինս. և եթ բժշկեն, աս հոգւոյն բժշկուի շահ և ոչ մի ինչ ցուցանելով. — սորգ. յակ. ճի:

Գիտեւի է ևս, զի ներգործական դերբայք երբեմն ՚ի խրթին շարադրուիս փոխանակ հայցական հոլովի առնուն զխնդիր (լու օրինակի բայանուանց) ՚ի սեռական հոլովն և այն համարի նոցա իբր յատկացուցիչ. օր, * ՚ի յոխտին պահել՝ դաշինն դժբեցի. — փոխանակ ասելոյ ՚ի պահել զուխտն. սոր. ճի: * Ար էից լուսոյն արժանի երկր բառնալոյ ՚ի քո գիրկս. — օր բառնալոյ զլոյսն էից՝ արժանի երկր. շոր. ճի:

Գ. Լ. ՈՒԽ. ԻՎ.:

Յուզագ. համայնքումէ քնդուանելուանց ՚ի հասարակէ:

Րհուանելուիք՝ թող զյանգեալսն ՚ի տոյ կըրկնակի համաձայնին լու միմեաւս:

Ասի իբր խնդիր. օր, * Գատապարտողք՝ զքս ոչ խոստովանողաց. — շոր. ճի: Աւր լուանելուիս իրարմանողաց՝ է խնդիր լուանելուես գործադրուողս. իսկ հայցական հոլովն զքս է խնդիր սեռի իրարմանողաց. որպէս թէ ասէր. դատապարտողք այնոցիկ՝ որք զքս ոչ խոստովանին: Աստ այսմ է և ՚ի ստին:

* Բարձող՝ էիցս բարձողին. — ՚ի շորմն. էնն. լու: * Խնդրող գրելոց խնդրեան զիս զմուտրելս. — ՚ի նոյնն. էի:

Արկրորդ՝ իբր ածական. փ, * Գրգեալ տրանջող ... տարակուսեալ աշխատող. — նոր. էլ: * Մարտիկն վրտանգք մեղուցեալ դասապարտելոյս. — նոր. շէ: * Արկուս յերանելի կապերոցն լէ իւր խաղացոյց. — էղէլ: ը: * Անաղերսալի պասքեալ ինքնակշտամբելի դեկերել. — նոր. ԿԵՐ:

Իսկ 'ի յարիլն յանուանս՝ բազում օրինակաւ համաձայնին լէ նոսա: Ասխ՝ իբր խնդիր. փ, * Փառազարդողին զգեցուցիչ. վերօրհնելոյս գրգիլ: — նոր. գոլ: ԿԵՐ:

Արկրորդ իբր յատկացուցիչ. փ, * Չեռն ընտրելոյց դիւրաւ յաղթեցեալ. — նոր. շէ. 24:

Արկրորդ՝ (այլ 'ի սակաւս) իբր բացայայտիչ և բացայայտելի. փ, * Առ ամեն լինիջիր խոնարհ՝ առ սիրելիս և առ ատելիս. — նոր. էղէլ: ԿԵՐ. 2: Աւր լուսնելուիքդ առ իրելիս և առ ատելիս՝ են բացայայտիչ անուանս առ նոսն:

Չորրորդ՝ իբր ածական՝ ածական անուանց. այլ այս 'ի սակաւս. փ, * Օհերբեալ փնասակարս պարտուց մահու՝ յամենախնամ՝ աջաց հզօրիդ մի մերժեցես. — նոր. էլ: 34:

Ներգերորդ լւ օրինակի գոյական անուանց՝ առնուն երբեմն զածականս. փ, Անհանձար խնդրողն՝ յոմէ վրիպի. — էլ: շէ. 6: Աւր լուսնելուիս ինքրոջ՝ առեալ է ինքեան ածական զանունդ անհանձար:

Իսկ թէ սոքա զխորդ իբր ածական համաձայնին լէ գոյականաց, և կի՞ զորպիտի խնդիր առնուն, ասացուք 'ի յաջորդ գլուխսդ 'ի մասնաւորի:

Գ Լ Ո Ի Խ Ի Կ:

Յաղագս ընդոսնելուից յանգիլոց 'ի օդ:

Ասքա միշտ իբր ածական անուն վարին, ունեւելով ևս զգօրուի բայիցն՝ յորոց բղխեն. լւ որոց ևս երբեմն առնուն զխնդիր: Իսկ թէ զխորդ, յայտ լիցի 'ի յաջորդ կանոնադ:

Կանոն. 2:

Անուսնելուիք ներգործականք յարգեալք 'ի օդ՝ առ-

նուն զխնդիր սեռի 'ի սեռական կի՞մ 'ի հայցական հոլովն՝ լը պահանջելոյ վայելչուն տեղւոյն. **նք,** * Օրոննօղն ի շոյ՝ արքայ կացուցանէր. — **Նոգի-ս. առ-է:** Ուր բառդ էլոյ՝ է խնդիր որոնողին * Արանի թէ գոնեայ անագան ճանաչեաք, կի՞մ 'ի բժշկուի միտեաք. և ոչ՝ խնդրողացն զճշմարտուի՝ լըդէմ զինեաք. — **լմէ.** **դ-ր:** Ուր հայցական հոլովս զճշմարտ-ն՝ է խնդիր լըունելունս ինքրողաց.

Ամա՛ք յայսպիսի լըունելունց փոխանակ սեռականի և հայցականի՝ առնուն զխնդիր սեռի յայլ հոլով՝ լը բայեցն, յորոց բղխեն. **նք,** * Անթերցաք զդիր յլըդիմագըրուի ամբաստանողացն զքէն առ մեզ. — **շորհ՝ իլէ:** Ուր զնէն՝ դնի փոխանակ խնդրոյ սեռի, ի՞նչ փոխանակ հայցականի. իսկ **առ մեզն՝** տրական խնդիր բնութեան **մէ-ս-առնողացն:** * **Պատանեմ վնտա** թէպէտ սուրբս և իմաստունրս, սակայն ոչ 'ի սիրոյն օրէնս ճշմարտութ՛ վայելօղս. — **լմէ.** **առն:** Ուր բառս յօրէնս **իբոյն՝** դնի իբր խնդիր սեռի * **{ 3-րդ-օղ լըդէմ թշնամւոյն.** — **շոր. շո:** Ուր ընդդէմ **բշնամ-ոյն՝** դնի իբր խնդիր սեռի.

Ամոն. Է:

Անդունելուիք ներգործականք յանգեալք 'ի օղ՝ բաց 'ի խնդրոյ սեռի առնուն երբեմն զխնդիր բնուն, և զայն կի՞մ լը ի՛քեան կի՞մ լը յարմարուն, և կի՞մ իբր երկրորդական լը պահանջելոյ բայիցն՝ յորոց բղխեն. յայլ և այլ հոլովս.

{ 3-ուղրականն. **նք,** * Օքեզ ան խոստովանողաց. — **շոր. գանչ. հոգ:** Ուր բառդ **ան** է ուղղական խնդիր բընուն բառիս խոստովանողաց.

'ի վերջահոլով տրականն. **նք,** * Մախապատմող մարգարէից զխոնարհելի քո յերկնից. — **շոր. ճլէ:** Ուր բառս **զ իննարհելի** է խնդիր սեռի նախապատմողին. իսկ **մարգարէից** է տրական խնդիր նորա.

'ի նախդրի՛ տրականն. **նք,** * Պայծառացն զմանկունս բո յօրհնաբանուի ծագողին զշող լուսոյ 'ի քեզ՝ մայր եկեղեցի. — **շոր. չգ:** Ուր բառս **զ շող լուսոյ** է խնդիր սեռի ծագողին. իսկ **բառդ 'ի քեզ** է խնդիր բնուն, և ինքն լեալ է յատկացուցիչ բառիս յօրհնաբանուին.

Դ քացառականն. զժ, * Օտտ ՚ի յերկհիւնն ասեմ ի ջեալ կերնասաուն կերակուր զնորն ուխտ և նորոգողն զմեզ ՚ի մեղացն եղծմանէ. — յովհ. Իմաս. Բ: Աւր զմէզն է խընդիր սեռի լուսեւրուես նորոգող. իսկ բառս յեղծմանէ ձեռացն է խնդիր բնուն:

Դ գործիականն. զժ, * Առասպալծառ իմաստիւք լոյս եղէլոց աշխարհի համածագող. — շար. 54: Աւր բառդ է զէլոց՝ է խնդիր սեռի համածագողն. իսկ բառդ լուսապալծառ Իմաստիւք է գործիական խնդիր նորա՝ այլ բառդ լոյս է ուղական խնդիր լուսեւրուես եղէլոց. սոյնպէս և բառս աշխարհի՝ է արական խնդիր նորա. որպէս Թէ եղեալ էր. լուսապալծառ իմաստիւք եղեր համածագող այնոցիկ որք են լոյս աշխարհի, այս է կրօնաւորաց:

Դ ներգոյականն. զժ, * Վնաղօր զինուորաց համախմբող ՚ի հոգեոր պատերազմին .... երանելին բասիլիոս. — շար. 54: Աւր քնասեր զինուորացն է խնդիր սեռի համախմբողին. իսկ ՚ի հոգեոր պատերազմին է ներգոյական խնդիր նորա:

Դ նախադրուն. զժ, * Օարարածս փոխանակ արարչին մեծարողք. — յովհ. Իմաս. 61: Աւր բառս զարարածքս է խնդիր սեռի մեծարողքին. իսկ նախադրուն փոխանակ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է նմա խնդիր բնուն Թեան:

Ման. 4:

Բնութեւնելիք չեղոքականք յանդեալք ՚ի ոչ առ հասարակ զայնպիսի խնդիր առնուն, զորպիսի պահանջեն բայքըն՝ յորոյ բղխեն. զժ, * Չիք իմ Թագաւոր իշխեցող շնոյս բաց ՚ի քէն քն. — նոր. 82: * Թառեցին և զեղբայրն զայն լէ գնացողն յարբունիս. — Վորտ հորց. 4: 6: * Հերկիւղէ ինչ՝ ոչ զանգիտող. — Իմպի. 10: 10: 10: 10: * Գահացող լինիջիք զայ. — հողո. 4: 17: * Խոսարհել ՚ի տես մարմնով ձգնող ին. — շար. 10: * Խոստովան լեր բարերարին այ ... զոտիոյ հետոց՝ իրև զպատուիրանան այ վազողաց. — նոր. 16: * Փրկեան զանձինս ՚ի փորձանաց՝ ՚ի խաւարի շրջող դիւնաց. — շար. 26:

* Բնդ մեղ պատերազմողք եղեն (դեք). — յաճախ պատճառս ի՛նչ:

Սան համաձայնուէ այսպիսի չունելու էջ չէ գոյական անուանոյ՝ գիտելի է, զի սքա որովհետև միշտ իբր ածական վարին, չի կանոնի ածական անուանոց համաձայնի չէ գոյականայ. զի, * Սի լինիր ընկեր ասն բարկացողի, և չէ բարեկամի զայրացողի մի բնակեր, գուցէ ուսանիցիս զձանապարհս նորա. — առ. 24: * Հայցեմք ՚ի ներող քաղցրուէ՛ ձերմէ. — շնորհ. Բղ. * Յովով անգամ ՚ի դաւաղացն թափէ զինքն թռչնոց. — ՚ի գեղ. դեռոյն:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. Ի թս

Յաղագս ընդունելու էջ յանգեւոյ ՚ի եււ

Սայսպիսի չունելու էջ յորժամ հոլովին՝ միշտ իբր ածական անուն վարին, թէ և ներգործուի չունիցին զգոյական չէ ինքեանս. զի, * Ղաթուարին է յաճախեցոցն ՚ի սովորուի մեղաց ազատիլ. — լմբ. աղ. 35: Ուր չունելու յաճախեցոցն՝ եղեալ է իբր ածական, որոյ գոյականն զօրութի կայ. զի է՝ ճարտիմն: Բստ այսմ է և ՚ի ստիս * Պատիւ մեռելոյն ոչ եր լալօնք և աղաղակք. այլ հոգեւոր երգք և օրհնուիք. — առ. Բ. 16: յորդ: * Տուր խոցելոյս ՚ի սիրտ և յոգի աղաչեմ զթած զառ ՚ի յերկնաւոր ընծայեալ զդեղդ կենաց. — նոր. ծգ: * Օ բոյր աղէտ տարակուսանաց ... մերկացելոցդ (այդոցիկ) զհոգին. և ըզգեցելոցդ զստամայ ... սակաւ ինչ ծանուցից ձեզ. — ճագիւտարոս:

Իսկ եթէ առանց հոլովելոյ դիցին, երբեմն իբր բայ վարին, և երբեմն իբր անուն. Օ որոց գիտելի է, զի եթէ սք ներգործականսն աւցին, միշտ իբր բայ վարին՝ որպէս զդրադէմս. զի, * Թողեալ զզատաձառն՝ պատճառաւորացն պաշտօն մատուցանելին. — էպոս. 4: * Թաթափելք զքուն մահու՝ զուարթնոց երկնից հետևեցան. — ՚ի շար. հանան. ծգ:

Սե թէպէտ գտանին ուրեք ուրեք այսպիսի ներգործական չունելու էջ, որք եղեալ են իբր անուն՝ ունելով

միանգամայն և զզօրուի բայի, բայց յոյժ սակաւն հոքին. **Պ**, * **Յ**որժամ տեսանէ (տժ զմեղաւորս) քուրձ զգեցեալ և արտասուօք զերեսս թացեալ, և զմտ գիշերս. 'ի մահի- ճըս լացեալ և վաստակեալ 'ի հեծումէ. յորժամ տեսանէ զմխիթ իբրև զհաց կերեալ, և զըմպել ին արտասուօք խառնեալ ... չառնէ անտես. այլ առաւել զթայ և ողոր- մի և աղէկիղի. — *աբգ. Է. պեք. Է. յորդ:

Իսկ եթէ սյսպիսի լեռնեւումիք կրաւորականապէս առ- ցին, 'ի գործ ածին անխտիր. զի երբեմն իբրև զբայ վա- րին. **Պ**, * **Ս**տանեալ 'ի բաղմաց՝ 'ի մահ գրաւեցայ. — *աբգ. չզ: * **Ի**սկ հաւատացեալքն հաստատեալք 'ի քն ոչ 'ի սառնամանեաց ձմերայտոյն հովանային, և ոչ 'ի տապոյ խորշակին ջեռնուին. — էղեղ. Գ. գլ. Է:

Լսլ երբեմն՝ մահաւանդ թէ բազում անգամ իբրև ածական անուն վարին. **Պ**, * **Օ** իմրդ սասանեցաւ հաս- տատեալն ... իբր օտարացաւ ծանուցեալն. — *աբգ. իբ:

Իսկ համաձայնուի սոցա նկատի լը կանոնի համաձայ- նուի ածականաց՝ թէ 'ի նախադասին, թէ 'ի յետադա- սին, և թէ անկեալ իցէ 'ի միջի այլ մասն բանի **Պ**, * **Ո**չ այլ ինչ այնպէս զքեզ սիրելի առնէ ին, որպէս ա- պականեալ առդամոյն յի դարման տանել և յառողջուի ածել. — *աբգ. ն. պեք. զ. յորդ: * **Շ** ան սպանելոյ մի քարինս արձակեցես. լոճոյս ջախջախելոյ մի սաստիկս ո- բոտացես. հողոյս անպատուելոյ մի իբր ամբարհաւաճի օւժգինս մունչեցես. — *աբգ. էզ: * **Հ**անդերձելոցն հաս- ցուք բարուեց. — *աբգ. ն. 37. յորդ: * **Օ** ի եթէ զթագէ ասիցես կի՞ դիրանեաց կի՞ զոսկեհունն հանդերձից լեւու- զեալ մարգարտով, սակայն ոչինչ ասես. — *աբգ. յակ. Է: **Ո**ւր լեւուզեալն յետադաս գոլով ոչ է համաձայնեալ լը գոյականի խրում, որ է բառս հանդերձից. **Օ** ի սյսպիսի լեռնեւումիք ուրեք ուրեք 'ի գերապանծ շարադրուիս ա- ռանց համաձայնուի ևս յետադասին:

Որպէս զկրաւորակոն լեռնեւումեցդ ասացաք, սոյնպէս իմս և զչեղորականաց. զի և նոքա 'ի գործ ածին ան- խտիր. **Ե**րբեմն վարին որպէս զբայ. և ունին զզօրութիւն գերբայի **Պ**, * **Փ**ութան, մի հեղգար. գուցէ դարձեալ

կուրացեալ չի խաւար գհասցես. — էդիշ. ը. * Տենչա-
ցեալք անձառ լուսոյն՝ վերասլացան ՚ի կեանս անմահ. —
ի շր. հանն. հը:

Իսկ երբեմն և բազում անգամ իբր ածական անուն
վարին. զի * Ընձն յագեալ զխորիսխ և զմեղր արհամար-
հէ. բայց անձին կարօտելոյ և դառն իբրև զքաղցր թը-
լի. — առհ. ին. 7:

Համաձայնութի սոցա ևս չի անուանց՝ է ըստ կանոնի
համաձայնութե ածականայ՝ թէ ՚ի նախադասիչն, թէ ՚ի
յետադասիչն և թէ անկեալ իցէ ՚ի միջի այլ մասն բա-
նի. զի * Այն զօրութի և այսօր ծագեաց ուրեմն ՚ի խա-
ւարեալ միտս քո. և բացան աչք կուրացեալ հոգւոյդ. —
էդիշ վերդար. 4: ը. * Ըն քեզ կարդամք անձամբք բե-
կելովք. — շր. ճի. * Այլ զիս անցելոցն առաջի դնէր
ամանակաց. — զի օվ զիս դնէր առաջի անցեալ ամանու-
կաց. յով. Իմաս. 3:

Ասն խնդրառութի չունելու էց յանգեւոց ՚ի է-լ՝ ո-
չինչ պետոյ է գրել զի զայնպիսի խնդիր առնուն՝ զոր-
պիսի պահանջն բայքն յորոց բղխես. զի * Օձրի ա-
ռեալն դիւրաւ զք կորուսանէ՝ քան զաշխատութե ստա-
ցեալն. — առհ. Բ. պե. 3: Աւր աշխատութե է երկրոր-
դակն խնդիր կրաւորական չունելու էս ստացեալ որոյ խն-
դիր սեռին զօրութե դնի. զի է՝ յիւրեւ. * Ղաւիթ զյուսա-
ցեալն ՚ի անձ լերին նմանեցուցնէ. — գեորգ. Բ. Աւր յի քեզն
է չի ինքեան. խնդիր չէրգրական չունելու էս զյուսացեալն:

Այլ պարտէ գիտել զի ոմանք ՚ի կրաւորական չու-
նելու էց աստի ուրեք ուրեք փոխանակ բացառականի առ-
նուն զխնդիր ՚ի սեռական հօլովն. զի * Աւուցանեն
վարդապետութի զմարդկան պատու իրեալս. — փոխանակ ա-
սելոյ, զպատու իրեալս ՚ի մարդկանէ. ճորգ. է. 7:

Իստ այսմ ևս և չէրգրականք երբեմն փոխանակ բուն
խնդրոյ առնուն զսեռական կի՞ զտրական. զի * ( ) ստա-
րացեալք աշխարհի՝ և որ ինչ յաշխարհիս փոփկացան
առաքինութի վարութ. — զի օտարացեալք յաշխարհէ. նա-
րեի. երգ:

Արքա երբեմն չի բաղդատական անուանց ևս առնուն

զխնդիր. չ որս և յանգեալքն 'ի լի. 47, * Հիւանդա-
ցեալքն 'ի մարդկանէ՝ [Թէ և 'ի մահ աշխատիցին, սա-
կայն առողջուէն յուսով [Թէ [Թեւանան. — յովհ. 4: 19 * Պտ-
վեալդ 'ի վկայս հօրն մեծի համանման. — շար. 44 * Որ
գերազանցեալ գտար առաւել քան զբնուի մարդկան ե-
րանելիդ 'ի հարս սուրբ անտոն. — շար. 45:

ԳԼՈՒԽ 1.

Յազգո ընդոնեւնէն յովհեւոյ 'ի լի

Սասն չուներուէց՝ որք յանգին 'ի լի՝ գիտելի
է, զի սոքա իբր ածական վարին. և 'ի յարիլն յանուանա՝
ը կանոնի ածական անուանց համաձայնին չ նոսա, [Թէ 'ի
հասարակելն՝ և [Թէ 'ի յետադասելն. 47, փոխանակ զգա-
լի լուսոյն՝ իմանալի լուսոյն ձառագայթիք զսրտին խնդ-
րեն լուսաւորել զաչս. — յովհ. 1: 9 * Սորհրդեմբ
ցուցաւ սքանչելոյն յակորայ. — շար. 42 * Երդարեւ հօր
սքանչելոյ որդիք զարմանալիք առաւել քան զառաւել
(արխտակէս և վրթանէս). — իոր. Է. 77: * Սատարեալ
լրմամբ առպակասելեաւ պարեն 'ի խրախճանս անկէտն
երանուէ. — նար. 'ի Բան. 3: 1 * Ենձառելոյն հասիք ե-
րանուէ. — 'ի շար. 45: * Որ փափկանայրն՝ անբերելի
եհաս տանջանացն. — իգն:

Սասն խնդրառուէ սոցա գիտելի է, զի սոքա հասար-
ակօրէն առնուն զխնդիր 'ի հոլովն տրական. 47, * Եր-
ջանկուի խոստովանելի ամ երկրի. — նար. 45: * Սի
լար գերի՝ բազմաց ողբալի. — նար. 46: * Եմենեցունց
որոց առ իւրովքն էին ժամանակօք՝ նախանձելի (տիգ-
րան). — իոր. 4: 4 * Ե. 23:

Իսկ երբեմն ոմանք յայսպիսի չուներուէց ըն պահան-
ջելոյ բային, և կի՞ ըն պատահման՝ առնուն զխնդիր 'ի
հոլովն բացառական. մանաւանդ եթէ իցեն բազադրեալ
մասնկամբս՝ ան. 47, * Ետելոյն 'ի տեառնէ բարեկամ
լինա. — Է. Գու. 4: 2: * Ենտանելին 'ի համայնից...
պարագրի այսօր. — շար. 4: * Սէմ անլանելի 'ի դրանց
դժոխոց. — 'ի Բան. 4: 1:

* Ինքեան միայնոյ քննելի օրինակն, և յարարածոց առ գիտելի. — շնորհ. Ի գառանուէ:

Մ.ՍԼ գիտելի է զի այսպիսի լուսնելուիք երբեմն ունելով զգօրուի ոչն՝ առնուն զխնդիր Ի սեռական հոլովի՝ երբ զխնդիր սեռի. ար, * Մ.Տ ած օգնական իմ, և տէր լուսնելի հոգւոյ խնոյ. — Իմ լուսնոյ հոգւոյ խնոյ. առ. 84. 6: * Ոչ եղև լուսնելի ներքին ականջօք տէրունական հրամանին. — Իմ լուսն զտէրունական հրամանն. շնորհ. ընդհ: * Որ եղև առաջնորդ ունելեացն յի. — Իմ ունողաց, այս է՝ ըմբանողաց զՄ. գործ. 3. 16:

Երբեմն ևս առնուն զհայցական. ար, * Ետուն զարծաթն զպատրաստեալն Ի ձեռս գործելեաց զգործս կահի տանն տն. — Իմ գործողաց զգործս լն. 7. 11: * Եւ եղ իցի իբրև մսեսյիս ոտք քահանայիցն կրելեաց զտապանակ ուխտին տն ամ երկրի՝ Ի ջուրն յորդանանու, պակասեցէ ջուրն. — Իմ կրողաց զտապանակ ուխտին. Ես. 4. 13:

Իսկ վասն լուսնելուից՝ որք յանգին Ի լոյ՝ գիտելի է, զի սոքա միշտ իբրբայ վարին. որպէս ասացաք յերկրորդ մասին. 4. 17. տես անդ:

ԳԼՈՒԽ ԼԵ

Յաղագս յամսն ընդհանրելու և ընդհանրելու:

Յորժամ Ի բան պատասխան լինի իմիք հարցւան, հարկ է զի պատասխանին համաձայնեցի հարցման գոնէ զօրուի:

Մ.Յ համաձայնուի՝ Մախ՝ նկատի ըստ հոլովին. ար, * (հրց). Օրն է կաթուղ իկէն. (պատահան): Տիեզերական. զի ամ եկեղեցիք ուղղափառաց՝ որ լն տիեզերս են մի են ... զորև առաքելական կոչեմք. — Խոր. * Իսկ արդ՝ նվ է պօղոսն կմ է ապօղոսն. (պիտի): պաշտօնեայք, որովք հաւատացիքն. — 3. հրց. 4. 4:

Գարձեալ. * Մ.Տ առնուն էրս բարկանայ (պի). Մնդ մեծատանց անիրաւուն, և լն աղքատաց հպարտութի. — պար. աղհ: * Ում են նման սոքա (պատահան): Մման են

մանկանց՝ ճշ անմեղաց, սլը յիմարաց. — Էփեսոս. Է. 30:

Արկրորդ՝ նկատի լի զօրուէ նշանակուէ բառիցն. Ի բըրզի՝ պատասխանին լիցի այնպիսի բառիւ, որ համաձայն գտցի զօրուէ հարցմանն, թէ լի որպիսուէ, թէ լի տեղւոյն, և թէ լի ժամանակին, ևն. որպէս երևի յօրինակող որ զկնի:

* Ինթացողացն զհետ քն այսպիսի ճանապարհաւ նըր լինին օթեանք: (դէ). Այ ՚ի հարկս համապատիւ ծառայից, այլ ուր մըն է ամենեցուն. — Զորհ. Էփ.:

Դարձեալ, * Աստի՞ արդեօք կոչեաց (զմեզ անձ), (դէ). ՚Ի վհաց, ՚ի փողոցաց, ՚ի ճանապարհաց և ՚ի ցանկոց: (հո). Այ ուր արդեօք կոչեաց: (դէ). ՚Ի հրեշտակական պատիւ, ՚ի սրովբէական սրբաբանուի, յմծուէն փառս. — Գորհ. Է. դէ. Է. * Ամբ պապ ՚ի խաւարի. չեմք ՚ի ստոճերս մահու: (հո). Այ՞ր վասն: (դէ). Ասան զի փոխեցար ՚ի մահուանէ ՚ի կեանս: (հո). Օ իմըդ, և որով օրինակաւ: (դէ). Օ ի սիրեմք զեղբարս. — Գորհ. Է. յո՛ւէ հան. Է:

Այլազգ ևս. * Օ լակոնացի ոմն հարցեալ նըր սահմանք սպարաաց: Կորհ զնէզմէն զյեւլ՝ ասէ. յայտ վայրի. — դէ. Գորհ. * Այդ բարեգրոս մակեդոնացի հարցեալ յուսմեմէն նըր են քո գանձք: Կորհեւ զսիրելիսն՝ ասոյ. ՚Ի սոսա. — դէ. Գորհ. Է:

Այլ աստ գիտելի է, զի բայն՝ ար ներգործուի դնի ՚ի հարցման, իբր ՚ի բազումս զօրուի գտանի ՚ի պատասխանին. որպէս է տեսանել ՚ի վերոյգրեալը,

Այ երբեմն ևս փոխանակ այնր բառի՝ որ լինելոց էր բուն պատասխանի հարցմանն, դնի բան ինչ՝ իբր բացայայտի զօրուի իմացեալ բառին. Գորհ. * Օ ի՞նչ է զոր կարդացերն: (դէ). Օ մի ասէ ինդրեցի, և զսոյն ազաչեմ: (հո). Այ ո՞ր է այն: (դէ). Ինչակեւ լինձ ՚ի տուն մն, և շուրջ զսեղանով շորա երգել. — Գորհ. Է:

Վիտելի է ևս, զի բազում անգամ հարցումն դնի աւանց պատասխանույ. Գորհ. * Ինչե՞ր մերժեցար ՚ի պողոյն շորհաց՝ իբր զաղամ ՚ի ծառայն կենաց. — Կորհ. Է:

* Ուր արդեօք զգարչապարս ոտին կառուցից. և կի՞ յնր վտասհուն զսչս իմ յառեցից. նոր. էլը: * Ո՞ր ընտրելի իցէ. ՚ի միանգամն կորուսանել զնմ պատիւն, եթէ, համբերութիւն կրկին յաւելուածով ստանալ զնա. — սորգ. Եկ. Գ. Երբ:

Գ. Լ. ՈՒ Խ. Լ. Ն.

Յուզո գեղեցիկն է շարտրոնց:

Ս համաձայնութի մասանց բանի կազմին պէսպէս շարտրոնց բանից. ոմանք սակաւաբառք, և ոմանք բազմաբառք:

Սակաւաբառք կազմին ՚ի սակաւ բառից՝ գոնէ յերկից. իմ ՚ի բայէ, յանուանէ բային, և ՚ի խնդրոյ նորին. օր. * Թորդոմ ծնանի զհայկ. — Ի. Գ. 4. Ուր կան երեք բառք. իմ անուն բայի, բայ, և խնդիր:

Բայց երբեմն մին յերկից աստիղորութի գնի. օր. * Թ. ըմբեցոյց ծուլուն. — իմ Թմբեցոյց զսողովուն ծուլուն. նոր. էլը. * Բնկալ զսովեալս. — իմ դն ընկալ զսովեալս. նոր. էլը. * Բնցեալն անյայտ. — իմ անցեալն է անյայտ. նոր. էլը. * Ել:

Իսկ բազմաբառք կազմին ՚ի բազմ բառից՝ այլ և այլ եղանակաւ շարայարեւոյ ը միմեանա. իմ իբր խնդիր, իբր յատկացուցիչ, իբր բացայայտիչ, իբր ածական, ևն. որպէս յայտ է ՚ի բազում օրինակաց եղեւոց ՚ի քերականութե աստ. և յայտնի ևս ցուցի ՚ի յաջորդ օրինակացդ. Բորդ՝ այսպիսի շարտրոնց՝ Թէ բազմաբառք և Թէ սակաւաբառք՝ երբակի կարեն կազմիլ, Պարզ միջակ, և խրթին:

Պարզ շարտրոն ասի այն, որ կազմի ՚ի դիւրին շարայարութի ընտել և սովորական բառից. և է դիւրըմբընելի ամենեցուն: Աւ այս ունի զերկուս տեսակս. որոց մին կոչի գեղջուկ և աղաւաղ. և այս՝ կի՞ վասն առաջատշաճ շարայարութե կարգի, և կի՞ վասն խորդ բառիցն. որպիսի են գրեանք ինչ՝ զորոց զհեղինակսն էլ: արժան յիշատակել աստ իսկ միւսն ասի՝ հարթ և հեշտ. որպիսի են շարտրոնց յայսմաուրաց, և հարանց վարուց. ևն:

Միջակ շարադրուի ասի այն, որ կազմի 'ի վայելուչ շարայարութիք ընտիր բառից, և չի գիւրբմբանելի ամ մարդոյ Սւ սա ունի զհինգ տեսակս, որոց առաջինն, ասի ստորին, որպիսի են շարադրուիք զաքարիայ կաթուղի կոսին 'ի մեկնուին երգոց երգոյն, և 'ի մեկնուին մատթիկի, և 'ի ճառս ինչ. գրիգորի արշարունեաց եպիսկոպոսի 'ի մեկնուին գրոյն կիւրղի ևն:

Երկրորդն՝ ասի՝ պատկանաւոր, ին որում յայլոց ազգաց երևի պատկանեալ լեզուի մերում, որպիսի են շարադրուիք Թարգմանեալ գրոց, այս է՝ կոչումն ընծայութե սրբոյն կիւրղի. մեկնուիք սուրբ գրոց՝ յովհաննու ոսկեբերանին. մեկնուի յովհաննու՝ արարեալ նահանայի խնաստասիրին ասորոյ. գիրք պարապմանցն կիւրղի աղէ քսանդրացոյ. գործք գրիգորի ինծաբանին. գործք սրբոյն բարսղի. գործք սեբերիանոսի եմեսեան, մեկնուի յորայ յիսիւքիոսէ. ճառք, և մեկնուի յեսուայ, դատաւորաց և Թագաւորաց՝ արարեալ խուրի եփրեմի. և այլ ևս գիրք և ճառք բազումք՝ սրբոց հարց՝ Թարգմանեալք 'ի մեր լեզու:

Նրորորդն ասի՝ ազնիւ և ընտիր, որպիսի են շարադրուիք մեծին խոսքովու. եզնակայ կողբացոյ. մաշտոց վարդապետի. արիտակիտի վարդապետի. անանիա վարդապետի. պետրոսի սիւնեաց եպիսկոպոսի. աբրահամու մամիկոնէից եպիսկոպոսի. միսայելի եպիսկոպոսի. յովհաննու երզնկացոյ. ևն. Սւ ևս առաւել՝ շարադրուիք գրոցն՝ որ կոչի յաճախապատում, արարեալ հօր մերոյ սրբոյն գրիգորի լուսաւորչի:

Չորրորդն ասի՝ շքեղ և պանծալի. որպիսի են շարադրուիք եղիշէի, իգնատիոսի, և սարգսի, յովհաննու մանդակունայոյ (Յայս կարգ դասին և շարադրուիք սուրբ գրոց. յորս իւրաքանչիւր գիրք՝ մի քան զմի սքանչելի և յարգոյ երևին. և առաւել ևս սոքա, պատմուի յուղիթայ, գիրք խմաստուի, մարգարէութի եսայեայ, և երկոտասան փոքր մարգարէից, Թուղթքն պետրոսի, և Թուղթքն պոզոսի առ եբրայեցիս):

Հինգերորդն ասի՝ գերապանծ և վսեմ. որպիսի են շարադրուիք ներսեսի չորհալոյն, և ներսեսի լամբրոնա-

ցւոյն, որոց կազմուիք՝ քան զամ հիւսուածս քանից զերազանց գտանին յոյժ, ընտիր և վայելուչ բառիւք, քաջա-յարմար դասաւորուիք ոճից, և վեմական շքեղուիք կարգի խօսից:

Խրթին շարագրուի ասի՝ այն, որ կազմի ՚ի մանուածոյ շարայարուէ ընտիր կիժ միջին բառից զոր խմաստնոց միոյն է իմանալ: Այլ սա ունի զերիս տեսակս. որոց Առաջինն ասի՝ հոյակապ, որպիսի են շարագրուիք նարեկացւոյն և յովհաննու խոստասիրին, և քանի մի կանոնք ՚ի շարահանի ևս և բանք ինչ ՚ի զանազան գրուածս. Ը որս կարէ դասի և շարագրուիքն յովհաննու կաթուղիկոսին, և գիրքն մակարայեցւոց:

Արկրորդն ասի՝ դժուարին, որպիսի են շարագրուիք մովսէսի խորենացւոյն, ազաթանգեղոսի, մամբրէի վերածանօղի, դաւթի անյաղթին՝ ՚ի ճառ խաչին, սահակայ կաթուղիկոսի, ևն:

Արրորդն ասի միջին, որպիսի են ոմանք ՚ի թղթոց գրիգորի մագիստրոսի. ՚ի շարականն, ՚ի նարեկն, ՚ի խորենացին, ՚ի գիրս յովհաննու խոստասիրի, ևն:

Այլ գիտե՛լի է նախ, զի յասե՛լ մեր աստ՝ շարագրուի պարզ, միջակ և խրթին, նկատեմք, ըստ արուեստի քերականուէ, և ոչ ին՝ ոճոյ ճարտասանուէ, զի ճարտասանք հայելով ՚ի ձևս և ՚ի փոխակերպուիս բանից՝ որոշեն զերիս տեսակս ոճոյ շարագրուեց. զորս կոչեն, պարզ, միջական և վեմական: Իսկ քերականք հային ՚ի կարգաւորուիս բառից, և ՚ի պարզուի և ՚ի խրթնուի հոցա, և ին՝ այնմ որոշեն: Աստի երբեմն շարագրուի ինչ ինք քերականաց պարզ կիժ միջակ՝ ՚ի ճարտասանից համարի վեմ և խրթին. որպիսի է այս բան. * Աետք հինից և տէգ մն տեղային ՚ի մեզ. — յովհ. 4-ն. Այլ ներհակ այսմ՝ երբեմն շարագրուի ինչ ինք քերականաց խրթին՝ ՚ի ճարտասանից համարի պարզ. որպիսի է այս բան. * Քանզի զեղման ՚ի վերայ մեր փրկչ ին շնորհաց՝ տուան նշանակք՝ գոհուին սուրբ և միւռոնն. — լմբ. աթէն:

Գիտե՛լի է երկրորդ, զի ՚ի կարգել մեր աստ զպէսպէս մատենագիրս ՚ի մի դաս, ոչ կամիմք ցուցանել թէ

քերթուածք սոցա միօրինակ են. այլ թէ սոքին, յայտ դաս վերաբերին, և նոքին յայնս Վայց 'ի համեմատելն առ միմեանս՝ այլևայլուն բազում գտանի 'ի մէջ նոցա. որպէս 'ի քաղդատել լէ միմեանս զշարադրուինն. եղիշէի և սարգսի, որք 'ի մի դաս շքեղ շարադրուեց՝ դնին, կազմութի միոյն ուրեք ուրեք պարզ երևի քան զմիւսոյն. լն այսմ իման և վասն այլոց:

Ղիտելի է երրորդ, զի յիւրաքանչիւր վերոյկարգել գրեանս կարեն գտանիլ երրեակ տեսակք շարադրութեց ևս. որպէս 'ի գիրս նարեկացւոյն՝ որ 'ի գլուխ խրթին շարադրուեց դասի, գտանի ուրեք շարադրուի միջակ, և ուրեք պարզ. և 'ի գիրս լամբրոնացւոյն՝ որ ընդ միջակս դասի, գտանի ուրեք շարադրուի պարզ, և ուրեք շարադրուի խրթին: Եւ ևս 'ի մի և 'ի նոյն գիրս. որպէս 'ի գիրս խոսրովու, որ համարի ընտիր, է ուրեք ուր գտանի շարադրուի գերապանծ. և է ուրեք՝ ուր ստորին: Սոյնի և 'ի թարգմանեալ գիրս՝ ուրեք ուրեք գտանի շարադրուի վսեմ, և ուրեք ստորին: Վստ այսմ և յայլ գիրս. ոյ տեսցի յօրինակսդ, որ զնին:

( ) Ընդ գրու շարադրուին:

« Օ՞նն իմաստասէր 'ի հացկերոյթ կոչեցին. և նա իբրև եմուտ 'ի տուն՝ և բազմեցաւ, նայեցեալ 'ի վեր և 'ի վայր և 'ի չորեսին կողմունս տանն՝ ետես զանազան գունովք զարդարեալ, և ազգի ազգի երանգօք պայծառացեալ ապա լցեալ զբերանն խխով՝ եթուք յերես տանուանն: Եւ իբրև հարցեալ եղև, թէ լէ՞ քարարեր զայդ պատասխանի ետ, և ասէ. և զինչ փնաս արարի. զոր դոք պատուեալ էիք՝ և ես պատուեցի. և զոր դուք ոչ էիք պատուեալ և ես ոչ պատուեցի: Հայեցայ յիմ տունս, և տեսի զարդարեալ և պատուեալ ամբի՛, և ոչ կարացի թըքանել. իսկ զերես տանուանն տեսի առպատի՛, զի ոչ էր զարդարեալ առաքինուի՛ զնեքին մարդն. վասն որոյ և անդ թքի: Եւ արդ՝ եթէ այսօրիկ արտաքի՛ք, որ զձըձարիտ անձանսթուի՛ ոչ գիտէին, այսպիսի իմն նախանձ առնէին բարեաց գործոց՝ և առաքինասէր վարուց, ապա

որչափ ևս առաւել մեղ պարտէ բազում զգուշուի և փոյթ ունել յառաքինուիւնս. որք մեծագոյն շնորհաց արժանացաք գալտեամբն քրիստոսի, և պատուական խաչին փրկագործութիւնս. — Խորհու. ՚ի Անն ժամագրել:

Պարձեալ * Սաքաւն գողանայ զօտար ձուս. և թըխտեալ ձայն հանէ. իսկ ձագքն իբրև լսեն զձայն նորա՝ և զձայն մօրն իւրեանց՝ որ ծնանն զնոսա, թռուցեալ գընան յերամն իւրեանց: Սոյնպէս և բաւարկուն ՚ի ձեռն մեղաց գողացաւ և հեռացոյց յարարչէն զազգս մարդկանս. իսկ նոքա իբրև լուսն զձայն մարմնացելոյ բանին, գնացին զհետ նորա. — զարարելու:

( ) Երկու միջին շարքերուէն:

* ՚ի Քաջն վարդան՝ և ամ զօրքն որ չէ նմա էին, իբրև տեսին զբազմուի պատրաստութե գնդին հեթանոսաց, հայեցան և յիւրեանց սակաւութիւնս. թէպէտ և կարի յոյժ նուազք էին քան զնոսա, ոչ ինչ զանգիտեցին առ ՚ի յոյժ բազմութիւնս. այլ՝ առ հասարակ միաբան համբարձին յերկիւնքս զձայնս իւրեանց, աղազակէին և ասէին. դատեալ մը զայնոսիկ, եւ. ... Այլ զայս ասելով՝ խուժք արարեալ յարձակէին. և զաջ թեւն բեկեալ զձախոյ կողմամբն արկանէին և սրոյ ձարակ զաման տային. և չէ երեսս դաշտին փախտական առնէին ... Հայնմ տեղուջ գէտակն ՚ի վեր ամբառնայր արշաւիր արշարունի. գուչեր առիւծաբար, և յարձակէր վարազաբար. հարկանէր սատակէր զվուրկն քաջ՝ զեզբայր թագաւորին իփնեաց. և բազում համհարզս նորին չէ նմին կոտորէր. և սոյնպէս ամբն առ հասարակ այք զախոյեան իւր յերկիր կործանէր: Այլ առ յոյժ յանգուզն յարձակմանն՝ յուրագոյն այն էր, զոր գետամոյցն առնէին՝ ք զանկեալուն սրոյ ՚ի ցամաքի. և ՚ի բազմութի զիսականցն անկեւոց՝ յստակ ջուրք գետոյն յարին դառնային. — էրեւ. 411

* ՚ի Սակ ՚ի ծագել արեգական չէղէմ մերոց զօրայն՝ ՚ի պղնձապատ վահանացն նշոյլք զլերամբքն փայլատակէին՝ իբրև յամպոյ մեծէ. և ՚ի նոցանէ ՚ի դուրս ստաչէին ՚ի մերոց նախարարացն քաջք զրահաւորք որպէս ՚ի փայլատականցն ձառագայլթք. յորոց ՚ի տեսուէն միայն զանս

գիտեալ պարսկականն դունդ սակաւ ինչ և մերն՝ վասն ոչ կարել չայել չէդէմ արեգականն ծագման ... և ՚ի խառնակել մարտին՝ սատակէ կամնարականն սպանդարատ՝ խմբի մեծի, յորում էր քաջն շերգիր ... և հերձեալ զխումբն՝ որպէս զշահաճար՝ յերկիր կործանէր զքաջն, և զխումբն պտուտեալ ՚ի փախուստ դարձուցանէր. — Խոր. 4. 37:4

* Սէր երբեմն (շապհոյ և ատումայ) զհետ երամակաց ցուց յանդգնագոյնս արշաւել չէ խորտաբորտս և չէ վիմուտ տեղիս. յորմէ կասել սկսաւ շապուհ: Իսկ ատումայ մոկացոյ եպերեալ զնա՝ ասէ. գնն գնն անորդիդ պարսից, եթէ այր իցես. և նա ասէ դու երթիջիր. զի ՚ի քարինս դիճաց է շահատակել: Գարձեալ՝ յայլում ժամու դիպեցաւ. ՚ի շամբս կինձ որսալ հրով և շապհոյ ոչ համարձակեալ ՚ի թառուն քաջարշաւ լինել՝ մինչև շրջապատել հրոյ. և նորա զհայեցուածսն յերկուս բաժանեալ այսր անդր բերեալ լինէր երկվարաւն: Սխտաւ գամ ասէ ատում. անորդիդ պարսից՝ ահա հայր քո և անձ, չէ՞ր զանգիտեալ իսկ շապուհ ասէ. թողեալ ՚ի բաց զկատակելըդ՝ յանցանել չէ հուրդ դարձն զքեզ, որ և ես զկնի քո. քանզ ի յառաջելն՝ ձի իմ իրտչի Յայնժամ այպանեաց զնա ատում՝ ասելով, միթէ և այդ քարի՞նք իցեն՝ զի ես յառաջեցից: և արդ՝ եթէ դու զմոկացիս կոչեսցես դիճ ազգիս, ես զսասանեաւոր կոչեմ կնամարդիս: Աւ մտրակեալ զերկվարն՝ իբրև չէ հովիտ ծաղկանց անցանէր ընդ հունն՝ զերծուցանելով զշապուհ. — Խոր. 4. 55:4

( ) Ենէ Խրեմն շարագրուէ:

* Ար առ պատուիրանագրեալն ոչ ձկտի հասանել կանոն, նա յահեկակողմանն դանդաջէ խտորեալ ճանապարհի. իսկ որ յառաւելագանցն նկրտի հրամայելոցն հասանել զաջակողմանն այնպիսին տենչացաւ գտանել զխտորումնս: Սինն յանդգնաբար յապաշխարուէ հոսելով վտանգս՝ յառաւել անդուէն յանյուսուէ ընկզմի խորս. և միւսն անչափաբար չարձակեալ թողունն յուսով՝ զբովանդակ զերկիւղին ՚ի բաց լուծանէ զկապ: Իսկ որ յերկաքանչիւրոցն զանգիտեալ հրաժարիցէ ծայրայեղ խտորմանց, (նա)

ԳՆՈՒԽ 19

Յարգու լուծման պէպէս շարագրուից:

Շարագրուեց լուծումն է որոշումն իւրարան-
 չիւր բառից միոյ բանի՝ լի վարնազան պաշտօնի նոյա, իբր
 անուն բայի, իբր բայ, իբր խնդիր բայի, իբր մակբայ, իբր
 յատկացուցիչ, իբր բացայայտիչ, իբր ածական, եւ Վրդ՝
 թէպէտ յասացե լոցս ցարք վայր կարէ ուսանօղն ի՝քնին
 լուծանել գրեթէ զամ շարագրուիս, բայց առ ՚ի օգրեւ
 ևս նոցա՝ մանաւանդ տկարացն, և դիւրացուցանել զաշ-
 խտտանաս նոցին, դիցուք աստ քանի մի օրինակս. և լուծ-
 ցուք վնասին:

Լուծումն պարզ շարագրուի:

« 1, Յարտաքնոցն իմաստասէր ոմն տուն շինեաց. 2, և
 դեղագործ ոմն ասաց ցնա, ծեփեան զտուն քոյ, զի եկեալ
 գեղեցկացուցից զնա զանազան նկարուք պատկերաց, և ան-
 կուածոց յօրինուածովք: 3, Վսէ իմաստասէրն, եկյառաջ
 նկարեան, և ապա ՚ի վերայ ծեփեցից. 4, զի զգարչելին
 ծածկելն է բարւոք՝ քան թէ յայտնելն. — Խորովէ ժո-
 ճագրի:

Յայտմ բանի, յառաջին համարն՝ ածական անունդ ի-
 ճաստսէր՝ է անուն բայի. որոյ զոյականն դնի զօրուք. ինչ
 այլ ահ իճաստսէր: Ամն է մասնական անուն մասնաւորիչ
 նորա. ինչ անուանս իճաստսէր: Յարտաքնոցն՝ է բացառակն
 խնդիր մասնական անուանս ահ: Շինեաց է բայ: Տուն՝ է
 խնդիր սեռի բայիս շինեաց. և է անորոշ հոյցական:

Յերկրորդ համարն, Ան է շարկապ բաղհիւսական,
 Գեղագործ՝ է անուն. բայիս ասաց, Ամն է մասնական անուն՝
 որպէս յառաջին տան: Խնդիր սեռի ասաց բային՝ զօրուք
 դնի. ինչ է՝ ասաց զայս. այս է՝ ծեփեան զտուն քոյ, Յնա՝ է
 խնդիր բնուն. ասեմին: Ծեփեա՝ է բայ հրամայիկան. որոյ
 անունն դնի զօրուք. ինչ դու: Օտուն՝ է խնդիր սեռի ծե-
 փելոյն: Բայ՝ է ստացական դերանուն. և լեայ է ածակն
 տանն: Օր՝ է շարկապ պատճառական: Ակեալ՝ է բայ

գրադէմ, կի՞ք չունելուի իբր բայ եղեալ, որոյ անուն բային դնի զօրութի, իմ է՝ իմ Պեղեցկացուցից՝ է բայ, իորոյ անունն դնի զօրութի, իմ էս Օհա՝ է խնդիր սեռի գեղեցկացուցանելու յն Վկարութի և յօրինուածովք՝ են խնդիր բնուել նորին: Օհա ազուն՝ է ածական բառիս նկարութի Վատկերաց՝ է յատկացուցիչ նորա: Լ՛նկուածոց՝ է յտկացուցիչ բառիս յօրինուածովք:

Յերրորդ համարն, Իմաստասէրն՝ է անուն բայիս ասէ, որոյ խնդիրն դնի զօրութի. իմ է՝ ասէ յնա զայս ինչ, (որ է հետեւեալ բանն): Ե՛կ՝ է շէգոքական բայ, որոյ անունն դնի զօրութի. իմ դու: Վկարեան է բայ ներգործական, որոյ խնդիր սեռին դնի զօրութի. իմ զտունն: Յառաջ՝ է մակբայ ժամանակական նկարել բային և՛ է շաղկապ Ծածկեցից՝ է բայ ներգործական. որոյ անունն է՝ էս. և խնդիրն դնի զօրութի. իմ զայն: Լ՛սպա՝ և ՚ի վերայ՝ են մակբայ ծեփել բային:

Ի չորրորդ համարն, Օ՛ի է շաղկապ պիմառական: Ծածկելն և յայտելն՝ են անուն բայիս բարւոքէ: Ը Օգարչելիսն՝ է խնդիր սեռի ծածկելու յն և յայտելոյն: Բ՛ն թէն՝ է շաղկապ նախընտրական. ՚ի մէջ երկուց բայից ծածկել և յայտել:

Ի ստեփանոսի գրքի շարագրութից

* 4, 11: Աւարդ՝ ոսկի ՚ի մասունս մարմնոյ ք զիմ պատուականագոյն և առաջին՝ գլուխն է, յաղագս անդուցն բարձրուել և զգայարանացն ՚ի նմա եղելոց. և ապա այլքն յանդամոց մի ին միոջէ. 2, այսպէս և յանդամն հոգւոյն մեծ և առաջին իբրև զգլուխ է հաւատոյն ճշմարտուի. 3, և չնմին յարմարել՝ ոսկի անձն ի գլխոյ՝ գործք արդարուել մեծամեծք և փոքունք՝ ին պատուիրանացն քի. — շնորհ. ընդհու

Յայտ բանի՝ յառաջին համարն Աւարդ՝ է շաղկապ սկզբնաւորակն: 11-ը՝ է մակբայ նմանկան Պլուխն՝ է անուն բայիս Լ՛սն է բայ պիմականոցն և առաջին՝ են ուղղական խնդիր բային: Բ՛ն է նախադրուի Օիմ է խնդիր նախադրուել. և այս նախադրուի հանդերձ խնդրովիւրով կեալ է խնդիր անուանցս պիմականոցն և առաջին Ի մա-

սունս՝ է երկրորդ խնդիր Կոցին, (յի պնուակնազուհին և առաջնոյն) և կի՛ք արնհակն խնդիր բայխ՝ է: Մարմնոյ՝ է յտկացուցիչ ՚ի մասուհալն Յ՛ղգս՝ է նախադրուի Ռարձրուէ՝ է խնդիր նախադրուէ: Տեղոյն՝ է յտկացուցիչ բարձրուէ: ևն է շաղկապ: Օգայարանայն՝ է երկրորդ խնդիր նախադրուէ: Աղէլոց՝ է լուսնելուի ՚ի հոլովն սեռական և է լեալ ածական զգայարանաց: Վնմա՝ է խնդիր լուսնելուէն և այս նախադրուի, ի՛նչ յաղագսն՝ հանդերձ խնդրով ք իւրով ք լեւ է երկրորդական խնդիր բայխ է, Աւապա՝ է մակբայ դասական Այլքն՝ է անուն բայի որոյ բայն դնի զորուք. այս է դասին Յարդամոց՝ է խնդիր բառիս այլքն: Սի լը միջէ՝ է դարձել դասական մակբայ զորուք իմացեալ բային:

Յերկրորդ հմբն, Այսի՛ք է մակբայ Ղշմարտութի է անուն բայխ՝ է, Հաւատոյն՝ է յտկացուցիչ ճշմարտուէ: Սեծ՝ և առաջին՝ են ուղղակն խնդիր բայխ՝ է: Յնդմն է Կերպոյական խնդիր բառիցդ՝ մեծ և առաջին: Հոգւոյն՝ է յատկացուցիչ յնդամսին: Աբրե՝ է նախադրութի: Օգլուխ՝ է խնդիր խորեին և սա հանդերձ խնդրով իւրով լեւ է արնհական խնդիր Կոցա. ի՛նչ մեծին և առաջնոյն և կի՛ք պատահական խնդիր բայխ՝ է:

Յերրորդ հմբն, Աւն է շաղկապ: Ղործք՝ է անուն բայի Յարմարել՝ է բայ Ռնդ՝ է նախադրուի Վմին՝ է խնդիր նորա. որ և հանդերձ խնդրովն լեւ է խնդիր յարմարելին: Արդարուէ է յատկացուցիչ գործքին: Սեծա՛մեծք՝ և փոքունք՝ են ածական նորա, ի՛նչ գործքին: Ասա՝ է նախադրուի Պատուիրանացն է տրական խնդիր նորա: Վսի՛ք է յատկացուցիչ պատուիրանացն և լն՝ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է իբր պատահական խնդիր գործքին: Վակ ՚ի միջանկեալ բառով՝ ուն անձն լը գլխոյ կայ զորուք կրկնումն բայիդ յարմարել իբր թէ անէր. ուն անձն յարմարել է լը գլխոյ: ուր անձն՝ է անուն բայի յարմարել են է բայ լը՝ է նախադրուի Ղլխոյ՝ է խնդիր Կո. որ և հանդերձ խնդրովն լեալ է խնդիր բնուէ յարմարելին:

Ի սեռումն իբնն շարքորոնէ:

* 1, 11, Օրնապառ խաղացմունս անայնոցն ՚ի քեղ շը

հորհաց, և զանդուլ հոգւոյն 'ի վերայ քո խնացուածոցդ զշարժմունս՝ ծանեայ 'ի ձեռն գեղեցիկ խնդրոյս. 2, յառաջ քան զմարմնոյդ՝ զհոգւոյդ ընկալեալ զծանօթութի. 3, որ և սիրելի իմոց իսկ ակորժակացս է՝ առաւել ևս սովորուեցս. ~ ի որ. յառաջ:

Վա՛սմա՛ յառաջին հիփրն, անուն բային դնի զօրութի. քն է՛ ետ: իսկ բայն է՛ ծանեայ: Բառքդ զանապառ խաղացմունս և զանդուլ զշարժմունս՝ եւ խնդիր բայիս ծանեայ Լ՛ծայնոցն շնորհաց՝ է յնկացուցիչ կրաւորակն հաղորդ ահուանս խաղացմունս. և դնի իբր անուն բայի խաղացմանց: Վա՛քեղ՝ է խնդիր նորա. քն խաղացմանցն հոգւոյն՝ է յատկացուցիչ կրաւորակն հաղորդ անուանս զշարժմունս. և է եղեալ փոխան անուան բայի. ոն յառաջումն: Վա՛ վերայ՝ է նախադրուի Լուծացուածոցդ՝ է խնդիր նրա՛ Բո՛ է յնկացուցիչ խնացուածոցն. և այս նախադրուի հանդերձ խնդրով իբրով լեւ է խնդիր անդուլ շարժմանցն: Վա՛ ձեռն՝ է նախադրուի Գեղեցիկ խնդրոյս՝ է խնդիր նրա՛ և այս նախադրուի հանդերձ. խնդրով իբրով լեալ է յարմարական խնդիր բայիս ծանեայ: Արդեւ թէ ասեր 'ի ձեռն գեղեցիկ խնդրոյս այսորիկ՝ զոր յիննն խնդրես, ծանեայ ես զբաղան՝ քն զգեղանիւն անային շնորհաց 'ի քեզ անապառ, և զշարժիւն՝ քն զիջանելն հոգւոյն 'ի վերմտաց քոց անդադար:

Յերկրորդ հիփրն, անուն բային դնի զօրութի. քն է՛ իմ Բնկալեալ՝ է բայ. (կի՛ որ նոյն է լեւնելուի եղեալ իբր դրադէմ բայ): Օ՛ ծանօթութի՛ է խնդիր սեռի բայիս ընկալեալ. Օ՛ հոգւոյդ՝ է յատկացուցիչ ծանօթութի: Յառաջ քան՝ է նախադրուի. որոյ խնդիրն զօրութի դնի՛ լե բառի՛դ զմարմնոյդ. քն է՛ զծանօթութի. որոյ լեւ է յատկացուցիչ բառդ զմարմնոյդ. ոն թէ ասեր, յառաջ քան զծանօթութի մարմնոյդ՝ ընկալել զծանօթութի հոգւոյդ:

Յերրորդ հիփրն որն յարաբերէ զվերջին բառն առաջին համարոյն՝ որ է բառդ խնդրոյս. և է լեւ անուն բայիս սիրելի է: Բառքդ՝ իմոց իսկ ակորժակացս, առաւել ևս սովորուեցս՝ եւ խնդիր նորա. քն է բայիս՝ սիրելի է. ուր՝ իսկն դնի իբր զարդ. իսկ իմոցն է անական ակոր-

ժակացոյ Մատեւը ևսն՝ շողկապ առաւելականս ունի թէ առ սէր. այդ ինչիւր սիրելի է ակորթակացս իմոց, և առաւել ևս սովորուէցս:

ԳԼՈՒԽ ԼԳ:

Յողագոյ յարձարութիւնք:

Յարմարագրուին է ուղիղ գրուի բառից ՚ի ձեռն, յատուկ տառից, և պատշաճ կարգումն բանից ՚ի ձեռն յարմար կետից և նշանաց, ուստի երկու պաշտօնք են յարմարագրուին:

Մատեւինն է՝ զիւրաքանչիւր բառ գրել իւր սեփական տառիւ. ի՞նչ, Մ. ութ, և ոչ անօդ. գոհար, և ոչ քոհար. թանձր, և ոչ դանցր. ինչ այժմ և այլքն. զորոց ոչ է հարկ գրել յերկար. ապա թէ ոչ՝ պարտէր զիմ բառ ներգործուի դնել աստ Մակ եթէ կամիս ամի սոցա տեղեակ լինել պիտոյ է քեզ պարասել ընթերցման գրոց, և քննուի բառից. և ևս հայել յաճախ ՚ի բառգիրքն, ուր որոշ եղեալ կան իւրաքանչիւր բառք ի բուն տառից իրեանց:

Երկրորդ պաշտօն յարմարագրուին է՝ զիւրաքանչիւր բան ուղիղ և որոշ կարգել թէ ինչ բառիցն, և թէ ըստ հատուածոյ բանիցն. թէ ինչ պարբերուին, և թէ ինչ տրոհուին: Մակ այս լինի ՚ի ձեռն կետադրուին նշանագրուին և պատուագրուին. զորոց խօսեսցուք կարգաւ:

Մասն. 4. գլուխ. 18:

Կետադրուին է ուղիղ կարգումն բառից և բանից ՚ի ձեռն կետից: Մակ կետքն են գիծք ինչ որոշիչք հատուածոյ բանից, և կարգի բառից. և են երեք:

Մատեւինն անուանի ստորակէտ. և է այս (,) և դնի սա հասարկօրէն ՚ի վերջ անկատար բանից. և կիմ այնպիսեց՝ որ թեպէտ յերեւան համարին կատարեալ բայց համեմատութիւն այլում բանի՝ որոց են հատուած, են իբր անկատար: Սա լինի ևս մակակէտ ինի տառին, յորժմ իբր նախդիր վարի ինչ, Մ. տուն. ՚ի տան. ՚ի տանէ, նա. Երկրորդը ասի միջակէտ. և է այս (.) և դնի սա ՚ի վերջ այն-

պիտի բանից, որ թէպէտ և երև կատարեալ բայց դեռևս չեն վերջացեալ յորոց և հազի՛ւ երբէք սկսանի գլխա գրով այլ բան:

Իսկ երրորդն ասի վերջակէտ, որ է այս (:) և սա դնի ՚ի վասնձան կատարեալ բանից վերջացելոց. յորոց հասարակօրէն գլխագրով, կի՛ք երկաթադրով սկսանի այլ բան: Աւահա երեքին սոքա յայանի երևին յառաջիկայ օրինակդ:

* Արք վերաւորին ՚ի պատերազմի աստ մերում, դէղնոցա ասպաշխարուն է. զոր դնեն ՚ի վերայ վերաց խրեանց, և ողջանան. — ՏՃԲ. Ճ. Ը. Է:

Արդ հկատել արժան է, զի յորժամ բազում անունք կի՛ք բայք աւելի բան զերկուս անմիջապէս շարայարին բը հետ միմեանոյ, եթէ նախընթաց հոցին դիցի առանց շարկապիս և, հասարակօրէն դնի ՚ի միջի ստորակէտ կի՛ք դոնէ բուժ. փ, * Խորամանկ, մեքենաւոր և արուեստական է ախոյանան մեր. բայց զէն հորա տկարագոյն է բան զմերն. — ՏՃԲ. Է:

Ասայի՛ աւելի քան զերկուս. զի եթէ երկու միայն իցեն, ոչ է հարկաւոր դնել զստորակէտ, այլ՝ օչինչ, և կի՛ք առ առաւելն՝ զբուժ. փ, * Խաղային գնային այնուհետև ՚ի վերայ պահակին հանաց, զոր ուրէն բանո՛ք պարտիք ատուուն քանդէին զպահակն. — Էդէն. Գ: * Ա՛րք իցէ զի եւ ից ՚ի թանձրահանդազ ձանձրալի մարմնոցս. — Էդէն. Ը:

Իսկ եթէ շարկապաւս և յարեցին, թէ երկու իցեն և թէ աւելի, ոչ է հարկ դնել զստորակէտ, այլ՝ կի՛ք զբուժ, և կի՛ք զոչինչ. փ, * Արկնէր և երեքինէր զանաւատ երդումն. — Էդէն. Գ: * Ա՛յ՛ք գնացից և վարուց և իրաց՝ ՚ի չափու պարտ է գալ և ոչ խտորել՝ ոչ յաջ և ոչ յահել. — Էդ. ԷրԳ:

Այլ եթէ յայտիսի շարայարեալ շարկապաւոր բաւող յարեցին այլ բառք իբր բացյայտիչք, կի՛ք իբր յատկացուցիչք, կի՛ք իբր օձականի, կի՛ք իբր խնդիրք նա, յայնժամ դնի ստորակէտ, կի՛ք բուժ. փ, * Յարգեն զթշուառուն, և պարսաւեն զյաջողուածս. ծաղր առնեն զանուն բախ-

տի, և զփառաւորուն այգանեն յոյժ. սիրեն զանշքուն ճանդերձից, և յարգեն զանարգն քան զպատուականս. գավեն զմահ, և պարտուեն զկեանս. — էղիշ. Է:

Եւ ևս արժան է նկատել զի ՚ի բանս յորժամ յարին զինչ և իցէ շողկապք, պարտ է ըն պահանջելոյ շողկապման բառից և բանից դնել զկէտ. որոց զօրինականկարես գտանել կարգաւ յառաջին մասին. գլ. Է:

Ըրդ՝ ոպ ճարկէ քերթողին ՚ի շարադրերն ինչ՝ ՚ի կիր առնուլ զայստիկ կէտս ըն յարմարուէ տեղւոյն սոյնպ ևս ճարկ է ընթերցողին կմ խօսող ին կշուել զի բաքանչիւր անգամ և զպարբերուի խօսից, և տրոհմամբ բանից ՚ի ձեռն շնչառուէ արտասանել. ՚ի ստորակէտս՝ զսոնարհումն ձայնին կախ թողլով իբր կատարելի. ՚ի միջակէտս՝ զձայնն հատանելով իբր ըն խիբ կորել. և ՚ի վերջակէտս՝ զձայնն և զբանս վերջացուցանելով իբր ամենեին աւարտեալ:

Գտանին դարձել՝ և այլ երկու տեսակ ք զծից, որք երբեմն ՚ի գործ ածին ՚ի շարադրութիւս. որոց մինն ասի, քարէնթաղիլ. կմ քիւ-գիծ. և է այս. ( ). և սա ՚ի մշջ բանի զմասնաւոր բան ինչ և կմ բառ պարագրէ. մինչև առնց ընթեռնելոյ զայն, ամբողջ մնալ իմացուածոյ միւս բանին, յորոյ միջի զետեղեալ կայ. կք, * (Նոցուք՝ (թէ ասորժէք) նախ զօրէնս մյ ՚ի ձեռն մեր, և ընթերցուք. — լմբ. ասէն: Ուր ասա այս բան՝ բէ փորձէ՛ս՝ որոշել է փազազծիւ, առնց որոյ կարէ իմացուած միւս բանին մնալ ամբողջ. որքոն, առցուք նախ զօրէնս մյ ՚ի ձեռն մեր, և ընթերցուք:

Երկրորդն ասի ենթամնայ. և է այս՝. և սա զերկուս տարակաց վանկս միոյ բառի յարէ ՚ի մի: Եւ այս յայնժամ լինի, յորժամ մի վանկ բառին է ՚ի վերջն նախընթաց տողին, և միմն ՚ի սկիզբն յաջորդ տողին. ոպ է տեսանել ՚ի սոսին. * Որ յուսով մեղանչէ, անոյս կորնչի. — արգ. Է. դէք. 5: * Ըւելորդ է ՚ի վերայ սորին երկրորդել. այլ միայն զմերս զարտուղի և անհամեմատ սոցա ընթացս այսուհետև փոքր ինչ քննել. — լմբ. պար:

Ըլ նկատել պարտ է, զի մի վանկ քն թիւր անջատեցին ՚ի վերջս տողից, այլ ըն պահանջման փաղառուէ. ուստի և այնպիսի վանկ ք՝ որք բաղաձայնիւ սկսանին, յան-

ջատիւն՝ բաղաձայն հօց ոչ է դնել ի ՚ի վերջն տող ից, այլ ՚ի սկիզբն յաջորդ տողին. Այլ թխր է այս անջատումն՝ թագաւորել տե-սի. գնա-ցար. երկ-եաւ. անկ-իւն. լաու-ի. փառակ-ցին. ևն. Այլ պարտ է դնել այսպի, թագաւորել կի՞ թագաւորել. տե-սի. գնա-ցար. եր-կեաւ. ան-կիւն. լաու-ի. փառակ-ցին. ևն. Այսպի ևս յայնպիսի բառս՝ յորս տառն իբրև վելվ հնչէ, ոչ է պարտ անջատել այսպի՝ ստեղծ-ուած. պատ-ուել. ՚ի նախան ձուէ. լու-ւանալ. ևն. այլ՝ այսպի. ստեղծ-ուած. պա-տուել. ՚ի նախանձ-ուէ. լուա-նալ. ևն.

Այլ էթէ երկու ձայնաւորք մի զկնի միոյ դիպեցին պարտ է զմին ՚ի վերջ նախընթաց տողին դնել և զմիւսն ՚ի սկիզբն յաջորդ տողին. զի, բաղա-ամ մարի-ամ. մի-այն. գարբի-էլ. էմմանու-էլ ասնէ-ին. լնու-ին. սիմէ-ոփն. է-ակ. կայ-ար. մնւ. յար. բայ-ից. քոյ-ին. գոյ-իք. ևն.

Արբա էթէ զկնի ունիցին զայլ վանկ, այլազգ ևս բա-ժանին. որդան, բաղա-մայ. մարիա մու. գարբի-էլ-ին. է-ական. միայ-նակ. ևն.

Աւ ևս յայնպիսի բառս՝ յորս էր տառն զօրութ է ե-դեալ, յանջատելն զայն՝ էլն իբր ՚ի բզմն դնին երգործութ. զի, փը-տուի. դը-նել. զը-նել. ըս-կսանիլ. ըդ-նա. ևն.

Այլ գիտելի է, զի բառք բարդելի կի՞ բաղադրելի քանոյ միջանկէլ տառի՝ այլազգ անջատին. ի սկիզբնաւորութ պարզիցն՝ յորոց զողին, էթէ և ձայնաւոր տառի՞ սկսեցին. զի, ուրախ-արար. դժուար-իմաց. պար-առուի. բաց-որոշել. դեր-անուն. ապ-երախտ. ևն. Այլ որք միջանկէլ տառի՞ բարդին, սկզբնաւորութ բաղաձայնից անջատին. զի, ձառ-բանել. կենա-գործել. ևն.

Այն նշանագրուել:

՚ի բարբառս մեր կան նշանք ինչ, որովք լատկուիք հնչմանց տառ իցն որոշին ՚ի ձեռն արուեստի առողանուէ լու ռըրակին. լու հազագին՝ և լու ամանակին. և են եօթն, ոտն, որ է այս՝. ոտ-ը որ է այս օ. ըտ, որ է այս՝. քո-թ, որ է այս՝. շէշ, որ է այս՝. էրէ-թ, որ է այս. պարոյն, որ է այս՝. լնու որս դասի և ուրուէն, որ նման է պարոյնի և կոչի ևս երբեմն պարոյն, որ և է այս՝.

Մորա անուանին ևս՝ ստկանշան. սղանշան. թաւանը-
 շան. բթանշան. շեշտանշան. երկարանշան. պարոյկանշան.
 և ոլորակաձև: զորոց եթէ կամիս տեղեկահալ տես ի քե-
 րականուէ հօր մերոյ ամենապատիւ մխիթարայ արքայի,
 նաև ՚ի հին քերականուէրո Վայց քանդի սք ՚ի գործ ա-
 ծին նա և ՚ի շարագրուէս՝ առ ՚ի կարգաւ զետեղել և ո-
 րոշել զբառս և զեղանակ բանից, լի այդմ ունիմք աստ խօ-
 սել զսոցանէ, ՚ի բայ թողել զսոսկն և զսուղն, զի սքին
 ՚ի չափմուհա ոտից միայն, են պիտահացու:

Թաւն ՚ի գործ ածի ՚ի գրուածս ՚ի վերայ -իանք
 միայն, յորժամ -իան իբրև ձէձ հնէ՛ զինի ձայնաւոր տա-
 ուիցս՝ ՚ի և ո. օք, Վնիւ. թիւ. անտճօք. թուց. շխտճած.
 պատուէլ. ևն: Վակ եթէ զինի այլոց տառից յարելով հըն-
 շեսցէ իբր ձէձ, ոչ երևի հարկաւոր ներգործու թք զնել
 զթաւ. զի յոյժիմ ինքնին յայտէ զհնչումն իւր. օք, Վաւ.
 կանխաւ. մահաւանդ. աւետիք. դաւիթ. եւայ. դեւ. սիրե-
 ւոյ. մատարւոյ. հոգւով. բարւոք. ևն:

Բուժն դնի հախ՝ ՚ի վերայ թուական անուանց դա-
 սականաց, յորժամ վային իբր մակբոյ. և կի՞ յորժամ ու-
 նիցին զյօդ առանց լինելոյ խնդիր բայի, և կի՞ անական.
 օք, * Սորհեաւ եմք նոյնպէս ծառայել քեզ միամտութե-
 եթէ հաստատեսցես առ մեզ դաշամբք զերևաս զայստակ. —
 — ին՝ չլիշել զյանցահա մեր ... երէրորդ՝ զի դարձուս-
 ցես մեզ զիմ՝ ժառանգուէր մեր ... երէրորդ՝ հարել թա-
 փել զմեզ ՚ի կայսերէ. — Խոր. 4. 48:

Երկրորդ՝ դնի բութ ՚ի վր շաղկապիցս՝ այլ դար-
 ձեալ. արդ. և արդ. իակ արդ. այլ արդ, ևն. օք, * Աջ ե-
 թէ զիմ ինչ՝ զոր խորհեսցի մարդ՝ առնել կարող է, այլ՝
 զորս թողացուցանէ ան. — Գորհ հորդ. Է: * Վարձել՝ ե-
 թէ ՚ի հաւ ելեալ որ լի ամեհի ալ իս կամիցի ձահապար-
 հորդել. — Իմ. 4. 4: * Աւ արդ՝ հայեաց յերկինս ՚ի
 վեր նոլ մարդ, և յերկիր ՚ի խոնարհ. — Խոր. 2. 4: Ե. յորդ:

Երրորդ՝ դնի բութ ՚ի վր դրադէմ բանից՝ ՚ի լինելն
 հեռի դիմաւոր բային. մերթ ևս ՚ի մօտ լինելն. օք, * Վրդ՝
 էր վասն զկերպարանս ծառայուէն թողեալ դատաւոր և
 քննիչ հախ օրհնադրին. — Խոր. 4. 5: Է: * Օրուար-

Թագին, դիմօք և համեատ բար խք յառաջ մատուցեալ՝ տա-
յին պատասխանի Թագաւորին. — Էղէշ: Է:

Սոյնպէս ևս եթէ, դրադէմն յետադասեալ իցէ, պարտ
է դնել զբուժի վերջը հախը Թաց բանին. Թէպէտ յոյս-
պիսիս երբեմն ստորակէտ ևս դնի զք, * Արդեօք մտնցի
խրախձանուի խորանին լուսոյ՝ քե առաջնորդել. — Կար-
ի Էմն. Էն: * Օհոյա և ևս հանդերձ հնչմամբ բարբա-
ռիմ՝ ի դիպուածոյ աստի վտանգել. — յովհ. Էմն. 3:

Չորրորդ՝ բուժն դնի երբեմն ի վր արպիսի բառից
ևս, յորս կարէր դնիլ ստորակէտ. զք, * Ար խոնարհի խո-
նարհեցուցանէ զդեւ. և որ ոչ խոնարհի խոնարհի ի դե-
ւաց. — Լմէ. ի Բէն. սող. Ծիպ: * Սի որ՝ որ չար իցէ՝
յուսացի անպարտ լինել. — յովհ. Էմն. 6:

Եւ շան դնի նախ՝ ի վերջ հրամայական բայից. զք,
* Արձանացիր ի յոյն, մինչդեռ ժամանակս ի ձեռս է.
մատիր առ արքայն ահաւոր, մինչդեռ ի շնորհացն յաթոռ-
է. հաւատն գտանել շնորհս ի դէպ ժամանակի օգնա-
կանուէ. — Լմէ. ոչի:

Աւել եթէ հրամայակն բայն ունիցի յառաջ քան զինքն
զայնպիսի բառ, ի որում ի միասին վարի, յայնժամ դնե-
լի է շեշտն ի վերայ հախնԹաց բառին. զք, * Յիմ ի-
րաց չարաց ի բնց կացէք. — Է. Է. 16: * Բնջ ի-
մա զբանն, եթէ չգոյ պլ չար ք զայն. — Է. Է. * Վուք
բնուհ հարէք և ան լիցի գործակից. — Լմէ. պո:

Աւ ևս՝ եթէ հրամայականն ունիցի նախ քան զինքն
զարգելական մասնիկս՝ Բ, թէ առ ընթեր՝ և թէ հեռի,
յոյնժմ զ շեշտն պարտ է դնել միայն ի վերայ արգելակն
մասնական. զք, * Յիմաստուի քո մի հպարտանար ... մի լի-
նիր իմաստուն, յաչս անձին քո. — Է. Է. 4: 5:

Արբեմն ևս վասն զգուշուէ՝ դնի շեշտ ի վերջ ան-
ուանց ինչ, որք էական բայիւ վարին, կի՞ որք էական բայի
ուղղական կի՞ սեռական խնդիր լինին. զք, * Աստուհ եմ
ի ձեղ օրամբ. — Է. Է. 4: 4: * Աւել է անզուակուի
հանդերձ քաջուք. — Էմն. 7: 1: * Իմաստանց է վե-
րակացու լինելն. — Էմն. 7: 59:

Արբորդ՝ դնի շեշտ ի վերայ առաջնոյ վանկի ի կո-

չակահն ւնուաճա, յորժամ առանձինն վարին զի թէպէտ
 'ի մեր լեզու ամ բառք 'ի վերջին վանկն շեշտին, բայց
 'ի կոչակահն՝ յառաջինն. զի, * Յուդա՝ համբուրելով մո-
 նես զորդի մարդոյ. — զԽԷ. ԻԲ. 48: * Արդեակ զօրհնս իմ
 մի մոռանար. — ԽԷ. Գ. 1:

Ըսացի յորժամ առանձինն վարին. զի եթէ կրկնե-
 ցին, շեշտն ին հաճուէ դնի. Երբեմն 'ի վերջին վանկն.
 զի, * Սողոն՝ սողոն գեղեցիկս բարբառեցար՝ ոչ երանել
 զբարեբախտուի մարդոյ մինչև ցվախճանս. — ԽԷ. 12:

Իսկ երբեմն յառաջին վանկն. զի, * Վանիէլ դանի-
 էլ արի առ զճաշդ. — ԽԷ. ԺԳ. 36:

Եւ եւ եթէ կոչական անուանք վարեցին մասնկամբքս
 ո՛ր և ո՛ւր, ին որում եւն կոչականակերտք, շեշտն դնի 'ի վր
 այնց մասնկանց. զի, * Վմանօղ եղերուք ո՛ հովիւք առա-
 ջին հովուացն արդարոց. — ԾԺԲ. Ժ:

Իսկ եթէ կոչական անունն զկնի կի՞ առաջի իւր ու-
 նիցի զայլ անուն, կի՞ զըրբանուն, ին. շեշտն դնի 'ի վեր-
 ջին վանկն նախընթացին. զի, * Սիմոն յովնանու՝ սիրես զիս
 առաւել ք զդոս. — յԽԷ. ԻԿ. 15: * Սաղեւն 'ի յիս զոյս
 քառուէ արքայ երկնաւոր. — ԽԷ. Ի ԲԿԿ. ԺԲ:

Եւ եւ եթէ կոչականքն միոյ՝ իցեն բազումք առան-
 ձինն առանձինն, շեշտն դնի 'ի վերջին վանկն. զի, * Տուիչ
 պարգևաց, ինքնաբուն բարի ... փառաւորեալ անքնին
 աննդ. ահարկու. սոսկալ ի. հզօր. սաստիկ. առաւանել ի. ան-
 մելձեհալ ի. արքմբունել ի. ին. — ԽԷ. Գ:

Երբ՝ դնի շեշտ երբեմն 'ի վր ոմանց բացասական և
 ստորասական մակբայից. և 'ի վր բառիս շե՛տ. մերթ ևս 'ի
 վր բառիցս՝ Խ. ԳԿ. Խ. յորժամ վարին էական բայիւ. զի,
 * Ա՛ջ նախանձի խաւար ին աղ ջամուղ ջ. — ԾԺԲ. Բ: * Ա՛-
 մէն ասեմ ձեզ, թէ ոչ գիտեմ զձեզ. — ԾԿԿ. ԻԷ. 12: * Ղիք
 ակնառուի առաջի ւյց. — Կողո. Գ. 25:

Երբեմն եւ մարթ է դնել շեշտ փխնկ ոլորակի 'ի վր
 հարցական բառից՝ ին պահանջման տեղւոյն. զի, * Փու-
 թացաւ ուսանել թէ քանի իցեն պարագլուխք քաջ նա-
 հատակացն ... զինչ անուանք իւրաքանչիւր համհազար
 բացն իցեն ... ո՛րք 'ի խոցանէ յերկբայս կայցէ. և կի՞ ո՛

որ զանձն 'ի մահ դնելով՝ գուն գործիցէ. — էշ էլէ՛ր

Սոյ՛ն է և 'ի բառոյ. դէ՛ծ, գոնէ, և գոնեայ. փք, * Աչ եմ արժանի գոնէ զհովանին պետրոսի տեսանելի թող թէ զնա խոյ գլխովին. — սուրբ. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Արկարն 'ի գործ ածի 'ի բանս հեզնականս ողբականս, ցաւակցականս, զարմացականս. ևն. փք, * Ան՛ որ քակելի զտաճարն, և զերիս աւուրս շինելի զնա, ապրեցն զքեզ. — Տար. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Այլ յայտիտիս՝ հնարէ ևս փիմնկ երկարի դնել շէշտ, մերթ ևս պարոյկ, և կմ ոչինչ, ին առողանելոյ բանին

Պարոյկն ևս դնի յայնպիսի բանս՝ ին որում յայտնէ ըզկիրս հոգւոյն. ուրի են այն բանք՝ որք հարակորէն 'ի ձեռն միջարկուեց առաջի դնին. զորոց զօրինական կարես տեսանել յառաջին մասին. 4. 5. 6.

Աւորակն որ նմանուի ինչ ունի ի պարոյկին, մանաւանդ թէ՛ երբեմն պարոյկ ևս կոչի, դնի 'Ախ' 'ի վր հարցական մակբայից. փք, * Օր՛ բնաւ պիտոյ են մեզ անցաւ որ կեանքս. — էշ էլ էլ՛ն

Արկարդ՝ դնի 'ի վերայ հարցական անուանց. զորոց զօրինական տես 'ի 4. 5. 6.

Արարդ դնի 'ի հարցական բանս 'ի վր այն բառի, որով հարցումն յայտնի. փք, * Արկայնամի՛ս միտն լինիցի առ նս. — զար. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Սոյնպէս ևս եթէ 'ի հարցական բանս դիցի մակբայ երկբայական փիմնկ հարցականի, որբակն դնի 'ի վերայ այն բառի, որով 'ի մեջ բերի հարցումն. և ոչ 'ի վերայ մակբային. փք, * Արթե տկարանայցէ՛ առ 'ի յոյ բան. — ծնն. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Մյլ գիտե՛լի է, զի բոլոր անգամ 'ի տեղի ոլորակին դնի պարոյկ. և 'ի տեղի պարոյկին՝ ոլորակ. և երբեմն ևս 'ի տեղի երկարին՝ ոլորակ, կի՛ պարոյկ. ևս և շեշտ. և 'ի տեղի ոլորակին կի՛ պարոյկին՝ երկար, ըստ առողանելոյ ըզբանան, որպէս և յիշեցաք 'ի վերոյ:

Ս ասն պարտադրութիւն:

Գտանին և այլ չորս գիծք, որք կոչին տեսակք պատուհադրութիւն. որոց առաջինն ասի սի-ն. և է այս, և սա միայն փոխան այբի դնի 'ի մէջ միոյ բառի. ոչ 'ի սկզբան և ոչ 'ի վերջոյ, այլ 'ի միջի զի, քոյք. ամէնէմ: ճշակեմ: բովով դիւեմ: ևն: Մյլ զայս չէ պարտ յաճատել, բայց եթէ հալոս ստիպեցէ 'ի կարգել զտողս բանից:

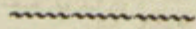
Երկրորդն ասի երկորեմ. և է այս, և սա դնի նախ 'ի վերայ բառի փոխան ձայնաւոր տառի եղելոյ 'ի մէջ բառին. զի, խ'ն' բհուի. ս'վ' բեալ. ևն: Մյլ բարոք ևս է յայտիտի տեղիս բնաւ ոչ առնուլ 'ի կիր զայս նշան: Գնի երկրորդ 'ի վերջ կիսատ բառից ինչ, զորս հարկիցէ ընթերցողին խմանալ. զի, զուկ'. յովհ'. լամբ'. ևն. զի զուկաս. յովհանէս. լամբրունացի. ևն:

Երրորդն ասի քար, որ և պատիւ կոչի, երբեմն ևս քաշ. և է այս, և սա դնի 'ի վերայ բառի՝ երբեմն փոխան ձայնաւոր և բազաձայն տառից ինչ այնք բառի. զի, ան. ան: եհմ. իել. երդ. շրդ. մի. խրդ. ժմկ. փխկ. ևն: Իսկ երբեմն փոխան ձայնաւոր տառից միայն մանաւանդ փոխանակ այբի. զի, քհն. պնն. սհն. սհ. բհմ. պրն. խնրհուի. ժղրդ. ևն:

Չորրորդն ասի նշանագիր. որ դնի փոխանակ միոյամբողջ բառի. որպիսի են ստիւն:

իմ,	այսինքն.	ըս,	ըստ.	կի՛.	կամ.
զի,	զոր օրինակ.	ըմ,	ըստոյնմ:	ք,	քան.
ըն,	ընդ.	ևն,	և այլն.	ոն,	այսպէս ևն:

Մյսչափ ինչ շատ լիցի առ 'ի յուսումն ուղիղ խօսելոյ ը մարդիկ և անսխալ շարադրելոյ:

Համառօտութիւնք երբականուէր:

Յորում առաջի դնին սահմանք և բաժանմունք և պարագայք մասանց բանի. և կանոնք համաձայնութեան հոյա ընդ միմեանս:

ԳԼՈՒԽ Ե

Թե՛ դէ՛հ է իցէ իբրե՛րսն, և ոյ՛ իցէն գլխորո՛ր ուսնէ լէ՛ք ՚ի նմա:

Քերականութիւն է արուեստ ուղիղ խօսելոյ և անսխալ շարադրելոյ:

Գլխաւոր ուսանելիք ՚ի քերականութեան չորք. գիր. վաճի, բառ, և բան:

Գիրն է գիրն ինչ նշանկից տառի լակ տառն է հնչումն ինչ յողելի և հեղելի. զի յողի լէ սյլում հնչման, և հեղելի լէ նմա հնչէ զբաղարեւալ ձայն:

Սանկն է ձայն ինչ, որ միով հնչմամբ ելանէ լէ բերան մարդոյ՝ բաղկացուի ձայնաւոր և բաղաձայն տառից. որդոն, * մա. զէն. ևն:

Բառն է ձայն նշանակաւ. իմ պնայիսի ձայն, որ կարգեալ է ՚ի նշանակել ինչ Եւ բաժանի յուրն ազգս որք են՝ անուն, դերանուն, բայ, լուսնելութի, նախադրութի, մակբայ, շաղկապ, և միջարկութի:

Բանն է շարամանութի բառից՝ յայտնող տրամախոհութեան մտաց: Եւ է կրկին. կատարեալ և անկատար:

Կատարեալն է, որ անթերի յայտնէ զդատմունս մտաց. իմ, * թագաւոր արդար կանգնէ զաշխարհ: —

Իսկ անկատարն է, որ տայ զսկզբնաւորութի իմանալոյ զդատմունս մտաց, բայց ոչ աւարտէ. իմ, * եթէ անսայցես. — յոր եթէ յարեսցի բայ ինչ, կատարի. իմ, * եթէ արսայցես, աղերսեմ: —

Մասունք բանի են ուրն ազգ բառից. անուն, դերանուն, բայ, լուսնելութի, նախադրութի, մակբայ, շաղկապ, և միջարկութի:

Յոթերորդ փոփոխութիւն

Ընտանիքի և մասն բանի, որով իրն յորջորջի ինչ և այն պիտի բառ, որով իրն ասի այս ինչ: Կի՞մ որ զէութի իրին սը-
շանակէ. ի՞նչ, * ծառ. լոյս. երկիւղ. չար. ևն:

Ընտանիքի բաժանի յերկուս, ՚ի գոյական և յածական. Գոյական անունն է, որ ինքնին վարի ՚ի բանս, և նշնկէ զիրս հականս, կի՞մ իբր հականս. ի՞նչ, * մարդ. հաց. սեր. օրհնութի. ևն: Եւ բաժանի, ՚ի յատուկ, ՚ի հաւաքական, և ՚ի յընդանուր:

Յատուկն է, որ կարգեալ է՝ զմիջէ միայն ասիւլ ի՞նչ, * մովսէս. սիւն. ինչ. ևն:

Հաւաքականն է, որ զհաւաքեալ իրս իբրև զմի նշանակէ. ի՞նչ, * գունդ. ժողով. շէղջ. ևն:

Ընդհանուրն է, որ զհասարակ ինչ բազմաց նշանակէ. ի՞նչ, * ծաղիկ. գլուխ. բարութի. ևն:

Ըծական անունն է որ ինքնին ոչ վարի ՚ի բանս, այլ պահանջէ յարիլ ՚ի գոյականս՝ իբր յայտնիչ որպիսուն նոյն. ի՞նչ, քաղցր. դառն. բազում. սակաւ. մեծ. փոքր. անզգամ. արդար. ևն. որք յարեալով ՚ի գոյականս վարին. որդոն, * քաղցր ջուր. դառն պտուղ. բազում աշխատանք. սակաւ ժամանակ. ևն:

Ըյլ սոքա բազում անգամ զօրութի ունին զգոյականան. ի՞նչ, * մեծն ՚ի փոքուն, ճանաչի. — ինչ մեծ իրն ՚ի փոքու իրի. * անզգամն անգոռնէ զխրատ հօր. — ինչ այր ամբողջ գամ: * աղբիւր կենաց յոյ՛ք՝ բերան արդարոյ. — ինչ բերան առն արդարոյ:

Ըծական անունն բաժանի յերիս, ՚ի դրական, ՚ի բազդատական և ՚ի գերադրական:

Ըրականն է, որ ցուցանէ զորպիսուն կի՞մ զորքանութի իրին պարզապէս՝ առնց ճոխացուցանելոյ. կի՞մ նուազեցուցանելոյ. ի՞նչ, * բարձր. խոնարհ. աղտեղի. պայծառ. սուրբ. մաքուր. վեհ. զօրաւոր. ևն:

Ընդդատականն է, որ բազդատելով զմի իր ինչ այլում իրի՝ ցուցանէ զորպիսուն նորին առաւելեալ կի՞մ նուազելի քան զմիւսոյն. ի՞նչ, * բարձրագոյն. խոնարհագոյն. ևն. կի՞մ, * ևս աղտեղի. ևս պայծառ. ևն:

Պերագրականն է, որ ցուցանէ զորպիսուի իրին յոյժ առաւելեալ՝ կի՞ յոյժ հոճաղեալ քան զայլոցն. զի, * ամերասուրբ, ամենամաքուր. ևն: կի՞, * ևս վեհագոյն, ևս զօրաւորագոյն. ևն:

Յողովոս պարգայից անուան

Պարագայք անուանց են այնք, որք յանուանս մտածին՝ իբր հեռուումն որպիսուի հոցա, և են վեց, սեռ, ձև, տեսակ, թիւ, հոլով, և հոլովումն:

Սեռք անուանց են որոշմունք գոյական անուանց ինչն անակեւոր հոցա զսերս իրաց: Աւ են չորս, արական, իգական, հասարակ, և չէզոքական:

Արականն է, որ նշանակէ զարու. զի, * գրիգոր. արգար. հայր. քեռի. ցուր. քաղ. ևն:

Իգականն է, որ նշանակէ զէգ. զի, * եսթեր. հեղինէ. մայր. հանի. կով. մաքի. ևն:

Հասարակն է, որ միով ձայնիւ նշանակէ զարու և զէգ. զի, * զուակ. կորիւն. ձի. արջ. ևն:

Չէզոքականն է, որոց նշանակեալն ոչ արու է, և ոչ էգ. զի, * հուր. այգի. մատն. մեծուի. ևն:

Չէք անուանց են որպիսուիք նոցա՝ ի պարզուի, ի բարդուի և ի բազադրուի: Ուստի և անուանք ինչն ձևոյն երեք են. պարզ, բարդ, և բազադրեալ:

Պարզ անունն է, որ ոչ է զօղեալ ինչն այլում նշանական բառի, այլ՝ կայ յինքեան միայնակ. զի, * լոյս. բարի. գօտի. բան. լի. ձեռն. աղօթք. արիւն. ևն:

Իբարդն է, որ յերկուց նշանական բառից զօղեալ է ՚ի մի անուն, զի, * լուսատու. բարեկրօն. զօտէմարտ. բանիբուն. լիուլի. ևն:

Ինք բարդս դասին և քանի մի անուանք, որք յերկուց բառից զօղին ՚ի մի անուն, և կոչին յարարարդք. զի, * երեքտասանամեայ. հրաղինապետ. ևն:

Իազադրեալն է, որ յառաջոց զօղեալ ունի զաննշան մասնիկ ինչ. զի, * անձառ. ապերախտ. տգեղ. համաձայն. տարադէպ. ևն:

Տեսակք անուանց են որպիսուիք նոց ինչն նախնական և

ըն ածանցական նշանակուէր։ Ուստի և անուանք երկու են ըն տեսակին։ նախագաղափար, և ածանցական՝ Վախագաղափար՝ կի՞մ նախատիպ անունն է, որ կայ յառաջին նշանակուէ իւրում, կի՞մ յայնմ որպիսուն, զոր ինքնին նշանակէ. *ի՞ք, * աւանդ. բան. հուր. հող. կոյս. միապետ. ևն.*

Ըն ածանցական անունն է նոյն նախատիպ անունն ՚ի ձեռն ածանցակերտ անշան մասնկանց ՚ի վերջոյ յարեւոյց կերպաւորեւ, և ածել յոյլ իմն եղանակ նշանակուէ. *ի՞ք, * աւանդուի. բանաւոր. հրոյին. հողեղէն. կուսանոց. միապետակուն. ևն.*

Ոմանք յայսպիսի անուանց երբեմն ՚ի կրկին մասնկանց ածանցին, և կոչին կրկնաածանցական. *ի՞ք, * Թագաւորական. ազգականուի. ևն.*

Թիւք անուանց են միուի և բաղմաւորուի նշանակուէ անուանոց ըն ձայնին Նւ են երկու. եղական, և յոգնական. կի՞մ միաւորական, և բաղմաւորական. Նշականն է, որ ըն ձայնն զմի իր նշանակէ. *ի՞ք, * սեղան. բեռն. ատամն. ևն.* Իսկ յոգնականն է, որ ըն ձայնին զբաղումն նշանակէ. *ի՞ք, * սեղանք. բեռինք. ատամնք. ևն.*

Հորով անուանց է պէսպէս փոփոխումն մի և նոյն անուան ՚ի սկիզբն, կի՞մ ՚ի վերջն, և կի՞մ յ' ըրեսին միանգամայն և է տասն. ուղղական. *որդոն, գործ. սեռական. որդուն գործոյ. ևն.*

Հորովմանք անուանց են պէսպիսուիք վերջաւորուեց սեռական և գործիական հորովից, և են քսան. չորեքասանքն հասարակ, իսկ վեցքն յատուկ

Ըստ այսոցիկ վերոյեղեալ վեց պարագայիցդ՝ բառս հողով է անուն գոյական. ըն սեռին՝ չէզոքական. ըն ձեռն պարզ. ըն տեսակին՝ նախատիպ. ըն Թոճոյն՝ եղական. ըստ հորովին՝ գործիական. և ըն հորովմանն՝ հորովի ուղ գետ, գետոյ, գետով։

Վարձեալ բառս զլուստիւն է ածական անուն գրական. ըն սեռին հասարակ, կի՞մ անեռ. ըն ձեռն՝ բարդ. ըն տեսակին՝ նախատիպ. ըն Թոճոյն՝ յոգնական. ըն հորովին՝ հայցական. և ըն հորովմանն՝ նախդրիւ և եթ հորովի

Յառա՛գս տէրութեանս

Պերանունն է մասն բանի, որ փոխանակ անուան դնի
և առ որոշեալ դէմն վերաբերիւ Ս: Բաժանի 'ի Հինգ
տեսակս. որք են, էական, ստացական, ցուցական, յարաբե-
րական, և դիմորոշական

Իականն է, որ գոյականապէս ՚շանակէ զդէմն իրին.
ոպի են, սորա. * ես. դու. ինքն. իւր. իւրեանս

Ստացականն է, որ ածականապէս ՚շանակէ զիմն ո-
րոշեալ դիմաց. ոպի են սք. * իմ. քո. մեր. ձեր. իւր. իւրոյ:

Ցուցականն է, որ յանդիման ցուցանէ զի՞նչ յերրորդ
դէմն ըն կարգի. որպիսի են սորա. * սա. դա. նա. այս.
այդ. այն. սոյն. դոյն. նոյն:

Յարաբերականն է, որ զօրութե՛ յառաջ բերեալ 'ի բա-
նի զնախընթաց կի՛ք զյաջորդ բառն՝ դնի 'ի տեղի նորա.
Ե՛ր հոլով և պահանջեսցէ բանն. և է բառս՝ որ:

Դիմորոշականք են երեքին տառքս այսորիկ՝ * դ. ն.
որք երբ յորք են չ յարելով 'ի մասուհա բանի՝ որոշեն ըզ-
դէմն նոցա:

Յառա՛գս պարագայից տէրութեանս

Պարագայք դերանուանց են Հինգ. տեսակ, դէմք,
Թիւ, հոլով և հոլովումն

Տեսակք՝ դերանուանց են երկու, որպէս և անուանցն,
Նախատիպ՝ և ածանցական

Նախատիպք են սորին. * իմ. քոյ. մեր. ձեր. իւր.
ինքն. նա.

Իսկ ածանցականք են սորին. * մերային. քոյին. ձե-
րոյին. իւրական. ինքնաւոր. ինքնուի. նա.

Դէմք դերանուանց են յայտարարութիւ որոշեալ ան-
ձանց. և են երեք. առաջին, երկրորդ, և երրորդ:

Առաջին դէմքն է այն յորմէ է բանն. փ, ես. Արկ-
րորդ դէմքն է այն, առ որ է բանն. փ, դու. Արդ դէմքն
է այն, զորմէ է բանն. փ, նա. ինքն

Առ երրորդ դէմն վերաբերին և դէմք այլոց դերան-
ուանց, Թէ ստացականաց և Թէ ցուցականաց. Թէպէտ 'ի
մէջ նոցա ևս գտանի կարգ դիմաց. զի ոմանք նկատին ըն

առաջին դիմաց, որպէս՝ իմ մեր. ևն. ոմանք լն երկրորդին, որպէս՝ քոյ, ձեր, ևն. և ոմանք լն երրորդին, որպէս՝ իւր, իւրային, ևն:

Թիւրք դերանուանց են երկու, եղական և յոգնական: Ազականն է՝ որ իբրև զմի իր դիմաւոր նշանակէ. փք, * ես. դու. մեր. ձեր. ևն:

Յոգնականն է՝ որ իբրև զբազում դիմաւորս նշնկէ. փք, մեք. դոք. մերք. ձերք. ևն:

Հսլով դերանուանց է պէսպէս փոփոխումն մի և նայն դերանուան յինքեան. փք, * դու, քո, քեզ, զքեզ ՚ի քէն, զքէն, բև, զբև, ՚ի քեզ, ով դու:

Հսլովմունք դերանուանց են պէսպիսո՛րք հսլովից նոցա. փք, * ես, իմ. դու, քո. նա, նորա. ևն:

Բայտ արտոյնի վերջեղեալ հինգ պարագայից՝ բառս ՚ն է՝ դերանուն ևական. լն տեսակին՝ նախատիպ. լն դիմին՝ վերաբերի առ առաջինն. լն թռոյն՝ եղական. լն հսլովին՝ գործիական. և լն հսլովմանն՝ հսլովի, ես, իմ, յինէն, ինև. ևն:

Պարձել բառս ՚ի ձերոց՝ է՝ դերանուն ստացական. լն տեսակին՝ նախտիպ. լն դիմին՝ կարգաւ երկրորդ. լն թռոյն՝ յոգնական. լն հսլովին բացառական. և լն հսլովմանն՝ հսլովի որպէս՝ իմ, իմոյ, յիմոց, ևն:

Յառաջ Էջի:

Բայն է մասն բանի, որ զառս կի՞ զկիրս, և կի՞ զլիւնելուն իրաց լն ժամանակաւ նշանակէ՝ լն որոշեալ դիմաց. փք, * հեղում. փոխիմ. գնամ. լինիմ. ևն:

Բայք բաժանին յերկուս, յեական և յառքական: Աականք են, որք նշանակեն զլինելուն իրին լն ժի՞լաւ և են չորեքին սոքա, եղանիմ. լինիմ. եմ. և գոր:

Իսկ առքականք են, որք նշանակեն զառել ինչ՝ կամ, կրել. ոպի են այլ նմ բայք. փք, * գրեմ. ջեռում. ձգիմ. ևն:

Յառաջ Կարգայից Էջի:

Պարագայք բայից են այնք, որք մտածին ՚ի վերայ բայից՝ իբք հետեւունք որպիսունք նոցա. և են ինն. սեռ,

ձև, տեսակ, թիւ, դէմք, ժամանակ, եղանակ, խոնարհմանք, և լծորդուիք:

Առք բայից են որոշմունք նոցա ին առից և ին կրից և են չորք. ներգործական, կրաւորական, հասարակ, և չգործական:

Ներգործականք են որք հշանակեն զներգործել իրին առ կրօղն. փ, * այրեմ. վատեմ. ևն:

Կրաւորականք են, որք հշանակեն զկրել իրին ՚ի ներգործողէ. փ, * այրիմ. վատիմ. ևն:

Հասարակք են, որք միով կրաւորական ձայնիւ մերթ հշանակեն զներգործել իրին առ այլ և մերթ զկրել իրին յայլմէ. փ, * տանիմ. ծնանիմ. ևն:

Չգործականք են, որք զներգործուի գործողին յինքնն ՚ի գործողն նշանակեն, և ոչ իբր ՚ի ներգործողէ առ կրօղ: Առ են կրկին ներգործակերպ, և կրաւորակերպ, կի՞ ձայնահրական:

Ներգործակերպ չգործականք են, որք ին ներգործական բայից խոնարհին. փ, * դիմեմ. գնամ. զբօսնում. ևն:

Չայնակրականք են, որք ին կրաւորական բայից խոնարհին. փ, * աշխատիմ. սնանիմ. փախչիմ. ևն:

Առք բայից են որոշմունք նոց ին պարզուէ, ին բարդուէ և ին բազադրուէ. և են երեք. պարզ, բարդ, և բազադրեալ:

Պարզն է, որ առանց բաղկացութե ին այլում բառի՞ զնշանակութի առից և կրից պարզապէս յայտ առնէ. փ, * բերեմ. կիզեմ. ևն:

Բարդն է, որ զօրեալ ին այլում նշանական բառի՞ զկրկին իմացուածս առից կի՞ կրից ՚ի մէջ բերէ. փ, * ընծայաբերեմ. բոցակիզեմ. ևն:

Բազադրեալն է, որ բաղկանայ բազադրական մասնկամբք. փ, * խոցութեմ. փապտուեմ. փռամերժեմ. փգիտանամ. ևն:

Տեսակք բայից են որպիսուիք նոցա՝ նկատեալք ըստ նախնական և ին ածանցական հշանակուէ իւրեանց, և են երկու. նախագաղփար, և անցողական:

Նախագաղփարք՝ կի՞ նախատիպք են, որք նշանա-

կեն, միայն զառս գործողին. օր, * յառնեմ: լամ. յերուամ: պատկառիմ. ևն:

Անցողականք են, որք ոչ միայն ղներգործուի առնողին, այլ և զգործել կրողին նշանակեն. օր, * յարուցանեմ: լացուցանեմ. յեցուցանեմ. պատկառեցուցանեմ: ևն:

Թիւք բայից մտածին իւ եղականուէ և իւ յոգնանկանուէ նոցա. և են երկու. եզական, և յոգնական:

Ազականն է, որ նշանակէ զմիակի գործողուի, կիմ կրելուի միոյ. օր, * վառեմ. վառիմ. ևն:

Յոգնականն է, որ նշանակէ զբաղում գործողութիւս, կիմ կրելուիս բազմաց. օր, * վառեմք. վառիմք. ևն:

Դէմք բայից են, որք ցուցանեն զգործողութեան լինել որոշել անձին. և են երեք. առաջին, երկրորդ, և երրորդ:

Առաջին դէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողութիւս այնր, յորմէ է բանն. օր, * տամ. ետու. ևն:

Երկրորդ դէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողութիւս այնր, առ որ է բանն. օր, * տաս. ետուր. ևն:

Երրորդ դէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողութիւս այնր, զորմէ է բանն. օր, * տայ. ետ. ևն:

Ճամանակք բայից են, որք ցուցանեն զառս կիմ ըզկիրս լինել յայս ինչ ժամանակի. և են երեք. ներկայ, անցեալ, և ապառնի

Անցեալն քառակի նկատի. օր իբր անկատար, իբր կատարեալ, իբր յարակատար, և իբր գերակատար. և իւ այսմ ժամանակք բայից ասին լինել վեց, ներկայ, անկատար, կատարեալ, յարակատար, գերակատար, և ապառնի)

Ազանակք բայից են պէսպիսի աստիճանք կիմ կերպք նըշանկելոյ նց զառս և զկիրս. և են չորք, սահմանական, հրամայական, ստորադասական, և աներևոյթ, կիմ անորոշ:

Առնարհմունք բայից են պէսպիսի փոփոխութիւնք մի և նոյն բայի ՚ի զանազան վերջաւորութիւս, և ՚ի դէմն, և ՚ի ժամանակս, թէ իւ եղականին, և թէ իւ յոգնականին. օր, * պահեմ; պահես, պահէ. պահեմք, պահէք, պահեն, պահեի պահեիր. ևն: Աւ սոքա այնչափ են, որչափ են փոփոխուիք մի և նոյն բայի:

Ածորդուիք բայից են պէսպիսուիք վերջաւորութեց

սահմանականի ներկային. և եւն չորք. Առաջինն յանգեալ
 'ի էճ. օր, գործեամ իրկորդն՝ 'ի ուճ. օր, աղամ ի բրորդն՝
 'ի ուճ. օր, [Թողում չորրորդն՝ 'ի էճ. օր, հաշտամ:

Ըստ վերոյդրեալ ինն պարագայիցդ՝ բառս այս ո՞ր-յո՞
 է բայ կանոնաւոր. ին սեռ ին՝ ներգործակերպ չեղբական.
 ին ձեռն՝ պարզ. ին տեսակին՝ նախատիպ. ին [Թուոյն՝ ե-
 ղական. ին դիմին՝ երրորդ. ին ժամանակին՝ անկատար. ին
 եզանակին՝ սահմանական. ին խոնարհմանն՝ խոնարհի ի
 երկրորդ լծորդուի՞ն՝ ուն ընթանամ, ընթացայ, ընթանայր:

Պարձեալ բառս պարբնօրին է բայ կանոնաւոր. ին
 սեռ ին՝ ներգործական. ին ձեռն՝ պարզ. ին տեսակին՝ ան-
 ցողական. ին [Թուոյն՝ յոգնական. ին դիմին՝ երրորդ. ըստ
 ժամանակին՝ կատարեալ. ին եղանակին՝ սահմանական. ին
 խոնարհմանն՝ խոնարհի ին առաջին լծորդուի՞ն՝ ուն մա-
 տուցանեմ, մատուցի, մատուցին:

Յաղագս ընդունելուէ:

Ընդունելուին է մասն բանի, որ նշանակէ զիրն յառ-
 նելուէ, կի՞ն 'ի կրկուէ. և մերթ զառն կի՞ն զկիրս ին ժա-
 մանակաւ: Աւ է չորս՝ ին չորից վերջաւորուէցս՝ ու. էւ.
 ւո. լի. օր, * Պնօղ. գնեալ. գնեւոց. գնելի:

Պարագայք ինունելուէց են վեց. սեռ. ձե. տեսակ. և
 ժամանակ՝ ին բայից. [Թիւ, և հօլով՝ ին անուանց:

Աւ ին այսոցիկ պարագայից՝ բառս 'ի լուսաւորեւոց՝ է
 ինունելուի յանգեալ 'ի էճ. ին սեռ ին կրաւորական ըստ
 ձեռն՝ բարդ. ին տեսակին՝ նախատիպ. ըստ ժամանակին՝
 անցեալ. ին [Թուոյն՝ յոգնական. ին հօլովին բացառական.
 և հօլովի որպէս՝ գետ, գետոյ, 'ի գետոց:

Յաղագս նիւորդուէ. մակբայի. շղիւղի. և գերայնորդէ:

Նախադրուին է մասն բանի, որ 'ի յարիւն յանուանս
 ցուցանէ զպարագայս ինչ իրին, զոր անունն նշանակէ: Ա-
 մանք 'ի նախադրուէց են հօլովակերպք. որդոն, * 'ի, յ
 առ, առ'ի, ց, ի, զ և ամանք հօլովառութ. որդոն, * ին-
 քան, վանս. 'ի վերայ. 'ի հերքոյ. ևն:

Սակբայն է մասն բանի, որ զպարագայս գործողուէց

նշանակէ. որքոն, * ուր. երբ. զիւրդ. միթէ. ահա. և. և ունի երեսնեւերեք տեսակս

Հաղկապն է մասն բանի, որ յարէ ի միմեանս զմասունս բանի, նաև զնոյն խկ զբանս. որքոն, * և. խկ. թէ. զի. և. և ունի վեշտասան տեսակս

Միջարկուինն է մասն բանի, որ զբնական կիրս հոգեոյն յայտ առնէ. որքոն, * ով. աւանդ. վան. և. և ունի վեշտասան տեսակս

Գ. Լ. Ո Ւ Խ. Բ

Յաղագս Կամայայնութեանց Բանի

Համաձայնութիւնք մասանց բանի են կապակցութիւնք նոցա ի միմեանս՝ առ ՚ի կազմել զբանս

Եւս կապակցութիւնք լինին ութնեւերանակալ. 'Ախ' անուան ի անուան, Արկրորդ՝ դերանուան ի դերանուան և ի անուան Արրորդ՝ բայի ի անուան, ի դերանուան և ի իւրեւելուէ: Չորրորդ՝ իւրեւելուէ ի անուան և ի դերանուան Հինգերորդ՝ նախադրուէ ի անուան և ընդ այնս՝ որք երբ անուն հօլով ինս Վեցերորդ՝ մակբայի ի բայի. և ի այնս՝ որք ունին զզօրութի բայի: Սօթներորդ՝ միջարկուէ ի բանի Ութերորդ՝ շաղկապի ի բանի, և ի մասունս հորա:

Յաղագս Կամայայնութեանց անուան ընդ անուան:

Անուանք որովհետև կի՞ գոյական են, և կի՞ ածական, ՚ի գալ սոցա առ միմեանս՝ հարկ է, զի կի՞ գոյականք ի գոյականաց համաձայնեցին, կի՞ ածականք ի ածականաց, կի՞ գոյականք ի ածականաց, և կի՞ ածականք ընդ գոյականաց:

Եւրդ՝ գոյական անուանք երրակի կարեն համաձայնիլ ի գոյականաց, 'Ախ' երբ բացայայտիս: Արկրորդ՝ երբ յատկացուցիս, Արրորդ՝ երբ խնդիրս քանզի՞

'Ախ' յորժամ հարկ լինի ՚ի բանս յայտ առնել զբնականութի անուան երկր, թէ յինչ միտս դնի, կի՞ փոխանկ որոյ նշանակէ, յարեմք ՚ի նոյն զայլ անուն առանց շաղկապի՝ Թռուլ և հօլովի համաձայն նմին. և այն լինի

նմա բացայայտիչն է՞, * Այլ առեալ հրեշտակին զամբա-
կում՝ տարաւ զնա՝ ՚ի քաղաքն բարիլուն. — Աւր գոյակն
անուանդ է՝ էլուն՝ է բացայայտիչ անուանս ՚ի քաղաքն. զի
յայտ առնէ՝ թէ անուամբս քաղաք՝ իմացեալ լինի ասա
բարիլուն և ոչ զինուէ, կի՞ գաղա:

Սոյնպէս և յայս բան, * Ար շինեցեր զտուն քո զեկե-
ղեցի իմաստուն հօր յն. — անունս պէ՛կէղեցի՛ է բացայայտիչ
անուանս զտուն քո, զի յայտ առնէ թէ, բառիւս տուն՝ ի-
մացեալ լինի աստ եկեղեցին. և ոչ թէ ազբանք ինչ, և
կի՞ այլ ինչ շինուած: Աստ այսմ և անուանդ յն՝ է բացա-
յայտիչ անուանս Իմաստուն հօր:

Արկորդ՝ յորժամ հարկ լինի ՚ի բանս յայտ առնել
թէ արդեօք նշանակեալն անուան իրիք՝ որո՞յ է, կի՞ ո-
րում յատկանայ, յարեմք ՚ի նոյն զայլ անուն՝ (և մերթ ՚ի
տեղ ի անուան զդերանուն, կի՞ նաև զլեռնակունի և զդեր-
բայ), ՚ի սեռական հօրուն. և այն լինի նմա յատկացուցիչ
նոյն, * Առարձք մանկունք զխրատ հօր. — Աւր անուան
հօր՝ է յատկացուցիչ անուանս Խրատ. զի ցուցանէ, թէ խր-
րատն այն՝ հօր է, և ոչ օտարի, կի՞ թշնամոյ:

Սոյնպէս և յայս բան, * Արեգակն լոյս խաւարեցաւ. —
անունս արեգական է յատկացուցիչ անուանդ լոյս. զի ցու-
ցանէ, թէ այն լոյս՝ արեգական է, և ոչ արեգի, կի՞ հը-
րոյ, և կի՞ այլոյ իրիք աստեղ:

Այլ եթէ պիտոյ լիցի յայսպիսիս նախդիր դնել, պարտ
է յարել զայն ՚ի նախընթացն, թէ յատկացուցիչ իցէ այն,
և թէ յատկացուցեալն է՞, * Օ իմորդ պատմեցից զթիւ
մեղաց ինոց. — * Ալ զուրք յանձնս զհրեշտակացն սրբու-
թի. — Այս նախդիր երբեմն կրկնի ՚ի վր՝ երկուցն ևս,
մանաւանդ եթէ անկցի ՚ի միջի բոյ. նոյն, * Օ կեանացն ե-
տուր զհաց:

Արկորդ՝ յորժամ հարկ լինի գոյական անուանց առ-
նուլ զինդիր՝ յարեմք ՚ի նոսա զայլ անուն, (կի՞ ՚ի տեղ ի
անուան զդերանուն կի՞ զլեռնակունի) իբր ինդիր նոցա՝ լի
պահանջելոյ նշանակուէ նոցիւ: Ասան զի ոմանք ՚ի գոյա-
կան անուանց ուրեւով զհաղորդուն լի բայից՝ ուրեք ու-
րեք պահանջն ինդիր առնուլ լի որպիսուէ բայիցն. որ-

պիսի են բայանուանք. իսկ թէ զխորդ, դիցուք զերես կանոնս:

Կանոն. Խ. Լ'նուանք, ներդործականահաղորդք, իմ որք ունին զհաղորդուի լէ ներդործական բայից, առնուն բզխնդիր սեռի 'ի սեռական հոլովն, և մերթ 'ի հայցականն. Կ՛ք, * Չգման ձեռին. փչմամբ զհոգին:

Եւ երբեմն ևս հարդերձ խնդրով սեռի առնուն նաև զխնդիր բնուէ յայնպիսի հոլով զորպիսի պահանջեն բայքն, լէ որոց ունին զհաղորդուի. Կ՛ք, * ձգման ձեռին 'ի ծառն. փչմամբ 'ի նոսա զհոգին:

Կանոն. Է. Լ'նուանք, կրաւորականահաղորդք, իմ որք ունին զհաղորդուի լէ կրաւորական բայից, առնուն զխնդիր սեռի 'ի բայառական հոլովն. Կ՛ք, * առաքմամբ 'ի հօրէ: Եւ երբեմն նաև զխնդիր բնուէ. Կ՛ք, * առաքմամբ 'ի հօրէ յաշխարհ:

Կանոն. Գ. Լ'նուանք, չէզոքականահաղորդք, իմ որք ունին զհաղորդուի լէ չէզոքական բայից, զայնպիսի խնդիր առնուն՝ զորպիսի պահանջեն բայքն. որոց հաղորդին. Կ՛ք, * գալտեամբ 'ի տաճարն. հրաժարումն յաշխարհէ:

Յաղագս համայնութի գոյման անուանց ընդ ածուանաց:

Համաձայնուի գոյական անուանց լէ ածականաց՝ է լինելն նոցա խնդիր ածականաց՝ համաձայն նշանակուէ նոցին՝ լն երկից կանոնաց՝ զորս եզաք վասն գոյական անուանց. Կ՛ք, ժառանգորդ արքայուէ, գործանիչ մեհնաց. դիւրաշարժ 'ի հողմոյ, անտես 'ի մարդկանէ. հաւասար հրեշտակաց, զօրաւոր բանիւք:

Իսկ անուանք բաղդատականք այլազգ առնուն զխնդիր. Կ՛ք, * գերագոյն քերովբէից. * վսեմագոյնն յիշխանաց. * տկարագոյն յանասուէս. * բարձրագոյն քան զերկինս:

Լ'յլ անուանք թուականք և մասնականք և հարցականք՝ հասարակօրէն առնուն զխնդիր 'ի բացտուական հոլովն. Կ՛ք, * երկու 'ի նոցանէ. ոմն 'ի հարց. ով 'ի մարդկանէ:

Յառաջս համաձայնութիւնք անուանց ընթացականաց:

Ըժական անուանք յարեալ 'ի գոյականս՝ յայտ աննեն զորպիսութիւն իրացն՝ զորս գոյականքն ոչանակեն. և քանզի պէտքէս եղանակաւ յարին սորա 'ի գոյականս՝ պէտքէս համաձայնին ի նոսա ի վեց կանոնաց:

Կանոն. ա. Ըժական անուանք՝ յորժամ յետադասին գոյականաց, համաձայնին ի նոսա թուով և հոլով իճ. օր. * Նառայք իմաստնէ տիրեսցեն տերանց անասոց: —

Կանոն. բ. Ըժական անուանք յորժամ նախադասին գոյականաց. ոչ համաձայնին ի նոսա՝ ոչ թուով և ոչ հոլով իճ, թէ մի իցեն և թէ բազում: օր. * Անայն բանիք ի զէմ զինին ճշմարիտ և ոչ ճշմարիտ վրդովաւ: — Իսկ միավանկ ածականք՝ երբեմն համաձայն դնին. օր. * Երոյ պատարագին. նորոյ կտակարանաց:

Կանոն. գ. Յորժամ 'ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս գոյականի անկանի բայ, կի՞ք ի նոսա լուրի, ածականն հասարակօրէն համաձայնին ի գոյականին՝ թուով և հոլով իճ. օր. * Երկայնագունից կարօտիմք բանից. — Ըժայնով զինեալ զօրուր: —

Ըժ երբեմն անհամաձայն ևս դնի. օր. * Ղերապանձեհաս իշխանուր: — * Ի զգոյական ծածկել լուսոյ: —

Կանոն. դ. Ըթէ նախադաս ածականն ունիցի զգիտորոշական տես, երբեմն համաձայնին ի յետադաս գոյականին և երբեմն ոչ. օր. * Ղահայարնք զմարդասիրէն ան. * Ար տիրականդ իշխանուր հաղորդս արարեք զսուրբ զառաքեալն: —

Կանոն. ը. Ըթէ նախադաս գոյականքն իցեն բազում, յետադաս ածականն դնի ի նոսա թուով և հոլով ին համաձայն. օր. * Աղջոյն տաջիք անդրոնիկեայ և յունեայ ազգականաց իմոց: —

Կանոն. զ. Ըթէ ածականն իցէ նախադասեալ գոյականին, կի՞ք գոյականն ածականին, նախդիրն դնի 'ի վերայ նախադասին. օր. * Ղարձձ զիս 'ի չար սովորունց իմոց 'ի բարի սովորութիւն. — * Ըականեն զբարս քաղցունս բանք չարք: —

Ը ևս եթէ նախադաս ածականքն կի՞ք գոյականքն ի-

ցեն բազում, և ունիցին զշաղկապդ և, նախդիրն դնի 'ի վերայ ամի. օր, * Ար զհակառակասէր և զդժնդակ վարս ուղղեսցէ ... զսրովբեկցն կարգ ունի. — * 'Ի յայրս և 'ի փապարս խաւարայինս բնակէր: —

Սէ եթէ նախադաս ածականն կմ գոյականն իցէ մի, խկ յետադասքն իցեն բազում, նախդիրն ոչ միայն դնի 'ի վերայ նախընթացին, այլ և 'ի վերայ երկրորդ և երրորդ յետադասին. օր, * 'ի չար խորհրդոց 'ի բանից և 'ի գործոց փրկեան զիս. — * Օայլ արիւնհասեղ և զնեհգաւոր պիղծ առնես դու տէր: —

Յոգութիւն համաչայնութիւն անորանց ընդ անորանց:

Մծական անուանք չորեքկիւն համաձայնին չ միմեանս. 'Ես' իբր ածական. օր, * Այննորմար խորհրդատու. —

Երկրորդ՝ եբր խնդիր. օր, * Հրաւիրատուք արտաբնաց: — Երրորդ՝ իբր բացայայտիչ. օր, * Ասուցանէ զմեզ յնորիւն լինելի (յ) հեղ և ինորի: — Չորրորդ եբր յատկացուցիչ. օր, * 'Ի ժուարինք հնչողանոցն՝ զիւրինք նմա երևին: —

Յոգութիւն համաչայնութիւն քերականաց

Ղերանուանք հնդապատիկ են. էական, ցուցական, ըստացական, յարաբերական, և դիմորոշական:

'Ի մէջ սոցա էական դերանունս 'նոր' բազում անգամ յարի յայլ դերանուանս՝ համաձայն թոճով և հոլովիւ. և եբր մի վարի չ նոսա. օր, * Ես ինքն. դու ինքն. նա ինքն. սոյն ինքն. որ և ինքն. ևն:

Սոյնպէս յարին չ միմեանս և ցուցական դերանուանք. օր, * սոյն սա. դոյն այդ. ուր այս. ևն:

Ղական դերանուանքս՝ է. գ. և. ն. և. (ևս և ցուցական դերանուանքս՝ ո. ր. ն. էականապէս վարելք), 'ի գործ ածին իբր գոյական. և ըստ գոյական անուանց, 'Ես' լինին յատկացուցիչ. օր, * զկեանս իմ՝ զթուն քո չ իւր կամաց. բանք սորա. գիրք դորա. վարք ուրա:

Երկրորդ՝ լինին խնդիր անուանց, ևս և չունելուեց և նախադրուեց. օր, * անմոռաց յիւրմէ, խնամօղ ինքնս վասն ուրա:

Արրորդ՝ լինին բացայայտելի ՚ի ձեռն անուանյ՝
 Համաձայն թոճով և հոլովի՛ւ. փք, * Աս ար խօսեցայ —
 * ՚ի մէնջ յաշակերտացս քի փառաւորի պաշտօնն աստու-
 ծոյ, —

Չորրորդ՝ յարին յածականս և յլեռնելուիս՝ Համա-
 ձայն թոճով և հոլովի՛ւ. փք, * Ա՛ծ քաւեան զիս զմեղաւօ-
 րըս. — * Չեղ նեղելոցդ հանգիստ: —

Յուցական դերանուանքս՝ ա. գ. ն. յորժամ հոլո-
 վիս՝ սա, սորին, ամին. դա, դորին, դմին. ևն. Հասարակօ-
 րէն իբր ածական վարին՝ Համաձայն լէ գոյականաց՝ ՚ի
 հինգ հոլովս միայն. ՚ի սեռականն. օրգոն, * սորին խոր-
 հրդոյ, ՚ի վերջահոլով տրականն. օրգոն, * դմին կանոնի
 ՚ի գործիականն. օրգոն, * նովին բանիւն ՚ի պարառակնն.
 օրգոն, * զսովին տեղեալ ՚ի ներգոյականն. օրգոն * ՚ի
 դմին տան:

Յուցական դերանուանքս՝ ա. գ. ն. իբր ածական
 վարին. և ՚ի յարին յանուանս՝ Հասարակօրէն Համաձայնին
 լէ նոսա թոճով և հոլովի՛ւ. փք, * այսր տեսուէ. այդմ պաշ-
 տաման. յաշխարհին յայնմիկ. ևն:

Այլ սակաւ ուրեք անհամաձայն ևս դնին. փք, * այս
 պատկերաւօ. յոյդ նեղուէդ. խորհրդոյն այն. ևն:

Այլ եթէ նախադաս անունն նախդիր ունիցի, նախ-
 դիրն միշտ և յոմի կրկնի նաև ՚ի վերայ այսոցիկ դերան-
 ուանց. փք, * Այս ետապաւէն իմ ՚ի նեղուէ յայմանէ. —
 * Փոխանակ զի արարեր դու զբանդ զայդ. — * Այլ ե-
 դե լէ աւուրն լէ այնտիկ ել հրաման յօգոստոս կայսե-
 րէ: —

Յուցական դերանուանքս՝ ա. գ. ն. Հասարա-
 կօրէն նախադաս լինելով անուանց վարին. և զի սքա մի-
 այն նախդրի՛ւ հոլովին, առանց համաձայնուէ յարին ՚ինո-
 սա. փք, * ՚ի սոյն դատաստանաց. ՚ի դոյն սե՛նեկի. զնոյն
 չարչարանաց. ևն:

Ստացական դերանուանքս՝ իճ. չոյ. մեր. յեր. իւր. իւ-
 բոյ. միշտ իբր ածական վարին. և ՚ի յարին յանուանս՝
 միշտ համաձայնին լէ նոսա, թէ ՚ի նախադասին՝ և թէ
 ՚ի յետադասին. (բաց ՚ի չորեք յօգնական հոլովից, որք են

ուղղական, հայցական, նախդրիւ տրական, և ներգոյական) .
 Գ՛ր, * ՚՛ տան հօր խնոյ օթեանք բազում են . — * Տան
 քում վայելէ սրբուի . — * Սի գայթաղ զեցիւն բա-
 զումք մերով գայթակղուիս . — * Տեսանեն զքաջութի
 ձերոյ նահատակուիդ . — * Ներհակ իւրոցն վարդապե-
 տէ օրինաց . —

Մասցի՛ բաց ՚ի չորից յագնական հոլովից . զի ՚ի նո-
 սին միշտ անհամաձայն դնին . Գ՛ր, * ծառայք իմ . և ոչ
 իւր . * զվաստակ քոյ . և ոչ քոցս . * Ը դրուես ձեր . և ոչ
 ձերս . * ՚ի տունս մեր . և ոչ մերս :

Հարաբերական դերանունս *ր՛ ՚ի յարաբերելն զա-
 նուն, կի՛ք զդերանուն՝ համաձայնի լէ նմա լիւ թո՛ղոյս . Գ՛ր,
 * ՚՛ ուր որդեակ հօր քո, որ ծնաւ զքեզ . —

Նակ լիւ հոլովին՝ դնի յայն հոլով յոր դնելի էր յա-
 բարելելին . և այս՝ կի՛ք իբր անուն բայի, կի՛ք իբր խնդիր,
 կի՛ք իբր յատկացոցիցէ, ևն . Գ՛ր, * Մ՛յ օթեան է անձն՝ որ
 յապաշխարուէ իցէ . — * Սակաւ ողորմու՛ն՝ զոր արա-
 բեր, զբազմօպատիկ պարտսն՝ թողցէ քեզ անձ . — * Մ՛ջ
 կարէ կրել նա հոգի իւր զբանս աննիւթս որոյ միտք ծան-
 բացեալ իցէ ՚ի նիւթու երկրի : —

Մ՛յլ դիտելի է, զի սա երբեմն յարաբերէ զնախըն-
 թայնս . Գ՛ր, * երանեալ է այր՝ որ համբերիցէ փորձնց . —
 Արբեմն զհեռեւեալն . Գ՛ր, * Որ ստեղծ զշունչս ամենե-
 ցուն, նա գիտէ զնմ . — Աւ երբեմն զօրուի՛ք ունի զյա-
 բարելելին . Գ՛ր, * Որ սիրէ զկեանս՝ խնայէ ՚ի բերան
 իւր . — Ի՛նչ որ սիրէ :

Ղիմնորոշական յօդքս՝ «, «, ն, յարին յանուանս, ՚ի
 դերանուանս, ՚ի բայս և յլեունելուիս, և երբեմն նաև յայլ
 մասունս բանի՛ առ որոշումն դիմաց . Գ՛ր, * տանս, քոյդ . ա-
 սեն, ՚ի տառապելոցս . ևն :

Մ՛յլ երբեմն դնին սք փննկ միմեանց . Գ՛ր, * Աւ զոր
 ասէս՝ այս է . — * Մ՛ջ յիշես՝ զոր ասացիդ քեզ . — * Օ՛ր
 անեմն և արարից . — * ՚՛ միտ առ զոր խօսիսն . —

Յաղագս համայնուի բայի :

Բայք կրկնակի համաձայնին լէ անուանս, և ընդ այլ

մատուցա բանի. Դասի՝ իբր լի ամառ, որք ասին անուն բայի. երկրորդ՝ իբր լի ամառ, որք ասին խնդիր բայի. որպէս յայս բան, * Կային սպան զհարեւել. — բայս որոն՝ համաձայնի լի երկուց անուանցս է այն և զհարեւել. Արոց առաջինն կոչի անուն բայի և ցուցանէ զոր գործողուն սպանանելոյն. Իմ զսպանողն. և այն է անունս՝ է այն. Իսկ երկրորդն կոչի խնդիր բայի. և ցուցանէ զենթակայն գործողուն սպանանելոյն. Իմ զսպանեալն. և այն է հայցական հոլովս՝ զհարեւել.

Սոյնպէս և յայս բան. * Տրանջօղն՝ թերահաւատ է. — բառս որոնցովն է անուն բայի. էն է բայ. Երեւոյնսն է խնդիր. Եւ թէ սոքա զիմարդ պարտին համաձայնիլ զիցօք զպէսպէս կանոնս:

Կանոն 4. Կան անուն բայի:

Կանոն 4. Եթէ բայն իցէ դիմաւոր, անուն բային դի յուղղական հոլովն. Իմ, * Տրեւատ յաղթեաց հաւելի. — Աւր վասն դիմաւոր գոլոյ բայիս յաղթեաց, անուն բային՝ որ է բառս որոնցովն եղեալ է յուղղական հոլովն. Իսկ եթէ բայն իցէ անդէմ, անուն բային իբր ՚ի բաղումն դնի ՚ի սեռական հոլովն. Իմ, * Յաղթահարեալ արդատոյ ըզհաւել՝ պսակեցաւ ՚ի դիմաւորեալսն. — Աւր սեռական հոլովս որոնցովն է անուն բայիս յաղթեաց, Եւ երբեմն յուղղական հոլովն ևս դնի. Իմ, * Եւ մուշեղ առել զչորս իւր՝ խաղայ յարեւել:

Կանոն 5. Եթէ բայն իցէ դիմաւոր, անուն բային համաձայնի լի նմա թոճով և դիմաւ. Իմ, * Տրեւատ աղքատացոյ. — Աւր ոյն դիմաւոր բայս որոնցովն լի թոճոյն է եղական, և լի դիմին յառաջին դէմն, Կայնի և անուն բայի, Իմ է Դասի՝ լի թոճոյն է եղական, և յառաջին դէմն ՚ի ձեռն յօղիլ. * որպէս թէ ասէր, ես ձոխս աղքատացոյ:

Եւ այսպիսի յօղ՝ երբեմն գորուի դնի յերրորդ դէմն. Իմ, * Կայթակեցցին չարք առաջի բարեաց. և ամբարիշտք կողկողեցին առ դրուսա արդարոց. —

Կանոն 6. Եթէ անուն բային իցէ բաղումն լի Կայնի դիմաց, բայն հասարակօրէն դնի յոգնակի. Իմ, * Երբեմն և փիլիպպոս ասեն ցյսի — Կայց երբեմն ՚ի հասարակ

անուանա դնի ևս եղակի. զի, * Աստուծոյ և հակառակութի
խառնեցոյց զԹագաւորութիւնս —

Ամեն. Գ. Այլ է անուն բային իցէ բաղում ՚ի զանա-
զան դէմս, բայն դնի ՚ի պատուականագոյն դէմն, և քան-
զի առաջին դէմքն է պատուականագոյն քան զերկրորդն,
և երկրորդն քան զերրորդն, յոյսպիտիս բայն դնի յայն դէ-
մքս, որ պատուականագոյն է. զի, * Աս և դու գնայսք ՚ի
միասին. — Եւ զոգովեսջիք անդր դու և զօրք քոյ:

Ամեն. Է. Այլ է անուն բային ինչ ձայնին իցէ եղական,
իսկ ինչ նշանակուէն բաղմաւորական, (որպիտի եւ անուանք
Թոճականք,) բայն դնի յոգնակի. զի, * Աս և երկու ք
զմի. — * Բնական ՚ի նոցանէ քսան հազար այր: —

Իսկ եթէ անուն բային իցէ հաւաքական, բայն եր-
բեմն դնի յոգնակի. զի, * Վունդ զօրայն դարձան. —
* Բողբ եկին ՚ի հիւսիսոյ: — Աւ երբեքն եղակի. զի, * Յըր-
ուեցաւ զունդն. — Ծարաւեաց ժողովուրդն: —

Այլ աստ պարտ է գիտել զի երբեմն անուն բային
զօրութի դնի. զի, * Աւ բժեցին զկարիս մարմնական կե-
ցաղոյս. — Աւ զօրութի իմանի անուն բային, ինչ նորա:
Աւ ներհակ այսմ՝ երբեմն բայն դնի զօրութի. զի, * Վեպ
ժամանակ՝ այժմու կեանքս. — Աւ զօրութի զոյ բոյս՝ է:

Ամեն. Ը. Ընդհանր ինչից.

Բայք ներգործականք և կրաւորականք անուն զկրկին
խնդիր. ինչ զխնդիր սեռի, և զխնդիր բնուէ. Իսկ շեղո-
քականք, ինչ որս և էականք՝ միայն զխնդիր բնուէ. որպէս
տեսցի յառաջիկայ կանոնս:

Ամեն. Թ. Աերգործական բայք առնուն զխնդիր սե-
ռի ՚ի հայցական հօլովն. զի, * Աէգ ծածկէ զձառագայ-
թըս արեգական. և զմիտս խաւարէ յոլով կերակուր. —
Աւ հայցական հօլովս զձառագայն՝ է խնդիր սեռի բայիս
ծածկէ. և հայցական հօլովս զմիտ՝ է խնդիր սեռի բայիս
խաւարէ, ինչ խաւարեցուցանէ:

Ամեն. Ժ. Արաւորական բայք առնուն զխնդիր սե-
ռի ՚ի բացառական հօլովն. զոր օրինակ, * Վ տեսանէ
ուղղին գնացք առն. — Աւ բացառական հօլովս ՚ի
տեսանէ՝ է խնդիր սեռի կրաւորական բայիս առղիւն:

Անն. 4. Բայք ներգործականք և կրաւորականք բայց 'ի խնդրոյ սեռի՝ առնուն երբեմն զխնդիր բնուն ը պահանջելոյ նշանակուն իւրեանց 'ի պեսպէս հորովս. ոմանք 'ի տրականն, ոմանք 'ի բացառականն, և ոմանք յայլս. փք, * Առջեաց անօրէն իշխանն զվասակ առ ինքն, և խոստացաւ նմա մեծունի բազում. զի քակտեցէ զուխտն հայոց 'ի միաբարունէ, և հաստատեցէ յաշխարհին զհրաման թագաւորինս —

Անն. 7. Ազոքական բայք առնուն զխնդիր բնուն ը պահանջելոյ նշանակուն իւրեանց՝ 'ի պեսպէս հորովս. ոմ ասացաք զներգործականաց. փք, * Ասակ որ օտարացեալն էր 'ի սիրոյն քի, հնազանդեցաւ ողորմաց անօրէն իշխանին, և մարտեաւ հնարիք ի բազումս. և որք հաւանեցան նմա, իջին ի նմա 'ի դժոխս —

Յաղագս անբարոյն Բայն

Մերեւոյթ բայք որովհետեւ իբր անուն հորովին, 'ի գործածին երբեմն իբրեւ անուն գոյական. և լինին առնուն բայի, խնդիր բայի, խնդիր անուն, խնդիր լինանելուն. նս:

Իսկ յորժամ իբր բայ վարին, լինին բազում անգամ արգելիչ խնդրոյ բայից. փք, * Ար կամիցի զանձն իւր կեցուցանել կորուսցէ զնա. — Աւր անբերեոյթ բայս կէցողանէ՝ ինքնին խնդիր լեալ հանելոյն արգելեալ է խնդիր նորա. և ինքն է առեալ զխնդիրն. որ է բառը զանչն է-բ. որպէս թէ ասէր, որ կամիցի զկեցուցումն անձին իւրոյ՝ կորուսցէ զնա:

Երբեմն ևս լինին սոքա տրական խնդիր բայի՝ իբր դերբայ՝ զորումբ անելով զնախդիրդ 'ի կի՞ — 'ի. փք, * Սողովին ժողովուրդք բազումք՝ լեւ և բժշկեւ 'ի հիւանդունէ իւրեանց. — փք առ 'ի լեւ և 'ի բժշկել

Յաղագս համայնո-ի Ընդունելութեց:

Մտնանելուիք յանդեալք 'ի օղ՝ միշտ իբր ածական անուն վարին. և ըստ կանոնի համաձայնուն ածականաց յարին 'ի գոյականա. զոր օրինակի * Ա՛ բաց կաց 'ի

դժբող բերանոյ, — * Սակաւ օգտեն խրատք՝ առն բարկացողի —

Սորա ՚ի վարիւն ներգործականապէս՝ առնուն զխնդիր սեռի ՚ի հօլովն սեռական՝ կի՛մ հայցական. փք, * Խնամօղ արարածոց. — * Բնդունողք զբանն կենաց: —

Երբեմն առնուն նաև զխնդիր բնուէ ին պահանջելոյ բայցն, յորոց բղխեն. փք, * Բեզ որդւոյ շնորհողիդ մեղ զկեանս փառք. — * Նորոգողք տիեզերաց ՚ի նախահօրն յանցանաց, —

Իսկ որք վարին չեզոքականապէս, ին բայցն՝ յորոց ելանեն առնուն զխնդիր. փք, * Համբերող վշտաց: —

* Հայեցող յօճն պղնձի. — * Դ մեղաց զգուշացող:

Բնդունելուիք յանգեալք ՚ի էւլ՝ եթէ ներգործականապէս առցին, իբր դրադէմ բայ վարին. փք, * Սանել զթշնամին՝ խորտակելիք: —

Իսկ եթէ կրաւորաբար՝ կի՛մ չեզոքականապէս առցին, երբեմն վարին իբր զդրադէմ բայ. փք, * Բաջալերեալ ՚ի բանից նորա՝ յաղթելցին թշնամեաց. — * Իջել մարմնով ՚ի գերովման՝ զկապեալ հոգիսն վերածեաց, — Եւ երբեմն վարին իբր ածական անուն՝ ին կանոնի համաձայնուէ ածականաց. փք, * Ար փակեալ դրամքք երեկոյն՝ երեկոյար մետասանին. — * Սի բարկանար եղբօր մեղուցելոյ: —

Եւ յալիս ինչուսեւելիք զայնպիսի խնդիր առնուն, զորպիսի պահանջեն բայք իւրեանց. փք, * Հաստատել զանձն յանախտ կեանս՝ առաքինաւայր ՚ի ձգտուիս. — * Սահատակք՝ պանծալիք՝ և սիրելեալք ՚ի յերկնաւոր հօրէն. — * ( ) գնական է դարձելոց առնա: —

Բնդունելուիք յանգեալք ՚ի լո՛յ՝ իբր բայ վարին՝ յարելով յեական բայս. և առնուն զայնպիսի խնդիր, զորպիսի պահանջեն բայք իւրեանց. փք, * Տալոց է ամբն զահադին իւր վճիռ. — * Երդարք յափշտակելոց են ամպովք ՚ի հրեշտակաց յերկինս. — * Տեսանեմ միշտ զօրն զայն՝ յորում ՚ի դատաստան գնալոց եմ: —

Բնդունելուիք յանգեալք ՚ի լէ՛ վարին իբր ածական. և ին համաձայնուէ ածականաց յարին ՚ի գոյականս. փք,

• Խոնարհեցար 'ի չարչարանս՝ չարչարելի բնութիւն մարդկան. — • Պատմող լինել պետրոսի և յովհաննու սերելուցի —

Եւ սորա հասարակօրէն առնուն զխնդիր 'ի տրական հոլովն. զի՞ • Գովելիք աշխարհի և բաղձալիք վերնոցն պետուեցի —

Յուզու հարմարէ բանի

Ի համաձայնութիւն մասունց բանի կաղմի բան. երբեմն 'ի բազում բառից, և երբեմն 'ի սակաւուց՝ գոնէ յերկից. ի՞նչ 'ի բոցէ, յարուանէ բային, և 'ի խնդրոց նորին. զի՞ • Հայկ ծնանի զարմեհակ. — Աւր հայկն է անուն բայի ծնանին բայ. զարմեհակն խնդիր:

Եւ լ երբեմն մի 'ի սոցունց զօրութիւն դնի, զի՞ • Եւ վրիպեցայ. — • Եւ անհամբեր. — Յուսան առ անձ: — ի՞նչ ես վրիպեցայ 'ի բարութիւն. ես եմ անհամբեր. դու յուսան առ անձ:

Իսկ երբեմն այլ մասունք բանի ևս յարին 'ի սոսա, ևս և բազում անուանք՝ ինչ զանազան պաշտօնի. ի՞նչ իբր յատկացուցիչ, իբր բացայայտիչ, իբր ածական, ևն. որոց վասն եղեալ աստ զերիս համառօտ օրինակս՝ լուծցուք զնոսին կարգաւ՝ 'ի դիրութիւն և 'ի յուսունս համբակաց:

( ) րինակ. Ի. Գառնձ ցանկալի հոնգիցէ 'ի բերան իմաստայ. արք տգէտք կըցեն զնաւ — Գ. 20. Ի սմա՝ գանձն՝ է անուն բայի Յանգիւն՝ է ածական նորաւ Հանգիւն՝ է բայ: Ի Բերան՝ է ներգոյական խնդիր բային Իմաստայ՝ է յատկացուցիչ Բերանայն. Ըրս՝ է անուն բայի Տգէտք՝ է ածական նորաւ Արքն՝ է բայ. Օնն՝ է խնդիր սեռի նորաւ

( ) րինակ. Բ. • Արդեակ իմ՝ մի նախանձիր ինչ չարս. և մի ցանկանայցես կալ ինչ նոսա. — Գ. 1. Ի սմա՝ որդեմն է կոչական անուն: Իմ՝ է ստացական դերանուն. և է լեալ ածական որդեմնին: Ան՝ նախանձիւն՝ է բայ. որոց անունն զօրութիւն դնի ի՞նչ Գ. Ինչ չարս՝ է խնդիր նորաւ Եւն է շաղկապ: Ան՝ է մակբոյս Յանգանայցէն՝ է բայ. որոց անունն է նոյն զօրութիւն իմացեալ դերանունն. այս է՝

դուստր Կաթիլ է արգելիչ խնդրոյ նր, իմ ցանկանալոյնս Րնդ
նստէ է խնդիր Էրանայեանս:

( ) Բիւսակ. Գ. * Հրեշտակք երկնից փափագին հան-
դիսի կատարման սոցա. որք ՚ի մահուն իւրեանց կենդա-
նայամն, ելին ՚ի կամարն երկից, խառնեցան ՚ի գունդ զը-
ռուարթնոցն. — շար. ԾճԷ. Վսմա՛ հրեշտակք՝ է անուն բայի
Արհիւն՝ է յատկացուցիչ հրեշտակաց: Քնդգին՝ է բայ չէ-
զոքական: Հանդիսի՝ է նորա խնդիր բնուէ ՚ի տրական հո-
լովն: Աստուծան՝ է յատկացուցիչ հանդիսին: Աղա՛ է յատ-
կացուցիչ հարաբմն: Արհ՛ յարարեբէ զղեբանունս սոցա. և
է անուն բայիցս՝ հինդոցան, էլին և իստեղան: Վ մահան
իւրեանց՝ է երկրորդական խնդիր բայիս հինդանդան. որոյ
բուն խնդիրն զօրութիւնդն ՚ի գործխական հոլովն. իմ է՛
հագուով: Վարեանց՝ է յատկացուցիչ մահան: Ալին՝ է չէ-
զոքական բայ: Վ համարն՝ է խնդիր նորա: Արհիւնց՝ է յատ-
կացուցիչ համարն: Աստեղան՝ է իբր չէզոքական բայ: Վ
գունդ՝ է խնդիր նորա: Օրարելնոցն՝ է յատկացուցիչ
գնդին:

ԱՆԽՃԵՆ

ՅԸՆԿ

Յղագուս Բերականաւնի.	5	Յղգուս անաւանայ Բայնից.	154
Յղգուս գործածաւնի Տաւանց Բանի.	11	Յղգուս Բաւոյ և Գլինաց Բայ.	155
Յղգուս հոլովման անաւանց.	14	Յղգուս ժամանակաց Բայնից.	156
Յղգուս յաւնի Հոլով' ան'.	37	Յղգուս Եղանակաց Բայնից.	159
Յղգուս հոլով Բերական ան'.	41	Յղգուս Խնդր' հ' և Ինքնոր Բայ.	166
Յղգուս Հոլով' Գերան'.	46	Յղգուս ընդունելու Բայ.	169
Յղգուս Խնամահանց Բայնից.	51	Յղգուս Խնամորդաց Բայ.	174
Յղգուս Խնդր' հ' նայ անիւնան Բայնից.	81	Յղգուս Խնամորդաց Բայ.	178
Յղգուս Խնդր' հ' նայ պահապանոր Բայնից.	89	Յղգուս Տակնորդաց Բայ.	180
Յղգուս Խնդր' հ' նայ Գերանոր-բնի Բայնից.	94	Յղգուս շարժանորդաց.	186
Յղգուս Խնամորդաց Բայ.	96	Յղգուս Բերական Բայ.	187
Յղգուս Տակնորդաց Բայ.	98	Յղգուս հ' նայ' Տաւանց Բանի.	189
Յղգուս շարժանորդաց.	101	Յղգուս Բայնից-յայտնի և Բայնից- յայտնելուց.	190
Յղգուս Բերական Բանի Տաւանց Բանի.	106	Յղգուս յարմարաց-ընի և յարմար- ակաց-ընելուց.	194
Թե՛ շե՛ Բերական Բանի.	107	Յղգուս Խնամորդայ Գործական ան'.	197
Յղգուս Գ. յ. ո. ո. Գործից.	109	Յղգուս Խնամորդայ Երանակաց.	200
Յղգուս Գերանի.	111	Յղգուս Խնամորդայ Ինքնանակաց.	201
Յղգուս Գործի.	115	Յղգուս Խնամ Բարձրագոյնակաց.	206
Յղգուս Գերանի.	116	Յղգուս հ' նայ Երանակաց. Ընդ Գործայ.	207
Յղգուս Գերանի ման'.	117	Յղգուս հ' նայ Երանակաց Ընդ Երանակաց.	214
Յղգուս Գերանի անաւանց.	121	Յղգուս հ' նայ. Բերական ան.	215
Յղգուս Գործականից ան'.	125	Յղգուս հ' նայ Բարձրական ան.	216
Յղգուս Գերանի անաւան.	124	Յղգուս հ' նայ Բարձրական ան.	217
Յղգուս անաւանից անաւան.	127	Յղգուս Գերանից Բարձրական ան.	219
Յղգուս Բարձրական անաւան.	133	Յղգուս Գերանից Բարձրական ան.	220
Յղգուս Հոլովից անաւան.	134	Յղգուս հ' նայ Գերանի Ընդ Գերան.	222
Յղգուս հոլովմանց անաւան.	139	Յղգուս հ' նայ Բարձրական Գերան.	225
Թե՛ շե՛ Բերական Իցի Գերանի.	142	Յղգուս հ' նայ Բարձրական Գերան.	228
Յղգուս Գործականից Գերանի.	144	Յղգուս հ' նայ Բարձրական Գերան.	229
Թե՛ շե՛ Բերական Իցի Բայնի.	149	Յղգուս Գերանից Երանակաց.	234
Յղգուս Գործականից Բայնից.	150	Յղգուս հ' նայ Բայնի Ընդ ան. Ընդ Գերան. և Ընդ Ընդունելու.	237
Յղգուս Ինքնայ Բայնից.	152	Յղգուս անաւան Բայնի.	238
		Յղգուս Խնամորդայ Բայնից.	244
		Յղգուս Խնամորդայ Երանակաց Իցի Գերանի.	

